

КУРС

“СТРІЛЬБ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ ТА БОЙОВИХ МАШИН”

ЛИПЕНЬ 2025

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

Для розповсюдження в Збройних Силах України й інших складових сил оборони держави. Виготовлення копій здійснюється з дозволу розробника військової публікації.

Ця військова публікація є третім виданням, яке замінює КРП 03.032.056-2018(01), затверджену та введену в дію наказом начальника Генерального штабу ЗС України від 17.04.2018 №160 (зі змінами і доповненнями).

**ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З
ГОЛОВНИМ УПРАВЛІННЯМ ДОКТРИН ТА ПІДГОТОВКИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ (J-7) ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ТП 7-00(201).01**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Наказ Генерального штабу

Збройних Сил України

“ 28 ” липня 2025 року № 117

КУРС**СТРІЛЬБ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ
ТА БОЙОВИХ МАШИН**

**Тренувальна
військова навчально-
методична публікація
військовим
організаційним
структурам
ЗС України і ІССОУ з
проведення стрільб зі
стрілецької зброї та
бойових машин**

ЛИПЕНЬ 2025**ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:**

Для розповсюдження в Збройних Силах України й інших складових сил оборони держави. Виготовлення копій здійснюється з дозволу розробника військової публікації.

Ця військова публікація є третім виданням, яке замінює КРП 03.032.056-2018(01), затверджену та введenu в дію наказом начальника Генерального штабу ЗС України від 17.04.2018 №160 (зі змінами і доповненнями).

**ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З
ГОЛОВНИМ УПРАВЛІННЯМ ДОКТРИН ТА ПІДГОТОВКИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ (J-7) ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

“Ми повинні не просто адаптуватися, а формувати новітні стратегії за для перемоги”.

“Ми переможемо, коли ворога буде знищено, а ми стоятимемо на своїх кордонах”.

**(Головнокомандувач Збройних Сил України,
генерал Олександр СИРСЬКИЙ)**

ПЕРЕДМОВА

Тренувальна військова навчально-методична публікація, Курс стрільб “Зі стрілецької зброї та бойових машин” (далі – Курс стрільб) розроблена робочою групою офіцерів Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України спільно з Головним управлінням доктрин і підготовки Генерального штабу (J-7) Збройних Сил України й іншими заінтересованими військово-організаційними структурами Збройних Сил України (далі – ЗС України).

Цей Курс стрільб розроблено на виконання вимог окремого доручення начальника Генерального штабу Збройних Сил України “Щодо створення робочих груп для опрацювання в новій редакції Курсу “Стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин” [10].

Цей Курс стрільб розроблений із метою вдосконалення тактично-вогневого вишколу військ, опанування новітніх прийомів і способів ведення вогню зі стрілецької зброї та бойових машин й озброєння іншої військової техніки, прийнятої на озброєння й тимчасово допущеної до експлуатації у ЗС України, а також отриманої від держав-членів НАТО/НАТО (посилання 4 – 17).

Цей Курс стрільб (третє видання, ТП 7-00(201).01) складений за результатами апробації положень Курсу стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин” (друге видання) (зі змінами) (посилання 3 – 6) з урахуванням отриманих зауважень і пропозицій до його змісту та структури.

Зважаючи на зазначене, друге видання Курсу стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин, КРП 03.032.056–2018 (01), затвердженого та введеного в дію наказом Генерального штабу ЗС України від 17.04.2018 №160 (зі змінами та доповненнями: НГШ ЗС України від 10.01.2019 № 17; НГК ЗС України від 01.02.2021 № 25; НГШ ЗС України від 12.10.2024 № 368), вважається такими, що втратили чинність.

Усі питання, що стосуються цього Курсу стрільб, надсилати за такими адресами:

030168, м. Київ, проспект Повітряних Сил, 6, Головне управління доктрин і підготовки Генерального штабу Збройних Сил України, “СЕДО М” – індекс 348 (контактний телефон розробників для надання зауважень і пропозицій – (62) 22-156, (62) 22-651, або (62) 22-819;

10014, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 17а, Центр оперативних стандартів і методики підготовки ЗС України електронна поштова адреса standart@mil.gov.ua або “СЕДО М” – індекс 360 (контактний телефон розробників для надання зауважень і пропозицій – (68) 44-781; (68) 32-066) у частині, що стосується оформлення та надання реєстраційного номера.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	2
ВСТУП	6
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	8
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СТРІЛЬБ	24
3. ОЦІНКА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	29
4. ПОРЯДОК ТА УМОВИ ВИКОНАННЯ ВПРАВ СТРІЛЬБ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ (ГРАНАТОМЕТІВ, ВОГНЕМЕТІВ, ПТРК).....	35
4.1. Порядок дій під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї	35
4.2. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї з вертольоту	39
4.3. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї з борту корабля (катера, плавзасобу)	44
4.4. Особливості проведення стрільб із ручних протитанкових гранатометів (реактивних протитанкових гранат)	44
4.5. Особливості проведення стрільби з автоматичних гранатометів на станку.	44
4.6. Особливості проведення стрільб із реактивних піхотних вогнеметів.....	47
4.7. Особливості проведення стрільби із станкового протитанкового гранатомета.	47
4.8. Особливості проведення стрільб ПТРК.....	49
4.9. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї (гранатометів, вогнеметів, ПТРК) уночі	49
4.10. Вправи стрільб з автомата, снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета та підствольного гранатомета	49
4.10.1. Вправа підготовчих стрільб.....	49
4.10.2. Вправи початкових стрільб	50
4.10.3. Вправи навчальних стрільб.....	56
4.10.4. Вправи контрольних стрільб.....	110
4.10.5. Вправи бойових стрільб.....	126
4.11. Вправи стрільб із протитанкових гранатометів (реактивних протитанкових гранат) та реактивних піхотних вогнеметів	149
4.11.1. Вправи початкових стрільб	149
4.11.2. Вправи навчальних стрільб.....	151
4.11.3. Вправи контрольних стрільб.....	165
4.11.4. Вправи бойових стрільб.....	169
4.12. Вправи стрільб з ПТРК.....	178
4.12.1. Вправи навчальних стрільб.....	178
4.12.2. Вправи контрольних стрільб.....	179
4.12.3. Вправа бойових стрільб	180
4.13. Вправи стрільб з автоматичного гранатомета на станку	180
4.13.1. Вправи навчальних стрільб.....	180
4.13.2. Вправи контрольних стрільб.....	186
4.13.3. Вправи бойових стрільб.....	187
4.14. Вправи стрільб із великокаліберних кулеметів і кулеметів встановлених на спеціальних машинах.....	188
4.14.1. Вправи навчальних стрільб.....	188
4.14.2. Вправи контрольних стрільб.....	202
4.15. Вправи стрільб із пістолета.....	205
4.15.1. Вправи навчальних стрільб.....	205
4.15.2. Вправи контрольних стрільб.....	209

5. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА УМОВИ ВПРАВ СТРІЛЬБ З ОЗБРОЄННЯ БОЙОВИХ МАШИН.....	210
5.1 Порядок дій керівника стрільби на ділянці під час виконання вправ стрільб.....	210
5.2 Під час виконання вправ стрільб із місця у визначений порядок можуть вноситися такі зміни:	214
5.3 Під час проведення стрільб уночі до їх організації вносяться такі зміни та доповнення:	214
5.4 Під час виконання вправ стрільб на плаву до їх організації вносяться такі зміни та доповнення:	215
5.5 Організація проведення стрільб з БМ на великі дальності.....	215
5.6 Вправи стрільб з озброєння БМП (БТР і МТ-ЛБ з автоматичними гарматами) 217	
5.6.1. Вправи навчальних стрільб.....	217
5.6.2. Вправи контрольних стрільб.....	232
5.7 Вправи стрільб з озброєння БТР-80 (БТР М113, БТР “STRYKER”, БТР-70, БРДМ тощо) 235	
5.7.1 Вправи навчальних стрільб.....	235
5.7.2 Вправи контрольних стрільб.....	241
5.8 Вправи бойових стрільб екіпажу БМП (БМД, БТР, БРМ).	243
5.9 Вправи стрільб з озброєння танків.....	252
5.9.1. Вправи навчальних стрільб	252
5.9.2. Вправи контрольних стрільб.	266
5.9.3. Вправи бойових стрільб екіпажу танку.	270
6. ПОРЯДОК МЕТАННЯ РУЧНИХ ГРАНАТ ТА УМОВИ ВПРАВ.....	278
6.1. Призначення та особливості організації виконання вправ із метання ручних гранат	278
6.2. Порядок виконання вправ із метання ручних гранат.....	280
6.3. Особливості проведення практичних занять по скиду боєприпасів з ударних БпЛА мультироторного типу	283
6.4. Вправи з метання ручних гранат у пішому порядку та з бойових машин	283
6.4.1. Початкові вправи з метання навчально-імітаційних (навчальних протитанкових, страйкбольних, пейнтбольних із кільцем та активною чекою тощо) гранат	283
6.4.2. Навчальні вправи з метання бойових (кумулятивних) гранат	288
7. ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ ЦІЛЕЙ, ВИЗНАЧЕННЯ ДАЛЬНОСТІ ТА ЦІЛЕВКАЗАННЯ	289
7.1. Призначення та особливості організації ведення розвідки цілей, визначення дальності та цілевказання.....	289
7.2. Оцінка за виконання вправ із ведення розвідки цілей, визначення дальності та цілевказання	290
7.3. Порядок організації та проведення виконання вправ із ведення розвідки цілей	290
7.4. Вправи з розвідки цілей і цілевказання	291
7.4.1. Вправи з розвідки цілей і цілевказання для піхотних підрозділів	291
7.4.2. Вправи з розвідки цілей і цілевказання для вогнететних підрозділів	294
8. УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ ПІДРОЗДІЛІВ	297
8.1. Вимоги щодо вправ і тренувань з управління вогнем	297
8.2. Основні складові навчання управління вогнем	297
8.3. Порядок проведення занять з управління вогнем	300
8.4. Порядок оцінювання вправ (тренувань) з управління вогнем.....	301
8.5. Вправи з управління вогнем підрозділу в різних видах бою.....	302

9. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ БОЙОВИХ СТРІЛЬБ.....	311
9.1. Загальні положення	311
9.2. Порядок організації підготовки бойових стрільб	311
9.3. Порядок проведення бойових стрільб.....	316
9.4. Особливості проведення бойових стрільб у горах	319
9.5. Оцінювання та результати виконання бойових стрільб.....	320
9.6. Бойові стрільби.....	321

Додатки:

Наказ “Про організацію і проведення стрільб (навчань) та забезпечення виконання вимог безпеки”	338
Обов’язки осіб, що керують та обслуговують стрільбу	341
Зразки мішеней.....	356
Зведена таблиця для приведення зброї до нормального бою	363
Відомість результатів контрольного заняття на допуск до виконання вправи стрільб штатним артилерійським пострілом особовим складом роти військової частини А0000.....	365
АКТ про проведення контрольного заняття з особовим складом 1 танкової роти 1 танкового батальйону військової частини А0000 з визначення готовності до виконання стрільби штатним артилерійським пострілом.....	366
Відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ навчальних (контрольних, бойових) стрільб	368
Відомість складання заліку зі знань вимог безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки.....	371
АКТ про перевірку технічного стану техніки, озброєння, засобів зв’язку та їх готовності до виконання стрільби штатним артилерійським пострілом.....	372
Вимоги заходів безпеки під час проведення стрільб.....	374
Журнал обліку проведення стрільб (вогневих тренувань).....	383
Обладнання вертолітної директриси та полігону (ділянки) для стрільби з вогнеметів	384
Схема обладнання навчального місця для метання навчально-імітаційних, навчальних протитанкових гранат (варіант)	390
Схема обладнання навчального місця для метання бойових гранат (варіант)	391
Перелік документів для проведення бойових стрільб.....	392
Розрахунок кількості мішеней (цілей) необхідних для проведення бойових стрільб взводів за оборонною тематикою (варіант)	393
Округлені дальності прямого пострілу по мішенях.....	396
Розрахунок кількості боєприпасів, яка необхідна для ураження цілей	397
ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА	
ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	399
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	402
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ.....	404
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ).....	407
ДЛЯ ЗАМІТОК	409

“Важливо розуміти, що цю війну неможливо виграти зброєю минулого покоління та застарілими методами.”

***(Колишній Головнокомандувач Збройних Сил України,
генерал Валерій ЗАЛУЖНИЙ)***

ВСТУП

В умовах збройної агресії з боку російської федерації проти нашої держави особливо гострою є потреба в якісній професійній підготовці військовослужбовців усіх категорій і підрозділів, які будуть спроможні виконувати завдання із захисту держави на основі досвіду реальних бойових дій і застосування прийнятих на озброєння сучасних автоматизованих засобів управління боєм і зразків озброєння, військової та спеціальної техніки (далі – ОВСТ), у тому числі отриманих від держав-членів НАТО/NATO.

Курс стрільб призначений для набуття генералами, офіцерами, сержантами (старшинами), солдатами (матросами) підрозділів, військових частин, з'єднань та органів військового управління, а також рекрутами та курсантами (слухачами) вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), військових навчальних підрозділів (військових інститутів, факультетів, кафедр військової підготовки або відділень військової підготовки) закладів вищої освіти (далі – ВВП ЗВО), закладів фахової передвищої військової освіти (далі – ЗФПВО), військових коледжів сержантського складу, центрів підготовки сержантського (старшинського) складу (далі – ЦПСС), навчальних центрів підготовки підрозділів (далі – НЦПП), навчальних центрів (далі – НЦ), окремих навчальних батальйонів (далі – ОНБ), шкіл підготовки, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП) тощо ЗС України навичок щодо виконання вогневих завдань зі стрілецької зброї, підствольних гранатометів, гранатометів (реактивних протитанкових гранат (далі – РПГ), реактивних піхотних вогнеметів (далі – РПВ), протитанкових ракетних комплексів (далі – ПТРК), ручних гранат, озброєння бойових¹ (спеціальних²) машин (далі – БМ (СПМ), катерів³ та безекіпажних наземних (морських, безпілотних авіаційних) комплексів⁴ (далі – БеНК, БеМК та БпАК),

¹ Тут і далі під бойовими машинами слід вважати бронетранспортери (БТР, БРДМ), бойові машини піхоти, десанту (БМП, БМД), бойові розвідувальні машини (БРМ), танки, багатоцільові транспортери легкі броньовані (МТ-ЛБ), озброєні бойовим модулем із гарматою або великокаліберним кулеметом (АГС, ПТРК).

² Тут і далі під спеціальними машинами слід вважати – спеціальні, розвідувальні, артилерійські машини, броньовані військові автомобілі, військові автомобілі, обладнані установкою (пристроєм) для встановлення великокаліберного кулемета (калібром від 12,7 мм і більше) / кулемета (калібром від 7,62 до 12,7 мм включно) / АГС.

³ Тут і далі під озброєнням катерів слід вважати – великокаліберний кулемет та АГС.

⁴ Тут і далі під озброєнням БеНК, БеМК та БпАК слід вважати – стрілецьку зброю, великокаліберний кулемет, РПГ, РПВ, АГС, СПГ, ПТРК, ручні гранати.

вдосконалення їх індивідуальної майстерності та підготовки екіпажів, відділень, взводів до виконання вогневих завдань у сучасному бою.

Також, цей Курс стрільб може застосовуватись іншими складовими Сил оборони України (далі – ІССОУ) під час правового режиму воєнного стану (особливого періоду) [**17 – 20**].

У разі необхідності отримання електронних версій військових публікацій (далі – ВП) (доктринальних ВП, навчально-методичних ВП), на які є посилання в цьому Курсі стрільб – користувачам (командирам/начальникам/інструкторам/викладачам/керівникам заняття тощо) використовувати Інструкцію “З порядку отримання електронних або друкованих військових публікацій, відеоматеріалів, проведення дистанційних курсів Збройних Сил України та країн-партнерів” (посилання **34**).

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Курс стрільб включає такі розділи:

1. Загальні положення.
2. Організація та проведення стрільб.
3. Оцінка вогневої підготовки.
4. Порядок виконання та умови вправ стрільб зі стрілецької зброї.
5. Порядок виконання та умови вправ стрільб з озброєння бойових машин.
6. Порядок метання ручних гранат та умови вправ.
7. Ведення розвідки цілей, визначення дальностей і цілевказання.
8. Управління вогнем підрозділів.
9. Вимоги до організації та проведення вправ бойових стрільб (далі – ВБС)

і бойових стрільб.

1.2. Успішне виконання Курсу стрільб забезпечується:

своєчасним і правильним плануванням вогневої підготовки, наявністю сучасної навчальної матеріально-технічної бази (далі – НМТБ), що дозволяє створювати різну мішеневу обстановку та якісно проводити з підрозділами комплексні заняття з усіх розділів вогневої підготовки;

високою професійною та методичною компетентністю осіб офіцерського, сержантського та старшинського складу, а також ефективним використанням у навчанні навчально-тренувальних засобів;

глибокими знанням тих, хто навчається, основ і правил стрільби, матеріальної частини зброї (озброєння), боєприпасів, приладів стрільби (спостереження), систем управління вогнем, їх правильною підготовкою до стрільби, умінням швидко виявляти та вражати цілі за будь-яких умов;

чіткою злагодженістю дій усіх членів екіпажу й особового складу підрозділів під час виконання вогневих (тактичних) завдань;

неухильним дотриманням умов ВБС, порядку їх виконання;

виконанням планів бойових стрільб (далі – БС) та вимог заходів безпеки.

1.3. За своїм призначенням вправи стрільб поділяються на:

вправи базового рівня – для початкового загального та фахового індивідуального навчання стрільбі тих, хто навчається, з усіх видів зброї, крім озброєння БМ, та навчання метання ручних гранат;

вправи спеціалізованого рівня – для поглибленого навчання стрільбі, вдосконалення умінь і навичок тими, хто навчається, у виконанні вогневих завдань зі стрілецької зброї (підствольних гранатометів), гранатометів (ручних і станкових; автоматичних гранатометів; реактивних протитанкових гранат), вогнеметів та озброєння БМ, спеціальних машин, БеНК (БеМК, БпАК) у різних видах бою (з проведенням взаємозаміни військовослужбовців у відділеннях (екіпажах, розрахунках, обслугах);

вправи бойового рівня – для набуття та вдосконалення умінь, навичок і досягнення злагодженості дій тими, хто навчається, виконання комплексних (вогневих і тактичних) завдань у ході колективної підготовки в складі бойових груп, екіпажів, відділень, взводів (взводних тактичних груп) на тактичному фоні, у тому числі у взаємодії з артилерією, авіацією, безпілотними літальними апаратами (далі – БпЛА) та підрозділами інших родів військ.

Вправи базового рівня включають:

вправи початкових стрільб (далі – ВПС);
вправи навчальних стрільб (далі – ВНС);
навчальні вправи з метання ручних гранат.

Вправи спеціалізованого рівня включають:

за необхідності вправи початкових стрільб;
за необхідності вправи “конструктор”;
ВНС;

вправи контрольних стрільб (далі – ВКС).

Вправи бойового рівня підготовки включають:

за необхідності ВПС;
за необхідності вправи “конструктор”;
ВБС у складі бойових груп – бойової двійки (трійки, пари);
ВБС у складі екіпажу БМ;
БС та ВБС у складі відділення (взводу).

ВПС призначені для набуття первинних навичок у виконанні вогневих завдань. Вони відпрацьовуються всіма категоріями військовослужбовців.

ВНС призначені для послідовного навчання військовослужбовців самостійному виконанню вогневих завдань у сучасному бою всіма способами по різних цілях за будь-яких умов, підтримання та вдосконалення індивідуальної підготовки.

ВНС відпрацьовуються на навчально-тренувальних засобах зі стрілецької зброї, озброєння бойових і спеціальних машин на військових стрільбищах і директрисах БМ.

ВКС призначені для визначення рівня вогневої виучки військовослужбовців у ході проведення інспекційних заходів, перевірок, контрольних занять, випускних іспитів, підтвердження та підвищення класної кваліфікації.

Підготовчі вправи стрільб (далі – ПВС) призначені для спрямованого навчання виконанню найбільш складних вогневих завдань (елементів) ВНС, ВКС і ВБС (БС).

Вправи “конструктор” призначені для спрямованого навчання виконанню найбільш складних вогневих завдань у ході відпрацювання способів дій (поєднання декількох способів дій) під час підготовки до виконання поставленого бойового завдання або відпрацювання нових способів дій чи застосування нових сучасних, допущених до експлуатації, зразків ОВСТ.

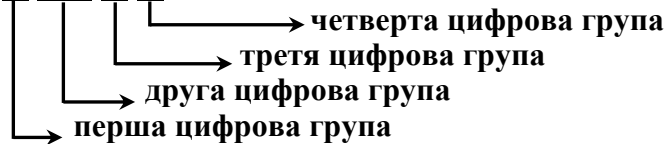
ВБС (БС) призначені для навчання та вдосконалення навичок особового складу бойових груп, екіпажів, відділень і взводів ефективного застосування зброї та озброєння БМ, навчання злагодженим діям і вмілому виконанню вогневих завдань на полі бою, а для командирів підрозділів – управлінню вогнем і маневром бойових груп (малих тактичних груп, підрозділів) у ході виконання завдань за призначенням, за будь-яких умов обстановки.

1.4. Правила позначення вправ Курсу стрільб

Літерну частину позначення складають дві великі літери “КС”, які відповідають скороченій категорії тренувальної військової навчально-методичної публікації [5].

Цифрова частина складається з чотирьох груп цифр:

X.XX.X.X, де:

а) перша цифрова група (від 1 до 6) – коди за призначенням вправ стрільб;

б) друга цифрова група (від 01 до 20) – коди за видом зброї (озброєння), складом підрозділу;

в) третя цифрова група (від 1 до 2) – за видом бою (бойових дій);

г) четверта цифрова група (від 01 до 100) – порядковий номер вправи згідно з Курсом стрільб.

У деяких випадках для позначення вправ Курсу стрільб у цифрову частину другої групи цифр додаються додаткові групи цифр у дужках. Такі вправи стрільб передбачають застосування різних видів зброї (озброєння).

Коди за призначенням вправ стрільб:

0 – підготовчі вправи стрільб;

1 – вправи початкових стрільб;

2 – вправи навчальних стрільб;

3 – вправи контрольних стрільб;

4 – початкові вправи з метання навчально-імітаційних (навчальних протитанкових; страйкбольних, пейнтбольних з активною чекою тощо) гранат;

5 – навчальні вправи з метання бойових (кумулятивних) гранат;

6 – вправи бойових стрільб;

7 – бойові стрільби відділень (взводів) і їм рівних підрозділів.

Коди за видом зброї (озброєння), складом підрозділу:

01 – автомат⁵;

02 – снайперська гвинтівка;

03 – ручний кулемет⁶;

04 – кулемет⁷;

05 – підствольний (ручний) гранатомет⁸;

06 – протитанковий гранатомет (реактивна протитанкова граната);

⁵ Тут і далі до автомата прирівнюється автоматична (штурмова) гвинтівка (крім снайперських), карабін калібру 5,45 – 7,62 мм.

⁶ Тут і далі до ручного кулемета прирівнюються ручні (легкі) кулемети калібру 5,45/5,56/7,62 мм.

⁷ Тут і далі до кулемета прирівнюється середній кулемет (єдиний кулемет, кулемет на станку тощо) калібром 7,62 – 12,6 мм включно.

⁸ Тут і далі до підствольного (ручного) гранатомета прирівнюється ГП-25, “Форд-600А”, UGL-40, M32A1, M-320, M-320A1 та інші за подібними тактико-технічними характеристиками.

- 07 – станковий протитанковий гранатомет (далі – СПГ);
- 08 – реактивний піхотний вогнемет (далі – РПВ);
- 09 – протитанковий ракетний комплекс (далі – ПТРК);
- 10 – автоматичний гранатомет на станку (далі – АГС);
- 11 – великокаліберний кулемет⁹;
- 12 – пістолет;
- 13 – гармата / автоматична гармата БМП, БТР, МТ-ЛБ;
- 14 – великокаліберний кулемет БМП, БТР, МТ-ЛБ, СпМ;
- 15 – з озброєння танка;
- 16 – ручна (кумулятивна) граната;
- 17 – рушниця (напівавтоматична (помпова гладкоствольна) рушниця);
- 18 – бойова група (двійка, трійка);
- 19 – відділення;
- 20 – взвод (взводна тактична група (далі – ВТГр).

Коди за видом бою (бойових дій):

- 1 – оборонні дії;
- 2 – наступальні (штурмові, рейдові) дії.

Наприклад:

Позначення вправ Курсу стрільб КС 2.01(02-04).1.2, де:

КС – Курс стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин;

2 – навчальна вправа;

01(02–04) – з автомата (снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета);

1 – оборонні дії;

2 – порядковий номер вправи згідно з Курсом стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин.

1.5. Успішне навчання військовослужбовців із вогневої підготовки досягається визначеною послідовністю у виконанні вправ стрільб і вправ із метання ручних гранат.

Перехід із базового на спеціалізований рівень, зі спеціалізованого на бойовий рівень навчання стрільбі здійснюється за умови виконання всіх обов’язкових вправ стрільб, визначених у кожному із цих рівнів (відповідно до категорій і посадового призначення), на оцінку не нижче “задовільно”.

Перелік обов’язкових вправ стрільб і метання ручних гранат Курсу стрільб, виконанням яких досягається мінімально необхідний рівень вогневого вишколу для виконання вогневих завдань за призначенням (фахом) повинно здійснюватися відповідно до чинних програм (курсів, тренувальних директив):

базової загальновійськової підготовки (далі – БЗВП);

фахової підготовки (перепідготовки);

індивідуальної та колективної підготовки підрозділів;

програм бойової підготовки військових частин підрозділів (бойового злагодження військових частин підрозділів, що відновлюють боєздатність (формуються);

⁹ Тут і далі до великокаліберного кулемета прирівнюється кулемет калібром більше 12,6 мм.

програм індивідуальної підготовки сержантського (старшинського) складу, офіцерів тактичної ланки управління, генералів, адміралів, офіцерів стратегічної та оперативної ланок управління ЗС України.

Решта ВПС, ВНС, ВКС, ВБС Курсу стрільб, які не визначені у вищезазначених програмах, можуть виконуватись на відповідному рівні навчання за рішенням командира підрозділу (командира навчального підрозділу) з урахуванням навченості військовослужбовців і наявності часу в плані (графіку) підготовки (навчання).

Командувачі (командири, начальники) органів військового управління (далі – ОВУ) (з'єднань, військових частин) у своїх замислах і планах підготовки визначають додатковий перелік вправ стрільб і вправ бойових стрільб, виконання яких необхідне для підготовки військовослужбовців (курсантів) і підрозділів до виконання завдань за призначенням (виконання стандарту підготовки) на поточному (спеціалізованому або бойовому) рівні підготовки (етапі (періоді), процесі навчання). Вправи стрільб відпрацьовуються з урахуванням комплексності навчання (в сукупності з іншими предметами навчання – тактичної підготовки тощо).

У подальшому (після звершення навчання на базовому, спеціалізованому, бойовому рівнях навчання стрільбі) з метою підтримання та вдосконалення індивідуальної фахової навченості, умінь і навичок, злагоджених дій підрозділів вибір вправ стрільб здійснюється за рішенням командира підрозділу з урахуванням поточного рівня навченості у стрільбі (згідно категорій і посадового призначення) військовослужбовців.

Під час підготовки за фахом командири підрозділів проводять взаємозаміну військовослужбовців у відділеннях (екіпажах, розрахунках, обслугах) і визначають кількість вправ для відпрацювання по взаємозаміні залежно від рівня їхньої підготовки.

Під час підготовки військовослужбовців для більш цілеспрямованого навчання виконанню найбільш складних елементів вогневих завдань ВНС, ВКС та ВБС) командирами підрозділів розробляються підготовчі вправи стрільб. Умови виконання ППС розробляються з урахуванням мети, якої необхідно досягти під час їх виконання, з урахуванням рівня індивідуальної навченості військовослужбовців, без порушення заходів безпеки, перевищення кількості боєприпасів, визначених для виконання ВНС (ВКС, ВБС) (відповідно до вимог методики вогневої підготовки [12] та додатків 10, 17 – 19 цього Курсу стрільб) або в чинних програмах підготовки та позначаються відповідно до статті 1.4 цього Курсу стрільб.

Під час підготовки військовослужбовців (взводів, відділень, екіпажів, розрахунків, обслуг, бойових груп і їм рівних підрозділів) до виконання поставленого бойового завдання або відпрацювання нових способів дій чи застосування сучасних (модернізованих) зразків ОВСТ командири підрозділів розробляють вправи “конструктор” з урахуванням положень цього Курсу стрільб і норм витрат ракет і боєприпасів на заходи підготовки (бойового злагодження).

ПВС і вправи “конструктор” можуть відпрацьовуватись із використанням заміників штатних боєприпасів (інертними боєприпасами), малокаліберної зброї, страйкбольного чи пейнтбольного обладнання, системами імітації вогневого враження (лазерної імітації стрільби й ураження цілей “LASERTAG”/“MILES” тощо), мультимедійних тирів, технологій віртуальної реальності / Virtual reality (далі – VR-технологій), технологій доповненої реальності / Augmented reality (далі – AR-технологій) або технологій змішаної реальності / Mixed reality (далі – MR-технологій) (посилання 21) тощо.

Умови виконання ПВС та вправи “конструктор”, за необхідності зі схемами виконання вправи (з відстанями до цілей у ході висування (переміщення), секторами ведення вогню та кутами безпеки тощо), які відпрацьовуються з використанням боєприпасів, повинні затверджуватись старшим начальником (командиром підрозділу, від командира батальйону та йому рівного за посадою або методичною радою військової частини).

1.6. Вправи стрільб зі стрілецької зброї виконують зі штатної зброї (отриманої на заміну в разі відсутності штатної). Військовослужбовці, які не мають закріпленої за ними зброї, вправи стрільб виконують зі зброї того підрозділу, який забезпечує проведення стрільб.

Вправи стрільб із БМ і з колективної зброї виконуються у складі штатних (зведених) екіпажів.

У підрозділах, що не мають екіпажів повного складу, навчальних підрозділах і ВВНЗ тощо призначаються зведені екіпажі.

Дозволяється замінювати (доповнювати) членів екіпажів (обслуг), відсутніх через поважні причини, військовослужбовцями тієї самої спеціальності зі складу підрозділу, що виконує вправи стрільб.

Для занять із взаємозаміни (підготовки дублерів), у тому числі для проведення стрільб із колективної зброї, керівнику стрільби дозволяється проводити взаємозаміну в бойових групах (екіпажах, розрахунках, обслугах тощо) після проведення з ними відповідних занять і прийняття заходів з знань вимог безпеки.

1.7. Під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї:

керівник стрільби на ділянці повинен бути в польовій формі одягу з польовим спорядженням, у шоломі та бронежилеті під час виконання вправ із метання гранат і стрільб із гранатометів усіх типів. Під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї шолом і бронежилет дозволяється не використовувати, крім вправ стрільб у русі та стрільби по гонгах, які розміщені ближче 50 м;

ті, хто навчається, повинні бути в польовій формі одягу з польовим спорядженням, балістичним шоломом (члени екіпажів БМ – кому належить, або в штатних шоломофонах БМ), бронежилетом (члени екіпажів БМ – кому належить, або у спеціальних жилетах – плитоносках), підсумком(-ками) для магазинів, підсумком(-ками) з двома ручними гранатами, медичною аптечкою та додатковим турнікетом, флягою в чохлі (члени екіпажів БМ – без фляги), протигазом у захисному чохлі, додатковим іншим

спорядженням штатної екіпіровки, яка належить військовослужбовцям видів (окремих родів) військ (сил) ЗС України та рекрутам (курсантам, слухачам) ВВНЗ (ВНП ЗВО, ЗФПВО, ЦПСС, НЦПП, НЦ, ОНБ, шкіл підготовки) *(розвантажувальна система, ремінь розвантажувальний, сумка для скиду магазинів, наколінники та налокітники, активні навушники (беруші), окуляри балістичні (окуляри або маска захисна), тактичні рукавички, мала піхотна лопата (для офіцерів – без малої піхотної лопати), прилади спостереження тощо).*

Під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї дозволяється замінювати штатний боєкомплект, який носить при собі військовослужбовцем (розрахунком, обслугою тощо), навчальним, відповідним за об'ємом і вагою.

Під час стрільби в горах у пішому порядку весь особовий склад додатково екіпірується предметами майна, що носить, або їх замінниками, що відповідають формі спорядження та вазі укладки, передбаченими нормами постачання з урахованням пори року.

Дозволяється, за рішенням керівника стрільби:

виконувати вправи стрільб із пістолета в спеціально обладнаному для стрільб закритому стрілецькому тирі [11] без шолома;

здійснювати перевірку бою та приведення до нормального бою зброї без засобів індивідуального захисту.

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє, за винятком вправ, умовами яких визначено режим ведення вогню.

1.8. Під час виконання вправ стрільб з озброєння БМ члени екіпажів повинні бути в спецодязі або в польовій формі одягу з протигазом у захисному чохлі, а під час стрільби на плаву – у рятувальних жилетах.

1.9. Для послідовного навчання виконанню вогневих завдань плануються вогневі тренування, які проводяться на військовому стрільбищі, вогневому містечку, директрисі БМ (далі – навчальні об'єкти вогневої підготовки), а також ділянках місцевості для проведення заходів відновлення боєздатності (бойового злагодження) вдень і вночі. Зміст вогневого тренування і кількість навчальних місць на ньому визначаються керівником заняття та повинні бути взаємопов'язаними між собою, але кожне наступне тренування, окрім вивчення нових питань, повинно забезпечувати поглиблення й вдосконалення раніше засвоєних знань, умінь і навичок тими, хто навчається. Під час вогневих тренувань відпрацьовуються вправи з розвідки цілей і спостереження та з управління вогнем із використанням БпЛА та спеціалізованого програмного забезпечення¹⁰ (далі – СПЗ), метання ручних імітаційних гранат, а також дії членів екіпажів (обслуг) при озброєнні БМ (зброї) та за необхідності розгортаються навчальні місця для вивірки оптичних прицілів і перевірки бою

¹⁰ Тут і далі під спеціалізованим програмним забезпеченням слід вважати: програмно-апаратний комплекс бойової системи управління тактичного рівня “КРОПИВА”, систему ситуаційної обізнаності “ДЕЛЬТА”, інформаційно-комунікаційну систему “ТЕРМІНАЛ”, системи відеоаналізу поля бою “ВЕЖА” та “ОЧІ” тощо або їх поєднання в єдину систему бойового управління.

та приведення зброї (озброєння БМ) до нормального бою. Під час вогневих тренувань уночі додатково розгортаються навчальні місця для навчання стрільби з використанням прицілів нічного бачення та тепловізорів.

1.10. Під час виконання вправ стрільб організовуються заняття (тренування) на навчальних місцях з урахуванням навченості особового складу та можливості об'єктів НМТБ. Кількість навчальних місць (*якщо вони не передбачені чинними програмами (курсами) підготовки*), номери нормативів (*якщо не передбачені умовами вправ*) і зміст занять на них визначає командир підрозділу (керівник заняття). На заняттях (тренуваннях) під час виконання вправ стрільб обов'язково повинні розгортатися навчальні місця з виконання: вправ стрільб, різноманітних нормативів у діях при зброї (озброєння БМ), перевірки бою та приведення зброї (озброєння БМ) до нормального бою (*може здійснюватися до початку виконання вправ стрільб*), а для загальновійськових¹¹ і розвідувальних підрозділів – вправ із розвідки цілей і спостереження та вправ (тренувань) з управління вогнем підрозділів із використанням БпЛА і СПЗ.

1.11. Перед початком виконання ВБС (БС) у складі бойової групи (бойової двійки, трійки, пари), відділення (екіпажу), взводу повинні проводитися тактико-стройові заняття та тренування з управління вогнем, а з керівниками стрільби – інструкторсько-методичні (показові) заняття.

До виконання вправ стрільб (ВБС, БС) допускаються лише ті військовослужбовці, які успішно склали заліки (нормативи, тести) на володіння матеріальною частиною озброєння (зброї) та боєприпасів, з основ і правил стрільби, умов вправи (ВБС) і заходів безпеки.

Військовослужбовці, які не склали залік, до стрільби не допускаються.

1.12. Протягом навчання стрільбі ті, хто навчаються, періодично повинні виконувати вправи стрільб у протигазах. Під час інспектування (перевірок) вправи стрільб у протигазах не виконуються. Стрільба в протигазах проводиться без змін умов вправи. Протигази надягаються особовим складом за командою “Гази”, що подається керівником стрільби на ділянці перед сигналом “Слухайте всі” (а для тих, хто стріляє зі стрілецької зброї – у вихідному положенні), та знімаються за командою керівника стрільби на ділянці після повернення БМ (зміни, яка стріляє зі стрілецької зброї) у вихідне положення та виходу з БМ екіпажів.

Ті, хто носить окуляри, виконують вправи стрільб зі стрілецької зброї без протигаза.

1.13. Для організації проведення стрільб (ВБС, БС і вогневих тренувань, у ході яких виконується стрільба), керівництва стрільбою, її обслуговування та забезпечення виконання заходів безпеки наказом командира військової частини призначаються (додаток 1 до цього Курсу стрільб):

¹¹ Тут і далі під загальновійськовими підрозділами слід вважати: механізовані, мотопіхотні, піхотні, стрілецькі, гірсько-штурмові, десантно-штурмові, аеромобільні, парашутно-десантні, спеціального призначення, морської піхоти, гранатометні, кулеметні, танкові підрозділи та протитанкові підрозділи, озброєні СПГ, підрозділи вогневої підтримки (крім їхніх штатних підрозділів, озброєних мінометами та ПТРК).

старший керівник стрільби;

керівники стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці);

начальник оточення та підрозділ, від якого призначається особовий склад оточення;

черговий медик [22, 23];

начальник пункту бойового постачання (посилання 1);

черговий зв'язківець, артилерійський технік (майстер) (під час виконання стрільб із БМ);

начальник метеопосту (під час виконання вправ стрільб із танків штатним артилерійським пострілом);

керівник польотами на вертолітній директрисі (під час стрільби з борту вертольотів);

керівник польотами БпЛА (під час обслуговування вогню вогневих засобів на великі відстані з СПГ (АГС, ПТРК) та озброєння БМ з використанням БпЛА та СПЗ, виконання ВБС (БС), вправ розвідки цілей і цілевказання, управління вогнем підрозділів і забезпечення командування та контролю, імітації повітряних цілей (мішеней), під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї (гранатометів, РПВ, ПТРК) та скиду гранат тощо з БпЛА) [13 – 15];

начальник поста освітлення (під час проведення стрільб вночі з використанням освітлювальних ракет).

Для організації та проведення стрільби на одній ділянці старший керівник стрільби не призначається, а виконання його обов'язків покладається на керівника стрільби на ділянці.

Для організації проведення стрільб (ВБС, БС) наказом командира військової частини (додаток 1 до цього Курсу стрільб) визначаються:

перелік вправ стрільб (ВБС, БС), що плануються для виконання;

перелік зброї (озброєння), що дозволена для використання під час стрільб; час проведення занять;

адміністрація керівництва стрільбою та її обслуговування;

черговий автомобіль, санітарний автомобіль та укладка для надання медичної допомоги за межами медичних підрозділів військової частини (медичного пункту батальйону та йому рівних) [4], автомобілі для перевезення боєприпасів та особового складу оточення, за потреби автомобіль технічного забезпечення (обслуговування) [3];

завдання щодо всебічного забезпечення заняття з вогневої підготовки.

Особовий склад оточення призначається напередодні занять (стрільб) наказом командира військової частини.

Старшим керівником стрільби призначаються:

в органах військового управління – начальник роду військ, начальник управління (заступник начальника управління), начальник відділу, служби та їм рівні;

у військових частинах – офіцери управління військової частини, командир батальйону або його заступники, офіцери штабу батальйону, командир підрозділу, штатне військове звання якого не нижче капітан;

у ВВНЗ – начальники (командири) структурних підрозділів і їх заступники, офіцери з числа науково педагогічного складу, командири підрозділів;

у навчальних військових частинах – офіцер управління навчальної військової частини, командир навчального батальйону, його заступники, начальник навчального відділення та його заступники, начальник циклу вогневої підготовки, його заступник, старший викладач або викладач циклової комісії вогневої підготовки, командир навчальної роти.

Старшому керівнику стрільби підпорядковуються керівники стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях), а також особовий склад, який обслуговує стрільбу.

Старший керівник стрільби з питань організації стрільб і виконання заходів безпеки виконує вимоги начальника центру (полігона, командира підрозділу забезпечення заходів бойової підготовки) (далі – начальник полігона).

Керівником стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці) призначаються:

у органах військового управління, установах та організаціях ЗС України, управліннях військових частин – заступник начальника структурного підрозділу;

у військових частинах і підрозділах – командир підрозділу, що навчається, або його заступник, інструктор¹²;

у ВВНЗ – науково-педагогічний (педагогічний) працівник, начальник відділення, старший інструктор (інструктор)¹³ відділення підготовки (центру, кафедри, факультету, інституту), командир підрозділу, а також курсант (слухач) випускного курсу тільки під час виконання заходів методичної підготовки;

у навчальних військових частинах – начальник (заступник начальника, старший викладач, викладач, інструктор¹²) циклу (циклової комісії), командир роти (взводу або підрозділу, що навчається), його заступник, інструктор.

Керівнику стрільби на ділянці підпорядковується весь особовий склад підрозділу, що навчається.

Керівник стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці) призначає зі складу підрозділу, що навчається, спостерігачів за результатами стрільби, команду для гасіння пожеж на мішеневому полі та за необхідності – сигналіста, особовий склад поста освітлення, для ремонту мішеней та інших осіб, яким визначає обов'язки. Кількість спостерігачів визначається такою, що забезпечує надійне спостереження, але не менше ніж кількість БМ, із яких виконуються вправи стрільб (ВБС, БС).

Підготовку особового складу адміністрації стрільб організовує та проводить старший командир (начальник).

У разі необхідності для обслуговування стрільб можуть бути призначені інші особи, обов'язки яких визначає старший командир (начальник).

Загальні обов'язки осіб, що керують стрільбою та обслуговують її, наведені в додатку 2 до цього Курсу стрільб.

¹² Тут і далі під інструктором слід вважати підготовленого, з числа сержантського складу, інструктора (сержанта-інструктора, старшого інструктора) з вогневої підготовки з відповідним сертифікатом, отриманим на спеціальних курсах підготовки.

¹³ Старший інструктор (інструктор) на посадах офіцерського складу.

1.14. Підготовка навчального об'єкта вогневої підготовки до занять із вогневої підготовки проводиться підрозділами та засобами полігону за участі особового складу підрозділів військових частин.

Начальник полігону відповідає за своєчасну та якісну підготовку полігонного обладнання, мішеневого поля, забезпечення захисту від небезпечного впливу електричного струму мереж живлення полігонного обладнання, створення умов для проведення занять.

Командир підрозділу відповідає за своєчасну та якісну підготовку навчальних місць до проведення занять, особового складу, який буде навчатися.

Командир військової частини (підрозділу) за 1 – 2 доби повинен подати начальнику полігону заявку на підготовку мішеневого поля відповідно до умов вправи, яка буде виконуватись.

Усі роботи щодо підготовки навчальних об'єктів вогневої підготовки до стрільби закінчуються не пізніше ніж за годину до початку заняття.

Начальник навчального об'єкта доповідає про його готовність до проведення стрільби керівнику заняття (стрільби) на ділянці. Керівник стрільби перевіряє функціонування мішеневого поля, готовність до проведення занять, відповідність мішеневої обстановки умовам виконання вправи.

1.15. Навчальні об'єкти з вогневої підготовки обладнуються військовим майном відповідно до вимог “Порядку організації забезпечення підготовки військ (сил) Збройних Сил України навчальним військовим майном” (посилання 2).

Порядок організації та виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї та БМ в ході проведення заходів бойового злагодження або виконання завдання в районі призначення поза межами полігонів ЗС України (на визначених ділянках місцевості, районах зосередження тощо), особливості їх виконання вдень і вночі встановлюються інструкцією командира військової частини, яка погоджується з місцевими органами влади.

Під час виконання вправ стрільб із місця або на ходу, на військових стрільбищах рубежем відкриття вогню (далі – РВВ) є вогнева позиція на цьому рубежі. Вогнева позиція на РВВ включає два – три окопи для стрільби стоячи або не менше трьох укриттів (стінка, камені, колоди, інші природні укриття) для стрільби з різних положень на кожному напрямку військового стрільбища. Окопи розташовуються на віддаленні 10 – 12 м один від одного по фронту та між собою з'єднуються ходом сполучення завглибшки 1,5 м, у якому обладнуються два входи.

Для виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї, де передбачене висування, на кожному напрямку військового стрільбища для кожного, хто стріляє, обладнується вогнева позиція. Віддалення її від РВВ повинно забезпечувати створення необхідної кількості варіантів показу цілей (посилання 12). Для зміни вогневої позиції на відстані 10 – 25 м (відстань короткої перебіжки) виставляються природні або штучні укриття (колоди, камені, стінки тощо), які можуть використовуватися під час вибору вогневої позиції.

На одному – двох напрямках військового стрільбища (директрисі БМ) для виконання ВБС (БС) у складі взводу (відділення, бойових пар, груп) обладнуються ділянки дротових загороджень, завширшки 50 – 60 м і завглибшки 15 – 25 м, що забезпечують їх подолання не менше ніж двома способами.

Під час виконання вправ із метання бойових ручних гранат рубіж метання розташовується так, щоб не було людей і об'єктів, що можуть бути вражені осколками гранат (відповідно до їх тактико-технічних характеристик), у радіусі:

для оборонних гранат – 300 м;

для наступальних гранат – 50 м.

На всю глибину мішеневого поля встановлюються добре видимі об'єкти (стовпи, колодязі, вітряки, труби, зруйновані будівлі тощо), які можуть використовуватись як орієнтири. На глибину до 200–300 м мішеневого поля влаштовуються укриття та споруджуються макети різних місцевих предметів (стілки, колоди, камені, колодязі, огорожі тощо), що дозволяють використовувати їх особовим складом під час виконання вправ стрільб для укриття та маскуванню, які не обмежують можливості ведення вогню з усіх видів зброї.

Для виконання вправ стрільб із БМ зі зміною вогневих позицій обладнуються:

рубіж припинення вогню на віддаленні 300 м (700 м¹⁴) від рубежу відкриття вогню;

шлях повернення БМ у вихідне положення (БМ можуть повертатися у вихідне положення по основних шляхах руху);

вогневі позиції на віддаленні:

перша – 50 – 100 (50 – 200)^{8 м}, у горах 25 – 50 (25 – 100)^{8 м};

друга – 150 – 200 (250 – 450)^{8 м}, у горах 75 – 100 (150 – 250)^{8 м};

третя – 250 – 300 (500 – 700)^{8 м}, у горах 150 – 200 (300 – 400)^{8 м} від рубежу відкриття вогню, які розташовуються праворуч і ліворуч від шляхів руху БМ.

На вогневих позиціях обладнуються окопи для БМ, при цьому друга вогнева позиція обладнується із прохідним окопом.

У ході виконання вправ стрільб, умовами яких передбачається переміщення, рух БМ повинен здійснюватися не по прямій лінії, а з використанням умов місцевості (природніх або штучних перешкод), від укриття до укриття (“змійкою”).

Шляхи руху БМ повинні утримуватись у стані, що забезпечує виконання вправ стрільб.

РВВ (вогнева позиція) повинен розташовуватися на віддаленні від вихідного рубежу не ближче:

для стрільби зі стрілецької зброї – 10 м;

для стрільби з озброєння БМ – 25 м;

для стрільби з вогнеметів 25 – 50 м;

для автоматичних гранатометів – 30 м;

для стрільби з ручних і станкових протитанкових гранатометів – 30 м;

¹⁴ Для бойових машин зі стабілізатором озброєння.

для стрільби з протитанкових реактивних комплексів (ПТРК) – 80 м;
 під час стрільби з вертольота в польоті по наземній цілі – не ближче 15 м від злітно-посадкового майданчика.

1.16. Під час організації та проведення стрільб вночі вносяться такі доповнення:

прапори на командному пункті, дільничних пунктах управління й укриттях (бліндажах) замінюються ліхтарями (на період стрільби – червоного, а в перервах між стрільбою – білого світла);

у глибині району цілей на кожній ділянці встановлюється коло, що вказує основний напрямок стрільби, обладнане ліхтарем зеленого світла, а на флангах – трикутні знаки, що вказують межі небезпечного напрямку стрільби, які обладнані ліхтарями червоного світла;

на кожному напрямку руху для кожної БМ, кожного, хто стріляє, виставляються ліхтарі: у вихідному положенні – білого, на рубежі відкриття вогню, на кожній вогневій позиції – червоного, на рубежі припинення вогню – синього світла;

щит (мішень) для розряджання гармати пострілом освітлюється за командою керівника стрільби на ділянці розсіяним електричним світлом;

після виконання тими, хто навчається, команди “До бою” керівник стрільби на ділянці віддає розпорядження про вимкнення освітлення на командному пункті та навчальних місцях, які розташовані на ділянці та в тилу навчального об’єкта, а в класах, які розташовані в приміщеннях, вікна зачиняються світломаскувальними засобами перед початком занять уночі.

Вікна навчальних класів військового стрільбища (директриси, вогневого містечка), які розташовані в приміщеннях, зачиняються світломаскувальними засобами.

1.17. Під час підготовки мішеневого поля до стрільби дотримуються таких правил:

мішені (додаток 3 до цього Курсу стрільб) фарбуються одним кольором під фон навколишньої місцевості, при цьому видимість мішеней і їх контури повинні забезпечувати ведення по них прицільного вогню;

мішені встановлюються вертикально, на рівні поверхні землі (в будівлях) без просвіту таким чином, щоб до початку показу (руху) їх не було видно тим, хто стріляє;

площина мішеней повинна бути перпендикулярна до площини (напрямку) стрільби з місця відкриття вогню по них;

забороняється встановлювати мішені поблизу орієнтирів і встановлювати поруч із мішенями будь-які предмети, помітні тим, хто стріляє (за винятком випадків, коли це передбачено умовами виконання вправи);

для розряджання 30 мм автоматичної гармати та танкових гармат пострілом на дальності 1500 – 1000 м від рубежу припинення вогню встановлюється на підйомнику мішень № 12 або щит, який чітко видно на фоні місцевості, розміром 2,5 х 2,5 м, на який наносяться скісні смуги темного

кольору завширшки 50 см із проміжком 1 м, під кутом 45 – 60°; під час стрільби вночі щит повинен освітлюватись розсіяним світлом;

під час виконання вправ стрільб у пішому порядку на шляху руху керівника стрільби через кожні 25 м виставляються покажчики з позначенням відстані від РВВ, по яких керівник стрільби орієнтується під час показу цілей;

для виконання вправ стрільб кожна нерухома ціль встановлюється на двох і більше рубежах, а рухома ціль – на одному – двох рубежах (вночі на одному рубежі) таким чином, щоб забезпечувалася можливість зміни послідовності показу цілей і дальностей до них для кожної зміни тих, хто стріляють, у межах дальностей, зазначених в умовах вправи;

кількість варіантів показу рухомих і нерухомих цілей під час виконання кожної вправи навчальних і контрольних стрільб повинна бути: вдень – не менше трьох, вночі – двох (у горах вдень – двох, вночі – одного);

варіанти показу цілей розробляються командиром підрозділу, що стріляє, та затверджуються старшим командиром (начальником) і повинні забезпечити показ цілей приблизно на дальній, середній і ближній межах дальностей, обумовлених умовами вправи в кожному варіанті (посилання 12);

дальності до цілей, що зазначені в умовах вправ, визначаються від місця перебування того, хто стріляє (БМ), на момент початку показу цілі (дальність до групової цілі визначається до її середини);

час показу цілі визначається від моменту повного її підняття до початку падіння;

цілі (мішені), по яких стрільба ведеться зі стрілецької зброї, крім вертольота (мішень № 25) та вкопаних мішеней згідно з умовами виконання вправ стрільб (ВБС, БС), повинні падати в разі їх ураження, під час повторних показів групової цілі повинні з'являтися тільки не вражені мішені;

рухомі цілі повинні з'являтися з початком їх руху та зникати в разі ураження або наприкінці руху та дозволяти вести стрільбу по них під час руху в обох напрямках;

довжина шляху руху цілі (мішені) вимірюється з моменту її повного підняття до початку падіння;

у разі встановлення на одній дорозі (одному шляху) декількох цілей вони повинні спостерігатися з РВВ на інтервалі не менше 0-06 тисячних під час фронтального руху та не менше 0-10 тисячних під час флангового або діагонального руху; у разі курсових кутів більше 25° можуть застосовуватися тривимірні мішені;

інтервал між рухомими ростовими фігурами на одній установці повинен бути не менше 2 м;

інтервал між мішенями визначається за просвітом між суміжними краями мішеней;

мішені зі складу групової цілі (мішені, що встановлені на одному рубежі) повинні спостерігатися з РВВ (вогневої позиції) на дальності до 500 м з інтервалом 0-20 тисячних, при дальності більше ніж 500 м – з інтервалом 0-25 тисячних;

під час стрільби в горах дозволяється замість рухомих цілей установлювати нерухомі з проміжком показу за часом 5 – 15 с на різних рубежах, що імітують наближення (віддалення) цілі. Під час стрільби з БМ рухома ціль замінюється нерухомою, яка встановлюється у межах, визначених вправою дальностей, на час, рівний тривалості руху цілі;

під час стрільби на вогневих містечках (на визначених ділянках місцевості, районах зосередження тощо), де глибина мішеневого поля не дозволяє встановлювати цілі на визначені в умовах вправ дальності, дозволяється зменшувати дальність до них, одночасно зменшуючи розміри мішеней на відповідну величину;

під час виконання вправ стрільб із БМ послідовний (один за одним) показ цілей для одного виду зброї, комплексу озброєння, якщо це не передбачено умовою вправи, забороняється;

під час виконання вправ стрільб у лісистій місцевості та ВБС (БС) відділень (екіпажів, розрахунків, обслуг, взводів) дозволяється встановлення мішеней між деревами (в чагарнику, у траві), за можливості на підйомниках або вкопаних для імітації цілей, що з'являються.

Під час виконання вправ стрільб у горах стрільба ведеться знизу вгору або зверху вниз, а мішені виставляються на схилах висот, що прилягають до напрямку руху (основного напрямку стрільби), із позитивними або негативними кутами місця цілі¹⁵.

Кути місця цілі¹⁵ (під час виконання вправ стрільб у горах) залежать від місця стрільби та повинні перебувати для низьких гір¹⁶ й усіх видів зброї в межах $\pm 5^\circ - \pm 12^\circ$.

Для БМ кути місця цілі повинні забезпечувати видимість усіх цілей через прилад спостереження командира, при цьому боковий крен повинен становити не більше $3 - 5^\circ$, а кут підйому (спуску) – не більше $\pm 5^\circ - \pm 15^\circ$ (для стрілецької зброї – не більше $\pm 10^\circ - \pm 30^\circ$).

Усі цілі розосереджуються по фронту, встановлювати їх у створі забороняється.

Під час виконання вправ стрільб ціль для стрільби штатним артилерійським пострілом показується першою або другою.

Під час виконання вправ стрільб (ВБС, БС) в особливих умовах (глибокий сніг, вітер понад 10 м/с) рухомі цілі можуть замінюватися нерухомими (вкопаними). Час показу цілі обмежується часом стрільби по ній, відповідно до умови виконання вправи стрільб по цілях, що з'являються або рухаються.

Пультова апаратура полігонного обладнання повинна бути обладнана пристроями програмного показу цілей та інформації про їх ураження.

Під час виконання вправ стрільб, коли час на стрільбу обмежується часом показу цілей за рішенням керівника стрільби, та ВБС (БС) показ цілей здійснюється електриком-оператором вручну відповідно до схеми показу цілей, за командою керівника стрільби на ділянці.

¹⁵ Кут, замкнутий між лінією цілі та горизонтом зброї.

¹⁶ Тут і далі під низькими горами слід вважати гори з абсолютними висотами: від 500 до 1000 м.

На всіх стрільбах дозволяється під час показу цілей імітувати їх вогонь:

удень вогонь з автоматичної стрілецької зброї – звуковими імітаторами стрільби, що встановлюються біля кожної мішені, або одним імітатором на групу мішеней;

уночі вогонь цілей імітується “спалахами пострілів” (увімкненням електричної лампочки, що встановлена на мішені), кожна “черга” зі стрілецької автоматичної зброї імітується спалахами лампочки протягом 3 – 5 с, а кожен постріл із гармати та протитанкового гранатомета – увімкненням лампочки на 2 – 3 с, проміжки між “чергами” (“пострілами”) повинні становити 4 – 6 с, тривалість імітації визначається часом показу (руху) цілі;

цілі, на яких імітатори “спалахів пострілів” не встановлюються, освітлюються одним із можливих способів: освітлювальними снарядами (мінами), освітлювальними патронами (ракетами) або розсіяним електричним світлом (під час виконання ВБС застосовувати розсіяне електричне світло забороняється).

Цілі, по яких ведеться стрільба з використанням:

нічних прицілів – опромінюються імітаторами інфрачервоного прожектора (освітлювача), що включаються на час показу (руху) цілі (крім прицілів пасивної дії, для яких освітлення здійснюється розсіяним електричним світлом);

тепловізійних прицілів – повинні бути тепловими (з наклеєними термострічками, із підігрівом тощо).

1.18. Ціль вважається ураженою, якщо:

мішень, що позначає броньовану ціль, уражена прямим влучанням снарядів (снаряда) або їх заміників, які пробili мішень або залишили чіткий, характерний слід;

видно сліди у частинах мішені, що залишилися після її руйнування (якщо явних слідів прямого влучання снаряда не виявлено, то мішень вважається невраженою);

під час стрільби зі станкового протитанкового гранатомета, гармати БМП осколковою гранатою здійснено пряме влучання у мішень, пробоїни від осколків або пряме влучання снаряда в позначений габарит;

мішень, що позначає неброньовану ціль, має пробоїни від кулі або снаряда, включаючи слід стабілізатора та осколків, а також її руйнування вибуховою хвилею;

здійснено пряме влучання кулі в мішень із колами (заліковими зонами). Пробоїна, що перебила лінію кола (залікової зони), зараховується на користь того, хто стріляє;

уражено не менше 50 % мішеней групової цілі.

Торкання корпусом снаряда (його заміника) краю мішені броньованої цілі влучанням не вважається.

1.19. Під час виконання вправ стрільб (ВБС, БС), особливо в пожежонебезпечний період, дозволяється замінювати трасуючі (запалювальні тощо) боєприпаси на звичайні із сталевим осердям (інертні тощо).

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СТРІЛЬБ

2.1. Напередодні занять зі стрілецької зброї та БМ, із яких буде проводитися стрільба, повинні бути виконані всі операції щодо їх підготовки до стрільби в суворій відповідності з експлуатаційно-технічною документацією до них. При цьому особлива увага приділяється вивірці та приведенню зброї (додаток 4 до цього Курсу стрільб) та озброєння БМ до нормального бою.

2.2. Виконання вправ стрільб із несправної, непідготовленої та неприведеної до нормального бою зброї (озброєння) **забороняється**.

2.3. Виконанню вправ стрільб з озброєння танків штатним артилерійським пострілом передусь проведення контрольного заняття з виконання відповідної вправи стрільб щодо визначення готовності особового складу до стрільби зі складанням відомості та акта (додатки 5 та 6 до цього Курсу стрільб).

На танковій директрисі (директрисі БМ) під час стрільби штатним артилерійським пострілом (стрільби з БМ, що мають балістичні обчислювачі) на (біля) пункті управління обладнується метеопост. Старший керівник стрільби перед початком стрільби та щогодини в ході стрільби доводить до керівників стрільб метеоумови на ділянках, а в разі різкої зміни метеоумов – негайно. Обладнання метеопосту включає:

- термометр для вимірювання температури повітря;
- термометр для вимірювання температури зарядів;
- 3 – 4 контрольні шухляди (контейнери) з боєприпасами;
- анемометр (вітромір) із лімбом;
- барометр.

Допускається заміна барометра, анемометра та термометра для вимірювання температури повітря сертифікованим і прийнятим на озброєння комплексним приладом (анемометром тощо).

Термометр і барометр встановлюються в шафі, що обладнана жалюзі. Контрольні шухляди (контейнери) з боєприпасами та термометром, вкладеним усередину шухляди (контейнера), зберігаються на ґрунті в затінку.

2.4. Підрозділи прибувають на військове стрільбище (директрису, вогневе містечко тощо) не пізніше ніж за 30 хвилин до початку стрільби. Цей час використовується для перевірки зброї (озброєння) на розрядження, організації занять на навчальних місцях, перевірки роботи полігонного обладнання мішеневого поля та огляду мішеней; перевірки зв'язку старшого керівника стрільби з керівниками стрільби на ділянках, із бойовими машинами та навчальними місцями, на яких буде проводитися стрільба, бліндажами, а також для перевірки готовності озброєння та зброї до стрільби та розрахунку вихідних установок ведення вогню.

Зв'язок керівника стрільби на ділянці з тими, хто стріляє із бойових машин, здійснюється по радіо, за відсутності радіозв'язку стрільба **забороняється**.

Стрільба зі стрілецької зброї з вертольота проводиться тільки за наявності зв'язку командира вертольота з керівником польотами та керівником стрільби на вертольоті.

2.5. У керівника стрільби на дільничному пункті управління повинна бути така документація:

- план проведення заняття з вогневої підготовки;
- варіанти показу цілей (відповідно до умов вправ, що виконуються) (посилання 12);
- відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ навчальних (контрольних, бойових) стрільб (додаток 7 до цього Курсу стрільб);
- відомість складання заліків зі знань вимог безпеки під час проведення занять із вогневої підготовки (додаток 8 до цього Курсу стрільб);
- витяг із наказу командира військової частини про організацію та проведення стрільб, забезпечення виконання вимог безпеки;
- для контрольних занять, інспекцій (підсумкових) перевірок – акти технічного стану техніки та озброєння (крім стрілецької зброї) (додаток 9 до цього Курсу стрільб);
- під час виконання вправ стрільб штатним артилерійським пострілом – акт проведення контрольного заняття особового складу підрозділу з визначення готовності до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом;
- за необхідності – військові публікації (навчально-методичні матеріали з питань підготовки (навчання) [5].

2.6. Порядок проведення занять із вогневої підготовки та виконання вправ стрільб.

2.6.1. Командир підрозділу, що стріляє (старший керівник стрільби, якщо проводиться стрільба на одній ділянці), керівник стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку тощо) організовує проведення заняття, зокрема:

- повідомляє тему, мету та порядок проведення заняття;
- визначає навчальні місця та порядок взаємодії з керівниками стрільби на ділянках (навчальних місцях, де проводиться стрільба), повідомляє час початку та закінчення стрільби;
- після постановки завдань дає команду на зайняття підрозділами зазначених навчальних місць (ділянок стрільби).

2.6.2. Після зайняття підрозділом зазначеної ділянки старший керівник стрільби, якщо проводиться стрільба на одній ділянці, керівник стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку тощо):

- повідомляє тему, мету (в разі необхідності) та порядок проведення заняття на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці тощо);
- визначає на місцевості вихідне положення, вогневі позиції для БМ і тих, хто навчається (під час стрільби зі стрілецької зброї та гранатометів), рубежі відкриття та припинення вогню, основні та небезпечні напрямки стрільби, напрямки і швидкості руху БМ, порядок зайняття та зміни вогневих позицій, розвороту на рубежі припинення вогню та повернення у вихідне положення;
- перевіряє знання тими, хто навчається, умов вправи, що виконується, та вимог безпеки під час стрільби (додаток 10 до цього Курсу стрільб), у разі необхідності доводить до них метеоаналіз;

ставить командирам взводів (відділень), що стріляють, бойове завдання щодо дій у наступі (в обороні тощо) залежно від умов вправи, що виконується.

2.6.3. Під час постановки бойового завдання керівник стрільби на ділянці визначає:

- орієнтири;
- короткі висновки з оцінки противника;
- об'єкти та цілі, які вражаються засобами старшого командира на напрямку дій, які будуть виконуватись, а також завдання сусідів і розмежувальні лінії з ними;
- бойове завдання підрозділу та замисел бою (дій);
- бойові завдання особовому складу (підрозділам);
- витрату ракет і боєприпасів на виконання бойового завдання;
- час готовності до виконання бойового завдання;
- місце командно-спостережного пункту та заступників.

Надалі старший керівник стрільби, керівник стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку тощо) виконує обов'язки, викладені в додатку 2 до цього Курсу стрільб.

Командири взводів ставлять бойове завдання командирам відділень (командирам БМ) перед виконанням вправи своїм взводом і кожній зміні тих, хто стріляє, а командири БМ ставлять бойові завдання членам екіпажів у БМ під час завантаження боєприпасів (командири відділень ставлять бойове завдання відділенням після отримання боєприпасів).

Забороняється повідомляти тим, хто навчається, місця розташування цілей і порядок їх показу.

Під час проведення стрільби на одній ділянці військового стрільбища (директрисі) дотримується такий самий порядок, як і на декількох.

У ході виконання вправи керівник стрільби на ділянці спостерігає за діями тих, хто стріляє, та рухом БМ, керує показом цілей та оцінює дії тих, хто навчається, відображаючи результати стрільби у відомості визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправи стрільб. Керівнику стрільби забороняється втручатися в дії тих, хто стріляє, якщо не порушуються вимоги безпеки.

Після закінчення стрільби підрозділу (зміни) керівник стрільби на ділянці наказує перевірити зброю, озброєння БМ на розрядження, їх боеукладку, стрічки та коробки, магазини та додаткові сумки для магазинів (розвантажувальні жилети, кишені бронежилетів), зібрати гільзи; у разі необхідності оглядає мішені, потім проводить розбір виконання вправи з усім особовим складом і повідомляє оцінку за виконання вправи.

Під час проведення стрільби з використанням інформації про враження цілей огляд мішеней може не проводитися.

2.7. У ході виконання вправ стрільб вдень і вночі керівник стрільби на ділянці повинен перебувати:

під час стрільби в пішому порядку – на такій відстані від того, хто стріляє, що дозволяє контролювати та виправляти дії стрільця, не порушуючи при цьому заходів безпеки;

під час стрільби через бійниці (поверх борту) БМ, із кабіни автомобіля, вертольота в польоті – у БМ, автомобілі, вертольоті;

під час стрільби з озброєння БМ – на дільничному пункті управління;

Під час виконання вправ стрільб із коротких зупинок і на ходу (з ходу) показ цілей проводиться після проходження тими, хто стріляє, (БМ) РВВ, а також після досягнення ними рубежів, від яких обчислюються дальності до цілей, зазначених в умовах вправ.

Показ (рух) кожної наступної цілі проводиться, як правило, після закінчення показу (руху) попередньої та зміни (у ході зміни) вогневої позиції.

Варіанти показу (посилання 12) цілей і вогневі позиції (під час виконання вправ стрільб із місця) для кожної зміни тих, хто навчається, визначаються керівником стрільби на ділянці або особою, що перевіряє.

2.8. Оцінка за виконання вправи знижується на один бал, якщо:

під час стрільби з озброєння БМ із коротких зупинок і з ходу той, хто стріляє, перевищив загальний час на стрільбу, передбачений умовами вправи, але не більше ніж на 10 с;

під час стрільби з озброєння БМ із коротких зупинок той, хто стріляє, перевищив час короткої зупинки вдень більше ніж на 10 с, уночі більше ніж на 12 с (під час стрільби в горах не більше ніж на 12 с та 15 с, зі стрілецької зброї – 7 с та 9 с відповідно);

під час стрільби з гармати танка, БМ перший постріл (чергу) зроблено пізніше встановленого часу (для танків під час стрільби штатними боєприпасами – не більше 20 с, для БМ з автоматичними гарматами та для всіх танків під час стрільби заміниками штатних артилерійських пострілів – не більше 15 с, для інших об'єктів – не більше 25 с) після проходження БМ РВВ (після зайняття зазначеної вогневої позиції);

під час стрільби з автоматичного гранатомета на станку (встановленого на БМ) на враження цілі розсіювання проводилося менше ніж на 2/3 фронту цілі; одна з показаних цілей не була обстріляна.

2.9. Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від кількості уражених цілей, якщо:

під час стрільби з озброєння БМ із коротких зупинок і з ходу той, хто стріляє, перевищив час на стрільбу, передбачений умовами вправи, більше ніж на 10 с;

під час виконання вправи стрільб із ходу (на ходу) з БМ зі стабілізатором була допущена хоча б одна зупинка, на якій велася стрільба;

під час виконання вправи той, хто стріляє, порушив такі вимоги безпеки: ведення вогню за межі небезпечних напрямків або по укриттю (бліндажу), на якому піднятий червоний прапор (ліхтар); ведення вогню до виходу на РВВ або після виходу на рубіж припинення вогню; ведення вогню за

відсутності радіозв'язку з керівником стрільби (для екіпажів БМ); продовження стрільби після сигналу “Відбій” (команди “Припинити вогонь”); ведення вогню після підняття білого прапора (ліхтаря) на укритті (бліндажі) або після втикання ствола в ґрунт (перешкоду); якщо вогнеметник порушив правила та вимоги безпеки під час поводження з вогнеметом.

2.10. Вправа виконується вдруге (повністю або боєприпасами, що залишилися), якщо:

під час виконання вправи були поломки, несправності та затримки, яких не можна було виявити перед стрільбою та усунути під час стрільби¹⁷;

стрільба не велася, була припинена через неполадки в роботі мішеневого обладнання;

у ході стрільби ціль зникла (впала) раніше встановленого часу, була збита (зруйнована), але під час її огляду враження не було виявлено, а боєприпаси для стрільби по ній той, хто навчається, витратив не повністю.

Якщо той, хто навчається, зі своєї вини не повністю витратив боєприпаси, виконання вправи оцінюється за результатами враження цілей.

Порядок повторної стрільби визначає керівник стрільби (старший керівник стрільби) або той, хто перевіряє. Під час повторної стрільби показуються всі цілі, передбачені умовами вправи, але в іншій послідовності (за іншим варіантом), незалежно від того, чи вправа виконується повністю, чи тільки боєприпасами, що залишилися. У цьому випадку той, хто навчається, обстрілює ту ціль, по якій він не вів вогонь під час першої стрільби, а по інших цілях тільки позначає ведення вогню.

Ті, хто не виконав вправи стрільб, допускаються до повторного виконання цієї вправи за рішенням керівника стрільби на ділянці. У ході перевірок і контрольних занять повторне виконання вправи з метою підвищення оцінки забороняється.

Під час стрільби з вогнеметів вправа виконується повторно (повністю або боєприпасами, що залишилися) в разі, якщо під час стрільби не відбулося запалення горючої суміші в капсулі, що вилетіла з вогнемета або не вибухнула оболонка зі спорядженням із РПВ.

Якщо вправа виконується у протигазі, то час, необхідний на одягання (знімання) протигазу, не входить у залік часу показу мішеней. Вогнеметникам, які носять окуляри, за відсутності лінз для корекції зору дозволяється виконувати вправи стрільб без протигазів.

2.11. Облік результатів стрільб ведеться:

у взводі – за кожного військовослужбовця, відділення (розрахунок, обслугу, екіпаж тощо) та взвод;

у роті (батареї) – за кожний взвод, окремі відділення (підрозділи) та роту (батарею);

у батальйоні – за кожну роту (батарею), окремий взвод (підрозділ), управління батальйону;

¹⁷ Крім поломок і затримок, які допущені з вини того, хто навчається.

у бригаді (полку) – за кожний батальйон (дивізіон), окремі підрозділи та управління бригади (полку);

в органах військового управління – за кожний структурний підрозділ (у структурних підрозділах – за кожного військовослужбовця).

Паперові відомості індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ стрільб або цифрові електронні журнали зберігаються у військовій частині (ВВНЗ, ВВП ЗВО, ЗФПВО, ЦПСС, НЦПП, НЦ, ОНБ, школах) протягом року.

3. ОЦІНКА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

3.1. Індивідуальна оцінка вогневої підготовки того, хто навчається, складається з оцінок за виконання вправи стрільб, управління вогнем (для офіцерів, сержантів¹⁸ загальновійськових підрозділів і курсантів¹⁹), знання основ і правил стрільби та матеріальної частини озброєння (виконання нормативів) і визначається:

“відмінно” – якщо оцінка за виконання вправ стрільб та управління вогнем (для офіцерів і сержантів¹² загальновійськових підрозділів і курсантів¹³) “відмінно”, а за знання основ і правил стрільби та матеріальної частини (виконання нормативів) – не нижче “добре”;

“добре” – якщо оцінка за стрільбу та управління вогнем (для офіцерів і сержантів¹² загальновійськових підрозділів і курсантів¹³) не нижче “добре”, а за знання основ і правил стрільби, матеріальної частини (виконання нормативів) – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо всі оцінки не нижче “задовільно” або якщо за виконання вправ стрільб та управління вогнем (для офіцерів і сержантів¹² загальновійськових підрозділів і курсантів¹³) не нижче “добре”, а за знання основ і правил стрільби або матеріальної частини (виконання нормативів) – “незадовільно”.

3.2. Оцінка за виконання вправ стрільб визначається за результатами виконання ВНС (ВКС, ВБС).

Оцінка за знання основ і правил стрільби та матеріальної частини (виконання нормативів) визначається під час проведення занять на навчальних місцях.

3.3. У ВВНЗ (ВВП ЗВО) оцінка за виконання вправ стрільб визначається за результатами виконання вправи стрільб, що визначена як залікова, після закінчення семестру, а якщо вправа не виконувалася – за оцінками, отриманими за виконання усіх ВНС і ВКС протягом семестру.

Під час виконання тим, хто навчається, декількох вправ з одного чи різних видів зброї оцінка за виконання вправ стрільб визначається:

“відмінно” – якщо не менше половини оцінок, у тому числі за виконання вправи стрільб з основного виду зброї, “відмінно”, а інші – не нижче “добре”;

¹⁸ На командних посадах загальновійськових підрозділів.

¹⁹ Курсантів, які навчаються за спеціальностями загальновійськових (розвідувальних) підрозділів і підрозділів спеціального призначення.

“добре” – якщо не менше половини оцінок, у тому числі за виконання вправи стрільб з основного виду зброї, не нижче “добре”, а інші – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не більше однієї оцінки “незадовільно”, але не за виконання вправи стрільб з основного виду зброї, а інші оцінки – не нижче “задовільно”.

3.4. Підсумкова оцінка вогневої підготовки тому, хто навчається, виставляється в:

ОВУ, управліннях військових частин – за результатами контрольного заняття з виконанням ВКС, визначених старшим начальником (командиром) під час проведення оцінювання, інспекційної (підсумкової, контрольної, поточної) перевірки;

підрозділах військових частин – за результатами контрольного заняття з виконанням ВКС (ВБС), визначених старшим начальником (командиром) під час проведення оцінювання, інспекційної (підсумкової, контрольної, поточної) перевірки, або ВНС під час базового та на початку інтенсивного періоду підготовки;

у навчальних підрозділах – за результатами контрольного заняття з виконання вправ стрільб відповідно до чинних програм підготовки.

3.5. Основним видом зброї (озброєння), із якого виконуються вправи стрільб, є:

для командирів загальновійськових (розвідувальних) підрозділів – автомат і все озброєння БМ (СпМ) цих підрозділів;

для командирів танків, навідників гармати, навідників – операторів БМ, навідників кулеметів – усе озброєння БМ (СпМ) їх підрозділів;

для командирів гранатометних відділень (обслуг гранатометів, переносних ПТРК) – гранатомет (переносний ПТРК);

для командирів вогнеметних відділень – реактивний піхотний вогнемет;

для офіцерів ОВУ, установ та організацій ЗС України, управлінь військових частин і підрозділів – автомат, пістолет;

для командирів військових частин, підрозділів і їх заступників²⁰, начальників командних пунктів – заступників начальника штабу з бойового управління, начальників оперативних відділень, начальників розвідки, начальників відділень бойової підготовки – автомат та основне озброєння військової частини, підрозділу (БМ, СпМ тощо);

для курсантів (рекрутів, слухачів) ВВНЗ (ВНП ЗВО тощо), навчальних підрозділів – зброя, із якої вони виконують вправи стрільб відповідно до чинних програм підготовки;

для інших категорій тих, хто навчаються – їхня штатна зброя.

Основний вид зброї (озброєння) може бути замінений зброєю (озброєнням), наданою(-им) на заміну штатної(-го).

²⁰ За винятком заступників з логістики (тилу, озброєння).

3.6. Загальна оцінка за рівень підготовки військовослужбовця по завершенню базового, спеціалізованого та бойового рівнів навчання стрільбі визначається:

“виконаний” – якщо 70 % всіх спланованих вправ стрільб на поточному рівні підготовки оцінено позитивно, при цьому 70 % (для офіцера – 80 %) з основного виду зброї оцінено не нижче “добре”;

“не виконаний” – якщо не виконані вимоги на оцінку “виконаний”.

У разі отримання військовослужбовцем оцінки за базовий рівень навчання стрільбі “не виконаний” до навчання на наступному, спеціалізованому, рівні він не допускається (додатково з ним організуються та проводяться заняття до отримання оцінки “виконаний”). Це стосується і переходу зі спеціалізованого рівня навчання стрільбі до навчання на бойовому рівні.

3.7. Оцінка з вогневої підготовки екіпажу танка (БМ) виводиться за індивідуальними оцінками кожного з членів екіпажу та визначається:

“відмінно” – якщо оцінка командира БМ та навідника (навідника-оператора) – “відмінно”, а інших членів екіпажу – не нижче “добре”;

“добре” – якщо оцінка командира БМ та навідника (навідника-оператора) – “добре”, а інших членів екіпажу – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо оцінка командира БМ та навідника (навідника-оператора) – не нижче “задовільно”.

3.8. Якщо в одному підрозділі частина тих, хто навчається, виконувала вправу стрільб удень, а решта – вночі, загальна оцінка виводиться за сумою оцінок, отриманих за стрільбу вдень і вночі.

3.9. Підсумкова оцінка роті (взводу) та рівних їм підрозділам визначається за результатами контрольного заняття з виконанням ВКС (ВНС поточного спеціалізованого рівня підготовки) та ВБС (БС) (поточного бойового рівня підготовки), визначених старшим начальником (командиром) під час проведення оцінювання, інспекційної (підсумкової, контрольної, поточної, раптової) перевірки.

Якщо проводилися тільки ВБС (БС) або виконувалися тільки вправи стрільб, оцінка з вогневої підготовки зазначеним підрозділам визначається за результатами виконання ВБС (БС) або вправ стрільб.

3.10. Оцінка з вогневої підготовки загальновійськовій роті (взводу, відділенню) виводиться за двома оцінками: за виконання ВБС (БС) і за виконання вправ стрільб.

Вона визначається:

“відмінно” – якщо оцінка за виконання ВБС (БС) – “відмінно”, а за виконання вправ стрільб – не нижче “добре”;

“добре” – якщо оцінка за виконання ВБС (БС) не нижче “добре”, а за виконання вправ стрільб – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо обидві оцінки – не нижче “задовільно”.

3.11. Оцінка загальновійськовій роті (взводу, відділенню) за виконання ВБС (БС) взводів (відділень, бойових груп) визначається:

“відмінно” – якщо більше половини взводів (відділень, бойових груп) одержали оцінки “відмінно”, а решта взводів (відділень, бойових груп) – не нижче “добре”;

“добре” – якщо не менше половини взводів (відділень, бойових груп) одержали оцінки “добре”, а решта взводів (відділень, бойових груп) – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не більше однієї третини взводів (відділень, бойових груп) одержали оцінки “незадовільно”, а решта взводів (відділень, бойових груп) – не нижче “задовільно”.

3.12. Оцінка структурного підрозділу ОВУ (управління бригади, полку, батальйону, дивізіону, установи та організації ЗС України, територіального центру комплектування та соціальної підтримки), структурного підрозділу постійного (змінного) складу (підрозділу забезпечення навчального процесу) ВВНЗ (ВНП ЗВО, ЗФПВО, ЦПСС, НЦ, школи підготовки), роти (батареї, взводу, відділення) та рівних їм підрозділів за виконання вправ стрільб виводиться сумарно за оцінками, отриманими кожним, хто навчається, та визначається:

“відмінно” – якщо не менше 90 % тих, хто навчається, одержали позитивні оцінки, при цьому не менше 50 % тих, хто навчається, одержали оцінку “відмінно”;

“добре” – якщо не менше 80 % тих, хто навчається, одержали позитивні оцінки, при цьому не менше 50 % тих, хто навчається, одержали оцінку “добре”;

“задовільно” – якщо не менше 70 % тих, хто навчається, одержали оцінки не нижче “задовільно”.

3.13. Оцінки за виконання вправ стрільб з автоматичних, підствольних, протитанкових гранатометів і переносних ПТРК включаються в суму оцінок за виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї, а оцінки за виконання вправ стрільб із цієї самої зброї, але встановленої на БМ – у суму оцінок за виконання вправ стрільб із БМ.

3.14. Оцінка з вогневої підготовки управлінню ОВУ (бригади, полку, батальйону, дивізіону, установи та організації ЗС України, територіального центру комплектування та соціальної підтримки), постійному складу ВВНЗ (ЗФПВО, ЦПСС, НЦ, школи підготовки) та їм рівних підрозділам за виконання вправ стрільб виводиться сумарно за оцінками, отриманими його структурними підрозділами, та визначається:

“відмінно” – якщо більше половини структурних підрозділів одержали оцінку “відмінно”, а інші структурні підрозділи – не нижче “добре”;

“добре” – якщо не менше половини структурних підрозділів одержали оцінку не нижче “добре”, а інші структурні підрозділи – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не менше 70 % перевірених структурних підрозділів отримали позитивні оцінки.

Якщо до перевірки залучається менше п’яти структурних підрозділів, тоді вогнева підготовка управлінню визначається за середнім балом та оцінюється на:

“відмінно” – якщо середній бал не нижче 4,6;

“добре” – якщо середній бал не нижче 3,6;

“задовільно” – якщо середній бал не нижче 2,6;

“незадовільно” – якщо середній бал нижче 2,6 або в разі двох і більше незадовільних оцінок, незалежно від середнього балу.

3.15. Оцінка з вогневої підготовки батальйону (рівному йому підрозділу) виводиться за оцінками з вогневої підготовки управління батальйону, основних підрозділів і підрозділів забезпечення, що входять до його складу.

Вона визначається:

“відмінно” – якщо управління батальйону, більше половини основних підрозділів рівня роти (батареї), не менше половини основних підрозділів рівня окремого взводу, а також розвідувальний взвод одержали оцінку “відмінно”, а інші – не нижче “добре”;

“добре” – якщо управління батальйону та не менше половини основних підрозділів рівня роти (батареї), не менше половини основних підрозділів рівня окремого взводу, а також розвідувальний взвод одержали оцінку не нижче “добре”, а інші – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не більше одного основного підрозділу рівня роти (батареї) та одного основного підрозділу рівня окремого взводу або два основних підрозділи рівня окремого взводу одержали оцінку “незадовільно”, а управління батальйону та інші підрозділи – не нижче “задовільно”.

Під час перевірки в батальйоні (рівному йому підрозділу) двох рот (батареї, їм рівних підрозділів) оцінка “задовільно” виставляється: якщо обидва підрозділи одержали оцінки “задовільно” або один підрозділ одержав оцінку “незадовільно”, а інший – не нижче “добре” за умови позитивних оцінок бойових підрозділів.

3.16. Оцінка з вогневої підготовки військовій частині рівня бригади (полку), виводиться за оцінками вогневої підготовки основних підрозділів²¹ і підрозділів забезпечення, що входять до її складу.

Вона визначається:

“відмінно” – якщо управління бригади (полку) та більше половини основних підрозділів рівня батальйону (дивізіону), не менше половини основних підрозділів рівня окремої роти (батареї), а також розвідувальної роти (взводу) одержали оцінку “відмінно”, а інші – не нижче “добре”;

“добре” – якщо управління бригади (полку) та більше половини основних підрозділів рівня батальйону (дивізіону), не менше половини основних підрозділів рівня окремої роти (батареї), а також розвідувальної роти (взводу) одержали оцінку “добре”, а інші – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – “задовільно” – якщо не більше одного основного підрозділу рівня батальйон (дивізіон) та одного основного підрозділу рівня окремої роти (батареї), або два основних підрозділи рівня окремої роти (батареї) одержали

²¹ Для дивізіонів (за стрільбу та управління вогнем). Порядок оцінки військових частин, підрозділів артилерії та протиповітряної оборони, НЦ, ВВНЗ та інших установ, які проводять підготовку спеціалістів артилерії та протиповітряної оборони Сухопутних військ ЗС України визначається відповідно до керівних документів (настанов, курсів тощо) (посилання 9, 15 – 17).

оцінку “незадовільно”, а управління бригади (полку) та інші підрозділи – не нижче “задовільно”.

Під час перевірки двох батальйонів (дивізіонів, рівних їм підрозділів) оцінка “задовільно” виставляється, якщо обидва батальйони одержали оцінки “задовільно”.

Оцінка з вогневої підготовки підрозділів родів військ і спеціальних військ виставляється за виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї та враховується під час визначення оцінки з вогневої підготовки військової частини (підрозділу).

Підсумкова оцінка вогневої підготовки військової частини виставляється за результатами отриманих оцінок підрозділами під час проведення оцінювання, інспекційної (підсумкової, контрольної, поточної) перевірки.

3.17. Оцінка з вогневої підготовки військовій частині, що входить до складу сил і засобів бойового чергування, військовій частині забезпечення життєдіяльності (скороченого складу), установі або організації ЗС України, територіальному центру комплектування та соціальної підтримки виводиться за оцінками вогневої підготовки підрозділів (структурних підрозділів), що входять до її складу, та визначається:

“відмінно” – якщо управління військової частини та більше половини підрозділів (структурних підрозділів) одержали оцінку “відмінно”, а інші підрозділи (структурні підрозділи) – не нижче “добре”;

“добре” – якщо управління військової частини та не менше половини підрозділів (структурних підрозділів) одержали оцінку не нижче “добре”, а інші підрозділи (структурні підрозділи) – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо управління військової частини та не менше 70 % перевірених підрозділів (структурних підрозділів) отримали позитивні оцінки.

3.18. Оцінка з вогневої підготовки ВВНЗ (ВНП ЗВО, ЗФПВО, ЦПСС, НЦ, шкіл тощо) складається з оцінки за стрільбу постійного складу, підрозділів змінного складу, підрозділів забезпечення навчального процесу та визначається:

“відмінно” – якщо постійний склад, не менше 50 % підрозділів змінного складу та підрозділів забезпечення навчального процесу оцінено на “відмінно”, а решта – на “добре”;

“добре” – якщо постійний склад, не менше 50 % підрозділів змінного складу та підрозділів забезпечення навчального процесу оцінено на “добре”, а решта – на “задовільно”;

“задовільно” – якщо постійний склад, підрозділи змінного складу та підрозділи забезпечення навчального процесу оцінено позитивно або один із цих підрозділів оцінено на “незадовільно”;

“незадовільно” – якщо не виконано вимоги на оцінку “задовільно”.

4. ПОРЯДОК ТА УМОВИ ВИКОНАННЯ ВПРАВ СТРІЛЬБ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ (ГРАНАТОМЕТІВ, ВОГНЕМЕТІВ, ПТРК)

4.1. Порядок дій під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї

Вправи стрільб зі стрілецької зброї виконуються всіма категоріями військовослужбовців Збройних Сил України з метою набуття та удосконалення умінь і навичок у стрільбі, підтримання їх на рівні, що забезпечує якісне виконання поставлених завдань.

Для максимального наближення умов виконання вправ до бойових і з метою вироблення психологічної стійкості (звикання) тих, хто навчається, до пострілів (вибухів), динаміки бою, керівник стрільби призначає особу (від підрозділу, що стріляє), яка під час виконання вправ тими, хто навчається, здійснює звукову імітацію бою холостими набоями та вибуховими пакетами з дотриманням заходів безпеки, або на ділянці стрільби транслюється через гучномовець запис ведення бою. Під час навчання стрільбі вночі без приладів нічного бачення мішені доцільно підсвічувати освітлювальними патронами.

УВАГА!

Вправи стрільб із кулемета, великокаліберного кулемета, АГС, установленого(-их) на БМ (СпМ, автомобілі, вертольоти, кораблі, катері, плавзасобі) відпрацьовуються за наявності відповідного пристрою для встановлення цього озброєння, який передбачено конструкцією техніки (БеНК) (за винятком бойового модуля (башти).

За наявності бойового модуля (башти) вправи стрільб відпрацьовуються згідно з розділом 5 цього Курсу стрільб.

*Вправи стрільб з АГС, СПГ, ПТРК можуть виконуватись (а якщо це визначено умовами вправ – **обов'язково виконуються**) з використанням БпЛА та СПЗ “КРОПИВА” тощо.*

Керівник стрільби на ділянці наказує черговій зміні (обслузі, розрахунку) тих, хто стріляє, отримати на пункті боєпостачання боєприпаси. Боєприпаси видаються тим, хто навчається, поштучно за роздавально-здавальною відомістю (додаток 32 посилення 1).

Ті, хто навчаються, отримавши боєприпаси, оглядають їх, споряджають патронами магазини (стрічки), укладають магазини в підсумки для магазинів (стрічки в коробки), гранати до гранатометів у сумки, ручні гранати в підсумки для гранат і під керівництвом командира відділення (старшого зміни) прямують у визначене місце.

Командир взводу (відділення тощо) або керівник стрільби на ділянці уточнює тим, хто навчається, порядок виконання вправи (вогневу позицію, місце для стрільби, положення для стрільби, сектор стрільби, напрямок руху, черговість стрільби тих, хто стріляє) та нагадує вимоги безпеки під час виконання вправи.

Переконавшись у готовності зміни тих, хто навчається, та ділянки до стрільби, керівник наказує на дільничному пункті управління відкрити червоні напівкола візуального сигнального пристрою (далі – ВСП)²² і доповідає про готовність до стрільби старшому керівнику стрільби.

Після перевірки готовності всіх ділянок до стрільби старший керівник стрільби наказує на командному пункті старшого керівника стрільби відкрити червоні напівкола ВСП і надає керівникам стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях тощо) дозвіл на проведення стрільб (відкриття вогню) на навчальних об'єктах.

Керівник стрільби на ділянці подає команду: “На визначені напрямки – вперед”, ті, хто стріляє, відповідно до отриманого завдання виходять (розмикаються) на свої напрямки для стрільби.

Переконавшись у готовності тих, хто стріляє, та в безпеці стрільби, керівник стрільби на ділянці подає команду: “Вогнева позиція – **²³ м попереду, положення для стрільби (лежачи, з коліна, стоячи, сидячи, навпочіпки, із-за укриття, по повітряних цілях тощо), положення зброї (за необхідності), сектор стрільби (орієнтир перший, орієнтир другий) або напрямок стрільби – до бою”.

Ті, хто виконує вправу стрільб, діють у такій послідовності:

під час виконання вправ, де передбачено стрільбу з місця (зі зміною вогневих позицій), ті, хто стріляє, займають зазначені вогневі позиції на РВВ, готуються до стрільби, заряджають зброю, доповідають: “Готовий” і діють відповідно до отриманого завдання, спостерігають у зазначеному секторі стрільби та в разі виявлення цілей ідентифікують ціль (за необхідності, якщо виявлено противника (ворожого комбатанта), чітко та голосно вигуком “Ціль”), самостійно відкривають вогонь із положень для стрільби, передбачених умовами вправ;

під час виконання вправ, де передбачено висування, ті, хто стріляє, у визначеному положенні на РВВ готуються до стрільби: заряджають зброю, готують ручні гранати та доповідають: “Готовий”. За командою керівника стрільби “Вперед” або “В атаку – вперед” рухаються прискореним кроком, короткими перебіжками або бігом, самостійно виявляють і вражають цілі з положень для стрільби, передбачених умовами вправ.

Під час ведення вогню на ходу та з коротких зупинок перезарядження зброї проводиться, якщо не визначено умовами вправи, на ходу, не припиняючи руху, або за укриттям.

Під час виконання вправ зі стрілецької зброї з місця керівник стрільби заздалегідь намічає за РВВ на глибину до 100 м (під час стрільби в горах – до 50 м) дві – три вогневі позиції на кожному напрямку для стрільби, з однієї вогневої позиції стрільба ведеться по одній або декількох цілях, якщо не визначено умовами вправ.

²² Тут і далі під відкриттям червоних напівкіл ВСП слід вважати також підняття червоного прапора, вночі – увімкнення ліхтаря червоного світла на ВСП чи сигнальній щоглі прапорів).

²³ ** – Вказується відповідна кількість у метрах до вогневої позиції.

Висування тих, хто стріляє, на вогневі позиції та зміна цих позицій відбувається за командою керівника стрільби (старшого бойової групи тощо), що виконує вправу, або самостійно, якщо це передбачено умовами виконання вправи, наприклад: “Вогнева позиція – 23 м попереду – вперед (до бою)” або “Вогневу позицію змінити”.

Показ першої цілі починається через 10 – 20 с після зайняття вогневої позиції тими, хто стріляє, якщо інше не визначено умовами вправи стрільби.

Після закінчення виконання вправи або за командою керівника стрільби на ділянці “Стій” (*під час стрільби з місця*) або “Припинити вогонь” (*під час виконання вправи на ходу*) ті, хто стріляє, припиняють стрільбу, ставлять зброю на запобіжник і доповідають: “Закінчив”. За командою керівника стрільби на ділянці “Розряджай” ті, хто стріляв, розряджають зброю і доповідають: “Зброя розряджена, поставлена на запобіжник”. Керівник стрільби на ділянці, підходячи до тих, хто стріляв, подає команду: “Зброю до огляду”, оглядає зброю, після чого подає команду: “Зброю оглянуто”.

УВАГА! *За необхідності, після закінчення виконання вправи керівник стрільби може подати загальну команду: “Розряджай, зброю до огляду”. Після виконання команди ті, хто виконував вправу стрільб, доповідають: “Зброя розряджена”. Керівник стрільби на ділянці, підходячи до тих, хто виконував вправу, оглядає зброю, після чого подає команду: “Зброю оглянуто”.*

Під час виконання вправ через бійниці (поверх борту) БМ (броньованих військових автомобілів (машин), військових автомобілів, автомобілів тощо) (далі у розділі 4 цього Курсу стрільб – БМ (автомобіль) керівник стрільби на ділянці подає команду черговій зміні тих, хто стріляє: “Першому – по правому борту, другому – по лівому борту. По місцях”. Ті, хто виконує вправу стрільб, займають місця у БМ (автомобілі) відповідно до розрахунку. За командою керівника стрільби на ділянці “Першому з правого борту – до бою” той, хто стріляє, із правого борту закріплює зброю в бійницю, приєднує магазин (коробку) та доповідає: “Перший готовий”, при цьому патрон у патронник не досилається. Переконавшись у готовності того, хто стріляє, до стрільби та в тому, що зброя закріплена в бійниці, керівник на ділянці подає команду механіку-водію (водію) “Вперед”. Після проходження БМ (автомобілем) РВВ керівник стрільби на ділянці дає сигнал оператору на показ цілей і команду для того, хто стріляє: “Першому – вогонь”. Той, хто виконує вправу стрільб із правого борту, заряджає зброю, виявляє та вражає цілі. З наближенням БМ (автомобіля) до окопу для метання гранат керівник стрільби на ділянці подає команду для того, хто повинен метати гранату, “Другому – підготувати гранату” та, переконавшись у його готовності до виконання вправи, подає команду: “Гранатою – вогонь”. Після закінчення показу цілей керівник стрільби подає команду: “Першому – припинити вогонь, зброю на запобіжник став”. Той, хто виконував вправу, ставить зброю на запобіжник і доповідає про закінчення стрільби: “Закінчив”.

З наближенням БМ (автомобіля) лівим бортом до мішеневого поля керівник стрільби подає команду: “Другому з лівого борту – до бою”, той, хто стріляє, із лівого борту закріплює зброю в бійницю, приєднує магазин (коробку) та доповідає: “Другий готовий”, при цьому патрон у патронник не досилається.

Переконавшись у готовності того, хто стріляє, до стрільби та в тому, що зброя закріплена в бійниці, керівник на ділянці подає команду механіку-водію (водію) “Вперед”. Після проходження БМ (автомобілем) РВВ керівник стрільби на ділянці дає сигнал оператору на показ цілей і команду для того, хто стріляє: “Другому – вогонь”. Той, хто виконує вправу стрільб із лівого борту, заряджає зброю, виявляє та вражає цілі. З підходом БМ (автомобіля) до окопу для метання гранат керівник стрільби на ділянці подає команду для того, хто повинен метати гранату, “Першому – підготувати гранату” та, переконавшись у його готовності до виконання вправи, подає команду: “Гранатою – вогонь”. Після закінчення показу цілей керівник стрільби подає команду: “Другому – припинити вогонь, зброю на запобіжник став”. Той, хто виконував вправу, ставить зброю на запобіжник і доповідає про закінчення стрільби: “Закінчив”.

Якщо під час стрільби через бійниці (поверх борту) БМ (автомобіля) передбачене ведення вогню з коротких зупинок, той, хто виконує вправу стрільб, у разі виявлення цілі подає голосом (по засобах зв'язку або іншими встановленими сигналами) механіку-водію (водію) команду (сигнал): “Коротка”. Після обстрілу цілі або після закінчення часу на коротку зупинку механік-водій (водій) самостійно починає рух БМ (автомобіля).

З виходом БМ (автомобіля) у вихідне положення керівник стрільби подає команду: “До машини”. Військовослужбовці, які виконували вправу стрільб, вилучають зброю з бійниць, залишають свої місця в БМ (автомобілі) та шикуються позаду на відстані 4 м і збоку (ліворуч чи праворуч) від БМ (автомобіля), обличчям до поля. Керівник стрільби на ділянці подає команду “Розряджай, зброю до огляду”. Після виконання команди ті, хто виконували вправу стрільб, доповідають: “Зброя розряджена”. Керівник стрільби на ділянці, підходячи до тих, хто навчається, оглядає зброю, після чого подає команду: “Зброю оглянуто”.

Після огляду зброї керівник стрільби на ділянці:

повертає зміну (пару, обслугу, групу тощо) у вихідне положення;

здійснює, за необхідності, огляд мішеней із використанням оптичних приладів спостереження.

УВАГА! Якщо необхідно здійснити безпосередній огляд мішеней керівник стрільби на ділянці дає команду: “Відбій” і розпорядження відкрити білі напівкола ВСП²⁴ на дільничному пункті управління, доповідає старшому керівнику стрільби про закінчення стрільби зміною.

Після цього заслуховує доповідь кожного, хто виконував вправу стрільб. Форму доповіді визначає керівник стрільби (про його дії під час виконання вправи, про спостереження за результатами стрільби, витрату боєприпасів, несправності та затримки під час стрільби тощо).

Заслухавши доповіді тих, хто виконував вправу стрільб, керівник стрільби робить короткий розбір дій тих, хто виконував вправу.

²⁴ Тут і далі під відкриттям білих напівкіл ВСП слід вважати також підняття білого прапора, уночі – увімкнення ліхтаря білого світла на ВСП чи сигнальній щоглі прапорів).

Після проведення розбору керівник стрільби наказує здати на пункт боєпостачання невитрачені боєприпаси та прямувати на наступне навчальне місце.

Після доповідей керівників стрільби на ділянці, коли на всіх дільничних пунктах управління будуть відкриті білі напівкола ВСП²⁴, старший керівник стрільби віддає вказівку відкрити на командному пункті старшого керівника стрільби білі напівкола ВСП²⁴ і подати сигнал “Відбій” та, у разі потреби, оглянути мішені.

Результати стрільби заносяться у відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ навчальних (контрольних, бойових) стрільб (додаток 7 до цього Курсу стрільб), а після закінчення стрільби всього підрозділу – у журнал обліку проведених стрільб (додаток 11 до цього Курсу стрільб) та журнал обліку бойової підготовки.

Під час виконання вправи стрільб зі стрілецької зброї, встановленої на БпЛА, слід дотримуватись вимог підпункту 4.1 цього Курсу стрільб з урахуванням особливостей, визначених у настановах (керівництвах) відповідних зразків стрілецької зброї та БпЛА.

4.2. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї з вертольота

Основні положення з підготовки, організації та порядку виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї з вертольота в польоті по наземних цілях, прийоми та правила стрільби зі стрілецької зброї з вертольота, характерні помилки та заходи безпеки під час проведення стрільб, рекомендації з обладнання вертольотів для стрільби зі стрілецької зброї визначені в другому виданні Методичних рекомендацій “Організація та проведення стрільб зі стрілецької зброї з вертольота в польоті по наземних цілях (за досвідом участі в ООС (раніше АТО)” (посилання 13), Інструкції екіпажам вертольотів Мі – 8, Мі – 24” [12] та уточнені в пункті 4.4 цього Курсу стрільб.

Під час виконання вправ стрільб дотримуються такого порядку:

вправи стрільб зі стрілецької зброї в польоті по наземній цілі виконуються на вертолітній директрисі (військовому стрільбищі, директрисах бойових машин, ділянці тактичного поля тощо) (далі – вертолітній директрисі), яка обладнується відповідно до вимог додатка 13 цього Курсу стрільб (додатка 1 посилання 13), із вертольота зі шкворневими установками (кронштейнами), що забезпечують безпеку стрільби та за таких умов застосування вертольота:

швидкість польоту вертольота: 0 – 200 км/год;

висота польоту вертольота відносно цілі під час стрільби із застосуванням блістерних шкворневих установок 0 – 200 м, дверної шкворневої установки 0 – 600 м (вночі мінімальна висота польоту під час стрільби зі шкворневих установок не менше 150 м);

дальність до цілі повинна складати під час стрільби з автомата 400 – 200 м, ручного кулемета 800 – 200 м, кулемета 1000 – 200 м.

Перед початком стрільби на директрисі старший керівник стрільби уточнює керівнику польотами завдання щодо забезпечення стрільби, визначає злітно-посадковий майданчик, бойовий курс, швидкість і висоту польоту, кількість польотів вертольота, рубежі відкриття та припинення вогню та віддає вказівки керівникам стрільби на вертольотах про порядок проведення стрільби.

Керівник стрільби на вертольоті (в разі необхідності – командир екіпажу) перед вильотом перевіряє знання особовим складом вимог безпеки під час стрільби з вертольота, уточнює сигнали, що подаються у вертольоті сиреною та в інший спосіб, на підготовку до стрільби, відкриття та припинення вогню, та порядок дій тих, хто навчається, за цими сигналами. Крім того, керівник стрільби на вертольоті розподіляє особовий склад підрозділу на зміни тих, хто стріляє, та визначає кожному місце (вказує шкворневі установки для стрільби), порядок розміщення та зміни місцями в польоті та черговість стрільби, а за необхідності і спосіб посадки у вертолiт, повідомляє приблизну швидкість і висоту польоту.

Перед посадкою військовослужбовців у вертолiт командир екіпажу приймає доповідь керівника стрільби на вертольоті про готовність до виконання бойового завдання та до посадки у вертолiт, інструктує тих, хто навчається, про порядок посадки, розміщення у вантажній кабіні та покидання вертольоту, заходи безпеки в польоті, а також повідомляє сигнали для відкриття та припинення стрільби та уточнює команди по взаємодії екіпажу та десанту (керівнику стрільби на вертольоті та тим, хто навчається) на всіх етапах польоту. Крім того, командир екіпажу повинен впевнитись у знанні тими, хто навчається, правил закріплення зброї на шкворневих установках, ведення стрільби по наземних цілях та усунення затримок під час стрільби, ознайомити військовослужбовців із наземною та повітряною обстановкою, повідомити напрямом і швидкість вітру, режим польоту для врахування виносу точки прицілювання відносно цілі.

За готовністю мішеневого поля до проведення стрільб, екіпажу вертольота та тих, хто навчається, керівник польотами на вертолiтній директрисі наказує відкрити червоні напівкола ВСП²² та, отримавши дозвіл на проведення стрільб від старшого керівника стрільби, дублює цей сигнал по радіостанції командирів екіпажу вертольота.

Командир екіпажу дає команду керівнику стрільби на вертольоті “Зайняти робочі місця” (за запущених двигунів команда подається бортовим техніком голосом, жестом або встановленим сигналом бортової сирени) та приймає доповідь від бортового техника про готовність до зльоту.

За цим сигналом і з дозволу командира екіпажу керівник стрільби на вертольоті подає команду: “По місцях”. Особовий склад займає визначені місця у вертольоті. Ті, хто стріляють із вертольота першими, розміщуються на сидіннях біля вказаних їм шкворневих установок, а решта на місцях, що забезпечують зручну та швидко заміну місцями.

УВАГА! Посадка у вертолiт може здійснюватися як до, так і після запуску двигунів. У всіх випадках військовослужбовці зміни, яка виконує вправу, повинні підходити до вертольота тільки спереду або збоку під кутом 45° до кабіни вертольота.

Бортовий технік перевіряє правильність посадки військовослужбовців, закриття блістерів і вхідних дверей, займає робоче місце та доповідає командирів екіпажу про готовність до зльоту.

Після завершення посадки та розміщення тих, хто навчається, керівник стрільби на вертольоті встановлює зв'язок із командиром екіпажу (через переговорний пристрій) і доповідає через нього старшому керівнику стрільби про готовність до зльоту. Отримавши доповідь керівника стрільби на вертольоті, старший керівник стрільби через керівника польотами дає дозвіл на зліт вертольота.

Під час зльоту та маневрування вертольота ті, хто навчаються, слідкують за командами (сигналами) керівника стрільби на вертольоті, а також ведуть спостереження через оглядові вікна (вхідні двері) за мішеневим полем.

Політ на полігоні виконується за встановленою схемою (курсами). Маневр для виходу на лінію бойового курсу слід виконувати з таким розрахунком, щоб лінія бойового курсу вертольота проходила паралельно лінії мішеней на віддаленні 200 – 400 м від неї.

Стрільбою керує командир екіпажу безпосередньо через керівника стрільби на вертольоті.

Переконавшись у безпеці стрільби, із виходом вертольота на бойовий курс (над вертолітною директрисою) на підльоті до РВВ (приблизно на 800 – 1500 м) старший керівник стрільби подає розпорядження на подачу сигналу “Вогонь”. Керівник польотами дублює цей сигнал командиру екіпажу по радіостанції.

З підходом до району цілей на вертолітній директрисі полігону командир екіпажу, отримавши дозвіл від керівника польотами на виконання завдання, по переговорному пристрою подає команду керівнику стрільби на вертольоті на встановлення зброї: “Встановити зброю”.

За цією командою бортовий технік встановлює огороження у проріз вхідних дверей, встановлює дверну шкворневу установку в робоче положення та відкриває вхідні двері.

Отримавши команду від командира екіпажу, керівник стрільби на вертольоті подає команду: “З правого (лівого) борту встановити зброю”.

За цією командою ті, хто виконують вправу, відкривають блістери, встановлюють блістерні шкворневі установки у робоче положення, закріплюють зброю та гільзозбирачі, при цьому магазини (короби) з набоями до зброї не під'єднуються.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ! *За умов достатнього рівня навченості особового складу тих, хто стріляє, через вхідні двері у вертольоті самотійно приводять у робоче положення дверну шкворневу установку, встановлюють огорожу в отворі вхідних дверей, відчиняють вхідні двері під наглядом бортового техника та керівника стрільби на вертольоті.*

УВАГА!

Перший захід над мішеневим полем на вертолітній директрисі допускається виконувати без виконання практичної стрільби з метою розвідки цілей і прицілювання тих, хто навчається, при цьому зброя із запобіжників не знімається.

Льотчик-штурман у першому заході визначає рубежі початку та закінчення стрільби та доповідає про них командиру екіпажу.

З виходом на бойовий курс (або під час другого заходу після виходу на бойовий курс) командир екіпажу після отримання доповіді по переговорному пристрою від керівника стрільби на вертольоті “Зброю встановлено, до стрільби готовий” подає команду (встановлений сигнал) (далі – сигнал): “Приготуватися до стрільби, вести пошук цілі”.

Як правило команда дублюється сигналами, для цього використовується світлова та звукова сигналізація, встановлена на вертольоті (наприклад, включення жовтого плафона та подача короткого звукового сигналу сирени).

Керівник стрільби на вертольоті подає команду “З правого (лівого) борту – до бою” та разом із бортовим техніком (помічником керівника стрільби на вертольоті з числа інструкторів) контролює дії тих, хто виконує вправу.

За цією командою (сигналом) перша зміна тих, хто виконує вправу, готується до стрільби (під’єднує магазини (короби) з набоями до зброї, надягає захисні окуляри, приймає зручне положення для стрільби, веде пошук цілей і доповідає “Готовий”, при цьому зброя із запобіжника не знімається, а патрон у патронник не досилається).

Отримавши доповідь від керівника стрільби на вертольоті “Ціль бачу”, у момент прольоту РВВ командир екіпажу подає команду (сигнал) керівнику стрільби на вертольоті: “Вогонь” та дублює її (наприклад, включенням зеленого плафона та подачею серії коротких звукових сигналів сирени).

Керівник стрільби на вертольоті, упевнившись у правильності вибору цілей військовослужбовцями, дублює цей сигнал подачею команди голосом “Вогонь”.

За цією командою перша зміна тих, хто виконує вправу, знімає зброю із запобіжника, заряджає її, виявляє цілі на мішеневому полі та самостійно веде по них вогонь. Керівник стрільби на вертольоті разом із бортовим техніком (помічником керівника стрільби на вертольоті з числа інструкторів) контролюють дії тих, хто виконує вправу.

УВАГА!

Командир екіпажу в процесі польоту на бойовому курсі витримує вказані в завданні на стрільбу зі шкворневих установок напрямки, висоту та швидкість польоту по приладах.

На всіх етапах польоту льотчик-штурман веде орієнтування та надає допомогу командирі екіпажу в пошуку цілі.

Бортовий технік слідкує за дотриманням тими, хто виконує вправу стрільби, правил розміщення і переміщення по вантажній кабіні вертольота, використання зброї та шкворневих установок.

Після закінчення стрільби зміною на підльоті до рубежу припинення вогню (під час виходу з сектора обстрілу цілі) або інших випадках, коли необхідно негайно припинити стрільбу, командир екіпажу по переговорному пристрою подає команду (сигнал) “Припинити вогонь” та дублює її (наприклад, включенням червоного плафона та подачею одного довгого звукового сигналу сирени).

За цією командою (сигналом) керівник стрільби на вертольоті подає команду: “Припинити вогонь, зброю на запобіжник став”. Ті, хто виконує вправу стрільб, припиняють вогонь, встановлюють зброю на запобіжник.

Після виходу з району розміщення цілей за командою (сигналом) командира екіпажу “Зняти зброю”, керівник стрільби на вертольоті подає команду “Розряджай” і разом із бортовим техніком (помічником керівника стрільби на вертольоті з числа інструкторів) сліdkує за діями тих, хто виконував вправу.

Ті, хто виконував вправу, розряджають зброю, доповідають керівнику стрільби на вертольоті (помічнику керівника стрільби на вертольоті з числа інструкторів) “Зброя розряджена, поставлена на запобіжник” і готують її до огляду.

Керівник стрільби на вертольоті (помічник керівника стрільби на вертольоті з числа інструкторів), підходячи до тих, хто виконував вправу, подає команду “Зброю до огляду”, оглядає зброю, після чого подає команду “Зброю оглянуто”.

Після огляду зброї (доповіді (сигналу) помічника керівника стрільби на вертольоті з числа інструкторів про огляд зброї), керівник стрільби на вертольоті подає команду “Зняти зброю”. Ті, хто виконував вправу, знімають зброю зі шкворневих установок, переводять блістерні та дверні шкворневі установки в похідне положення, зачиняють блістери та входні двері, знімають огорожу та займають вказані місця у вертольоті.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ!

Знята зброя особового складу повинна бути на запобіжнику направлена стволом донизу для уникнення випадкового пострілу, який може пошкодити вертоліт або зашкодити особовому складу.

У разі виникнення затримки під час стрільби той, хто стріляє, повинен негайно доповісти про неї керівнику стрільби на вертольоті.

УВАГА! *Усунення затримок і несправностей під час стрільби без дозволу та допомоги керівника стрільби на вертольоті забороняється.*

Якщо стрільба виконувалась тільки з одного борта вертольота та після виконання вправи стрільб першою частиною зміни тих, хто виконував вправу, необхідно здійснити ще один захід для стрільби другою частиною зміни, керівник стрільби на вертольоті дає відповідну вказівку командирі вертольота та подає команду на заміну місцями тих, хто навчається. Виконання вправи другою частиною зміни проводиться в тому ж порядку, що й першою.

Після виконання вправи стрільб всім складом зміни тих, хто навчається, командир екіпажу доповідає керівнику польотами, а той у свою чергу – старшому керівнику стрільби, та з його дозволу здійснює посадку вертольота.

Після завершення стрільби всім складом зміни керівник польотами на вертолітній директрисі наказує відкрити білі напівкола ВСП²⁴.

Після посадки вертольота за командою (сигналом) командира екіпажу “Покинути вертоліт” керівник стрільби на вертольоті подає команду “До машини”. За цією командою особовий склад зміни, яка виконала вправу, залишає вертоліт і з дотриманням заходів безпеки прямує у вихідне положення.

Перед залишенням вертольота зміною, яка виконувала вправу, бортовий технік вертольота переконується, що від зброї від'єднано гільзозбирачі (збирає захисні окуляри, якщо такі були видані ним на час виконання вправи стрільб).

Під час залишення вертольота зміною, яка виконувала вправу, бортовий технік керує діями тих, хто навчається, та забезпечує безпеку їх виходу та відходу від вертольота, після чого доповідає командирі екіпажу про залишення ними вертольота.

Виконання вправи другою та наступними змінами організовується в тому ж порядку, що й першою.

4.3. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї з борту корабля (катера, плавзасобу)

Під час виконання вправ із борту корабля (катера, плавзасобу) слід дотримуватись: заходів безпеки відповідно до “Інструкції щодо забезпечення безпеки під час проведення вогневої підготовки (виконання бойових вправ) кораблями, частинами берегових ракетно-артилерійських військ, з'єднаннями та угрупованнями Військово-Морських Сил Збройних Сил України” (посилання 19).

4.4. Особливості проведення стрільб із ручних протитанкових гранатометів (реактивних протитанкових гранат)

Під час виконання вправи стрільб із ручних протитанкових гранатометів (реактивних протитанкових гранат) слід дотримуватись вимог підпункту 4.1 цього Курсу стрільб з урахуванням таких особливостей:

для зайняття вогневої позиції гранатометнику подається команда: “Гранатометнику Петренко! Вогнева позиція – **²³ м попереду – до бою”;

перед здійсненням пострілу гранатометник гучно попереджає голосом “Постріл” і виконує постріл.

4.5. Особливості проведення стрільби з автоматичних гранатометів на станку

Під час виконання вправи стрільб з АГС слід дотримуватись вимог підпункту 4.1 цього Курсу стрільб з урахуванням особливостей, викладених у підпункті 4.5 цього Курсу стрільб.

Після прибуття зміни у вихідне положення керівник стрільби на ділянці уточнює взводу (відділенню, кожному, хто стріляє) порядок виконання вправи: вогневу позицію (місце для стрільби), напрямок стрільби (за місцевими предметами або орієнтирами), положення для стрільби (крім положення для стрільби лежачи), черговість виконання вправи (стрільби) тими, хто навчається, та нагадує вимоги безпеки під час виконання вправи. Потім наказує командирі відділення (взводу), що стріляє, поставити бойове завдання тим, хто навчається (під час виконання індивідуальних вправ стрільб – уточнює її особисто кожній зміні тих, хто стріляє), а в разі необхідності визначає вогневі позиції та місця встановлення гранатомета (гранатометів).

За командою керівника стрільби “На вогневу позицію – вперед” обслуга (обслуги) з розібраним(-ми) АГС за командою командира взводу (відділення) “Першому – біля кургану, другому – 10 м ліворуч, напрямок стрільби²⁵ – орієнтир 2, сидячи²⁶, відділення до бою” відповідно до отриманого завдання виходить на зазначену вогневу позицію (місця) та готує зброю до стрільби, після чого навідник гранатомета доповідає: “Гранатомет до стрільби готовий”.

Командиру відділення необхідно розміститись поблизу гранатометів на місці, що забезпечує кращі умови для спостереження за ціллю та результатами стрільби, а також гарну чутність обслугами команд, що він подає. За бокового вітру командир відділення повинен зайняти місце з навітряної сторони.

Для стрільби із закритої вогневої позиції за командою керівника стрільби “Гранатомет (гранатомети) на вогневій позиції – встановити” обслуга (відділення, взвод) встановлює гранатомет (гранатомети), ті, хто навчається, приймають відповідне положення для стрільби, а навідник (навідники) гранатомета (гранатометів) доповідає: “Гранатомет встановлений”. Командир відділення (взводу), отримавши доповіді навідників гранатометів і перевірявши встановлення гранатометів, доповідає керівнику стрільби на ділянці: “Гранатомети встановлені”.

Керівник стрільби, переконавшись у правильному встановленні гранатомета (гранатометів) і дотримуючись вимог безпеки, подає команду обслузі гранатометів: “Заряджай”. Зарядивши гранатомет, обслуга доповідає: “Гранатомет до стрільби готовий”.

Керівник стрільби, прийнявши доповіді про готовність до стрільби, вказує: навіднику гранатомета (коли стрільба ведеться однією обсервою) – ціль для наведення, точку прицілювання (наведення), спосіб і темп стрільби (якщо гранатомет має регулятор темпу вогню);

Наприклад:

“По піхоті в чагарнику, у правий кут, із розсіюванням на ширину чагарника, темп максимальний”.

або командиру відділення – ціль (коли стрільба ведеться відділенням).

Наприклад:

“Піхота в чагарнику”.

Після отримання цілевказівок командир відділення вказує: кожному навіднику обслуги гранатомета – ціль для наведення, точку прицілювання (наведення), спосіб і темп стрільби (якщо гранатомет має регулятор темпу вогню).

Після отримання цілевказівок навідник гранатомета, якщо бачить ціль, доповідає: “Ціль Бачу”, обчислює вихідні установки, встановлює прицільні пристрої, вимовляючи голосно установки прицілу та кутотіра, наводить гранатомет у ціль і доповідає: “Тотовий”, та тільки після цього керівник стрільби подає команду: “Вогонь”.

²⁵ Напрямок стрільби (по місцевих предметах або орієнтирах).

²⁶ Положення для стрільби (в ході підготовки до стрільби з усіх положень, крім лежачи).

Отримавши від керівника стрільби на ділянці команду “Вогонь”, навідник попереджає про відкриття вогню голосом “Постріл” і відкриває вогонь із гранатомета.

Час на виконання вправи відраховується від доповіді навідника “Ціль Бачу”, після підтвердження отриманих цілевказівок керівника стрільби, до доповіді навідника “Стрільбу закінчив”.

Якщо стрільба ведеться у складі відділення (взводу), керівник стрільби віддає вказівку командирі відділення (взводу), на ведення спостереження в зазначеному напрямку стрільби та подає команду: “Ціль – безвідкатна гармата, подавити”.

Після появи цілі (отриманням команди від керівника стрільби) командир відділення (взводу) призначає вихідні установки та подає команду на відкриття і ведення вогню.

Кожну наступну команду командир відділення (взводу) подає після того, як попередня була прийнята навідниками гранатометів.

У командах на відкриття вогню вказується: кому стріляти, ціль, приціл, кутомір (якщо установка кутоміра відрізняється від 30–00), точка прицілювання (наведення), спосіб і темп стрільби, кількість пострілів і довжина черги.

Наприклад:

“Відділенню, по безвідкатній гарматі, приціл 2 – 10, кутомір 29 – 80, наводити в ціль, першому, однією короткою чергою”.

Команда “Вогонь” подається після доповіді навідників (навідника гранатомета, який веде пристрілювання) “Готово”.

Отримавши команди, навідник гранатомета, якщо бачить ціль, доповідає: “Ціль бачу”, встановлює прицільні пристрої, доповідає вголос остаточні установки прицілу та кутоміра, наводить гранатомет у ціль і доповідає: “Готово”. Отримавши від командира відділення (взводу) команду “Вогонь”, попереджає про відкриття вогню голосом “Постріл” і відкриває вогонь із гранатомета.

Час на стрільбу в складі відділення (взводу) відраховується від появи цілі (від команди керівника стрільби на ділянці “Ціль – безвідкатна гармата, придушити”) до команди командира відділення (взводу) “Стій, записати ціль – безвідкатна гармата”.

За командою командира відділення (взводу) “Стій, записати ціль таку-то” навідники доповідають командирі відділення (взводу) установки прицілу, кутоміра та точку прицілювання, після чого командир відділення (взводу) заповнює бланк запису стрільби та доповідає керівнику стрільби: “Стрільбу закінчив”.

Після доповіді того, хто стріляє, “Стрільбу закінчив” керівник стрільби подає команду: “Розряджай”, а після виконання її обслугою (обслугами) подає команду: “Зброю до огляду”. Особисто перевіривши зброю на розрядження, керівник стрільби подає команду: “Відбій”, за якою обслуга (обслуги) приводить гранатомет у похідне положення та залишає вогневу позицію.

У ході стрільби керівник спостерігає за результатами, записує свої спостереження за розривами гранат і доповіді тих, хто стріляє.

Після закінчення стрільби керівник стрільби проводить розбір, у якому повідомляє результати стрільби, вказує тим, хто навчається, на точність підготовлених ними вихідних даних для стрільби, рівень їх уміння спостерігати й оцінювати розриви гранат відносно розташування цілі, правильність ведення пристрілювання та стрільби на ураження, виконання нормативів і команд.

4.6. Особливості проведення стрільб із реактивних піхотних вогнеметів

Під час виконання вправи стрільб із РПВ слід дотримуватись вимог підпункту 4.1 цього Курсу стрільб з урахуванням таких особливостей:

під час виконання вправ стрільб із РПВ чергова зміна з вогнеметами шикується в тилловому районі полігону (ділянки стрільби з вогнеметів) і за вказівкою керівника стрільби на ділянці висувається у вихідний район (додаток 12 до цього Курсу стрільб);

у вихідному районі перевіряються знання умов виконання вправ, заходів безпеки тих, хто навчається, видаються РПВ. Після доповіді начальника пункту бойового постачання про видану кількість РПВ і за командою керівника стрільби на навчальному місці “До бою” вогнеметники висуваються на РВВ;

на РВВ вогнеметники займають місця відповідно до вимог виконання вправ, здійснюють підготовку вогнеметів до стрільби, доповідають: “Готовий”, відтак за командою керівника стрільби на навчальному місці: “Вогонь” виконують вправу стрільб;

для зупинки вогню керівник стрільби на навчальному місці подає команду “Стій”, за якою вогнеметники ставлять вогнемет на запобіжник;

групові стрільби проводяться на полігоні для стрільби з вогнеметів під час виконання вправ у складі тільки вогнеметних підрозділів.

4.7. Особливості проведення стрільби зі станкового протитанкового гранатомета

Під час виконання вправи стрільб з СПГ слід дотримуватись вимог підпункту 4.1 цього Курсу стрільб з урахуванням таких особливостей:

За командою керівника стрільби “На вогневу позицію – вперед” розрахунок за командою командира гранатомета “Напрямок стрільби – перехрестя доріг, із мінімальною (максимальною) висотою, лежачи (з коліна), розрахунок – до бою” відповідно до отриманого завдання переносить (перевозить на колісному ході) СПГ в похідному положенні на зазначену вогневу позицію (місця) та готує зброю до стрільби, після чого навідник гранатомета доповідає: “Гранатомет до стрільби готовий”.

Командиру гранатомета необхідно розміститись поблизу гранатомета на місці, що забезпечує кращі умови для спостереження за ціллю та результатами стрільби, а також гарну чутність розрахунком команд, що він подає. За бокового вітру командир гранатомета повинен зайняти місце з навітряної сторони.

Керівник стрільби, переконавшись у правильному встановленні гранатомета (гранатометів) і дотримуючись вимог безпеки, подає команду командирі гранатомета на знищення цілі. Командир гранатомета дає команду на знищення визначеної цілі.

Наприклад:

“Кумулятивною, орієнтир другий, вліво 15, танк, 8, під ціль – вогонь”.

“Осколковою, орієнтир перший, гармата в 10 (або справа друга марка) – вогонь”.

“Кумулятивною, по головному танку, 7, вліво 10 (або справа друга марка) – вогонь”.

УВАГА!

Точка прицілювання може не вказуватися, якщо наведення проводиться в середину цілі.

Для обліку поправки напрямку на рух цілі та бічний вітер вказується поправка напрямку у фігурах цілі або в тисячних із використанням бічних прицільних марок.

Заряджання гранатомета проводиться по першій команді, надалі під час ведення вогню гранатомет заряджається після кожного пострілу до команди “Стій”.

Навідник по команді “Вогонь” попереджає розрахунок голосом “Постріл” і, натискаючи на гашетку, робить постріл. Під час стрільби прямим наведенням постріл здійснюється в момент поєднання вершини прицільної марки (рівної мушки у разі використання механічного прицілу) з точкою прицілювання та під час стрільби роздільним наведенням – у момент поєднання вертикальної нитки перехрестя візира з точкою наведення.

Стрільба припиняється по команді “Стій”. Якщо за командою “Стій” не пролунає команда для продовження вогню, а гранатомет виявиться зарядженим, навідник доповідає: “Гранатомет заряджений” – і діє за вказівкою командира гранатомета.

Після доповіді того, хто стріляє, “Стрільбу закінчив” керівник стрільби подає команду: “Розряджай”, а після її виконання розрахунком подає команду: “Зброю до огляду”. Особисто перевіривши зброю на розрядження, керівник стрільби подає команду: “Відбій”, за якою розрахунок приводить гранатомет у похідне положення та залишає вогневу позицію.

УВАГА!

За командою “Розряджай” заряджаючий замикає гашетку запобіжником, плавно відкриває затвор, витягує постріл зі ствола та закриває затвор. Якщо спусковий механізм був зведений, то після розрядження заряджаючий знімає гашетку із запобіжника, навідник натискає на гашетку, а заряджаючий замикає гашетку запобіжником.

4.8. Особливості проведення стрільб ПТРК

Під час виконання вправи стрільб із переносних ПТРК (ПТРК на БеНК) слід дотримуватись вимог підпункту 4.1 цього Курсу стрільб з урахуванням особливостей, визначених у настановах (керівництвах) наявних зразків ПТРК.

4.9. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї (гранатометів, вогнеметів, ПТРК) уночі

Для проведення стрільб зі стрілецької зброї (гранатометів, вогнеметів, ПТРК) уночі вносяться такі доповнення:

під час виконання вправ у пішому порядку той, хто стріляє, повинен мати на спині:

сигнальний ліхтар зі світлом, яке визначає керівник стрільби (крім білого);

або мати маркування фосфоресцентною фарбою під час виконання вправ, де передбачено стрільбу з місця (зі зміною вогневих позицій на одному вогневому рубежі на відстань до 25 м) крім стрільб у траншеї у складі бойової двійки (групи тощо).

ті, хто навчаються та мають зброю з нічними прицілами (тепловізорами), усі вправи виконують із використанням цих прицілів;

під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї та гранатометів, що мають нічні приціли, стрільба по всіх цілях ведеться з використанням нічного прицілу, при цьому одна – дві цілі опромінюються імітаторами інфрачервоного прожектора (освітлювача), а решта може виявляти себе “спалахами пострілів”;

під час стрільби вночі без нічних прицілів дозволяється використовувати коліматорні приціли активної дії (люмінесцентні насадки тощо);

для освітлення цілей освітлювальні патрони (ракети) або освітлювальні снаряди (міни) відпускаються з розрахунку освітлення цілей протягом усього часу їх показу (руху);

якщо цілі не спостерігаються у нічний приціл (тепловізор) на позначеній у вправі дальності, дозволяється скорочувати її, але не більше ніж на 100 м.

4.10. Вправи стрільб з автомата, снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета та підствольного гранатомета

4.10.1. Вправа підготовчих стрільб

КС 0.01.1.1

Навчання одноманітному та правильному прицілюванню та купчастості стрільби

Ціль: Перевірочна мішень № 2.

Дальності до цілі: 20 м.

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 15.

Положення для стрільби: лежачи з упору (за необхідності за рішенням керівника стрільби без засобів індивідуального захисту).

Оцінка за залікову серію:

“відмінно” – три влучання вміщаються в габарит діаметром 3 см, і середня точка влучання (далі – СТВ) не відхилилася від точки прицілювання (далі – ТП) більше ніж на 1 см;

“добре” – три влучання вміщаються в габарит діаметром 4 см, і СТВ не відхилилася від ТП більше ніж на 2 см;

“задовільно” – три влучання вміщаються в габарит діаметром 5 см, і СТВ не відхилилася від ТП більше ніж на 3 см.

Особливості виконання вправи

Стрільба ведеться по перевірочній мішені № 2 (*виконана у форматі А4, із сіткою з розміром клітини 1 x 1 см із розміщеними вертикально по центру двома чорними квадратами 5 x 5 см*), закріпленій на щиті 0,5 × 0,5 м. Мішень встановлюється на рівні очей того, хто стріляє.

Під час стрільби по мішені точкою прицілювання є середина нижнього краю одного з квадратів.

Стрільба здійснюється з прицілом “3”.

Режим ведення вогню: одиночними пострілами.

Виконується п'ять серій по три постріли.

За командою керівника стрільби “До бою” той, хто стріляє, висувається на РВВ, приймає положення “лежачи”, заряджає зброю та доповідає “Готовий”. За командою: “Вогонь” чітко та голосно ідентифікує “Ціль” і виконує серію з трьох пострілів. Після закінчення виконання серії пострілів доповідає: “Закінчив”. Після проведення серії пострілів здійснюється огляд мішеней. За необхідності проводиться зміна положення мушки.

За результатом огляду перевірочної мішені № 2 у разі позитивних показників керівник стрільби приймає рішення щодо виставлення оцінки.

4.10.2. Вправи початкових стрільб**КС 1.01(02–03).1.1****Стрільба з місця біноклярним прицілюванням по нерухомій цілі**

Ціль: стрілець – поясна фігура (мішень № 7в).

Дальність до цілі: 30 м.

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 40 (10 в одній серії).

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – влучити десятьма пострілами в залікову зону “А”;

“добре” – влучити вісьма пострілами в залікову зону “А”;

“задовільно” – влучити шістьма пострілами в залікову зону “А”.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію на РВВ напроти своєї цілі, заряджає зброю, опускає її під кутом 45° донизу стволом і доповідає про готовність до стрільби. За командою керівника стрільби “Вогонь” той, хто стріляє, швидко прикладає зброю до плеча навскидь, наводить зброю на ціль біноклярним прицілюванням і веде одиночний вогонь.

Після кожного пострілу зброя опускається під кутом 45° донизу. Таким чином, той, хто стріляє, виконує серію пострілів із десяти патронів. Після виконання однієї тренувальної серії той, хто стріляє, виконує контрольну серію пострілів на залік.

У подальшому той, хто стріляє, займає вихідне положення 90° до площини стрільби та виконує тренувальну та контрольну серію пострілів із поворотом на 90° .

Режим ведення вогню: одиночними пострілами.

Під час виконання вправ стрільб у лісистій місцевості дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, у траві), за можливості на підйомниках (час показу кожної цілі 15 с) або вкопаних для імітації цілей, що з'являються.

Огляд мішені проводиться після кожної серії пострілів за командою керівника на ділянці стрільби.

КС 1.01(02–03).1.2

Стрільба здвоєним пострілом по нерухомій цілі

Ціль: стрілець – поясна фігура (мішень № 7в).

Дальність до цілі: 30 м.

Кількість боєприпасів: 60 (10 в одній серії).

Час на стрільбу: час здвоєного пострілу не повинен перевищувати 2 с, проміжок між здвоєними пострілами не більше 5 с.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – влучити десятима пострілами в залікову зону “А”;

“добре” – влучити десятима пострілами, із них не менше восьми в залікову зону “А”;

“задовільно” – влучити десятима пострілами, із них не менше шести в залікову зону “А”.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію на РВВ напроти своєї цілі, у положенні для стрільби “стоячи”, заряджає зброю, опускає зброю під кутом 45° донизу стволом і доповідає про готовність до стрільби.

За командою керівника стрільби “Вогонь” той, хто стріляє, швидко прикладає зброю до плеча (передпліччя) навскідь і здійснює ураження цілі здвоєними пострілами. Після кожного здвоєного пострілу зброя опускається під кутом 45° донизу стволом. Таким чином, той, хто стріляє, виконує серію здвоєних пострілів із десяти патронів. Після виконання двох тренувальних серій той, хто стріляє, виконує контрольну серію пострілів на залік.

У подальшому той, хто стріляє, займає вихідне положення 90° до площини стрільби та виконує дві тренувальні та контрольну серії пострілів із поворотом на 90° .

Режим ведення вогню – одиночними пострілами.

Огляд мішені проводиться після кожної серії пострілів за командою керівника стрільби.

КС 1.01.1.3**Стрільба здвоєним пострілом по нерухомій цілі
зі швидкісною заміною магазину під час стрільби**

Ціль: поясна фігура (мішень № 7в).

Дальність до цілі: 30 м.

Кількість боєприпасів: 24.

Час на стрільбу: 12 с.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль вісьмома патронами в залікову зону “А”;

“добре” – уразити ціль вісьмома патронами, із них не менше шістьох у залікову зону “А”;

“задовільно” – уразити ціль вісьмома патронами, із них не менше шістьох у залікову зону “А”;

Особливості виконання вправи

Цілі розташовуються на рівні стріляючого.

Для тих, хто навчається, споряджаються два магазини, розподіляючи набої за рішенням керівника стрільби в довільному порядку та в парній кількості. Той, хто навчається, не повинен знати кількість набоїв у магазинах. За командою керівника стрільби “До бою” той, хто навчається, виходить на вогневий рубіж, заряджає зброю, приймає бойову стійку й опускає зброю під кутом 45° вниз.

За командою керівника стрільби “До бою” той, хто навчається, перебіжкою висувається до РВВ. У ході висування заряджає зброю та приймає положення для стрільби стоячи із-за укриття. Одночасно з висуванням до РВВ здійснюється показ цілі. Після переміщення до РВВ той, хто навчається, голосно подає команду: “Ціль” піднімає зброю та виконує здвоєний постріл (коротку чергу). Стрільба ведеться по першій мішені до повного використання набоїв у магазині (стрічки), після чого голосно подає команду: “Зміна” та самостійно змінює вогневу позицію, виконує швидкісну заміну магазину (стрічки), приймає положення для стрільби “з коліна” (присівши), здійснює здвоєний постріл (коротку чергу) та продовжує стрільбу по другій мішені до повного використання набоїв у другому магазині (стрічки). Після цього голосно подає команду: “Зміна” та самостійно змінює вогневу позицію, виконує швидкісну заміну магазину (стрічки), приймає положення для стрільби “лежачи”, здійснює здвоєний постріл (коротку чергу) та продовжує стрільбу по третій мішені до повного використання набоїв.

КС 1.01(03, 04, 16).1.4**Стрільба по цілях, що з’являються, із різних положень і зі швидкісною
заміною магазину (стрічки) під час стрільби**

Цілі: вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а), грудна фігура (мішень № 6), поясна фігура (мішень № 7) в габариті (окопі) завдовжки 10 м і завширшки 1 м по фронту не менше 6 м, що з’являються три рази на 15 с із проміжком 5 с та один раз на 10 с для метання по ній ручною гранатою.

Дальність до цілі: 30 – 25 м.

Час на стрільбу: 1 хв 30 с.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 36;

навчально-імітаційна (навчальна) граната – 1.

Положення для стрільби: стоячи, із коліна, лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити дві цілі та влучити гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити одну ціль і влучити гранатою в габарит.

Особливості виконання вправи

Той, хто навчається, споряджає три магазини (стрічки), розподіляючи набої в довільному порядку.

У вихідному положенні той, хто навчається, приймає бойову стійку й опускає зброю під кутом 45° вниз.

За командою керівника стрільби “До бою” той, хто навчається, перебіжкою висувається до РВВ, у ході висування заряджає зброю та приймає положення для стрільби стоячи із-за укриття, одночасно з висуванням до РВВ здійснюється показ цілі. Після переміщення до РВВ той, хто навчається, голосно подає команду “Ціль”, піднімає зброю та виконує здвоєний постріл (коротку чергу). Стрільба ведеться по першій мішені до повного використання набоїв у магазині (стрічці), після чого той, хто стріляє, голосно подає команду “Зміна” та самостійно змінює вогневу позицію, виконує швидкісну заміну магазину (стрічки), приймає положення для стрільби з коліна (присівши), здійснює здвоєний постріл (коротку чергу) та продовжує стрільбу по другій мішені до повного використання набоїв у другому магазині (стрічці). Після цього голосно подає команду: “Зміна” та самостійно змінює вогневу позицію, виконує швидкісну заміну магазину (стрічки), приймає положення для стрільби лежачи, здійснює здвоєний постріл (коротку чергу) та продовжує стрільбу по третій мішені до повного використання набоїв.

Після повної витрати боєприпасів, самостійно готує до застосування ручну гранату, здійснює метання навчально-імітаційної (навчальної) гранати з положення лежачи, голосно подає команду “Відхід” і, пригнувшись, перебіжкою висувається у вихідне положення.

КС 1.01(03).1.5

Стрільба з місця по цілі “в обличчя”

Цілі:

перший спостерігач – головна фігура (мішень № 5а) з білим аркушем, що з’являється 5 разів по 4 с із проміжком 5 с;

другий спостерігач – головна фігура (мішень № 5а) з обличчям, що з’являється 5 разів по 4 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	перший спостерігач	другий спостерігач
Автомат, ручний кулемет	30–40	30–40

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 10 (по 5 в кожній серії), що споряджені у два магазини.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити другого спостерігача п’ять разів;

“добре” – уразити другого спостерігача чотири рази;

“задовільно” – уразити другого спостерігача три рази.

Особливості та порядок виконання вправи

Вправа виконується по мішенях № 5а, до яких прикріплені білі аркуші паперу (формату А4) та малюнки (фотографії) із зображенням обличчя людини (формату А4).

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, виконує тренувальну серію з 5 пострілів по першому спостерігачу, займає вогневу позицію в положенні “лежачи” та веде вогонь. Після виконання тренувальної серії та зміни магазину виконує контрольну серію пострілів на залік по другому спостерігачу.

Зміна положення для стрільби здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці (інструктора).

КС 1.01(03).1.6**Стрільба з місця по малорозмірних нерухомих цілях**

Цілі: піхота, що залягла – гонги (мішень № 4б або № 4г), що встановлюються на рубежах через кожні 5 – 10 м у секторі стрільби з кутом 20°.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	піхота, що залягла	
Автомат, ручний кулемет	25–100	

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: по 3 – 5 набоїв на кожний гонг (в залежності від навченості тих, хто стріляє).

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі гонги, при цьому не менше 50 % гонгів на рубежах 90–100 м двічі;

“добре” – уразити 90 % гонгів, при цьому не менше 50 % гонгів на рубежах 70–100 м двічі;

“задовільно” – уразити 80 % гонгів, при цьому не менше 50 % цілей на рубежах 40–100 м двічі.

Особливості та порядок виконання вправи

Вправа виконується після індивідуальної перевірки бою (приведення до нормального бою) військовослужбовцем особистої зброї по гонгах діаметром 20 см із метою навчання влучності стрільби. Для виконання вправи на допомогу керівнику стрільби призначаються інструктори з вогневої підготовки.

На виконання вправи кожному, хто стріляє, відповідно до його навченості за командою керівника стрільби для ураження одного гонга надається 3 – 5 набоїв.

Той, хто стріляє, розпочинає виконання вправи з ураження цілей серією з 3 – 5 набоїв на ближніх рубежах і за командою керівника стрільби (інструктора) послідовно вражає цілі на наступних рубежах.

У разі стабільного ураження гонгів, а саме враження 100 % гонгів, у тому числі всіх гонгів на рубежах 90 – 100 м двічі, той, хто навчається, допускається до навчання за програмою (курсом) “влучний стрілок”.

КС 1.01(02–04).1.7

Стрільба з місця по нерухомих цілях

Цілі:

стрілець, що обороняється – грудна фігура з колами (мішень № 4), що встановлюється на щиті 0,75 x 0,75 м на рівні поверхні землі (без просвіту);
стрілець, що атакує (контратакує) – ростова фігура (мішень № 8).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	стрілець, що обороняється	стрілець, що атакує (контратакує)
Автомат, ручний кулемет, кулемет	100	200
Снайперська гвинтівка СГД/ .308WIN .338LM	400–350	450–400
	500–450	550–500
	650–600	700–650

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 11, із них 3 для стрільби по стрільцю, що обороняється;

для снайперської гвинтівки – 6, із них 3 для стрільби по стрільцю, що обороняється.

Положення для стрільби: лежачи з упору (із сошок).

Оцінка:

“відмінно” – 25 очок та уразити стрільця, що атакує (контратакує);

“добре” – 20 очок та уразити стрільця, що атакує (контратакує);

“задовільно” – 15 очок та уразити стрільця, що атакує (контратакує).

Особливості виконання вправи

Режим ведення вогню для автомата та кулемета:

по стрільцю, що обороняється – одиночними пострілами;

по стрільцю, що атакує (контратакує) – чергами.

Після виконання вправи керівник стрільби разом із тим, хто навчається, оглядає мішень № 4 та вказує на допущені помилки.

4.10.3. Вправи навчальних стрільб

КС 2.01(03).1.1**Стрільба з місця з різних рук по цілях, що з'являються,
зі зміною вогневих позицій****Цілі:**

спостерігач – головна фігура (мішень № 5а), що з'являється на 5 с для стрільби з правої (сильної) руки та на 10 с для стрільби з лівої (слабкої) руки з проміжком 10 с;

стрілець, що обороняється – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється на 5 с для стрільби з правої (сильної) руки та на 10 с для стрільби з лівої (слабкої) руки з проміжком 10 с;

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази на одному рубежі на 20 с (перший раз на 5 с для стрільби з правої (сильної) руки, другий раз на 15 с для стрільби з лівої (слабкої) руки з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець, що обороняється	стрілець, що атакує
Автомат, ручний кулемет	50	100	150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 35, що споряджаються у два магазини (в один 10, решта – в інший).

Положення для стрільби:

по стрільцю, що атакує – лежачи із-за укриття;

по стрільцю, що обороняється – з коліна із-за укриття;

по спостерігачу – стоячи із-за укриття.

Оціночні показники:

“відмінно” – уразити всі цілі з правої та з лівої (слабкої) руки;

“добре” – уразити всі цілі з правої та дві цілі з лівої (слабкої) руки;

“задовільно” – уразити всі цілі з правої та одну ціль із лівої (слабкої) руки.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, за командою керівника стрільби займає основну вогневу позицію праворуч із-за укриття та готується до стрільби. Виконання вправи починається правою (сильною) рукою. Положення для стрільби вказується керівником стрільби. Стрілець – лівша (з сильною лівою рукою) займає основну вогневу позицію ліворуч від укриття.

За командою керівника той, хто стріляє, займає запасну вогневу позицію на відстані 2 – 3 м ліворуч (праворуч) від основної для стрільби із-за укриття з лівої (слабкої) руки. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник і здійснюється зміна магазину.

КС 2.01.1.2**Стрільба із-за укриття зі зміною положення для стрільби
з правого та лівого плеча**

Ціль: стрілець, що обороняється – мішень № 4, або гонг (мішень № 4г).

Дальність до цілі: 50 м.

Час на стрільбу: не обмежений.

Кількість боєприпасів: 18.

Положення для стрільби: стоячи, сидячи, із коліна (з двох колін), лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – влучити 18 пострілами;

“добре” – влучити 14 пострілами;

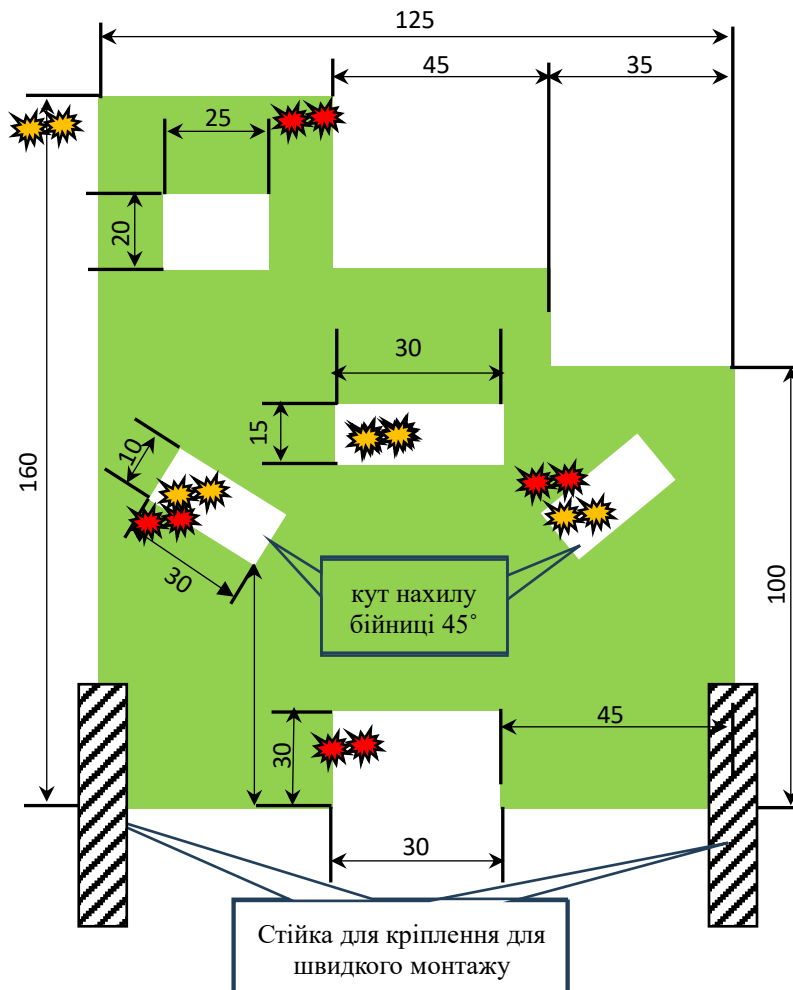
“задовільно” – влучити 10 пострілами.

Особливості виконання вправи

Стрільба ведеться з верхнього ярусу до нижнього та у зворотному порядку. Залежно від сторони укриття, з якої ведеться вогонь, здійснюється перекидання зброї з правого на ліве плече, або неповне перекидання зброї.

Той, хто стріляє, знаходиться за укриттям, за командою керівника стрільби той, хто стріляє, не висовуючи корпусу та частин тіла із-за укриття, веде вогонь з двоєним пострілом по цілі. Вогонь ведеться з трьох ярусів, стоячи з лівої та правої сторони укриття, сидячи наприкладки через центральну бійницю з лівого та правого плеча, із колін через нахилені бійниці з лівого та правого плеча, лежачи через нижню бійницю.

Режим вогню: з двоєним пострілом.

СХЕМА ОБЛАДНАННЯ УКРИТТЯ

КС 2.01.1.3**Відпрацювання навичок стрільби чергами****Цілі:**

група піхоти, що атакує – чотири поясних фігури (мішень № 7);

по фронту 1,5 м, що з'являються;

група піхоти, що залягла – чотири грудних фігури (мішень № 6) по фронту 2 м та в глибину 3 м, що з'являються.

У разі відсутності підйомників мішені дозволяється вкопувати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Ціль	
	група піхоти, що атакує	група піхоти, що залягла
Автомат	40	50

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей за рішенням керівника стрільби.

Кількість боєприпасів: 45, що споряджаються в два магазини по 20 та 25 набоїв.

Положення для стрільби:

по групі піхоти, що атакує – лежачи;

по групі піхоти, що залягла – з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити групу піхоти, що атакує, та дві мішені з групи піхоти, що залягла;

“задовільно” – уразити групу піхоти, що атакує, та одну мішень із групи піхоти, що залягла.

Особливості виконання вправи

На РРВ обладнано два укриття на відстані по фронту до 5 м.

За командою керівника стрільби: “До бою” той, хто стріляє, висувається на РВВ, приймає положення для стрільби “лежачи із-за укриття”, заряджає зброю та доповідає: “Готовий”. За командою керівника стрільби: “Вогонь” чітко та голосно ідентифікує “Ціль”, здійснює стрільбу довгими чергами по групі піхоти що атакує. Робить заміну магазину. Змінює вогневу позицію та з положення для стрільби – “з коліна” веде стрільбу чергами по групі піхоти, що залягла.

Режим ведення вогню: одиночними пострілами.

“відмінно” – уразити всі цілі та метнути гранату в напрямку маневреної групи не ближче 10 м від позиції того, хто стріляє;

“добре” – обов’язково уразити маневрену групу, дві мішені штурмової групи та метнути гранату в напрямку маневреної групи не ближче 10 м від позиції того, хто стріляє;

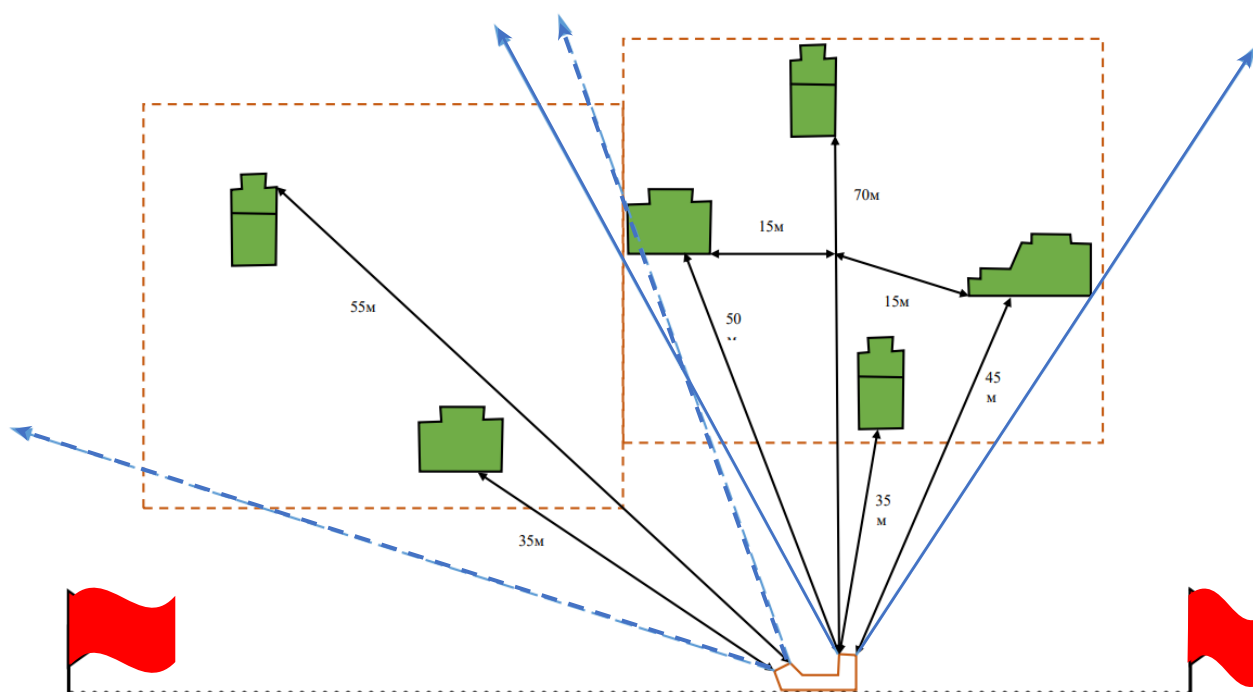
“задовільно” – обов’язково уразити маневрену групу, одну мішень штурмової групи та метнути гранату в напрямку маневреної групи не ближче 10 м від позиції того хто стріляє.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби “Противник із фронту” той, хто стріляє, веде вогонь по штурмовій групі. За командою керівника стрільби: “Противник із лівого (правого) флангу” той, хто стріляє, змінює вогневу позицію самостійно, метає навчально-імітаційну гранату в напрямку маневреної групи та продовжує вести вогонь по маневреній групі.

Режим ведення вогню – одиночними пострілами.

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

КС 2.01.1.5

Безперервна стрільба з окопу по піхоті що наступає та пересування по траншеї під час зміни позиції

Цілі:

група піхоти № 1, що атакує – три грудні фігури (мішень № 6), з інтервалом 10 м по фронту, що з’являються (вночі цілі підсвічуються розсіяним світлом);

група піхоти № 2, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8), з інтервалом 10 м по фронту, що з’являються (вночі цілі підсвічуються розсіяним світлом);

вогнева точка № 1 – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється двічі (вночі цілі підсвічуються розсіяним світлом);

вогнева точка № 2 – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється двічі (вночі цілі підсвічуються розсіяним світлом).

Під час виконання вправ стрільб у лісистій місцевості, дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, у траві) або вкопаних.

У разі відсутності підйомників дозволяється встановлювати: вкопані мішені або гонги (мішень № 4г).

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти № 1, що атакує	група піхоти № 2, що атакує	вогнева точка № 1	вогнева точка № 2
Автомат	30 – 100	50 – 150	75 – 200	75 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей за рішенням керівника стрільби.

Кількість боєприпасів: 60, із них 20 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: стоячи з окопу (із-за укриття або з амбразури перекритої щілини).

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, із них не менше чотирьох кулеметних розрахунків;

“добре” – уразити шість мішеней, із них три кулеметні розрахунки;

“задовільно” – уразити шість мішеней, із них один кулеметний розрахунок.

Особливості виконання вправи

Ті, хто стріляє, споряджають набої в чотири магазини по 15 набоїв, або різну кількість набоїв за рішенням керівника стрільби.

За командою керівника стрільби: “До бою” ті хто, стріляє, перебіжкою приховано висуваються в траншею та займають позиції в різних бійницях, заряджають зброю та приймають положення для стрільби.

Виконання вправи стрільб починається з ураження дальніх мішеней.

Перший, хто стріляє, веде розвідку цілей і в разі виявлення самостійно відкриває вогонь. Другий, хто стріляє, у цей момент знаходиться у своїй бійниці.

Перший, хто стріляв, після закінчення боєприпасів подає команду: “Пустий, прикрий”, після команди другого, хто стріляє, “Готовий. Крию” робить швидкісну заміну магазину та змінює вогневу позицію, переміщуючись в іншу бійницю. Другий, хто стріляє, у цей час прикриває вогнем.

Другий, хто стріляв, після закінчення боєприпасів подає команду: “Пустий, прикрий”, після команди першого, хто стріляє, “Готовий. Крию” робить швидкісну заміну магазину та змінює вогневу позицію, переміщуючись в іншу бійницю. Перший, хто стріляє, у цей час прикриває вогнем.

Пересування по траншеї тими, хто стріляє, здійснюється на іншу вогневу позицію в напрямку, визначеному керівником стрільби. Пересування здійснюється виключно під прикриттям один одного – у разі зміни вогневої позиції без прикриття вогнем один одного оцінка знижується на один бал.

Під час пересування зброя повинна перебувати під кутом 60 – 90°, щоб убезпечити стрільця та керівника стрільби від випадкового пострілу та мати можливість швидкого застосування зброї для виконання вогневого завдання.

У такому порядку ті, хто стріляє, діють до останньої бійниці в окопі або закінчення набоїв.

Режим ведення вогню: одиночними пострілами.

КС 2.01(03–04).1.6

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази на 7 с із проміжком 5 с;

стрілець, що перебігає – поясна фігура (мішень № 7), що з'являється на 5 с;

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється три рази на 5 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправ стрільб у лісистій місцевості дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, у траві), за можливості на підйомниках (час показу кожної цілі 15 с) або вкопаних для імітації цілей, що з'являються.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева група	стрілець, що перебігає	стрілець, що заліг
Автомат	300 – 250	150 – 200	100 – 50
Ручний кулемет	300 – 250	250 – 200	150 – 100
Кулемет	350 – 300	250 – 200	150 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета та кулемета – 20, із них 5 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: стоячи в окопі або лежачи із-за укриття (пеньок, камінь, вирва тощо) з упору (з сошки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі вогневу групу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі.

Зміна положення для стрільби здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці.

КС 2.01(03).1.7**Швидкісна (темпова) стрільба з місця по нерухомій цілі**

Ціль: стрілець – поясна фігура (мішень № 7в).

Дальність до цілі: 30 м.

Час на стрільбу: 8 с.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета – 50 (в одній серії – 10).

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – влучити вісьмома пострілами в залікову зону “А”;

“добре” – влучити вісьмома пострілами, із них не менше сімох у залікову зону “А”;

“задовільно” – влучити вісьмома пострілами, з них не менше шістьох у залікову зону “А”.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки влучних стрільців у межах програми (курсу) підготовки “влучний стрілець”.

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію на РВВ напроти своєї цілі, у положенні для стрільби стоячи, заряджає зброю, опускає зброю під кутом 45° донизу стволом і доповідає про готовність до стрільби.

За командою керівника стрільби “Вогонь” той, хто стріляє, швидко прикладає зброю до плеча (передпліччя) навскидь і виконує серію з десяти пострілів. Після виконання чотирьох тренувальних серій той, хто стріляє, виконує контрольну серію пострілів на залік.

Режим ведення вогню: одиночними пострілами.

Огляд мішені проводиться після кожної серії пострілів за командою керівника на ділянці стрільби.

КС 2.02.1.8**Стрільба на “групу”**

(для підрозділів снайперів)²⁷

Цілі:

стрілець, що обороняється – грудна фігура з колами (мішень № 4), що устанавлюється на щиті 0,75 x 0,75 м на рівні поверхні землі (без просвіту).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Етапи		
	перший	другий	третій
Снайперська гвинтівка СГД/ .308WIN .338LM	100	200	300

Час на стрільбу: обмежується часом стрільби серією.

Кількість боєприпасів: 12 на кожному етапі.

Положення для стрільби: з підготовленої позиції.

²⁷ Тут і далі під підрозділом снайперів слід вважати фахівців, штатною зброєю яких є снайперська гвинтівка зі складу взводу (роти) снайперів.

Оцінка:

“відмінно” – три пробоїни з чотирьох у габариті 0,5 МОА;

“добре” – три пробоїни з чотирьох у габариті 0,7 МОА;

“задовільно” – три пробоїни з чотирьох у габариті 1 МОА.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі трьома серіями по чотири постріли (перші дві серії тренувальні, остання залікова, огляд мішеней проводиться після кожної серії).

Перший етап – снайпер виконує три серії, здійснюється оцінювання керівником стрільби. На другий етап допускаються тільки снайпери, які виконали перший етап на оцінку “відмінно”. На третій етап допускаються тільки снайпери, які виконали другий етап на оцінку не нижче “добре”.

КС 2.02.1.9**Стрільба з місця по нерухомих цілях зі снайперської гвинтівки**

(для підрозділів снайперів)

Цілі:

спостерігач – головна фігура (мішень № 5) на щиті 0,75 x 0,75 м із білим кругом діаметром 7 см у центрі мішені, нерухома;

стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на щиті 1 x 1 м із білим кругом діаметром 12 см у центрі мішені, нерухома;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10) на щиті 1,5 x 1,5 м із білим кругом діаметром 20 см у центрі мішені, нерухома.

Щити встановлюються на рівні поверхні землі без просвіту.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець	вогнева точка
Снайперська гвинтівка СГД/	400 – 350	450 – 400	500 – 450
.308WIN	500 – 450	550 – 500	600 – 550
.338LM	650 – 600	700 – 650	750 – 700

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 36.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

Оцінка	Відхилення СТВ в останній серії пострілів, см		
	спостерігач	стрілець в укритті	вогнева точка
“відмінно”	5	11	18
“добре”	6	13	21
“задовільно”	7	15	25

Особливості та порядок виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується після індивідуальної перевірки бою (приведення до нормального бою) снайпером з особистої зброї. Для виконання вправи на допомогу керівнику стрільби призначаються інструктори (з найбільш підготовлених снайперів частини).

Той, хто стріляє, виконує серію з 4 пострілів по цілі, що вказана керівником стрільби (інструктором). При цьому установка прицілу повинна відповідати дальності до цілі (наприклад, на дальність 200 м – приціл 2 тощо) з внесеними в установку оптичного прицілу поправками на метеорологічні умови.

Точка прицілювання – центр білого кола.

Огляд мішені тим, хто стріляє, та керівником стрільби (інструктором) здійснюється після кожної серії пострілів, під час якого визначається купчастість стрільби, положення середньої точки влучання та величину її відхилення від центру білого кола, записується результат із відміткою метеоумов і вноситься відповідні поправки маховичком в оптичний приціл.

Після внесення в установку оптичного прицілу необхідних поправок снайпер виконує наступні серії пострілів і контрольну серію пострілів.

Купчастість вважається нормальною, якщо 3 кулі однієї серії вмістилися в коло, накладене центром на середню точку влучання діаметром: на дальності 200 м – 15 см, 400 м – 35 см, 600 м – 50 см. У разі якщо купчастість не відповідає вимогам, керівник стрільби (інструктор) вказує на причину допущених помилок, способи їх усунення та добивається нормальної купчастості.

Якщо результат стрільби в першій серії пострілів відповідає вимогам купчастості та влучності та оцінка задовольняє того, хто стріляє, виконання вправи за рішенням керівника може припинятися.

КС 2.05.1.10

Стрільба з місця по нерухомій цілі з підствольного гранатомета

Ціль: група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7), розташовані в габариті 20 м по фронту та 20 м у глибину.

Дальність до цілі: 150 – 200 м.

Кількість боєприпасів: 3 штатних (інертних) постріли.

Час на стрільбу: необмежений.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – влучити в габарити трьома гранатами;

“добре” – влучити в габарити двома гранатами;

“задовільно” – влучити в габарити однією гранатою.

КС 1.01(03).1.11

Стрільба з місця по БпЛА

Цілі: три БпЛА противника встановлюються на Г (або Т)-подібному стовпі висотою 4 – 6 м на висячому тросі довжиною 30 – 50 см: гонг (мішень № 4в) в секторі стрільби з кутом 20° – 40°, гонг (мішень № 4б) в секторі стрільби з кутом 10° – 30°; гонг (мішень № 4е) в секторі стрільби з кутом 0° – 15°.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	БпЛА – 1	БпЛА – 2	БпЛА – 3
Автомат, ручний кулемет	50	35	25

Час на стрільбу: 30 с.

Кількість боєприпасів: 30.

Положення для стрільби: по повітряних цілях або на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – вразити всі гонги (БпЛА – 1, 2, 3);

“добре” – уразити два гонги (БпЛА – 2 та БпЛА – 3);

“задовільно” – уразити один гонг.

Особливості та порядок виконання вправи

Вправа виконується вдень, стрільба ведеться короткими чергами з однієї вогневої позиції. Той, хто стріляє, розпочинає виконання вправи з послідовного ураження цілей із дальнього до ближнього рубежу, переносючи вогонь із цілі БпЛА – 1 на БпЛА – 2, а потім на БпЛА – 3.

Зміна положення для стрільби, за необхідності, здійснюється самостійно, тим, хто стріляє.

КС 1.01(03).1.12

Стрільба в складі групи зі стрілецької зброї по БпЛА, що рухається висотою

Ціль: гонг що імітує БпЛА (мішень № 4е) або макет БпЛА, що рухається на висоті 10 – 15 м у довільному напрямку до площини стрільби з протяжністю 50 м і зупинками не більше ніж на 5 с.

Дальність до цілі: 50 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 10 на кожного, із них 6 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – влучити не менше ніж шістьма пострілами;

“добре” – влучити не менше ніж чотирма пострілами;

“задовільно” – влучити не менше ніж двома пострілами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі групи чотирьох – шести осіб на загальному тактичному фоні. БпЛА (мішень № 4д) або макет БпЛА підвішується на подовжувачі до мультикоптерного БпЛА або на тросах довжиною 35 – 30 м із протяжкою на обладнаній ділянці для стрільби по повітряних цілях. Стрільба ведеться після зупинки цілі.

За командою керівника стрільби: “Група, “Повітря” – до бою” ті, хто стріляє, переміщуються до вогневого рубежу, який імітує обладнану та замасковану позицію від дронів, приймають положення для стрільби “по повітряній цілі” на вибір того, хто стріляє.

У районі розміщення мішені керівник заняття подає команду тим, хто стріляє, на ураження мішені, яка імітує БпЛА: “По БпЛА, зосередженим (супроводом), вогонь”.

Режим ведення вогню: одиночними пострілами з високим темпом стрільби.

КС 1.17.1(2).13**Стрільба по БпЛА з рушниці зі зміною вогневої позиції**

Ціль: мішень – імітатор БпЛА (тарілочки для стендової стрільби), що рухається, випускається за допомогою пускової установки – 3 шт.

Дальності до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль		
	імітатор БпЛА		
Рушниця	15	20	25

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 6 (дріб: “0” – 4,25 мм; “00” – 4,5 мм; “000” – 4,75 мм).

Положення для стрільби: стоячи, зі зміною вогневої позицій.

Оцінка:

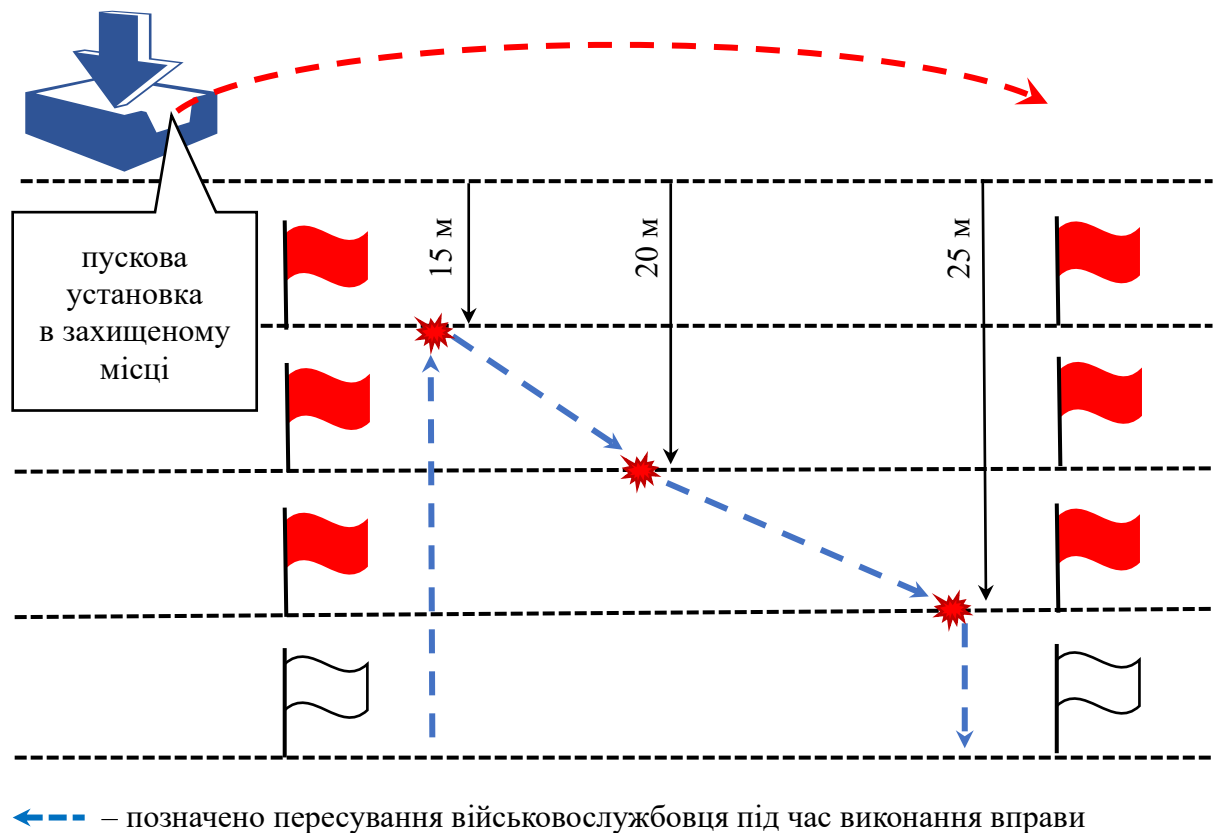
“відмінно” – уразити три мішені;

“добре” – уразити дві мішені;

“задовільно” – уразити одну мішень.

Особливості виконання вправи

Стрільба ведеться одиночними пострілами, по дві спроби на кожен етап (відстань), при цьому: перша спроба – тренувальна, друга – залікова. На кожну спробу по 3 набої. Вправа виконується відповідно до схеми.

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

За командою керівника стрільби: “До бою” той, хто стріляє, висувається на РВВ, приймає положення “стоячи” заряджає зброю та доповідає: “Готовий”. За командою: “Вогонь” чітко та голосно ідентифікує “Ціль” і здійснює постріл.

Після виконання пострілу той, хто стріляє, змінює позицію самостійно.

Перебування на кожній позиції не більше 30 секунд.

Режим ведення вогню: одиночними пострілами.

КС 2.01(03, 04, 16).1.14

Стрільба з місця з бійниці БМ (поверх борту автомобіля) зі зміною вогневих позицій по цілях, що з'являються

Цілі:

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з'являється на 10 с;

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази на 10 с із проміжком 10 с;

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється на 10 с;

група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) в габариті 5 м по фронту та 3 м у глибину, що з'являється на 20 с для метання навчально-імітаційної гранати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	гранатометник	стрілець, що атакує	стрілець, що заліг	група піхоти
Автомат, ручний кулемет	200 – 100	150 – 100	100 – 50	20 – 25
Кулемет	300 – 200	200 – 150	150 – 100	20 – 25

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 12, із них 3 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для кулемета – 16, із них 4 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

для автомата, ручного кулемета, кулемета – по гранатометнику – з бійниці правого (лівого) борту БМ, по решті цілей – із-за укриття на вибір керівника стрільби.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі гранатометника, та влучити гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

БМ розташовується флангово до площини стрільби вздовж РВВ.

За командою (сигналом) керівника стрільби “Першому, по правому (лівому) борту – по місцях” той, хто стріляє, займає місце в десантному відділенні БМ (в кузові автомобіля) та за командою: “Першому, із правого (лівого) борту – до бою” готується до стрільби (закріплює зброю в бійниці, заряджає її та ставить на запобіжник) з правого (лівого) борту та доповідає про готовність.

У всіх варіантах показу цілей гранатометник показується першим. Стрільба по гранатометнику ведеться через бійницю БМ (поверх борту автомобіля) зі зброї, спорядженої магазином з 6 набоями. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, за командою керівника стрільби покидає десантне відділення БМ (кузов автомобіля), займає вогневу позицію у визначеному положенні за укриттям (каток, колесо) з боку кормової частини БМ (кузова автомобіля) та веде вогонь по виявлених цілях.

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає вогневу позицію з боку носової частини БМ (кабіни автомобіля) та метає ручну гранату по групі піхоти.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

КС 2.01(03, 04).1.15

Стрільба з місця поверх борту автомобіля по цілях, що з'являються.

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 6 м, що з'являються два рази по 10 с із проміжком 5 с; гранатометник із помічником – РПГ (мішень № 9) та поясна фігура (мішень № 7), що з'являються два рази по 7 с із проміжком 5 с;

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється на 10 с;

спостерігач – головна фігура (мішень № 5), що з'являється на 15 с;

піхота, що залягла – дві грудні фігури (мішені № 6) в габариті на фронті 5 м у глибину 2 м, що з'являються на 15 с для метання ручної навчально-імітаційної гранати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі				
	вогнева група	гранатометник із помічником	стрілець, що атакує	спостерігач	піхота, що залягла
Автомат, ручний кулемет	200 – 150	150 – 100	150 – 100	100 – 50	20 – 15
Кулемет	450 – 350	250 – 150	300 – 250	200 – 150	20 – 15

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 20, із них 5 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для кулемета – 35, із них 8 із трасуючими кулями;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по першій цілі – з коліна поверх борту автомобіля;

по решті цілей – лежачи (з коліна, стоячи) із-за укриття з лівого (правого) боку автомобіля на вибір керівника стрільби.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі кулеметну обслугу та влучити гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити три цілі.

Особливості виконання вправи

Автомобіль із піднятим (знятим) брезентовим тентом розташовується флангово до площини стрільби вздовж РВВ.

За командою (сигналом) керівника стрільби “Першому, по правому (лівому) борту – по місцях” той, хто стріляє, займає місце в кузові автомобіля та за командою “Першому, із правого (лівого) борту – до бою” готується до стрільби з правого (лівого) борту.

Після падіння (ураження) цілі той, хто стріляє, за командою керівника стрільби змінює вогневу позицію та веде вогонь по решті цілей з-за укриття з боку кузова. Для укриття використовуються колеса ближнього до мішеневого поля борту автомобіля.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

КС 2.01(03, 04).1.16

**Стрільба з місця та коротких зупинок із бійниці БМ
по цілях, що з’являються**

Цілі:

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази під кутом 60 – 90° до напрямку руху по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 10 с;

група піхоти – чотири поясні фігури (мішень № 7) на фронті 10 м і в глибину 5 м, що з’являються три рази під кутом 60 – 90° до напрямку руху по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 10 с;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 7 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	гранатометник	група піхоти	вогнева група
Автомат, ручний кулемет, кулемет	300 – 200	200 – 100	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 17, із них 4 із трасуючими кулями, що споряджаються у два магазини;

кулемета – 24, із них 6 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: з бійниці правого (лівого) борту БМ:

по гранатометнику та групі піхоти – з короткої зупинки;

по вогневій групі – з місця.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі гранатометника;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Рух машини: фланговий відносно цілі. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 200 м.

За командою керівника стрільби “Першому з правого (лівого) борту – до бою” той, хто стріляє, готується до стрільби (закріплює зброю в бійницю, заряджає її та ставить на запобіжник) з правого (з лівого) та доповідає про готовність.

У всіх варіантах показу цілей вогнева група показується першою. З початком руху БМ здійснюється показ решти цілей.

У БМ перебуває двоє тих, хто навчається, один із яких веде вогонь по виявлених цілях під час руху БМ в одному напрямку, а другий – під час зворотного руху.

КС 2.01.1.17

Стрільба з автомобіля з місця (з місця водія автомобіля)

по цілях, що з’являються

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 6 м, що з’являється два рази по 10 с із проміжком 5 с;

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 7 с із проміжком 5 с;

стрілець, що обороняється – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 10 с.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева група	гранатометник	стрілець, що обороняється
Автомат	200 – 150	150 – 100	100 – 50

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: для автомата – 20, із них 5 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: вправа виконується з місця водія (за вказівкою керівника стрільби).

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі гранатометника;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Автомобіль розташовується флангово до площини стрільби вздовж РВВ. Під час виконання вправи той, хто стріляє. (водій) знаходиться на штатному місці, зброя закріплена на штатному місці. Зміна положення для стрільби здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці.

КС 2.01(02–04).1.18**Стрільба по цілях, що з'являються, із блокпоста (щілини)****Цілі:**

спостерігач – головна фігура (мішень № 5а), що з'являється два рази по 10 с із проміжком 5 с;

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази по 10 с із проміжком 5 с;

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється два рази по 7 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправ стрільб у лісистій місцевості дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, у траві), за можливості на підйомниках (час показу кожної цілі 15 с) або вкопаних для імітації цілей, що з'являються.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець, що атакує	стрілець, що заліг
Автомат, ручний кулемет	200 – 150	150 – 100	300 – 200
Кулемет	200 – 150	400 – 350	500 – 400
Снайперська гвинтівка СГД	500 – 450	450 – 400	400 – 350
	.308WIN 600 – 550	550 – 500	500 – 450
	.338LM 750 – 700	700 – 650	650 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 10, із них 3 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для кулемета – 14, із них 3 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 5.

Положення для стрільби: з-за укриття (з амбразури в споруді блокпоста, бронекороба, броньованої захисної вогневої споруди) та окопу для стрільби стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі стрільця, що атакує;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі.

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію для ведення вогню із-за укриття (в щілині, довготривалій земляній вогневій споруді, броньованій захисній вогневій споруді).

Зміна вогневої позиції в окопі тим, хто стріляє, здійснюється самостійно після ураження (падіння) кожної цілі. Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Проміжок між показами цілей не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.02.1.19**Стрільба з місця по цілях, що з'являються, у складі снайперської пари**
(для підрозділів снайперів)**Цілі:**

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази по 7 с;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 7 с;

стрілець, що обороняється – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється два рази по 7 с;

снайперська пара – дві головні фігури (мішень № 5 і № 5а) по фронту не менше 6 м, що з'являються два рази по 7 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	стрілець, що атакує	вогнева точка	стрілець, що обороняється	снайперська пара
Снайперська гвинтівка СГД	500 – 450	450 – 400	400 – 350	450 – 400
.308WIN	600 – 550	550 – 500	500 – 450	550 – 500
.338LM	750 – 700	700 – 650	650 – 600	700 – 650

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 7, що споряджаються у два магазини.

Положення для стрільби: лежачи з упору з підготовленої вогневої позиції.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі мішень № 5а снайперської пари;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі вогневу точку та снайперську пару;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі вогневу точку.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується снайпером у складі снайперської пари, старшим якої призначається інший снайпер, який здійснює цілевказання та корегування стрільби.

За командою керівника стрільби снайперська пара приховано (переповзанням) висувається на вогневу позицію. Після зайняття вогневої позиції снайпер за командою старшого снайперської пари (самостійно) веде вогонь по виявлених цілях.

Цілевказання здійснюється голосом або по засобах радіозв'язку (транкінгового зв'язку з мікротелефонною гарнітурою).

Проміжок між показом не повинен перевищувати 15 – 25 с.

КС 2.02.1.20**Стрільба з-за укриття (амбразури) по цілях,
що з'являються та рухаються
(для підрозділів снайперів)****Цілі:**

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та РПГ (мішень № 9) на фронті 10 м, що з'являються два рази по 15 с проміжком 10 с;

маневрена група – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються два рази по 7 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти, що атакує	вогнева група	маневрена група
Снайперська гвинтівка СГД	500 – 450	400 – 350	450 – 400
.308WIN	600 – 550	500 – 450	550 – 500
.338LM	750 – 700	650 – 600	700 – 650

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 10, що споряджаються рівномірно у два магазини.

Положення для стрільби: по групі піхоти, що атакує – з амбразури в споруді блокпосту (бронековпаку);

по вогневій групі – із-за укриття;

по маневреній групі – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі вогневу групу та групу піхоти, що атакує;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

За командою керівника той, хто стріляє, займає зазначену вогневу позицію (в амбразурі, за укриттям). Зміна вогневої позиції тим, хто стріляє, здійснюється самостійно після враження (падіння) кожної цілі.

КС 2.01(02–04).1.21**Стрільба з місця різними способами по цілях,
що з'являються****Цілі:**

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 7 с проміжком 10 с;

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється два рази по 7 с із проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються три рази на 5 с із проміжками 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева група	стрілець, що заліг	група піхоти, що атакує
Автомат	300 – 250	100 – 50	200 – 150
Ручний кулемет	350 – 300	150 – 100	250 – 200
Кулемет	400 – 350	250 – 200	350 – 300
Снайперська гвинтівка СГД	500 – 450	450 – 400	400 – 350
	.308WIN	600 – 550	500 – 450
	.338LM	750 – 700	650 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета та кулемета – 21, із них 7 із трасуючими кулями;
для снайперської гвинтівки – 10.

Положення для стрільби:

по вогневій групі: під час першого показу – стоячи, другого – з коліна;
по стрільцю, що заліг: під час першого показу – лежачи на лівому (правому) боці (з кулемета – присівши), другого – лежачи на спині (з кулемета – лежачи з сошки);
по групі піхоти, що атакує: під час першого показу – стоячи від стегна навскидь, другого – з коліна, третього – присівши.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;
“добре” – уразити дві цілі, у тому числі кулеметну обслугу;
“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна положення для стрільби здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці перед кожним показом цілі.

КС 2.01(02–04).1.22

**Стрільба з місця по цілях,
що з’являються та рухаються різними способами**

Цілі:

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 7 с проміжком 10 с;

група піхоти, що відходить – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти, що атакує	вогнева точка	група піхоти, що відходить
Автомат	350 – 300	300 – 250	350 – 300
Ручний кулемет	350 – 300	350 – 300	350 – 300
Кулемет	350 – 300	400 – 300	350 – 300
Снайперська гвинтівка СГД	500 – 450	450 – 400	400 – 350
	.308WIN	550 – 500	500 – 450
	.338LM	700 – 650	650 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 25, із них 6 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 10.

Положення для стрільби:

по групі піхоти, що атакує (відходить) – лежачи із-за укриття;

по вогневій точці – з коліна (для кулемета – лежачи із-за укриття з сошки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

Особливості виконання вправи

Зміна положення для стрільби тим, хто стріляє, здійснюється самостійно залежно від характеру цілі, що з’явилася. Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє (з кулемета – чергами).

КС 2.01(02–04).1.23**Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються, поверх (у проміжки) своїх військ****Цілі:**

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

маневрена група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) та грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 6 м, що з’являються три рази по 5 с із проміжком 5 с;

вогнева група – РПГ (мішень № 9) і стрілець – поясна фігура (мішень № 7) по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази по 10 с із проміжком 5 с;

група піхоти, що відходить – дві ростові фігури (мішені № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти, що атакує	маневрена група	вогнева група	група піхоти, що відходить
Автомат, ручний кулемет	450 – 350	250 – 200	350 – 300	450 – 350
Кулемет	450 – 350	250 – 200	500 – 400	450 – 350
Снайперська гвинтівка СГД	500 – 450	400 – 350	500 – 450	450 – 400
.308WIN	600 – 650	500 – 450	600 – 550	550 – 500
.338LM	750 – 700	650 – 600	750 – 700	700 – 650

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 20, із них 5 із трасуючими кулями;

для кулемета – 40, із них 10 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 6.

Положення для стрільби: стоячи з окопу з упора (з сошки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі ціль, що рухається;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від кількості уражених цілей, якщо була вражена хоча б одна мішень, що позначає свої війська.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в проміжки та поверх мішеней, що позначають свої війська, які діють попереду (обороняються, здійснюють маневр, контратакують тощо). Мішені, що позначають свої війська, встановлюються на відстані 10 – 50 м від РВВ на напрямку стрільби того, хто стріляє, таким чином, щоб забезпечувалось ведення безпечного вогню по одній цілі з однієї вогневої позиції. При цьому колір мішеней, що позначають свої війська, повинен відрізнятися (змінений за допомогою марлі, тканини, фарбування тощо) від кольору мішеней, що позначають цілі противника. Кількість і характер мішеней, що позначають свої війська, визначається керівником стрільби відповідно створеної тактичної обстановки (бойового порядку своїх військ). Наприклад, відділення, що обороняється попереду (попереду праворуч, попереду ліворуч): піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6, 7), гранатометник із помічником – РПГ (мішень № 9) і грудна фігура (мішень № 6), група піхоти, що контратакує – три ростові фігури (мішень № 8), БМП в окопі (мішень № 14в), що з’являються одночасно з цілями або вкопані.

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневих позицій тим, хто стріляє, здійснюється самостійно, при цьому вогнева позиція в окопі обирається тим, хто стріляє, з урахуванням можливості ведення (наведення в ціль) безпечного для своїх військ вогню (кута безпеки). Під час виконання вправ стрільб у лісистій місцевості дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, у траві), за можливості на підйомниках (час показу кожної цілі 15 с) або вкопаних для імітації цілей, що з’являються.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Проміжок між показами цілей не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.01(02–04).1.24**Стрільба під час відходу по цілях, що з’являються,
зі зміною вогневих позицій****Цілі:**

стрілець, що обороняється – грудна фігура (мішень № 6), для кулемета та снайперської гвинтівки – гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 7 с із проміжком 5 с;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10), для кулемета та снайперської гвинтівки – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 7 с із проміжком 5 с;

стрілець, що контратакує – ростова фігура (мішень № 8), для кулемета та снайперської гвинтівки – група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту до 6 м, що з’являються два рази по 10 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	стрілець, що обороняється (гранатометник)	вогнева точка	стрілець (група піхоти), що контратакує
Автомат, ручний кулемет	50 – 100	100 – 150	150 – 200
Кулемет	150 – 200	150 – 200	250 – 300
Снайперська гвинтівка СГД .308WIN .338LM	500 – 450	450 – 400	400 – 350
	600 – 550	550 – 500	500 – 450
	750 – 700	700 – 650	650 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 16, із них 4 із трасуючими кулями;

для кулемета – 25, із них 5 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 8;

для автомата з ПБС – 9.

Набої споряджаються у два магазини – в одному 4, решта – в іншому (для кулемета в одну коробку).

Положення для стрільби:

по стрільцю, що обороняється, та вогневій точці – лежачи з руки (для кулеметів із сошки), спиратися магазином зброї в землю не дозволяється;

по стрільцю (групі піхоти), що контратакує – з коліна із-за укриття.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі вогневу точку;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, перебіжкою висувається з РВВ на глибину 20 – 25 м, займає вогневу позицію в положенні для стрільби лежачи та готується до стрільби.

Стрільба по першій цілі, що з'явилася, ведеться зі зброї, спорядженої магазином з 4 набоями. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, здійснює перезаряджання зброї та за командою керівника стрільби виконує відхід на проміжну вогневу позицію на відстані до 6 – 8 м позаду від основної, із зайняттям якої веде вогонь по другій цілі.

Після ураження (падіння) другої цілі той, хто стріляє, у такому ж порядку здійснює відхід на наступну проміжну вогневу позицію, із зайняттям якої веде вогонь по третій цілі.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє (для кулемета – чергами, для автомата з ПБС – одиночними пострілами).

КС 2.02.1.25

Стрільба з місця по цілях, що з'являються, зі зміною вогневих позицій (для підрозділів снайперів)

Цілі:

гранатометник із помічником – РПГ (мішень № 9) і грудна фігура (мішень № 6), що з'являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 30 с;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 15 с;

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази по 10 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	гранатометник з помічником	вогнева точка	стрілець, що атакує
Снайперська гвинтівка СГД	400 – 350	450 – 400	500 – 450
.308WIN	500 – 450	550 – 500	600 – 550
.338LM	650 – 600	700 – 650	750 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 8, що споряджаються рівномірно у два магазину.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі РПГ;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі кулеметну обслугу обов'язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з трьох вогневих позицій на віддаленні не менше 10 – 15 м одна від одної та до 30 м від РВВ, які вказуються керівником стрільби тому, хто стріляє.

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, приховано (переповзанням) висувається на зазначену вогневу позицію. Після зайняття першої вогневої позиції снайпер самостійно веде вогонь по виявлених цілях. Під час спостереження снайпер визначає та вносить необхідні поправки та самостійно веде вогонь (одночасно можуть з'являтися дві цілі). Під час виконання вогневих задач (стрільби) снайпер у разі одночасної появи двох цілей повинен визначати найбільш важливу ціль та вражати її в першу чергу.

Після враження (падіння) цілі снайпер самостійно змінює вогневу позицію короткими перебіжками або переповзанням.

Під час зміни вогневих позицій зброя ставиться на запобіжник.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 40 – 60 с.

КС 2.02.1.26

Стрільба по малорозмірних цілях поверх (в проміжки) своїх військ (для підрозділів снайперів)

Цілі:

спостерігач у будівлі – головна фігура (мішень № 5а) в габариті вікна, що з'являється два рази по 10 с із проміжком 5 с;

спостерігач на даху будівлі – головна фігура (мішень № 5), що з'являється два рази по 10 с проміжком 5 с;

вогнева точка в будівлі – ручний кулемет (мішень № 10) і грудна фігура (мішень № 6) в габариті вікна, що з'являються два рази по 10 с;

стрілець за рогом будівлі – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється на 20 с;

снайпер у вікні – головна фігура (мішень № 5б) в габариті вікна, що з'являється два рази по 10 с із проміжком 10 с;

гранатометник в укритті – РПГ в окопі (мішень № 9а) та головна фігура (мішень № 5), що з'являються на 20 с;

довготривала вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі						
	спостерігач у будинку	спостерігач на даху будівлі	вогнева точка в будівлі	стрілець за рогом будівлі	снайпер у вікні	гранатометник в укритті	довготривала вогнева точка
Снайперська гвинтівка СГД	400 – 350	450 – 400	500 – 450	500 – 450	450 – 400	550 – 500	400 – 350
.308WIN	500 – 450	550 – 500	600 – 550	600 – 550	550 – 500	650 – 600	500 – 450
.338LM	650 – 600	700 – 650	750 – 700	750 – 700	700 – 650	800 – 750	650 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 13, із них 4 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: лежачи із-за укриття (вирва, колода, кущ, пеньок, камінь тощо) з непідготовленої вогневої позиції.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі ручний кулемет й амбразуру в споруді;

“добре” – уразити шість цілей, у тому числі ручний кулемет;

“задовільно” – уразити п'ять цілей або чотири цілі, у тому числі РПГ в окопі.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від кількості уражених цілей, якщо була уражена хоча б одна мішень, що позначає свої війська.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в проміжки та поверх мішеней, що позначають свої війська, які діють попереду (обороняються, здійснюють маневр, контратакують тощо). Мішені, що позначають свої війська, встановлюються на відстані 10 – 50 м від РВВ на напрямку стрільби снайпера таким чином, щоб забезпечувалось ведення безпечного вогню по одній цілі з однієї вогневої позиції. При цьому колір мішеней, що позначають свої війська, повинен відрізнятися (змінений за допомогою марлі, тканини, фарбування тощо) від кольору мішеней, що позначають цілі противника. Кількість і характер мішеней, що позначають свої війська, визначається керівником стрільби відповідно до створеної тактичної обстановки (бойового порядку своїх військ). Наприклад, відділення, що обороняється попереду (попереду праворуч, попереду ліворуч): піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6), гранатометник із помічником – РПГ (мішень № 9) і грудна фігура (мішень № 6), група піхоти, що контратакує – три ростові фігури (мішень № 8), БМП в окопі (мішень № 14в), що з'являються одночасно з цілями.

Для показу цілей, що імітують противника в будівлі та біля неї, використовується фасад будинку з вікнами (мішень № 24) або інші макети будівель.

Зміна вогневої позиції снайпером здійснюється самостійно, при цьому вогнева позиція обирається з урахуванням можливості ведення безпечного для своїх військ вогню (наведення в ціль) – кута безпеки.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Проміжок між показами цілей не повинен перевищувати 15 с.

КС 2.02.1(2).27

Стрільба по нерухомих цілях

Цілі: макет автомобіля, БМП (БТР), РЛС, укріплення польового типу.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	автомобіль	БМП (БТР)	РЛС, укріплення польового типу
Снайперська гвинтівка .50BMG або 12.7 x 108 мм	1250 – 1300	1150 – 1200	1350 – 1400

Час на стрільбу: необмежена за командою керівника стрільби.

Кількість боєприпасів: 8 пострілів.

Положення для стрільби: з підготовленої позиції.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити 3 цілі;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає визначену вогневу позицію та готується до стрільби з положення “лежачи”. На ураження кожної цілі виділяється два пострілу.

КС 2.01(03).1.28

Стрільба з місця по малорозмірних нерухомих цілях

Цілі: піхота, що залягла – десять гонгів (мішень № 4г) або десять грудних фігур із колами (мішень № 4), що встановлюються на рубежах через кожні 10 м у секторі стрільби з кутом 20 – 30°, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі
	піхота, що залягла
Автомат, ручний кулемет	300 – 400

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 4 набої на кожний гонг (мішень).

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дев’ять мішеней, при цьому не менше семи гонгів двічі;

“добре” – уразити вісім мішеней, при цьому не менше шести двічі;

“задовільно” – уразити сім мішеней, при цьому не менше п’яти двічі.

Особливості та порядок виконання вправи

Вправа може виконуватися в ході підготовки влучних стрільців у межах програми (курсу) підготовки “влучний стрілець”.

Вправа виконується після індивідуальної перевірки бою (приведення до нормального бою) військовослужбовцем з особистої зброї по гонгах діаметром 50 см або грудній фігурі з колами (мішень № 4) з метою вдосконалення влучності стрільби. Для виконання вправи на допомогу керівнику стрільби призначаються інструктори з вогневої підготовки.

Той, хто стріляє, розпочинає виконання вправи з ураження цілей на ближніх рубежах і за командою керівника стрільби (інструктора) послідовно вражає цілі на наступних рубежах.

КС 2.01.1.29

Швидкісна стрільба з автомата на коротких відстанях
(для підрозділів Десантно-штурмових військ, морської піхоти,
розвідувальних підрозділів)

Цілі: три мішені МКПС метричні (мішень № 4д) на щиті 0,46 x 0,76 м, що встановлюються по фронту 2 – 3 м на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	МКПС	МКПС	МКПС
Автомат	10	15	20

Час на стрільбу: 27 с.

Кількість боєприпасів: 30, що споряджаються у три магазини по 10.

Положення для стрільби: стоячи, (хват зброї на вибір того, хто стріляє).

Оцінка:

“відмінно” – вибити 30 очок за 25 с у зоні А;

“добре” – вибити 35 очок за 26 с у зоні А;

“задовільно” – вибити 20 очок за 27 с у зоні А.

Особливості виконання вправи

По кожній цілі стрільба ведеться серією з десяти пострілів по кожній мішені, включно з перезарядженням зброї.

Залікова зона: “А” – 1 очко – одне влучання.

КС 2.01(03–04).1.30

**Стрільба вахтовими з протипідводно-диверсійної оборони
по надводній цілі**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів
Військово-Морських Сил)

Ціль: група плавців (4М²⁸ № 6) що дрейфує на водній поверхні в габариті 20 x 20 м, відстань між мішенями в цілі 2 – 4 м.

Дальність до цілі: 200 – 70 м.

Кількість боєприпасів: 30, із них 10 із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: 30 с.

Положення для стрільби: спираючись на фальшборт (леєрне огороження) за вибором того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі мішені;

“добре” – уразити три мішені;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з борту плавзасобу на якорі (в дрейфі).

Вид вогню: короткими чергами.

Під час виконання вправи вночі ціль освітлюється (підсвічується).

²⁸ Тут і далі мішені для стрільби по надводних цілях позначаються цифрою та великою буквою М. Цифра відповідає кількості мішеней, а велика буква М позначає, що вони надводні (змонтовані таким чином, щоб плавати над поверхнею води, утримуючись якорем на місці або дрейфувати на водній поверхні, в залежності від умов вправи).

КС 2.01(03–04).1.31**Стрільба на якорі (в дрейфі, із місця) по надводних цілях**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів

Військово-Морських Сил)

Цілі: морська ціль (М № 21д), яка дрейфує (на якорі) на водній поверхні; група плавців (4М № 6) – дрейфує на водній поверхні в габариті 20 х 20 м, відстань між мішенями в цілі 2–4 м;

плавзасіб (М № 5) – дрейфує на водній поверхні в габариті 20 х 20 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	морська ціль	група плавців	плавзасіб
Автомат	-	50 – 100	100 – 150
Ручний кулемет	-	50 – 100	100 – 150
Кулемет	400 – 800	50 – 100	100 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом перебування цілей у дозволеному секторі стрільби або визначається керівником стрільби.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 25 (20), із них 6 (5) з трасуючими кулями;

для кулемета – 50 (40 – для двох цілей, 30 – для однієї цілі);

для кулемета типу Minigun M134–300 (250 – для двох цілей, 200 – для однієї цілі).

Положення для стрільби: спираючись на борт (фальшборт, леєрне огороження), за вибором того, хто стріляє.

Оцінка для стрільби з автомата, ручного кулемета:

“відмінно” – уразити всі мішені (та плавзасіб – у разі стрільби по двох цілях);

“добре” – уразити три мішені (та плавзасіб – у разі стрільби по двох цілях);

“задовільно” – уразити дві мішені (та плавзасіб – у разі стрільби по двох цілях).

Оцінка для стрільби з кулемета:

“відмінно” – уразити всі цілі (для стрільби по одній цілі – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг);

“добре” – уразити морську ціль і будь-яку іншу ціль (для стрільби по двох цілях – уразити морську ціль, для стрільби по одній цілі – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг);

“задовільно” – уразити будь-яку іншу ціль крім морської цілі (для стрільби по одній цілі – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг).

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з борту корабля (катера, судна, плавзасобу) на якорі (в дрейфі).

Під час відпрацювання протипідводно-диверсійної оборони вправа може виконуватись зі всіх зазначених видів зброї.

Під час стрільби з автомата, ручного кулемета вправу дозволяється виконувати як по двох, так і по одній цілі – групі плавців.

Під час виконання вправи лише по групі плавців боєприпаси на стрільбу визначаються з тих, що наведено в дужках.

Під час стрільби з кулемета вправу дозволяється виконувати як по трьох, так і по двох або одній цілі, але в будь-якому випадку зі стрільбою по морський цілі. Під час виконання вправи лише по двох або одній цілі боєприпаси та час на стрільбу визначаються з тих, що наведено в дужках.

Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє.

КС 2.03(04).1.32

Стрільба з берега по надводній цілі

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів
Військово-Морських Сил)

Цілі: плавзасіб (М № 5) або група плавзасобів (2М № 5) – буксируються на ділянці 150 – 200 м, відстань між мішенями в групі до 25 м.

Дальності до цілі: плавзасіб (група плавзасобів) – 200 – 300 м.

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілей.

Кількість боєприпасів: 50 (85) набоїв, для кулемета типу Minigun M134-250.

Положення для стрільби: з сошки (зі станка), за вибором того, хто стріляє.

Оцінка:

а) одна мішень:

“відмінно” – уразити ціль двадцятьма п’ятьма кулями;

“добре” – уразити ціль двадцятьма кулями;

“задовільно” – уразити ціль п’ятнадцятьма кулями.

б) дві мішені – уразити обидві цілі за критеріями стрільби по одній мішені, при цьому уразити:

“відмінно” – першу на “відмінно”, другу на “добре”;

“добре” – першу на “добре”, другу на “задовільно”;

“задовільно” – обидві на “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Виконується парою – командир, що керує вогнем і кулеметник, що здійснює вогневе ураження. Кулеметник за командою командира пари займає вогневу позицію, на якій готується до стрільби. Буксирування цілі здійснюється під кутом до площини стрільби, близьким до 90°, зі швидкістю не менше 10 км/год. Вогонь по цілі відкривається за командою “Вогонь” з досягненням цілі РВВ по ній і припиняється після виходу цілі на РПВ. Час на стрільбу відраховується від виходу цілі на РВВ до її виходу на РПВ.

КС 2.02.1.33**Вибіркова стрільба з берега по цілях на морі снайперською групою**
(для підрозділів Військово-Морських Сил)

Цілі: плавзасіб (М № 5) або група плавзасобів (2М № 5) – буксуються на ділянці 150 – 200 м, відстань між мішенями в групі до 25 м.

Вид зброї	Цілі
	Плавзасіб або група плавзасобів
Снайперська гвинтівка СГД .308WIN .338LM	400 – 350
	500 – 450
	650 – 600

Кількість боєприпасів: 8 (у разі стрільби по цілі з двох мішеней 16).

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілей.

Положення: з упору (з сошки), за вибором того, хто стріляє.

Оцінка:

а) Якщо стрільба ведеться по цілі з однієї мішені:

“відмінно” – уразити ціль шістьма кулями у сектори № 1 – 2;

“добре” – уразити ціль шістьма кулями;

“задовільно” – уразити ціль чотирма кулями.

б) У разі стрільби по цілі з двох мішеней уразити обидві цілі за критеріями стрільби, як по одній мішені, при цьому уразити:

“відмінно” – першу на “відмінно”, другу на “добре”;

“добре” – першу на “добре”, другу на “задовільно”;

“задовільно” – обидві на “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Виконується парою – командир, що управляє вогнем і снайпер, що здійснює вогневе ураження. Снайпер за командою командира пари займає приховану вогневу позицію, на якій готується до стрільби. Буксирування цілі здійснюється під кутом до площини стрільби, близьким до 90°, зі швидкістю не менше 10 км/год Вогонь по цілі відкривається за командою “Вогонь” після досягнення цілі РВВ по ній і припиняється після виходу цілі на РПВ. Час на стрільбу відраховується від виходу цілі на РВВ до її виходу на РПВ.

КС 2.04.1.34**Стрільба з берега по надводних цілях**
(для підрозділів Військово-Морських Сил)

Цілі: надводна ціль (М № 21а), яка буксується чи дрейфує на водній поверхні або група плавців (4М № 6) – буксується чи дрейфує на водній поверхні в габариті 20 x 20 м, відстань між мішенями в цілі 2 – 4 м.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Ціль 1	Ціль 2
		надводна ціль	група плавців
Кулемет	вдень	1000 – 500	600 – 300
	вночі	500 – 300	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом перебування цілей у дозволеному секторі стрільби або визначається керівником стрільби.

Кількість боєприпасів:

для кулемета – 50;

для кулемета типу Minigun M134–250.

Положення для стрільби: зі станка.

Оцінка за ураження цілі 1:

“відмінно” – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг;

“добре” – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг;

“задовільно” – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг.

Оцінка за ураження цілі 2:

“відмінно” – уразити всі мішені;

“добре” – уразити три мішені;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

Буксирування цілі 1 / цілі 2 здійснюється вліво, під кутом до площини стрільби, близьким до 90°, зі швидкістю не менше 6 вузлів.

Режим ведення вогню – короткими (довгими) чергами.

Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

КС 2.01(03–04).1(2).35**Стрільба з місця вогневою групою зі стрілецької зброї по БпЛА**

Ціль: одиночна, яка маневрує висотою (парашутна ракета “Лиха” (Mk8A), РОП – 30 (40), освітлювальний патрон тощо) / імітатор повітряної цілі.

Дальність до цілі: 500 – 100 м, висота цілі: 100 – 300 м.

Час на стрільбу за використання в якості цілі:

парашутної ракети “Лиха” (Mk8A) тощо – 40 с (за необхідності використовується декілька для досягнення необхідного часу показу цілі);

імітатора повітряної цілі (БпЛА – повітряна мішень) – 40 с.

Кількість боєприпасів: 90, з них 30 із трасуючими кулями (розподіляються на трьох тих, хто стріляють).

Положення для стрільби: по повітряних цілях або на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка за використання в якості цілі:

а) парашутної ракети “Лиха” (Mk8A) тощо:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома чергами²⁹;

“добре” – уразити ціль двома чергами²⁹;

“задовільно” – уразити ціль однією чергою²⁹.

б) імітатора повітряної цілі (БпЛА – повітряна мішень):

“відмінно” – не менше трьох влучань;

“добре” – два влучання;

“задовільно” – одне влучання.

²⁹ Для оцінки стрільби за допомогою: труба зенітна командирська (для спостереження та контролю за стрільбою/веденням вогню) (далі – ТЗК) – черга пройшла через мале кільце; бінокля Б-12 (Б-8) – черга пройшла через кутомірну сітку 0-05 в обидві сторони від перехрестя.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі вогневої групи вдень або вночі з невідповідної / підготовленої вогневої позиції, а з борту корабля (катера, плавзасобу) – на якорі (в дрейфі, на ходу). За командою командира вогневої групи “Група повітря – до бою” особовий склад приймає положення для стрільби та за командою “По БПЛА, зосередженим (супроводом) / короткими (довгими) чергами, вогонь” ведуть вогонь по виявленій цілі.

Під час виконання вправи командир вогневої групи корегує вогонь.

КС 2.01.2.1

Стрільба під час пересування на полі бою зі зміною вогневої позиції та зі зміною положення для стрільби

Цілі:

група піхоти – чотири грудні фігури (мішень № 6), або гонг (мішень № 4г) по фронту не менше 3 м;

група піхоти – дві грудні фігури (мішень № 6), або гонг (мішень № 4г) по фронту не менше 3 м;

піхота, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти	група піхоти	піхота, що атакує
Автомат	30	30 від укриття № 4	70 від укриття № 3

Час на стрільбу: не обмежений.

Кількість боєприпасів: 22.

Положення для стрільби:

за укриттям № 1 – “стоячи”;

за укриттям № 2 – “з коліна”;

за укриттям № 3 – “навприсядки над укриттям”;

за укриттям № 4 – “лежачи на боку”.

Оцінка:

“відмінно” – уразити сім мішеней;

“добре” – уразити шість мішеней;

“задовільно” – уразити чотири мішені.

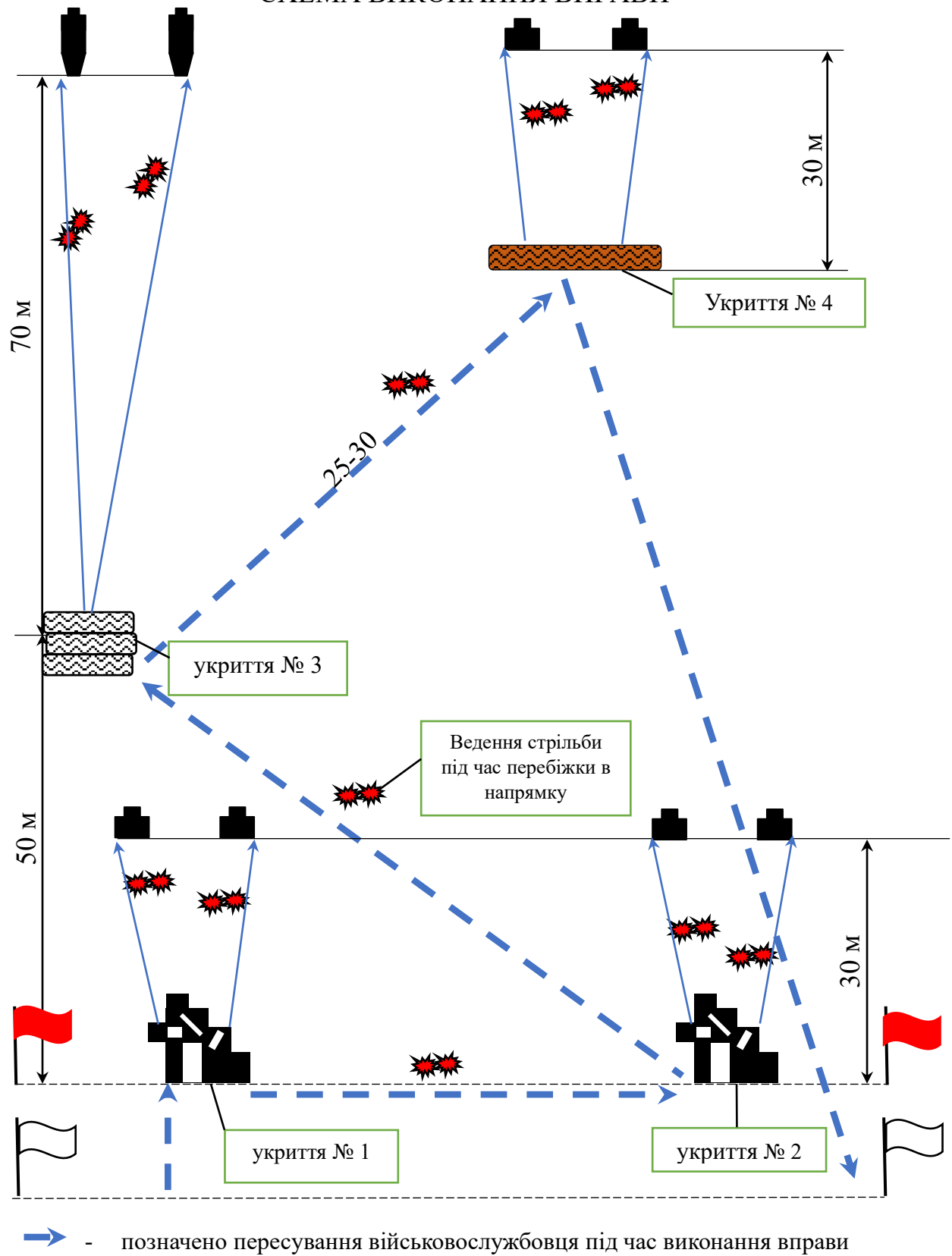
Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби: “До бою” той, хто стріляє, висувається на РВВ, приймає положення для стрільби “із-за укриття” заряджає зброю та доповідає: “До бою готовий”.

Вправа виконується у відповідності до схеми виконання вправи. Вогонь ведеться здвоєним пострілом зліва, справа та над укриттям, а також під час перебіжки в напрямку противника. Перебіжка має бути швидка та динамічна.

Режим стрільби: здвоєним пострілом.

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

КС 2.01(02–04, 16).2.2**Стрільба на ходу по цілях, що з'являються та рухаються****Цілі:**

група піхоти, що відходить – дві ростові фігури (мішені № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 10 с та один раз на 5 с із проміжком 10 с;

група піхоти, що контратакує – дві ростові фігури (мішені № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6) по фронту не менше 6 м в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м, що з'являються на 20 с для метання навчально-імітаційної гранати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти, що відходить	вогнева точка	група піхоти, що контратакує	піхота в окопі
Автомат	300 – 250	250 – 200	300 – 250	40 – 25
Ручний кулемет	400 – 300	300 – 250	400 – 300	40 – 25
Кулемет	500 – 400	400 – 300	500 – 400	40 – 25
Снайперська гвинтівка СГД .308WIN .338LM	500 – 450	450 – 400	400 – 350	40 – 25
	600 – 550	550 – 500	500 – 450	
	750 – 700	700 – 650	650 – 600	

Час на стрільбу: 2 хв.**Кількість боєприпасів:**

для автомата – 35, із них 8 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для ручного кулемета, кулемета – 45, із них 11 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини (для кулемета – в одну стрічку з проміжком у 5 – 10 ланок);

для снайперської гвинтівки – 10;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по вогневій точці – з автомата на ходу, із ручного кулемета та снайперської гвинтівки – з коротких зупинок (стоячи) або з коліна, із кулемета – із зупинок, лежачи;

по групі піхоти, що відходить (контратакує) – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається, та влучити гранатою в окоп;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає положення для стрільби “лежачи” та готується до стрільби. За командою керівника стрільби “Приготуватися до атаки” той, хто стріляє, приєднує багнет-ніж, готує до застосування ручну гранату та за командою “В атаку – вперед” атакує противника. У ході висування вперед той, хто стріляє, веде вогонь по виявлених цілях із визначеного умовами вправи положення для стрільби. Загальна глибина висування – 150 м.

Наблизившись до противника в окопі (піхота в окопі) на 25 – 40 м, той, хто стріляє, здійснює метання навчально-імітаційної гранати на ходу та вривається на передній край оборони. Найменша дальність метання навчально-імітаційної гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучання зараховується граната, яка влучила в окоп або яка знаходиться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу.

КС 2.01(02–05).2.3

Стрільба в ході переміщення по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та грудна фігура (мішень № 6) (для снайперської гвинтівки – два спостерігачі – дві головні фігури (мішень № 5а) в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м по фронту не менше 6 м, що з’являються на 15 с і два рази по 10 с із проміжком 5 с;

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 10 с із проміжком 10 с;

група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом до гранатометника додається стрілець – помічник гранатометника – поясна фігура (мішень № 7) в габариті 10 м по фронту та 20 м у глибину, що з’являється на 30 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється на два стрільці – дві поясні фігури (мішень № 7) по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази на 10 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева група	гранатометник	група піхоти, що атакує (відходить)
Автомат	250 – 200	350 – 250	400 – 350
Ручний кулемет	250 – 200	400 – 300	500 – 400
Кулемет	250 – 200	500 – 400	500 – 400
Снайперська гвинтівка СГД	400 – 350	450 – 400	500 – 450
	.308WIN	500 – 450	550 – 500
	.338LM	650 – 600	700 – 650
Підствольний гранатомет		350 – 150	

Час на стрільбу: 1 хв 45 с.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 35, із них 9 із трасуючими кулями;

для підствольного гранатомета – 4;

для снайперської гвинтівки – 12 (для стрільби з нічним прицілом – 10), що споряджаються рівномірно у два магазини;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

з автомата та ручного кулемета – по вогневій групі під час першого показу – лежачи (лежачи з сошки) з-за укриття, під час наступних показів – на ходу; по гранатометнику з коротких зупинок (під час першого показу – стоячи, другого – з коліна); по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє, з однієї – двох вогневих позицій;

з підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю – помічнику гранатометника з коротких зупинок стоячи та з коліна;

з кулемета – по вогневій групі, під час першого показу – лежачи із-за укриття з сошки (зі станка), під час наступних показів – лежачи з сошки; по гранатометнику – на вибір того, хто стріляє; по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє, з однієї – двох вогневих позицій;

зі снайперської гвинтівки – по спостерігачах під час першого показу лежачи, під час наступних показів – стоячи з коротких зупинок; по решті цілей – на вибір того, хто стріляє.

Під час стрільби в горах вогонь по групі піхоти, що атакує (відходить), ведеться з місця, а по решті цілей – з коротких зупинок із положення на вибір того, хто стріляє.

Оцінка: виконати норматив на переміщення та зайняття вогневої позиції:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається, та влучити гранатою в окоп;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити в габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається, та влучити в габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається, та влучити в габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає положення для стрільби “лежачи” на вказаній вогневій позиції та веде вогонь по першій цілі. У всіх випадках вогнева група з’являється першою (у разі стрільби зі снайперської гвинтівки – спостерігачі або гранатометник).

Після падіння (враження) цілі під час першого показу за командою керівника стрільби “Вогнева позиція 150 м попереду – вперед” той хто стріляє, висувається на зазначену вогневу позицію. У ході висування веде вогонь по виявлених цілях із визначених положень для стрільби. Вогонь по першій цілі припиняється з виходом того, хто стріляє, на відстань 150 м до неї.

Наблизившись до противника, що знаходиться в окопі (вогнева група), на 25 – 40 м той, хто стріляє, метає навчально-імітаційну гранату на ходу. Найменша дальність метання гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучання зараховується граната, яка влучила в окоп або яка знаходиться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом і з кулемета ручна граната не метається, стрільба з автомата ведеться по вогневій групі та групі піхоти, що атакує (відходить); із підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю, які розташовані в габариті. Підствольний гранатомет знаходиться у бойовому положенні.

КС 2.01(03).2.4

Швидкісна стрільба на ходу та з коротких зупинок в ближньому бою по цілях, що з'являються

Цілі:

піхота, що залягла – п'ять головних фігур (мішень № 5а), що послідовно з'являються на п'яти рубежах по 3 с із проміжком 3 с;

стрілець в окопі – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється на 3 с;

гранатометник – РПГ в окопі (мішень № 9а), що з'являється на 3 с;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється на 3 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	піхота, що залягла	стрілець в окопі	гранатометник в окопі	вогнева точка
Автомат, ручний кулемет	25 – 50	75 – 50	50 – 100	50 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета – 24, із них 6 із трасуючою кулею, що споряджаються у два магазини.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі вогневу точку;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі піхоту, що залягла.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується за двома варіантами – з висуванням вперед на зазначену позицію на віддаленні 50 м від РВВ або зі здійсненням маневру (відходу на вихідне положення) з рубежу 25 м. Загальна глибина пересування 50 м.

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію в положенні для стрільби “лежачи” (із-за укриття) на РВВ та готується до стрільби. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція, 25 м (50 м) попереду, вперед” той, хто стріляє, здійснює висування на зазначену вогневу позицію, під час якого веде вогонь по виявлених цілях.

Цілі розташовуються таким чином, щоб вони з'являлися в полі зору того, хто стріляє, фронтально, а також, залежно від навченості того, хто стріляє, за рішенням керівника стрільби на флангах, тим самим досягаючи раптовості в появі противника та примушуючи того, хто стріляє, вести спостереження за полем бою у всіх напрямках.

Після виходу на вказану вогневу позицію за командою керівника стрільби “Відкат, вогнева позиція 25 м позаду, вперед” той, хто стріляє, ставить зброю на запобіжник і короткою перебіжкою висувається на вказану вогневу позицію. При цьому, спостерігаючи за полем бою, виявляє та знищує цілі.

Вправа може виконуватися парою стрільців (бойовою групою). При цьому кількість цілей збільшується в 1,5 – 2 рази, а кількість боєприпасів відповідно збільшується із розрахунку на кожну додаткову мішень – 3 додаткових набой. У ході виконання вправи стрільці бойової групи здійснюють вогневе прикриття один одного, просуваючись вперед, і допомагають в ураженні цілей на напрямку дій напарника.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 3 – 5 с.

КС 2.01(03, 04).2.5

Швидкісна стрільба в ході переміщення по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

стрілець, що обороняється – поясна фігура (мішень № 7), що з'являється три рази на 7 с із проміжком 5 с;

вогнева група – вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10) та стрілець – грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 6 м, що з'являються два рази по 7 с (вночі по 10 с) з проміжком 5 с;

піхота, що залягла – дві грудні фігури (мішень № 6) по фронту до 1,5 м, з'являються на 7 с (вночі на 10 с);

група піхоти, що обороняється – стрілець, що прикриває – грудна фігура (мішень № 6) і стрілець, що перебігає – поясна фігура (мішень № 7) по фронту до 2 м, що з'являються на 10 с (вночі на 15 с);

група піхоти в глибині позиції – дві поясні фігури (мішень № 7) по фронту до 2 м, що з'являється на 10 с;

група піхоти, що відходить (контратакує) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 2 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється на групу піхоти, що відходить – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 2 м, що з'являються два рази на 10 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей: 350 – 50 м.

Час на стрільбу: 1 хв 45 с (вночі – 2 хв).

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 45, із них 12 із трасуючими кулями, що споряджаються у два магазини;

для кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями, що споряджаються в одну коробку.

Положення для стрільби:

по стрільцях – стоячи з коротких зупинок;
 по групі піхоти, що відходить (атакує) – на вибір того, хто стріляє;
 по інших цілях – на ходу із прикладом, притиснутим до боку, та з упором прикладу в плечову частину руки.

Оцінка: виконати норматив на переміщення та зайняття вогневої позиції:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити п’ять цілей, у тому числі ручний кулемет;

“задовільно” – уразити чотири цілі або три цілі, у тому числі ручний кулемет.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію в положенні для стрільби “лежачи” та готується до стрільби. За командою керівника стрільби той, хто стріляє, висувається на вказану вогневу позицію на віддаленні 200 м від РВВ. Під час висування веде вогонь по виявлених цілях.

Після зайняття тим, хто стріляє, вогневої позиції керівник стрільби уточнює завдання на ураження противника вогнем із місця та проводить показ групи піхоти, що відходить (атакує).

Час на висування відраховується від команди керівника стрільби “Вогнева позиція – прямо 200 м, вперед” до зайняття вогневої позиції та враження (закінчення показу) групи піхоти, що відходить.

КС 2.01(03).2.6

**Швидкісна стрільба з коротких зупинок і на ходу по цілях,
що з’являються під час зачистки населеного пункту**

Цілі:

стрілець на підступах до будівлі – гонг, що встановлений під кутом 30–60° до площини стрільби;

стрілець у вікні – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується в габариті вікна в глибині кімнати на відстані до 2 м від вікна та з’являється два рази по 7 с із проміжком 5 с;

стрілець, що обороняє будівлю – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується всередині будівлі біля дальньої стіни напроти входу в будівлю біля укриття (мішки з піском, автомобільні шини тощо);

снайпер в укритті – гонг, що розташовується під кутом 30 – 60° до площини стрільби;

стрілець в укритті – гонг, що розташовується під кутом 60 – 90° до площини стрільби;

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється два рази по 7 с із проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8), що розташовуються з тильної сторони будівлі та з’являються два рази по 7 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі						
	стрілець на підступах до будівлі	стрілець у вікні	стрілець, що обороняє будівлю	снайпер в укритті	стрілець в укритті	стрілець, що заліг	група піхоти, що атакує
Автомат, ручний кулемет	75 – 50	100 – 50	15 – 10	75 – 50	60 – 40	100 – 50	15 – 10

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 50, що споряджаються в три магазини: у два – по 20, у третій – решта.

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по стрільцю на підступах до будівлі – стоячи, із коліна та з незручного положення із-за укриття;

по стрільцю у вікні – з коліна із-за укриття;

по стрільцю, що заліг – на ходу;

по решті цілей – стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити п’ять цілей, у тому числі групу піхоти, що атакує;

“задовільно” – уразити чотири цілі, у тому числі стрільця, що обороняє будівлю.

Оцінка знижується на 1 бал, якщо:

під час здійснення пересування палець руки того, хто навчається, знаходився на спусковому гачку;

заміна магазина здійснювалась правою рукою або магазин (магазини) не був покладений у сумку (кишеню) для магазинів (пустих магазинів);

хоча б одна перешкода не була подолана або не виконаний хоча б один норматив із медичної підготовки.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів стрільби, якщо вхід у будинок здійснювався до вибуху навчально-імітаційної гранати.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин, яка обладнана укриттями з амбразурами різної конфігурації (коло, трикутник, ромб, прямокутник) на різній висоті для стрільби з різних положень – цегляна стінка, бетонні блоки (перекриття), мішки з піском, ящики, автомобільні шини тощо. Крім того, на зворотному маршруті руху обладнується ділянка перешкод (дротяні загородження, спотикачі тощо) та ділянка надання першої медичної допомоги та евакуації пораненого.

За командою керівника стрільби “Вогнева позиція 10 м попереду, положення для стрільби “стоячи” (лежачи, із коліна), до бою” той, хто стріляє, висувається з РВВ, займає вогневу позицію за укриттям та вражає стрільця на підступах до будівлі.

Керівник стрільби уточнює завдання на ведення наступу: “Солдат Петров, знищити піхоту противника в будівлі прямо (ліворуч, праворуч) та продовжити наступ у напрямку будівлі, блокпосту (груди шин)”.

За командою керівника стрільби “В атаку, вперед” той, хто стріляє, приєднує багнет-ніж, готує гранату до застосування та перебіжкою на 5 – 10 м займає вогневу позицію за укриттям напроти будівлі, а після виявлення цілі уражає стрільця у вікні будівлі. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, перебіжками висувається вперед на глибину 50 – 100 м до будівлі та готується до входу в будівлю.

Той, хто стріляє, метає гранату в дверний отвір і після її вибуху швидко проходить повз дверний отвір, при цьому прикриваючи свій прохід зброєю, готовою до застосування, в положенні за принципом “куди погляд – туди й зброя”, та з позиції біля тильної стіни будівлі вражає снайпера в укритті, після чого перебіжками висувається в напрямку найближчого укриття на глибині 25–50 м, з-за якого вражає стрільця в укритті.

Після враження (обстрілу) стрільця в укритті той, хто стріляє, прискореним кроком висувається до наступного укриття (блокпосту) та на ходу веде вогонь по стрільцю, що заліг, після зайняття вогневої позиції за укриттям – по групі піхоти, що атакує.

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, розряджає зброю, ставить її на запобіжник і прискореним кроком повертається на вихідне положення. На зворотному шляху той, хто навчається, долає ділянку перешкод, що супроводжується заходами в умовах психологічного навантаження з використанням засобів імітації та звукових ефектів (стрільба холостими набоями, вибухи вибухових пакетів, сигнальні патрони, вогняні осередки, імітація поранених, записи звуків бою, обстрілу, крики поранених тощо). Подолання ділянки перешкод здійснюється під керівництвом інструктора.

Після подолання ділянки перешкод той, хто навчається, продовжує висування на вихідне положення та висувається до ділянки надання медичної допомоги та евакуації пораненого. З прибуттям на ділянку за командою інструктора той, хто навчається, послідовно виконує нормативи з медичної допомоги “Накладення турнікету” та “Відтягнення пораненого”.

Загальна глибина висування: 200 – 250 м.

Під час пересування зброя ставиться на запобіжник.

Зміну магазинів той, хто стріляє, здійснює самостійно.

Показ цілей здійснюється через 5 – 10 с після зайняття тим, хто стріляє, вогневої позиції.

КС 2.01(16).2.7**Зачистка приміщень зі зміною вогневої позиції****Цілі:**

група піхоти в першій кімнаті – дві мішені МКПС (№ 4д або № 4а), розташовані на рівні очей, у дальніх кутах від входу в кімнату;

група піхоти в другій кімнаті – дві мішені МКПС (№ 4д або № 4а), розташовані на рівні очей, у дальніх кутах від входу в кімнату.

Дальності до цілі:

за розмірами кімнати – але не менше 3 м у глибину та 3 м по фронту;

Час на стрільбу: необмежений.

Положення для стрільби: стоячи.

Кількість боєприпасів:

для автомата – 10;

навчально-імітаційна (страйкбольна) граната – 1.

Оцінка:

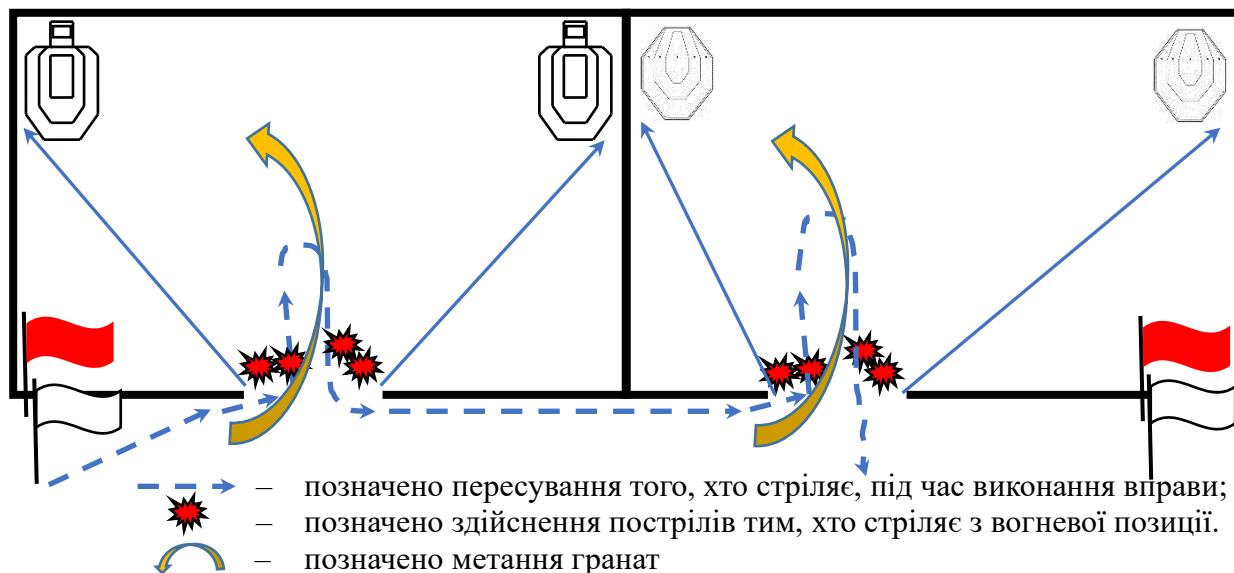
“відмінно” – уразити чотири мішені;

“добре” – уразити три мішені;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в будівлі, обладнаній для уникнення рикошетів або на підготовленій ділянці військового стрільбища з двома боковими захисними валами (протирикошетні стінки тощо) висотою не менше 3 м, щоб забезпечити безпечність вогню під час виконання вправи. У кожній кімнаті виставляється не більше двох цілей.

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

За командою керівника стрільб: “До бою” той, хто стріляє, висувається на РВВ, приймає положення для стрільби “з коліна” заряджає зброю та доповідає “До бою готовий”. За командою керівника “В атаку – вперед”, той, хто стріляє, підійшовши до перших дверей заковчує гранату в кімнату та здійснює простріл у дверний прохід, а після спрацювання гранати вражає мішені в цій кімнаті.

Після зачистки приміщення голосом доповідає про стан зачистки вигуком “Чисто”.

Після враження мішеней у першій кімнаті порядок дій повторюється в другій кімнаті.

Режим ведення вогню: здвоєним пострілом.

КС 2.01(03,12).2.8

Стрільба в будівлі

Цілі:

стрілець, який заліг – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується під кутом 60 – 90° до площини стрільби;

стрілець – поясна фігура (мішень № 7а), що розташовується під кутом 60 – 90° до площини стрільби;

два стрільці в укритті – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується під кутом 30 – 60° до площини стрільби;

група піхоти, що просувається коридором – дві поясні фігури (мішень № 7б), що розташовується під кутом 60 – 90° до площини стрільби.

Дальності до цілей, (м): 15 – 10

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета, пістолета – 17, що споряджаються в два магазини: в перший – по 10, у другий – решта.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – 30 балів;

“добре” – 26 балів;

“задовільно” – 20 балів.

Мішень вважається враженою за наявності не менше двох пробоїн.

За ураження кожної цілі двома пострілами нараховується 5 балів.

За кожен використаний додатковий патрон відраховується 2 бали.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів стрільби, якщо не здійснено обмін тими, хто навчається, словом – паролем для взаєморозпізнавання до виходу з кімнати.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в будівлі, обладнаній для уникнення рикошетів або на підготовленій ділянці військового стрільбища з двома боковими захисними валами висотою не менше 3 м. У кожній кімнаті (коридорі) виставляється не більше двох цілей.

Додатково в приміщеннях або на підготовленій ділянці виставляються пересувні протирикошетні стінки для імітації стін приміщень і перешкод у будівлі.

За командою керівника “Вогнева позиція – біля дверей (пролomu) за укриттям. До бою” той, хто навчається, займає вказану вогневу позицію, заряджає зброю та готується до стрільби.

За командою керівника “В атаку – вперед”, той, хто навчається, приховано спостерігає з-за рогу дверей (в пролом), входить у кімнату та після виявлення цілі вражає кожну не менше ніж двома пострілами. Після зачистки приміщення голосом доповідає про стан зачистки вигуком “Кімната чиста”.

Перед виходом із кімнати здійснює обмін словом – паролем для взаємного розпізнавання з керівником заняття. Після цього виходить із приміщення та продовжує зачистку будівлі. Зміну магазинів той, хто стріляє, здійснює самостійно.

Місцезнаходження цілі для стрільби може змінюватися за рішенням керівника стрільби для наступного виконавця вправи.

КС 2.02.2.9

Стрільба за цільовказівкою по ідентифікованих цілях, що з’являються (для підрозділів снайперів)

Цілі:

група піхоти на командно-спостережному пункті (далі – КСП) – польові командири – дві головні фігури (мішень № 5) по фронту не менше 2 м, два спостерігачі – дві головні фігури (мішень № 5а) по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази по 15 с із проміжком 10 с;

група прикриття – ручний кулемет (мішень № 10), дві головні фігури (мішень № 5), по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази по 15 с із проміжком 10 с;

приціл БМ – приціл танка в окопі (мішень № 12г), що з’являється два рази по 15 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти на КСП	група прикриття	приціл БМ
Снайперська гвинтівка СГД	500 – 450	450 – 400	400 – 350
.308WIN	600 – 550	550 – 500	500 – 450
.338LM	750 – 700	700 – 650	650 – 600

Кількість боєприпасів: 12.

Положення для стрільби: лежачи з руки.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі всіх польових командирів на КСП і приціл бойової машини;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі польового командира на КСП і ручний кулемет;

“задовільно” – уразити три цілі або дві цілі, у тому числі ручний кулемет.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директриси бойових машин.

Вправа виконується снайпером за цільовказівками старшого групи (другого номера снайперської пари). Зв’язок у парі здійснюється за допомогою засобів радіозв’язку (радіостанцій транкінгового зв’язку з мікротелефонною гарнітурою) або голосом.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи визначає тим, хто стріляє, орієнтири та дальності до них, або із зайняттям вогневих позицій ті, хто навчається, самостійно визначають орієнтири, відстані до них і місцевих предметів, записують у блокнот снайпера. Крім того, керівник доводить тактичну обстановку, розвідувальні дані про польових командирів (час і місце їх перебування, фотознімки тощо).

Після зайняття визначених вогневих позицій тими, хто навчається, після призначення орієнтирів здійснюється показ всіх або більшої частини цілей, під час якого ті, хто стріляє, ведуть спостереження та визначають вихідні установки для стрільби по найбільш важливих цілях, при цьому старший групи веде спостереження за допомогою оптичних приладів (оптичний приціл стрілецької зброї, бінокль, монокль тощо). Після ідентифікації командира на КСП (позначається фотознімком, малюнком, що закріплюються на мішені) за цілевказівкою старшого групи снайпер веде вогонь по визначених цілях і по інших виявлених цілях.

Стрільба по прицілу БМ ведеться по спеціальній мішені № 12г – танк в окопі з позначеною областю головки прицілу, при цьому область, що позначає приціл, повинна бути виготовлена таким чином, щоб під час ураження мішень падала.

КС 2.01(02–04, 16).2.10

Стрільба з коротких зупинок і з ходу з бійниці БМ (з кабіни, поверх борту автомобіля) по цілях, що з'являються

Цілі: гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з'являється під кутом 60 – 90° до напрямку руху два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 5 с (під час стрільби з автомобіля – ручний кулемет (мішень № 10);

група піхоти – чотири поясні фігури (мішень № 7) по фронту 10 м і в глибину 5 м, що з'являються під кутом 60 – 90° до напрямку руху два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 5;

піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6) по фронту не менше 6 м, в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м, що розташовується праворуч (ліворуч) під кутом 45 – 135° до напрямку руху БМ і на віддаленні до 15 м від маршруту руху.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	гранатометник	група піхоти	піхота в окопі
Автомат, ручний кулемет, кулемет	200 – 150	150 – 100	15 – 40
Снайперська гвинтівка СГД .308WIN .338LM	450 – 400	400 – 350	15 – 40
	550 – 500	500 – 450	
	700 – 650	650 – 600	

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 30, із них 7 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 10;

навчально-імітаційних гранат – 1.

Положення для стрільби:

з БМ через бійниці правого (лівого) борту:

з автомата, ручного кулемета та кулемета – по групі піхоти з ходу, по гранатометнику – з коротких зупинок;

зі снайперської гвинтівки – з коротких зупинок;

метання ручної гранати – з ходу;

з автомобіля:

з автомата, ручного кулемета – по групі піхоти поверх борту (через вікно пасажирського місця) з ходу (вночі – з нічним прицілом поверх борту з коротких зупинок), по гранатометнику – з коротких зупинок (з автомобіля з ходу);

зі снайперської гвинтівки та з кулемета – з коротких зупинок поверх борту.

Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню: 150 м.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити РПГ (ручний кулемет) і влучити гранатою в окоп;

“задовільно” – уразити групу піхоти та влучити гранатою в окоп.

Особливості виконання вправи

Рух машини: фланговий або діагональний відносно цілі зі швидкістю 5 – 10 км/год.

У БМ (автомобілі) перебуває двоє тих, хто стріляє, один із яких веде вогонь по виявлених цілях, а другий метає ручну гранату в окоп (як влучання зараховуються гранати, що влучили в окоп, та гранати, що знаходяться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу); під час зворотного руху БМ (автомобіля) той, хто метав гранату, веде вогонь зі зброї, а той, хто стріляв, метає гранату в окоп. Влучання гранати зараховується в оцінку виконання вправи того, хто метав гранату.

Під час стрільби з БМ ті, хто стріляє, повинні бути в шоломах.

КС 2.01(03, 04).2.11**Стрільба з вертольота в польоті по наземній цілі**

(для підрозділів Десантно-штурмових військ, спеціального призначення,

морської піхоти та механізованих підрозділів

відповідно до бойового призначення)

Ціль: група піхоти – піхота на автомобілі (мішень № 22) і чотири ростові фігури (мішень № 8) по фронту 10 м і в глибину 5 м, нерухомі.

Під час стрільби в горах ціль замінюється на групу піхоти – сім ростових фігур (мішень № 8).

Дальність до цілі: 400 – 200 м.

Час на стрільбу: обмежується часом прольоту від РВВ до рубежу припинення вогню.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета та кулемета – 30, із них 10 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: стоячи (з коліна).

Висота польоту вертольота: 50 – 200 м.

Швидкість польоту вертольота: 150 – 200 км/год.

Кількість польотів (заходів) вертольота: 1.

Оцінка:

“відмінно” – уразити піхоту на автомобілі та одного стрільця (у горах – уразити три мішені);

“добре” – уразити піхоту на автомобілі або двох стрільців (у горах – уразити дві мішені);

“задовільно” – уразити одного стрільця (у горах – уразити одну мішень).

Особливості виконання вправи

Стрільба ведеться через оглядове вікно або вхідні двері вертольота (посилання 13).

КС 2.01(05).2.12

Стрільба з місця по групових цілях, що з’являються, зі зміною вогневої позиції з автомата та підствольного гранатомета

Цілі:

група піхоти – п’ять поясних фігур (мішень № 7) в габариті 10 м по фронту і 20 м у глибину, що з’являються вдень на 35 с (55 с уночі);

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	вогнева група	група піхоти
Автомат	200 – 150	–
Підствольний гранатомет	–	300 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата – 10, із них 3 із трасуючими кулями;

для підствольного гранатомета – 3 штатних (інертних) пострілів.

Положення для стрільби: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі вогневої групи та влучити в габарит трьома гранатами;

“добре” – уразити кулеметну обслугу та влучити в габарит двома гранатами;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин.

Стрільба по одній цілі ведеться з однієї вогневої позиції.

Під час стрільби вночі освітлення групи піхоти здійснюється освітлювальними патронами.

КС 2.05.2.13**Стрільба в ході переміщення по нерухомих цілях
з підствольного гранатомета****Цілі:**

вогнева точка в будівлі – ручний кулемет (мішень № 10) в габариті вікна, що з’являється два рази по 15 с із проміжком 15 с;

група піхоти – три поясні фігури (мішень № 76) в габариті 20 м по фронту та 20 м у глибину, що з’являються два рази по 15 с із проміжком 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	вогнева точка у вікні	група піхоти
Підствольний гранатомет	150 – 100	300 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для підствольного гранатомета – 4 штатних (інертних) постріли.

Положення для стрільби:

по кулемету у вікні – під час першого показу – стоячи, під час другого показу – з коліна;

по групі піхоти – під час першого показу – з коліна, під час другого показу – лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому влучити двома гранатами у вікно та однією гранатою в габарит;

“добре” – уразити всі цілі, у тому числі влучити однією гранатою у вікно та однією гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити одну ціль, у тому числі влучити однією гранатою у вікно або габарит.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає визначену вогневу позицію та готується до стрільби з положення “лежачи”. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – прямо 50 м, вперед” висувається на вогневу позицію. Під час висування веде вогонь по виявлених цілях.

Зміна положення для стрільби тим, хто стріляє, здійснюється самостійно залежно від характеру цілі, що з’явилася, та умов виконання вправи.

Для показу цілі в габариті вікна використовується фасад будинку з вікнами (мішень № 24) або інші макети будівель.

КС 2.01(02–04).2.14**Стрільба взводом зі стрілецької зброї
по вертольоту в положенні зависання**

Ціль: вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 30 с на висоті 10 – 20 м.

Дальність до цілі: 500 – 400 м.

Кількість боєприпасів: 160 (на взвод), із них 40 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль п’ятнадцятьма кулями;

“добре” – уразити ціль дев’ятьма кулями;

“задовільно” – уразити ціль п’ятьма кулями.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі взводу вдень. За командою командира взводу “Взвод, повітря – до бою” особовий склад взводу приймає положення для стрільби “по повітряних цілях” та за командою командира взводу “По вертольоту, зосередженим (супроводом), вогонь” веде вогонь по виявленій цілі.

КС 2.01.2.15**Стрільба з борту плавзасобу по цілях на морі з автомата**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів

Військово-Морських Сил)

Цілі: група плавців (4М № 6) – дрейфує на водній поверхні в габариті 20 x 20 м, відстань між мішенями в цілі 2 – 4 м.

Дальність до цілі: 70 – 100 м.

Кількість боєприпасів: 28.

Час на стрільбу: 40 с.

Положення для стрільби: спираючись на борт, за вибором того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі мішені;

“добре” – уразити три мішені;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

Виконується на ходу плавзасобу з одного з бортів (рух плавзасобу відносно цілі фланговий під кутом, близьким до 90°, протягом 100 м), при цьому стрільба по цілі ведеться на кутах відносно напрямку на неї 350 – 10°. Плавзасіб починає рух до РВВ за командою “Вперед”. Зброя заряджається з виходом плавзасобу на РВВ, вгонь відкривається за командою “Вогонь” з досягненням кутів обстрілу цілі, та припиняється з проходженням кутів обстрілу цілі або з виходом на РПВ за командою “Відбій, припинити стрільбу”. Час на стрільбу відраховується від команди “Вперед” до виходу на РПВ.

Режим ведення вогню: автоматичний.

КС 2.01(03–04).2.16**Стрільба по надводних цілях**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів

Військово-Морських Сил)

Цілі: морська ціль (М № 21д), яка дрейфує (на якорі) на водній поверхні; група плавців (4М № 6) – дрейфує на водній поверхні в габариті 20 x 20 м, відстань між мішенями в цілі 2 – 4 м;

плавзасіб (М № 5) – дрейфує на водній поверхні в габариті 20 x 20 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	морська ціль	група плавців	плавзасіб
Автомат	-	50 – 100	100 – 150
Ручний кулемет	-	50 – 100	100 – 150
Кулемет	400 – 800	-	-

Час на стрільбу: обмежується часом перебування цілей у дозволеному секторі стрільби або визначається керівником стрільби.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 30 (25), із них 10 (6) із трасуючими кулями;

для кулемета – 60 (50 – для двох цілей, 40 – для однієї цілі);

для кулемета типу Minigun M134-300 (250 – для двох цілей, 200 – для однієї цілі).

Положення для стрільби: спираючись на борт (фальшборт, леєрне огороження), за вибором того, хто стріляє.

Оцінка для стрільби з автомата, ручного кулемета:

“відмінно” – уразити всі мішені (та плавзасіб – у разі стрільби по двох цілях);

“добре” – уразити три мішені (та плавзасіб – у разі стрільби по двох цілях);

“задовільно” – уразити дві мішені (та плавзасіб – у разі стрільби по двох цілях).

Оцінка для стрільби з кулемета:

“відмінно” – уразити всі цілі (для стрільби по одній цілі – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг);

“добре” – уразити морську ціль і будь-яку іншу ціль (для стрільби по двох цілях – уразити морську ціль, для стрільби по одній цілі – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг);

“задовільно” – уразити будь-яку іншу ціль крім морської цілі (для стрільби по одній цілі – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг).

Особливості виконання вправи

Виконується на ходу корабля (катера, судна, плавзасобу) вдень або вночі з одного з бортів (рух плавзасобу відносно цілі під кутом, близьким до 90°, протягом 100 – 150 м), при цьому стрільба по цілях ведеться послідовно на кутах відносно напрямків на них 350° – 0° – 10°.

Маневрування корабля (катера, судна, плавзасобу) на прямих (змінних) курсах. Під час стрільби швидкість не менше 6 вузлів, для швидкохідних катерів – не менше 15 вузлів.

Рух починається до РВВ за командою командира корабля (катера, судна, плавзасобу). Зброя заряджається з виходом плавзасобу на РВВ, вогонь відкривається за командою “Вогонь” після досягнення цілями (ціллю) дозволеного сектора стрільби (досягненням кутів обстрілу цілей), та припиняється після виходу цілей (цілі) з дозволеного сектора стрільби (з проходженням кутів обстрілу цілей) або після виходу на РПВ за командою “Дріб, припинити стрільбу”. Час на стрільбу відраховується від команди “Вогонь” до виходу на РПВ.

Під час стрільби з автомата, ручного кулемета вправу дозволяється виконувати як по двох, так і по одній цілі – групі плавців. Під час виконання вправи лише по групі плавців боєприпаси та час на стрільбу визначаються з тих, що наведено у дужках.

Під час стрільби з кулемета вправу дозволяється виконувати як по трьох, так і по двох або одній цілі, але в будь-якому випадку зі стрільбою по морський цілі. Під час виконання вправи лише по двох або одній цілі боєприпаси на стрільбу визначаються з тих, що наведено у дужках.

Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє.

КС 2.04.2.17

Стрільба з кулемета по надводних цілях

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів
Військово-Морських Сил)

Цілі: надводна ціль (М № 21а), яка буксирується чи дрейфує на водній поверхні; або група плавців (4 мішені № 6), яка буксирується чи дрейфує на водній поверхні в габариті 20 х 20 м, відстань між мішенями в цілі 2 – 4 м.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Ціль 1	Ціль 2
		морська ціль	група плавців
Кулемет	вдень	500 – 1000	300 – 600
	вночі	300 – 500	300 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом перебування цілей у дозволеному секторі стрільби або визначається керівником стрільби.

Кількість боєприпасів:

для кулемета – 50;

для кулемета типу Minigun M134 – 250.

Положення для стрільби: зі станка.

Оцінка за ураження цілі 1:

“відмінно” – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг;

“добре” – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг;

“задовільно” – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг.

Оцінка за ураження цілі 2:

“відмінно” – уразити всі мішені;

“добре” – уразити три мішені;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з борту корабля (катера, судна, плавзасобу) на ходу. Маневрування: на постійному курсі.

Буксирування цілі 1 / цілі 2 здійснюється вліво, під кутом до площини стрільби, близьким до 90°, зі швидкістю не менше 6 вузлів.

Режим ведення вогню – короткими (довгими) чергами.

Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

КС 2.01(03–04).2.18**Стрільба по берегових цілях**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів

Військово-Морських Сил)

Цілі: стрілецька група (4М № 7) – з’являються на фронті 15 – 20 м на 30 с, відстань між мішенями в цілі 2 – 3 м.

Дальності до цілі: 100 – 150 м.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета – 30, із них 10 із трасуючими кулями;

для кулемета – 50;

для кулемета типу Minigun M134 – 250.

Час на стрільбу: обмежується часом перебування цілей у дозволеному секторі стрільби або визначається керівником стрільби.

Положення для стрільби: спираючись на борт, за вибором того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три мішені;

“добре” – уразити дві мішені;

“задовільно” – уразити одну мішень.

Особливості виконання вправи

Виконується на ходу плавзасобу (рух відносно цілі під кутом, близьким до 90°, протягом 100 – 150 м), при цьому стрільба по цілі ведеться на кутах відносно напрямку на неї 350° – 0° – 10°.

Рух до РВВ починається за командою командира корабля (катера, судна, плавзасобу). Зброя заряджається після виходу плавзасобу на РВВ, вогонь відкривається за командою “Вогонь” після досягнення кутів обстрілу цілі та припиняється з проходженням кутів обстрілу цілі або виходом на РПВ за командою “Дріб, припинити стрільбу”.

КС 2.04.2.19**Стрільба з кулемета по береговій цілі**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів

Військово-Морських Сил)

Цілі: грудна фігура (М 10), яка розташована в береговій смузі, або головна фігура (4М № 5а) – групова, розташована в береговій смузі в габариті 20 х 20 м, відстань між мішенями в цілі 2 – 4 м.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Ціль 1	Ціль 2
		грудна фігура	групова головна фігура
Кулемет	вдень	1000 – 500	600 – 300
	вночі	500 – 300	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом знаходження цілі в дозволеному секторі стрільби або визначається керівником стрільби.

Кількість боєприпасів:

для кулемета – 50;

для кулемета типу Minigun M134 – 250.

Положення для стрільби: зі станка.

Оцінка за ураження цілі 1:

“відмінно” – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг;

“добре” – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг;

“задовільно” – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг.

Оцінка за ураження цілі 2:

“відмінно” – уразити всі мішені;

“добре” – уразити три мішені;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з борту корабля (катера, судна, плавзасобу) на ходу.

Маневрування: на постійному курсі.

Режим ведення вогню – короткими (довгими) чергами.

Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

КС 2.04.2.20

Стрільба з кулемета по берегових цілях

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів
Військово-Морських Сил)

Цілі: група піхоти – кулеметна обслуга (М № 10а) та два стрільці – поясна фігура (М № 7) і ростова фігура (М № 8) по фронту 10 м;

відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири грудні фігури (М № 6), чотири поясні фігури (М № 7), РПГ (М № 9) і кулеметна обслуга (М № 10а) по фронту 100 м і в глибину 50 м;

піхота, що залягла – ручний кулемет (М № 10) та грудна фігура (М № 6) по фронту не менше 3 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		Піхота, що залягла	Відкрита жива сила та вогневі засоби	Група піхоти
Кулемет	вдень і вночі	400 – 600	600 – 1300	400 – 800

Час на стрільбу: обмежується часом перебування цілей у дозволеному секторі стрільби або визначається керівником стрільби.

Кількість боєприпасів:

для кулемета – 50;

для кулемета типу Minigun M134 – 250.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити РПГ та групу піхоти, що залягла;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ходу вдень або вночі під час маневрування корабля (катера, судна, плавзасобу) на прямих (змінних) курсах. Під час стрільби швидкість не менше 6 вузлів, для швидкохідних катерів – не менше 15 вузлів. Вогонь по цілі відкривається за командою “Вогонь” після досягнення ціллю дозволеного сектора стрільби по ній і припиняється після виходу цілі з дозволеного сектора стрільби.

Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

4.10.4. Вправи контрольних стрільб

КС 3.01.1.1

Ведення оборони зі зміною вогневої позиції

Цілі:

група піхоти, що наступає на лівому фланзі – поясна фігура (мішень № 7), вкопана грудна фігура (мішень № 6);

група піхоти, що наступає – грудна фігура (мішень № 6), вкопана ростова фігура (мішень № 8);

група піхоти, що наступає на правому фланзі – ростова фігура (мішень № 8), поясна фігура (мішень № 7), вкопані.

Дальність до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти, що наступає на лівому фланзі	група піхоти, що наступає	група піхоти, що наступає на правому фланзі
Автомат	10 – 15	15 – 20	20 – 25

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 12.

Положення для стрільби: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити шість мішеней;

“добре” – уразити п’ять мішеней;

“задовільно” – уразити чотири мішені.

Особливості виконання вправи

Траншея обладнана трьома вогневими позиціями.

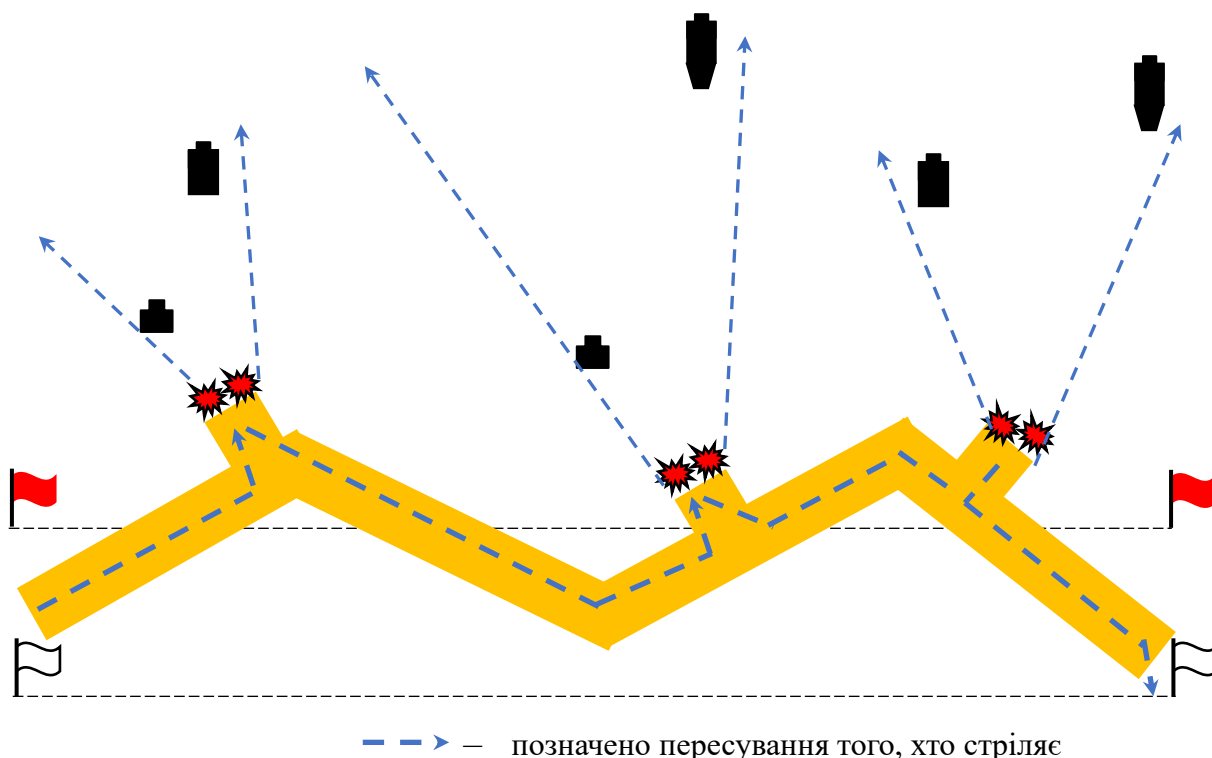
За командою керівника стрільби: “До бою” той, хто стріляє, висувається на РВВ, приймає положення для стрільби “з коліна” заряджає зброю та доповідає: “До бою готовий”. За командою керівника стрільби: “Вогонь” вражає ціль і самостійно здійснює переміщення до наступної вогневої позиції.

Під час пересування зброя завжди **ставиться на запобіжник і повинна перебувати під кутом 60 – 90°**, щоб убезпечити стрільця та керівника стрільби від випадкового пострілу та мати можливість швидкого застосування зброї для виконання вогневого завдання.

У кінці окопного сполучення після закінчення вправи керівник стрільби перевіряє зброю на розрядженість і робить заміну тих, хто стріляє.

Режим стрільби: здвоєним пострілом.

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

КС 3.01.1.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються, зі зміною вогневої позиції

(для спеціалістів танкових, механізованих підрозділів, підрозділів Десантно-штурмових військ, спеціальних військ і родів військ, особового складу органів управління, навчальних підрозділів, ВВНЗ, ТЦКтаСП, військових частин і підрозділів забезпечення життєдіяльності)

Цілі:

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється на 30 с;
група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8а), що розташовані на різних рубежах, імітуючи рух (наближення, віддалення) цілі, при цьому дальній стрілець з'являється на 20 с, а ближній на 15 с із проміжком 10 – 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева точка	група піхоти, що атакує (відходить)	
		на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
Автомат	250 – 300	300 – 250	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета та кулемета – 12, із них 3 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: лежачи із-за укриття (пеньок, камінь, вирва тощо) з автомата, із ручного кулемета – з сошки, із кулемета – з сошки (зі станка); з підствольного гранатомета – з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три мішені;

“добре” – уразити дві мішені, у тому числі й кулеметну обслугу;

“задовільно” – уразити одну мішень.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільбу вести чергами зі зміною вогневих позицій з однієї вогневої позиції по одній цілі. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, самостійно здійснює зміну вогневої позиції.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 – 20 с.

КС 3.01(02–05, 16).1.3

**Стрільба з місця по цілях, що з’являються
та рухаються, зі зміною вогневої позиції**

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів
Десантно-штурмових військ, морської піхоти та спеціального призначення)

Цілі:

піхота, що спішується – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту 6 – 8 м, що з’являються два рази по 10 с із проміжком 10 с;

атакуюча (та, що відходить) група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с протягом 60 м;

піхота, що залягла – дві фігури – ручний кулемет (мішень № 10) та стрілець – грудна фігура (мішень № 6), по фронту не менше 6 м, що з’являється на 30 с;

два атакуючих стрільці (мішень № 8) по фронту 6 – 8 м, що розташовані в габариті 10 м по фронту та 5 м у глибину. Ціль показується для кидання ручних імітаційних гранат на 10 с.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом ціль у габариті для кидання ручних імітаційних гранат замінюється на групу піхоти (ручний кулемет (мішень № 10), стрілець – грудна фігура (мішень № 6) та стрілець (мішень № 7), що розташовуються в габариті 10 м по фронту та 20 м у глибину та з’являються на 50 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється ціллю, що з’являється – два стрільці – дві поясні фігури (мішень № 7) по фронту не менше 6 м, що з’являються на 40 с.

Дальності до цілей, м:

Вид зброї	Цілі			
	піхота, що спішується	атакуюча (та, що відходить) група піхоти	піхота, що залягла	два атакуючих стрільці (група піхоти)
Автомат	450 – 350	400 – 300	300 – 200	
Ручний кулемет	550 – 450	500 – 400	350 – 250	
Кулемет	550 – 450	500 – 400	400 – 300	
Снайперська гвинтівка СГД .308WIN .338LM	500 – 450	450 – 400	400 – 350	
	600 – 550	550 – 500	500 – 450	
	750 – 700	700 – 650	650 – 600	
Навчально-імітаційна граната	–	–	–	40 – 25
Підствольний гранатомет	–	–	–	350 – 150

Дальність до цілі під час метання ручної гранати: 40 – 25 м.

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 32, із них 8 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 10;

для підствольного гранатомета – 3 штатних постріли;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби: стоячи з окопу з упора.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі атакуючу групу піхоти, та влучити гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити дві цілі.

під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом:

“відмінно” – уразити дві цілі з автомата та влучити в габарит цілі двома гранатами;

“добре” – уразити дві цілі з автомата та влучити в габарит цілі гранатою;

“задовільно” – уразити одну ціль з автомата та влучити в габарит цілі гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з окопу з упору з обов’язковою зміною вогневої позиції. Зміна вогневої позиції здійснюється самостійно після закінчення показу цілі або її ураження. У разі зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом навчально-імітаційна граната не метається. Стрільба з автомата ведеться по піхоті, що спішується, атакуючій (тій, що відходить) групі піхоти та піхоті, що залягла. Стрільба з підствольного гранатомета ведеться по групі піхоти. Підствольний гранатомет знаходиться у бойовому положенні.

Метання навчально-імітаційної гранати здійснюється з окопу. Як влучання зараховується граната, яка влучила в габарит.

КС 3.01.2.1**Бій у місті зі зміною вогневої позиції****Цілі:**

група піхоти на рубежі № 1 – дві грудних фігури (мішень № 6);

група піхоти на рубежі № 2 – чотири грудних фігури (мішень № 6);

група піхоти на рубежі № 3 – чотири грудних фігури (мішень № 6);

група піхоти на рубежі № 4 – чотири ростові фігури (мішень № 8).

У разі відсутності підйомників мішені дозволяється вкопувати їх або замінювати гонгами (мішень № 4г), які виставляються на визначену дистанцію і регулюються по висоті.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти на рубіж № 1	група піхоти на рубіж № 2	група піхоти на рубіж № 3	група піхоти на рубіж № 4
Автомат	30	55	80	130

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: по 21 на кожного.

Положення для стрільби: стоячи із-за укриття

Оцінка:

“відмінно” – уразити сім мішеней;

“добре” – уразити п’ять мішеней;

“задовільно” – уразити три мішені.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі пари виконавців. Перебіжка має бути швидка та динамічна. Якщо ділянка не забезпечує умов для проведення стрільби, може накриватись один напрямок, у такому випадку вправа виконується одним виконавцем.

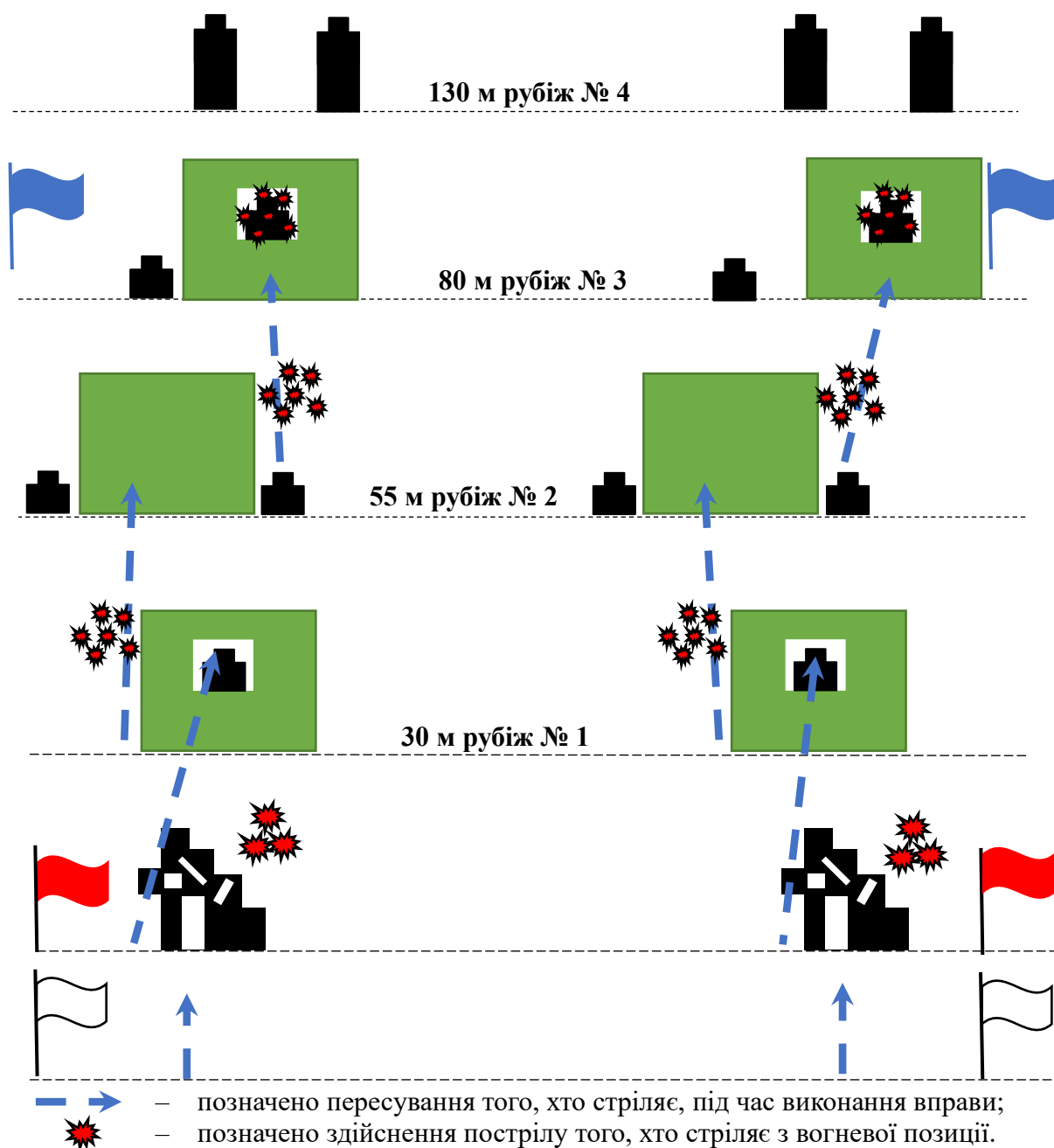
У ході висування для зміни вогневої позиції положення зброї вибирається на розсуд того, хто стріляє.

За командою керівника стрільби: “До бою” ті, хто стріляє, висуваються на РВВ, приймають положення “стоячи із-за укриття” заряджають зброю та доповідають: “До бою готовий”.

За командою керівника стрільби: “Вогонь” ті, хто стріляє, відкривають вогонь по першій цілі на рубежі № 1. Після враження або обстрілу цілі, за командою керівника стрільби: “Вперед”, ті, хто стріляє, самостійно **ставлять зброю на запобіжник** і висуваються на наступну вогневу позицію 30 метрів попереду.

Після заняття вогневої позиції ті, хто стріляє, без команди керівника стрільби, починають вести прицільний вогонь по другій цілі на рубежі № 2, через віконний отвір щита. За командою керівника стрільби: “Вперед” ті, хто стріляє, самостійно **ставлять зброю на запобіжник** і висуваються на наступну вогневу позицію 55 метрів попереду.

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

Після заняття вогневої позиції ті, хто стріляє, без команди керівника стрільби починають вести прицільний вогонь по третій цілі на рубежі № 3 з правої або лівої сторони щита на вибір того, хто стріляє. За командою керівника стрільби: “Вперед” ті, хто стріляє, самостійно **ставлять зброю на запобіжник** і висуваються на наступну вогневу позицію 80 метрів попереду.

Після заняття вогневої позиції ті, хто стріляє, без команди керівника стрільби, починають вести прицільний вогонь по третій цілі на рубежі № 4, через віконний отвір щита.

По закінченню виконання вправи ті, хто стріляє, подають команду голосом: “Стрільбу закінчив” і самостійно **ставлять зброю на запобіжник**.

Загальна глибина пересування – до 170 м.

Режим стрільби: здвоєним пострілом.

КС 3.01.2.2**Бій у лісозмузі зі зміною вогневої позиції****Цілі:**

стрілець на рубежі № 1 – грудна фігура (мішень № 4), що з’являється на 5 – 7 с;

вогнева точка на рубежі № 2 – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється на 5 – 7 с;

стрілець на рубежі № 3 – поясна фігура (мішень № 7), що з’являється на 5 – 7 с;

стрілець на рубежі № 4 – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 5 – 7 с;

стрілець на рубежі № 5 – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 5 – 7 с;

стрілець на рубежі № 6 – поясна фігура (мішень № 7), що з’являється на 5 – 7 с;

група піхоти на рубежі № 7 – ростова фігура (мішень № 8) та грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 5 – 7 с.

Дальність до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі						
	стрілець на рубежі № 1	вогнева точка на рубежі № 2	стрілець на рубежі № 3	стрілець на рубежі № 4	стрілець на рубежі № 5	стрілець на рубежі № 6	група піхоти на рубежі № 7
Автомат	10	10 – 20	10 – 20	20	20 – 30	30 – 40	40

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Кількість боєприпасів: 16.

Оцінка:

“відмінно” – уразити вісім мішеней;

“добре” – уразити п’ять мішеней;

“задовільно” – уразити три мішені.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби: “До бою” той, що стріляє, висувається на РВВ, приймає положення для стрільби “з коліна”, заряджає зброю та доповідає: “До бою готовий”. Той, хто стріляє, починає рух по лісозмузі (лісом) і веде розвідку цілей. У разі виявлення цілі голосно та чітко ідентифікує “Ціль” та знищує її.

Під час переміщення той, хто стріляє, постійно тримає зброю в готовності до застосування на запобіжнику.

Глибина висування до 40 м.

Режим стрільби: здвоєним пострілом.

КС 3.01(02–05, 16).2.3

Стрільба різними способами по цілях, що з'являються та рухаються
(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів
Десантно-штурмових військ, морської піхоти та спеціального призначення)

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – грудна фігура (мішень № 6) і поясна фігура (мішень № 7) (для снайперської гвинтівки – три спостерігачі – три головні фігури (мішень № 5а) в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м по фронту не менше 6 м, що з'являються на 10 с і два рази по 15 с із проміжком 10 с;

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 15 с із проміжком 15 с;

група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом до гранатометника додається стрілець – помічник гранатометника – поясна фігура (мішень № 7), що розташовується в габариті 10 м по фронту та 20 м у глибину та з'являється на 50 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється ціллю, що з'являється – два стрільці – дві поясні фігури (мішень № 7) по фронту не менше 6 м, що з'являються на 40 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти	гранатометник (зі стрільцем)	група піхоти, що атакує (відходить)
Автомат	250 – 200	350 – 250	450 – 350
Ручний кулемет	250 – 200	400 – 300	500 – 400
Кулемет	250 – 200	500 – 400	500 – 400
Снайперська гвинтівка СГД .308WIN .338LM	400 – 350	450 – 400	500 – 450
	500 – 450	550 – 500	600 – 550
	650 – 600	700 – 650	750 – 700
Підствольний гранатомет	–	350 – 150	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 35, із них 9 із трасуючими кулями;

для автомата з підствольним гранатометом – 25, із них 6 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 12;

для підствольного гранатомета – 3 штатних постріли;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

з автомата та ручного кулемета – по групі піхоти під час першого показу – лежачи (лежачи з сошки) із-за укриття, під час наступних показів – на ходу; по гранатометнику з коротких зупинок (під час першого показу – стоячи, під час другого показу – з коліна); по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє, з однієї – двох вогневих позицій;

з підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю – помічнику гранатометника з коротких зупинок стоячи та з коліна;

з кулемета – по групі піхоти під час першого показу – лежачи із-за укриття з сошки (зі станка), під час наступних показів – лежачи з сошки; по гранатометнику – на вибір того, хто стріляє; по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє, з однієї – двох вогневих позицій;

зі снайперської гвинтівки – по спостерігачах під час першого показу – лежачи, під час наступних показів і по решті цілей – на вибір того, хто стріляє.

Під час стрільби в горах вогонь по групі піхоти, що атакує (відходить), ведеться з місця, а по решті цілей – з коротких зупинок із положення на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

Під час виконання вправи з автомата, ручного кулемета та кулемета:

“відмінно” – уразити три цілі або дві цілі, у тому числі атакуючого (того, що відходить) стрільця, та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі атакуючого (того, що відходить) стрільця;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Під час виконання вправи зі снайперської гвинтівки:

“відмінно” – уразити три цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому влучити в габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити одну ціль, при цьому влучити в габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає положення для стрільби “лежачи” на визначеній вогневій позиції та веде вогонь по першій цілі.

У всіх випадках вогнева група з’являється першою (у разі стрільби зі снайперської гвинтівки – спостерігачі або гранатометник).

Після падіння (ураження) цілі під час першого показу за командою керівника стрільби “Вогнева позиція – 200 м попереду, вперед” той хто стріляє, висувається на зазначену вогневу позицію. У ході висування той, хто навчається, веде вогонь по виявлених цілях із визначених положень для стрільби залежно від цілі. Вогонь по першій цілі припиняється за 150 м до неї. Загальна глибина пересування під час стрільби з автомата, ручного кулемета – 250 – 300 м; зі снайперської гвинтівки – 300 – 350 м; з кулемета – 150 – 200 м.

Наблизившись до противника, що знаходиться в окопі (вогнева група), на 25 – 40 м той, хто стріляє, метає навчально-імітаційну гранату на ходу. Найменша дальність метання гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучання зараховується граната, яка влучила в окоп або яка знаходиться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом навчально-імітаційна граната не метається, стрільба з автомата ведеться по вогневій групі та групі піхоти, що атакує (відходить), із підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю, які розташовані в габариті. Підствольний гранатомет знаходиться в бойовому положенні.

КС 3.01(03, 12, 16).2.4

Стрільба в населеному пункті по цілях, що з'являються в обмеженому габариті.

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів
Десантно-штурмових військ, морської піхоти та спеціального призначення)

Цілі:

противник на підступах до населеного пункту – два стрільці – дві грудні фігури (мішень № 6) в габаритах вікна, що з'являються два рази по 5 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с;

противник, що обороняє другу лінію будівель – стрілець – грудна фігура (мішень № 6) в габариті вікна, що з'являється два рази по 5 с вдень (10 с вночі);

піхота, що залишає (займає) будівлю – дві ростові фігури (мішень № 8) у дверному габариті, що з'являються два рази по 5 с вдень (10 с вночі);

піхота, що займає укриття – дві ростові фігури (мішень № 8), одна в дверному габариті, друга – за укриттям (криниця тощо) або поясна фігура (мішень № 7), розташована відкрито на місцевості, що з'являються два рази по 5 с вдень (10 с вночі);

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється на 10 с вдень (15 с вночі);

група піхоти, що обороняє будівлю – ростова фігура (мішень № 8) в дверному габариті та грудна фігура (мішень № 6) у вікні, що з'являються три рази по 5 с для стрільби з пістолета.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	противник, на підступах до населеного пункту	противник, що обороняє другу лінію будівель	піхота, що залишає (займає) будівлю	група піхоти, що обходить	вогнева точка	група піхоти, що обороняє будівлю
Автомат, ручний кулемет	50	100 – 50	100 – 150	50 – 150	200 – 150	
Пістолет						35 – 25

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 40, із них 10 із трасуючими кулями, що споряджаються у два магазини – в одному 10, решта – в іншому, додатково розсіпом – 10;

для пістолета – 8, що споряджаються рівномірно в два магазини (для офіцерів і сержантів, які озброєні пістолетом згідно зі штатом);

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по противнику, що обороняє підступи до населеного пункту – із-за укриття;

по противнику, що обороняє другу лінію будівель – через вікно будівлі та на вибір того, хто стріляє;

по решті цілей – через вікно будівлі, а під час наступних показів – на вибір того, хто стріляє.

Оціночні показники:

“відмінно” – уразити шість мішеней, у тому числі кулеметну обслугу, при цьому влучити гранатою у вікно та уразити дві мішені з пістолета;

“добре” – уразити п’ять мішеней, у тому числі кулеметну обслугу, при цьому влучити гранатою у вікно та уразити грудну фігуру (мішень № 6) з пістолета;

“задовільно” – уразити чотири мішені, при цьому влучити гранатою у вікно та уразити ростову фігуру (мішень № 8) з пістолета.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин, яка обладнана макетами одноповерхових будівель (стін) з віконними та дверними габаритами або з використанням фасаду будинку з вікнами (мішень № 24). Макети виготовляються у вигляді каркасів із дерев’яного бруса, обкладеного тканиною (мішковиною, міцним полотном тощо).

Вправа може виконуватися у складі бойової двійки (трійки).

За командою керівника стрільби “На зачистку (штурм) населеного пункту, вперед” ті, хто навчається, займають вогневі позиції на РВВ та одиночним вогнем із-за укриття знищують противника, що обороняється в будинках на першій лінії оборони населеного пункту.

Після ураження (падіння цілі) ті, хто стріляє, за командою керівника стрільби “На вогневу позицію в будівлі 50 м попереду – вперед” приховано висуваються до будинків, виконуючи норматив із тактичної підготовки “Пересування на полі бою (потайне висунення до об’єкту противника)”.

Оволодівши будинком, ті, хто навчається, виявляють і знищують противника через вікна на другій і третій лініях будинків, самостійно здійснюють зміну магазинів. Керівник стрільби здійснює одночасний перший показ цілей на другій і третій лініях будинків.

За командою керівника ті, хто навчається, висуваються на другу лінію будівель і самостійно знищують противника на другій і третій лініях будівель (другий показ). З підходом до будівель ті, хто навчається, метають гранату у вікно та швидко оволодівають будівлею.

Після оволодіння будівлями другої лінії ті, хто навчається, знищують противника, що залишає (займає) позиції в будівлі, на третій лінії будівель (третій показ) і противника в глибині опорного пункту на четвертій і п'ятій лініях будівель.

За командою керівника стрільби ті, хто озброєний пістолетами, перебіжками висуваються на третю лінію будівель. З підходом до будинку тих, хто навчається, на відстань 35 м і 25 м керівник стрільби здійснює показ цілей, а ті, хто стріляє, уражають їх і самостійно змінюють магазини.

Під час здійснення перебіжок і зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

КС 3.01(03, 05, 06).2.5

Стрільба в ході переміщення по цілях, що з'являються та рухаються, з автомата з підствольним гранатометом і РПГ

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів Десантно-штурмових військ, морської піхоти та спеціального призначення)

Цілі:

маневрена група, що обходить – три ростові фігури (мішень № 8) в габариті по фронту 10 м і в глибину 5 м, що встановлені – одна в центральній частині та дві в дальній частині габариту (глибина центральної частини габариту – 1 м, ближньої та дальньої – по 2 м);

група піхоти, що атакує – чотири ростові фігури (мішень № 8), що встановлені попарно по фронту не менше 2 м між парами, що з'являються три рази по 10 с із проміжком 10 с;

БТР, що підтримує піхоту – БТР (мішень № 13), що з'являється на 15 с;

група піхоти, що обходить – чотири поясні фігури (мішень № 76) в габариті 20 м по фронту та в глибину, що з'являються на 20 с;

танк, що наступає – танк (мішень № 12а), що з'являється на 15 с;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 15 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	маневрена група, що обходить	група піхоти, що атакує	БТР, що підтримує піхоту	група піхоти, що обходить	танк, що наступає	вогнева точка
Автомат, ручний кулемет	25 – 40	150 – 200				250 – 300
РПГ-18 (22, 26)			100 – 150		150 – 200	
Підствольний гранатомет				150 – 200		

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата та ручного кулемета – 24, із них 6 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для підствольного гранатомета – 2 штатних постріли;

для РПГ-18 (22, 26) – 2 штатні постріли;

навчально-імітаційна (бойова) граната – 1.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити танк, БТР, ручний кулемет і не менше двох стрільців, що атакують, при цьому влучити з підствольного гранатомета в габарит і ручною гранатою в центральну частину габариту;

“добре” – уразити танк або БТР, ручний кулемет і не менше двох стрільців, що атакують, при цьому влучити з підствольного гранатомета в габарит і ручною гранатою в дальню частину габариту;

“задовільно” – уразити танк або БТР, ручний кулемет, при цьому влучити з підствольного гранатомета в габарит і ручною гранатою в ближню частину габариту.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується стрільцем у повному екіпіруванні. За командою керівника стрільби той, хто навчається, пересувається вперед короткими перебіжками (не більше 3 с) під кутом 45° до основного напрямку руху (напрямок перебіжки вибирається стрільцем самостійно) та готується до стрільби та метання ручної гранати. З виявленням цілей той, хто навчається, здійснює ураження маневреної групи, що обходить, ручною гранатою та веде спостереження за полем бою. З виявленням групи піхоти, що атакує, уражає її з автомата на ходу (короткої зупинки). З появою БТР, що підтримує піхоту, приводить у бойову готовність РПГ-18 (22, 26), здійснює ураження цілі та продовжує висування вперед. З виявленням цілі групи піхоти, що обходить, той, хто навчається, уражає її з підствольного гранатомета.

З появою танка, що наступає, той, хто навчається, приводить у бойову готовність гранатомет РПГ-18 (22, 26) та здійснює ураження цілі. Після цього, просуваючись вперед, виявляє та уражає з автомата ручний кулемет із положення для стрільби на власний вибір. Зміна магазину здійснюється тим, хто стріляє, самостійно в ході перебіжки, при цьому замінений магазин скидається в додаткову сумку для відстріляних магазинів.

Загальна глибина висування від РВВ – 30 – 50 м.

КС 3.01.2.6**Ведення швидкісної стрільби з автомата із-за укриття та в русі**

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів

Десантно-штурмових військ, морської піхоти та спеціального призначення)

Цілі: п'ять мішеней МКПС метричних (мішень № 4д) на щиті 0,46 x 0,76 м, що встановлюються на фронті 5 – 10 м на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі				
	МКПС	МКПС	МКПС	МКПС	МКПС
Автомат	50	10	10	10	50

Час на стрільбу: 50 с.

Кількість боєприпасів: 24, що споряджаються у два магазини по 12.

Положення для стрільби: стоячи та на ходу (хват зброї на вибір того, хто стріляє).

Оцінка:

“відмінно” – вибити 6 очок у зоні А по цілях 1 та 5 та 18 влучань в інші цілі за 35 с;

“добре” – вибити 6 очок у зоні А, В, С по цілях 1 та 5 та 16 влучань в інші цілі за 40 с;

“задовільно” – вибити 5 очок у зоні А, В, С, D по цілях 1 та 5 та 14 влучань в інші цілі за 50 с.

Особливості виконання вправи

Вихідна позиція – 5 метрів від лівої барикади. За сигналом (командою) висунутись до барикади, зробити один постріл по цілі № 1 спочатку з лівого боку барикади з коліна та з такого самого положення зробити один постріл із правого боку. Після чого здійснити висування до правої барикади, стріляючи на ходу по три постріли в цілі № 2 – 4. Добігти до правої барикади, перезарядити автомат. Зробити один постріл по цілі № 5 спочатку з правої сторони барикади з коліна та з такого самого положення зробити один постріл із лівої сторони. Після цього здійснити висування до лівої барикади, стріляючи на ходу по три постріли в цілі № 4 – 2. Добігти до лівої барикади та зробити один постріл по цілі № 1 спочатку з правої сторони барикади з коліна та з такого самого положення зробити один постріл із лівої сторони.

Загальна глибина висування від однієї барикади до іншої – 5 м.

КС 3.02.2.7

Стрільба за цілевказівкою по ідентифікованих цілях, що з’являються
(для підрозділів снайперів)

Цілі:

група піхоти на КСП – польові командири – дві головні фігури (мішень № 5) по фронту не менше 2 м, два спостерігачі – дві головні фігури (мішень № 5а) і РПГ (мішень № 9а) по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази по 15 с із проміжком 10 с;

вогнева група – ручний кулемет (мішень № 10) і поясна фігура (мішень № 7) по фронту не менше 6 м, що з’являються на 25 с;

група прикриття – протитанковий ракетний комплекс (далі – ПТРК) в окопі (мішень № 9в) і два стрільці – дві головні фігури (мішень № 5), що з’являються два рази по 15 с із проміжком 10 с;

приціл БМ – приціл танка в окопі (мішень № 12г), що з’являється два рази по 15 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти на КСП	вогнева група	група прикриття	приціл БМ
Снайперська гвинтівка СГД	400 – 350	450 – 400	500 – 450	450 – 400
.308WIN	500 – 450	550 – 500	600 – 550	550 – 500
.338LM	650 – 600	700 – 650	750 – 700	700 – 650

Кількість боєприпасів: 15.

Положення для стрільби: лежачи з руки.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі всіх польових командирів на КСП;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі польового командира на КСП і ручний кулемет;

“задовільно” – уразити три цілі або дві цілі, у тому числі ПТРК в окопі.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин.

Вправа виконується снайпером за цілевказівками старшого групи (другого номера снайперської пари). Зв'язок у парі здійснюється за допомогою засобів радіозв'язку (радіостанцій транкінгового зв'язку з мікротелефонною гарнітурою) або голосом.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи визначає тим, хто стріляє, орієнтири та дальності до них, або із зайняттям вогневих позицій ті, хто навчається, самостійно визначають орієнтири, визначають відстані до них і місцевих предметів, записують у блокнот снайпера. Крім того, керівник доводить тактичну обстановку, розвідувальні дані про польових командирів (час і місце їх перебування, фотознімки тощо).

Після зайняття визначених вогневих позицій тими, хто навчається, після призначення орієнтирів здійснюється показ всіх або більшої частини цілей, під час якого ті, хто стріляє, ведуть спостереження та визначають вихідні установки для стрільби по найбільш важливих цілях, при цьому старший групи веде спостереження за допомогою оптичних приладів (оптичний приціл стрілецької зброї, бінокль, монокль тощо). Після ідентифікації командира на КСП (позначається фотознімком, малюнком, що закріплюються на мішені) за цілевказівкою старшого групи снайпер веде вогонь по визначених цілях і по інших виявлених цілях.

Стрільба по прицілу БМ ведеться по спеціальній мішені № 12Г – танк в окопі з позначеною областю головки прицілу, при цьому область, що позначає приціл, повинна бути виготовлена таким чином, щоб під час ураження мішень падала.

4.10.5. Вправи бойових стрільб

КС 6.02(03, 18).1.1**Ведення вогню у складі бойової двійки****Ціль:**

група піхоти, що відходить (контратакує) – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 2 м, що з'являється два рази на 15 с із проміжком 5 с.

Дальність до цілі: 50 – 100 м

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета – 8.

Час на стрільбу: необмежений.

Положення для стрільби: стоячи із-за укриття, із коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль під час першого та другого показу;

“добре” – уразити ціль під час першого показу;

“задовільно” – уразити ціль під час другого показу.

Особливості виконання вправи

Перший номер (стрілець, який знаходиться попереду) споряджає два магазини, по чотири набої в кожний магазин. Другий номер (стрілець, який знаходиться позаду) споряджає в один магазин вісім набоїв. За командою керівника стрільби “До бою” ті, хто навчаються, перебіжкою висуваються до РВВ, заряджають зброю, приймають бойову стійку із-за укриття й опускають зброю під кутом 45° униз. Отримавши команду “Вогонь”, перший номер голосно подає команду “Ціль”, піднімає зброю на рівень пострілу та відкриває вогонь. Після закінчення набоїв голосно подає команду “Перезарядка”, присідає та виконує швидкісну заміну магазину. Почувши команду “Перезарядка” другий номер відповідає “Прикриваю”, після чого піднімає зброю на рівень пострілу, знімає зброю з запобіжника та починає стрільбу. Виконавши перезарядку, перший номер робить два постріли в мішень з коліна (для впевненості працездатності зброї) після чого подає сигнал другому номеру про готовність до бою доторком до його ноги та продовжує стрільбу. Отримавши сигнал про готовність до бою, другий номер ставить зброю на запобіжник, опускає її під кутом 45° і піднімає першого номера своєю лівою рукою для стрільби з положення стоячи.

КС 6.02(04, 18).1.2**Ведення вогню у складі кулеметного розрахунку****Ціль:**

група піхоти, що відходить (контратакує) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 2 м, що з'являється два рази на 15 с із проміжком 15 с;

піхота, що залягла – три грудні фігури (мішень № 6), що послідовно з'являються на трьох рубежах по 3 с із проміжком 3 с.

Дальність до цілі:

Вид зброї	Цілі	
	піхота, що залягла	група піхоти, що відходить (контратакує)
Автомат	25 – 50	–
Кулемет	–	100 – 50

Кількість боєприпасів:

для автомата – 8;

кулемета – 32.

Час на стрільбу: необмежений.

Положення для стрільби: лежачи із-за укриття, із коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль під час першого та другого показу;

“добре” – уразити ціль під час першого показу;

“задовільно” – уразити ціль під час другого показу.

Особливості виконання вправи

Перший номер (кулеметник, який знаходиться попереду) споряджає дві стрічки по шістнадцять набоїв у кожній. Другий номер (стрілець – помічник кулеметника, який знаходиться позаду) споряджає в один магазин вісім набоїв. За командою керівника стрільби “До бою” ті, хто навчається, перебіжкою висуваються до РВВ, заряджають зброю та приймають положення для стрільби: кулеметник – лежачи із-за укриття, стрілець (помічник кулеметника) – з коліна. Отримавши команду “Вогонь” перший номер голосно подає команду: “Ціль” і відкриває вогонь. Після закінчення набоїв голосно подає команду: “Перезарядка”, виконує швидкісну заміну стрічки та самостійно змінює вогневу позицію. Почувши команду: “Перезарядка” другий номер відповідає: “Прикриваю”, після чого знімає зброю з запобіжника та починає стрільбу. Виконавши перезарядку та змінивши вогневу позицію перший номер робить коротку чергу в мішень (для впевненості працездатності зброї) після чого подає команду: “Ціль” другому номеру та продовжує стрільбу. Отримавши сигнал про готовність до бою, другий номер ставить зброю на запобіжник, самостійно змінює вогневу позицію та приймає положення для стрільби – стоячи.

КС 6.01(18).1.3**Бій у траншеї у складі бойової двійки з бойовою стрільбою****Цілі:**

стрілець, що веде вогонь у ходах (окопних) сполученнях – чотири мішені МКПС метричні (мішень № 4д), що з’являються на висоті очей того, хто стріляє;

стрілець, що намагається зайняти окоп (траншею) – чотири мішені МКПС метричні (мішень № 4д), що з’являються на висоті очей того, хто стріляє;

противник без свідомості – два манекена (імітація трупа противника).

Під час виконання вправ стрільб у лісистій місцевості дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, у траві) або вкопаних.

У разі відсутності підйомників мішені дозволяється вкопувати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Ціль							
	стрілець, що веде вогонь у ходах (окопних сполученнях)				стрілець, що намагається зайняти окоп (траншею)			
Автомат	3 – 7	3 – 7	3 – 7	3 – 7	5 – 10	5 – 10	5 – 10	5 – 10
	на вибір керівника стрільби							

Час на стрільбу: 4 хв³⁰**Кількість боєприпасів:**

для автомата – 40 на кожного, хто стріляє, споряджаються у два магазини по 20 набоїв;

навчально-імітаційна граната – 3 на кожного.

Положення для стрільби: для зачищення траншеї – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та метнути гранати у визначені габарити для влучання навчально-імітаційної гранати;

“добре” – уразити 7 мішеней і метнути гранати у визначені габарити для влучання навчально-імітаційної гранати;

“задовільно” – уразити 6 мішеней і метнути гранати у визначені габарити для влучання навчально-імітаційної гранати.

Оцінка знижується на один бал:

якщо перевищений загальний час на стрільбу, передбачений умовами вправи;

якщо в тактичних діях того, хто стріляє, було допущено такі помилки:

не здійснювався контроль ураження цілей;

втратив контроль під час пересування по траншеї (опускав голову та не стежив за своїм сектором);

під час прострілювання кутів виглядали частини тіла (нога, голова, плече); після виявлення цілі не ідентифікує її чітко та голосно “Ціль”.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі бойової двійки відповідно до схеми. Магазини та навчальні гранати споряджені, знаходяться у підсумках. Під час виконання вправи керівнику рекомендовано подавати голосно додаткові команди, створюючи морально-психологічний тиск на стрільця. Вправу рекомендовано виконувати зі зброєю, що має коліматорні приціли.

Під час пересування зброю другого номера перебуває під кутом 60 – 90°, першого номера – за рішенням керівника стрільби, щоб убезпечити стрільця та керівника стрільби від випадкового пострілу та мати можливість швидкого застосування зброї для виконання вогневого завдання.

У ході пересування по траншеї перший і другий номер проговорюють свої дії. Під час пересування по траншеї (окопному сполученню) перший номер із двійки виявляє та уражає цілі, другий номер у цей час спостерігає поверх бруствера, а під час зачистки контролює простір попереду першого номера.

³⁰ Час розрахований для ділянки траншеї протяжністю до 50 м.

Мішені розташовуються в примкнутих (винесених) окопчиках (майданчиках) і в траншеї, на передньому бруствері примкнутих (винесених) окопчиків (майданчиків, траншеї) із розрахунку на одного того, хто стріляє: по дві мішені зі складу цілі № 1 та № 2 та одна мішень зі складу цілі № 3. Мішені зі складу цілі № 3 (два манекена) розміщуються за рішенням керівника стрільби та позначаються габарити для влучання навчально-імітаційної гранати.

ВАЖЛИВО *Перед виконанням вправи бойовими набоями ті, хто навчаються, проходять обов'язкове тренування вправи з використанням страйкбольного обладнання або системами імітації вогневого ураження (лазерної імітації стрільби та враження цілей “LASERTAG”/“MILES” тощо). Після проведення тренувань керівник стрільби визначає своїм рішенням готовність до виконання вправи бойовими набоями.*

За командою керівника стрільби: “До бою” ті, хто стріляє, із вихідного рубежу перебіжкою висуваються до траншеї. У ході висування заряджають зброю, проникають до траншеї та приймають положення для стрільби “стоячи із-за укриття” біля першого повороту ходу сполучення. Перший номер (який знаходиться попереду) готується до ведення вогню, другий номер (який знаходиться позаду) готує гранату.

За командою керівника стрільби “Зачистити” другий номер із двійки, торкаючись першого номера, попереджає його про застосування гранати, зачочує гранату за поворот траншеї. Перший номер після вибуху гранати розпочинає ведення вогню, виконуючи простріл із-за рогу (2 – 3 постріли) з подальшим оглядом простору для виявлення цілі. Після цього висувається до бокової бійниці, розпочинає ведення вогню, виконуючи простріл із-за рогу (2–3 постріли), чітко та голосно ідентифікує “Ціль”, прицільно вражає мішень здвоєним пострілом і подає команду: “Контроль”, після чого здійснює контрольний постріл, оглянувши бокову бійницю, продовжує пересуватися по траншеї (окопним сполученням).

Другий номер веде спостереження поверх бруствера. Виявивши стрільця противника, що намагається зайняти окоп (траншею), чітко та голосно ідентифікує “Ціль”. За цією командою перший номер знижує силует (присідає) для відкриття робочого простору для другого номера, другий номер виконує здвоєний постріл, після чого подає команду: “Контроль” та здійснює контрольний постріл. Після цього двійка продовжує пересування.

У разі виявлення:

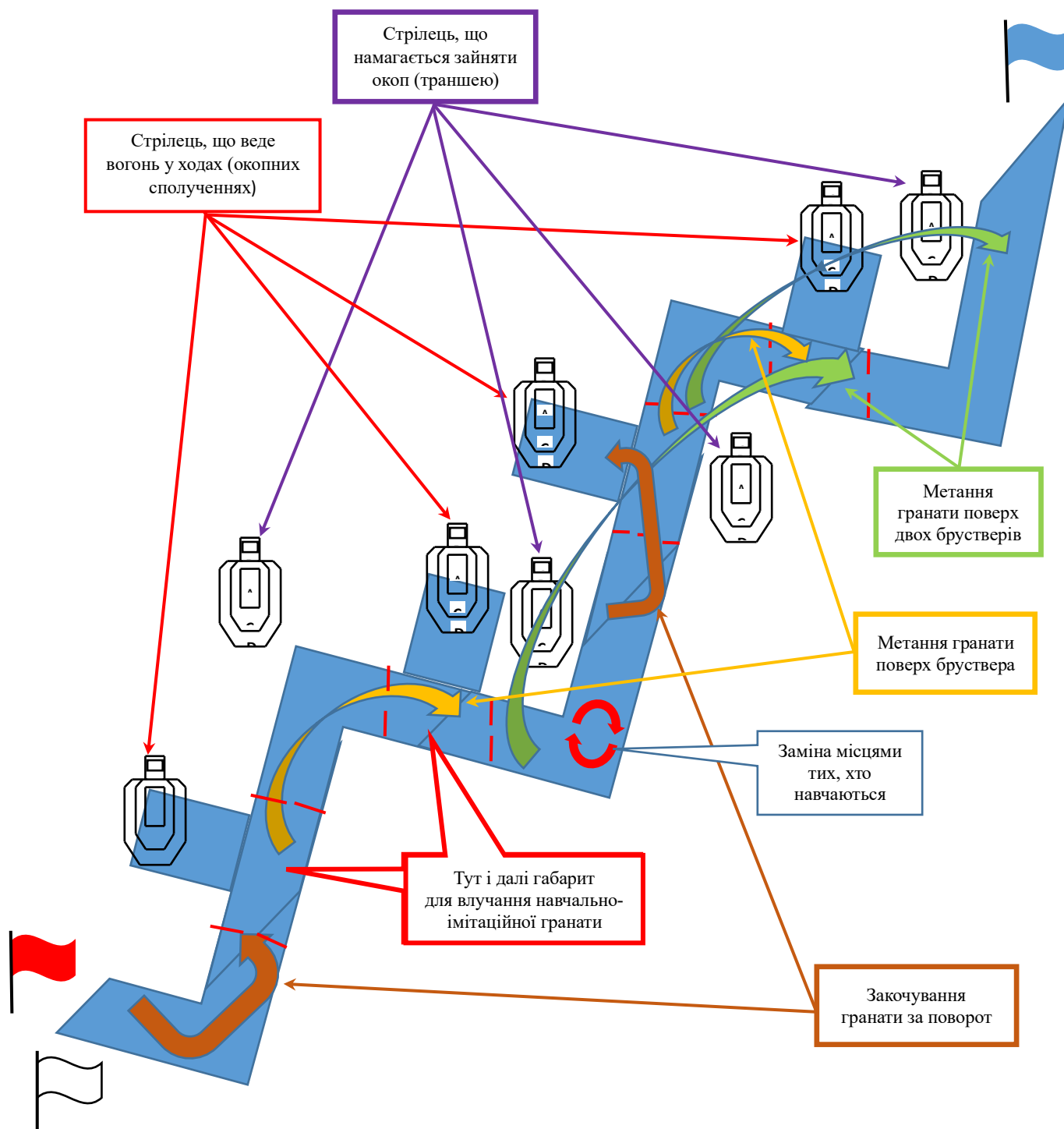
противника без свідомості перший номер голосно подає команду: “Контроль” та здійснює обов'язково контрольний постріл у голову;

лисячих нор, закритих ковдрами (або іншим матеріалом), перший номер подає команду “Нора” та обов'язково прострілює її, після чого вона перевіряється (*перший номер тримає її під прицілом, другий номер припіднімає ковдру, там також може знаходитись противник без свідомості*).

Закріпившись перед наступним поворотом, другий номер із двійки метає другу гранату над бруствером у сторону наступної бокової бійниці (винесеного окопчика тощо). Після вибуху гранати двійка розпочинає ведення вогню, повторюючи попередні дії.

Закріпившись перед наступним поворотом, другий номер метає третю гранату через два повороти. Перший номер після вибуху гранати розпочинає ведення вогню, виконуючи простріл із-за кута (2 – 3 постріли), та продовжує рух під прикриттям першого номера.

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

Після витрати набоїв у магазинї перший номер ї двїйки голосно подає команду: “Замїна”, занижує силует (присїдає) для відкриття робочого простору для другого номера, після чого виконує швидкїсну замїну магазину, після замїни

магазину торкається до ноги другого номера, попереджаючи про завершення перезаряджання зброї. Другий номер голосно подає команду: “Крию”, охоплює ногою або притискається ногами та бронежилетом до першого номера, лікті повинні бути над шоломом першого номера та зброя другого номера трохи попереду та здійснює 2 – 3 постріли над шоломом першого номера.

Ті, хто навчаються, в окопному сполученні після метання третьої гранати другим номером або закінченні набоїв у першого номера та заміні магазину, за командою керівника стрільби міняються місцями (*перший номер далі діє в ролі другого номера, другий – у ролі першого номера*), після чого двійка продовжує пересування по траншеї (окопним сполученням) та виконує дії, описані вище.

У кінці окопного сполучення після закінчення вправи керівник подає команду: “Припинити вогонь”, після чого проводиться розряджання зброї та здійснюється заміна тих, хто навчається.

Режим ведення вогню: одиночними пострілами (здвоєним пострілом).

КС 6.02 (18).1(2).4

Стрільба снайперської пари зі зміною вогневих позицій по цілях, що з’являються (для підрозділів снайперів)

Цілі:

спостерігач – головна фігура (мішень № 5), що з’являється на 10 с;

стрілець у глибині оборони – поясна фігура (мішені № 7), що з’являється на 5 с;

ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б), що з’являється на 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець у глибині оборони	ПТРК на вогневій позиції
Снайперська гвинтівка СГД	400 – 350	450 – 400	700 – 650
.308WIN	500 – 450	550 – 500	800 – 750
.338LM	650 – 600	700 – 650	950 – 900

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 4, які розподіляються рівномірно між номерами снайперської пари, та додатково 2 розсипом.

Положення для стрільби: лежачи з руки, з упора.

Оцінка:

“відмінно” – набрати 30 балів;

“добре” – набрати 28 балів;

“задовільно” – набрати 26 балів.

За ураження цілі снайперській парі нараховуються відповідні бали:

спостерігач – 5 балів;

стрілець у глибині оборони – 10 балів;

ПТРК на вогневій позиції – 15 балів.

За кожен використаний додатковий патрон відраховується 2 бали.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції.

Під час першого показу всіх цілей одночасно на 30 с снайперська пара веде спостереження та визначає місця розташування вогневих засобів противника, спостережних постів.

Під час другого показу снайперська пара веде вогонь по спостерігачу та стрільцю в глибині оборони, розподіляючи його самостійно. Після ураження (падіння) цілей за командою старшого снайперської пари, пара приховано здійснює зміну вогневих позицій переповзанням, прикриваючи один одного вогнем.

Після зайняття снайперами вогневих позицій здійснюється показ ПТРК на вогневій позиції та невражених цілей. Під час переміщення зброї ставиться на запобіжник.

КС 6.01(18).2.1

Стрільба в складі бойових груп під час виконання маневру “Охоплення”

Цілі:

група піхоти на рубежі № 1 – чотири грудних фігури (мішень № 6), що з’являється 2 рази на 5 – 7 с із проміжком 5 – 7 с;

група піхоти, що висувається на рубежі № 2 – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являється 2 рази на 5 – 7 с із проміжком 5 – 7 с;

резервна група піхоти, що висувається на рубежі № 2 – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являється 2 рази на 5 – 7 с із проміжком 5 – 7 с.

У разі відсутності підйомників мішені дозволяється вкопувати або замінювати гонгами (мішень № 4г), які виставляються на визначену дистанцію і регулюються по висоті.

Дальність до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти на рубежі № 1	група піхоти, що висувається на рубежі № 2	резервна група піхоти, що висувається на рубежі № 2
Автомат	100	200	200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: по 20 на кожного.

Положення для стрільби:

по першій цілі – стоячи в окопі або лежачи;

по другій цілі для групи вогневої підтримки – стоячи в окопі або лежачи;

по другій цілі для маневреної групи – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дванадцять мішеней;

“добре” – уразити вісім мішеней;

“задовільно” – уразити п’ять мішеней.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі двох бойових груп (по 2 тих, хто стріляє) з такими завданнями: здійснення маневру та вогневої підтримки.

Кожен показ групи піхоти рахується як окрема ціль під час підрахунку ураження мішеней.

Друга та третя ціль з'являються по чергово для групи вогневої підтримки та маневреної групи відповідно:

група піхоти, що висувається на рубежі № 2, з'являється для групи вогневої підтримки;

резервна група піхоти, що висувається на рубежі № 2, з'являється для маневреної групи.

Вправа виконується два рази із зміною завдань між групами.

Бойові групи здійснюють пересування в пішому порядку до РВВ та приймають положення “для стрільби лежачи”.

Спочатку здійснюється показ першої цілі для маневреної та вогневої групи.

У подальшому за командою керівника стрільби: “Здійснити маневр – охоплення” перший із маневреної групи здійснює метання димової гранати в напрямку противника. З появою димової завіси здійснюється показ другої цілі на рубежі № 2 для групи вогневої підтримки. Маневрена група здійснює маневр у фланг противника під прикриттям, відтак методом “перекату” по 15 – 20 метрів, використовуючи складки місцевості, здійснює зближення з противником на другому рубежі.

Після завершення ведення вогню групою вогневої підтримки по другій цілі на рубежі № 2 зброя групи вогневої підтримки **ставиться на запобіжник, тримається під кутом 90°**, після чого здійснюється доповідь: “Перший (другий), зброя поставлена на запобіжник”.

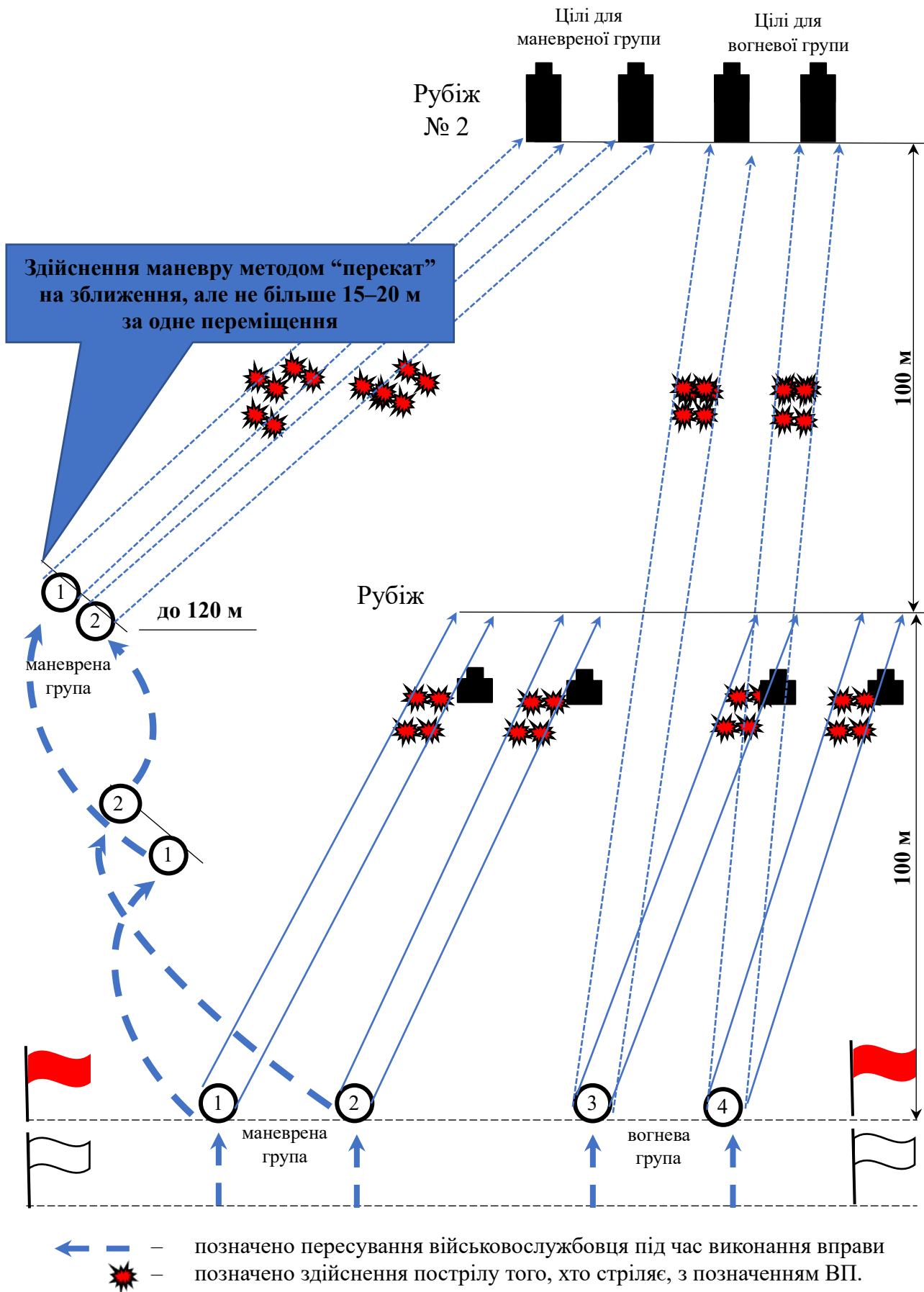
Після виходу маневреної групи на визначений рубіж (РВВ) здійснюється показ третьої цілі на рубежі № 2 для маневреної групи. З появою цілей маневрена група вражає цілі “з ходу”.

Після завершення вправи здійснюється доповідь керівнику стрільби.

Вправа виконується відповідно до схеми виконання цієї вправи з дотриманням заходів безпеки під час проведення стрільб (кута безпеки або безпечної відстані (відстані в правий (лівий) бік від того, хто стріляє позаду, до того, хто попереду) під час стрільби бойовими групами зазначених у додатку 10 до цього Курсу стрільб).

Режим стрільби: одиночними пострілами (здвоєним пострілом).

СХЕМА ВИКОНАННЯ ВПРАВИ

КС 6.01(03, 04, 18).2.2**Ведення вогню у складі бойової двійки різними способами****Цілі:**

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6), що з'являються чотири рази по 7 с (по 10 с вночі) з проміжком 10 с;

група піхоти – дві грудні фігури (мішень № 6) по фронту не менше 6 м в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м, що з'являються для стрільби по ній під час руху чотири рази по 7 с (10 с вночі) із проміжком 10 с і один раз для метання ручної імітаційної гранати на 15 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється на 7 с вдень (10 с вночі);

група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева група – ручний кулемет (мішень № 10) і ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б), що з'являються два рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі				
	вогнева точка	кулеметна обслуга	група піхоти	група піхоти, що атакує (що відходить)	вогнева група
Автомат, ручний кулемет, кулемет	300 – 250	250 – 200	250 – 150	200 – 100	300 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 30, із них 10 із трасуючими кулями, що споряджаються в два магазини;

для кулемета – 45, із них 15 із трасуючими кулями, що споряджаються у дві стрічки у дві коробки;

навчально-імітаційна ручна граната – 1.

Положення для стрільби:

по вогневій точці – з автоматів лежачи; з ручних кулеметів – із сошки;

по групі піхоти та кулеметній обслузі – з коротких зупинок;

по групі піхоти, що атакує (відходить), та вогневій групі – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити 7 мішеней і влучити у ціль гранатою;

“добре” – уразити 6 мішеней і влучити у ціль гранатою;

“задовільно” – уразити 5 мішеней.

Особливості виконання вправи

Склад бойової двійки – два стрільці або стрілець і кулеметник, або обслуга кулемета. Боєприпаси між тими, хто стріляє, розподіляються рівномірно.

За командою керівника стрільби на ділянці ті, хто навчається, висуваються з вихідного положення на РВВ і готуються до стрільби з положення “лежачи”. Після доповіді про готовність до стрільби отримують від керівника команду про зайняття вогневих позицій (50 – 60 м від РВВ) і взаємне прикриття вогнем один одного під час висування (перебіжками по 15 – 20 м). Одночасно з початком руху першого, хто навчається, починається показ вогневої точки. Другий, хто навчається, обстрілює ціль із положення “лежачи” (з ручних кулеметів – із сошки). Перший, хто навчається, під прикриттям вогню другого робить перебіжку, готується до стрільби та відкриває вогонь по цій цілі (або перебуває в готовності відкрити вогонь). Другий, хто навчається, під прикриттям вогню першого робить чергову перебіжку. Ті, хто навчається, діють у такому порядку до зайняття зазначених вогневих позицій.

Після зайняття зазначених позицій тими, хто навчається, керівник стрільби ставить завдання на атаку противника. Ті, хто навчається, роблять підготовку до атаки та доповідають про готовність. За командою керівника ті, хто навчається, починають рух в атаку. Після початку їхнього руху здійснюється показ групи піхоти. Вогонь ведеться під час кожного показу цілі з коротких зупинок. З підходом до позиції противника для метання імітаційної ручної гранати на 20 с показується група піхоти та одночасно кулеметної обслуги. Один із тих, хто навчається, на ходу метає ручну гранату, інший – відкриває вогонь по ручному кулемету, що з’явився (з коротких зупинок). Після метання гранати та обстрілу (ураження) ручного кулемета долається вогнева позиція противника та продовжується рух уперед. За командою керівника здійснюється показ групи піхоти, що атакує (відходить), та вогневої групи.

Навчально-імітаційна граната метається на ходу в окоп, у якому розташована група піхоти. Найменша дальність кидка гранати – 25 м (позначається покажчиком).

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

Режим ведення вогню:

по вогневій точці, вогневій групі та по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє;

по групі піхоти та кулеметній обслузі – чергами.

Загальна глибина пересування від РВВ – до 250 м.

КС 6.01(03, 18).2.3

Стрільба бойовою двійкою в ході штурму будівлі по цілях, що з’являються

Цілі:

стрільці у вікнах будівлі – дві грудні фігури (мішень № 6), що розташовуються у вікнах фронтальної стіни будинку та з’являються на 7 с;

група піхоти, що залягла на підступах до будинку – дві головні фігури (мішень № 5а), що розташовуються перед входом у будівлю по фронту 3 – 5 м і з’являються три рази по 7 с із проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує будівлю – дві ростові фігури (мішені № 8), що розташовуються з тильної сторони будівлі та з’являються два рази по 7 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група стрільців у вікнах будівлі	група піхоти, що залягла на підступах до будинку	група піхоти, що атакує будівлю
Автомат, ручний кулемет	30 – 40	5 – 10	30 – 40

Час на стрільбу: 2 хв 20 с.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 26, що споряджаються в три магазини: у два магазини – по 12, в один магазин – 2; навчально-імітаційних гранат – 2.

Положення для стрільби:

по стрільцях у вікнах будівлі – із-за укриття з різних положень на вибір того, хто стріляє;

по групі піхоти, що залягла на підступах до будинку – на ходу зі взаємним вогневим прикриттям один одного в складі штурмової пари;

по групі піхоти, що атакує будівлю – стоячи із-за віконного отвору в дальній стіні будівлі.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі мішені за 1 хв 40 с;

“добре” – уразити чотири мішені за 2 хв, при цьому вразити групу піхоти, що атакує будівлю;

“задовільно” – уразити чотири мішені за 2 хв 20 с.

Оцінка за виконання вправи знижується на 1 бал:

якщо висування ведеться без прикриття;

під час здійснення пересування палець руки того, хто навчається, перебуває на спусковому гачку;

заміна магазина здійснювалась правою рукою або магазин (магазини) не був покладений в сумку (кишеню) для магазинів (пустих магазинів).

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів стрільби:

якщо вхід у будинок здійснювався до розриву навчально-імітаційної гранати;

якщо під час пересування зброя була направлена в тильну сторону або в спину напарника.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в складі бойової двійки – два стрільці або стрілець і кулеметник (крім гранатометників і снайперів). За командою керівника стрільби “Прямо (ліворуч, праворуч) одно-, двоповерхова будівля, захопити, вперед” ті, хто стріляє, ведуть одиночний вогонь по стрільцях у вікнах будівлі з магазина з двома набоями та змінюють магазин. За командою старшого бойової двійки короткими перебіжками висуваються до фронтальної стіни будівлі. Під час переміщення зброя ставиться на запобіжник. Зайнявши положення біля стіни та приховано спостерігаючи із-за рогу будівлі, після виявлення цілі уражають групу піхоти, що залягла на підступах до будинку, при цьому здійснюється заміна ведучого веденим.

З підходом до дверей будівлі готуються до штурму – змінюють магазини, ставлять зброю на запобіжник і метають навчально-імітаційні гранати у дверний отвір з інтервалом 2 – 3 с після вибуху першої. Після вибуху другої гранати стрімко вриваються через двері всередину будівлі, оглядають приміщення та займають позиції біля вікна тильної стіни будівлі, при цьому огляд приміщення здійснюється не змінюючи положення зброї в положенні для стрільби за принципом “куди погляд – туди й зброя”.

Під час виконання вправи з обладнанням для практичного пейнтболу вносяться такі зміни:

особовий склад бойової двійки та тих, хто обороняє будівлю, повинен бути одягнений і захищений відповідно до вимог стрільби з даної зброї;

навчально-імітаційні гранати застосовуються в інертному стані (без запалу) або застосовуються навчальні макети гранат, які відповідають по формі та вазі бойовим, крім того можуть застосовуватися димові (світло-шумові) гранати;

всередині будівлі займають оборону два стрільці, озброєні пейнтбольною рушницею, або встановлюються дві нерухомі цілі – два стрільці – грудна фігура (мішень № 6) та ростова фігура (мішень № 8), які розташовуються в двох протилежних кутах (за рішенням керівника стрільби для виконання вправи наступним стрільцям, їх розташування змінюється);

після виявлення цілей номери бойової двійки вражають їх зі зброї для пейнтболу та після цього займають позиції біля вікна для ураження групи піхоти, що атакує будівлю через віконний отвір;

дальності до цілей можуть змінюватися за рішенням керівника стрільби;

оціночні показники за виконання вправи не змінюються, але в разі ураження двох номерів бойової двійки тими, хто обороняє будівлю, вправа оцінюється “незадовільно”.

КС 6.01(03, 04, 18).2.4

Стрільба бойовою двійкою по цілях, що з’являються та рухаються, різними способами

Цілі:

вогнева група № 1 – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) по фронту до 6 м, що з’являються три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 10 с;

піхота, що залягла – чотири головні фігури (мішень № 5а), що з’являються на двох напрямках на двох рубежах із проміжком 5 с: на ближньому – на 5 с, на дальньому – на 7с;

вогнева група № 2 – ручний кулемет (мішень № 10) та дві головні фігури (мішень № 5) в окопі по фронту не менше 10 м, завширшки 1 м, що з’являються два рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 10 с та один раз для метання ручної імітаційної гранати на 15 с;

група піхоти в окопі – дві головні фігури (мішень № 5) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 10 с вдень (вночі);

маневрена група (та, що відходить або атакує) – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється двома стрільцями – дві поясні фігури (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з'являються два рази по 5 с (10 с вночі) з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	вогнева група № 1	піхота, що залягла:		вогнева група № 2	група піхоти в окопі	маневрена група
		на ближньому рубежі	на дальньому рубежі			
Автомат, ручний кулемет, кулемет	150 – 200	40	50	100 – 75	75 – 50	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 26, із них 6 з трасуючою кулею, що споряджаються в два магазини;

для кулемета – 36, із них 9 з трасуючою кулею, що споряджаються в одну стрічку в одну коробку;

навчально-імітаційна граната – 2 (на бойову двійку).

Положення для стрільби: для стрільби по вогневій групі № 1 – з автоматів лежачи (з ручних кулеметів, кулеметів – із сошки) із-за укриття, по решті цілей – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити двома гранатами в габарит, при цьому вразити кулеметну службу та ручний кулемет;

“добре” – уразити чотири цілі або три цілі, у тому числі кулеметну службу, ручний кулемет і ціль, що рухається, та влучити однією гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити три цілі.

Особливості виконання вправи

Склад бойової двійки – два стрільці або стрілець і кулеметник, або служба кулемета (крім гранатометників і снайперів).

Боєприпаси між тими, хто стріляє, розподіляються рівномірно та споряджаються кожним у два магазини (одну стрічку в одну коробку).

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє (з кулемета – чергами).

За командою керівника стрільби ті, хто стріляє, висуваються з вихідного положення на РВВ і готуються до стрільби з положення лежачи. Показ цілей керівник стрільби здійснює з виходом тих, хто стріляє, на заздалегідь намічені рубежі в послідовності, що забезпечує виконання завдань, зазначених в умовах вправи та заходах безпеки. У всіх варіантах показу вогнева група № 1 з'являється першою.

Під час першого показу вогневої групи № 1 бойова двійка веде вогонь по ній із РВВ з положення “лежачи” (з ручного кулемета, кулемета – із сошки).

Після першого показу вогневої групи № 1 старший бойової двійки подає команду: “Вогнева позиція – 10 м попереду, вперед”. Одночасно з початком руху першого номера починається другий показ вогневої групи № 1. Другий номер здійснює ураження цілі з положення лежачи (з ручного кулемета, кулемета – із сошки). Перший номер під прикриттям вогню другого номера здійснює перебіжку, готується до стрільби та відкриває вогонь по даній цілі під час третього показу (або перебуває в готовності відкрити вогонь по невражених цілях). Другий номер під прикриттям вогню першого номера здійснює коротку перебіжку. У такому порядку бойова двійка діє до зайняття зазначеної вогневої позиції.

У подальшому, за командою старшого “Вперед” бойова двійка висувається прискореним кроком і діє відповідно до отриманого завдання, здійснюючи спостереження у зазначеному секторі стрільби та в разі виявлення цілей самостійно відкриває вогонь із положень для стрільби за вибором того, хто стріляє. При цьому дозволяється вести вогонь по цілях на напрямку дій напарника для їх ураження, якщо напарник не знаходиться на небезпечному напрямку стрільби того, хто стріляє. Керівник стрільби, спостерігаючи за діями тих, хто стріляє, у разі виходу одного з них на небезпечний напрямок стрільби подає команду останньому на перенесення вогню або припинення стрільби.

Навчально-імітаційна граната метастеється в окоп, у якому розташована вогнева група № 2, на ходу. Найменша дальність кидка гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучання зараховуються гранати, які влучили в окоп та які знаходяться за бруствером не далі 1 м від стінок окопу.

З підходом тих, хто стріляє, до вогневої групи № 2 на відстань кидка гранати 35 – 40 м за командою старшого бойової двійки “Гранатою – вогонь” номери бойової двійки під прикриттям один одного закидають окоп гранатами. При цьому, ті хто кидає, подають команду: “Осколки” для попередження напарника про кидок гранати.

У всіх випадках під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

Загальна глибина пересування від РВВ – 100 – 120 м.

За командою керівника стрільби “Стій. Розряджай” ті, хто навчається, розряджають зброю й доповідають керівнику стрільби. Керівник стрільби перевіряє зброю на розрядження, подає команду на висування у вихідне положення.

КС 6.02(18).2.5

Стрільба снайперської пари в наступальному бою по цілях, що з’являються (для підрозділів снайперів)

Цілі:

бронековпак (мішень № 15), що з’являється по 15 с вдень (20 с вночі);

вогнева група – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6), що з’являється три рази по 7 с вдень (вночі по 10 с), із проміжками 10 с;

ПТКР на вогневій позиції (мішень № 9б) з'являється на 15 с;

довгочасна вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється на 20 с вдень (вночі на 30 с) та дві грудні фігури (мішень № 6), що з'являються три рази, по 10 с вдень (20 с вночі) з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	бронекорпак	вогнева група	ПТКР на вогневій позиції	довгочасна вогнева точка
Снайперська гвинтівка СГД	400 – 350	450 – 400	700 – 650	500 – 450
.308WIN	500 – 450	550 – 500	800 – 750	600 – 650
.338LM	650 – 600	700 – 650	950 – 900	750 – 700
.50BMG або 12.7x108мм	850 – 800	900 – 850	1050 – 100	950 – 900

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість патронів: 12, які розподіляються рівномірно між номерами снайперської пари.

Положення для стрільби: на вибір тих, хто навчається.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому бронекорпак, ручний кулемет, ПТКР на вогневій позиції та амбразуру в споруді обов'язково;

“добре” – уразити чотири цілі або три цілі, у тому числі бронекорпак, ручний кулемет і ПТКР на вогневій позиції;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі ручний кулемет і ПТКР на вогневій позиції.

Особливості виконання вправи

Вправа бойових стрільб може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

На вихідному рубежі керівник стрільби вводить снайперів у тактичну обстановку та ставить бойове завдання на наступ (умовно в складі взводу або роти).

Після доповіді снайперів про готовність до стрільби керівник стрільби визначає кожному, хто навчається, вогневі позиції на відстані 10 – 15 м від РВВ та на віддаленні 15 – 20 м між ними. Старший снайпер визначає черговість пересування, намічає проміжні вогневі позиції та дає команду на висування. Одночасно з початком руху першого снайпера здійснюється показ цілей: бронекорпака та вогневої групи. Снайперська пара висувається на визначені позиції переповзанням, спостерігаючи за полем бою, і самостійно відкриває вогонь із виявленням цілі, при цьому здійснюється прикриття вогнем один одного.

З виходом снайперської пари на визначені вогневі позиції здійснюється одночасний показ цілей: ПТКР на вогневій позиції та довгочасної вогневої точки. Із виявленням цілей снайперська пара здійснює їх ураження, розподіляючи та зосереджуючи вогонь самостійно.

КС 6.02(18).2.6

**Стрільба снайперської пари з місця зі зміною вогневих позицій
по цілях, що з'являються
(для підрозділів снайперів)**

Цілі:

група піхоти – п'ять поясних фігур (мішень № 7) по фронту 10 м і в глибину 5 м, що з'являються три рази по 7 с вдень (по 10 с вночі) з нерівними проміжками 5 – 15 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється три рази по 7 с вдень (по 10 с вночі) з нерівними проміжками 10 – 15 с;

ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б), що з'являється три рази по 7 с вдень (по 15 с вночі) з нерівними проміжками 5 – 15 с.

Показ цілей здійснюється одночасно.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти	ручний кулемет	ПТРК на вогневій позиції
Снайперська гвинтівка СГД	400 – 350	550 – 450	700 – 650
.308WIN	500 – 450	600 – 550	800 – 750
.338LM	650 – 600	750 – 700	950 – 900

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 10, які розподіляються рівномірно між номерами снайперської пари.

Положення для стрільби: лежачи з руки, з упора.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три поясні фігури, ручний кулемет і ПТРК;

“задовільно” – уразити ручний кулемет і ПТРК.

Особливості виконання вправи

Вправа бойових стрільб може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Керівник визначає кожному, хто стріляє, дві вогневі позиції на глибину до 50 м від РВВ, на віддаленні не більше 10 м одна від одної та ставить завдання на зайняття однієї з них.

Після зайняття снайперами зазначених вогневих позицій усі три цілі показуються одночасно. Вогонь ведуть обидва снайпери, розподіляючи та зосереджуючи його самостійно. Зміну вогневих позицій снайпери здійснюють, прикриваючи один одного вогнем. Зайняття та зміна вогневих позицій здійснюються переповзанням (на розкислому або мокрому ґрунті – перебіжками). Під час переміщення зброя ставиться на запобіжник.

КС 6.01(02–05, 18).2.7

**Стрільба бойовою трійкою по цілях, що з'являються
та рухаються, різними способами**

Цілі:

вогнева група № 1 – ручний кулемет (мішень № 10) та дві головні фігури (мішені № 5) на фронті до 15 м, що з'являються три рази по 5 с (10 с вночі) з проміжком 7 с та один раз на 15 с для метання ручної навчально-імітаційної гранати;

група піхоти в окопі – чотири головні фігури (мішені № 5), які встановлені попарно по фронту не менше 3 м на двох напрямках і з'являються два рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

піхота, що залягла – три головні фігури (мішені № 5а) по фронту не менше 15 м, що з'являються два рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с.

вогнева група № 2, що відходить (атакує) – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та головна фігура (мішень № 5), що встановлені по фронту до 10 м і з'являються на ближньому та дальньому рубежах по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

дві групи піхоти на двох напрямках – піхота, що атакує – три поясні фігури (мішені № 7б), розташовані в габариті 10 м по фронту і 10 м у глибину на одному напрямку, що з'являються на 15 с для стрільби з підствольних гранатометів; гранатометник із помічником – РПГ (мішень № 9) і грудна фігура (мішень № 6), що з'являються два рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с на іншому напрямку для стрільби кулеметника (стрільця), який здійснює взаємне прикриття вогнем;

вогнева група № 3 – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та грудна фігура (мішень № 6) по фронту 5 – 10 м, що з'являються два рази по 7 с із проміжком 10 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 10 с;

маневрена група (та, що відходить або атакує) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі									
	вогнева група № 1	група піхоти в окопі	піхота, що залягла	вогнева група № 2		дві групи піхоти		вогнева група № 3	ручний кулемет	маневрена група
				на ближньому рубежі	на дальньому рубежі	піхота, що атакує	гранатометник з помічником			
Автомат, ручний кулемет, кулемет, снайперська гвинтівка	200 – 150	150 – 100	80 – 50	150	200		200 – 150	200 – 150	250 – 200	250 – 200
Підствольний гранатомет						300 – 150				

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата – 32, із них 8 із трасуючими кулями;

для кулемета (ручного кулемета) – 48, із них 12 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 7;

для підствольного гранатомета пострілів – 1;

навчально-імітаційних гранат – 1 (на кожного, хто стріляє).

Положення для стрільби: для стрільби по вогневій групі № 1 та групі піхоти в окопі – з положення “лежачи”, по решті цілей – на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити не менше 80 % мішеней, у тому числі гранатометника з помічником і не менше трьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів), влучити в габарит із підствольного гранатомета та ручними гранатами;

“добре” – уразити не менше 75 % мішеней, у тому числі не менше трьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити в габарит із підствольного гранатомета не менше ніж двома ручними гранатами;

“задовільно” – уразити не менше 60 % мішеней, у тому числі не менше двох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити в габарит не менше ніж двома ручними гранатами.

Якщо вправа виконується без підствольних гранатометів, то цілі для стрільби з підствольного гранатомета не показуються і до складу оціночних показників не входять.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на військовому стрільбищі або на ділянці тактичного поля (підготовленій ділянці місцевості) бойовою трійкою, до складу якої можуть входити ті, хто навчається, із різною штатною зброєю (крім ручних гранатометів).

Боєприпаси між тими, хто стріляє, розподіляються рівномірно та споряджаються кожним у два магазини (одну стрічку в одну коробку).

Режим ведення вогню на вибір тих, хто стріляє (з кулемета – чергами).

Виконання вправи починається з уточнення особовому складу бойового завдання та порядку дій.

За командою керівника стрільби ті, хто стріляє, висувуються з вихідного положення на РВВ і готуються до стрільби з положення “лежачи”. Показ цілей керівник стрільби здійснює з виходом тих, хто стріляє, на заздалегідь намічені рубежі в послідовності, що забезпечує виконання завдань, зазначених в умовах вправи, із дотриманням заходів безпеки.

Під час першого показу вогневої групи № 1 за командою старшого бойової трійки перший номер здійснює коротку перебіжку в напрямку противника під вогневим прикриттям другого та третього номера (кулеметника), які ведуть вогонь по цілі з РВВ з положення “лежачи” (з ручного кулемета, кулемета – із сошки). Під час другого показу вогневої групи № 1 другий номер під прикриттям вогню першого та третього номера робить чергову перебіжку, у такій самій послідовності третій номер робить чергову перебіжку. У такому порядку бойова трійка діє до зайняття зазначеної вогневої позиції з веденням вогню по цілі № 2.

У подальшому, за командою старшого бойової трійки: “Вперед” – бойова трійка висувається прискореним кроком і діє відповідно до отриманого завдання, здійснюючи спостереження в зазначеному секторі стрільби, а в разі виявлення цілей самостійно відкриває вогонь із положень для стрільби за вибором того, хто стріляє. При цьому дозволяється вести вогонь по цілях на напрямку дій напарника для їх ураження, якщо напарник не знаходиться на небезпечному напрямку стрільби того, хто стріляє. Керівник стрільби, спостерігаючи за діями тих, хто стріляє, у разі виходу одного з них на небезпечний напрямок стрільби подає команду останньому на перенесення вогню або припинення стрільби.

По двох групах піхоти стрільба ведеться з підствольного гранатомета під прикриттям не менше одного номера бойової трійки.

Навчально-імітаційна граната метається в окоп, у якому розташована вогнева група № 1, на ходу. Найменша дальність кидка гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучання зараховуються гранати, які влучили в окоп і які знаходяться за бруствером не далі 1 м від стінок окопу. Метання навчально-імітаційних гранат здійснюється під прикриттям вогню не менше одного номера бойової трійки.

Загальна глибина пересування від РВВ – 200–250 м.

За командою керівника стрільби “Стій. Розряджай” ті, хто навчається, розряджають зброю та доповідають керівнику стрільби. Керівник стрільби перевіряє зброю на розрядження та подає команду на висування у вихідне положення.

КС 6.01(02–05, 16, 18).2.8

Стрільба бойовою трійкою в ході штурмових дій різними способами по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

кулеметна обслуга зі стрільцем – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 3 м, що з’являються тричі по 7 с із проміжком 10 с;

піхота, що залягла – чотири грудні фігури (мішень № 6), що встановлені попарно по фронту не менше 3 м і з’являються тричі по 7 с із проміжком 5 с та на 15 с для метання ручних гранат;

група піхоти в глибині оборони – на двох напрямках по дві поясні фігури (мішень № 7б), розташовані в габариті 10 м по фронту і 10 м у глибину, що з’являються з виходом відділення на рубіж 80 м на 10 с для стрільби з підствольних гранатометів;

піхота, що залягла й обороняє підступи до будинку – чотири грудні фігури (мішень № 6), що встановлені попарно на фронті не менше 3 м і з’являються тричі по 7 с із проміжком 5 с;

дві кулеметні обслуги зі стрільцями – дві кулеметні обслуги (мішень № 10 а) та дві грудні фігури (мішень № 6), що з’являються на різних рубежах двічі по 7 с із проміжком 10 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з’являється двічі по 7 с із проміжком 10 с;

група піхоти, що обороняє будинок – головна фігура (мішень № 5), поясна фігура (мішень № 7), РПГ (мішень № 9), амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являються чотири рази по 7 с із проміжком 5 с і двічі по 5 с із проміжком 5 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 7 с із проміжком 10 с;

кулеметна обслуга зі стрільцем – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та грудна фігура (мішень № 6), що з'являються на 7 с (показується після метання бойових гранат і захоплення будинку);

група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м два рази: перший показ – після виходу кулеметника на рубіж будинку, другий – із закінченням показу або після ураження кулеметної обслуги зі стрільцем, одночасно з групою піхоти в глибині оборони;

кулеметна обслуга зі стрільцем і група піхоти – кулеметна обслуга (мішень № 10а), грудна фігура (мішень № 6), чотири поясні фігури (мішень № 7), що з'являються два рази по 10 с із проміжком 10 с;

обслуга міномета – чотири поясні фігури (мішень № 7б) в габариті 20 м по фронту і 20 м у глибину, що з'являються на 15 с для стрільби з підствольних гранатометів.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі											
	кулеметна обслуга зі стрільцем	піхота, що залягла	група піхоти в глибині оборони	піхота, що залягла й обороняє підступ до будинку	дві кулеметні обслуги зі стрільцями	ручний кулемет	група піхоти, що обороняє будинок	ручний кулемет	кулеметна обслуга зі стрільцем	група піхоти, що атакує	кулеметна обслуга зі стрільцем і група піхоти	обслуга міномета
Автомат, ручний кулемет, кулемет, снайперська гвинтівка	300 – 250	250 – 200		200 – 150	250 – 200	300 – 150	300 – 150	300 – 250	200 – 150	300 – 200	300 – 200	
Підствольний гранатомет			300 – 150									350 – 150
Ручна осколкова граната			40 – 25									

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата – 46, із них 11 із трасуючими кулями (у разі стрільби бойовою трійкою у складі автоматників – 56, із них 14 із трасуючими кулями), які розподіляються рівномірно між номерами стрільців;

для кулемета (ручного кулемета) – 53, із них 13 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 14;

для підствольного гранатомета пострілів – 4;

ручних осколкових наступальних гранат, навчально-імітаційних – 2;

ручних димових шашок – 2.

Положення для стрільби: відповідно до вимог, викладених в особливостях виконання вправи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити не менше 70 % мішеней, у тому числі не менше чотирьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити в габарит із підствольного гранатомета;

“добре” – уразити не менше 60 % мішеней, у тому числі не менше трьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити в габарит із підствольного гранатомета;

“задовільно” – уразити не менше 50 % мішеней, у тому числі не менше двох кулеметних обслуг (ручних кулеметів).

Якщо вправа виконується без підствольних гранатометів, то цілі для стрільби з підствольного гранатомета не показуються і до складу оціночних показників не входять.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на військовому стрільбищі або на ділянці тактичного поля (підготовленій ділянці місцевості) бойовою трійкою, до складу якої можуть входити ті, хто навчається, із різною штатною зброєю (крім ручних гранатометів).

Макет одно-, двоповерхового будинку (фасад будинку з вікнами (мішень № 24) з цілями, який обороняє противник, обладнується на віддаленні 350–400 м від РВВ. При цьому встановлені мішені повинні бути такими, що з’являються, та забезпечувати одержання інформації про ураження.

На віддаленні 150 м від РВВ влаштовується одна – дві ділянки дротових загороджень завширшки 50 – 60 м і завглибшки 15 – 25 м.

Виконання вправи починається з уточнення особовому складу бойового завдання та порядку дій.

Режим вогню на вибір того, хто навчається, із кулемета – чергами.

Показ цілей керівник стрільби здійснює з виходом тих, хто навчається, на заздалегідь намічені рубежі (місця) в послідовності, що забезпечує виконання завдань, зазначених в умовах вправи, із дотриманням заходів безпеки.

Якщо ті, хто навчається, готові до стрільби, керівник подає команду на зайняття вогневих позицій за 50 – 60 м від РВВ та взаємне прикриття вогнем під час висування короткими перебіжками (по 15 – 20 м).

Одночасно з початком руху першого та другого номера, здійснюється показ цілі для кулеметника (снайпера) – кулеметної обслуги зі стрільцем (мішені № 10а і № 6), вогонь по якій ведеться із зайнятої позиції на РВВ. Якщо до складу бойової трійки входять тільки стрільці з автоматами, то перший номер здійснює коротку перебіжку в напрямку противника під вогневим прикриттям другого та третього номера, які ведуть вогонь по цілі з РВВ.

Після завершення тими, хто стріляє, першої перебіжки здійснюється показ цілі – піхота, що залягла. У цей час кулеметник (снайпер) під прикриттям вогню стрільців змінює вогневу позицію. Якщо до складу бойової трійки входять тільки стрільці з автоматами, то другий номер під прикриттям вогню першого та третього номера робить чергову перебіжку, у такій же послідовності третій номер робить чергову перебіжку.

Таким чином, прикриваючи вогнем один одного під час висування ті, хто стріляє, займають зазначені позиції.

Після зайняття тими, хто навчається, зазначених позицій здійснюється показ групи піхоти в глибині оборони – на двох напрямках по два стрільці для стрільби з підствольних гранатометів і після її ураження (обстрілу) керівником стрільби ставиться завдання на атаку та захоплення будинку. Ті, хто стріляє, приєднують багнети до автоматів (у разі потреби замінюють магазин) та доповідають про готовність.

За командою керівника “Вперед” ті, хто стріляє, починають прискорене висування.

З початком руху стрільців здійснюється показ таких цілей: піхота, що залягла й обороняє підступи до будинку, та дві кулеметні обслуги зі стрільцями. Вогонь ведеться під час кожного показу цілі з коротких зупинок або на ходу. Досягнувши ділянки загороджень на підступах до будинку, стрільці, продовжуючи вести вогонь, долають загородження під прикриттям вогню кулеметника (снайпера), який веде вогонь по групі піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (перший показ). Коли стрільці виходять на небезпечний напрямок стрільби кулеметника (снайпера), подається команда на перенесення вогню по ручному кулемету (мішень № 10). Якщо до складу бойової трійки входять тільки стрільці з автоматами, то перебіжки в бойовій трійці здійснюються під взаємним прикриттям двох номерів третього, при цьому два номери ведуть вогонь із положення “лежачи”, третій – “з коротких зупинок” або “на ходу”. У такому порядку бойова трійка діє до зайняття зазначеної вогневої позиції з веденням вогню по цілях: група піхоти, що залягла й обороняє підступи до будинку – стрільці (мішені № 6 – 4 шт.); дві кулеметні обслуги зі стрільцями (мішені № 10а і № 6); група піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (перший показ); ручний кулемет (мішень № 10).

Перший і другий номери (стрільці), виходять до позицій противника, на ходу готують імітаційні гранати до кидка та, досягнувши рубежу, метают гранати по піхоті, що залягла (мішені № 6 – 4 шт.). Після метання гранат кидком вперед займають вигідні вогневі позиції та ведуть вогонь по групі піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (другий показ), прикриваючи вогнем вихід третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) на нову вогневу позицію.

З виходом третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) на вогневу позицію керівник стрільби показує групу піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (третій – шостий покази), а через 5 – 15 с – ручний кулемет (мішень № 10). У цей час перший і другий номери (стрільці), продовжуючи вести вогонь, під прикриттям вогню третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) по розташованих у будинку цілях, починають потай переміщатися до будинку.

Керівник стрільби, спостерігаючи за діями першого та другого номерів (стрільців), після виходу їх на небезпечний напрямок стрільби третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) подає команду останньому на перенесення вогню по ручному кулемету (мішень № 10).

Перший і другий номери (стрільці) засліплюють димовими гранатами противника, виходять до будинку, метають гранати у віконний і дверний отвори, вриваються в нього після розривів гранат. Керівник стрільби показує ціль – кулеметну обслугу зі стрільцем (мішені № 10а і № 6), перший і другий номери (стрільці), зайнявши вогневі позиції, ведуть вогонь по цілі, забезпечуючи вихід третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) до будинку (на рубіж будинку).

Коли третій номер (кулеметник, снайпер, стрілець) виходить до будинку, керівник стрільби послідовно показує цілі: групу піхоти, що атакує (відходить) (мішень № 8), кулеметну обслугу зі стрільцем (мішені № 10а і № 6) та групою піхоти, обслугу міномета (чотири мішені № 7б), які позначають противника, що контратакує, за вогневої підтримки міномета. Ті, хто навчається, із появою цілей ведуть по них вогонь, відбиваючи атаку.

4.11. Вправи стрільб із протитанкових гранатометів (реактивних протитанкових гранат) і реактивних піхотних вогнеметів

4.11.1. Вправи початкових стрільб

КС 1.06.1.1

Стрільба з місця по нерухомій цілі з ПУС-7 (84 мм підкаліберного пристрою FFV-553 тощо)

Ціль: танк (мішень № 12), що з'являється на необмежений час.

Під час виконання вправи в горах танк (мішень № 12) замінюється танком в окопі (мішень № 12б).

Дальність до цілі: 250 – 200 м.

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 2.

Положення для стрільби: лежачи (з коліна) з-за укриття.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома пострілами;

“добре” – уразити ціль із першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу.

КС 1.06.1.2**Стрільба з місця по цілі, що з'являється**

Ціль: танк у засідці – танк (мішень № 12), що з'являється три рази по 30 с із проміжком 15 с.

Під час виконання вправи в горах ціль замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється три рази по 25 с із проміжком 15 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	танк у засідці
РПГ-18, (22, 26), М141, М72 LAW, BULSPIKE-AT	200 – 150
RPG-76 “Комар”	250 – 150
RPG-75, AT-4, C90	300 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби: з РПГ-18 (22, 26) – лежачи (з коліна, стоячи) із-за укриття або з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома гранатами;

“добре” – уразити ціль із першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу.

КС 1.08.1.1**Стрільба по нерухомій цілі**

(для вогнеметних підрозділів)

Ціль: грудна фігура з колами (мішень № 4), розташована на щиті під кутом 90° до площини стрільби.

Дальність до цілі: 50 м.

Кількість боєприпасів: 5.

Час: необмежений.

Положення для стрільби: з-за укриття, лежачи або з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – 25 балів;

“добре” – 22 балів;

“задовільно” – 18 балів.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна після отримання боєприпасів займає вихідне положення на відстані 25 – 50 метрів від рубежу відкриття вогню. Реактивний піхотний вогнемет (далі – РПВ-А) в похідному положенні. Керівник стрільби вказує ціль і місце стрільби. За командою “До бою” вогнеметники (вогнеметник) приховано висуваються на вогневу позицію, займають визначені місця та готуються до стрільби. Після доповіді про готовність керівник стрільби на ділянці, перевіривши готовність вогнеметників, подає команду “Вогонь”, за якою особа, що виконує вправу, робить постріли, не змінюючи положення. Після завершення стрільби вогнеметник доповідає керівнику стрільби на ділянці про виконання вправи, готує зброю до огляду та за вказівкою керівника стрільби на ділянці висувається на вихідне положення.

КС 1.08.1.2
Стрільба по нерухомій цілі
(для вогнеметних підрозділів)

Ціль: грудна фігура з колами (мішень № 4), розташована на щиті під кутом 90° до площини стрільби.

Дальність до цілі: 100 м.

Кількість боєприпасів: 5.

Час: необмежений.

Положення для стрільби: із-за укриття лежачи або з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – 25 балів;

“добре” – 20 балів;

“задовільно” – 15 балів.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна після отримання боєприпасів займає вихідне положення на відстані 25 – 50 м від рубежу відкриття вогню. РПВ-А в похідному положенні. Керівник стрільби вказує ціль і місце стрільби. За командою “До бою” вогнеметники (вогнеметник) приховано висуваються на лінію ведення вогню, займають визначені місця та готуються до стрільби. Після доповіді про готовність керівник стрільби на ділянці, перевіривши готовність вогнеметників, подає команду “Вогонь”, за якою виконавець вправи робить постріли, не змінюючи положення. Після закінчення стрільби вогнеметник доповідає керівнику стрільби на ділянці про виконання вправи, готує зброю до огляду та за вказівкою керівника стрільби на ділянці висувається на вихідне положення.

4.11.2. Вправи навчальних стрільб

КС 2.06(07).1.1
Стрільба з місця по цілі, що з’являється

Ціль: танк у засідці – танк (мішень № 12), що з’являється три рази по 20 с із проміжком 15 с.

Під час виконання вправи в горах ціль замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з’являється три рази по 25 с із проміжком 15 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	танк у засідці
РПГ-7, PANZER FAUST 3	300 – 250
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 350
СПГ-9	800 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби:

з РПГ – лежачи (з коліна, стоячи) з-за укриття або з окопу;

з СПГ – з непідготовленої вогневої позиції або з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома гранатами;

“добре” – уразити ціль із першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправ стрільб з РПГ-7 пострілами ПГ-7ВЛ дальності до цілей зменшуються на 50 м. Якщо на сітці прицілу немає додаткового цифрування праворуч (1; 1,5; 2; 3 та літери Л над ними), то стрільба із РПГ-7 пострілами ПГ-7ВЛ ведеться по цілях на дальностях: 100 м – з прицілом 2; 150 м – з прицілом 3; 200 м – з прицілом 4; 300 м – з прицілом 5.

Відповідно до цих установок прицілів на позначені дальності стрільби пострілами ПГ-7ВЛ беруться поправки на боковий вітер і випередження на рух цілі, зазначені в Керівництві “Ручний протитанковий гранатомет РПГ-7В (РПГ-7Д)” (посилання 33).

КС 2.06(07).1.2**Стрільба з місця по цілі, що рухається фронтально**

Ціль: танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) з інтервалом 10 – 20 с під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці: під час стрільби з РПГ – 100 м, з СПГ – 150 м.

Під час виконання вправи в горах ціль замінюється на танк в окопі (мішень № 12б), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 15 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	танк, що атакує
РПГ-18, M72 LAW, BULSPIKE-AT	200 – 150
РПГ-22 (26), M141	250 – 200
RPG-76 “Комар”	250 – 150
RPG-75, AT-4, C90	300 – 200
РПГ-7, PANZER FAUST 3	300 – 250
CARL GUSTAV, РПГ-1™	400 – 350
СПГ-9	800 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби:

з РПГ – лежачи (з коліна, стоячи) із-за укриття або з окопу;

з СПГ – з непідготовленої вогневої позиції або з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома гранатами;

“добре” – уразити ціль із першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу.

КС 2.06.1.3

**Стрільба із зупинки поверх борту (з БМ) автомобіля
по цілях, що рухаються**

Ціль:

танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

БМП, що атакує – БМП (мішень № 14а), що рухається два рази (вперед і назад) з інтервалом 10 – 20 с під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що атакує	БМП, що атакує
РПГ-18, M72 LAW, BULSPIKE-AT	200 – 100	250 – 150
РПГ-22 (26), M141	250 – 200	200 – 150
RPG-76 “Комар”	250 – 150	200 – 150
RPG-75, AT-4, C90	300 – 200	250 – 200
РПГ-7, PANZER FAUST 3	300 – 250	300 – 250
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілей.

Кількість боєприпасів: штатні постріли з протитанковою гранатою (набої для ПУС-7) – 3.

Положення для стрільби: поверх борту (з БМ) автомобіля.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому танк, що атакує, двома пострілами;

“добре” – уразити дві цілі, при цьому танк, що атакує, із першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Рух автомобіля (БМ) фланговий відносно цілей. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 200 м.

Той, хто стріляє, перебуває в кузові (десантному відділенні БМ) автомобіля. За командою керівника стрільби “Атака праворуч (ліворуч), до бою” рух автомобіля (БМ) припиняється. Гранатометник займає вогневу позицію біля борту (з БМ) автомобіля та готується до ведення вогню, при цьому борт автомобіля та кришка люка можуть використовуватися як упор. Після зайняття гранатометником вогневої позиції здійснюється одночасний перший показ цілей. Гранатометник визначає найбільш важливу ціль і вражає її.

Після падіння (ураження) цілі гранатометник самостійно готується до наступного пострілу. Другий показ цілей здійснюється послідовно для ведення вогню гранатометником другим і третім пострілами.

Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції та готовності того, хто стріляє, до стрільби.

Під час стрільби поверх борту автомобіля та з БМ необхідно дотримуватися таких вимог безпеки:

тент автомобіля повинен бути знятий, а борт, протилежний борту, поверх якого здійснюється стрільба, повинен бути відкритим (відкинутим), якщо відстань до нього менша 2 м;

дульна частина гранатомета під час стрільби повинна знаходитись не ближче 20 см від борту або корпусу бойової машини, щоб унеможливити чіплення гранати пір'ям стабілізатора за перешкоду (броню й інші предмети), у напрямку стрільби також не повинно бути місцевих предметів, за які могла б зачепитися граната в польоті;

позаду створу гранатомета в секторі 90° та ближче 30 м не повинні знаходитись люди, боєприпаси, вибухові речовини та горючі речовини, особливо це стосується стрільби вночі.

КС 2.07.1.3

Стрільба з-за укриття різними способами по цілях, що з'являються

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з'являється на два рази по 30 с із проміжком 20 с;
протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 20 с у центрі габариту по фронту 10 м і в глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	БТР	протитанкова (безвідкатна) гармата
СПГ-9	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 4 штатні постріли (з протитанковою гранатою – 2, з осколковою гранатою – 2).

Положення для стрільби: з-за укриття (колода, стінка, бетонний блок тощо) по БТР – лежачи;

по протитанковій (безвідкатній) гарматі – з коліна (сидячи);

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі БТР, із першого пострілу та протитанкову (безвідкатну) гармату прямим влучанням або влучити в габарит цілі двома гранатами;

“добре” – уразити всі цілі, у тому числі БТР, із другого пострілу та протитанкову (безвідкатну) гармату прямим влучанням або влучити в габарит цілі однією гранатою;

“задовільно” – уразити одну ціль або влучити в габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає вогневу позицію та готується до стрільби у вказаному положенні для стрільби. Після ураження (падіння) цілі той, хто навчається, самостійно змінює положення для стрільби.

КС 2.06(07).2.1

Стрільба після переміщення по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі: танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби або танк, що рухається флангово (мішень № 12а) під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці: під час стрільби з РПГ – 100 м, з СПГ – 150 м;

БТР на вогневій позиції – БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 10 с.

Під час виконання вправи з СПГ пострілами з осколковою гранатою використовується тільки одна ціль – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється три рази по 30 с із проміжком 20 с у центрі габариту по фронту 10 м і в глибину 50 м.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється 2 рази по 25 с із проміжком 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує	БТР на вогневій позиції	протитанкова (безвідкатна) гармата
РПГ-18, M72 LAW, BULSPIKE-AT	200 – 150	150 – 100	
РПГ-22 (26), M141, RPG-76 “Комар” RPG-75, AT-4, C90	250 – 200	200 – 150	
РПГ-7, PANZER FAUST 3	350 – 250	250 – 200	
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	500 – 300	
СПГ-9	850 – 750	500 – 400	500 – 400
СПГ з нічним прицілом	700 – 600	500 – 400	

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів:

для РПГ – 2 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою.

для СПГ-9 – 3 протитанкові (осколкові) гранати.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

а) під час виконання вправи пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому танк із першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі або танк із першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль;

б) під час виконання вправи з СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити ціль прямим влучанням гранати або влучити в габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – влучити в габарит цілі двома гранатами;
 “задовільно” – влучити в габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа з РПГ виконується стрільцем-гранатометником або стрільцем, який додатково озброєний РПГ-18 (22, 26).

До показу цілей той, хто стріляє, пересувається вперед короткими перебіжками. Загальна глибина пересування 50 – 100 м.

СПГ переноситься у складеному вигляді.

КС 2.06.2.2

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються, зі зміною вогневих позицій

Цілі:

танк (мішень № 12а), що рухається флангово, під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

БМП в укритті – БМП в окопі (мішень № 14б), що з’являється на 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що рухається флангово	БМП в укритті
РПГ-18 (22, 26), M72 LAW, M141, RPG-76 “Комар” RPG-75, AT-4, C90, BULSPIKE-AT	150 – 100	130 – 100
РПГ-7, PANZER FAUST 3	250 – 200	150 – 100
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів: 2 штатні постріли з протитанковою гранатою.

Положення для стрільби:

по танку – стоячи або з коліна із-за укриття (бетонний блок, стінка тощо);
 по БМП в укритті – лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі;
 “добре” – уразити танк, що рухається флангово;
 “задовільно” – уразити БМП в укритті.

Особливості виконання вправи

До показу цілі той, хто навчається, пересувається вперед, загальна глибина пересування 50 – 100 м. Після ураження (падіння) першої цілі за командою керівника стрільби той, хто навчається, висувається на іншу вогневу позицію, з якої веде вогонь по другій цілі.

КС 2.07.2.2**Стрільба після спішування по цілях, що з'являються****Цілі:**

БМП (мішень № 14), що з'являється на 20 с та 30 с;

БТР (мішень № 13), що з'являється на 20 с і на 30 с.

Під час виконання вправи з СПГ пострілами з осколковою гранатою використовується тільки одна ціль – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється три рази по 30 с із проміжком 20 с у центрі габариту по фронту 10 м і в глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	БМП	БТР	протитанкова (безвідкатна) гармата
СПГ-9	900 – 700	600 – 400	800 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 5 штатних пострілів із протитанковою гранатою, або 3 з осколковою гранатою.

Положення для стрільби:

по БМП – на вибір того, хто стріляє;

по БТР – лежачи;

по протитанковій (безвідкатній) гарматі – з коліна (сидячи).

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Рух БМ: фронтальний. Відстань, яку долає БМ від РВВ до рубежу припинення вогню – 150 м.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

а) під час виконання вправи пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП з першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі або БМП з першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

б) під час виконання вправи з СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити ціль прямим влучанням гранати або влучити в габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити ціль осколком або влучити в габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – влучити в габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі розрахунку (наступної зміни тих, хто стріляє).

За командою керівника стрільби “Атака з фронту (флангу, тилу), до бою” здійснюється перший одночасний показ усіх цілей, а ті, хто стріляє, ведуть спостереження, спішуються, вивантажують гранатомет з автомобіля (БМ) та за командою командира гранатомета (керівника стрільби) “Вогнева позиція 30 м попереду (праворуч, ліворуч, позаду) біля куща (вирви, дерева, будівлі тощо) – вперед” висуваються на вогневу позицію. Гранатомет переноситься в похідному положенні.

Після зайняття визначеної вогневої позиції та положення для стрільби здійснюється послідовний показ цілей. Ті, хто стріляє, виявляють цілі та здійснюють їх ураження.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 40 – 50 с.

КС 2.07(01).2.3

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Ціль:

танк у засідці – танк (мішень № 12), що з'являється три рази по 20 с із проміжком 20 с;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з'являються чотири рази по 20 с із проміжком 10 с для стрільби з автомата.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк у засідці	вогнева група
Автомат		150 – 200
СПГ-9	800 – 700	

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

2 штатні постріли (протитанковою гранатою – 1, осколковою гранатою – 1);

для автомата: 25, із них 5 із трасуючими кулями для стрільця (що заряджає), що споряджаються в один магазин; 35, із них 8 із трасуючими кулями для другого стрільця (що падає) та командира розрахунку, що споряджаються в два магазини.

Положення для стрільби: із-за укриття (колода, стінка, бетонний блок тощо).

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі танк із першого пострілу або влучити в габарит цілі двома гранатами;

“добре” – уразити всі цілі, у тому числі танк із другого пострілу або влучити в габарит цілі однією гранатою;

“задовільно” — уразити одну ціль або влучити в габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі розрахунку (наступної зміни тих, хто стріляє).

СПГ переноситься у складеному вигляді.

За командою “Вогнева позиція – окоп, прямо 50 м, вперед” гранатометний розрахунок приховано під вогневим прикриттям один одного висувається на зазначену позицію по черзі короткими перебіжками, займає вказані вогневі позиції, готується до стрільби та веде спостереження.

Після зайняття тими, хто стріляє, вогневої позиції здійснюється одночасний показ танка та вогневої групи, при цьому показ другої цілі розпочинається через 10 с від початку показу першої цілі.

За командою керівника стрільби “Атака з фронту (флангу, тилу), до бою” навідник гранатомета голосно подає команду “Ціль” і здійснює постріл по танку, при цьому стрілець (що заряджає) та другий стрілець (що падає) веде вогонь із коліна короткими чергами – по вогневій групі.

Після першого пострілу навідник гранатомета голосно подає команду “Зміна” та разом зі стрільцем (що заряджає) змінює вогневу позицію, при цьому другий стрілець (що падає) та командир розрахунку ведуть вогонь по вогневій групі короткими чергами, прикриваючи переміщення розрахунку. Після зайняття вогневої позиції та положення для стрільби навідник гранатомета подає голосно команду “Готовий”, здійснюється послідовний показ цілей. Ті, хто стріляє, виявляють цілі та здійснюють їх ураження, при цьому другий стрілець (що падає) та командир розрахунку під вогневим прикриттям один одного висуваються на зазначену позицію по черзі короткими перебіжками, виконують швидкісну заміну магазину, займають вказані вогневі позиції та ведуть вогонь по вогневій групі з положення “лежачи” із-за укриття.

КС 2.07.2.4

Стрільба із-за укриття на велику відстань

Цілі:

маневрена група – поясна фігура (мішень № 7), ростова фігура 115 (мішень № 8) і ручний кулемет (мішень № 10), нерухомі, розташовані на площі 20 м по фронту та 10 м у глибину.

Дальність до цілі, м:

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі
		вогнева група
СПГ-9	вдень і вночі	950 – 2500

Кількість боєприпасів: 3 штатні постріли (з осколковою гранатою).

Положення для стрільби: із-за укриття (колода, стінка тощо).

Час на стрільбу: не обмежується.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три мішені або влучити в габарит 3 штатними пострілами;

“добре” – уразити дві мішені або влучити в габарит 2 штатними пострілами;

“задовільно” – уразити одну мішень або влучити в габарит 1 штатним пострілом.

Особливості виконання вправи

Стрільба ведеться методом роздільного наведення за цілевказанням корегувальника (керівника стрільби) або командира гранатомета з використанням спеціалізованого програмного забезпечення “Кропива” та БПЛА.

КС 2.08.1.1**Стрільба з місця по нерухомій цілі**
(для вогнеметних підрозділів)

Ціль: бронекорпус (мішень № 15), що з'являється на необмежений час.

Дальність до цілі: 250 – 200 м.

Кількість боєприпасів: 2 патрони для ПУС РПВ-А.

Положення для стрільби: із-за укриття лежачи, із коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома пострілами;

“добре” – уразити ціль із першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна займає вихідне положення 25 – 50 м від вогневого рубежу. Вогнемет у похідному положенні. Керівник стрільби на навчальному місці вказує кожному вогнеметнику ціль і місце стрільби. За командою “До бою” вогнеметники непомітно висувуються на вогневий рубіж, займають вказані місця та готуються до стрільби. Після доповіді вогнеметника про готовність до стрільби керівник стрільби на навчальному місці подає команду “Вогонь”, за якою виконавець вправи здійснює один постріл із-за укриття в положенні “лежачи”, другий із-за укриття в положенні “з коліна”. Після закінчення стрільби вогнеметник доповідає керівнику стрільби на навчальному місці “Стрільбу закінчив”.

КС 2.08.1.2**Стрільба по фасаду будинку вдень**
(для вогнеметних підрозділів)

Ціль: багатоповерховий будинок із віконними та дверним проїмами (мішень № 26), розташованими під кутом 90° до площі стрільби. Уражаються отвори одного з вікон і дверей.

Дальності до цілі: для РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – 300 – 250 м.

Час на стрільбу: 1 хв для РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – з моменту подачі команди “Вогонь”.

Кількість боєприпасів: штатних пострілів – 2.

Якщо визначений час стрільби збільшився, за кожні 10 с оцінка знижується на один бал.

Положення для стрільби: із-за укриття, із коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити отвір вікна та дверей;

“добре” – уразити отвір вікна;

“задовільно” – уразити отвір дверей.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна займає вихідне положення 25 – 50 м від вогневого рубежу. Вогнемет у похідному положенні. Керівник стрільби на навчальному місці вказує кожному вогнеметнику ціль і місце стрільби. За командою “До бою” вогнеметники непомітно висувуються на вогневий рубіж, займають вказані місця

і готуються до стрільби. Після доповіді вогнеметника про готовність до стрільби керівник стрільби на навчальному місці подає команду “Вогонь”, за якою виконавець вправи здійснює один постріл із-за укриття з положення “лежачи”, другий із-за укриття з положення “з коліна”. Після закінчення стрільби вогнеметник доповідає керівнику стрільби на навчальному місці “Стрільбу закінчив”.

КС 2.08.1(2).3

Стрільба по цілях, що рухаються вдень і вночі (для вогнеметних підрозділів)

Ціль: піхота на автомобілі (мішень № 22) або БТР (мішень № 13а тільки для РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) рухаються два рази (вперед і назад) на ділянці до 100 м з інтервалом 1 хв 30 с під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 10 – 20 км/год. Під час виконання вправи вночі ціль підсвічується розсіяним світлом.

Дальність до цілі: для стрільби з РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – 350 – 250 м.

Час на стрільбу: визначається з моменту наближення мішені на прямий постріл і у подальшому в зворотному напрямку під час віддалення мішені.

Кількість боєприпасів: штатних пострілів – 2.

Положення для стрільби: вдень – з коліна з-за укриття, вночі – з коліна, з окопу стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль із першого пострілу на максимальній дальності під час руху цілі на вогнеметника: для РПВ-16, РПВ-А не ближче 300 м.

“добре” – уразити ціль із першого пострілу під час руху на вогнеметника на дальності: для РПВ-16, РПВ-А – не ближче 250 м.

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна займає вихідне положення і за командою “До бою” висувається на вогневий рубіж. Після доповіді вогнеметників про готовність до стрільби подається команда на підняття і рух цілі. З появою цілі, що рухається, вогнеметник веде вогонь самотійно. Після враження цілі стрільба припиняється. Вогнеметник за командою керівника стрільби на навчальному місці встає, готує зброю до огляду та після огляду повертається на вихідний рубіж. Після ураження цілі з першого пострілу вогнеметник другий постріл не використовує.

КС 2.08.1(2).4**Стрільба по кулеметному розрахунку
при позитивних кутах перевищення місця цілі
(для вогнеметних підрозділів)**

Ціль: кулеметна обслуга (мішень № 10а), яка з'являється два рази на 20 – 25 с з інтервалом 30 с, розташовується на місцевості (схил пагорба, сопки) з перевищенням над вогневою позицію 10 – 30 м.

Дальність до цілі: у разі стрільби з РПВ-16, РПВ-А – 300 – 250 м.

Час на стрільбу: з моменту подачі команди “Вогонь” – 1 хв 30 с.

Кількість боєприпасів: штатних пострілів – 2.

Положення для стрільби: з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль із першого пострілу на максимальній дальності;

“добре” – уразити ціль із першого пострілу після зміни вогневої позиції;

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу після зміни вогневої позиції.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна займає вихідне положення на відстані 25 м від вогневого рубежу. За командою “До бою” зміна висувається на вогневий рубіж і самостійно займає положення для стрільби “з коліна”.

Після доповіді вогнеметників про готовність до стрільби керівник стрільби на навчальному місці подає команду “Вогонь”, за якою вогнеметники самостійно здійснюють перший постріл.

Якщо ціль уражена, вогнеметник припиняє вогонь без використання другого пострілу. Якщо ціль не уражена або закінчився термін показу цілі, за командою керівника вогнеметник змінює вогневу позицію.

Після завершення виконання вправи вогнеметники встають і готують зброю до огляду. З виходом у вихідне положення доповідають керівнику стрільби (командиру підрозділу) результати стрільби.

Керівник стрільби на ділянці вказує вогнеметнику дві вогневі позиції: одну на рубежі відкриття вогню, другу – на 25 – 50 м попереду. Після першого пострілу вогнеметник самостійно переміщується на нову вогневу позицію.

КС 2.08(01).1(2).5**Стрільба різними способами по цілях, що з'являються та рухаються
(для вогнеметних підрозділів)**

Цілі: піхота на автомобілі (мішень № 22), що рухається двічі (вперед і назад) з інтервалом 10 – 20 с, під кутом 15 – 25° до площини стрільби, зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м або з'являється на 20 с;

група піхоти – поясна фігура (мішень № 7), ростова фігура (мішень № 8), ручний кулемет (мішень № 10), у габариті по фронту 20 м і в глибину 10 м, що з'являється 3 рази по 7 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі	
	Піхота на автомобілі	Група піхоти
РПВ-16, РПВ-А	300 – 250 м	
Автомат		150 – 100 м

Кількість боєприпасів:

для РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – 2 постріли;

для автомата – 25, із них 5 із трасуючими кулями для стрільби по групі піхоти.

Час на стрільбу: обмежений часом руху (показу) цілей.

Положення для стрільби: із-за укриття лежачи, із коліна, стоячи (на вибір стріляючих).

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі – піхоту на автомобілі двома вогнеметними пострілами та кулеметну обслугу обов’язково;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі піхоту на автомобілі;

“задовільно” – уразити піхоту на автомобілі та ручний кулемет.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна займає вихідне положення на відстані 25 м від вогневого рубежу. За командою “До бою” зміна висувається на вогневий рубіж і самостійно займає положення для стрільби “з коліна із-за укриття”.

Піхота на автомобілі показується першою для стрільби з вогнемета. Після стрільби з вогнемета вогнеметники короткими перебіжками переміщуються на другий вогневий рубіж для стрільби з автомата по групі піхоти. Після закінчення виконання вправи вогнеметники встають і готують зброю до огляду. З виходом у вихідне положення доповідають керівнику стрільб (командиру підрозділу) результати стрільб.

КС 2.08(01).1(2).6**Стрільба після пересування по цілях, що з’являються та рухаються**
(для вогнеметних підрозділів)

Цілі: безвікатна гармата на автомобілі (ПТРК) (мішень № 17), яка рухається фронтально під кутом 15 – 25° до площини стрільби або ціль, що рухається флангово (мішень № 17а) під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м або з’являється 2 рази по 20 с. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється ціллю, що з’являється – безвікатна гармата на автомобілі (ПТРК) (мішень № 17) 2 рази по 20 с;

амбразура в споруді (мішень № 16), що з’являється на 40 с;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і стрілець (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, з’являються два рази вдень по 7 с. (вночі по 15 с) з проміжком 10 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі		
	БГНА	Амбразура в споруді	Вогнева група
РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А)	200 – 300 м	150 – 100 м	–
Автомат	–	–	200 – 150 м

Кількість боєприпасів: 2 постріли для РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А); для автомата 12 набоїв, із них 3 із трасуючою кулею.

Час на стрільбу: обмежений часом руху та показу цілей.

Положення для стрільби: за вибором того, хто навчається, (з коліна, стоячи) з-за укриття.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, при цьому безвіткатну гармату на автомобілі (ПТРК) та кулеметну обслугу обов’язково;

“задовільно” – уразити безвіткатну гармату на автомобілі (ПТРК).

Особливості виконання вправи

Мішень № 17 (17а) показується першою. Після обстрілу першої цілі проводиться зміна вогневої позиції короткою перебіжкою на глибину 25 м.

Амбразура в споруді та вогнева група з’являються одночасно.

Вогонь по вогневій групі з автомата вогнеметник веде після використання вогнеметних пострілів. Після закінчення виконання вправи вогнеметники встають і готують зброю до огляду. З виходом у вихідне положення доповідають керівнику стрільб (командиру підрозділу) результати стрільб.

КС 2.08.2.1**Стрільба по амбразурах оборонних споруд вдень і вночі**

(для вогнеметних підрозділів)

Ціль: амбразура у споруді (мішень № 16), розташована під кутом 90° до площини стрільби. Під час виконання вправи вночі ціль підсвічується розсіяним світлом.

Дальність до цілі: для РПВ-16, РПВ-А – 200 – 150 м.

Кількість боєприпасів: штатних пострілів – 2.

Час на стрільбу: вдень – 1 хв 30 с, вночі – 2 хв з моменту подачі команди “Вогонь”.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома пострілами;

“добре” – уразити ціль із першого пострілу на максимальній дальності;

“задовільно” – уразити ціль із другого пострілу на мінімальній дальності.

Якщо визначений час стрільби збільшився, за кожні 10 с оцінка знижується на один бал.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна висувається на вихідний рубіж (вихідне положення). Вогнемети у похідному положенні. За командою “До бою” вогнеметники

висуваються на вогневий рубіж, готуються до стрільби, доповідають про готовність і за командою “Вогонь” виконують вправу.

Вдень – перший постріл із дальності 200 м для РПВ-16, РПВ-А і з-за укриття з положення “лежачи”, другий постріл по цілях на ближньому рубежі 100 м для РПВ, 150 м для РПВ-А.

Вночі – перший постріл із відстані 150 м для РПВ-16, РПВ-А з-за укриття з положення “з коліна”, другий постріл після перебіжки (переповзання) на 10 – 25 м із положення “лежачи” або “з коліна” (за вибором того, хто стріляє).

4.11.3. Вправи контрольних стрільб

КС 3.06.2.1

Стрільба з місця зі зміною вогневої позиції по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

БМП, що атакує – БМП (мішень № 14а), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 15 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з’являється на 30 с, або БМП (мішень № 14) на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що атакує	БМП, що атакує
РПГ-18, M72 LAW	200 – 150	250 – 150
РПГ-22 (26), M141, RPG-76 “Комар” RPG-75, AT-4, C90	250 – 200	200 – 150
РПГ-7, PANZER FAUST 3	350 – 250	400 – 300
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 3 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби: стоячи з окопу з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому танк із першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі або танк із першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з двох вогневих позицій. Зміна вогневої позиції здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці після ураження (падіння) цілі.

КС 3.07.2.1**Стрільба з місця зі зміною вогневої позиції по цілях,
що з'являються та рухаються****Цілі:**

танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

БМП, що атакує – БМП (мішень № 14а), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 15 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 20 с.

Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою виставляється тільки одна ціль – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 15 с у центрі габариту по фронту 10 м та у глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк	БМП	наземна установка ПТРК
СПГ-9	750 – 600	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 3 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою.

Оцінка:

а) під час виконання вправи з СПГ пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк двома гранатами;

“добре” – уразити дві цілі;

“задовільно” – уразити одну ціль;

б) під час виконання вправи з СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити наземну установку ПТРК прямим влучанням гранати або влучити в габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити наземну установку ПТРК осколком або влучити в габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – влучити в габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконуються у складі розрахунку гранатомета з двох вогневих позицій, при цьому стрільба ведеться зі зміною вогневих позицій по одній цілі з однієї вогневої позиції. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою керівника стрільби на ділянці.

КС 3.08.2.1**Стрільба по групі нерухомих цілей вдень і вночі
парою вогнеметників**

Цілі: амбразура у споруді (мішень № 16) і кулеметна обслуга (мішень № 10а), яка ледве виділяється на фоні місцевості. Під час виконання вправи вночі вогонь кулемета імітується спалахами пострілів, амбразура довготривалої вогневої споруди (далі – ДВС) підсвічується.

Дальність до цілі:

у разі стрільби з РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – 250 – 200 м.

Час на стрільбу: 2 хв 30 с з моменту подання команди керівника “Вперед”, вночі – 3 хв.

Кількість боєприпасів: штатних пострілів – 2 (на кожного, хто стріляє).

Положення для стрільби: вогнеметники на вогневому рубежі з положення “лежачи” з-за укриття в готовності до ведення вогню.

Оцінка:

“відмінно” – уразити обидві цілі (мішень № 16 і № 10а) з витратою 2 вогнеметних пострілів;

“добре” – уразити обидві цілі (мішень № 16 і № 10а) з витратою 3 – 4 вогнеметних пострілів;

“задовільно” – уразити одну ціль – мішень № 16.

Особливості виконання вправи

Вогнеметники (№ 1 і № 2) за командою “Вперед” висуваються переповзанням на 25 – 50 м вперед і займають укриття (лягають за бруствер) з інтервалом між ними не ближче 10 м. Висунувшись до вогневого рубежу, вогнеметники послідовними пострілами уражають ціль – кулеметну обслугу (мішень № 10а) і, просунувшись вперед переповзанням ще на 25 – 50 м до наступного рубежу, позначеного червоними прапорцями, уражають ціль – амбразура у споруді (мішень № 16).

Після виконання вправи керівник стрільб оглядає зброю, вилучає боєприпаси, що залишились, та повертає вогнеметників на вихідний рубіж.

КС 3.08.2.2**Стрільба по фасадах будівель вдень і вночі
парою вогнеметників**

Цілі: два багатопверхових будинки (фасади) з отворами вікон і дверей (мішень № 26), розташовані під кутом 90° до площини стрільби та відстані між ними 150 – 180 м.

Дальність до цілі:

у разі стрільби з РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – 250 м.

Від рубежу вогнеметання до першого фасаду будівлі – 150 м. Від першого фасаду будинку до другого – 200 м.

Час на стрільбу: – 3 хв 30 с.

Кількість боєприпасів: штатних вогнеметних пострілів – 4.

Положення для стрільби:

вогнетметники на вогневому рубежу в укриттях на кшталт підвальних приміщень будівель або руїн будівель.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дверний і віконний отвір у кожному фасаді (мішень № 26);

“добре” – уразити у двох фасадах будівель (мішень № 26) два віконних і один дверний отвір;

“задовільно” – уразити у двох фасадах будівель два віконних отвори.

Особливості виконання вправи

Після команди “Вогонь” вогнетметник № 1 здійснює один постріл по віконному отвору, а вогнетметник № 2 – по дверному отвору фасаду будівлі. Потім вогнетметники короткими перебіжками змінюють вогневу позицію та здійснюють другий постріл по віконному та дверному отвору наступної будівлі відповідно.

КС 3.08.2.3**Стрільба по рухомих цілях парюю вогнетметників****Цілі:**

у разі стрільби з РПВ дві цілі – піхота на автомобілі (мішень № 22) рухається прямо та через 1 хв 30 с рухається у зворотному напрямку;

у разі стрільби з РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) дві цілі – бронетранспортер (мішень № 13а), рухається прямо та через 1 хв 30 с рухається у зворотному напрямку.

Дальність до цілі:

у разі стрільби з РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – 350 – 250 м.

Час на стрільбу: визначається часом показу цілей, залежить від швидкості руху мішеней, яка повинна складати 15 – 20 км/год. Загальний час показу мішеней не повинен перевищувати 2 хв.

Кількість боєприпасів: штатних вогнетметних пострілів – 4.

Положення для стрільби: вогнетметники ведуть вогонь із коліна або із засідки (з окопу).

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі першими пострілами двох вогнетметників;

“добре” – уразити дві цілі другими пострілами двох вогнетметників;

“задовільно” – уразити одну ціль двома вогнетметниками.

Особливості виконання вправи

Вогнетметники на вогневому рубежі у “вогневій засідці” отримують боєприпаси та за готовністю ведуть спостереження за противником. Після появи цілей вогнетметники послідовно уражають цілі, що рухаються у колоні з інтервалом у 25 м і під кутом до площини стрільби 15 – 20°.

Після виконання вправи керівник стрільби перевіряє зброю, вилучає боєприпаси, що залишились і повертає вогнетметників у вихідне положення.

КС 3.08.2.4**Стрільба по групі цілей парою вогнеметників
при негативних кутах місця цілі**

Цілі: дві цілі – два бронетранспортери (мішень № 13а), піхота на автомобілі (мішень № 22) флангово рухаються у колоні на ділянці 150 м зі швидкістю 15 – 20 км/год.

Мішені рухаються у яру (улоговині, ділянці місцевості між двома сопками), розташовані з пониженням від вогневої позиції вогнеметників 30 – 50 м, мішені роблять два заходи в основному та за 1 хв в зворотному напрямку.

Дальність до цілій:

у разі стрільби з РПВ-16, РПВ-А (ПУС РПВ-А) – 400 – 300 м.

Кількість боєприпасів: штатних вогнеметних пострілів – 4.

Положення для стрільби: вогнеметники на вогневому рубежу з положення “лежачи” з-за укриття в готовності до відкриття вогню.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три мішені;

“добре” – уразити дві мішені;

“задовільно” – уразити одну мішень.

Особливості виконання вправи

Чергова зміна займає вихідне положення на вогневій позиції та за командою “Вогонь” самостійно веде стрільбу. Після ураження всіх цілей стрільба припиняється. Керівник стрільби перевіряє зброю, вилучає боєприпаси, що залишились, і повертає вогнеметників у вихідне положення.

Показ цілей здійснюється після зайняття тими, хто стріляє, вогневих позицій.

4.11.4. Вправи бойових стрільб**КС 6.06.1.1****Стрільба гранатометної групи з місця по цілях, що рухаються****Ціль:**

танк, що атакує (контратакує) – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі
	танк, що атакує (контратакує)
РПГ-18 (22,26), M72 LAW, M141, RPG-76 “Комар”, RPG-75, AT-4, C90	70 – 100
РПГ-7, PANZER FAUST 3	150 – 200
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 1 штатний постріл із протитанковою гранатою для одного гранатометника.

Положення для стрільби: лежачи або з коліна (з окопу стоячи).

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль п’ятьма (чотирма)⁽³¹⁾ пострілами;

“добре” – уразити ціль чотирма (трьома)⁽³¹⁾ пострілами;

“задовільно” – уразити ціль трьома (двома)⁽³¹⁾ пострілами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною групою у складі чотирьох (шістьох) гранатометників, яка поділяється на дві (три) бойові групи.

Відстань між гранатометниками в бойових групах 6 – 8 м, а між бойовими групами 15 – 40 м.

Під час виконання вправи повинно вирішуватися завдання щодо зосередження вогню всіх бойових груп по танку, що атакує (контратакує).

КС 6.06(01).2.1

Стрільба гранатометної пари по цілях, що з’являються та рухаються, зі зміною вогневих позицій

Цілі:

безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що рухається фронтально під кутом 15 – 25° до площини стрільби або флангово (мішень № 17а) під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

довготривала вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16), що з’являється на 30 с;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 10 с для стрільби з автомата.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється безвіткатною гарматою на автомобілі (ПТРК) (мішень № 17), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 15 с.

Під час виконання вправи термобаричною гранатою амбразура в споруді (мішень № 16), що з’являється на 40 с, замінюється фасадом будинку з вікнами (мішень № 24).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі	довготривала вогнева точка	вогнева група
РПГ-18, M72 LAW	200 – 150	100	
РПГ-22 (26), RPG-76 “Комар” RPG-75, AT-4, C90, M141	250 – 200	100	
РПГ-7, PANZER FAUST 3	200 – 300	100	
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	200	
Автомат			150 – 200

³¹ Тут і далі для гранатометної групи у складі шести гранатометників.

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для РППГ – 3 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою або під час стрільби по фасад будинку з вікнами – 2 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою та 1 термобарична граната;

для автомата – 12, із них 3 з трасуючою кулею, для помічника гранатометника.

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі безвіткатну гармату на автомобілі (ПТРК) з першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі безвіткатну гармату (ПТРК) на автомобілі та кулеметну обслугу;

“задовільно” – уразити безвіткатну гармату (ПТРК) на автомобілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною парою у складі стрільця – гранатометника з помічником або двох стрільців, один із яких додатково озброєний РППГ.

У всіх варіантах показу цілей безвіткатна гармата на автомобілі (ПТРК) показується першою. Після ураження (падіння) першої цілі за командою старшого стрільця – гранатометника здійснюється зміна вогневої позиції короткою перебіжкою.

Після зайняття тими, хто стріляє, визначеної вогневої позиції здійснюється одночасний показ довготривалої вогневої точки та вогневої групи, при цьому стрілець-гранатометник веде вогонь по довготривалій вогневій точці, а його помічник – по вогневій групі.

КС 6.06(01).2.2

Стрільба гранатометної пари в ході переміщення по різних цілях

Цілі:

танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

БМП в укритті – БМП в окопі (мішень № 14б), що з’являється на 30 с вдень (на 40 с вночі);

два стрільці – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 5 с;

група піхоти – чотири поясні фігури (мішень № 7) по фронту не менше 12 м, що з’являється чотири рази по 10 с вдень (три рази по 15 с вночі) з проміжком 5 с;

піхота, що залягла – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 3 м, що з’являються два рази по 15 с вдень (20 с вночі) з проміжком 5 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі				
	танк, що атакує	БМП в укритті	два стрільці	група піхоти	піхота, що залягла
РПГ-18, M72 LAW	200 – 150	130 – 100			
РПГ-22 (26) RPG-76 “Комар” RPG-75, AT-4, C90, M141	250 – 200	150 – 100			
РПГ-7, PANZER FAUST 3	350 – 250	250 – 200			
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	350 – 200			
Автомат			300 – 200	200 – 150	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для РПГ – 3 штатні постріли з протитанковою гранатою;

для автомата:

15, із них 4 із трасуючими кулями для стрільця-гранатометника, що споряджаються в один магазин;

35, із них 8 із трасуючими кулями для помічника гранатометника, що споряджаються в два магазини;

25, із них 6 із трасуючими кулями для стрільця, який додатково озброєний РПГ-18 (22, 26).

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити всі цілі для стрільби з РПГ і дві цілі для стрільби з автомата або уразити танк і три цілі для стрільби з автомата;

“задовільно” – уразити всі цілі для стрільби з РПГ або одну ціль для стрільби з РПГ і дві цілі для стрільби з автомата.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується стрільцем-гранатометником із помічником або бойовою двійкою у складі двох стрільців, які додатково озброєні РПГ.

За командою керівника стрільби на ділянці ті, хто стріляє, займають вказані вогневі позиції та готуються до стрільби. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – прямо 50 м, вперед” ті, хто стріляє, під вогневим прикриттям один одного висуваються на зазначену позицію по черзі короткими перебіжками. Після зайняття тими, хто стріляє, вогневої позиції здійснюється одночасний показ танка, що атакує та двох стрільців, при цьому показ другої цілі розпочинається через 10 с від початку показу першої цілі.

Після враження (падіння) цілей за командою керівника стрільби ті, хто стріляє, здійснюють пересування короткими перебіжками на вогневу позицію на глибині 50 – 100 м і ведуть вогонь з автомата по групі піхоти.

З підходом тих, хто стріляє, до зазначеної вогневої позиції здійснюється одночасний показ БМП в укритті та піхоти, що залягла, при цьому показ другої цілі розпочинається через 10 с від початку показу першої цілі.

Загальна глибина пересування – 100 – 150 м.

КС 6.06(01).2.3

Стрільба гранатометної пари різними способами по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

десант на автомобілі – піхота на автомобілі (мішень № 22), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м із проміжком 10 – 20 с;

маневрена група – поясна фігура (мішень № 7), ростова фігура (мішень № 8) і ручний кулемет (мішень № 10) в габариті по фронту 20 м і в глибину 10 м, що з'являються два рази по 15 с (для стрільби з автомата);

довготривала вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	десант на автомобілі	маневрена група	довготривала вогнева точка
РПГ-18, M72 LAW	200 – 150		100
РПГ-22 (26), RPG-76 “Комар” RPG-75, AT-4, C90, M141	250 – 200		100
РПГ-7, PANZER FAUST 3	300 – 250		100
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300		200
Автомат		150 – 100	

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для РПГ – 3 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою;

для автомата – 10, із них 2 із трасуючими кулями, для стрільця-гранатометника та 15, із них 4 із трасуючими кулями, для помічника гранатометника.

Положення для стрільби: на вибір, тих стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі десант на автомобілі та ручий кулемет;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі десант на автомобілі та довготривалу вогневу точку;

“задовільно” – уразити десант на автомобілі та ручний кулемет.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною парою у складі стрільця-гранатометника з помічником або бойовою двійкою у складі двох стрільців, один із яких додатково озброєний РПГ.

За командою керівника стрільби гранатометна пара приховано перебіжками висувається на визначену вогневу позицію на віддаленні до 30 м і готується до стрільби.

У всіх варіантах показу цілей десант на автомобілі показується першим для стрільби з гранатомета.

До показу цілі ті, хто стріляє, пересуваються вперед, прикриваючи один одного, та ведуть вогонь по виявлених цілях.

Загальна глибина пересування – 50 – 100 м.

КС 6.06.2.4

Стрільба гранатометної групи з місця зі зміною вогневих позицій по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

танк, що атакує (контратакує) – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

група бойових машин, що атакують (контратакують) – дві БМП (мішень № 14) по фронту до 100 м, що з'являється на 30 с.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що атакує (контратакує)	група бойових машин, що атакують (контратакують)
РПГ-18 (22,26), M72 LAW, M141, RPG-76 “Комар”, RPG-75, AT-4, C90	150 – 100	200 – 150
РПГ-7, PANZER FAUST 3	250 – 150	250 – 150
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли з протитанковою гранатою для одного гранатометника.

Положення для стрільби: лежачи або з коліна (з окопу стоячи).

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж чотирма (шістьма)³¹ пострілами, дві БМП (мішень № 14в) двома пострілами кожен;

“добре” – уразити всі цілі, у тому числі танк не менше ніж трьома (п'ятьма)³¹ пострілами;

“задовільно” – уразити танк не менше ніж двома (трьома)³¹ пострілами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною групою у складі чотирьох (шістьох) гранатометників, яка поділяється на дві (три) бойові групи.

Відстань між гранатометниками в бойових групах 6 – 8 м, а між бойовими групами не менше 50 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:
зосередження вогню всіх бойових груп по танку, що атакує (контратакує);
розподіл вогню бойових груп по групі БМП, що атакує (контратакує).

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою старшого гранатометної групи.

КС 6.06.2.5

Стрільба гранатометної групи з місця зі зміною вогневих позицій у вогневій засідці

Цілі:

танк, що атакує – танк (мішень № 12), який рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

група бойових машин, що обходить – танк (мішень № 12а), що рухається флангово під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м та БТР (мішень № 13), що з'являється на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує	група бойових машин, що обходить	
		танк, що рухається флангово	БТР
РПГ-18 (22,26), M72 LAW, RPG-76 “Комар”, M141, RPG-75, AT-4, C90	150 – 100	150 – 100	200 – 100
РПГ-7, M141 PANZER FAUST 3	250 – 150	200 – 150	200 – 150
CARL GUSTAV, РПГ-1™	500 – 300	400 – 350	400 – 350

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли з протитанковою гранатою для одного гранатометника.

Положення для стрільби: лежачи або з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі, при цьому танк (мішень № 12) не менше ніж чотирма (шістьма)³¹ пострілами, танк (мішень № 12а) двома (чотирма)³¹ пострілами, БТР (мішень № 13) двома пострілами;

“добре” – уразити три цілі, при цьому танк (мішень № 12) не менше ніж трьома (п'ятьма)³¹ пострілами, танк (мішень № 12а) двома (трьома)³¹ пострілами;

“задовільно” – уразити три цілі, при цьому танки двома (чотирма)³¹ пострілами кожен.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною групою у складі чотирьох (шістьох) гранатометників, яка поділяється на дві (три) бойові групи.

Відстань між гранатометниками в бойових групах 6 – 8 м, а між бойовими групами 15 – 40 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:
 зосередження вогню всіх бойових груп по танку, що атакує;
 розподіл вогню бойових груп по групі бойових машин, що обходить.

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою старшого гранатометної групи.

КС 6.07.1.1

Стрільба гранатометного відділення з місця зі зміною вогневих позицій по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

танк, що атакує фронтально – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;
 група бойових машин, що атакує флангово – дві БМП (мішень № 14а), що з'являються на 30 с;

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 15 с.

Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою виставляється дві цілі – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється послідовно на двох рубежах два рази по 30 с із проміжком 10 с у центрі габариту по фронту 10 м та у глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує фронтально	група бойових машин, що атакує флангово	наземна установка ПТРК
СПГ-9	750 – 600	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 4 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою для кожного розрахунку.

Оцінка:

під час виконання вправи з СПГ пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж чотирма пострілами;

“добре” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома пострілами;

“задовільно” – уразити всі цілі;

під час виконання вправи з СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах прямим влучанням гранати або влучити в габарит цілі чотирма гранатами;

“добре” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах, при цьому одну з них прямим влучанням гранати, або влучити у кожен габарит двома гранатами;

“задовільно” – влучити у кожен габарит однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

зосередження вогню гранатометного відділення по танку, що атакує фронтально;

розподіл вогню розрахунків гранатометів по групі бойових машин, що атакує флангово.

Стрільба ведеться за цілевказанням корегувальника (керівника стрільби) або командира підрозділу з використанням спеціалізованого програмного забезпечення “Кропива” та БпЛА.

КС 6.07.2.2

Стрільба гранатометного відділення з місця зі зміною вогневих позицій у вогневій засідці

Цілі:

група бойових машин, що атакує фронтально – танк (мішень № 12), що рухається під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці 150 м і дві БМП (мішень № 14), що з’являються одночасно на 30 с після руху танка;

танк, що обходить – танк (мішень № 12а), який рухається під кутом $45 - 90^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці 150 м.

Під час виконання вправи в горах цілі, що рухаються, замінюються танком в окопі (мішень № 12б), що з’являється на 40 с.

Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою виставляються дві цілі – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з’являється двічі по 30 с із проміжком 10 с у центрі габариту по фронту 10 м та у глибину 50 м на двох рубежах.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група бойових машин, що атакує фронтально	танк, що обходить	наземна установка ПТРК
СПГ-9	750 – 600	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 5 штатних пострілів із протитанковою (4 штатних постріли з осколковою) гранатою для кожного розрахунку гранатомета.

Оцінка:

а) під час виконання вправи з СПГ пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк, що атакує фронтально (мішень № 12), не менше ніж чотирма пострілами, танк, що обходить (мішень № 12а), не менше ніж двома пострілами;

“добре” – уразити всі цілі, при цьому танк, що атакує фронтально (мішень № 12) не менше ніж двома пострілами;

“задовільно” – уразити всі цілі;

б) під час виконання вправи з СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах прямим влучанням гранати або влучити в габарит цілі чотирма гранатами;

“добре” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах, при цьому одну з них прямим влучанням гранати, або влучити у кожен габарит двома гранатами;

“задовільно” – влучити у кожен габарит однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

зосередження вогню гранатометного відділення по танках;

ведення вогню на великі дальності;

розподіл вогню розрахунків гранатометів по групі бойових машин, що атакують фронтально.

Стрільба ведеться за цілевказанням корегувальника (керівника стрільби) або командира підрозділу з використанням спеціалізованого програмного забезпечення “Кропива” та БПЛА.

4.12. Вправи стрільб з ПТРК³²

4.12.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.09.1.1

Стрільба з місця по цілі, що з’являється

Ціль: танк (мішень № 12), що з’являється на 1 хв 40 с.

Дальність до цілі: $D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 10 умовних пусків.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль дев’ятьма умовними пусками;

“добре” – уразити ціль вісьмома умовними пусками;

“задовільно” – уразити ціль сімома умовними пусками.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з використанням тренажера 9Ф640.

КС 2.09.1.2

Стрільба після переміщення по цілі, що рухається

Ціль: танк, що атакує (відходить) – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці $300 - 250$ м із проміжком $40 - 60$ с.

Дальність до цілі: $D_{\text{макс}} - 1/3 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 10 умовних пусків.

³² Тут і далі ПТРК переносні (носимі, возимі) типу: “NLAW”, “КОРСАР”, “ФАГОТ”, “TOW”, “MILAN-2”, “JAVELIN”, “КОНКУРС”, “БАРЭР”, “ШТУРМ-С”, “СТУГНА-П” тощо

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль дев’ятьма умовними пусками;

“добре” – уразити ціль вісьмома умовними пусками;

“задовільно” – уразити ціль сімома умовними пусками.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з використанням тренажера. Стрільба проводиться з двох вогневих позицій. Після зайняття визначеної вогневої позиції та доповіді того, хто стріляє, про готовність до стрільби через 10 – 20 с розпочинається рух цілі у зворотному напрямку.

КС 2.09.2.1

**Стрільба після переміщення по цілях,
що з’являються та рухаються, зі зміною вогневих позицій**

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 300 – 250 м із проміжком 40 – 60 с;

танк (мішень № 12б), що з’являється на 1 хв 30 с.

Дальність до цілей: $D_{\text{макс}} - 1/3 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 10 умовних пусків.

“відмінно” – уразити ціль дев’ятьма умовними пусками;

“добре” – уразити ціль вісьмома умовними пусками;

“задовільно” – уразити ціль сімома умовними пусками.

4.12.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.09.1(2).1

Стрільба після переміщення по цілі, що рухається

Ціль: танк, що атакує (відходить) – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 300 – 250 м.

Дальність до цілі: $D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 1 снаряд.

Оцінка:

“виконав” – ціль уражено;

“не виконав” – ціль не уражено.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень і вночі. Рух цілі розпочинається через 10 – 20 с після зайняття вказаної вогневої позиції та доповіді того, хто стріляє, про готовність до стрільби. Час на підготовку до стрільби – не більше 1 хв.

4.12.3. Вправа бойових стрільб

КС 6.09.1(2).1**Стрільба протитанкового відділення зі зміною вогневих позицій по цілях, що з'являються та рухаються****Цілі:**

танк (мішень № 12), що рухається під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці $300 - 250$ м;

два танки в окопі (мішень № 12б), що з'являються на 1 хв 30 с.

Дальності до цілей: $D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 1 снаряд для кожної обслуги ПТРК.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити танк, що рухається;

“задовільно” – уразити танк, що з'являється.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції. Час на підготовку до стрільби – не більше 1 хв.

Показ цілей здійснюється одночасно через $10 - 20$ с після зайняття вказаної вогневої позиції та доповіді тих, хто стріляє, про готовність до стрільби.

4.13. Вправи стрільб з автоматичного гранатомета на станку

4.13.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.10.1.1**Стрільба з місця по одиночній цілі**

Ціль: гранатометник в укритті – РПГ в окопі (мішень № 9а), нерухома.

Дальність до цілі: $1200 - 500$ м.

Час на стрільбу: 4 хв.

Кількість боєприпасів: 8 штатних пострілів.

Положення для стрільби: лежачи або сидячи.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній (вражаючій) черзі (посилання 32):

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з непідготовленої відкритої вогневої позиції.

Режим ведення вогню – мінімальний темп стрільби.

КС 2.10 (01).2.1**Стрільба поверх борту автомобіля (з БМ) та після спішування по широкій груповій цілі, що з'являється****Цілі:**

відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири грудні фігури (мішень № 6), чотири поясні фігури (мішень № 7), РПГ (мішень № 9) і кулеметна обслуга (мішень № 10а) на фронті 100 м і в глибину 50 м, що з'являються на 5 хв.

група піхоти – дві ростові фігури (мішені № 8) на фронті не менше 2 м, що з'являються три рази по 15 с.

Дальності до цілей:

Вид зброї	Цілі	
	відкрита жива сила та вогневі засоби	група піхоти
АГС-17, МК-19, RDS, УАГ-40	1300 – 800	
Автомат		250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів:

для гранатомета на станку – 12 штатних пострілів;

для автомата – 12.

Положення для стрільби:

для гранатомета на станку – з непідготовленої вогневої позиції;

для автомата – поверх борту автомобіля та на вибір того, хто стріляє.

Моторесурс: 0,3 км.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній (вражаючій) черзі (для автоматичного гранатомету на станку (далі – АГС), що не включений в систему управління вогнем (далі – СУВ):

“відмінно” – за 4 хв та уразити групу піхоти;

“добре” – за 4 хв 30 с та уразити групу піхоти;

“задовільно” – за 5 хв та уразити групу піхоти.

Особливості виконання вправи

Ті, хто стріляє, знаходяться в БМ (автомобілі). Рух БМ (автомобіля) – фронтальний. Відстань, яку долає БМ (автомобіль) від РВВ до рубежу припинення вогню – до 100 м.

За командою керівника стрільби “Атака з фронту (флангу, тилу), до бою” ті, хто стріляє, спішуються та здійснюють висування на визначену позицію на відстані 50 м, при цьому один із номерів обслуги здійснюється вогневе прикриття під час спішування – поверх борту автомобіля (з БМ) та під час пересування – на вибір того, хто стріляє.

Якщо під час стрільби на ураження цілі розсіювання проводилося менше ніж на 2/3 фронту цілі, оцінка за виконання вправи знижується на один бал.

КС 2.10.2.2**Стрільба з зупинки по глибокій груповій цілі, що з'являється,
з гранатомета на БМ****Ціль:**

відкрита жива сила та вогневі засоби – дві поясні фігури (мішень № 7), дві ростові фігури (мішень № 8), РПГ (мішень № 9) і кулеметна обслуга (мішень № 10а) по фронту 10 м і в глибину 50 м, що з'являються на 4 хв.

Дальність до цілі: 1200 – 500 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 10 штатних (навчальних) пострілів.

Положення для стрільби: з БМ.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній (вражаючій) черзі:

для АГС, який не включений в СУВ БМ:

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв;

для АГС, який включений в СУВ БМ:

“відмінно” – за 2 хв;

“добре” – за 2 хв 30 с;

“задовільно” – за 3 хв.

Особливості виконання вправи

Ті, хто стріляє, знаходяться в БМ (автомобілі). Рух БМ (автомобіля) – фронтальний. Відстань, яку долає БМ (автомобіль) від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Керівник стрільби на ділянці перед виконанням вправи визначає вогневі позиції (не менше 50 м між позиціями) та готує дані до цілей кожного варіанту, при цьому дальності до цілей визначаються з таким розрахунком, щоб ті, хто стріляє, набули практичних навичок у стрільбі по цілях із використанням сітки прицілу та за допомогою таблиці установок прицілу.

Перед початком стрільби у вихідному положенні гранатомет встановлюється на БМ в положенні “по-бойовому”.

За командою керівника стрільби екіпаж (навідник і командир відділення) висувається на вогневу позицію а той, хто стріляє, із виявленням цілі доповідає: “Ціль бачу”, готується до стрільби та здійснює пристрілку цілі одиночними пострілами, а після пристрілки переходить до стрільби на ураження автоматичним вогнем однією – двома чергами.

КС 2.10.2.3**Стрільба з місця по одиночних цілях, що з'являються,
зі зміною вогневої позиції****Цілі:**

гранатометник в укритті – РПГ в окопі (мішень № 9а), що з'являється на 4 хв;

ручний кулемет – кулеметна обслуга (мішень № 10), що з'являється на 4 хв.

Дальності до цілей: 1200 – 500 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 16 штатних пострілів.

Положення для стрільби: з невідготовлених вогневих позицій.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній (вражаючій) черзі для кожної цілі:

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з двох вогневих позицій, переміщення на наступну вогневу позицію здійснюється за командою керівника стрільби.

КС 2.10.2.4**Стрільба після пересування по груповій цілі, що з'являється,
з розсіюванням по фронту**

Ціль: жива сила, що залягла, та вогневі засоби – чотири грудні фігури (мішень № 6), дві поясні фігури (мішень № 7), РПГ (мішень № 9), кулеметна обслуга (мішень № 10а) по фронту 50 м і в глибину 30 м, що з'являються на 5 хв.

Дальність до цілі: 1200 – 500 м.

Час на стрільбу: 5 хв.

Кількість боєприпасів: 10 штатних пострілів.

Положення для стрільби: з коліна або сидячи.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:

“відмінно” – за 4 хв;

“добре” – за 4 хв 30 с;

“задовільно” – за 5 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з невідготовленої відкритої вогневої позиції.

Ті, хто стріляє, займають вогневу позицію на РВВ в положенні для стрільби “лежачи”. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – 30 м попереду, біля куща, із розібраним (зібраним) гранатометом, вперед” ті, хто стріляє, висуваються на вогневу позицію. Після зайняття зазначеної вогневої позиції тими, хто стріляє, у визначеному положенні для стрільби та доповіді про готовність здійснюється показ цілі.

Режим ведення вогню – мінімальний темп стрільби.

КС 2.10.2.5**Стрільба з борту бойової машини по цілях,
що з'являються****Цілі:**

група піхоти – чотири поясні фігури (мішень № 7) по фронту не менше 12 м, з'являється 1 раз на 3 хв;

піхота, що залягла – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6) по фронту не менше 3 м, з'являється 1 раз на 3 хв;

піхота на автомобілі (мішень № 22), з'являється 1 раз на 3 хв.

Дальність до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	Група піхоти	Піхота, що залягла	Піхота на автомобілі
АГС-17, МК-19, RDS, УАГ-40	400 – 1000	200 – 300	1000 – 1700

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей, проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 40 – 50 с.

Кількість боєприпасів: 24 штатних постріли.

Положення для стрільби: з борту бойової машини.

Рух БМ: фронтальний, відстань, яку долає БМ від РВВ до рубежу припинення вогню – 150 м.

Моторесурс: 0,5 км

Оцінка:

“відмінно” – влучити в габарити трьох цілей гранатами;

“добре” – влучити в габарити двох цілей гранатами, у тому числі в автомобіль із піхотою;

“задовільно” – влучити в габарити однієї цілі гранатами.

КС 2.10.2.6**Стрільба на якорі (в дрейфі, із місця) по надводній цілі**
(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів
Військово-Морських Сил)

Ціль: морська ціль (М № 21г) або кутовий відбивач “Піраміда” (М № 21в), який буксирується або дрейфує на водній поверхні.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Ціль	
		Морська ціль або кутовий відбивач “Піраміда”	
АГС-17, МК-19, RDS, УАГ-40	вдень	500 – 1200	800 – 300
	вночі	700 – 400	500 – 300

Час на стрільбу: 3 хв.

Кількість боєприпасів: для 30 мм та 40 мм гранатометів незалежно від способу встановлення на борту – 9 штатних пострілів.

Положення для стрільби: зі станка (штатного або визначеного місця) гранатомета.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг;

“добре” – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг;

“задовільно” – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг.

Вправа виконується з борту корабля (катера, судна, плавзасобу) на якорі (в дрейфі).

Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

КС 2.10.2.7**Стрільба на ходу по надводній цілі**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів
Військово-Морських Сил)

Ціль: морська ціль (М № 21г) / кутовий відбивач “Піраміда” (М № 21в), який буксирується або дрейфує на водній поверхні.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Ціль	
		Морська ціль або кутовий відбивач “Піраміда”	
АГС-17, МК-19, RDS, УАГ-40	вдень	500 – 1200	300 – 800
	вночі	400 – 700	300 – 500

Час на стрільбу: 4 хв.

Кількість боєприпасів: для 30 мм та 40 мм гранатометів незалежно від способу встановлення на борту – 12 штатних пострілів.

Положення для стрільби: зі станка (штатного або визначеного місця) гранатомета.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг;

“добре” – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг;

“задовільно” – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг.

Вправа виконується з борту корабля (катера, судна, плавзасобу) на ходу. Під час виконання вправи вночі цілі можуть освітлюватись (підсвічуватись).

КС 2.10.2.8**Стрільба з гранатомета по берегових цілях**

(для кораблів, катерів, суден, плавзасобів і підрозділів
Військово-Морських Сил)

Цілі: група піхоти – кулеметна обслуга (М № 10а) та два стрільці – поясна фігура (М № 7) і ростова фігура (М № 8) по фронту 10 м;

відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири грудні фігури (М № 6), чотири поясні фігури (М № 7), РПГ (М № 9) і кулеметна обслуга (М № 10а) по фронту 100 м і в глибину 50 м або (М № 21д);

піхота, що залягла – ручний кулемет (М № 10) та грудна фігура (М № 6) по фронту не менше 3 м;

легка броньована техніка (М 21д).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		Піхота, що залягла	Відкрита жива сила та вогневі засоби	Група піхоти
АГС-17, МК-19, RDS, УАГ-40	вдень і вночі	400 – 600	800 – 1300	600 – 800

Час на стрільбу: 3 хв.

Кількість боєприпасів: для 30 мм та 40 мм гранатометів (АГС-17, МК-19 тощо та їх модифікації) незалежно від способу встановлення на борту – 12 штатних пострілів.

Оцінка:

“відмінно” – влучити в габарити трьох цілей гранатами;

“добре” – влучити в габарити двох цілей гранатами;

“задовільно” – влучити в габарити однієї цілі гранатами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ходу вдень або вночі під час маневрування корабля (катера, судна, плавзасобу) на прямих (змінних) курсах, на дистанції не менше 100 метрів. Під час стрільби швидкість не менше 6 вузлів, для швидкохідних катерів – не менше 15 вузлів. Вогонь по цілі відкривається за командою “Вогонь” після досягнення ціллю дозволеного сектора стрільби по ній і припиняється з виходом цілі з дозволеного сектора стрільби.

4.13.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.10.1.1

Стрільба після пересування по широкій груповій цілі, що з’являється, із розсіюванням по фронту

Ціль: жива сила та вогневі засоби – чотири поясні фігури (мішень № 7), дві ростові фігури (мішень № 8), РПГ (мішень № 9), кулеметна обслуга (мішень № 10а) по фронту 100 м і в глибину 50 м, що з’являються на 4 хв.

Дальність до цілі: 1600 – 1000 м.

Час на стрільбу: 4 хв.

Кількість боєприпасів: 14 штатних пострілів.

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній (вражаючій) черзі:

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв.

4.13.3. Вправи бойових стрільб

КС 6.10.1.1

Стрільба гранатометного відділення після пересування з місця по груповій цілі з розсіюванням по фронту

Ціль: відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири поясні фігури (мішень № 7), дві ростові фігури (мішень № 8), РПГ (мішень № 9), кулеметна обслуга (мішень № 10а) по фронту 100 м і в глибину 50 м, що з’являються на 5 хв.

Дальність до цілі: 1500 – 800 м.

Час на стрільбу: 5 хв.

Кількість боєприпасів: 20 штатних пострілів (для гранатомета, що веде пристрілку цілі – 12, для іншого – 8).

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній (вражаючій) черзі:

“відмінно” – за 3 хв 30 с;

“добре” – за 4 хв;

“задовільно” – за 5 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з непередбачених відкритих вогневих позицій.

Ті, хто стріляє, займають вогневі позиції на РВВ в положенні для стрільби “лежачи”. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – 50 м попереду, біля куща, із розібраним (зібраним) гранатометом, вперед” ті, хто стріляє, висуваються на вогневу позицію. З виходом тих, хто стріляє, у район вогневої позиції за командою командира відділення “Першому, місце тут, другому – 10 м праворуч, напрямок стрільби – жовте коло, положення для стрільби – з коліна (сидячи), відділення – до бою” ті, хто стріляє, займають вказані вогневі позиції у визначеному положенні для стрільби.

Після зайняття зазначеної вогневої позиції тими, хто стріляє, у визначеному положенні та доповіді про готовність здійснюється показ цілі. Ті, хто стріляє, переходять до стрільби на ураження після здійснення пристрілки цілі.

Режим ведення вогню – мінімальний темп стрільби.

Стрільба ведеться за цілевказанням корегувальника (керівника стрільби) або командира підрозділу з використанням спеціалізованого програмного забезпечення “Кропива” та БпЛА.

КС 6.10.1.2**Стрільба взводом по широкій груповій цілі
з розсіюванням по фронті**

Ціль: відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири грудні фігури (мішень № 6), дві поясні фігури (мішень № 7), РПГ (мішень № 9), дві кулеметні обслуги (мішень № 10а) по фронті 100 м і в глибину 50 м, що з’являються на 6 хв.

Дальність до цілі: 1500 – 1200 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 54 штатних постріли (для гранатомета, що веде пристрілку цілі – 14, інші розподіляються рівномірно між обслугами, що стріляють).

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній (вражаючій) черзі:

“відмінно” – за 4 хв 30 с;

“добре” – за 5 хв;

“задовільно” – за 6 хв.

Стрільба ведеться за цілевказанням командира підрозділу з використанням спеціалізованого програмного забезпечення “Кропива” та БПЛА.

4.14. Вправи стрільб із великокаліберних кулеметів і кулеметів встановлених на спеціальних машинах**4.14.1. Вправи навчальних стрільб****КС 2.11.1.1****Стрільба з місця по цілях, що з’являються****Цілі:**

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з’являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

БТР, що атакує – БТР (мішень № 13), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 10 с;

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		протитанкова гармата на вогневій позиції	БТР, що атакує
Великокаліберний кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600
	вночі	500 – 400	700 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 15, із них 5 із трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити БТР, що атакує;

“задовільно” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату на вогневій позиції;

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції.

КС 2.11.1.2**Стрільба з місця по цілях, що з'являються****Цілі:**

БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 10 с із проміжком 5 с або рухається зі швидкістю 15 – 20 км/год;

група піхоти, що спішується – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються два рази по 10 с із проміжком 5 с;

група піхоти, що залягла – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та стрілець (мішень № 7) розташовуються по фронту 10 м, що з'являється два рази по 10 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	група піхоти, що спішується	група піхоти, що залягла
Великокаліберний кулемет, кулемет	вдень	800 – 700	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 30, із них 9 із трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити БТР та групу піхоти, що залягла;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції короткими чергами (2 – 3 набоями або одиночними пострілами для ДШК).

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 2.11.1.3**Стрільба з місця по цілях, що з'являються з кулеметної установки на спеціальній машині****Цілі:**

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється три рази по 10 с із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

група піхоти – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) і ростова фігура (мішень № 8) по фронту 10 м, що з'являються п'ять разів по 7 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправи з кулемета ціль – протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), замінюється ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		протитанкова гармата на вогневій позиції	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
Великокаліберний кулемет, кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600	400 – 300
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 30, із них 9 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки;

для стрільби з кулемета ПКТ – 31, із них 9 з трасуючою кулею.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби БМ (автомобіль) висувається на глибину 100 – 150 м і займає підготовлену вогневу позицію. Під час виконання вправи розрахунок (екіпаж) забезпечується засобами зв'язку. Рух автомобіля – фронтальний.

КС 2.11.1.4**Стрільба з підготовленої вогневої позиції по цілях, що з'являються****Цілі:**

протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з'являється три рази по 10 с із проміжком 5 с;

група піхоти – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та стрілець – поясна фігура (мішень № 7) розташовуються по фронту 10 м, що з'являються три рази по 7 с із проміжком 5 с;

протитанковий ручний гранатомет (мішень № 9), що з'являється два рази по 7 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі	група піхоти	протитанковий ручний гранатомет
Великокаліберний кулемет, кулемет	вдень	800 – 700	500 – 400	400 – 300
	вночі	700 – 600	500 – 400	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 35, із них 8 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі безвідкатну гармату (ПТРК) в окопі; “задовільно” – уразити безвідкатну гармату (ПТРК) в окопі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції короткими чергами.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 2.11.1.5**Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються****Цілі:**

протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з’являється 3 рази по 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється БТР (мішень № 13), що з’являються на 30 с (на 40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	600 – 500
	вночі	700 – 600	500 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу та руху цілей.

Кількість боєприпасів: 30, із них 9 із трасуючими кулями.

Положення для стрільби: з підготовленої для стрільби вогневої позиції.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (в горах – БТР); “задовільно” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 2.11.1.6

**Стрільба з місця по наземних цілях
з кулемета на зенітній кулеметній установці
з положення для стрільби по наземних цілях
(для підрозділів протиповітряної оборони)**

Ціль: протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) або безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17, 17а), що з’являється на 60 с.

Дальність до цілі: 700 – 500 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 10, із них 3 із трасуючими кулями (для спареної зенітної кулеметної установки (ЗПУ-2) – 16, із них 4 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома кулями;

“добре” – уразити ціль не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції, основним способом стрільби є стрільба із механічним прицілом (прицілом для наводки по наземних цілях).

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 2.11.1.7

**Стрільба з місця по вертольотах вогневої підтримки
з кулемета на зенітній кулеметній установці
з положення для стрільби по повітряних цілях
(для підрозділів протиповітряної оборони)**

Ціль: вертоліт (мішень № 25, 25а), що з’являється на 45 – 60 с.

Дальність до цілі: 700 – 1300 м, висота підйому цілі – 5 – 30 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 16, із них 4 із трасуючими кулями (для спареної зенітної кулеметної установки (ЗПУ-2) – 32, 8 з яких трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома кулями;

“добре” – уразити ціль не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції, основним способом стрільби є стрільба із зенітним (коліматорним) прицілом. Вид вогню (короткими, довгими чергами або безперервним вогнем) визначається начальником розрахунку відповідно до правил стрільби залежно від обстановки.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 2.11.1.8

**Стрільба з місця по повітряній цілі, яка маневрує висотою,
з кулемета на зенітній кулеметній установці
з положення для стрільби по повітряних цілях
(для підрозділів протиповітряної оборони)**

Ціль: одиночна ціль, яка маневрує висотою (освітлювальний снаряд – 122/152 мм (міна – 120/82 мм, РОП-50).

Дальність до цілі: 500–1500 м, висота цілі – 300 – 1500 м.

Час на стрільбу: обмежується часом горіння активної речовини освітлювальних засобів.

Кількість боєприпасів: 20, із них 6 із трасуючими кулями (для спареної зенітної кулеметної установки (ЗПУ-2) – 40, із них 12 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома трасами;

“добре” – уразити ціль двома трасами;

“задовільно” – уразити ціль однією трасою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції, основним способом стрільби є стрільба із зенітним (коліматорним) прицілом. Вид вогню (короткими, довгими чергами або безперервним вогнем) визначається начальником розрахунку у відповідності до правил стрільби залежно від обстановки.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

Для виконання вправи із 14,5 мм спареної зенітної кулеметної установки (ЗПУ-2) кількість боєприпасів подвоюється (по 40 на кожний кулемет).

КС 2.11.1.9

Стрільба з берега по надводній цілі

(для Військово-Морських Сил)

Цілі:

морська ціль (мішень 21д), яка буксирується або дрейфує на водній поверхні / МБеА³³, або група МБеА, що рухаються з морського напрямку в напрямку узбережжя, відстань між МБеА – до 50 м;

група плавців (4М № 5) – дрейфує на водній поверхні в габариті 20 х 20 м, відстань між мішенями групової цілі 2 – 4 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Ціль 1		Ціль 2
		морська ціль	або МБеА	група плавців
Великокаліберний кулемет	вдень	1200 – 1000	1000 – 500	800 – 300
	вночі	700 – 400	700 – 400	400 – 300

Кількість боєприпасів: 80 набоїв, із них 25 – з трасуючими кулями.

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілей у дозволеному секторі стрільби.

Положення для стрільби: з сошки (зі станка, кулеметної установки (далі – КУ) за вибором того, хто стріляє.

Оцінка за ураження цілі 1:

“відмінно” – уразити ціль чотирма чергами;

“добре” – уразити ціль трьома чергами;

“задовільно” – уразити ціль двома чергами.

Оцінка за ураження цілі 2:

“відмінно” – уразити всі мішені;

“добре” – уразити три мішені;

“задовільно” – уразити дві мішені.

³³ Тут і далі МБеА – морський (водний) безекіпажний апарат

Оцінка за вправу:

“відмінно” – уразити ціль 1 на “відмінно”, ціль 2 на “добре”;

“добре” – уразити ціль 1 на “добре”, ціль 2 на “задовільно”;

“задовільно” – уразити обидві цілі на “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Буксирування цілі 1 / цілі 2 здійснюється під кутом до площини стрільби, близьким до 90°, зі швидкістю не менше 11 км/год (6 вузлів).

Вид вогню: довгими чергами по цілі 1 / цілі 2, короткими по групі плавців.

Під час виконання вправи вночі ціль освітлюється (підсвічуються).

КС 2.11.1.10**Стрільба з плоту (тренажера “Хитавиця”) по надводній цілі**

(для Військово-Морських Сил)

Ціль: МБеА (QST-33) / морська ціль (мішень 21д), яка буксирується або дрейфує на водній поверхні / група плавців (4М № 6, 4М № 4г, 6М № 4б, 6М № 4в) – дрейфує на водній поверхні в габариті 20 х 20 м, відстань між мішенями групової цілі 2 – 4 м.

Дальності до цілі:

Вид зброї	Умови стрільби	Ціль		
		МБеА	або морська ціль	або група плавців
Великокаліберний кулемет	вдень	500 – 100	1200 – 1000	500 – 300
	вночі	700 – 400	700 – 400	400 – 300

Кількість боєприпасів: 80 набоїв, із них 25 – із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: 60 с.

Положення для стрільби: зі станка кулемета.

Оцінка:

а) ураження МБеА (морської цілі):

“відмінно” – уразити ціль першою – восьмою чергою;

“добре” – уразити ціль десятою – чотирнадцятою чергою;

“задовільно” – уразити ціль.

б) ураження групи плавців:

“відмінно” – уразити всі мішені;

“добре” – уразити п’ятнадцять мішеней;

“задовільно” – уразити десять мішеней.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з тренажера “Хитавиця”, встановленого на березі (причалі), або з плоту на воді, вдень і вночі. Під час виконання вправи з берега два військовослужбовці розхитують тренажер, створюючи штучне хвилювання моря (річки). Станок кулемета закріплюється на платформі, що встановлюється на пружинах, завдяки яким вона розхитується одним або двома військовослужбовцями.

Вид вогню: короткими чергами.

Під час виконання вправи вночі ціль освітлюється (підсвічується).

КС 2.11.1.11**Стрільба з місця по повітряній цілі, яка маневрує висотою
(з положення для стрільби по повітряних цілях)**

Ціль: одиночна, яка маневрує висотою (освітлювальний снаряд – 122/152/155 мм (міна – 120/82 мм, РОП-50 тощо) / імітатор повітряної цілі / світлова мітка³⁴ лазерного променя вночі.

Дальність до цілі: 1500 – 500 м, висота цілі: 300 – 1500 м.

Час на стрільбу по:

освітлювальному снаряду (міні) – обмежується часом горіння активної речовини освітлювальних засобів;

імітатору повітряної цілі (БпЛА – повітряна мішень) – 2 хв;

світловій мітці лазерного промені вночі – 35 – 40 с.

Кількість боєприпасів: 40, із них 12 із трасуючими кулями (для спареної зенітної кулеметної установки, яка складається з двох великокаліберних кулеметів – 60, із них 18 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки).

Положення для стрільби:

по повітряних цілях зі спеціальної машини, автомобіля, мобільної платформи, яка обладнана КУ;

по повітряних цілях зі станка (штатного або визначеного місця) кулемета на кораблі (катері, плавзасобі).

Оцінка стрільби по:

а) освітлювальному снаряду (міні) / світловій мітці лазерного променя вночі:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома чергами³⁵;

“добре” – уразити ціль двома чергами³⁵;

“задовільно” – уразити ціль однією чергою³⁵.

б) імітатору повітряної цілі (БпЛА – мішень):

“відмінно” – уразити ціль першою або другою чергою;

“добре” – уразити ціль третьою або четвертою чергою;

“задовільно” – уразити ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується розрахунком (вогневою групою) вдень або вночі з вогневої позиції, а з борту корабля (катера, плавзасобу) – на якорі (в дрейфі). Пошук цілі здійснюється в секторі спостереження визначеного командиром розрахунку. Основним способом стрільби є стрільба із зенітним / коліматорним / оптичним / тепловізійним прицілом тощо, у тому числі з виведенням зображення та сітки прицілу на планшет. Вид вогню (короткими, довгими чергами або безперервним вогнем) визначається командиром розрахунку у відповідності до правил стрільби залежно від обстановки.

³⁴ Тут і далі світлова мітка лазерного променя наведена на імітовану уявну повітряну ціль, наприклад повітряний “змій”, шаруваті хмари (300 – 450 м від землі), купчасті хмари (1 – 2 км від землі) тощо.

³⁵ Під час оцінки стрільби за допомогою: ТЗК – черга пройшла через мале кільце; бінокля Б-12 (Б-8) – черга пройшла через кутомірну сітку 0-05 в обидві сторони від перехрестя.

Під час виконання вправи командир / номер розрахунку (вогневої групи) корегує вогонь кулеметника (вночі – з використанням лазерного променя / точкового прожектора).

КС 2.11.2.1

Стрільба з місця по легкоброньованих цілях, що з'являються, зі зміною вогневих позицій

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 10 с із проміжком 5 с;
протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		БТР	протитанкова гармата на вогневій позиції
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	600 – 500
	вночі	700 – 600	500 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 30, із них 10 із трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату в окопі;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з непідготовленої вогневої позиції короткими чергами.

Керівник стрільби на ділянці визначає тим, хто навчається, 2 – 3 вогневі позиції на віддаленні одна від одної не менше 10 метрів і черговість стрільби на них. Ті, хто навчається, після зайняття вогневої позиції та обстрілу цілі, що з'явилася першою, самостійно потайки переміщуються на нову вогневу позицію, займають її та ведуть вогонь по інших цілях.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 2.11.2.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються та рухаються, з кулемета на спеціальній машині

Цілі:

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється три рази по 10 с із проміжком 5 с;

БТР, що атакує у фланг – БТР (мішень № 13а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

група піхоти, що обходить – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) і ростова фігура (мішень № 8) на фронті 10 м, що з'являються п'ять разів по 7 с із проміжком 5 с.

Цілі під час виконання вправи з кулемета ПКТ:

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) замінюється ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б);

БТР, що атакує у фланг – БТР (мішень № 13а) замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправи в горах або за сильного вітру (більше 10 м/с) мішень, що рухається, замінюється БТР (мішень № 13) (під час виконання вправи з кулемета ПКТ безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з'являється два рази по 25 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		протитанкова гармата на вогневій позиції	БТР, що атакує у фланг	група піхоти, що обходить
Великокаліберний кулемет, кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600	500 – 400
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 36, із них 10 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки;

для стрільби з кулемета ПКТ – 40, із них 12 з трасуючою кулею.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі протитанкову гармату на вогневій позиції;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби БМ (автомобіль) висувається на глибину 100 – 150 м і займає вогневу позицію. Під час виконання вправи розрахунок (екіпаж) забезпечується засобами зв'язку.

КС 2.11.2.3**Стрільба з коротких зупинок по цілях, що з'являються та рухаються, з кулемета на спеціальній машині****Цілі:**

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

БТР, що атакує у фланг – БТР (мішень № 13а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

ПТРК в укритті – ПТРК в окопі (мішень № 9в), що з'являється три рази по 10 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправи в горах або за сильного вітру (більше 10 м/с) мішень, що рухається, замінюється ПТРК в окопі (мішень № 9в), що з'являється три рази по 10 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		безвікатна гармата на автомобілі	БТР, що атакує у фланг	ПТРК в укритті
Великокаліберний кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600	400 – 300
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню – 2 хв 50 с.

Кількість боєприпасів: 20, із них 6 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки.

Моторесурс: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР, що атакує у фланг;

“задовільно” – уразити БТР, що атакує у фланг.

Особливості виконання вправи

Рух автомобіля – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

За командою керівника стрільби БМ (автомобіль) висувається на зазначену вогневу позицію. У ході висування навідник кулемета виявляє та за командою командира відділення (самостійно) веде вогонь по виявлених цілях.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 с.

Вправа виконується в складі розрахунку (екіпажу). Під час виконання вправи екіпаж забезпечується засобами зв’язку.

КС 2.11.2.4

**Стрільба на ходу по повітряній цілі, яка маневрує висотою
з борту корабля (катера, плавзасобу)
(для Військово-Морських Сил)**

Ціль: одиночна, яка маневрує висотою (освітлювальний снаряд – 122/152/155 мм (міна – 120/82 мм, РОП-50 тощо) / імітатор повітряної цілі / світлова мітка лазерного променя вночі.

Дальність до цілі: 1500–500 м, висота цілі: 300 – 1500 м.

Час на стрільбу по:

освітлювальному снаряду (міні) – 1 хв;

імітатору повітряної цілі (БпЛА – повітряна мішень) – 3 хв;

світловій мітці лазерного променя вночі – 1 – 2 хв.

Кількість боєприпасів: 60, із них 18 із трасуючими кулями (для спареної зенітної кулеметної установки, яка складається з двох великокаліберних кулеметів – 80, із них 24 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки).

Положення для стрільби: по повітряних цілях зі станка (штатного або визначеного місця) кулемета на кораблі (катері, плавзасобі).

Оцінка стрільби по:

а) освітлювальному снаряду (міні) / світловій мітці лазерного променя вночі:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома чергами³⁵;

“добре” – уразити ціль двома чергами³⁵;

“задовільно” – уразити ціль однією чергою³⁵.

б) імітатору повітряної цілі (БпЛА – мішень):

“відмінно” – уразити ціль першою або другою чергою;

“добре” – уразити ціль третьою або четвертою чергою;

“задовільно” – уразити ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується розрахунком (вогневою групою) вдень або вночі з борту корабля (катера, плавзасобу) на ходу. Пошук цілі здійснюється у секторі спостереження визначеного командиром розрахунку. Основним способом стрільби є стрільба із зенітним / коліматорним / оптичним / тепловізійним прицілом тощо, у тому числі з виведенням зображення та сітки прицілу на планшет. Вид вогню (короткими, довгими чергами або безперервним вогнем) визначається командиром розрахунку у відповідності до правил стрільби залежно від обстановки.

Під час виконання вправи командир / номер розрахунку (вогневої групи) корегує вогонь кулеметника (вночі – з використанням лазерного променя / точкового прожектора).

КС 2.11.2.5

Стрільба з борту корабля (катера, плавзасобу) по плаваючій міні
(для Військово-Морських Сил)

Ціль: макет якірної міні / морська ціль (мішень 21д), що дрейфує на водній поверхні.

Дальність до цілі: 200 – 100 м.

Кількість боєприпасів: 30 набоїв, із них 10 із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: до 60 с.

Положення для стрільби: зі станка (штатного або визначеного місця) кулемета.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль першою або другою чергою;

“добре” – уразити ціль третьою або четвертою чергою;

“задовільно” – уразити ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ходу вдень, на траверзних кутах на дистанції не менше 150 – 200 метрів.

Вид вогню: короткими чергами.

КС 2.11.2.6

**Стрільба з борту корабля (катера, плавзасобу)
по швидкохідних малорозмірних катерах
(для Військово-Морських Сил)**

Ціль: МБеА (QST-33).

Дальність до цілі: 2000 – 500 м.

Кількість боєприпасів: 80, 25 із яких трасуючими кулями.

Час на стрільбу: 2 – 3 хв.

Положення для стрільби: зі станка (штатного або визначеного місця) кулемета.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль першою – четвертою чергою;

“добре” – уразити ціль п’ятою – сьомою чергою;

“задовільно” – уразити ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ходу вдень під час маневрування корабля (катера, плавзасобу) на різних кутах. Стрільба виконується на зустрічних курсах із виконанням маневрування. Швидкість цілі від 10 – 20 м/с (20 – 40 вузлів).

Вид вогню: довгими чергами.

КС 2.11.2.7

**Стрільба з борту корабля (катера, плавзасобу)
по морських (водних) безекіпажних апаратах
(для Військово-Морських Сил)**

Ціль: МБеА.

Дальність до цілі: 800 – 200 м.

Кількість боєприпасів: 80 набоїв, із них 25 – з трасуючими кулями.

Час на стрільбу: 1 – 2 хв.

Положення для стрільби: зі станка (штатного або визначеного місця) кулемета.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль першою – четвертою чергою;

“добре” – уразити ціль п’ятою – сьомою чергою;

“задовільно” – уразити ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ходу вдень або вночі під час маневрування корабля (катера, плавзасобу) на різних кутах. МБеА (ціль), починаючи з відстані 800 м, слідує курсом на корабель. Корабель веде вогонь по цілі та здійснює маневрування з метою ухилення від зіткнення з ціллю. Швидкість цілі 10 – 20 м/с (20 – 40 вузлів).

Вид вогню: довгими чергами.

КС 2.11.2.8

Стрільба з великокаліберного кулемета по надводних цілях
(для кораблів, катерів, суден і підрозділів Військово-Морських Сил)

Цілі: морська ціль (М № 21д), яка буксирується або дрейфує (на якорі) на водній поверхні.

Дальність до цілі: 800 – 1500 м.

Час на стрільбу: 3 хв.

Кількість боєприпасів: 30.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг;

“добре” – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг;

“задовільно” – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ходу вдень або вночі під час маневрування корабля (катера, судна, плавзасобу) та катера-буксирувальника на прямих курсах під час стрільби по мішені, що буксирується, та під час маневрування корабля (катера, судна, плавзасобу) на прямих (змінних) курсах – по мішені на якорі (в дрейфі).

Кутова відстань між мішенню та буксирувальником повинна становити під час маневрування мішені на постійному курсі – не менше 3 градусів. Буксирування цілі здійснюється вліво під кутом до площини стрільби, близьким до 90°, зі швидкістю не менше 6 вузлів.

Під час стрільби швидкість корабля (катера, судна, плавзасобу) становить не менше 6 вузлів, для швидкохідних катерів – не менше 15 вузлів.

Вогонь по цілі відкривається за командою “Вогонь” після досягнення цілі дозволеного сектору стрільби по ній і припиняється з виходом цілі з дозволеного сектора стрільби.

Режим ведення вогню: короткими чергами.

КС 2.11.2.9

Стрільба з великокаліберного кулемета по берегових цілях
(для кораблів, катерів, суден і підрозділів Військово-Морських Сил)

Цілі: група піхоти – кулеметна обслуга (М № 10а) та два стрільці – поясна фігура (М № 7) і ростова фігура (М № 8) по фронту 10 м;

відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири грудні фігури (М № 6), чотири поясні фігури (М № 7), РПГ (М № 9) і кулеметна обслуга (М № 10а) по фронту 100 м і в глибину 50 м;

піхота, що залягла – ручний кулемет (М № 10) та грудна фігура (М № 6) по фронту не менше 3 м;

легка броньована техніка (М № 21д).

Дальність до цілі:

група піхоти – 600 – 1500;

відкрита жива сила та вогневі засоби – 800 – 1500;

піхота, що залягла – 400 – 1000;

легка броньована техніка (М 21д) – 800 – 2000.

Час на стрільбу: 3 хв.

Кількість боєприпасів: 30.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менш ніж 90 % зроблених черг;

“добре” – уразити ціль не менш ніж 70 % зроблених черг;

“задовільно” – уразити ціль не менш ніж 50 % зроблених черг.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ходу вдень або вночі під час маневрування корабля (катера, судна, плавзасобу) на прямих (змінних) курсах.

Під час стрільби швидкість становить не менше 6 вузлів, для швидкохідних катерів – не менше 15 вузлів.

Вогонь по цілі відкривається за командою “Вогонь” після досягнення цілі дозволеного сектора стрільби по ній і припиняється з виходом цілі з дозволеного сектора стрільби.

Режим ведення вогню: короткими чергами.

4.14.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.11.1.1

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі – (мішень № 17), що рухається під кутом 30 – 60° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

БТР (мішень № 13а), що з’являється на 30 с; кулеметний розрахунок (мішень № 10а), що з’являється на 20 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється БМП (мішень № 14а), що з’являється на 30 с (на 40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	БТР, що атакує	кулеметний розрахунок
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	700 – 600	500 – 400
	вночі	700 – 800	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 25, 8 із яких трасуючими кулями.

Положення для стрільби: з підготовленої для стрільби вогневої позиції.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 3.11.1.2

**Стрільба з місця по наземних цілях
з кулемета на зенітній кулеметній установці
(з положення для стрільби по наземних цілях) зі зміною вогневої позиції
(для підрозділів протиповітряної оборони)**

Цілі:

протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється на 60 с;
кулеметний розрахунок (мішень № 10а), що з'являється на 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
Великокаліберний кулемет (зенітна кулеметна установка)	протитанкова (безвідкатна) гармата	кулеметний розрахунок
	700 – 500	500 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 20, із них 6 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки (для спареної зенітної КУ (ЗПУ-2) – 32, із них 8 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у чотири стрічки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі, на кожній вогневій позиції;

“добре” – уразити не менше однієї цілі, на кожній вогневій позиції;

“задовільно” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується по двох мішенях із двох підготовлених вогневих позицій, які розташовані на відстані не менше 10 метрів одна від одної. Зміна вогневої позиції здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці, після заміни вогневої позиції проводиться перезарядження кулемета (кулеметів). Час зміни розрахунком вогневої позиції оцінюється окремо відповідно до збірника тактичних нормативів.

Основним способом стрільби є стрільба з механічним прицілом (прицілом для наведення по наземних цілях).

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 3.11.1.3

**Стрільба з місця по вертольотах вогневої підтримки
з кулемета на зенітній кулеметній установці
(з положення для стрільби по повітряних цілях) зі зміною вогневої позиції
(для підрозділів протиповітряної оборони)**

Ціль: вертоліт (мішень № 25, 25а), що з'являється на 45 – 60 с.

Дальність до цілі: 700 – 1300 м, висота підйому цілі 5 – 30 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 32, 8 із яких трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки (для спареної зенітної КУ (ЗПУ-2) – 64, із них 16 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у чотири стрічки).

Оцінка:

“відмінно” – ціль уражена не менше ніж п’ятьма кулями;

“добре” – ціль уражена не менше ніж трьома кулями;

“задовільно” – ціль уражена не менше ніж двома кулями.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується по одній мішені з двох підготовлених вогневих позицій, які розташовані на відстані не менше 10 метрів одна від одної. Зміна вогневої позиції здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці, після заміни вогневої позиції проводиться перезаряджання кулемета (кулеметів). Показ цілі здійснюється після заняття розрахунком вогневої позиції та готовності до стрільби. Основним способом стрільби є стрільба із зенітним (коліматорним) прицілом. Вид вогню (короткими, довгими чергами або безперервним вогнем) визначається начальником розрахунку відповідно до правил стрільби залежно від обстановки. Час зміни розрахунком вогневої позиції оцінюється окремо відповідно до збірника тактичних нормативів.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 3.11.2.1

**Стрільба з коротких зупинок по цілях, що з’являються та рухаються,
в наступальному бою з кулемета на спеціальних машинах**

Цілі:

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється три рази по 10 с із проміжком 5 с;

БТР, що обходить – БТР (мішень № 13а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

група піхоти, що обходить – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) і ростова фігура (мішень № 8) по фронту 10 м, що з’являються п’ять разів по 7 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправи в горах або за сильного вітру (більше 10 м/с) ціль, що рухається, замінюється БТР (мішень № 13), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	БТР, що обходить	група піхоти, що обходить
Великокаліберний кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600	400 – 300
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню – 2 хв 45 с (в горах – 2 хв 55 с).

Кількість боєприпасів: 20, із них 6 із трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки.

Моторесурс: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі кулеметну обслугу;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР, що обходить;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Рух автомобіля – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Вправа виконується в складі розрахунку (екіпажу). Під час виконання вправи екіпаж забезпечується засобами зв’язку.

4.15. Вправи стрільб із пістолета**4.15.1. Вправи навчальних стрільб****КС 2.12.1.1****Стрільба по нерухомій цілі**

Ціль: грудна фігура з колами (мішень № 4) на щиті $0,75 \times 0,75$ м, що встановлюється на висоті очей того, хто стріляє, нерухома.

Дальність до цілі: (м): 25 м.

Час на стрільбу: 5 хв.

Кількість боєприпасів: 5.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – вибити 40 очок;

“добре” – вибити 35 очок;

“задовільно” – вибити 30 очок.

КС 2.12.1.2**Стрільба з місця по нерухомій цілі**

(для загальновійськових і розвідувальних підрозділів)

Цілі: чотири мішені МКПС (мішень № 4а) на щиті $0,45 \times 0,57$ м, що встановлюються на фронті 2 – 3 м на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	МКПС	МКПС	МКПС	МКПС
Пістолет ³⁶	3	5	10	15

Час на стрільбу: 40 с.

Кількість боєприпасів: 20, що споряджаються по 5 у чотири магазини.

Положення для стрільби: стоячи (хват зброї на вибір того, хто стріляє).

Оцінка:

“відмінно” – вибити 80 очок;

“добре” – вибити 65 очок;

“задовільно” – вибити 40 очок.

³⁶ Тут і далі під пістолетом слід вважати зразки пістолетів з характеристиками, аналогічними пістолету ПМ (ПБ, Форт, CZ-82, CZ-83, Glock-17(19) тощо).

Особливості виконання вправи

По кожній цілі стрільба ведеться серією з п'яти пострілів.

Залікові зони: “А” – 5 очок, “С” – 3 очки, “D” – 1 очко.

За кожний промах у мішень нараховуються штрафні бали (мінус 5 очок).

КС 2.12.1.3**Стрільба з місця по цілі, що з'являється**

Ціль: стрілець – поясна фігура (мішень № 7), що з'являється три рази по 8 с із проміжком 4 – 5 с.

Дальність до цілі: 25 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 3.

Положення для стрільби: під час кожного показу з різних положень (стоячи, з коліна, лежачи)

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль трьома кулями;

“добре” – уразити ціль двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль однією кулею.

КС 2.12.1.4**Стрільба з місця різними способами по цілі, що з'являється****Ціль:**

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється три рази по 5 с вдень (по 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи вночі мішень освітлюється розсіяним світлом.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	стрілець, що атакує
Пістолет	25 – 35
АПС	50 – 75

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів:

для ПМ (ПБ) – 4;

для АПС – 6.

Положення для стрільби: під час першого показу цілі – стоячи, другого – з коліна, третього – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль під час першого показу;

“добре” – уразити ціль під час другого показу;

“задовільно” – уразити ціль під час третього показу.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи з пістолета АПС дозволяється використовувати кобуру-приклад.

Режим ведення вогню з АПС – одиночними пострілами.

КС 2.12.1.5**Швидкісна стрільба з пістолета з різних рук**

(для підрозділів Десантно-штурмових військ, підрозділів розвідки)

Цілі: мішень МКПС метрична (мішень № 4д) на щиті $0,46 \times 0,76$ м, що встановлюються на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі
	МКПС
Пістолет	10

Час на стрільбу: 14 с.

Кількість боєприпасів: 9, що споряджаються у два магазини: у перший 6, у другий 3.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – вибити 9 очок за 10 с у зоні А;

“добре” – вибити 8 очок за 12 с у зоні А;

“задовільно” – вибити 7 очок за 14 с у зоні А.

Особливості виконання вправи

За сигналом (командою) зробити три постріли по цілі з правої руки, три постріли з лівої руки, перезарядити пістолет, зробити три постріли з обох рук.

Залікова зона: “А” – 1 очко – одне влучання.

КС 2.12.1.6**Швидкісна стрільба з пістолета з різних положень**

Цілі: три мішені МКПС метричні (мішень № 4д) на щиті $0,46 \times 0,76$ м, що встановлюються на фронті 2 – 3 м на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	МКПС	МКПС	МКПС
Пістолет	15	10	5

Час на стрільбу: 30 с.

Кількість боєприпасів: 15, що споряджаються у три магазини по 5.

Положення для стрільби: стоячи, (хват зброї на вибір того, хто стріляє).

Оцінка:

“відмінно” – вибити 13 очок за 20 с у зоні А;

“добре” – вибити 11 очок за 25 с у зоні А;

“задовільно” – вибити 9 очок за 30 с у зоні А.

Особливості виконання вправи

За сигналом (командою) прийняти положення “лежачи” та зробити три постріли по цілі № 1, прийняти положення “напівприсядки” та зробити три постріли по цілі № 2, прийняти положення “стоячи” та зробити один постріл по цілі № 3. Перезарядити пістолет, зробити два постріли по цілі № 3, прийняти положення “напівприсядки” та зробити три постріли по цілі № 2, прийняти положення “лежачи” та зробити три постріли по цілі № 1.

Залікова зона: “А” – 1 очко – одне влучання.

КС 2.12.2.1**Стрільба в ході пересування по цілях, що з'являються,
різними способами****Цілі:**

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється на 5 с вдень (10 с вночі);

стрілець, що перебігає – поясна фігура (мішень № 7), що з'являється на 5 с вдень (10 с вночі);

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється на 5 с вдень (10 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	стрілець, що атакує	стрілець, що перебігає	стрілець, що заліг
Пістолет	50	25	15
АПС	75	50	25

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для ПМ (ПБ) – 8, що споряджаються рівномірно в два магазини;

для АПС – 16, що споряджаються рівномірно в два магазини.

Положення для стрільби:

по стрільцю, що атакує – з коротких зупинок, стоячи;

по стрільцю, що перебігає – з коліна,

по стрільцю, що заліг – лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, при цьому стрільця, що перебігає, обов'язково;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, готується до стрільби на РВВ – заряджає зброю, ставить на запобіжник та опускає її під кутом 45° стволом донизу в положенні для стрільби “стоячи”.

За командами керівника стрільби “Вогнева позиція 25 (15, 10) м попереду, вперед” той, хто стріляє, пересувається у визначеному напрямку та самостійно веде вогонь по цілях із визначеного положення для стрільби.

Зміна магазинів тим, хто стріляє, здійснюється самостійно в проміжках між показом цілей і в ході пересування.

Загальна глибина пересування – 50 м.

Під час виконання вправи з пістолета АПС дозволяється ведення вогню короткими чергами з використанням кобури-прикладу.

Під час виконання вправи вночі мішені освітлюються розсіяним електричним світлом.

КС 2.12.2.1**швидкісна стрільба з пістолета в русі**

(для підрозділів Десантно-штурмових військ і взводів снайперів)

Ціль: чотири мішені МКПС метричні (мішень № 4д) на щиті $0,46 \times 0,76$ м, що встановлюються на фронті 9 – 10 м на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	МКПС	МКПС	МКПС	МКПС
Пістолет	9	5	5	9

Час на стрільбу: 30 с.

Кількість боєприпасів: 15, що споряджаються у три магазини по 5.

Положення для стрільби: на ходу (хват зброї на вибір того, хто стріляє).

Оцінка:

“відмінно” – за 15 с вибити 6 очок у зоні А, В, С в цілях № 1, 4 та влучити чотирма пострілами в цілі № 2, 3;

“добре” – за 20 с вибити 6 очок у зоні А, В, С в цілях № 1, 4 та влучити трьома пострілами в цілі № 2, 3;

“задовільно” – за 30 с вибити 5 очок у зоні А, В, С в цілях № 1, 4 та влучити двома пострілами в цілі № 2, 3.

Особливості виконання вправи

За сигналом (командою) почати рух до рубежу № 1 (на відстань 2 м від вихідного рубежу) та на ходу здійснити три постріли в ціль № 1. Після досягнення рубежу № 1 повернути праворуч і здійснити висування до рубежу № 2 (на відстань 5 м від рубежу № 1), ведучи стрільбу (здійснити по два постріли) по цілях № 2 та № 3. З досягненням рубежу № 2 поставити пістолет на запобіжник і, повернувши праворуч, висунутись до рубежу відкриття вогню (до рубежу № 1). Перезарядити пістолет, почати рух уперед до рубежу № 2 (на відстань 2 м від рубежу № 1), здійснивши при цьому на ходу три постріли по цілі № 4. З досягненням рубежу № 2 повернути ліворуч і здійснити висування до рубежу № 1 (на відстань 5 м) ведучи стрільбу (здійснити по два постріли) по цілях № 3 та № 2. Поставити пістолет на запобіжник і висунутись на рубіж відкриття вогню (до рубежу № 1) для перевірки зброї на розряджання.

4.15.2. Вправи контрольних стрільб.**КС 3.12.1.1****Стрільба з місця по нерухомій цілі**

(для загальновійськових і розвідувальних підрозділів)

Цілі: три мішені МКПС (мішень № 4а) на щиті $0,45 \times 0,57$ м, що встановлюються на фронті 2 – 3 на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	МКПС	МКПС	МКПС
Пістолет	5	10	15

Час на стрільбу: 40 с.

Кількість боєприпасів: 15, що споряджаються по 5 у три магазини.

Положення для стрільби: стоячи (хват зброї за вибором стрільця).

Оцінка:

“відмінно” – вибити 65 очок;

“добре” – вибити 55 очок;

“задовільно” – вибити 40 очок.

Особливості виконання вправи

По кожній цілі стрільба ведеться серією з п’яти пострілів.

Залікові зони: “А” – 5 очок, “С” – 3 очки, “D” – 1 очко.

За кожний промах у мішень нараховуються штрафні бали (мінус 5 очок).

КС 3.12.1.2

Стрільба по цілі, що з’являється

Ціль: грудна фігура з колами (мішень № 4) на щиті 0,75 х 0,75 м, що встановлюється на висоті очей того, хто стріляє, нерухома.

Дальність до цілі: (м): 25 м.

Час на стрільбу: 2 хв.

Кількість боєприпасів: 3.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – вибити 25 очок;

“добре” – вибити 21 очок;

“задовільно” – вибити 18 очок.

5. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА УМОВИ ВПРАВ СТРІЛЬБ З ОЗБРОЄННЯ БОЙОВИХ МАШИН

5.1. Порядок виконання вправ стрільб з озброєння бойових машин

Вправи стрільб з озброєння бойових машин виконуються членами екіпажів із метою набуття навичок під час оволодіння військовою спеціальністю та їх удосконалення для успішного виконання завдань за призначенням.

ВКС з ведення вогню в умовах оборонного (наступального) бою виконуються підрозділами відповідно до їх бойового призначення за рішенням командира підрозділу (того, хто перевіряє).

У БМ, оснащених системою управління вогнем, яка дозволяє вести вогонь командир БМ зі свого штатного місця, виконання вправ стрільб здійснюється з нього, а черговість визначається керівником стрільби. Стрільба проводиться без змін умов вправи.

5.1 Порядок дій керівника стрільби на ділянці під час виконання вправ стрільб

Керівник стрільби на ділянці наказує отримати боєприпаси. Ті, хто стріляє, отримують боєприпаси, оглядають, споряджають патронами стрічки (магазини), укладають їх у коробки та повертаються до дільничного пункту управління, де старший зміни доповідає керівнику стрільби про їх отримання. Штатні артилерійські постріли підносяться до танків на ношах або підвозяться на автомобілях.

Після постановки завдань командирами взводів командирам екіпажів, за командою керівника стрільби “До машин” ті, хто стріляє, переходять у вихідне положення, укладають боєприпаси та бронежилети для екіпажів (крім екіпажів танків) на спеціальні стелажі (столи) та шикуються по стройовому розрахунку за 4 м позаду БМ в одну шеренгу обличчям до БМ.

Переконавшись у готовності зміни та ділянки до стрільби, керівник стрільби на ділянці віддає вказівку відкрити на пункті управління червоні напівкола ВСП²² та доповідає старшому керівнику стрільби про готовність до стрільби, наприклад: “Перша ділянка до завантаження боєприпасів готова”.

За умови готовності всіх ділянок до стрільби старший керівник стрільби наказує відкрити на командному пункті червоні напівкола ВСП²² і надає керівникам стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях тощо) дозвіл на проведення стрільб (відкриття вогню) на навчальних об’єктах або може подати сигнал “Слухайте всі”. За командою або сигналом (який може дублюватися командою керівника стрільби на ділянці) “Завантажити боєприпаси” ті, хто стріляє, укладають боєприпаси в БМ для того, хто буде виконувати вправу стрільб *(або на зміну чи стрільбу відповідно до конструктивних особливостей БМ)*, займають свої місця, оглядають озброєння, прилади стрільби та спостереження, вводять поправки на умови стрільби в балістичний обчислювач, регулюють сидіння, шоломофони та налобники; командири БМ ставлять бойове завдання членам екіпажу, перевіряють роботу засобів зв’язку (встановлюють зв’язок із керівником стрільби та між членами екіпажу). Після цього зміна, що стріляє, установлює для зброї максимальний кут підвищення, висаджується з машин, зачиняє люки, одягає бронежилети для екіпажів (крім екіпажів танків), які знаходяться на спеціальних стелажах (столах) і шикується у визначеному порядку. Шиккування зміни означає її готовність до стрільби.

На виконання сигналу “Слухайте всі” (команди “Завантажити боєприпаси”) екіпаж БМ виконує норматив на завантаження визначеного боєкомплекту відповідно до вимог збірників нормативів видів, окремих родів військ (сил) ЗС України (посилання **26 – 28**).

Після доповідей усіх керівників стрільби на ділянках про готовність тих, хто стріляє, старший керівник наказує подати сигнал “Вогонь”, який дублюється командою керівника стрільби на ділянці “До бою”.

За цим сигналом ті, хто стріляє, займають місця у БМ, запускають двигуни, переводять озброєння у бойове положення, при цьому стрічка з патронами укладається в приймач кулемета, але затворна рама у заднє положення не відводиться (для БМП-2 затворна рама гармати встановлюється на шептало, а запобіжник – у положення “ПРЕД.”), тумблер “СПУСКИ – ВИКЛ – СНАРЯЖ” в положення “ВИКЛ”) і постріли в канал ствола не досилаються, та доповідають командирі БМ про готовність до стрільби. Після цього командир БМ виходить на зв’язок із керівником стрільби на ділянці та доповідає йому: “Такий-то готовий”, а також за наявності нагнітача доповнюють доповідь словами: “Нагнітач включено”.

Прийнявши доповіді від командирів БМ про готовність до стрільби, керівник стрільби на ділянці подає по засобах радіозв'язку команду: “Вперед” (під час стрільби з місця – “Вогонь”) і після проходження БМ РВВ починає показ цілей відповідно до визначеного варіанта.

Варіанти показу цілей і вогневі позиції (під час виконання вправ стрільб із місця) для кожної зміни тих, хто стріляє, визначаються керівником стрільби на ділянці або тим, хто перевіряє.

Після проходження БМ РВВ (після зайняття зазначеної вогневої позиції) ті, хто стріляє, виявляють цілі та, діючи відповідно до отриманого завдання й умов вправи, ведуть по них вогонь.

Якщо під час виконання вправи стрільб передбачається стрільба ПТРК або виконання нормативу з ПТРК, керівник стрільби подає екіпажам команду: “Стій”, віддає вказівку оператору на показ цілі, а екіпажам команду “Керованим – вогонь”. Після пуску ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) або закінчення показу цілі екіпажам БМ, за командою керівника стрільби “Продовжити виконання вправи” ті, хто стріляє, продовжують виконання вправи.

Під час виконання вправ стрільб із танків штатними артилерійськими пострілами керівнику стрільби на ділянці дозволяється після першого пострілу вказувати тим, хто стріляє, положення розриву (траси) снаряда відносно цілі (“Вправо”, “Вліво”, “Переліт”, “Недоліт”, “Ціль”) без зазначення величини відхилення. Під час виконання ВКС та під час перевірок корегувати вогонь вищезазначеним способом дозволяється тільки командирі взводу з танка.

Під час ведення вогню з короткої зупинки її тривалість повинна бути не більше 10 с удень і не більше 12 с уночі, під час стрільби в горах – 12 с та 15 с відповідно.

Після завершення показу цілей і з виходом на рубіж припинення вогню БМ зупиняються, за командою командира БМ “Тучею – вогонь” екіпажі застосовують систему “Туча”. У подальшому зброя розряджається, проводяться контрольні спуски, вимикаються вимикачі електроспусків, зброї надається максимальний кут підвищення, після чого командири БМ доповідають керівнику стрільби по засобах радіозв'язку: “Такий-то, зброю розряджено”.

Якщо під час виконання вправ стрільб із БМ боєприпаси не були витрачені повністю і БМ вийшла на рубіж припинення вогню із зарядженою гарматою, розряджання гармати проводиться пострілом за командою керівника стрільби на ділянці по засобах радіозв'язку: “Такому-то, наводити туди-то, розрядити пострілом, вогонь”. Для цього на кожній ділянці танкової директриси та директриси БМ встановлюється мішень, що з'являється, для розряджання гармати БМ пострілом. Уночі мішень повинна освітлюватися розсіяним електричним світлом. Виштовхувати (вибивати) снаряд, що залишився у каналі ствола, із дульної частини категорично забороняється.

Отримавши доповіді про розряджання зброї від усіх командирів БМ, керівник стрільби на ділянці подає команду по засобах радіозв'язку: “1-й, 2-й, 3-й, я – Вежа, у вихідне положення, руш!” або “Броня (циркулярний позивний), я Вежа, у вихідне положення, руш!”.

За цією командою БМ повертаються у вихідне положення. Зброя під час розворотів і повернення БМ у вихідне положення повинна бути спрямована у бік основного напрямку стрільби (у бік мішеневого поля).

Після повернення всіх БМ у вихідне положення ті, хто стріляли, за командою керівника стрільби “До машин” звільняють від гільз гільзоуловлювачі кулеметів, беруть набої (якщо дозволяють конструктивні можливості БМ), що залишилися, виходять із БМ, зачиняють вхідні люки та шикуються позаду БМ. Невикористані ПТКР та штатні артилерійські постріли дозволяється залишати в БМ для наступного, хто буде стріляти.

Після того як усі екіпажі вишикуються позаду машин, керівник стрільби на ділянці наказує відкрити на пункті управління білі напівкола ВСП²⁴ та доповідає старшому керівнику стрільби про закінчення стрільби.

Коли на всіх дільничних пунктах управління будуть відкриті білі напівкола ВСП²⁴, старший керівник наказує відкрити на командному пункті білі напівкола ВСП²⁴ та подати сигнал “Відбій”. За цим сигналом керівники стрільби на ділянках із дозволу старшого керівника в разі потреби подають команду на огляд мішеней.

За сигналом “Відбій” зміна знімає й укладає бронежилети для екіпажів (крім екіпажів танків) на спеціальні стелажі (столи) та під керівництвом командира взводу (старшого зміни) прибуває до дільничного пункту управління, де командири БМ доповідають керівнику стрільби на ділянці про виконання вправи стрільб. Форму доповіді визначає керівник стрільби (*про дії під час виконання вправи, спостереження за результатами стрільби, витрату боєприпасів, затримки та несправності озброєння, показання приладів тощо*).

У разі необхідності керівник стрільби на ділянці може заслухати доповіді інших осіб (спостерігачів) про дії тих, хто навчається, під час стрільби та перевірити наявність стріляних гільз і боєприпасів, що залишилися.

Після доповідей командирів БМ керівник проводить короткий розбір дій екіпажів, АПД/ААР (посилання 23).

Після проведення розбору керівник стрільби наказує тим, хто стріляв, здати гільзи та боєприпаси, що залишилися, та прямувати на чергове навчальне місце або, якщо необхідно, отримати боєприпаси та вишикуватися біля дільничного пункту управління.

Якщо під час стрільби ціль у приціл не видно через туман, снігопад, дощ або сильну запиленість або якщо під час стрільби на плаву висота хвиль перебиває лінію прицілювання, через бездоріжжя та ожеледь не забезпечується досягнення БМ необхідних швидкостей руху, то стрільба за рішенням керівника стрільби на ділянці або старшого командира (начальника) припиняється.

За умови глибокого снігового покриву дозволяється розчищати шляхи для руху БМ, якщо не забезпечується їх рух зі встановленою швидкістю.

Під час виконання вправ стрільб у горах із танків та БМП-2 відстань, яку вони проходять від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню, зменшується: за крутості підйому (спуску) більше 10° – до 400 м, а за крутості підйому (спуску) в межах 5 – 10° – до 600 м.

Під час виконання вправ стрільб у горах із БМП-1 відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 250 м.

Під час виконання вправ стрільб із танків штатними артилерійськими пострілами керівнику стрільби на ділянці дозволяється після першого пострілу вказувати тим, хто стріляє, положення розриву (траси) снаряда відносно цілі (“Вправо”, “Вліво”, “Переліт”, “Недоліт”, “Ціль”) без зазначення величини відхилення. Під час виконання ВКС і під час перевірок корегувати вогонь вищезазначеним способом дозволяється тільки командирі взводу з танка.

Під час ведення вогню з короткої зупинки її тривалість повинна становити не більше 10 с вдень і не більше 12 с вночі, під час стрільби в горах – 12 с та 15 с відповідно.

5.2 Під час виконання вправ стрільб із місця у визначений порядок можуть вноситися такі зміни:

висування БМ на вогневі позиції та їх зміна проводиться за командою керівника стрільби на ділянці “Зайняти вогневу позицію таку-то (там-то) – вперед”, що подається після сигналу “Вогонь”. З однієї вогневої позиції ведеться вогонь по одній цілі;

показ (рух) цілей починається через 10 – 20 с після виходу на вогневу позицію останньої БМ;

вогонь припиняється та зброя розряджається за командою керівника “Припинити вогонь. Розряджай”, що подається після закінчення часу показу (руху) останньої цілі;

після доповідей про розрядження зброї за командою керівника стрільби БМ повертаються у вихідне положення;

повернення БМ після виконання вправи у вихідне положення, за рішенням керівника, може здійснюватися заднім ходом, при цьому дозволяється командирі БМ, що стріляє, спостерігати за рухом БМ через відчинений люк.

Вправи можуть виконуватися з вимкненим двигуном і стабілізатором озброєння.

5.3 Під час проведення стрільб уночі до їх організації вносяться такі зміни та доповнення:

позаду на башті кожної БМ, що стріляє, встановлюється сигнальна позначка (ліхтар червоного світла), яку чітко видно керівнику стрільби;

під час розташування екіпажу біля БМ габаритні ліхтарі та сигнальні позначки машин повинні бути вимкнені, а якщо екіпаж перебуває в БМ – увімкнені;

під час виконання вправ стрільб з озброєння БМП стрільба ведеться по одній – двох цілях із використанням нічного прицілу (нічної гілки), по інших цілях – з використанням денного прицілу (денної гілки), при цьому одна – дві цілі опромінюються імітаторами інфрачервоного прожектора (освітлювача), а інші виявляють себе “спалахами пострілів”, стрільба з гармати БМП-2 на дальність більше 800 м ведеться з використанням денного прицілу по цілі, що освітлюється;

під час виконання вправ стрільб із танків стрільба з гармати штатним артилерійським пострілом на всі дальності, а з вкладного ствола – на дальність понад 800 м ведеться по цілі, що освітлюється за допомогою денного прицілу, по інших цілях – із кулемета з використанням нічного прицілу, при цьому одна з цих цілей повинна опромінюватися імітатором інфрачервоного прожектора (освітлювача), а інші можуть виявляти себе “спалахами пострілів”;

під час виконання ВКС відповідно до умов ведення оборонного бою стрільба ведеться з однієї вогневої позиції.

5.4 Під час виконання вправ стрільб на плаву до їх організації вносяться такі зміни та доповнення:

до виконання вправ стрільб на плаву допускаються екіпажі, що відпрацювали навчальні вправи водіння БМ на плаву та мають навички прийомів і дій, які необхідні для управління БМ на плаву;

напередодні заняття з виконання вправ стрільб на плаву з усім особовим складом, який залучається до стрільби, вивчаються обов’язки членів екіпажу під час подолання водної перешкоди, порядок дій в аварійних ситуаціях і проводяться заліки зі знання заходів безпеки;

з екіпажами (водіями) БМ вивчаються питання підготовки БМ до подолання водної перешкоди, правила управління рухом БМ на плаву. Особлива увага звертається на правила входу та виходу з води, рух і маневрування на плаву, дії під час зупинки двигуна та його запуску у воді, дії екіпажу в разі попадання води у БМ і порядок дій під час залишення БМ екіпажем;

для забезпечення проведення стрільб на плаву додатково призначається рятувально-евакуаційна група з необхідними силами та засобами;

перед проведенням заняття з виконання вправ стрільб на плаву з рятувально-евакуаційною групою проводиться контрольне заняття, під час якого перевіряється її готовність до дій в аварійних ситуаціях;

готовність БМ до руху на плаву перевіряється комісією військової частини зі складанням відповідного акта;

екіпаж БМ під час виконання вправи стрільб на плаву повинен перебувати в машині в рятувальних жилетах;

під час стрільби на плаву вихідне положення призначається, як правило, на березі біля зрізу води, рубіж відкриття та припинення вогню – на воді, де глибина водоймища забезпечує рух бойової машини на плаву. У разі призначення вихідного положення на відстані понад 25 м час на виконання вправи збільшується з розрахунку 60 с на 100 м; стрільба на плаву ведеться зі швидкістю до 6 км/год.

5.5 Організація проведення стрільб з БМ на великі дальності

Стрільба з БМ на великі дальності ведеться у складі взводу та роти. Підготовка до стрільби на великі дальності проводиться на окремих заняттях і вогневих тренуваннях, у ході яких:

з командирами підрозділів вивчаються правила стрільби підрозділом, виробляються та вдосконалюються навички щодо їх застосування та управління вогнем;

з екіпажами вдосконалюються навички щодо подання цілевказівок різними способами, ведення вогню по зазначеній цілі, виконання команд під час пристрілки, ведення методичного та біглого вогню, корегування вогню, урахування поправок на уступ і різнобій гармати відносно БМ командира підрозділу.

Для досягнення злагоджених дій командира та підрозділу в цілому та забезпечення на тренуваннях наочності щодо застосування правил стрільби використовуються замітники штатних пострілів, вибухові пакети та інші імітаційні засоби.

Перед стрільбою керівник вводить тих, хто навчається, у тактичну обстановку та ставить командирі підрозділу, що стріляє, завдання: вказує орієнтири, повідомляє відомості про противника, про дії підрозділу, що стріляє та сусідів, основні та небезпечні напрямки стрільби, вказує на місцевості рубежі вогневих позицій і час готовності до відкриття вогню. Для укриття БМ від наземного спостереження, у тому числі від засобів БпЛА противника, рубіж вогневих позицій вибирає на місцевості, що забезпечує їх маскування. Фронт взводу повинен бути до 300 м, роти – 500 – 600 м.

Після отримання завдання командир підрозділу по засобах радіозв'язку вказує командирам бойових машин (далі – КБМ), навідникам операторам бойових машин (далі – НО-БМ) рубіж вогневих позицій, який БМ займають за його командою з ходу. Після зайняття БМ вогневих позицій командир підрозділу доповідає про готовність до стрільби. Під час виходу БМ дозволяється вести спостереження через відкриті люки.

Вогневе завдання ставиться підрозділу по засобах радіозв'язку. Дальність до цілі (цілей) під час постановки вогневого завдання не повідомляється. З'ясувавши вогневе завдання та положення цілі на місцевості, командир підрозділу приступає до вирішення вогневого завдання. Після закінчення стрільби командир підрозділу доповідає: “Стрільбу закінчив” – і відводить БМ з вогневих позицій.

Час на стрільбу відрховується з моменту доповіді командира підрозділу, що стріляє, “Ціль бачу” до доповіді “Стрільбу закінчив”.

Під час підготовки до стрільби командирам БМ повинні бути повідомлені поправки на різнобій гармат відносно гармати БМ командира підрозділу.

Стрільби на великі дальності можуть проводитись як самостійно, так і в ході тактичних навчань із бойовою стрільбою, при цьому цілі, по яких велася стрільба, враховуються для оцінки тактичного навчання на загальних підставах. Якщо ці стрільби проводились не на навчанні, то вони оцінюються окремо.

5.6 Вправи стрільб з озброєння БМП (БТР і МТ-ЛБ з автоматичними гарматами)

5.6.1. Вправи навчальних стрільб.

КС 2.13.1.1

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 10 с.
Під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с із проміжком 10 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється три рази по 10 с із проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) з'являються послідовно на двох рубежах (дальньому та ближньому) два рази по 10 с відповідно із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі			
		БМП	кулеметна обслуга	група піхоти	
				на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
БМП-1 ³⁷	вдень	800 – 600	500 – 300	600 – 500	400 – 300
	вночі	600 – 400	400 – 300	400 – 350	300 – 250
БМП-2 ³⁸	вдень і вночі	1200 – 900	500 – 300	600 – 500	400 – 300
БМП MARDER	вдень і вночі	1500 – 900	500 – 300	600 – 500	400 – 300
БМП BRADLEY	вдень і вночі	1600 – 900	500 – 300	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати БМП-1 (далі – гармати) – 3 штатні постріли;

для автоматичної гармати БМП-2 (далі – автоматичної гармати) – 15 бронебійно-трасуючих снарядів (далі – БТ);

для стрільби з кулемета Калашникова танкового (далі – спареного кулемета) – 35, із них 10 із трасуючою кулею.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП;

“задовільно” – уразити БМП або дві цілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ (якщо можливо, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення).

Ціль для стрільби з гармати з'являється першою або другою.

³⁷ Далі – під БМП-1 слід вважати БМ з 73 мм гарматою (2А28) і спареним кулеметом БМП-1 (БМД-1, БРМ тощо) та БМП CV90.

³⁸ Далі – під БМП-2 слід вважати БМ з автоматичною гарматою та спареним кулеметом БМП-2 (БМП-1М, БМД-2, БТР-3, БТР-4, БРМ FV107 “SCIMITAR” тощо) та БРМ AMX-10RC.

КС 2.13.1.2**Стрільба з місця по цілях, що рухаються, та нерухомих цілях****Цілі:**

танк (мішень № 12), що рухається один раз під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється протитанковою (безвідкатною) гарматою (мішень № 11), що з'являється на 40 с у центрі габариту по фронту 10 м і в глибину 50 м. Під час стрільби з автоматичної гармати танк замінюється на БМП (мішень № 14);

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 10 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправи в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися відповідно на танк в окопі (мішень № 12б) або БМП (мішень № 14) та безвідкатну гармату (ПТРК), автомобілі в окопі (мішень № 17б), що з'являються на 40 с вдень (50 с вночі). Дальність до цілей зменшується на 100 м.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		танк	протитанкова (безвідкатна) гармата	БМП	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	РПГ
БМП-1	вдень	850 – 600	1500 – 1100	–	900 – 700	500 – 400
	вночі	600 – 400	–	–	500 – 400	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	–	–	1200 – 900	900 – 700	500 – 300
БМП MARDER	вдень і вночі	–	–	1500 – 900	900 – 700	500 – 300
БМП BRADLEY	вдень і вночі	–	–	1600 – 900	900 – 700	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати – по 3 постріли на кожного, хто стріляє;

для автоматичної гармати БТ – по 10 снарядів на кожного, хто стріляє;

для спареного кулемета – 35 набоїв, із них 10 із трасуючими кулями.

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк;

“задовільно” – уразити танк;

під час виконання вправи штатними пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити протитанкову (безвіткатну) гармату прямим влучанням гранати (або влучити в габарит цілі трьома гранатами) та уразити дві цілі з кулемета;

“добре” – уразити протитанкову (безвіткатну) гармату прямим влучанням гранати чи осколком (або влучити в габарит цілі двома гранатами) та уразити одну цілі з кулемета;

“задовільно” – уразити протитанкову (безвіткатну) гармату прямим влучанням гранати чи осколком (або влучити в габарит цілі однією із гранат) або уразити дві цілі з кулемета;

під час виконання вправи з озброєння БМП з автоматичною гарматою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому з гармати не менше ніж двома снарядами;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП;

“задовільно” – уразити БМП.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватися з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення.

Цілі для стрільби з гармати, автоматичної гармати з’являються першою або другою.

КС 2.13.1.3

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БМП (мішень № 14), що рухається вдень і вночі під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби пострілами з гармати осколковою гранатою БМП замінюється на безвіткатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі) на дальності 400 – 600 м;

безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

ПТРК в окопі (мішень № 9в), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с;

танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 15 с для виконання нормативу з ПТРК.

Під час виконання вправи в особливих умовах (глибокий сніг, вітер понад 10 м/с і в горах) цілі, що рухаються, можуть замінюватися на БМП (мішень № 14), що з’являється на 40 с вдень (50 с вночі), та безвіткатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з’являється на 40 с вдень (50 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	кулеметна обслуга	ПТРК в окопі	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	—	800 – 500	400 – 300	500 – 400	800 – 700
	вночі	—	600 – 400	400 – 300	400 – 300	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	—	1200 – 900	500 – 300	600 – 400	800 – 700
БМП MARDER	вдень і вночі	—	1500 – 900	500 – 300	600 – 400	800 – 700
БМП BRADLEY	вдень і вночі	—	1600 – 900	500 – 300	600 – 400	800 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$	—	—	—	—

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” – 1 навчальний макет ПТРК.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” з оцінкою не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Ціль для стрільби ПТРК (виконання нормативу № 11) з’являється першою.

КС 2.13.1.4

**Стрільба з озброєння БМП із завчасно
підготовлених позицій**

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 25 с після здійснення маневру “штани”;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 км/год на ділянці 200 м;

група піхоти – чотири ростові фігури (мішень № 8) по дві на двох рубежах (дальньому та ближньому), по фронту не менше 3 м, що з’являються послідовно чотири рази на 10 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти	
					на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
БМП-1	вдень	700 – 500	500 – 400	800 – 700	500 – 400	400 – 300
БМП-1	вночі	600 – 400	400 – 300	500 – 400	400 – 300	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	1100 – 900	500 – 400	800 – 700	700 – 500	500 – 300
БМП MARDER	вдень і вночі	1500 – 900	500 – 400	1000 – 800	700 – 500	500 – 300
БМП BRADLEY	вдень і вночі	1600 – 900	500 – 400	1000 – 800	700 – 500	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів у інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 35, із них 8 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами);

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БМП;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП.

Особливості виконання вправи

Рух БМП – фронтальний і фланговий. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Після зайняття завчасно підготовленої вогневої позиції (окопу) ведеться вогонь:

по цілі БМП після здійснення маневру “штани” в кожному показі;

по решті цілей – не більше двох.

Зміна позиції (здійснення маневру) здійснюється за командою керівника стрільби.

Після завершення показу цілей екіпаж БМ застосовує систему “Туча”.

КС 2.13.1.5

Швидкісна стрільба з автоматичної гармати на короткі відстані

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з'являється на 25 с;

БМП на підготовленій вогневій позиції – БМП в окопі (мішень № 14б), що з'являється на 25 с;

ПТКР на БТР (мішень № 18), що з'являється на 25 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється на 20 с;

ПТКР на вогневій позиції (мішень № 9б), що з'являється на 20 с;

стрілець, що перебігає – поясна фігура (мішень № 7а), що з'являється на 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Цілі					
	БМП	БМП на підготовленій вогневій позиції	ПТКР на БТР	кулеметна обслуга	ПТКР на вогневій позиції	стрілець, що перебігає
БМП-2	500 – 450	450 – 400	500 – 450	250 – 200	300 – 250	250 – 200
БМП MARDER	750 – 550	450 – 400	500 – 450	250 – 200	300 – 250	250 – 200
БМП BRADLEY	850 – 550	500 – 400	500 – 450	250 – 200	300 – 250	250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автоматичної гармати БТ – 18;

для спареного кулемета – 16, із них 6 з трасуючою кулею;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1,2 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити чотири цілі, у тому числі БМП та БМП на підготовленій вогневій позиції;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі БМП.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої позиції (на віддаленні 100 – 400 м від РВВ) із запуском двигуна.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей і виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.13.1.6**Стрільба з місця з автоматичної гармати по повітряній цілі****Ціль:**

вертоліт (мішень № 25), що з'являється на 35 с на висоті 10 – 20 м.

Дальність до цілі: 2000 – 1800 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 24 осколково-фугасні запалювальні снаряди.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль трьома снарядами;

“добре” – уразити ціль двома снарядами;

“задовільно” – уразити ціль одним снарядом.

КС 2.13.1.7**Стрільба з місця з ПТРК по нерухомій цілі****Ціль:**

танк (мішень № 12), що з'являється на 2 хв 15 с (під час виконання вправи вночі ціль освітлюється).

Дальність до цілі: від визначеної тому, хто стріляє, вогневої позиції у межах $1/2 D_{\text{макс}} - D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 1 снаряд.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль;

“незадовільно” – не влучити у ціль.

КС 2.13.1.8**Стрільба на велику дальність³⁹****Ціль:**

протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) та три поясні фігури (мішень № 7), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину.

Дальність до цілі, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Ціль
		протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою
БМП-1	вдень і вночі	1700 – 2000

Кількість боєприпасів: для гармати БМП-1 – 6 штатних пострілів із осколковою гранатою.

Оцінка:

“відмінно” – уразити 4 мішені або влучити в габарит 3 штатними пострілами за час не більше 1 хв 50 с;

³⁹ Тут і далі під стрільбою на велику дальність з БМП-1 слід вважати стрільбу за допомогою нормалізованої шкали

“добре” – уразити 2 мішені або влучити в габарит 2 штатними пострілами за час не більше 2 хв;

“задовільно” – уразити мішень або влучити в габарит 1 штатним пострілом за час не більше 2 хв 10 с.

КС 2.13.2.1

Флангова стрільба з ходу в умовах рейдових дій

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 25 с із виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 10 с із виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

група піхоти, що атакує – чотири ростові фігури (мішень № 8), що з’являються два рази по 10 с із виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	РПГ	група піхоти
БМП-1	вдень	800 – 500	300 – 200	300 – 200
	вночі	600 – 400	300 – 200	300 – 200
БМП-2	вдень і вночі	1200 – 900	300 – 200	300 – 200
БМП MARDER	вдень і вночі	1300 – 900	300 – 200	300 – 200
БМП BRADLEY	вдень і вночі	1400 – 900	300 – 200	300 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 50, із них 20 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП;

”задовільно” – уразити БМП.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується однією БМ на тактичному полі (директрисі БМП з розвертанням і рухом у зворотному напрямку під час здійснення маневру “вісімка”).

Після виходу на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка” екіпаж виявляє цілі та, не припиняючи рух, самостійно веде фланговий вогонь із ходу.

Після завершення показу всіх цілей екіпаж БМ застосовує систему “Туча”.

Стрільба ведеться з ходу. Для БМП-1 та БМП MARDER стрільба по цілі БМП – з коротких зупинок.

КС 2.13.2.1**Стрільба з коротких зупинок по цілях, що рухаються,
та нерухомих цілях****Цілі:**

БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою БТР замінюється артилерійською гарматою (мішень № 19). Під час стрільби з автоматичної гармати БТР замінюється на БМП (мішень № 14), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися відповідно БМП (мішень № 14) та безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являються на 30 с вдень (40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		БТР	артилерійська гармата	БМП	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	кулеметна обслуга
БМП-1	вдень	700 – 500	600 – 500	–	900 – 700	500 – 300
	вночі	500 – 400	400 – 300	–	500 – 400	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	–	–	1200 – 900	900 – 700	500 – 300
БМП MARDER	вдень і вночі	–	–	1500 – 900	900 – 700	500 – 300
БМП BRADLEY	вдень і вночі	–	–	1600 – 900	900 – 700	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів в інертному спорядженні (пострілів з осколковою гранатою) – 2 (3);

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями.

Моторесурс: БМП – 1,0 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити БТР або дві цілі зі спареного кулемета;

під час виконання вправи штатними пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити артилерійську гармату прямим влучанням гранати та дві цілі з кулемета;

“добре” – уразити артилерійську гармату прямим влучанням гранати або осколком та одну ціль зі спареного кулемета;

“задовільно” – уразити артилерійську гармату прямим влучанням гранати або осколком або уразити дві цілі зі спареного кулемета;

під час виконання вправи з озброєння БМП з автоматичною гарматою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому з автоматичної гармати не менше ніж двома снарядами;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП;

“задовільно” – уразити БМП.

Особливості виконання вправи

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м (700 м).

КС 2.13.2.2

Стрільба з ходу та з підготовленої вогневої позиції

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 30 с (під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с;

БМП (мішень № 14), що з'являється два рази по 30 с (під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), рух діагональний або фланговий на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год.

РПГ (мішень № 9), що з'являється 3 рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що з'являється три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		БТР	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
БМП-1	вдень і вночі з нічним прицілом	850 – 600		500 – 400	600 – 400	600 – 500
				400 – 300	500 – 400	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	600 – 400	1200 – 900	600 – 400	900 – 700	500 – 300
БМП MARDER	вдень і вночі	600 – 400	1500 – 1200	600 – 400	900 – 700	500 – 300
БМП BRADLEY	вдень і вночі	600 – 400	1500 – 1200	600 – 400	900 – 700	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 45, із них 15 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БТР не менше ніж двома снарядами та БМП;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі БТР не менше ніж двома снарядами та БМП;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Ціль для стрільби з гармати з’являється першою.

Вправа виконується з веденням вогню з ходу під час руху до підготовленої вогневої позиції та з місця з підготовленої вогневої позиції.

Під час стрільби з БМП-1 та БМП MARDER під час руху вогонь ведеться з коротких зупинок.

Після завершення виконання вправи екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.13.2.3

Стрільба з ходу по цілях, що рухаються, та нерухомих цілях

Цілі:

танк (мішень № 12) (для автоматичної гармати – БМП (мішень № 14), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час виконання вправи в горах ціль може замінюватися на танк (мішень № 12) та БМП (мішень № 14) відповідно, що з’являється два рази по 30 с (для автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с.

Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9), що з’являється три рази по 7 с (10 с вночі), із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи в горах ціль може замінюватися на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється на 30 с.

Для виконання нормативу з ПТРК – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	850 – 600	–	–	500 – 400	600 – 400
	вночі	600 – 500	–	–	400 – 300	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	–	600 – 400	1200 – 900	600 – 400	900 – 700
БМП MARDER	вдень і вночі	–	600 – 400	1300 – 900	600 – 400	900 – 700
БМП BRADLEY	вдень і вночі	–	600 – 400	1300 – 900	600 – 400	900 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\text{макс}} - 1/2$ $D_{\text{макс}}$	–	–	–	–

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню 2 хв 50 с вдень (3 хв вночі).

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 15;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТРК” – 1 навчальна ПТРК.

Моторесурс: БМП-1 – 1,0 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі, у тому числі танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати та виконати норматив “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити танк і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БМП з автоматичною гарматою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами та виконати норматив із ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити три цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Перед виконанням ВНС відпрацьовується норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК”.

Для виконання нормативу з ПТРК за командою керівника БМ висуваються на РВВ. Після доповіді командира (навідника-оператора) БМП “Такий-то до відпрацювання нормативу готовий” керівник стрільби подає команду: “До виконання нормативу приступити” та показує ціль.

Після відпрацювання нормативу БМ повертаються на вихідний рубіж, екіпажі знімають макети ПТРК із напрямних (установок) і доповідають про готовність до стрільби.

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню – 300 (700) м.

Стрільба по цілях ведеться з ходу. Для БМП-1 та БМП MARDER стрільба по танку, безвідкатній гарматі (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17) – з коротких зупинок.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.13.2.4

Стрільба з ходу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БМП (мішень № 14), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби з БМП-1 пострілами з осколковою гранатою БМП замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється на 30 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з’являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Під час виконання вправи за особливих умов (глибокий сніг, вітер понад 10 м/с) і в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися БМП (мішень № 14), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі), та безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	група піхоти	кулеметна обслуга	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	—	850 – 600	600 – 500	500 – 400	800 – 600
	вночі	—	600 – 400	500 – 400	400 – 300	700 – 500
БМП-2	вдень і вночі	—	1200 – 900	600 – 500	500 – 300	900 – 700
БМП MARDER	вдень і вночі	—	1300 – 900	600 – 500	500 – 300	900 – 700
БМП BRADLEY	вдень і вночі	—	1300 – 900	600 – 500	500 – 300	900 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$	—	—	—	—

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню 3 хв 30 с вдень (3 хв 50 с вночі).

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 15;

для спареного кулемета – 50, із них 17 із трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТРК” або стрільби з ПТРК – 1 навчальна (бойова) ПТРК.

Моторесурс: БМП-1 – 1,0 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі, при цьому БМП уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати та виконати норматив “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою вразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити БМП та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БМП з автоматичною гарматою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами, та виконати норматив із ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами, та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Для виконання нормативу з ПТРК (стрільби пуском ПТРК) за командою керівника БМ висуваються на РВВ. Після доповіді командира (навідника-оператора) БМ “Такий-то до відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТРК) готовий” керівник стрільби подає команду: “До виконання нормативу (стрільби пуском ПТРК) приступити” та показує ціль.

Після відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТРК) БМ повертаються на вихідний рубіж, екіпажі знімають макети ПТРК із напрямних (установок) і доповідають про готовність до стрільби.

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 (700) м.

Стрільба ведеться з ходу. Для БМП-1 та БМП – MARDER стрільба по БМП, безвідкатній гарматі (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а) – з коротких зупинок.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.13.2.5

Стрільба на плаву по нерухомих цілях

Цілі:

танк (мішень № 12), для стрільби з автоматичної гармати – БМП (мішень № 14), що з’являється на 1 хв. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17);

РПГ (мішень № 9), що з’являється на 40 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з’являються на 40 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі			
		танк	БМП	РПГ	група піхоти
БМП-1	вдень	400 – 300	–	300 – 250	300 – 200
БМП-2	вдень	–	500 – 400	300 – 250	300 – 200

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню – 2 хв 30 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 2;

для автоматичної гармати БТ – 12;

для спареного кулемета – 30, із них 7 із трасуючими кулями;

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком;

“задовільно” – уразити танк і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета;

під час виконання вправи з озброєння БМП з автоматичною гарматою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП.

Особливості виконання вправи

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМ від РВВ до рубежу припинення вогню – 200 м.

5.6.2. Вправи контрольних стрільб.**КС 3.13.1.1****Ведення вогню в умовах оборонного бою****Цілі:**

танк (мішень № 12), для стрільби з автоматичної гармати – БМП (мішень № 14), що рухається вдень і вночі під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється два рази по 30 с із проміжком 10 с на дальності 600 – 400 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

РПГ (мішень № 9), що з’являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Під час виконання вправи за особливих умов (глибокий сніг, вітер понад 10 м/с) і в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися: для БМП-1

на танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 30 с із проміжком 10 с; для БМП-2 на БМП (мішень № 14), що з'являється три рази по 20 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	кулеметна обслуга	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	800 – 500	–	400 – 300	500 – 400	800 – 700
	вночі	600 – 400	–	400 – 300	500 – 400	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	–	1200 – 900	500 – 300	600 – 400	800 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$	–	–	–	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” або стрільби з ПТРК – 1 навчальна (бойова) ПТРК.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк (БМП), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Ціль для стрільби з ПТРК (виконання нормативу № 11) з'являється першою.

КС 3.13.2.1

Ведення вогню в умовах наступального бою

Цілі:

танк (мішень № 12), для стрільби з автоматичної гармати – БМП (мішень № 14), що з'являється два рази по 30 с (під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17);

РПГ (мішень № 9), що з'являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи в горах ціль може замінюватися ціллю, що з'являється (мішень № 17) на 40 с.

Для стрільби пуском ПТКР (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з'являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	850 – 600	–	500 – 400	800 – 600
	вночі	600 – 400	–	400 – 300	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	–	1200 – 900	500 – 300	900 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$	–	–	–

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню:

для БМП-1 вдень – 2 хв 50 с, вночі – 3 хв (під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою час на стрільбу збільшується на 15 с);

для БМП-2 вдень – 3 хв, вночі – 3 хв 10 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 15;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТКР” або стрільби з ПТРК – 1 навчальна (бойова) ПТКР.

Моторесурс: 1 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати та виконати норматив “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТКР” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити танк і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати

чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами, та виконати норматив із ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Перед виконанням ВКС відпрацьовується норматив “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТРК” або стрільба пуском ПТРК за умовами КС 2.13.1.7.

Для виконання нормативу з ПТРК (стрільби пуском ПТРК) за командою керівника БМ висуваються на РВВ. Після доповіді командира (навідника-оператора) БМ “Такий-то до відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТРК) готовий” керівник стрільби подає команду: “До виконання нормативу (стрільби пуском ПТРК) приступити” та показує ціль.

Після відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТРК) екіпажі знімають макети ПТРК з напрямних (установок) і доповідають про готовність до стрільби.

Стрільба ведеться з ходу. Для БМП-1 стрільба по танку, безвідкатній гарматі (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17) – з коротких зупинок.

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 (700) м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

5.7 Вправи стрільб з озброєння БТР-80 (БТР М113, БТР “STRYKER”, БТР-70, БРДМ тощо)

5.7.1 Вправи навчальних стрільб

КС 2.14.1.1

Стрільба з місця по нерухомих цілях

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються послідовно на двох рубежах (дальньому та ближньому) 2 рази по 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	кулеметна обслуга	група піхоти дальній (ближній) рубіж
Великокаліберний кулемет	вдень	700 – 600	–	–
	вночі	500 – 400	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	600 – 500 (400 – 300)
	вночі	–	400 – 300	500 – 400 (300 – 250)

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета Владимирова танкового (КПВТ) (далі – великокаліберний кулемет) – 9, із них 3 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, із них 6 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР, або БТР не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити БТР або дві цілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ (якщо є можливість – без запуску двигуна).

Ціль для стрільби з великокаліберного кулемета з’являється першою або другою.

Під час виконання вправи вночі БТР і кулеметна обслуга імітується “спалахами пострілів”, а група піхоти освітлюється.

КС 2.14.1.2**Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються****Цілі:**

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються на ділянці 60 м два рази (вперед, назад) з інтервалом 10 – 20 с під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється групою піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) по фронту не менше 6 м, що з’являються два рази по 20 с із проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	кулеметна обслуга	група піхоти, що атакує (відходить)
Великокаліберний кулемет	вдень	700 – 800	–	–
	вночі	700 – 600	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	400 – 300	450 – 350
	вночі	–	300 – 200	350 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 9, із них 3 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, із них 6 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі або БТР не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться по одній цілі з однієї вогневої позиції, по інших цілях – з інших вогневих позицій після пересування. Пересування здійснюється за командою керівника стрільби. Вночі вправа виконується з однієї вогневої позиції без руху БМ, а якщо є можливість, без запуску двигуна.

Ціль для стрільби з великокаліберного кулемета з’являється першою або другою.

Показ цілей починається не пізніше ніж через 10 – 20 с після зайняття вогневої позиції останньою БМ.

Під час виконання вправи вночі БТР і група піхоти освітлюється, кулеметна обслуга імітується “спалахами пострілів”.

КС 2.14.1.3**Швидкісна стрільба на короткі відстані****Цілі:**

БТР (мішень № 13), що з’являється на 25 с;

ПТКР на БТР (мішень № 18), що з’являється на 25 с;

ПТКР на вогневій позиції (мішень № 9б), що з’являється на 20 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється на 20 с;

ручний протитанковий гранатомет (мішень № 9), що з’являється на 20 с;

стрілець, що перебігає – поясна фігура (мішень № 7а), що з’являється на 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	БТР	ПТКР на БТР	ПТКР на вогневій позиції	кулеметна обслуга	РПГ	стрілець, що перебігає
Великокаліберний кулемет	500 – 400	450 – 350	–	–	–	–
Спарений кулемет	–	–	300 – 250	250 – 200	300 – 250	250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 11, із них 2 з трасуючою кулею;

для спареного кулемета – 22, із них 5 з трасуючою кулею;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1,2 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити чотири цілі, у тому числі БТР та ПТКР на БТР;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої позиції (на віддаленні 100 – 400 м від рубежу відкриття вогню) з запуском двигуна.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей і виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

Під час виконання вправи вночі:

БТР, ПТКР на БТР, ПТКР на вогневій позиції та РПГ освітлюються;

кулеметна обслуга та стрілець, що перебігає, імітуються “спалахами пострілів”.

КС 2.14.1.4

Стрільба з місця по повітряній цілі

Ціль:

вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 45 с на висоті 10 – 20 м.

Дальність до цілі: 1200 – 1000 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: для великокаліберного кулемета – 20, із них 6 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль трьома кулями;

“добре” – уразити ціль двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль.

КС 2.14.2.1

Стрільба різними способами по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово на ділянці 200 – 250 м зі швидкістю 15 – 20 км/год. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с.

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються по фронту не менше 3 м два рази по 20 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	група піхоти	кулеметна обслуга
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	–	–
	вночі	700 – 600	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	400 – 350	500 – 400
	вночі	–	350 – 300	400 – 300

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 2 хв 40 с. Під час виконання вправи в горах: вдень – 2 хв 15 с, вночі – 2 хв 35 с.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 9, із них 3 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, із них 6 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

Стрільба по БТР, кулеметній обслузі ведеться з коротких зупинок, по групі піхоти – з ходу.

Ціль для стрільби з великокаліберного кулемета з'являється першою або другою.

Під час виконання вправи вночі БТР та група піхоти освітлюються, кулеметна обслуга імітується “спалахами пострілів”.

Рух машини – фронтальний. Відстань від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню – 300 м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей і виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.14.2.2

Стрільба різними способами зі зміною вогневих позицій”

Цілі:

БТР (мішень № 13), що рухається два рази (вперед, назад) з інтервалом 10 с під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 – 250 м. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з'являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

група піхоти, що перебігає – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 8 – 12 км/год на ділянці 150 м;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно протитанковою (безвіткатною) гарматою (мішень № 11), що з'являється на 30 с вдень (40 с вночі), дальність до цілі зменшується на 100 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		БТР	РПГ	БТР	група піхоти, що перебігає
Великокаліберний кулемет	вдень	1200 – 900	–	900 – 700	–
	вночі	1000 – 800	–	800 – 600	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	–	600 – 750
	вночі	–	350 – 250	–	700 – 600

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 4 хв 25 с. Під час виконання вправи в горах: вдень – 3 хв 25 с, вночі – 3 хв 55 с.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 18, із них 6 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

По БТР, що рухається фронтально, вогонь із великокаліберного кулемета ведеться з коротких зупинок під час висування на першу вогневу позицію та з місця після її зайняття.

По БТР, що рухається флангово, вогонь із великокаліберного кулемета ведеться за рішенням керівника стрільби з коротких зупинок під час висування на другу (третю) вогневу позицію та з місця після її зайняття.

Стрільба зі спареного кулемета по одній із цілей ведеться з ходу під час висування з першої (другої) вогневої позиції на другу (третю), по іншій – з місця з другої або третьої вогневої позиції.

Друга вогнева позиція обладнується так, щоб БТР виходив з окопу вперед.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей і виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

Під час виконання вправи вночі:

БТРи та РПГ освітлюються;

група піхоти, що перебігає, імітується “спалахами пострілів”.

КС 2.14.2.3

Стрільба на плаву по нерухомих цілях

Цілі:

протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється на 30 с вдень (40 с вночі);

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що з'являються на 40 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		протитанкова (безвідкатна) гармата	група піхоти
Великокаліберний кулемет	вдень і вночі	400 – 300	–
Спарений кулемет	вдень і вночі	–	300 – 200

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 1 хв 50 с.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 10, із них 2 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 15, із них 4 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату.

Особливості виконання вправи

Рух машини – фронтальний. Відстань, яку проходить БМ РВВ до рубежу припинення вогню – 150 м.

Під час виконання вправи вночі цілі освітлюються.

5.7.2 Вправи контрольних стрільб.

КС 3.14.1.1

Ведення вогню в умовах оборонного бою

Цілі:

БТР (мішень № 13), що рухається два рази (вперед, назад) з інтервалом 10 с під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 – 250 м. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з'являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

група піхоти, що перебігає – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 8 – 12 км/год на ділянці 150 м;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		БТР	РПГ	кулеметна обслуга	група піхоти, що перебігає
Великокаліберний кулемет	вдень	1200 – 900	–	–	–
	вночі	1000 – 800	–	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	400 – 300	750 – 600
	вночі	–	350 – 250	300 – 200	700 – 600

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 4 хв 30 с. Під час виконання вправи в горах: вдень – 3 хв 40 с, вночі – 4 хв.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 9, із них 3 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вогонь по цілі для стрільби з великокаліберного кулемета ведеться з коротких зупинок під час висування на першу вогневу позицію та з місця після її зайняття.

Стрільба зі спареного кулемета по одній із цілей ведеться з ходу під час висування з другої вогневої позиції на третю, по інших цілях – з місця з другої та третьої вогневих позицій.

Друга вогнева позиція обладнується так, щоб БТР виходив з окопу вперед.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Під час виконання вправи вночі:

БТР та РПГ освітлюються;

група піхоти, що перебігає, імітується “спалахами пострілів”.

КС 3.14.2.1

Ведення вогню в умовах наступального бою

Цілі:

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з'являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються на фронті не менше 3 м два рази по 20 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	РПГ	група піхоти
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	–	–
	вночі	700 – 600	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	450 – 350
	вночі	–	400 – 300	350 – 250

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 2 хв 40 с. Під час виконання вправи в горах: вдень – 2 хв 20 с, вночі – 2 хв 40 с.

Кількість боєприпасів:

для великокаліберного кулемета – 9, із них 3 із трасуючими кулями;
для спареного кулемета – 24, із них 6 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

По БТР, що рухається флангово, та РПГ стрільба ведеться з коротких зупинок, по групі піхоти – з ходу.

Ціль для стрільби з великокаліберного кулемета з’являється першою або другою.

Рух машини – фронтальний. Відстань, яку проходить БМ від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню – 300 м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Під час виконання вправи вночі РПГ імітується “спалахами пострілів”, інші цілі освітлюються.

5.8 Вправи бойових стрільб екіпажу БМП (БМД, БТР, БРМ).

КС 6.13(14).1.1

Ведення вогню екіпажем БМП (БМД, БТР, БРМ) в оборонному бою

Цілі:

БМП (мішень № 14), для стрільби з озброєння БМП-1 – танк (мішень № 12), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 10 с на дальності 600 – 400 м;

для стрільби з озброєння БТР-80 (БТР-70) – БТР (мішень № 13), що рухається вдень і вночі два рази (вперед, назад) з інтервалом 10 – 20 с

під кутом $15 - 20^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці $250 - 200$ м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом $60 - 90^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці 200 м;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 20 с із проміжком 5 с, для стрільби з озброєння БТР-80 (БТР-70) – група піхоти, що перебігає – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом $60 - 90^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $8 - 12$ км/год на ділянці 150 м;

БМП (мішень № 14), що з'являється на два рази по 25 с із проміжком 10 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

танк (мішень № 12), що з'являється на 2 хв 25 с для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК на 2 хв 15 с).

Під час виконання вправи за особливих умов (глибокий сніг, вітер понад 10 м/с або в горах) цілі, що рухаються, можуть замінюватися цілями, що з'являються два рази по 25 с із проміжком 10 с, при цьому дальність до цілі зменшується на 100 м:

для БМП-1 – на танк (мішень № 12);

для БМП-2 – на БМП (мішень № 14);

для БТР-80 (БТР-70) – на БТР (мішень № 13).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі						
		танк	БМП	БТР	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти, що перебігає	кулеметна обслуга
БМП-1	вдень і вночі	$800 - 500$	$700 - 600$	–	$500 - 400$	$800 - 700$	–	$400 - 300$
БМП-2		–	$1200 - 900$ ($900 - 700$) ***	–	$600 - 400$	$800 - 700$	–	$500 - 300$
ПТРК		$\frac{D_{\text{макс}}}{2}$	–	–	–	–	–	–
БТР-80 (БТР-70)		–	–	$1200 - 900$ $1000 - 800$	$500 - 400$ $350 - 250$	$800 - 600$ $500 - 400$	$750 - 600$ $700 - 600$	–

Час на стрільбу: від подання команди “Зайняти вогневу позицію таку-то – вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню вдень і вночі – 7 хв 30 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 12 ;

для автоматичної гармати з БТ – 48 ;

для великокаліберного кулемета – 48 , із них 16 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 50 , із них 17 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗД6 – 2 ;

*** Дальність для ураження мішені № 14 під час стрільби в горах.

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТРК” або стрільби ПТРК – 1 навчальний (бойовий) ПТРК.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1, БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк (БМП), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення в бойове та пуск ПТРК” на оцінку не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БТР-80 (БТР-70):

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ з двох вогневих позицій. Загальна глибина пересування під час зайняття та зміни вогневих позицій – до 300 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій.

Виконання вправи починається на вихідному рубежі з доповіді командира БМ керівнику про готовність.

З початком висування БМ з вихідного рубежу на зазначену вогневу позицію (за 200 – 300 м від РВВ) показується мішень № 14 (БМП), для стрільби з озброєння БМП-1 – мішень № 12 (танк). Послідовність показу цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника та заходів безпеки.

Ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь.

Зміну вогневої позиції БМ здійснює з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, долає мінно-вибухові загородження самостійно під прикриттям димів.

КС 6.13.1.2

Ведення вогню екіпажами БМП (БМД, БТР, БРМ)

у складі взводу по груповій цілі

Ціль:

артилерійський взвод на вогневій позиції – три артилерійські гармати (мішень № 19) і дванадцять поясних фігур (мішень № 7), розташовані на площі 60 м по фронту та 30 м у глибину.

Під час стрільби з автоматичної гармати артилерійський взвод на вогневій позиції замінюється на протитанкову (безвідкатну) гармату з обслугою – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) та три поясні фігури (мішень № 7), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину.

Дальність до цілі, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Ціль
		протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою
БМП-1 ⁴⁰ , БМП-2, автоматична гармата	вдень і вночі	2500 – 2000

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів з осколковою гранатою – 5 на кожному БМ;

для автоматичної гармати ОФЗ – 38, та ОТ – 8 на кожному БМ.

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити 13 мішеней або влучити в габарит сімома штатними пострілами за час не більше 3 хв;

“добре” – уразити 10 мішеней або влучити в габарит шістьма штатними пострілами за час не більше 3 хв 15 с;

“задовільно” – уразити 8 мішеней або влучити в габарит п’ятьма штатними пострілами за час не більше 3 хв 30 с;

під час виконання вправи з озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити 4 мішені або влучити в габарит п’ятнадцятьма снарядами за час не більше 2 хв 30 с;

“добре” – уразити 2 мішені або влучити в габарит десятьма снарядами за час не більше 3 хв;

“задовільно” – уразити мішень або влучити в габарит п’ятьма снарядами за час не більше 3 хв 30 с.

КС 6.13.1.3

Ведення вогню екіпажами БМП (БМД, БТР)

у складі роти по груповій цілі

Ціль:

артилерійський взвод на вогневій позиції – три артилерійські гармати (мішень № 19) і дванадцять поясних фігур (мішень № 7), розташовані на площі 60 м по фронту та 30 м у глибину.

Дальності до цілі (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Ціль
		артилерійський взвод на вогневій позиції
БМП-2, автоматична гармата	вдень і вночі	4000 – 3500

⁴⁰ Під стрільбою на велику дальність з БМП-1 слід вважати стрільбу за допомогою нормалізованої шкали.

Кількість боєприпасів: 48 ОФЗ та 12 ОТ на кожну БМ.

Оцінка:

“відмінно” – уразити 6 мішеней або влучити в габарит тридцятьма снарядами за час не більше 4 хв;

“добре” – уразити 4 мішені або влучити в габарит двадцятьма снарядами за час не більше 5 хв;

“задовільно” – уразити 2 мішені або влучити в габарит десятьма снарядами за час не більше 8 хв.

КС 6.13(14).2.1

Ведення вогню екіпажем БМП (БМД, БТР) в наступальному бою

Цілі:

БМП в окопі (мішень № 14б), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с; для стрільби з озброєння БМП-1 (БМД-1) – танк в окопі (мішень № 12б), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с (під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі в окопі (мішень № 17б); для стрільби з озброєння БТР – БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

САУ, що здійснює маневр для стрільби прямою наводкою – САУ (мішень № 23), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 300 – 250 м (під час стрільби в горах – послідовно з’являється на двох рубежах, розташованих на 300 – 250 м одна від одної по 20 с із проміжком 10 с);

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м (для озброєння БТР-80 (БТР-70) – група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що з’являються на 30 с вдень (40 с вночі);

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

Для стрільби пуском ПТКР (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк	САУ, що здійснює маневр для стрільби прямою наводкою	кулеметна обслуга	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
БМП-1	вдень і вночі	850 – 600 600 – 400	800 – 700 700 – 500	500 – 400	500 – 400 400 – 300	800 – 600 500 – 400	–
БМП-2		–	1200 – 900 (1000 – 900)	500 – 400	500 – 300	900 – 700	–
ПТРК		$D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$	–	–	–	–	–
БТР-80 (БТР-70)		–	800 – 700 700 – 600	500 – 400	500 – 400 400 – 300	800 – 600 500 – 400	450 – 350 350 – 250

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню:

для БМП-1 – 5 хв (в горах – 4 хв 40 с). Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою час на стрільбу збільшується на 15 с;

для БМП-2 – 5 хв (в горах – 4 хв 40 с);

для БТР-80 (БТР-70) – 4 хв 55 с (в горах – 4 хв 35 с).

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 6;

для автоматичної гармати БТ – 24;

для великокаліберного кулемета – 18, із них 6 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 30, із них 10 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗД6 – 2;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТКР” або стрільби ПТКР – 1 навчальний (бойовий) ПТКР.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати та виконати норматив “Переведення ПТРК з похідного положення в бойове та пуск ПТКР” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити танк і виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влучанням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами, та виконати норматив із ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП не менше ніж двома снарядами, та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив із ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БТР:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ. Рух бойової БМ від РВВ і до рубежу припинення вогню здійснюється від укриття до укриття.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час пересування та подолання загороджень;

ведення вогню під час подолання мінно-вибухових загороджень.

Ціль для стрільби ПТРК (виконання нормативу № 10) з'являється першою. У подальшому показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника та заходів безпеки.

БМ за командою керівника стрільби “Такий-то, вперед” починає рух і виходить на РВВ, на рубежі БМ із зупинки веде вогонь по цілі № 1.

Після закінчення показу або після ураження цілі (мішень № 14б з БМП-2, мішень № 12б з БМП-1, мішень № 13б з БТР-80 (БТР-70) керівник стрільби подає команду на показ цілей (показ цілей здійснюється відповідно до рішення керівника ВБС).

Ті, хто навчається, самостійно здійснюють пересування з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, долають мінно-вибухові загородження, виявляють цілі та ведуть по них вогонь.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.13.2.2

Ведення вогню екіпажами БМП (БМД, БТР) у складі взводу зі зміною напрямку руху

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з'являється три рази по 20 с із проміжком 10 с;

БМП (мішень № 14), що з'являється три рази по 20 с із проміжком 10 с;

ПТРК в окопі (мішень № 9в) і група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) на одному рубежі, що з'являються 3 рази по 7 с із проміжком 5 – 10 с;

дві поясні фігури (мішень № 7) у вікні двоповерхової будівлі, що з'являються чотири рази по 5 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		БМП	БТР	обслуга ПТРК в окопі	група піхоти	двоповерхова будівля
БМП-1	вдень і вночі	–	850 – 600	500 – 400 400 – 300	600 – 400 500 – 300	600 – 500 500 – 400
БМП-2		1200 – 900	600 – 400	600 – 400	600 – 400	900 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів (для взводу):

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 9;

для автоматичної гармати БТ – 90;

для спареного кулемета – 315, із них 105 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗД6 – 1.

Моторесурси: до 3 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БТР і БМП не менше ніж двома снарядами кожну ціль;

“добре” – уразити всі цілі або п’ять (вночі – чотири), при цьому БТР і БМП не менше ніж 1 снарядом кожну ціль;

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) цілі, при цьому БТР і БМП не менше ніж двома снарядами кожну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля (директриси) у складі взводу. Показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем підрозділу;

переміщення з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час висування та подолання загороджень (забороняється висування по прямій лінії);

комплексне застосування озброєння БМ, системи “Туча”.

Підрозділ розпочинає рух за командою керівника стрільби (командира підрозділу) з визначеного району на відстані до 200 м від РВВ. Висування здійснюється за визначеним маршрутом. Під час висування здійснюється спостереження у визначених секторах, а в разі зміни обстановки надаються доповіді командирів.

Під час наближення до РВВ керівник стрільби подає команду: “Такий-то, противник із правого (лівого боку), знищити! До бою!”. За цією командою екіпажі ведуть вогонь по танкових цілях із гармат БМ. Стрільба ведеться на ділянці протяжністю до 150 м. Швидкість руху 10 – 15 км/год, стрільба здійснюється з гармати по мішені № 13.

З виходом підрозділу на ділянку директриси (на рівень із мішеневою обстановкою для тактичного поля) керівником подається команда: “Такий-то, праворуч (ліворуч), у лінію – вперед!”. За цією командою взвод здійснює маневр і розвертається в бік противника (мішеневого поля).

За командою керівника “Такий-то, стій!” взвод зупиняється на визначених позиціях і веде вогонь із місця. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 14 та зі спареного кулемета.

За командою керівника “Такий-то, у напрямку орієнтира ... – вперед!” взвод здійснює маневр, за командою командира взводу пересувається від укриття до укриття, ведучи вогонь із ходу. Стрільба здійснюється по мішені № 13 та зі спареного кулемета по інших цілях. На підході до рубежу припинення вогню керівник дає команду “Стій! Відійти в напрямку ...”.

Під час відходу особовий склад проводить задимлення за допомогою системи “Туча”, здійснює відхід. Після розсіювання диму ведеться вогонь із корми. Відхід здійснюється по черзі за командою командира взводу. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 13 та зі спареного кулемета по інших цілях.

Після виходу всього підрозділу на попередній маршрут руху керівник подає команду: “Такий-то, вправо (вліво) в напрямку перехрестя доріг вперед!”. За цією командою підрозділ здійснює маневр у визначений бік і продовжує рух у визначеному напрямку, за командою командира взводу екіпажі ведуть вогонь.

КС 6.13.2.3

Стрільба з вогневого рубежу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БМП (мішень № 14) та БТР (мішень № 13), що з’являються два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9) і група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються три рази по 10 с із проміжком 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби на ділянці 200 м зі швидкістю 15 км/год;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8а), по фронту не менше 3 м, що з’являються три рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с;

амбразура в споруді (мішень № 16), що з’являється на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі					
		БМП	БТР	Безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	Амбразура в споруді	Група піхоти	РПГ
БМП-1	вдень	850 – 600	850 – 600	900 – 700	400 – 350	600 – 500	600 – 500
	вночі	600 – 400	600 – 400	500 – 400	300 – 250	400 – 300	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	1500 – 1300	1500 – 1300	900 – 700	400 – 350	600 – 500	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати – 4 постріли в інертному спорядженні;

для автоматичної гармати БТ – 30 пострілів;

для спареного кулемета – 60, із них 15 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити шість (вночі – чотири) мішені, у тому числі всі важливі цілі;

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) мішені, у тому числі в БМП та БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на директрисі БМ (ділянці тактичного поля) двома БМ способом “гойдалки” шляхом послідовного ведення вогню з однієї вогневої позиції (вогневого рубежу) з подальшим маневром (відходом, висуванням в укриття) для перезаряджання та висування на іншу вогневу позицію (вогневий рубіж).

Із виходом у вихідне положення пара БМ уражає цілі способом “вогнева карусель” – спочатку на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) висувається і веде вогонь перший номер пари БМ, потім його замінює другий номер, при цьому номер пари, що замінює (був замінений), знаходиться у вихідному положенні.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи визначає місця (райони) виявлених вогневих засобів противника, місця розташування вогневих позицій (рубежів), напрямок і порядок руху та подає команду на висування на першу вогневу позицію (рубіж). Після виходу БМ на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) здійснюється показ двох (трьох) цілей. Ті, хто навчається, виявляють цілі (визначають більш важливу ціль) та самостійно ведуть вогонь.

Маневр БМ (відхід із вогневої позиції (рубежу) прикривається аерозолями термодимової апаратури або використовується система “Туча”.

Після ураження (падіння) цілей і розряджання зброї за командою керівника стрільби здійснюється переміщення БМ у вихідний район (район прихованих позицій).

За командою керівника БМ здійснюється висування на другу вогневу позицію (вогневий рубіж) і показ наступних трьох (двох) цілей. Екіпажі БМ виявляють цілі (визначають більш важливу ціль) та, застосовуючи спосіб ураження “вогнева карусель”, самостійно їх уражають.

Під час стрільби способом “вогнева карусель” відхід у вихідне положення та вихід другого номера на вогневу позицію здійснюється за командою старшого пари БМ.

Після завершення стрільби та розряджання зброї за командою керівника стрільби здійснюється повернення БМ (пари) у вихідний район (район прихованих позицій) положення.

5.9 Вправи стрільб з озброєння танків

5.9.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.15.1.1

Стрільба з місця по нерухомих цілях

Цілі:

танк (мішень № 12), що з’являється на 1 хв 20 с;

РПГ (мішень № 9), що з’являється на 50 с;

група піхоти – два стрільці – ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що з’являються на 30 с.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		Танк	РПГ	Група піхоти
Вкладний ствол	Вдень і вночі	1200 – 900	—	—
Гармата		1800 – 1500	—	—
Спарений кулемет		—	500 – 300	700 – 500

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола заміників штатних артилерійських пострілів – 3;

для гармати артилерійських пострілів (кумулятивних (бронебійних підкаліберних) – 3;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двічі;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, при цьому танк не менше ніж двічі;

“задовільно” – уразити дві цілі, при цьому танк обов’язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ.

КС 2.15.1.2**Стрільба з місця по нерухомих цілях і цілях, що рухаються****Цілі:**

танк (мішень № 12), що з’являється на 1 хв 20 с;

РПГ (мішень № 9), що з’являється на 50 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год (два проходи);

група піхоти – два стрільці – ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з’являються на 30 с.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		Танк	Безвідкатна гармата на автомобілі	РПГ	Група піхоти
Вкладний ствол	Вдень і вночі	1200 – 900	—	—	—
Гармата		1800 – 1500	—	—	—
Спарений кулемет		—	900 – 700	600 – 400	800 – 600

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола заміників штатних артилерійських пострілів – 3;

для гармати артилерійських пострілів (кумулятивних (бронебійних підкаліберних) – 3;

для спареного кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: обмежується часом показу та руху цілей.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двічі;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, при цьому танк не менше ніж двічі;

“задовільно” – уразити три цілі, при цьому танк обов’язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ.

КС 2.15.1.3**Стрільба з місця по різних цілях****Цілі:**

танк (мішень № 12), що з’являється на 1 хв 20 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год (два проходи);

РПГ (мішень № 9), що з’являється на 30 с;

протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з’являється на 30 с.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		Танк	Безвідкатна гармата на автомобілі	РПГ	Протитанкова (безвідкатна) гармата
Вкладний ствол	Вдень і вночі	1200 – 900	—	—	—
Гармата		1800 – 1500	—	—	—
Спарений кулемет		—	900 – 700	600 – 400	800 – 600

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола замінників штатних артилерійських пострілів – 3;

для гармати артилерійських пострілів (кумулятивних (бронебійних підкаліберних) – 3;

для спареного кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: обмежується часом показу та руху цілей.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двічі;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, при цьому танк не менше ніж двічі;

“задовільно” – уразити три цілі, при цьому танк обов’язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ.

КС 2.15.1.4**Стрільба з місця по цілях, що з’являються****Цілі:**

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 30 с із проміжком 10 с.

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 15 с із проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), на фронті не менше 3 м, що з’являються три рази по 10 с (12 с вночі) з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	кулеметна обслуга	група піхоти
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1200 – 1000	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	700 – 500
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	900 – 700	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	600 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 3;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі уразити танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і, якщо є така можливість, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.1.5**Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються****Цілі:**

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° на ділянці 250 – 300 м зі швидкістю 15 – 18 км/год (під час стрільби з нічним прицілом з’являється на 1 хв 20 с);

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби два рази (вперед, назад) зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), по фронту не менше 3 м, що з’являються три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з’являються два рази по 25 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	безвідкатна гармата на автомобілі	кулеметна обслуга	група піхоти
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1100 – 900	900 – 700	–	–
Спарений кулемет		–	–	600 – 400	800 – 600
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	900 – 700	700 – 600	–	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 300	700 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 3;

для спареного кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк обов’язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і, якщо є така можливість, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.1.6**Стрільба з озброєння танка з місця по наземних цілях, що з’являються та рухаються****Цілі:**

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° на ділянці 250 – 300 м зі швидкістю 15 – 18 км/год (під час стрільби з нічним прицілом з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с);

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби два рази (вперед, назад) зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправ у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) та БТР (мішень № 13), що з’являються два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	БТР	РПГ	протитанкова безвідкатна гармата
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1200 – 1000	1100 – 900	–	–
Спарений кулемет		–	–	600 – 400	–
Зенітний кулемет		–	–	–	700 – 500
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	900 – 700	800 – 600	–	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 300	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати), замінників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 15, із них 4 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 10, із них 3 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 0,3 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк і БТР не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі уразити танк не менше ніж двома снарядами (кулями), БТР та протитанкову (безвідкатну) гармату;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк і протитанкову (безвідкатну) гармату.

Особливості виконання вправи

Протитанкова (безвідкатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета показується одночасно з РПГ. Стрільба по ній ведеться командиром танка зі свого штатного місця.

Протитанкова (безвідкатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета вночі освітлюється.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей екіпаж танка застосовує систему “Туча”.

КС 2.15.1.7**Стрільба з озброєння танка із завчасно підготовлених позицій****Цілі:**

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 25 с після здійснення маневру “штани”;

БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 км/год на ділянці 200 м;

група піхоти – чотири ростові фігури (мішень № 8) по дві на двох рубежах (дальньому та ближньому), по фронту не менше 3 м, що з'являються послідовно чотири рази на 10 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти	
						на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500* 2200 – 2000	1800 – 1500 2200 – 2000	–	–	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	1200 – 900	–	–	–	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 400	–	700 – 600	500 – 400
Зенітний кулемет		–	–	–	900 – 700	–	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 4;

для спареного кулемета – 35, із них 8 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 12, із них 3 трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

”задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний і фланговий. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Після зайняття завчасно підготовленої вогневої позиції (окопу) вогонь ведеться:

по цілі “танк” – після здійснення маневру “штани” в кожному показі;

по решті цілей – не більше двох пострілів.

Зміна позиції (здійснення маневру) здійснюється за командою керівника стрільби.

Після завершення показу цілей екіпаж танка застосовує систему “Туча”.

* Далі – у чисельнику вказано дальності стрільби для снарядів із початковою швидкістю польоту менше 1000 м/с; у знаменнику – більше 1000 м/с.

КС 2.15.1.8

Стрільба керованим снарядом

Ціль:

танк (мішень № 12), що з'являється на 2 хв 30с. Під час виконання вправи вночі ціль освітлюється.

Дальність до цілі: 4000 – 2000 м.

Кількість боєприпасів: 1 снаряд.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль;

“незадовільно” – не влучити у ціль.

КС 2.15.1.9

Стрільба осколково-фугасним снарядом з установкою підричника на фугасну дію з уповільненням

Ціль:

група піхоти – 10 ростових фігур (мішень № 8 (8а, 8б) на ділянці 60 м по фронту та 40 м у глибину, нерухомі.

Дальності до цілі: 2500 – 1800 м;

Кількість боєприпасів: 3 осколково-фугасних артилерійських постріли.

Час на стрільбу: необмежений.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка: до 1 хв.

“відмінно” – уразити не менше 80 % мішеней;

“добре” – уразити не менше 60 % мішеней;

“задовільно” – уразити не менше 40 % мішеней.

КС 2.15.1.10

Швидкісна стрільба на короткі відстані

Цілі:

танк в окопі (мішень № 12б), два рази по 25 с із проміжком 10 с;

БМП в окопі (мішень № 14б), два рази по 25 с із проміжком 10 с;

амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється на 25 с;

ручний протитанковий гранатомет (мішень № 9), що з'являється на 20 с;

безвідкатна гармата (ПТКР) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі				
	танк в окопі	БМП в окопі	амбразура в споруді	РПГ	безвідкатна гармата (ПТКР) на автомобілі
Вкладний ствол (гармата)	600 – 500	500 – 400	450 – 400	–	–
Спарений кулемет	–	–	–	250 – 200	350 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом показу та руху цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 20, із них 5 з трасуючою кулею.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити чотири цілі або три цілі, у тому числі танк в окопі не менше двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк в окопі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої позиції (на віддаленні 100 – 400 м від РВВ) із запуском двигуна.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.1.11

Стрільба із зенітного кулемета з місця по повітряній цілі

Ціль: вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 35 с на висоті 10 – 20 м.

Дальність до цілі: 1500 – 1300 м.

Кількість боєприпасів: для зенітного кулемета 20, із них 6 із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома кулями;

“добре” – уразити ціль двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль.

КС 2.15.1.12

**Стрільба із зенітного кулемета з місця
по повітряних і наземних цілях**

Цілі:

вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 60 с на висоті 10 – 20 м;

протитанкова гармата (мішень № 11, 11а), що з’являється на 60 с.

Дальність до цілі:

мішень № 25 – 1500 – 1300 м.

мішень № 11 (11а) – 900 – 700 м.

Кількість боєприпасів: 30, із них 9 із трасуючими кулями.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі;

“добре” – уразити вертоліт;

“задовільно” – уразити протитанкову гармату.

КС 2.15.1.13**Стрільба з озброєння танка на великі відстані****Ціль:**

блокпост – БМП (мішень № 14) та група піхоти – 6 ростових фігур (мішень № 8) на ділянці 75 м по фронту і 75 м у глибину, нерухомі;

колона танків на рубежі розгортання у взводні колони – три танки (мішень № 12) на ділянці 40 м по фронту і 100 м у глибину, нерухомі;

протитанкова батарея на вогневій позиції – 6 протитанкових (безвіткатних) гармат (мішень № 11) на фронті 400 – 600 м, нерухомі.

Дальності до цілі, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		блокпост	колона танків на рубежі розгортання у взводні колони	протитанкова батарея на вогневій позиції
Гармата	вдень і вночі	2000 – 1600	2500 – 1800	6000 – 1500

Час на стрільбу: 8 хв.

Кількість боєприпасів:

для гармати артилерійських штатних пострілів – 25;

димових гранат – 3.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – пряме влучання в кожну ціль або знищення (руйнування) не менше 70 % мішеней за 6 хв;

“добре” – пряме влучання в дві цілі або знищення (руйнування) не менше 60 % мішеней за 7 хв;

“задовільно” – пряме влучання в одну ціль або знищення (руйнування) не менше 50 % мішеней за 8 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з заняттям раніше підготовленої позиції на відстані 150 м від РВВ. За командою керівника стрільби екіпажі висувуються на визначений рубіж. Після зайняття машинами вогневих позицій і доповіді про готовність до стрільби, керівник стрільби ставить вогневе завдання на ураження цілі, при цьому дальність до цілі не вказується.

Пристрілювання може проводитися під час стрільби з танків, що не мають СУВ, а також у тих випадках, коли стрільба ведеться в аварійних режимах роботи СУВ. Пристрілювання дальності виконується захопленням цілі у вилку. При цьому керівник стрільби до відкриття вогню по радіо повідомляє (уточнює) екіпажам необхідні дані для введення в балістичні обчислювачі.

Час на стрільбу відраховується від моменту доповіді командирів танків “Ціль бачу” до доповіді “Стрільбу закінчив”. Стрільба ведеться осколково-фугасним снарядом ОФ-26 з підривною В-429Е з установкою крана в положення затримка (далі – “З”). Після виконання вогневого завдання екіпаж застосовує систему “Туча” та висувається у вихідне положення.

КС 2.15.1.14**Стрільба з озброєння танка на великі відстані по розвіданій цілі****Ціль:**

блокпост противника – БМП (мішень № 14) та група піхоти – 7 ростових фігур (мішень № 8 (8а, 8б) на ділянці 75 м по фронту та 75 м в глибину, нерухомі.

Дальність до цілі: 4100 – 8000 м.

Час на стрільбу: 3 хв.

Кількість боєприпасів:

для гармати – 3 осколково-фугасних артилерійських постріли.

Моторесурс: 0,25 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – пряме влучання в габарит трьома снарядами;

“добре” – пряме влучання в габарит двома снарядами;

“задовільно” – пряме влучання в габарит одним снарядом.

КС 2.15.2.1**Стрільба з коротких зупинок по цілях,
що з’являються та рухаються****Цілі:**

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° на ділянці 250 – 300 м зі швидкістю 15 – 18 км/год (у разі стрільби з нічним прицілом з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с);

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби два рази (вперед, назад) зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 10 с із проміжком 5 с.

Під час виконання вправ у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) та БТР (мішень № 13), що з’являються два рази по 25 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк, що рухається фронтально	БТР	кулеметна обслуга
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1100 – 900	1100 – 900	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 300
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	900 – 700	800 – 600	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 15, із них 3 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк, що рухається фронтально та БТР, що рухається флангово, не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, що рухається фронтально, не менше ніж двома снарядами (кулями) та БТР, що рухається флангово;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк, що рухається фронтально.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.2.2

Флангова стрільба з ходу в умовах рейдових дій

Цілі:

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 25 с із виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 10 с із виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

група піхоти, що атакує – чотири ростові фігури (мішень № 8), що з’являються два рази по 10 с із виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	РПГ	група піхоти
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500		
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–
Спарений кулемет		–	300 – 200	300 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 50, із них 20 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

”задовільно” – уразити танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується однією БМ на тактичному полі (танковій директрисі) з розвертанням і рухом у зворотному напрямку під час здійснення маневру “вісімка”.

Після виходу на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка” екіпаж виявляє цілі та, не припиняючи рух, самостійно веде фланговий вогонь із ходу.

Після завершення показу всіх цілей екіпаж БМ застосовує систему “Туча”.

КС 2.15.2.3

Стрільба з ходу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 25 с із проміжком – 10 с; під час стрільби з вкладного ствола – танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м (під час стрільби з нічним прицілом з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с);

РПГ (мішень № 9), що з’являється три рази по 20 с із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с.

Під час виконання вправи в особливих умовах (глибокий сніг, вітер понад 10 м/с), а в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) і безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являються два рази по 25 с із проміжком – 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	РПГ	протитанкова (безвідкатна) гармата	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500 2200 – 2000	–	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–	–
Спарений кулемет		–	600 – 400	–	900 – 700
Зенітний кулемет		–	–	700 – 500	–
Вкладний ствол	з нічним прицілом	800 – 600	–	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	–	700 – 500

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 4 хв 30 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета по протитанковій (безвіткатній) гарматі – 10, із них 3 із трасуючими кулями;

димових гранат – 3.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Протитанкова (безвіткатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета показується одночасно із РПГ. Стрільба по ній ведеться командиром танка зі свого штатного місця. Протитанкова (безвіткатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета вночі освітлюється. Після завершення показу цілей і виходу танка на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.15.2.4

Стрільба різними способами по цілях, що з’являються та рухаються, зі зміною вогневих позицій

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 300 – 250 м (під час стрільби з нічним прицілом з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с);

танк в окопі (мішень № 12б), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправи в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) безвіткатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являються два рази по 25 с із проміжком – 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	танк в окопі	безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1200 – 900	800 – 600	–
Спарений кулемет		–	–	900 – 700
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	800 – 600	700 – 500	–
Спарений кулемет		–	–	700

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 3 хв 20 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 6;

для спареного кулемета – 20, із них 6 із трасуючими кулями.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому один із танків (танк) не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі уразити один із танків (танк) не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Після подолання РВВ вогонь ведеться гарматою по танку (танку в окопі) з ходу до першої вогневої позиції, із місця по танку в окопі (танку), під час руху на рубіж припинення вогню безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі уражається з коротких зупинок.

5.9.2. Вправи контрольних стрільб.

КС 3.15.1.1

**Ведення вогню з місця по цілях, що з’являються та рухаються,
в умовах оборонного бою**

Цілі:

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с; під час стрільби з вкладного ствола – танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м (під час стрільби вночі тільки з нічним прицілом – танк, що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с);

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що з’являються три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправ у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) і безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з’являються два рази по 25 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500 2200 – 2000	–	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–	–
Спарений кулемет		–	600 – 400	900 – 700	700 – 500
Вкладний ствол	з нічним прицілом	800 – 600	–	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	800 – 600	700 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 50, із них 15 із трасуючими кулями;

димових гранат – 3.

Моторесурс: 0,3 м/год.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ та, якщо є можливість, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення.

Ціль для стрільби з гармати з’являється першою.

Після завершення показу цілей екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 3.15.2.1

Ведення вогню з ходу по цілях, що з’являються та рухаються, в умовах наступального бою

Цілі:

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с; під час стрільби з вкладного ствола – танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м (під час стрільби вночі тільки з нічним прицілом – танк, що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с);

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправи в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) і безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являються два рази по 25 с із проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Гармата	вдень і вночі	$\frac{1700 - 1400}{2100 - 1800}$	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	900 – 700
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	800 – 600	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	700 – 500

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 2 хв 55 с (під час стрільби з вкладного ствола – 3 хв 05 с).

Кількість боєприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 35, із них 10 із трасуючими кулями;

димових гранат – 3.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Після завершення показу всіх цілей і виходу танка на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції становить 10 с.

КС 3.15.2.2**Ведення вогню з ходу та коротких зупинок по цілях, що з'являються, в умовах рейдових дій і в населених пунктах****Цілі:**

танк в окопі (мішень № 12б), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

обслуга ПТРК – ПТРК в окопі (мішень № 9в) та група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) на одному рубежі, що з'являється одночасно чотири рази по 7 с із проміжком 5 с;

група піхоти в будівлі – дві поясні фігури (мішень № 7) у вікні двоповерхової будівлі, що з'являються чотири рази по 7 с із проміжком 10 с, або вертоліт (мішень № 25), що з'являється на 35 с на висоті 10 – 20 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк в окопі	танк	обслуга ПТРК	група піхоти в будівлі (вертоліт)
Гармата	вдень і вночі	1300 – 1200	1600 – 1500	–	–
	вночі з нічним прицілом	1100 – 1000	–	–	–
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	–	600 – 400	–
Зенітний кулемет	вдень	–	–	–	1200 – 1000 (600 – 800)

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 60, із них 20 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 20, із них 7 із трасуючими кулями;

димових гранат – 1.

Моторесурс: 3 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк в окопі та танк не менше ніж двома снарядами кожному;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі танк в окопі та танк не менше ніж одним снарядом кожному;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк в окопі та танк не менше ніж одним снарядом.

Особливості виконання вправи

Спочатку здійснюється стрільба по мішені № 12 під час флангового руху танка, у подальшому стрільба ведеться під час фронтального руху.

Стрільба із зенітного кулемета ведеться командиром танка з короткої зупинки.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції становить 10 с.

Після завершення показу цілей екіпаж танка застосовує систему “Туча”.

5.9.3. Вправи бойових стрільб екіпажу танку.

КС 6.15.1.1**Ведення вогню екіпажем танка в оборонному бою****Цілі:**

вертоліт (мішень № 25), що з'являється три рази по 20 с із проміжком 10 с;
танк (мішень № 12)* та БМП (мішень № 14), що з'являються одночасно три рази по 20 с із проміжком 10 – 15 с, під час стрільби з вкладного ствола – фронтально рухаються під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м;

РПГ* та група піхоти – РПГ (мішень № 9) та дві поясні фігури (мішень № 7), що з'являються три рази по 7 с із проміжком 5 с;

БМП в окопі (мішень № 14б), що з'являється три рази по 20 с із проміжком 10 с, під час стрільби з вкладного ствола – БТР (мішень № 13), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), рух фланговий на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год;

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються чотири рази по 7 с із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється три рази по 20 с із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі									
		вертоліт	танк	БМП	РПГ	група піхоти	БМП (в окопі)	БТР	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти, що атакує	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Гармата	вдень і вночі	–	1600 – 1500	1600 – 1500	–	–	1200 – 1000				
	вночі з нічним прицілом	–	1200 – 1100	1200 – 1100	–	–	1200 – 1100				
ПТРК	вдень	–	2500	–	–	–					
Вкладний ствол	вдень і вночі	–	1200 – 900	1200 – 900	–	–		1100 – 900			
	вночі з нічним прицілом	–	1100 – 800	1100 – 800	–	–		1000 – 900			
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	–	–	600 – 400	500 – 600			700 – 500	600 – 500	
Зенітний кулемет	вдень	1200 – 1000	–	–	–	–					700 – 900

* Найбільш важлива ціль.

Час на стрільбу: від команди на зайняття вогневої позиції до виходу танка на рубіж припинення вогню вдень – 8 хв 10 с, вночі – 9 хв.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних артилерійських пострілів із практичним кумулятивним пострілом – 4, з осколково-фугасним пострілом – 2;

для вкладного ствола – 6;

для спареного кулемета – 45, із них 15 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 30, із них 10 із трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити сім (вночі – п’ять) цілей, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити п’ять (вночі – чотири) цілей, при цьому танк обов’язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ із двох вогневих позицій. Загальна глибина пересування під час зайняття та зміни вогневих позицій – до 300 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

управління вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій.

Виконання вправи починається на вихідному рубежі з доповіді командира БМ керівнику про готовність.

Після початку висування БМ з вихідного рубежу на зазначену вогневу позицію (за 200 – 300 м від РВВ) одночасно показується мішень № 12 (танк) і мішень № 14 (БМП). Ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі (визначають більш важливі цілі) та ведуть по них вогонь. Зміну вогневої позиції здійснюють із використанням димів і захисних властивостей місцевості та штучних укриттів.

Послідовність показу цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника та заходів безпеки.

Зміну вогневої позиції БМ здійснює самостійно під прикриттям димів (у разі необхідності). Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.15.1.2**Ведення вогню екіпажами танків у складі взводу по одиночній цілі****Ціль:**

ПТРК на БТР (мішень № 18) або самохідна ракетна установка у похідному положенні (мішень № 20а), нерухома.

Дальності до цілі, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		ПТРК на БТР	самохідна ракетна установка у похідному положенні
Гармата	вдень і вночі	3200 – 2700	3600 – 3000

Кількість боєприпасів: по 6 штатних артилерійських пострілів на кожний танк.

Оцінка:

“відмінно” – пряме влучання в ціль або два влучання у габарит цілі радіусом 15 м за час не більше 1 хв 30 с;

“добре” – пряме влучання в ціль або два влучання у габарит цілі радіусом 25 м за час не більше 2 хв;

“задовільно” – пряме влучання в ціль або одне влучання в габарит цілі радіусом 25 м за час не більше 3 хв 30 с.

КС 6.15.1.3**Ведення вогню екіпажами танків у складі взводу по одиночній цілі на велику дальність**

Ціль: самохідна ракетна установка (мішень № 20) або підрозділ ПТРК – три ПТРК на БТР (мішень № 18), нерухомі. Ціль розташовується на позиції по фронту на 600 – 400 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		самохідна ракетна установка у похідному положенні	підрозділ ПТРК
Гармата	вдень і вночі	4500 – 3500	4500 – 3500

Кількість боєприпасів: по 10 штатних артилерійських пострілів на кожний танк.

Оцінка:

“відмінно” – пряме влучання в ціль або два влучання у габарит цілі радіусом 15 м за час не більше 3 хв;

“добре” – пряме влучання в ціль або два влучання у габарит цілі радіусом 25 м за час не більше 4 хв;

“задовільно” – пряме влучання в ціль або одне влучання у габарит цілі радіусом 25 м за час не більше 5 хв.

КС 6.15.2.1**Ведення вогню екіпажем танка в наступальному бою****Цілі:**

танк в окопі (мішень № 12б), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;

ПТРК в окопі* та група піхоти – ПТРК в окопі (мішень № 9в) і дві поясні фігури (мішень № 7), що з'являються одночасно 3 рази по 7 с із проміжком 5 с;

танк (мішень № 12)*, що фронтально рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

вертоліт (мішень № 25), що з'являється на 35 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк в окопі	обслуга ПТРК в окопі	група піхоти	танк	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	вертоліт
Гармата	вдень і вночі	1300 – 1200	–	–	1600 – 1500	–	–
	вночі з нічним прицілом	1100 – 1000	–	–	–	–	–
ПТРК	вдень	–	–	–	2500 – 2100	–	–
Вкладний ствол	вдень і вночі	1000 – 900	–	–	1200 – 900	–	–
	вночі з нічним прицілом	900 – 800	–	–	–	–	–
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	600 – 400	600 – 400	–	900 – 700	–
Зенітний кулемет	вдень	–	–	–	–	–	1200 – 1000

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 5 хв 10 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних артилерійських пострілів – 6, із них із практичним бронебійно-підкаліберним пострілом – 2, практичним кумулятивним пострілом – 2, осколково-фугасним пострілом – 2;

для вкладного ствола – 6;

для спареного кулемета – 35, із них 12 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 20, із них 7 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗДб – 2.

* Найбільш важлива ціль.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або п’ять (вночі – чотири), у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ. Рух БМ від РВВ і до рубежу припинення вогню здійснюється від укриття до укриття.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

управління вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час пересування та подолання загороджень;

ведення вогню під час подолання мінно-вибухових загороджень.

Коли екіпаж танка виходить на рубіж припинення вогню, застосовує систему “Туча”.

У подальшому показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби.

Танк за командою керівника стрільби “Такий-то, вперед!” починає рух і виходить на РВВ, де, зупинившись, веде вогонь по мішені № 12б (танк в окопі).

Після ураження (падіння) цієї цілі керівник стрільби подає команду на показ цілей (показ цілей здійснюється відповідно до рішення керівника ВБС з дотриманням тактики дій противника та заходів безпеки).

Ті, хто навчається, самостійно здійснюють пересування з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, долають мінно-вибухові загородження, виявляють цілі та ведуть по них вогонь (визначають більш важливі цілі). Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.15.2.2

Ведення вогню екіпажами танків у складі взводу зі зміною напрямку руху

Цілі:

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 25 с із проміжком 10 с;

танк в окопі (мішень № 12б), що з’являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;

ПТРК в окопі (мішень № 9 в) і група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) на одному рубежі, що з’являються три рази по 7 с із проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

група піхоти в будівлі – дві поясні фігури (мішень № 7) у вікні двоповерхової будівлі, що з’являються чотири рази по 5 с із проміжком 5 с, або вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 35 с на висоті 10 – 20 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк в окопі	обслуга ПТРК в окопі	група піхоти	танк	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	вертоліт (група піхоти в будинку)
Гармата	вдень і вночі	1300 – 1200	–	–	1600 – 1500	–	–
	вночі з нічним прицілом	1100 – 1000	–	–	–	–	–
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	600 – 400	600 – 400	–	900 – 700	–
Зенітний кулемет	вдень	–	–	–	–	–	1200 – 1000 (800 – 600)

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів (для взводу):

для гармати штатних артилерійських пострілів – 36;

для спареного кулемета – 480, із них 160 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 40, із них 15 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗД6 – 6.

Розподіл боєприпасів між танками здійснюється командиром взводу.

Моторесурс: до 3 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танки не менше ніж чотирма снарядами;

“добре” – уразити всі цілі або п’ять (вночі – чотири), у тому числі танк не менше ніж трьома снарядами;

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля (танкової директриси) в складі танкового взводу.

Показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

управління вогнем танка в складі взводу (перенесення вогню, перерозподіл вогню між екіпажами, зосередження та розосередження вогню);

переміщення з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час висування та подолання загороджень (забороняється висування по прямій лінії);

комплексне застосування озброєння танка, системи “Туча” та термодимової апаратури.

Підрозділ розпочинає рух за командою керівника стрільби (командира підрозділу) з визначеного району на відстані до 200 м від рубежу відкриття вогню. Висування здійснюється за визначеним маршрутом.

Під час висування здійснюється спостереження у визначених секторах, у разі зміни обстановки надаються доповіді командирів.

Під час наближення до рубежу відкриття вогню керівник стрільби подає команду: “Такий-то, противник із правого (лівого боку), знищити! До бою!”. За цією командою екіпажі ведуть вогонь по танкових цілях із гармати танків і з зенітних кулеметів по наземних цілях, створюючи таку щільність вогню, що не дає можливості противнику відкрити вогонь у відповідь. Стрільба ведеться на ділянці протяжністю до 150 м. Швидкість руху 10 – 15 км/год, стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12 та зенітного кулемета по групі піхоти;

З виходом підрозділу на ділянку директриси (на рівень із мішеневою обстановкою для тактичного поля) керівником подається команда: “Такий-то, праворуч (ліворуч), у лінію вперед!”. За цією командою взвод здійснює маневр і розвертається в бік противника (мішеневого поля).

За командою керівника “Такий-то, стій!” взвод зупиняється на визначених позиціях і веде вогонь із місця. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12а та зі спареного кулемета.

За командою керівника “Такий-то, у напрямку орієнтира ... Вперед!” взвод здійснює маневр, за командою командира взводу пересувається від укриття до укриття, ведучи вогонь із ходу. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12 та зі спареного кулемета по інших цілях. На підході до рубежу припинення вогню керівник дає команду: “Стій! Відійти в напрямку ...”. Під час зупинки екіпажі ведуть вогонь із зенітного кулемета.

Під час відходу особовий склад проводить задимлення за допомогою системи “Туча”, здійснює відхід. Після розсіювання диму ведеться вогонь із корми. Відхід здійснюється по черзі за командою командира взводу. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12 та зі спареного кулемета по інших цілях.

Після виходу всього підрозділу на попередній маршрут руху керівник подає команду: “Такий-то, вправо (вліво) в напрямку перехрестя доріг вперед!”. За цією командою підрозділ здійснює маневр у визначений бік і під прикриттям термодимової апаратури (остання машина в колонні) продовжує рух у визначеному напрямку. За командою командира взводу екіпажі ведуть вогонь.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.15.2.3

Стрільба з вогневого рубежу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

група БМ – танк (мішень № 12)* та БМП (мішень № 14), що з’являються одночасно два рази по 25 с із проміжком 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а)*, що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 км/год на ділянці 200 м;

маневрена група – РПГ (мішень № 9) та група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються одночасно чотири рази по 10 с із проміжком 5 с;

* Найбільш важлива ціль.

група піхоти, що перебігає – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 8 – 12 км/год на ділянці 150 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		група БМ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	маневрена група		група піхоти, що перебігає
				РПГ	група піхоти, що атакує	
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500 2200 – 2000	–	–	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–	–	–
Спарений кулемет		–	–	600 – 400	600 – 500	600 – 500
Зенітний кулемет		–	900 – 700	–	–	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 78, із них 19 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 12, із них 3 з трасуючими кулями.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити три цілі, у тому числі всі найбільш важливі цілі;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк і ціль, що рухається.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на танковій директрисі (ділянці тактичного поля) двома БМ способом “гойдалки” шляхом послідовного ведення вогню з однієї вогневої позиції (вогневого рубежу) з подальшим маневром (відходом, висуванням в укриття) для перезарядження та висування на іншу вогневу позицію (вогневий рубіж).

З виходом у вихідне положення пара БМ уражає цілі способом “вогнева карусель” – спочатку на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) висувається і веде вогонь перший номер пари БМ, потім його замінює другий номер, при цьому номер пари, що замінює (був замінений), знаходиться у вихідному положенні.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи вказує місця (райони) виявлених вогневих засобів противника, місця розташування вогневих позицій (рубежів), напрямок і порядок руху та подає команду на висування на першу вогневу позицію (рубеж). З виходом БМ на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) здійснюється показ двох (трьох) цілей. Ті, хто навчається, виявляють цілі (визначають більш важливу ціль) і самостійно ведуть вогонь.

Маневр БМ (відхід із вогневої позиції (рубежу) прикривається аерозолями термодимової апаратури або використовується система “Туча”.

Після ураження (падіння) цілей і розряджання зброї за командою керівника стрільби здійснюється переміщення БМ у вихідний район (район прихованих позицій).

За командою керівника БМ здійснюється висування на другу вогневу позицію (вогневий рубіж) та показ наступних трьох (двох) цілей. Екіпажі БМ виявляють цілі (визначають більш важливу ціль) та, застосовуючи спосіб ураження “вогнева карусель”, самостійно їх уражають.

Під час стрільби способом “вогнева карусель” відхід у вихідне положення та вихід другого номера на вогневу позицію здійснюється за командою старшого пари БМ.

Після завершення стрільби та розряджання зброї за командою керівника стрільби здійснюється повернення БМ (пари) у вихідний район (район прихованих позицій) положення.

6. ПОРЯДОК МЕТАННЯ РУЧНИХ ГРАНАТ ТА УМОВИ ВПРАВ

6.1. Призначення та особливості організації виконання вправ із метання ручних гранат

Навчальні вправи з метання ручних гранат призначені для навчання особового складу метанню ручних наступальних та оборонних гранат із різних положень у пішому порядку та з БМ.

Вправи з метання ручних гранат виконуються:

навчально-імітаційними (навчальними протитанковими, страйкбольними, пейнтбольними з активною чекою тощо) гранатами – вдень і вночі на обладнаному навчальному місці вогневого містечка (тилового району стрільбища, директриси) (додаток 13 до цього Курсу стрільб) під керівництвом командира відділення, сержанта-інструктора;

бойовими (кумулятивними) гранатами – тільки вдень на навчальному місці для метання бойових (кумулятивних) гранат (додаток 15 до цього Курсу стрільб) під керівництвом:

в органах військового управління, установах та організаціях ЗС України, управліннях військових частин – заступник начальника структурного підрозділу;

у військових частинах і підрозділах – командир підрозділу, що навчається, або його заступник, інструктор⁴¹;

у ВВНЗ – науково-педагогічний (педагогічний) працівник, начальник відділення, старший інструктор (інструктор)⁴² відділення підготовки (центру, кафедри, факультету, інституту), командир підрозділу, а також курсант (слухач) випускного курсу тільки під час виконання заходів методичної підготовки;

у навчальних військових частинах – начальник (заступник начальника, старший викладач, викладач, інструктор³⁷) циклу (циклової комісії), командир роти (взводу або підрозділу, що навчається), його заступник, інструктор.

⁴¹ Тут і далі під інструктором слід вважати підготовленого, з числа сержантського складу, інструктора (сержанта-інструктора, старшого інструктора) з вогневої підготовки з відповідним сертифікатом, отриманим на спеціальних курсах підготовки.

⁴² Старший інструктор (інструктор) на посадах офіцерського складу.

Особливості прийомів і правил метання ручних гранат викладено у:
 Керівництві “Зі стрілецької справи “Ручні гранати” (посилання 20);
 Положення “Зі служби полігонів Сухопутних військ ЗС України”
 (посилання 29);

Положенні “Зі служби загальновійськових (бригадних, військових частин, тимчасових) полігонів ДШВ ЗС України” (посилання 24);

Положенні “Про службу полігонів бойової підготовки Військово-Морських Сил Збройних Сил України” (посилання 25) тощо.

Перед виконанням вправ із метання навчально-імітаційних (навчальних протитанкових; страйкбольних, пейнтбольних з активною чекою тощо) гранат тими, хто навчається, вивчаються вимоги безпеки, будова гранат, правила поводження з ними, прийоми та правила метання.

Навчально-імітаційні (навчальні протитанкові; страйкбольні, пейнтбольні з активною чекою тощо) гранати, які застосовуються для метання, за масою та формою повинні відповідати бойовим, мати навчальний запал із запобіжною чекою і бути справними. Як виняток, у разі відсутності навчальної-імітаційної гранати дозволяється використовувати макет гранати, який відповідає розмірам і вазі бойової гранати.

До виконання вправи з метання бойової (кумулятивної) гранати допускаються ті, що засвоїли правила поводження з гранатами та виконали підготовчі вправи.

Ті, хто навчається, та керівник під час метання ручних гранат повинні бути в засобах індивідуального захисту (балістичний шолом і бронежилеті), а члени екіпажів БМ, кому належить під час метання гранат із БМ, повинні бути у штатних шоломофонах (балістичних шоломах) і бронежилетах (у спеціальних жилетах-плитоносках (plate carrier), екіпажі танків без бронежилетів).

Зброя стрільця під час метання гранати повинна бути у положенні, що забезпечує її негайне застосування.

Ділянка для метання бойових гранат обладнується та вибирається так, щоб під час метання ручних наступальних гранат у радіусі не менше 50 м та оборонних (кумулятивних) гранат у радіусі не менше 300 м від місця можливого розриву гранат не було людей і об’єктів, які можуть бути уражені осколками гранат (додаток 14 до цього Курсу стрільб). Вона повинна бути позначена по периметру червоними прапорцями та покажчиками з відповідними попереджувальними написами. Крім того, у деяких випадках можуть виставлятися додаткові пости оточення.

Навчальне місце для метання бойових гранат містить такі елементи:
 вихідне положення, обладнане укриттям (окопом), для чергової зміни тих, хто навчається;

пункт видачі гранат і запалів до них (пункт боєпостачання);

рубіж метання з окопом для захисту тих, хто метає, та керівника;

мішеневе поле;

тиловий район, обладнаний стендами, на яких відображено будову гранат, умови виконання вправ і вимог безпеки під час метання гранат.

Вихідне положення з укриттям для чергової зміни тих, хто навчається, та пунктом боєпостачання обладнується на безпечному віддаленні від рубежу метання бойових гранат і позначається відповідними покажчиками білого кольору.

Пункт видачі гранат і запалів до них (пункт боєпостачання) обладнується на вихідному рубежі в укритті (окопі).

Рубіж метання бойових гранат позначається відповідними покажчиками червоного кольору.

Між рубежем метання та вихідним положенням повинен бути встановлений радіо- або телефонний зв'язок.

Окоп, по якому метається граната, копається завдовжки 10 м і завглибшки 40 – 50 см.

6.2. Порядок виконання вправ із метання ручних гранат

У вихідному положенні керівник повідомляє особовому складу тему, мету та порядок проведення заняття; перевіряє знання тими, хто навчається, вимог безпеки, правил поводження з бойовою (навчально-імітаційною (навчальною протитанковою; страйкбольною, пейнтбольною з активною чекою тощо) гранатою та умов вправи; повідомляє черговість виконання вправи, розподіляє тих, хто навчається, по змінах і призначає старших змін. Після цього наказує першому, хто виконує вправу, отримати ручну гранату та вийти на вихідне положення, черговій зміні підготуватися до виконання вправи та зайняти укриття, а решті особового складу підрозділу приступити до занять на навчальних місцях у тиловому районі.

Той, хто навчається, отримавши гранату та запал до неї, оглядає їх, укладає в підсумок(-ки) для гранат і виходить на вихідне положення, а чергова зміна займає місця в укритті у вихідному положенні.

Переконавшись, що на ділянці для метання гранат і поблизу неї відсутні люди, тварини або автомобілі (машини), керівник визначає тому, хто метає гранату, напрямок і порядок її метання.

Під час виконання навчальної вправи з місця в пішому порядку

Керівник подає команду: “Вогнева позиція – ____ м попереду, положення для метання (лежачи, із коліна, стоячи). До бою”. Той, хто навчається, займає визначену вогневу позицію, заряджає зброю холостими набоями (або імітує заряджання зброї) і доповідає: “До бою, готовий”.

Далі керівник подає команду: “Підготувати гранату (Підготувати кумулятивну гранату)”. Той, хто навчається, вигвинчує пробку з корпусу гранати, загвинчує запал (для кумулятивної гранати – вигвинчує рукоятку з корпусу, вставляє запал у трубку кришки корпусу гранати, загвинчує рукоятку в корпус гранати) і доповідає: “До метання гранати готовий”. Керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, та в безпеці метання гранати, подає команду: “Гранатою – вогонь (По танку, кумулятивною гранатою – вогонь)”.

За цією командою той, хто навчається, самотійно бере гранату в праву (ліву) руку та пальцями щільно притискає спусковий важіль до корпусу гранати, продовжуючи щільно притискати спусковий важіль, іншою рукою стискає

(випрямляє) кінці запобіжної чеки та за кільце пальцем висмикує її з запалу (для кумулятивної гранати – самостійно бере гранату в праву (ліву) руку та пальцями щільно притискає відкидну планку до рукоятки, іншою рукою стискає (випрямляє) кінці запобіжної чеки та за кільце пальцем висмикує її з запалу), замахується і метає гранату в ціль.

Після метання гранати той, хто навчається, укривається в окопі, за укриттям (нахиляє голову прикриваючись шоломом, під час метання гранати – лежачи), а після вибуху гранати обстрілює (імітує обстріл) цілі (під час метання кумулятивної гранати – імітує ведення вогню з особистої зброї по екіпажу БМ противника);

за командою керівника “Стій”. Розряджай” приймає положення для стрільби “стоячи” з окопу, розряджає зброю, ставить на запобіжник і доповідає: “Закінчив”. Після закінчення вправи та огляду зброї керівник повертає того, хто навчається, у вихідне положення, оглядає ціль і проводить розбір його дій.

За командою керівника той, хто виконав вправу, вибуває у тилловий район, а наступний – на рубіж метання ручної гранати.

Під час виконання навчальної вправи на ходу в пішому порядку

Керівник визначає тому, хто навчається, вогневу позицію, положення для стрільби та подає команду: “Вогнева позиція – ____ м попереду, положення для стрільби (“лежачи”, “з коліна”, “стоячи”). До бою”. Той, хто навчається, займає визначену вогневу позицію, заряджає зброю холостими патронами (або імітує заряджання) і доповідає: “До бою готовий”. Далі керівник подає команду: “Підготувати гранату”. Той, хто навчається, вигвинчує пробку з корпусу гранати, загвинчує запал і доповідає: “До метання гранати готовий”.

Керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, та в безпеці метання гранати, подає команду: “В атаку – вперед, гранатою – вогонь”. За цією командою той, хто навчається, самостійно на ходу бере гранату в праву (ліву) руку та пальцями щільно притискає спусковий важіль до корпусу гранати, продовжуючи щільно притискати спусковий важіль, іншою рукою стискає (випрямляє) кінці запобіжної чеки та за кільце пальцем висмикує її з запалу, із виходом на рубіж метання замахується і метає гранату в ціль.

Після метання гранати той, хто навчається, зупиняється, відставивши праву (ліву) ногу назад, опускається на праве (ліве) коліно та присідає на підбор, гомілка лівої (правої) ноги при цьому повинна залишитися у вертикальному положенні, а праве (ліве) коліно бути притиснутим до підбора лівої (правої) ноги, укриває незахищені частини тіла (шоломом, зброєю і протигазом), а після вибуху гранати завершує атаку цілі.

За командою керівника “Припинити вогонь. Розряджай” той, хто навчається, приймає положення для стрільби в положення “лежачи”, розряджає зброю, ставить на запобіжник і доповідає: “Закінчив”. Після закінчення вправи та огляду зброї керівник повертає того, хто навчається, у вихідне положення, оглядає ціль і проводить розбір його дій.

Під час виконання вправ із БМ (навчальної башти БМ, макета БМ)

Під час виконання вправ із БМ, танків (навчальної башти БМ, макета БМ) ручні гранати можуть метатися через вихідні люки, розміщені у верхній частині танка, БМ (крім люка механіка-водія танка, водія БМ).

Той, хто навчається, із чергової зміни перебуває на безпечному віддаленні від БМ, танка та за командою керівника “Такому-то, до машини” прямує до БМ та стає позаду за 4 м від неї.

Керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, та в безпеці виконання вправи, подає команду: “До бою”. Той, хто навчається, займає визначене для нього місце у БМ. Далі керівник подає команду: “Підготувати гранату”. Той, хто навчається, вигвинчує пробку з корпусу гранати, загвинчує запал та укладає гранату з запалом на штатне місце, веде спостереження і доповідає: “До метання гранати готовий”.

Керівник подає команду: “Гранату до бою”. За цією командою той, хто навчається, знімає зі стопора рукоятку замка кришки люка, виймає гранату та доповідає: “Граната готова”. Керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, до метання гранати (під час виконання вправи з ходу попередньо подає команду на рух макета БМ), подає команду: “По піхоті праворуч (попереду, ліворуч) гранатою – вогонь”. За цією командою той, хто навчається, тримаючи гранату в правій (лівій) руці, пальцями щільно притискає спусковий важіль до корпусу гранати, продовжуючи щільно притискати спусковий важіль, іншою рукою стискає (випрямляє) кінці запобіжної чеки та за кільце пальцем висмикує її з запалу, потім відчиняє люк, метає гранату в ціль і зачиняє люк.

Після метання гранати (під час виконання вправи з ходу – зупинки макета БМ) керівник подає команду: “До машини”. Той, хто навчається, займає вихідне положення позаду за 4 м від БМ (макета БМ).

Після закінчення вправи керівник оглядає ціль і проводить розбір дій того, хто навчається.

Влучання гранати в ціль визначається за місцем розриву бойової гранати (імітаційного запалу навчально-імітаційної (навчальної протитанкової; страйкбольної, пейнтбольної з активною чекою тощо гранати).

Завершується заняття перевіркою керівником на пункті боєпостачання кількості гранат, що залишилися, та кількості кілець із запобіжною чекою, проведенням загального розбору та повідомленням оцінки підрозділу.

Під час метання навчально-імітаційних ручних гранат організовується спостереження за місцем падіння гранати, їх збирання та підготовка до повторного метання. Якщо під час метання навчально-імітаційної або бойової гранати запобіжну чеку із запалу не було витягнуто, влучання гранати у ціль не зараховується.

Під час виконання вправ у горах ручні гранати метаються знизу вгору і зверху вниз. Для запобігання скочуванню ручних гранат місця розташування цілей і рубіж метання бойової гранати повинні бути обладнані насипами (бар’єрами) з ґрунту або каміння, колодами, траншеями тощо.

Під час виконання вправ із метання ручних гранат у будівлі дотримуються того ж порядку, що й під час виконання навчальної вправи з місця в пішому порядку, за винятком таких особливостей:

вогнева позиція визначається поряд (або за 1 – 2 м) з дверима (проломом тощо);

метання ручної гранати здійснюється в двері, проломи або діри в стінах способом “прямої руки збоку (знизу) та від себе”;

зачистка кімнати здійснюється відразу ж за розривом ручної гранати.

6.3. Особливості проведення практичних занять по скиду боєприпасів з ударних БпЛА мультироторного типу

Під час виконання вправ по скиду боєприпасів з ударних БпЛА мультироторного типу дотримуватись вимог і положень методичних рекомендацій “З порядку проведення практичних занять по скиду боєприпасів з ударних БпЛА мультироторного типу” (посилання 31).

6.4. Вправи з метання ручних гранат у пішому порядку та з бойових машин

6.4.1. Початкові вправи з метання навчально-імітаційних (навчальних протитанкових; страйкбольних, пейнтбольних із кільцем та активною чекою тощо) гранат

КС 4.16.1.1

Метання ручної оборонної гранати з місця в пішому порядку

Ціль:

група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8) в позначеному на відкритій місцевості габариті по фронті 10 м і в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м. Дві мішені встановлюються всередині центральної частини габариту, одна – всередині дальньої частини (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: 25 м.

Час: не більше 30 с від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху гранати.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: визначається керівником заняття (лежачи, із коліна, стоячи).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту;

“добре” – влучити у дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити у ближню частину габариту.

КС 4.16.1.2

Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця із-за укриття

Цілі:

група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8), у позначеному на відкритій місцевості габариті по фронті 10 м і в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м.

Дві мішені встановлюються всередині центральної частини габариту, одна – всередині дальньої частини; або група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8) на відкритій місцевості, що розбивається на три кола всередині один одного: перше коло – радіусом 6 м, друге – радіусом 4 м, третє – радіусом 2 м. Мішені встановлюються в центральному колі радіусом 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: 25 м.

Час: не більше 15 с від команди “Гранатами – вогонь” до вибуху гранат.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 2.

Положення для метання: визначається керівником заняття (лежачи, із коліна, стоячи) праворуч (ліворуч) від укриття (автомобіля, БМ).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту двома гранатами (або влучити двома гранатами в коло радіусом 2 м) за 10 с;

“добре” – влучити в габарит двома гранатами (або влучити двома гранатами у коло радіусом 6 м) за 12 с;

“задовільно” – влучити в габарит однією гранатою (або влучити однією гранатою у коло радіусом 6 м) за 15 с.

Особливості виконання вправи

Оцінка знижується на один бал, якщо після метання гранат не прийнято положення для стрільби “лежачи”.

Час відраховується від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху другої гранати.

КС 4.16.1.3

Метання ручної кумулятивної гранати з місця по танку (БМ), що рухається

Цілі:

танк, що атакує з фронту – танк⁴³ (макет БМ), що рухається фронтально до окопу на ділянці 60 м;

піхота, що атакує за танком – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються на 10 с;

екіпаж танка (БМ), що спішився – дві поясні фігури (мішень № 7), що з’являються на 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує з фронту	піхота, що атакує за танком	екіпаж танка (БМ), що спішився
Автомат, ручний кулемет, (кулемет)		35	25
Навчальна протитанкова граната	20 – 15		

Час: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів і гранат:

холості набой – 15, що споряджаються в два магазини;

навчальна протитанкова граната (УПГ-8) – 2.

⁴³ Зразок ОБСТ (танк, САУ) або макет ОБСТ, виготовлений в реальну величину, що рухається на візку.

Положення для метання: на вибір того, хто метає гранату, в окопі для стрільби (лежачи, із коліна, стоячи).

Моторесурс: 0,2 км.

Оцінка:

під час виконання вправи навчальною протитанковою гранатою:

“відмінно” – влучити в башту БМ (макета БМ);

“добре” – влучити в кормову частину БМ (макета БМ);

“задовільно” – влучити в носову частину БМ (макета БМ).

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин, яка підготовлена до руху танка, БМ (макета БМ) та обладнана окопами для стрільби в положеннях “стоячи”, “з коліна”, “лежачи” на маршруті руху БМ.

Той, хто навчається, займає вогневу позицію в окопі, готується до стрільби у визначеному положенні та спостерігає у визначеному секторі за рухом танка, БМ (макета БМ). За командою керівника стрільби “По танку та групі піхоти, що атакують із фронту. Вогонь”. Той, хто навчається, веде вогонь зі стрілецької зброї та відсікає піхоту противника від танка (БМ). З наближенням танка (макета БМ) на відстань кидка той, хто навчається, самостійно метає першу навчальну протитанкову гранату по танку (БМ), що наближається. Під час проходження танком (макетом БМ) над окопом той, хто навчається, укривається в окопі та готується до метання другої навчальної протитанкової гранати. Після подолання танком (макетом БМ) окопу, той, хто навчається, метає другу навчальну протитанкову гранату по танку (БМ), що віддаляється (прорвався) в глибину оборонної позиції.

Найменша дальність метання гранати по танку (макету БМ) – 10 м (позначається покажчиком). Після метання другої навчальної протитанкової гранати той, хто навчається, веде вогонь зі стрілецької зброї з окопу по екіпажу танка (БМ) противника, що спішився (покинув БМ). Режим ведення вогню – одиночними пострілами (під час стрільби з насадками для холостої стрільби – короткими чергами).

КС 4.16.1.4

Метання ручної оборонної гранати з місця з БМ

(навчальної башти БМ, макета БМ)

Ціль: група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8) на відкритій місцевості, що розбивається на три кола всередині один одного: перше коло – радіусом 6 м, друге – радіусом 4 м, третє – радіусом 2 м. Мішені встановлюються в центральному колі радіусом 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: від БМ до центру центрального кола – 25 м.

Час: 10 с від команди “Гранатою – вогонь” до зачинення люка.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: з люка БМ (навчальної башти або макета БМ).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у коло радіусом 2 м;

“добре” – влучити у коло радіусом 4 м;

“задовільно” – влучити у коло радіусом 6 м.

КС 4.16.2.1**Метання ручної гранати в будівлі (будівлю)**

Ціль: група піхоти, що обороняється в приміщенні – два стрільці за укриттям – грудна фігура (мішень № 6) і поясна фігура (мішень № 7а) в центральній частині габариту, що розташовуються в куті приміщення, та стрілець – поясна фігура (мішень № 7а) в габариті радіусом 1 м, що розташована в протилежній частині приміщення.

Дальність до цілі: 20 – 5 м.

Час: не більше 10 с від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху гранати.

Кількість боєприпасів і гранат:

холості набої – 15;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для метання: визначається керівником заняття (із-за укриття (стіни) стоячи або з коліна).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту за укриттям радіусом 3 м;

“добре” – влучити у ближню частину габариту перед укриттям радіусом 5 м;

“задовільно” – влучити в габарит стрільця радіусом 1 м.

Оцінка за виконання вправи знижується на 1 бал, якщо:

зачистка кімнати велась не відразу після розриву гранати;

проникнення в приміщення (пригнувшись і ривком) відбулося без різкого відходу вбік від входу (дверей, пролому тощо);

не вівся вогонь чергами по противнику та всіх затемнених місцях.

Вправа оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів метання гранати, якщо вхід у будинок здійснювався до розриву навчально-імітаційної гранати.

Особливості виконання вправи

За командами керівника “Вогнева позиція – біля дверей (пролому) за укриттям. До бою” і “Підготувати гранату” той, хто навчається, займає визначену вогневу позицію та готується до стрільби та метання гранати.

За командою керівника “Гранатою – вогонь (по групі піхоти в приміщенні, будівлі) той, хто навчається, приховано спостерігає з-за рогу дверей (в пролом) та із виявленням цілі метає гранату, а після вибуху гранати стрімко вривається у приміщення та здійснює його зачистку.

Місцезнаходження цілі для стрільби з автомата може змінюватися за рішенням керівника стрільби для виконання вправи наступним, хто навчається.

КС 4.16.2.2**Метання наступальної ручної гранати на ходу в пішому порядку**

Ціль: піхота, що обороняється – три грудні фігури (мішень № 6) в траншеї (окопі), що розташована в центральній частині габариту по фронту 10 м і в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: 25 – 20 м.

Час: не більше 30 с від команди “В атаку – вперед, гранатою – вогонь” до моменту подолання траншеї та зайняття положення для стрільби “лежачи”.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: на ходу.

Оцінка:

“відмінно” – влучити у траншею;

“добре” – влучити у дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити у ближню частину габариту.

КС 4.16.2.3

Метання наступальної ручної гранати з БМ

(навчальної башти БМ, макета БМ) з ходу

Ціль: група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8) на відкритій місцевості, що розбивається на три кола всередині один одного: перше коло – радіусом 6 м, друге – радіусом 4 м, третє – радіусом 2 м. Мішені встановлюються в центральному колі радіусом 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: від БМ до центру центрального кола – 25 – 20 м.

Час: 10 с від команди “Гранатою – вогонь” до зачинення люка.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: з люка БМ (навчальної башти або макета БМ), що рухається.

Оцінка:

“відмінно” – влучити в коло радіусом 2 м;

“добре” – влучити в коло радіусом 4 м;

“задовільно” – влучити в коло радіусом 6 м.

КС 4.16.2.4

Метання ручної наступальної гранати з місця в пішому порядку в лісистій місцевості

Ціль:

група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8) в позначеному на відкритій місцевості габариті по фронту 10 м і в глибину 5 м, що розбивається в глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м. Дві мішені встановлюються всередині центральної частини габариту, одна – всередині дальньої частини (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: 15 м.

Між рубежем метання гранати та мішенями повинні бути розташовані дерева, або стовпи, що імітують дерева.

Час: не більше 30 с від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху гранати.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: визначається керівником заняття (лежачи, із коліна, стоячи).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту;

“добре” – влучити у дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити у ближню частину габариту.

Особливості виконання вправи

Гранату потрібно метнути в проміжок між деревами таким чином, щоб не було відскоку гранати від перешкоди. Після метання гранати зайняти положення “лежачи” головою в бік мішеней, притиснувши голову до землі та прикривши її автоматом, а після імітаційного вибуху виконати прицілювання по мішенях.

У разі відскоку гранати впасти не ближче 5 м від гранати з максимальним використанням захисних властивостей рельєфу, головою в бік мішеней, притиснувши голову до землі та прикривши голову та шию автоматом із боку падіння гранати. Після імітаційного вибуху виконати прицілювання по мішенях. У разі відскоку вправа повторюється до досягнення задовільного результату.

6.4.2. Навчальні вправи з метання бойових (кумулятивних) гранат**КС 5.16.1.1****Метання ручної гранати з місця в пішому порядку**

Ціль: група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8) в позначеному на відкритій місцевості габариті по фронту 10 м і в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м. Дві мішені встановлюються всередині центральної частини габариту, одна – всередині дальньої частини (вночі мішені освітлюються).

Дальність до цілі: 25 м.

Час: не більше 30 с від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху гранати.

Кількість гранат: бойова – 1.

Положення для метання: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – влучити в центральну частину габариту;

“добре” – влучити в дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити в ближню частину габариту.

КС 5.16.1.2**Метання ручної кумулятивної гранати після пересування з місця по нерухомій цілі****Ціль:**

танк в окопі – танк³⁸ в габариті, що розбивається в глибину на три частини: центральну – глибиною 2,5 м, ближню та дальню – глибиною 2,25 м.

Дальність до цілі: 20 – 15 м.

Час: не більше 30 с від команди “Гранатою вогонь” до розриву гранати.

Кількість гранат: бойова кумулятивна – 1.

Положення для метання: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – влучити в центральну частину габариту;

“добре” – влучити в дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити в ближню частину габариту.

7. ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ ЦІЛЕЙ, ВИЗНАЧЕННЯ ДАЛЬНОСТІ ТА ЦІЛЕВКАЗАННЯ

7.1. Призначення та особливості організації ведення розвідки цілей, визначення дальності та цілевказання

Вправи з розвідки цілей призначені для навчання спостереженню в бою, виявленню та розпізнаванню цілей і визначенню дальностей до них різними способами, а також напрямку, швидкості руху цілей і цілевказанню.

Вправи відпрацьовуються в ході кожного вогневого тренування та вправ стрільб на навчальному місці, обладнаному мішеневим полем із цілями, що з'являються та рухаються, на дальностях дійсного вогню. Під час виконання вправ на вогневих містечках, де глибина мішеневого поля не дозволяє встановлювати мішені на визначені в умовах вправ дальності, дозволяється зменшувати дальність до них, одночасно зменшивши розміри мішеней на відповідну величину.

Для визначення дальності окомірним способом і за допомогою прицілу-далекоміра мішені (макети) виставляються натурального розміру, для визначення дальності по кутовій величині цілі допускається виставлення мішеней, макетів зменшених розмірів.

Мішені, які позначають цілі, що рухаються, встановлюються на візках шляхопроводів вогневих містечок і можуть позначатися макетами бойової техніки та мішенями (фронтальної чи бортової конфігурації).

Цілі (мішені), що з'являються, виставляються у секторі 40 – 60°, а цілі (мішені), що рухаються – у секторі 20 – 30°.

Кожна ціль встановлюється на двох – трьох рубежах, щоб забезпечувалася можливість зміни послідовності та дальності показу цілей для кожної зміни тих, хто навчається.

За відсутності мішеневого поля необхідної глибини допускається мати роздільні ділянки з цілями, що з'являються та рухаються. У цьому випадку вправи відпрацьовуються на роздільних ділянках або послідовно як самостійні вправи, кожна на своїй ділянці.

Перед виконанням вправ необхідне вивчення: приладів стрільби та спостереження, способів визначення дальностей і цілевказань, макетів (зразків мішеней) бойової техніки, характерних розвідувальних ознак розташування особового складу, розрахунків і вогневих засобів.

Вправи відпрацьовуються у складі відділень, а з екіпажами БМ – і в складі взводу.

Перед виконанням вправ із вогнеметів необхідно організувати вивчення: будови вогнеметів і прицільних пристроїв до них; засобів спостереження; способів визначення дальностей до цілей і порядок подання цілевказань; макетів (зразків мішеней) бойової техніки; характерних розвідувальних ознак розташування особового складу; розрахунків і вогневих засобів.

Вправи відпрацьовуються у складі відділень.

7.2. Оцінка за виконання вправ із ведення розвідки цілей, визначення дальності та цілевказання

Оцінка за виконання вправи визначається залежно від умов вправи за кількістю виявлених і розпізнаних цілей, а також правильно поданим цілевказанням.

Цілевказання вважається правильно поданим, якщо точно зазначені: тип, місцезнаходження, характер дії (положення, напрямок і швидкість руху) цілі та дальність до неї.

Характер дій цілі вважається визначеним, якщо правильно визначений напрямок руху цілі (фронтальний, фланговий, діагональний, від фронту, до фронту, праворуч – ліворуч, ліворуч – праворуч) і похибка у вимірі швидкості руху цілі становить не більше 5 км/год для бойової та іншої техніки та не більше 2 м/с для живої сили.

Під час визначення дальності до цілі окомірним способом і за шкалами прицілу (приладу) точність виміру дальності оцінюється:

“відмінно” – якщо похибка виміру становить не більше 25 м (50 м вночі) дійсної дальності до живої сили та не більше 50 м (100 м вночі) до бойової та іншої техніки;

“добре” – якщо похибка виміру становить не більше 50 м (75 м вночі) дійсної дальності до живої сили та не більше 100 м (150 м вночі) до бойової та іншої техніки;

“задовільно” – якщо похибка становить не більше 75 м (100 м вночі) дійсної дальності до живої сили та не більше 150 м (200 м вночі) до бойової та іншої техніки.

Під час визначення дальності до цілі далекоміром допустима похибка залежить від типу далекоміра та точності виміру дальності до цілі та оцінюється: “виконав” або “не виконав”.

7.3. Порядок організації та проведення виконання вправ із ведення розвідки цілей

З початком заняття командир підрозділу (керівник заняття):

повідомляє тему, мету та порядок проведення заняття;

перевіряє знання тими, хто навчається, основних положень Курсу стрільб, умов виконання вправ і вимог безпеки;

ставить командирам взводів (відділень) і тим, хто навчається, бойове завдання відповідно до умов вправи.

Під час постановки завдання керівник вводить тих, хто навчається, у тактичну обстановку, визначає орієнтири, положення та характер дій противника, місце розвідки, сектор спостереження та порядок доповіді про результати розвідки.

Командири БМ перед початком виконання вправи екіпажем визначають (уточнюють) сектори спостереження кожному члену екіпажу.

Забороняється вказувати тим, хто навчається, місця розташування цілей і порядок їх показу.

Після постановки завдання тим, хто навчається, зайняття ними зазначених місць, перевірки зв'язку з екіпажами БМ та доповіді про готовність керівник подає команду: “До розвідки цілей приступити”, за якою оператор починає показ цілей, а ті, хто навчається, починають виконувати вправи.

Показ цілей дозволяється здійснювати як послідовно, так і одночасно.

Результати розвідки цілей ті, хто навчається, записують в оціночній відомості розвідки цілей спостереженням або доповідають керівнику усно в міру виявлення. Після закінчення виконання вправи керівник проводить короткий розбір і повідомляє оцінку кожному, хто навчається (екіпажу бойової машини).

Командирам підрозділів дозволяється вносити до умов вправ доповнення та зміни. При цьому повинно враховуватися те озброєння та бойова техніка, що перебуває на озброєнні підрозділу, рівень підготовки особового складу, наявність і стан НМТБ.

У ході виконання вправ із розвідки цілей командирам підрозділів дозволяється використовувати дійсні зразки БпЛА для виявлення та розпізнавання цілей, визначення дальностей і характеру дій для стрільби напівпрямою та непрямою наводкою на великі відстані. Як цілі, можуть використовуватися реальні зразки техніки в режимі реального часу. Перед виконанням вправи з використанням БпЛА особовий склад повинен вивчити його характеристики та можливості.

У навчальних підрозділах, військових частинах, ВВНЗ вправи з розвідки цілей розробляються навчальними частинами (циклами, кафедрою) щодо відповідних умов вправ із навчальних стрільб, що виконуються.

7.4. Вправи з розвідки цілей і цілевказання

7.4.1. Вправи з розвідки цілей і цілевказання для піхотних підрозділів

1-а вправа

Визначення типу та місцезнаходження цілей різними способами

Цілі та дальності до них:

танк (мішень № 12), дальність – 1600 – 1400 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

БМП (мішень № 14), дальність – 900 – 600 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

РПГ (мішень № 9), дальність – 600 – 400 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

кулеметна обслуга (мішень № 10а), дальність – 400 – 200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

піхота, що залягла (два стрільці) – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, дальність – 200 – 100 м, час показу – 20 с вдень (30 с вночі).

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“відмінно” – якщо правильно визначено тип і місцезнаходження не менше п’яти цілей;

“добре” – якщо правильно визначено тип і місцезнаходження не менше чотирьох цілей;

“задовільно” – якщо правильно визначено тип і місцезнаходження не менше трьох цілей.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з відпрацюванням цілевказання (без визначення характеру дій і дальності до цілі) різними способами:

від орієнтирів (місцевих предметів);

від напрямку умовного руху (напрямку стрільби);

по баштовому кутоміру (лімбу спостережного приладу);

наведенням зброї в ціль (з використанням системи командирського цілевказання).

На одному занятті відпрацьовується, як правило, один спосіб цілевказання.

Стрільці, кулеметники, гранатометники вправу відпрацьовують у складі своїх відділень (поста спостереження і підслуховування) з окопу, обладнаного для стрільби; члени екіпажу БМ – з БМ в окопі (на рамі качання навчального місця вогневого містечка (об’єднаного вогневого містечка).

Вночі визначення дальності здійснюється за спалахами та звуками, що імітують постріли відповідних зразків озброєння.

Зразки форми доповіді (запису) результатів розвідки (спостереження):

“Орієнтир 1-й, ліворуч 0–10, ближче 100, танк”;

“Розвилка дороги, ближче 200, БМП”;

“35–00, на узліссі, ближче 150, кулеметна обслуга”.

2-а вправа**Визначення дальності до цілі окомірним способом****Цілі та дальності до них:**

танк в окопі (мішень № 12б), дальність – 1400 – 1200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

БМП (мішень № 14), дальність – 1200 – 1100 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

РПГ в окопі (мішень № 9а), дальність – 500 – 300 м, час показу – 30 с вдень (20 с вночі);

ростова фігура (мішень № 8), дальність – 400 – 200 м, час показу – 30 с вдень (20 с вночі).

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“відмінно” – точно визначити дальності до чотирьох цілей, при цьому не менше ніж до двох цілей на оцінку “відмінно”;

“добре” – точно визначити дальність до трьох цілей;

“задовільно” – точно визначити дальність до двох цілей.

Особливості виконання вправи

Дальність до цілей визначається тими, хто навчається, такими способами: за ступенем видимості, порівнянням відомої відстані між місцевими предметами (орієнтирами) з невідомою відстанню до цілі. Для цього на мішеневому полі виставляються два місцевих предмети, наприклад макети телеграфних стовпів із відстанню 100 м між ними тощо.

Вправа відпрацьовується під час перебування тих, хто навчається, в окопі (на посту спостереження та підслуховування), а екіпажі БМ – у машинах.

Вночі визначення дальності здійснюється за спалахами та звуками, що імітують постріли відповідних зразків озброєння.

Зразок форми доповіді (запису) результатів розвідки (спостереження):

“Орієнтир 1-й, ліворуч 0–10, ближче 100, танк в окопі, 1300”;

“Розвилка дороги, далі 200, РПГ, 400”;

“35–00, на узліссі, ростова фігура, 300”.

3-я вправа**Визначення дальності до цілі за її кутовим розміром і за допомогою далекомірної шкали прицілу (приладу спостереження)****Цілі та дальності до них:**

танк (мішень № 12), дальність – 1400 – 1200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год, дальність – 800 – 600 м;

ручний кулемет (мішень № 10), дальність – 700 – 500 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8) по фронту не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м, дальність – 400 – 300 м.

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“відмінно” – точно визначити дальність до всіх цілей, при цьому не менше ніж до трьох цілей на оцінку “відмінно”;

“добре” – правильно визначити дальність до трьох цілей, при цьому не менше ніж до двох цілей на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – правильно визначити дальність до двох цілей на оцінку не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

До початку заняття ті, хто навчається, повинні вивчити лінійні розміри (висоту та ширину різних цілей) мішеней і повторити кутові величини (значення) підручних засобів, шкал прицілів і приладів спостереження.

Вправа виконується стрільцями, кулеметниками, гранатометниками, снайперами у складі своїх відділень (посту спостереження та підслуховування). Для визначення дальностей вони повинні мати штатну зброю, біноклі та підручні засоби (навчальний патрон, олівець, сірники тощо); члени екіпажів БМ користуються прицілами та приладами спостереження БМ.

Екіпажі БМ, що мають далекоміри, після розбору дій щодо визначення дальності по кутовій величині цілі та по далекомірній шкалі прицілу (приладу спостереження) з дозволу керівника перевіряють правильність своїх вимірів далекоміром.

Вночі визначення дальності здійснюється за спалахами та звуками, що імітують постріли відповідних зразків озброєння.

Зразки форми доповіді (запису) результатів розвідки (спостереження):

“Орієнтир 1-й, ліворуч 0–10, ближче 100, танк, 1200”;

“Розвилка дороги, далі 200, атакуюча група піхоти, 300”;

“35–00, на узліссі, ручний кулемет, 600”.

7.4.2. Вправи з розвідки цілей і цілевказання для вогнеметних підрозділів

1-а вправа

Визначення типу та місцезнаходження цілей різними способами

Цілі та дальності до них:

кулеметна обслуга (мішень № 10а), дальність – 600 – 400 м для РПВ-А, час показу – 30 с вдень (40 с. вночі);

амбразура у споруді (мішень № 16), дальність – 400 – 200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

бронековпак (мішень № 15), дальність – 500 – 300 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

бронетранспортер (мішень № 13а), дальність 600 – 400 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

піхота на автомобілі (мішень № 22), дальність 500 – 300 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

стрілець – грудна фігура (мішень № 6), дальність – 400 – 200 м, час показу – 20 с вдень (30 с вночі).

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“виконав” – не допустив помилок у цілевказаннях (не менше чотирьох цілей);

“не виконав” – допущені помилки у визначенні типу та місцезнаходження не більше трьох цілей.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з відпрацюванням цілевказання різними способами: від орієнтирів (місцевих предметів);

від напрямку умовного руху(напрямку стрільби);

наведенням зброї на ціль; за оптичним прицілом РПВ-16, РПВ-А.

На одному занятті відпрацьовується, як правило, один спосіб цілевказання.

Вправа виконується у складі групи (наряду) вогнеметників 4 – 6 осіб або відділення з окопу.

Зразки форми доповіді (запису) результатів розвідки:

“Орієнтир 3-й, праворуч 0–15, ближче 50, БТР”;

“Лівий кут ставка, далі 100, кулеметна обслуга”;

“10–00, поле жовте, далі 50, бронекорпус”.

2-а вправа

Визначення дальності до цілі окомірним способом

Цілі та дальності до них:

кулеметна обслуга (мішень № 10а) – дві цілі, дальність – 500 – 200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

амбразура у споруді (мішень № 16) – дві цілі, дальність – 600 – 400 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

бронекорпус (мішень № 15), дальність – 500 – 300 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

бронетранспортер (мішень № 13а), дальність – 600 – 400 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

піхота на автомобілі (мішень № 22), дальність – 500 – 300 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

стрілок – грудна фігура (мішень № 6), дальність – 400 – 200 м, час показу – 30 с вдень (20 с вночі).

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“виконав” – не допустив помилок у точному визначенні дальності не менше ніж до чотирьох цілей;

“не виконав” – допущені помилки в точному визначенні дальності менше ніж до 3 цілей.

Особливості виконання вправи

Відстані до мішеней № 10а, № 16, № 13а, № 22 визначаються окомірним способом, до мішені № 6 – за допомогою оптичного прицілу вогнеметного.

Дальність до цілей визначається тими, хто навчається, такими способами: за ступенем видимості, порівнянням відомої відстані між місцевими предметами (орієнтирами) з невідомими відстанями до цілей. Для цього на мішеневому полі виставляються два місцевих предмети, наприклад, макети телеграфних стовпів із відстанню 100 м між ними тощо.

Вправа відпрацьовується під час перебування тих, хто навчається, в окопі або лежачи, з-за укриття.

Зразки форми доповіді (запису) результатів розвідки:

“Орієнтир 2-й, ліворуч 0–20, ближче 200, БТР в окопі, 600”;

“Вигін річки, ближче 150, піхота на автомобілі, 500”;

“13–00, чагарник, стрілок, 350”.

3-я вправа

Визначення дальності до цілі за її кутовим розміром і за допомогою далекомірної шкали оптичного прицілу РПВ-16, РПВ-А (приладу спостереження)

Цілі та дальності до них:

кулеметна обслуга (мішень № 10а) – дві цілі, дальність – 600 – 400 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

амбразура у споруді (мішень № 16) – дві цілі, дальність – 800 – 600 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

бронековпак (мішень № 15), дальність – 500 – 300 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

бронетранспортер (мішень № 13а), дальність – 800 – 600 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

піхота на автомобілі (мішень № 22), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год, дальність – 800 – 600 м;

атакуюча (та, що відходить) група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м, дальність – 400 – 300 м.

Час виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“виконав” – не допустив помилок у точному визначенні дальності не менше ніж до чотирьох цілей;

“не виконав” – допущені помилки у точному визначенні дальності не більше ніж до 3 цілей.

Особливості виконання вправи

До початку занять ті, хто навчається, повинні вивчити лінійні розміри (висоту та ширину різних цілей) мішеней і повторити кутові величини (значення) підручних засобів, шкал прицілів і приладів спостереження.

Вправа виконується вогнеметниками у складі пари (наряду) або відділення. Для визначення дальності вони повинні мати штатну зброю (вогнемети з оптичним прицілом ОП-1), біноклі та підручні засоби (навчальний патрон, олівець, сірники тощо).

Вправа відпрацьовується під час перебування тих, хто навчається, в окопі.

Зразки форми доповіді (запису) результатів розвідки:

“Орієнтир 1-й, праворуч 0–10, далі 200, БТР, 800”;

“Пагорб рудий, ближче 100, атакуюча група піхоти, 350”;

“25–00, зруйнований будинок, другий поверх, друге вікно ліворуч, амбразура, 750”.

8. УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ ПІДРОЗДІЛІВ

8.1. Вимоги щодо вправ і тренувань з управління вогнем

Вправи та тренування з управління вогнем призначені для навчання командирів підрозділів організації розвідки цілей, проведенню оцінки найважливіших цілей і прийняттю рішень на їх знищення, умілій постановці вогневих завдань і поданню команд на відкриття, зосередження та розподіл вогню, здійсненню контролю за витратою боєприпасів і дотриманням вимог безпеки під час стрільби поверх та у проміжки своїх військ, а стрільців, екіпажів БМ (танків) та обслуг (розрахунків) – веденню вогню під час дій у складі підрозділу.

Для управління вогнем у бою командир підрозділу зобов'язаний:

знати встановлені орієнтири, а в разі необхідності призначати додаткові орієнтири;

знати вогневі завдання свого підрозділу та вогневі завдання сусідів;

безперервно спостерігати за полем бою, вчасно виявляти та швидко оцінювати цілі, вибирати найбільш важливі з них для першочергового знищення;

визначати вид зброї, порядок і спосіб ведення вогню для надійного ураження цілі;

розподіляти вогневі завдання між взводами в роті та між вогневими засобами у взводі, а також ставити вогневі завдання доданим і підтримуючим підрозділам;

призначати (у разі необхідності) вогневі позиції взводам (вогневим засобам) для ведення вогню та визначати витрату боєприпасів;

уміло маневрувати вогнем;

швидко готувати вихідні дані для стрільби, вчасно подавати команди для відкриття вогню (ставити вогневі завдання), уміло застосовувати для цього команди управління вогнем;

спостерігати за результатами стрільби та в разі необхідності корегувати вогонь.

Підрозділи (екіпажі БМ, окремі військовослужбовці) повинні вміти виконувати команди та вести прицільний вогонь в усіх видах бою.

8.2. Основні складові навчання управлінню вогнем

Навчання управлінню вогнем включає:

вивчення всім особовим складом бойових можливостей озброєння;

вивчення з офіцерами та командирами молодшої ланки положень військових публікацій (бойових статутів, настанов, керівництв, пам'яток тощо) щодо управління вогнем;

тренування офіцерів і командирів молодшої ланки у вирішенні вогневих завдань у складі підрозділу та поданні команд з управління вогнем підрозділу (вогневого засобу) в усіх видах бою на макеті місцевості та на місцевості;

вивчення з окремими військовослужбовцями, екіпажами та підрозділами порядку та правил виконання команд;

тренування у складі відділення, взводу та роти щодо ведення вогню в усіх видах бою та особливих умовах.

Вправи з управління вогнем призначені для вдосконалення навичок усіх категорій військовослужбовців:

в організації вогню підрозділу;

у своєчасному виявленні цілей, швидкому прийнятті рішень щодо їх знищення, умілому поданні команд на зосередження та розподіл вогню підрозділу;

у визначенні вихідних установок, відкритті вогню та корегуванні стрільби;

у корегуванні вогнем підрозділів.

Вправи та тренування з управління вогнем проводяться під час виконання вправ стрільб, а також наприкінці кожного вогневого тренування протягом 20 – 30 хв навчального часу на вогневому містечку або директрисі на ділянці навчального тактичного поля з витратою або без витрати боєприпасів і моторесурсів.

Перед початком виконання (проведення) ВБС у складі відділення (взводу), тактичних навчань у складі рот (РТГр) та батальйонів (БТГр) повинні проводитись вправи з управління вогнем.

Напередодні заняття з командирами підрозділів (екіпажів, обслуг) можуть проводитись тренування на макеті місцевості, мініполігоні, тренажерах щодо правильного подання команд.

Тренування з управління вогнем проводить командир підрозділу.

Вправи з управління вогнем проводить командир (начальник), на ступінь вищий від командира підрозділу, що навчається.

Для навчання командирів підрозділів управлінню вогнем, а особового складу – веденню вогню у складі підрозділів розробляються вправи відповідно до завдань, у яких планується застосування цих підрозділів.

Тематика вправ з управління вогнем планується у військових частинах (ВВНЗ) під керівництвом органів бойової підготовки військових частин (кафедр вогневої підготовки). При цьому повинні враховуватися озброєння підрозділів, бойова техніка, рівень підготовки особового складу, наявність і можливості НМТБ, а також місцеві умови дислокації військової частини.

Вправи (тренування) з управління вогнем відпрацьовуються:

з екіпажем (розрахунком) БМ (танка) – на вогневому містечку з використанням БМ (танка), установлених на рамах качання та тренажерах вогневої підготовки;

з механізованими (мотопіхотними, стрілецькими, піхотними, десантно-штурмовими, повітрянодесантними, аеромобільними, єгерськими, гірсько-штурмовими, морської піхоти, танковими) відділеннями (екіпажами) та взводами – на директрисі БМ (танковій директрисі), військовому стрільбищі або на ділянці навчального тактичного поля;

з артилерійськими обслугами (розрахунками, взводами, батареями, дивізіонами) – на гвинтівковому артилерійському полігоні, директрисі стрільби прямим наведенням або на ділянці навчального тактичного поля;

з ротою (батальйоном, РТГр, БТГр) загальновійськових підрозділів – на ділянці навчального тактичного поля.

Під час управління вогнем мішенева обстановка створюється на глибину:

у наступі (рейдових діях) – для відділення до 1,5 км, для взводу – до 2 км, для РТГр (роти) – до 3 км, для БТГр (батальйону) – до 6 км;

в обороні – на дальність дійсного вогню штатних і приданих вогневих засобів.

Вправи (тренування) з управління вогнем підрозділів виконуються по цілях (мішенях), розташованих на дійсних дальностях стрільби. Допускається їх виконання по мішенях, що виставляються на скорочених дальностях, розміри яких зменшуються пропорційно дальності. Мішенева обстановка повинна відображати елементи бойового порядку противника та характерних епізодів того або іншого виду бою. За кількістю та складом цілей мішенева обстановка може відображати не весь бойовий порядок противника, який наступає, або противника, що обороняється, а тільки його частину, при цьому групові цілі можуть позначатися одиночними мішенями.

Кількість, характер і порядок показу цілей повинні забезпечувати відпрацювання таких питань:

розвідка цілей і цілевказання;

оцінка важливості цілей і визначення черговості їх ураження;

вибір виду зброї, вогневого засобу, боєприпасів і способу стрільби;

здійснення маневру вогнем (у кожній вправі (на кожному тренуванні) повинно бути не менше двох завдань на зосередження, перенесення та розподіл вогню);

спостереження за результатами стрільби;

ведення вогню з використанням усього комплексу озброєння БМ (танків) штатної та приданої зброї підрозділів;

доповідь старшому начальнику (командиру).

Імітація ведення вогню по цілях та їх освітлення під час проведення вправ (тренувань) з управління вогнем вночі здійснюються так само, як і під час виконання вправ стрільб.

Під час виконання вправ (тренувань) з управління вогнем із витратою боєприпасів вогонь із кулеметів, установлених на БМ (танках), та зі стрілецької зброї по наземних і повітряних цілях, у тому числі БпЛА противника, ведеться короткими чергами або одиночними пострілами, набоями з трасуючими кулями.

Вогонь із гармат під час виконання вправ на вогневому містечку (гвинтівковому артилерійському полігоні) імітується стрільбою зі спареного кулемета, а з гранатометів – з використанням пристосувань навчальної стрільби.

Тип і кількість боєприпасів, необхідних для виконання вправи (тренування) з управління вогнем, визначаються керівником заняття так само, як і на БС і тактичних навчаннях із бойовою стрільбою, при цьому додаткова витрата боєприпасів на метеорологічні умови не передбачається. Замість штатних боєприпасів використовуються їх замітники, стрільба ведеться одиночними пострілами з автоматичної зброї чергами скороченою кількістю боєприпасів.

8.3. Порядок проведення занять з управління вогнем

Для проведення заняття з управління вогнем керівником розробляється в текстовому вигляді або на карті (схемі) план проведення вправи, у якому зазначаються: тема, мета, час і місце проведення, підрозділи, що залучаються, норми витрати моторесурсів, розрахунок боєприпасів, а також коротка тактична обстановка, схема мішеневої обстановки, навчальні питання з управління вогнем, дії підрозділу, кількість боєприпасів на кожну ціль і на вправу в цілому, дальність і черговість показу цілей, їх номери, порядок і час показу.

Вправа (тренування) з управління вогнем підрозділу проводиться в нижченаведеному порядку.

Керівник вводить особовий склад у тактичну обстановку, усно або по радіо віддає бойовий наказ.

Командир, який навчається, відповідно до отриманого завдання ставить завдання підлеглим, після чого доповідає про готовність керівнику.

Керівник подає команду на початок виконання вправи (тренування) та відповідно до розробленого плану починає показ цілей.

Ті, хто навчається, ведуть спряжене безперервне спостереження, виявляють цілі та доповідають своєму командирі з використанням переговорних таблиць і кодованих карт. Командир оцінює характер і важливість цілей, приймає рішення на їх ураження і віддає відповідні команди з використанням переговорних таблиць (закодованих координат) тим, хто навчається, з урахуванням вогневої взаємодії між підрозділами та можливістю ведення вогню на 360°. У подальшому командир стежить за правильністю дій тих, хто навчається: цілевказанням від яскраво виражених місцевих предметів і корегуванням вогню з визначенням величини відхилення по дальності та напрямку.

У разі необхідності керівник зупиняє стрільбу (просування підрозділу) та по черзі заслуховує доповіді командирів про виявлення цілей і прийняття рішення на їх ураження з використанням переговорних таблиць і кодованих карт. У разі неправильних дій керівник вимагає знову поставити завдання або подати команди для ведення вогню.

Ті, хто навчається, за командою або самостійно вирішують вогневі завдання стрільбою з урахуванням встановлених інженерних загороджень і природних перешкод, позначаючи ведення вогню вогневими засобами або ведення вогню у складі підрозділу з зосередженням, перенесенням і розподілом вогню між своїми підрозділами та доданими їм підтримуючими підрозділами.

Після стрільби керівник наказує розрядити зброю, здати невитрачені боєприпаси та проводить розбір. Розбір виконання вправи проводиться з усіма, хто навчається, та окремо з командирами підрозділів.

У розборі виконання вправи необхідно вказати щодо виконання кожного вогневого завдання:

наскільки швидко та повно було розвідано показані цілі, правильно оцінено їх важливість і визначено вид зброї, тип боєприпасів, способи та черговість ураження;

яка точність підготовки вихідних даних;

наскільки правильно та чітко здійснювалося цілевказання та ставилися бойові завдання;

час вирішення вогневих завдань і результати стрільби.

8.4. Порядок оцінювання вправ (тренувань) з управління вогнем

Під час визначення оцінки за виконання вправи (тренування) з управління вогнем враховується кількість виявлених цілей, правильність постановки вогневих завдань (подання команд на ураження цілей) і своєчасність їх виконання підрозділом.

Оцінка за виконання вправи (тренування) з управління вогнем визначається:

“відмінно” – якщо виявлено 90 % показаних цілей, правильно поставлено та виконано вогневі завдання щодо їх ураження;

“добре” – якщо виявлено 80 % показаних цілей, правильно поставлено та виконано вогневі завдання щодо їх ураження;

“задовільно” – якщо виявлено 70 % показаних цілей, правильно поставлено та виконано вогневі завдання щодо їх ураження.

Вогневе завдання вважається поставленим і виконаним правильно, якщо командир, що навчається, правильно оцінив важливість цілей, визначив вид зброї та боєприпасів, спосіб стрільби щодо ураження цілі та подав команду на відкриття вогню, а підрозділ швидко виконав бойове завдання по зазначеній цілі відповідно до команди командира.

Оцінка за тренування з управління вогнем (контрольне заняття) доданих і підтримуючих артилерійських підрозділів визначається відповідно до:

Настанови “Зі стрільби та управління вогнем артилерії (дивізіон, батарея, взвод, гармата)” (посилання 9);

Курсу “Підготовки артилерії Збройних Сил України (бригада, дивізіон, батарея, гармата)” (посилання 22).

У разі невиконання вправи (тренування) з управління вогнем на позитивну оцінку (внаслідок слабого злагодження та низької підготовки командирів) підрозділ до бойових стрільб (тактичних навчань) не допускається, із підрозділом додатково проводиться необхідна кількість вправ (тренувань) з управління вогнем.

8.5. Вправи з управління вогнем підрозділу в різних видах бою

1-а вправа

Управління вогнем відділення та приданих вогневих засобів в оборонному бою

Цілі та дальності до них, (м):

група цілей № 1 – група піхоти, що готується до посадки на бойові машини (мішень № 7) – 3 штуки, що розташовані в габариті по фронту 30 м і глибину 30 м, та БМ (мішень № 14) – 3 штуки, що встановлені з проміжком 20–30 м по фронту, на відстані 1500 – 2000 м;

група цілей № 2 – противник, що розгортається в бойові порядки, БМ (мішень № 14) – 3 штуки, що встановлені з проміжком 20 – 30 м по фронту на відстані 900 – 1000 м;

група цілей № 3 – противник, що переходить в атаку, ручний кулемет (мішень № 10) та дві поясні фігури (мішені № 7), що з'являються один раз на 30 с, на відстані 600 – 700 м;

група цілей № 4 – група піхоти перед переднім краєм наших позицій (мішені № 7 – 2 штуки, та № 9), що з'являються на 20 с на відстані 400 – 300 м;

група цілей № 5 – противник, що спішується, БМ (мішень № 14) – 2 штуки, та мішень № 7 – 6 штук, що розташовані в габариті по фронту 30 м і глибину 10 м, на відстані 100 – 200 м.

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей (згідно із замислом і планом керівника заняття).

Кількість боєприпасів:

для стрільця, озброєні автоматами – 30;

для кулеметника, озброєного ручним кулеметом – 45;

для кулеметника ПКМ і їм рівних – 50;

для гранатометника РПГ-7 (18/22/26) та їм рівних – 2 штатних постріли або замінники;

для розрахунку гранатомета СПГ-9М та йому рівних (БМП-1) – 6 штатних пострілів, із них 3 з осколковою гранатою та 3 з кумулятивною;

для розрахунку великокаліберного кулемета – 30.

Моторесурс: 0,5 км.

Необхідні матеріально-технічні засоби (ОВСТ):

штатна зброя механізованого відділення та йому рівних;

придані вогневі засоби та засоби проведення аеророзвідки:

станковий протитанковий гранатомет СПГ-9М (БМП-1 із закритої вогневої позиції) – 2 розрахунки (2 одиниці);

великокаліберний кулемет (ДШКМ, кулемет НСВ, Browning M-2 та їм рівні) – 2 розрахунки;

БпЛА для проведення аеророзвідки, цілевказання, корегування вогню – 1 екіпаж.

Оцінка:

“виконано” – бойове завдання виконано, при цьому командир відділення правильно ставив вогневі завдання, приймав рішення і подавав команди на відкриття вогню по всіх цілях (мішенях);

“не виконано” – бойове завдання не виконано, або порушені заходи безпеки.

Завдання, що повинні бути виконані:

отримання бойового завдання командиром відділення, проведення його аналізу та оцінка обстановки;

віддання попереднього бойового розпорядження, вироблення замислу бою, проведення рекогносцировки, формування рішення на бій (дії), приготування та віддача бойового наказу, проведення організаційної роботи;

висування з району зосередження на ділянку виконання завдання приданими підрозділами;

висування з району зосередження на ділянку виконання завдання механізованими підрозділами, зайняття та дообладнання вогневих позицій;

управління вогнем приданих підрозділів по знищенню противника на великих відстанях із корегуванням вогню екіпажем БпЛА;

розвідка та виявлення цілей зі здійсненням доповіді командирів, постановка вогневого завдання, прийняття рішення та подача команди на відкриття вогню для знищення противника, який розгортається в бойові порядки приданими підрозділами;

розвідка та виявлення цілей, здійснення доповіді командирів, постановка вогневого завдання, прийняття рішення та віддавання команд на відкриття вогню для знищення противника, який переходить в атаку;

передача позицій іншому підрозділу та здійснення маневру “відхід”.

Особливості виконання вправи

Стрільба приданих вогневих засобів ведеться за командою командира розрахунку за рішенням командира відділення відповідно до замислу бойового завдання.

Вправа виконується вдень на обладнаних ділянках тактичного поля, вогневого містечка, директриси БМ та військового стрільбища у складі відділення з приданими вогневими засобами. Для керівництва стрільбою та забезпечення виконання заходів безпеки призначається керівник стрільби на ділянці, де буде проводитись стрільба. Для розвідки цілей і корегування вогню використовується приданий екіпаж БпЛА.

Перед виконанням завдання командир відділення:

отримує бойове завдання, здійснює аналіз отриманого завдання та оцінює обстановку, віддає попереднє бойове розпорядження, виробляє замисел бою, проводить рекогносцировку, завершує формування рішення на бій (дії), готує та віддає бойовий наказ, проводить організаційну роботу.

Вправа проводиться у нижченаведеному порядку.

Керівник стрільби на ділянці, упевнившись, що ділянка, де будуть проводитися стрільби та особовий склад готові до проведення стрільб, отримує дозвіл на початок стрільби у старшого керівника стрільби та доповідає керівнику заняття.

У подальшому слідкує за дотриманням вимог безпеки здійснює контроль та оцінку дій особового складу, керує показом цілей. У разі необхідності тимчасово чи повністю зупиняє стрільбу (просування підрозділу). Після виконання вправи керівник стрільби заслуховує доповідь командира відділення про розрядженість зброї. Після закінчення заняття бере участь в АПД/AAR (посилання 23).

Командир відділення, який навчається, із зайняттям відділенням вихідного положення доповідає про готовність керівнику стрільби.

Керівник подає команду на початок виконання вправи. За цією командою командир відділення здійснює висування підрозділу на ділянку виконання вправи в порядку, визначеному в бойовому завданні. Підрозділ займає вогневі позиції та діє відповідно до визначеного завдання.

Особовий склад відділення веде безперервне спостереження, виявляє цілі та знищує їх самостійно або за командою. Командир відділення оцінює характер і важливість цілей, приймає рішення на їх ураження та віддає відповідні команди. Командир відділення під час виконання завдання здійснює взаємодію з екіпажем БПЛА. У міру виконання етапів завдання здійснює доповіді керівнику стрільби та отримує від нього вказівки.

Після виконання вправи командир відділення перевіряє особовий склад на розрядженість зброї та доповідає керівнику стрільби. Після закінчення заняття командир відділення проводить АПД/AAR (посилання 23).

2-а вправа

Управління вогнем відділення при виконанні штурмових дій в лісистій місцевості

Цілі та дальності до них, (м):

група піхоти противника на вогневих позиціях у лісистій місцевості (мішень № 6), що з'являються послідовно за командою керівника для їх виявлення та враження в міру просування відділення або встановлюються нерухомо та приховано з метою виявлення їх під час просування відділення – 10 штук, на відстані від 20 м до 200 м у глибину.

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей (згідно із замислом та планом керівника заняття).

Кількість боєприпасів:

для автомата – 30 патронів;

для кулемета – 45 патронів;

імітаційна граната – 1 на кожного військовослужбовця.

Моторесурс: 2 км.

Необхідні матеріально-технічні засоби (ОВСТ):

штатна зброя механізованого відділення та йому рівних на БМ або інші бронетехніці;

бронетехніка БМ (або інша бронетехніка) – 1 одиниця;

придані засоби: БПЛА для проведення аеророзвідки, цілевказання, корегування вогню – 1 екіпаж.

Оцінка:

“виконано” – бойове завдання виконано, при цьому командир відділення правильно ставив вогневі завдання, приймав рішення і подавав команди на відкриття вогню по всіх цілях (мішенях);

“не виконано” – бойове завдання не виконано, або порушені заходи безпеки.

Завдання що повинні бути виконані:

отримання бойового завдання командиром відділення, проведення його аналізу та оцінка обстановки;

віддання попереднього бойового розпорядження, вироблення замислу бою, проведення рекогносцировки, формування рішення на бій (дії), підготовка та віддача бойового наказу, проведення організаційної роботи;

висування з району зосередження в пішому порядку або на БМ;

переміщення з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів у визначеному командиром відділення бойовому порядку;

розвідка та виявлення цілей особовим складом зі здійсненням доповіді командиром відділення;

постановка вогневого завдання, прийняття рішення і віддавання команд на відкриття вогню по виявлених цілях командиром відділення;

ведення вогню із-за грубих стовбурів дерев із різних положень;

ведення вогню з близьких відстаней у лісовому масиві (тонкі стовбури дерев);

виявлення мінно-вибухових загороджень, пророблення проходу для можливості руху БМ;

закріплення відділення на зайнятих вогневих позиціях;

передача позицій іншому підрозділу та здійснення маневру “відхід”.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень на обладнаних ділянках тактичного поля, вогневого містечка, директрисі БМ та військового стрільбища у складі відділення з приданими вогневими засобами.

Перед виконанням завдання командир відділення:

отримує бойове завдання, здійснює аналіз отриманого завдання та оцінює обстановку, віддає попередній бойовий наказ, виробляє замисел бою, проводить рекогносцировку, завершує формування рішення на бій (дії), готує та віддає бойовий наказ, проводить організаційну роботу.

Вправа проводиться у нижченаведеному порядку.

Керівник стрільби на ділянці, упевнившись, що ділянка, де будуть проводитися стрільби та особовий склад готові до проведення стрільб, отримує дозвіл на початок стрільби у старшого керівника стрільби та доповідає керівнику заняття. У подальшому слідкує за дотриманням вимог безпеки, здійснює контроль та оцінку дій особового складу, керує показом цілей. У разі необхідності тимчасово чи повністю зупиняє стрільбу (просування підрозділу). Після виконання вправи керівник стрільби заслуховує доповідь командира відділення про розрядженість зброї. Після закінчення заняття бере участь в АПД/AAR (посилання 23).

Командир відділення, який навчається, після зайняття відділенням вихідного положення доповідає про готовність керівнику стрільби.

Керівник подає команду на початок виконання вправи. За цією командою командир відділення здійснює висування підрозділу на ділянку виконання вправи на БМ. Проводить спішування особового складу, будує бойовий порядок відділення та діє відповідно до визначеного завдання.

Особовий склад відділення під час висування веде безперервне спостереження, виявляє та знищує цілі самостійно або за командою. Командир відділення оцінює характер і важливість цілей, приймає рішення на їх ураження та віддає відповідні команди. Командир відділення під час виконання завдання здійснює взаємодію з розрахунком БпЛА. У міру просування підрозділу (виконання етапів завдання) здійснює доповіді старшому начальнику та отримує від нього вказівки.

Після виконання вправи командир відділення перевіряє особовий склад на розрядженість зброї та доповідає керівнику стрільби. Після закінчення заняття командир відділення проводить АПД/ААР (посилання 23).

3-я вправа

Управління вогнем взводу та приданих вогневих засобів у наступі

Цілі та дальності до них, (м):

Цілі для штурмових (механізованих) відділень:

група цілей № 1 – противник, що перегруповується та розгортається в бойові порядки, БМ – 2 шт (мішень № 14), що з'являються один раз на 30 с, на відстані 900 – 800 м;

група цілей № 2 – група противника, що обороняється, ручний кулемет (мішень № 10) та дві поясні фігури (мішені № 7), що з'являються три рази по 10 с із проміжком 10 с на відстані 100 – 150 м;

група цілей № 3 – противник, що намагається контратакувати, два стрільці (мішень № 8) що з'являються три рази по 10 с із проміжком 10 с на відстані 150 – 200 м;

група цілей № 4 – група піхоти, що здійснює маневр “обхід” або вклинення, два стрільці та РПГ (мішені № 8 – 2 штуки, та № 9), що з'являються на 20 с на відстані 250 – 300 м.

Цілі для приданих вогневих засобів:

група цілей для розрахунків АГС-17 – група піхоти противника на трьох різних рубежах (мішень № 7 – 3 штуки на кожному рубежі), що розташовані в габариті по фронту 30 м і глибину 30 м на відстанях по рубежах: перший рубіж – 600 – 700 м; другий рубіж – 900 – 1000 м; третій рубіж – 1100 – 1300 м;

група цілей для розрахунку СПГ-9 – група піхоти, що готується до посадки на бойові машини (мішень № 7 – 3 штуки), що розташовані в габариті по фронту 30 м і глибину 30 м, на відстані 1500 – 2000 м;

група цілей для розрахунку великокаліберного кулемета – група піхоти противника на трьох різних рубежах (мішень № 7 – 3 штуки на кожному рубежі), що розташовані по фронту з інтервалом 5 – 10 м,

на відстанях по рубежах: перший рубіж – 500 – 600 м; другий рубіж – 600 – 700 м; третій рубіж – 700 – 800 м.

Час на виконання справи: обмежується часом показу цілей (згідно із замислом і планом керівника заняття).

Кількість боєприпасів:

для гладкоствольної гармати пострілів – 6;

для автоматичної гармати пострілів з БТ – 18;

для спареного кулемета – 50;

для стрільця, озброєного автоматом – 30;

для кулеметника, озброєного ручним кулеметом – 45;

для кулеметника ПКМ і їм рівних – 50;

для гранатометника РПГ-7 (18/22/26) та їм рівних – 2 штатні постріли або замітники;

для розрахунків гранатомета АГС-17 і йому рівних – 15 гранат;

для розрахунку гранатомета СПГ-9М і йому рівних (БМП-1 із закритої вогневої позиції) – 3 штатні постріли з осколковою гранатою;

для розрахунку великокаліберного кулемета – 30.

Моторесурс: 2,8 км.

Необхідні матеріально-технічні засоби (ОВСТ):

штатна зброя механізованого / штурмового відділення на БМ;

бронетехніка БМ (або інша бронетехніка) – 2 од.;

придані вогневі засоби та засоби проведення аеророзвідки:

автоматичний гранатомет на станку (АГС-17) – 2 розрахунки;

станковий протитанковий гранатомет (СПГ-9М) (БМП-1) – 1 розрахунок (1 одиниця);

великокаліберний кулемет (ДШКМ, кулемет НСВ, Browning M-2 та їм рівні) – 1 розрахунок;

БпЛА для проведення аеророзвідки, цілевказання, корегування вогню – 1 екіпаж.

Оцінка:

“виконано” – бойове завдання виконано, при цьому командир відділення правильно ставив вогневі завдання, приймав рішення і подавав команди на відкриття вогню по всіх цілях (мішенях);

“не виконано” – бойове завдання не виконано, або порушені заходи безпеки.

Завдання, що повинні бути виконані:

отримання бойового завдання командиром відділення проведення його аналізу та оцінка обстановки;

віддання попереднього бойового розпорядження, вироблення замислу бою, проведення рекогносцировки, формування рішення на бій (дії), приготування та віддача бойового наказу, проведення організаційної роботи;

висування з району зосередження на ділянку виконання завдання приданими підрозділами;

управління вогнем приданих підрозділів із переносом вогню в глибину під час розгортання в бойові порядки та висування на визначені позиції штурмового (механізованого) взводу (двох відділень);

переміщення з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів у визначеному командиром взводу (двох відділень) бойовому порядку;

розвідка та виявлення цілей особовим складом зі здійсненням доповіді командирі;

постановка вогневого завдання, прийняття рішення та віддавання команди на відкриття вогню по виявлених цілях командиром взводу (двох відділень);

управління вогнем приданого підрозділу по знищенню противника на великих відстанях із корегуванням вогню екіпажем БпЛА;

атака переднього краю оборони противника, закріплення підрозділу на зайнятих вогневих позиціях;

відбиття контратаки противника, переслідування противника, що відходить (перенесення вогню по дальності);

знищення живої сили та вогневих засобів противника, що здійснює маневр “обхід” або вклинення (перенесенням вогню за напрямком);

передача позицій іншому підрозділу та здійснення маневру “відхід”.

Особливості виконання вправи

Стрільба з озброєння БМ ведеться: з ходу або з короткої зупинки з метою прикриття здійснення маневру відділенням. Стрільба приданих вогневих засобів ведеться: за командою командира розрахунку відповідно до рішення командира взводу.

Вправа виконується вдень на декількох обладнаних ділянках тактичного поля, вогневого містечка, директрисі БМ і військового стрільбища у складі взводу (двох відділень із приданими вогневими засобами). Для керівництва стрільбою та забезпечення виконання заходів безпеки призначаються керівники стрільби на кожну ділянку, де буде проводитись стрільба. Для розвідки цілей і корегування вогню використовується приданий екіпаж БпЛА.

Перед виконанням завдання командир взводу (головний сержант взводу):

отримує бойове завдання, здійснює аналіз отриманого завдання та оцінює обстановку, віддає попередній бойовий наказ, виробляє замисел бою, проводить рекогносцировку, завершує формування рішення на бій (дії), готує та віддає бойовий наказ, проводить організаційну роботу.

Вправа проводиться у нижченаведеному порядку.

Керівники стрільби на ділянках, упевнившись, що ділянки, де будуть проводитися стрільби, та особовий склад готові до проведення стрільб, отримують дозвіл на початок стрільби у старшого керівника стрільби та доповідають керівнику заняття. У подальшому слідкують за дотриманням вимог безпеки здійснюють контроль та оцінку дій особового складу, керують показом цілей. У разі необхідності тимчасово чи повністю зупиняють стрільбу (просування підрозділу). Після виконання вправи керівник стрільби заслуховує доповідь командира взводу про розрядженість зброї. Після закінчення заняття беруть участь в АПД/AAR (посилання 23).

Командири відділень, які навчаються, після зайняття підрозділами вихідного положення доповідають про готовність командирів взводу.

Командир взводу подає команду командирам відділень на початок виконання вправи. За цією командою командири здійснюють висування підрозділів на ділянку виконання вправи в порядку, визначеному в бойовому завданні. Будують бойовий порядок відділень і діють відповідно до визначеного завдання.

Особовий склад відділень під час висування веде безперервне спостереження, виявляє та знищує цілі самостійно або за командою. Командири відділення оцінюють характер і важливість цілей, приймають рішення на їх ураження та віддають відповідні команди. Командири відділення під час виконання завдання здійснюють взаємодію з екіпажем БпЛА. У міру просування підрозділу (виконання етапів завдання) здійснюють доповіді командирів взводу та отримують від нього вказівки.

Після виконання вправи командир взводу заслуховує доповіді штатних і приданих командирів відділень (підрозділів) про розрядженість зброї та доповідає керівнику стрільби. Після закінчення заняття командир взводу проводить АПД/AAR (посилання 23).

4-а вправа

Управління вогнем відділення (групи) під час ведення бойових дій уночі

Цілі та дальності до них, (м):

стрільці (штурмова група / диверсійно розвідувальна група противника), які переховуються в лісистій місцевості (мішень № 6, обладнана джерелом підвищення температури, для теплової візуалізації з БпЛА та приладів нічного бачення), що встановлені у прихований спосіб із метою виявлення їх за напрямком просування групи, 6 – 10 штук, на ділянці до 200 метрів на маршруті висування групи.

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей (згідно із замислом і планом керівника заняття).

Кількість боєприпасів: для автомата – 30 патронів.

Необхідні матеріально-технічні засоби (ОВСТ):

індивідуальна зброя військовослужбовців;

придані засоби: БпЛА, оснащений засобами нічного бачення для проведення аеророзвідки, супроводу групи, цілевказання, корегування вогню – 2 екіпажі.

Оцінка:

“виконано” – бойове завдання виконано, при цьому командир відділення правильно ставив вогневі завдання, приймав рішення і подавав команди на відкриття вогню по всіх цілях (мішенях);

“не виконано” – бойове завдання не виконано, або порушені заходи безпеки.

Завдання, що повинні бути виконані:

отримання бойового завдання командиром відділення (групи), проведення його аналізу та оцінка обстановки;

віддання попереднього бойового розпорядження, вироблення замислу бою, проведення рекогносцировки, формування рішення на бій (дії), приготування та віддача бойового наказу, проведення організаційної роботи;

висування з району зосередження;

корегування руху відділення (групи) та дій особового складу в умовах обмеженої видимості за допомогою БпЛА;

побудова бойового порядку та переміщення відділення (групи) в умовах обмеженої видимості за допомогою корегування з БпЛА;

розвідка та виявлення цілей особовим складом в умовах обмеженої видимості за допомогою приладів нічного бачення зі здійсненням доповіді командиром відділення (групи);

постановка вогневого завдання, прийняття рішення та віддавання команд на відкриття вогню по виявлених цілях командиром відділення (групи);

ведення вогню з близьких відстаней у лісовому масиві (тонкі стовбури дерев) в умовах обмеженої видимості з використанням приладів нічного бачення;

здійснення маневру “відхід” в умовах обмеженої видимості.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вночі на обладнаних ділянках тактичного поля, вогневого містечка, директриси БМ та військового стрільбища у складі відділення з приданими екіпажами БпЛА.

Перед виконанням завдання командир відділення:

отримує бойове завдання, здійснює аналіз отриманого завдання та оцінює обстановку, віддає попередній бойовий наказ, виробляє замисел бою, проводить рекогносцировку, завершує формування рішення на бій (дії), готує та віддає бойовий наказ, проводить організаційну роботу.

Вправа проводиться у нижченаведеному порядку.

Керівник стрільби на ділянці, упевнившись, що ділянка, де будуть проводитися стрільби, та особовий склад готові до проведення стрільб, отримує дозвіл на початок стрільби у старшого керівника стрільби та доповідає керівнику заняття. У подальшому слідкує за дотриманням вимог безпеки, здійснює контроль та оцінку дій особового складу, керує показом цілей. У разі необхідності тимчасово чи повністю зупиняє стрільбу (просування підрозділу). Після виконання вправи керівник стрільби заслуховує доповідь командира відділення про розрядженість зброї. Після закінчення заняття бере участь в АПД/ААР (посилання 23).

Командир відділення (групи), який навчається, після зайняття відділенням (групою) вихідного положення доповідає про готовність керівнику стрільби.

Керівник подає команду на початок виконання вправи. За цією командою командир відділення (групи) будує бойовий порядок і здійснює висування підрозділу на ділянку виконання вправи в пішому порядку за вказівками, що отримані за результатами аеророзвідки з БпЛА.

З виходом на ділянку ймовірного перебування противника особовий склад відділення (групи) виявляє ціль, здійснює доповідь і за командою командира знищує її, після чого проводиться її огляд. Наступні дії з виявлення та знищення цілей проводяться в такому ж порядку.

Після виконання вправи командир відділення перевіряє особовий склад на розрядженість зброї та доповідає керівнику стрільби. Після закінчення заняття командир відділення проводить АПД/ААР (посилання 23).

9. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ БОЙОВИХ СТРІЛЬБ

9.1. Загальні положення

БС є однією із найбільш ефективних форм підготовки відділень (екіпажів) і взводів, ключовим способом підвищення індивідуальних навичок і злагодженості дій під час виконання вогневих задач стрілецькою зброєю та озброєння БМ, в управлінні вогнем і тактичними діями в різних видах бою, зростання рівня бойової готовності та польового вишколу бойових груп, екіпажів, відділень і взводів.

Виконання БС здійснюється під час проведення комплексного заняття у складі роти, під загальним (безпосереднім) керівництвом командира роти. На занятті організовуються навчальні місця з відпрацюванням тактичних дій підрозділів, приведення зброї та озброєння БМ до нормального бою та виконання БС. БС повинні виконуватися з урахуванням взаємозаміни військовослужбовців у бойових групах (розрахунках, обслугах).

БС відділень (взводів) проводяться з метою вдосконалення рівня навченості командирів відділень (взводів) в управлінні підрозділами та вогнем і тактико-вогневого вишколу підрозділів.

БС відділень (взводів) проводяться на завершальних етапах підготовки відділень (взводів) за однією з тем (декількома темами в комплексі) тактичної підготовки, яка (які) передбачає дії відділення (взводу) на марші (під час пересування), під час патрулювання, у наступі, у рейдових (штурмових) діях, в обороні, стабілізаційних і спеціальних операціях вдень або вночі.

9.2. Порядок організації підготовки бойових стрільб

Керівником БС відділення (екіпажу та їм рівних підрозділів) є командир взводу, керівником БС взводу (ВТГр та їм рівних підрозділів) – командир роти.

Усі посадові особи, що беруть участь у проведенні БС та особовий склад імітаційної команди повинні мати на лівому рукаві білу пов'язку розміром 30×10 см із відповідними позначеннями: для керівника та його помічників – К, оцінювачів – О, вогневих посередників – П, особового складу імітаційної команди – І.

Місце розташування пункту управління керівника БС позначається білим прапорцем, який на період етапу БС замінюються червоним із розміром 150 × 100 см, вночі – ліхтарями відповідного світла, на антенах машин посадових осіб кріпляться білі прапорці розміром 20 × 10 см.

Підготовка БС починається заздалегідь, але не пізніше ніж за 3 – 4 доби до початку проведення.

Під час перевірки (інспекційного заходу) строки підготовки БС (ВБС) можуть бути максимально стислими.

Для проведення БС розробляються документи, перелік яких наведено в додатку 15 до цього Курсу стрільб.

План проведення БС є основним документом, у якому зазначається: тема, навчальні цілі, час і місце проведення; посібники, матеріальне забезпечення; навчальні питання та час на їх відпрацювання; схема мішеневої обстановки та розташування цілей; дії керівника БС; порядок і час показу цілей; розрахунок мішеней і боєприпасів; позивні та сигнали управління, схема зв'язку.

План проведення БС затверджується старшим командиром (начальником) не пізніше ніж за 3 доби до початку БС.

Для проведення БС створюється обстановка, що передбачає:

розвідку цілей і ведення вогню з усіх видів зброї штатних і приданих підрозділів;

подолання мінно-вибухових (невибухових) загороджень;

здійснення маневру, зокрема відходу після виконання бойового завдання; відривання окопів;

ведення вогню як по наземних, так і по повітряних цілях (у засобах індивідуального захисту);

стрільбу з бійниці (поверх борту) БМ;

стрільбу вночі з використанням нічних прицілів (тепловізорів);

управління вогнем підрозділів;

корегування вогню артилерії;

проведення заходів щодо введення противника в оману;

метання ручних гранат, бойових (кумулятивних) гранат.

Мішенева обстановка, яка створюється для БС, повинна відповідати організації підрозділів імовірного противника, тактиці його дій і забезпечувати набуття навичок з організації та ведення розвідки противника, управління вогнем штатних, приданих і підтримуючих підрозділів, вибору засобів і способів ведення вогню, підготовки вогневих завдань, спостереженні за результатами стрільби та корегування вогню, умілого поєднання вогню та маневру за різної побудови бойового порядку.

Імітація та позначення дій вогневих засобів противника з метою нарощування тактичної обстановки (вогневі нальоти авіації та артилерії, ведення вогню вогневими засобами, здійснення маневру тощо) розкриваються в плані БС і позначаються на схемі тактичної обстановки та розташування цілей (схемі виконання БС).

Цілі (мішені) повинні виставлятися на всю глибину позначеного бойового порядку противника, при цьому не допускається лінійного їх розташування.

Цілі на схемі тактичної обстановки та розташування цілей БС позначаються відповідними мішенями з урахуванням їх реального розташування на місцевості.

Глибина мішеневої обстановки повинна бути для виконання БС у всіх видах бою (тактичних дій):

відділення – 1–2 км;

взводу – 2–3 км.

Забороняється готувати мішеневу обстановку силами підрозділів, які будуть брати участь у БС.

Для позначення противника застосовуються такі мішені:

жива сила в опорних пунктах взводів на передньому краю – головні та грудні фігури;

спостерігачі – головні фігури;

жива сила в глибині, обслуги гармат, мінометів – поясні фігури;

кулемети, гранатомети, РПГ, гармати, танки, БМП, БТР, ПТКР, ракетні установки, вертольоти – відповідні мішені;

жива сила, що атакує (відходить) – ростові фігури.

Дозволяється застосовувати тривимірні мішені (об'ємні макети) відповідно до вищеназваних мішеней для стрільби підрозділами на великі дальності, гранатометів АГС-17, ГП-25, метання ручних гранат. Для метання кумулятивних гранат застосовуються макети БМ.

Цілі (мішені) встановлюються відповідно до пункту 1.17 цього Курсу стрільби і мають з'являтися раптово як безпосередньо перед фронтом підрозділів, так і в глибині. Мішені, по яких ведеться вогонь зі стрілецької зброї та озброєння БМ, з'являються на початку показу та падають під час ураження. Під час повторних показів з'являються тільки невражені мішені. Рухомі мішені з'являються з початком руху та зникають після ураження або наприкінці руху.

Дозволяється встановлення не більше 30 % замаскованих під фон місцевості мішеней, вкопаних або встановлених на вертушках, що приводяться в дію за допомогою тросу чи вибухових засобів.

Кількість і характер цілей (мішеней) визначається керівником БС, виходячи з:

тактичної обстановки;

організаційно-штатної структури противника з урахуванням його укомплектованості та можливих втрат;

укомплектованості залучених до бойової стрільби підрозділів;

виділених норм витрат боєприпасів, а також можливості ведення вогню з усіх видів зброї та метання ручних гранат;

характеру бойових дій.

Розрахунок здійснюється на основі загальної кількості мішеней для кожного вогневого засобу, при цьому кількість мішеней для нього визначається відповідно до коефіцієнта кількості вогневих завдань, які ним вирішуються в тому чи іншому виді бойових дій.

Для найбільш ефективної підготовки бойових груп, снайперських пар, екіпажів БМ, пари БМ та підрозділів (відділення, взводу) допускається збільшувати кількість вогневих завдань.

Кількість вогневих завдань для протитанкових керованих засобів, автоматичних і підствольних гранатометів визначається відповідно до норм боєприпасів на БС.

Варіант розрахунку необхідної кількості мішеней наведено в додатку 16 до цього Курсу стрільб.

Коефіцієнти кількості вогневих завдань

№ з/п	Вогневі засоби	Характер бойових дій	
		оборона	наступ
1	Автомат, ручний кулемет, кулемет на сошці, снайперська гвинтівка	4,0	1,0
2	РПГ	1,3	0,7
3	Гармата БМП-1	2,5	1,3
4	Автоматична гармата БМП-2	3,0	1,5
5	Спарений кулемет БМП, БТР, БРДМ; кулемет на станку	4,0	2,0
6	Великокаліберний кулемет БТР, БРДМ	1,5	1,5
7	Танкова гармата	4,5	3,0
8	Спарений кулемет танка	6,0	4,0
9	СПГ	6,0	3,0
10	Ручна граната оборонна	4	—
11	Ручна граната наступальна	2	2

Додатково виставляються цілі (мішені) для розрахунків (підрозділів) приданої та підтримуючої артилерії (мінометів) і підрозділів протиповітряної оборони (відповідно до їхніх курсів підготовки (стрільб)).

Для вирішення завдань, які виникають раптово в ході бою, а також замість цілей (мішеней), які не з'явилися, виставляються резервні групи мішеней. Додаткова витрата боєприпасів на ураження резервних груп мішеней не передбачається.

Усі мішені, які виставляються, повинні з'являтися. У наступі рухомих мішеней повинно бути не менше 15 %, в обороні – не менше 20 %.

У гірській і лісисто-болотистій місцевості кількість рухомих мішеней може бути зменшено до 10 % та 15 % відповідно, а також до 20 % мішеней можуть бути нерухомими (вкопаними).

Під час обладнання мішеневої обстановки для позначення морського десанту противника застосовуються надводні цілі (буї), мішені, що плавають, а також мішені, що рухаються та з'являються на березі, при цьому кількість мішеней, що з'являються на березі, не повинна перевищувати 30 % від загальної кількості цілей, що позначають морський десант.

Під час підрахунку кількості боєприпасів для ураження цілей із кожного виду зброї визначаються: положення для стрільби (способи стрільби), із яких відповідно до створеної тактичної обстановки найбільш доцільно виконувати вогневі завдання; середні дальності стрільби для стрілецької зброї та озброєння бойових машин, дальності прямого пострілу для танкового озброєння. Округлені дальності прямого пострілу по мішенях наведено в додатку 17 цього Курсу стрільб.

Кількість боєприпасів, необхідна для ураження цілей, визначається згідно з додатком 18 цього Курсу стрільб. При цьому враховується, що в разі зосередження вогню гармат трьох і більше танків, БМП і гранатометів по одній цілі кількість боєприпасів для її ураження збільшується у 1,5 рази, а патронів із трасуючими кулями повинно бути не більше 25 % від загальної їх кількості.

До початку БС керівник зі своїми помічниками на обраній ділянці місцевості уточнює:

межі ділянки проведення БС;

місця розташування цілей, у тому числі для артилерії та зенітних засобів, порядок і способи їх показу та імітації;

основний напрямок стрільби та бокові межі, праворуч і ліворуч, за які забороняється вести вогонь;

рубежі відкриття та припинення вогню;

єдиний сигнал негайного припинення вогню всіма вогневими засобами.

З начальником тактичного навчального поля (директриси, військового стрільбища) та оператором навчального об'єкта на підготовленому мішеневому полі проводиться заняття, на якому вивчаються характер і місця розташування цілей, порядок і час їх показу та імітації, загальні рубежі відкриття та припинення вогню, рубежі початку та закінчення показу цілей і вимоги безпеки під час проведення стрільби.

Старший командир (начальник) і його заступники, керівник БС або його помічники повинні надати допомогу підпорядкованим командирам підрозділів (керівникам БС, на навчальних місцях) в організації та проведенні БС.

Під час підготовки підрозділів до БС особлива увага звертається на вивчення особовим складом вимог безпеки під час стрільби з усіх видів зброї та прийняття заходів, ретельну перевірку стану озброєння та бойової техніки.

З підрозділами, які будуть брати участь у БС, категорично забороняється проводити перед БС тактико-стройові (тактико-спеціальні) заняття на місцевості, де буде готуватися мішенева обстановка.

У разі проведення БС із відділенням (взводом) під час дій підрозділів у пішому порядку керівник перебуває разом із командиром того підрозділу, який навчається.

Під час дій підрозділів на БМ керівник бойової стрільби відділення і взводу перебуває на виділеній йому БМ, що рухається поруч із БМ командира того підрозділу, який навчається.

Вогневі посередники (приданих і підтримуючих підрозділів) повинні бути при артилерійських (мінометних), гранатометних підрозділах і підрозділах протиповітряної оборони – на спостережних пунктах.

Вогневі посередники зобов'язані:

вивчити місцевість, смугу та напрямок ведення вогню, порядок і місця видачі боєприпасів і їх завантаження, загальні рубежі, сигнали відкриття та припинення вогню;

знати розташування цілей (мішеней) перед підрозділом і на флангах, порядок їх показу, імітації та освітлення, сигнали та рубежі відкриття та припинення вогню, небезпечні напрямки, межі безпеки стрільби;

забезпечити виконання заходів безпеки особовим складом під час БС, не дозволяти ведення вогню по цілях ближче дальностей, визначених у пункті 9.2 цього Курсу стрільби;

стежити за показом цілей, а якщо цілі (мішені) на рубежі не з'явилися, негайно доповісти керівнику БС;

у разі завдання ударів авіацією (позначеним повітряним противником) контролювати організацію та ведення спостереження за повітряним противником, порядок оповіщення підрозділів, згадженість дій особового складу, особливо підрозділу ППО, щодо своєчасного відкриття вогню;

після завершення БС прийняти доповіді командирів підрозділів про наявність особового складу, розрядженість та огляд зброї, перевірити вилучення та здавання на пункти боєпостачання невитрачених боєприпасів;

доповісти керівнику БС свої зауваження щодо дій підрозділів, про всі допущені тими, хто стріляє, порушення, кількість невитрачених боєприпасів.

Вогневі посередники при батареях, що стріляють із закритих вогневих позицій, крім того, перевіряють правильність визначення розрахованих установок для стрільби та наведення гармат на цілі, комплектацію зарядів, встановлення обмежувачів небезпечних напрямків і дальностей стрільби; знання положення своїх військ, цілей, по яких ведеться вогонь, та рубежі безпечної відстані від вибухів снарядів (мін) на місцевості, хронометрують і ведуть запис кожної стрільби.

Вогневі посередники при підрозділах протиповітряної оборони зобов'язані ретельно стежити за заряджанням зенітної самохідної установки (БМ, зенітних установок), перевіряти перед стрільбою наявність страхувальників із переривниками стрільби на кожну зенітну самохідну установку; не допускати виконання залікових навчальних стрільб бойовими ракетами (снарядами) по авіації, яка позначає дії повітряного противника.

Для оцінки своєчасності відкриття вогню засобами протиповітряної оборони та його ефективності використовуються результати об'єктивного контролю.

9.3. Порядок проведення бойових стрільб

Під час дій тих, хто навчається, на місцевості керівник БС здійснює імітацію бойових дій противника шляхом показу до 25 % цілей підготовленої мішеневої обстановки для загальновійськових підрозділів і до 50 % цілей для артилерії та авіації зі звуковою, світловою імітацією і рухом, але в такому обсязі, що не розкриває складу та намірів противника та дозволяє командирам, які навчаються, приймати обґрунтовані рішення.

Порядок, місце та час видачі боєприпасів визначає керівник БС і здійснює, як правило, у тактичній обстановці через розгорнуті пункти боєпостачання:

під час наступу з ходу та в передбаченні зустрічного бою – у вихідному районі;

під час наступу з положення безпосереднього зіткнення із противником і в обороні – у зайнятому районі після отримання бойового завдання.

Видані на БС боєприпаси у взводі (відділенні) розподіляються рівномірно між екіпажами (бойовими групами, обслугами, розрахунками) та солдатами однієї спеціальності.

Отримані боєприпаси для БМ розміщуються в боєукладці, боєприпаси для автоматів, кулеметів (у тому числі спарених кулеметів БМ) і гранатометів споряджаються в стрічки, магазини, коробки та разом із ручними гранатами, покладеними в сумки, видаються особовому складу.

Заряджання всіх видів зброї здійснюється за командою командирів підрозділів після проходження загального РВВ.

Порядок і тривалість показу цілей, напрямок і швидкість їх руху визначається керівником БС залежно від тактичного замислу, характеру цілей, можливих рішень і дій підрозділів (тих, хто навчається) та часу доби.

Загальний термін показу цілей визначається часом, необхідним для проходження тими, хто стріляє, відстані від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню або позначення цілями відстані від рубежу початку до рубежу закінчення показу цілей. При цьому цілі показуються багаторазово. Тривалість одного показу цілі не повинна перевищувати:

для стрільби з танкових гармат – 30 с;

з озброєння БМП (БТР, БМД), установок ПТРК, гармат прямого наведення – 30 с;

зі стрілецької зброї, спарених кулеметів БМ і кулеметів, установлених на спеціальних машинах – 10 с;

проміжок між показами цілей може бути 10 – 30 с.

Позначення руху противника можливе послідовним показом цілей на декількох (двох – трьох) рубежах.

Цілі, що в ході виконання бойових стрільб з певних причин не з'явилися, рішенням керівника (того, хто перевіряє) із загальної кількості мішеней виключаються (замість них показуються резервні групи мішеней).

Якщо не було показано більше 20 % мішеней, БС не зараховується, а повторюється в інший час та в іншій тактичній обстановці.

Залежно від метеорологічних умов (боковий або скісний вітер понад 10 м/с, поривчастий вітер, снігопад, дощ, туман), інших складних умов стрільби (стрільба з ходу з бійниць і поверх борту БМ) та під час стрільби вночі рішенням керівника БС або того, хто перевіряє, кількість боєприпасів може бути збільшено, але не більше ніж у 1,5 рази, за винятком боєприпасів для стрільби із закритих вогневих позицій.

Стрільба ведеться:

практичними пострілами в інертному спорядженні – по мішенях, що позначають броньовані цілі;

осколково-фугасними в інертному спорядженні – тільки по тих цілях, що уражаються ними (протитанкові та безвідкатні гармати, пускові установки тощо), якщо дозволяють характеристики полігона.

Загальні рубежі відкриття та припинення вогню по цілях намічаються по добре помітних предметах і позначаються:

РВВ – червоними прапорцями (ліхтарями з червоним світлом);

рубіж припинення вогню – білими прапорцями (ліхтарями з синім світлом).

Для орієнтування помічника керівника БС з мішеневої обстановки та вогневих посередників виставляються відповідні покажчики (вночі – ліхтарі), після досягнення яких тими, хто стріляє, розпочинається та завершується показ цілей для різних видів зброї. Їх позначення має бути невідоме підрозділам, що стріляють.

Дальності відкриття вогню визначаються керівником БС з урахуванням бойових можливостей зброї, характеру цілей, часу, необхідного для виявлення та ураження цілей, способу стрільби та кількості відпущених боєприпасів.

Під час виконання БС відділенням (екіпажем, взводом) вогонь повинен припинятися, якщо дальність між тими, хто стріляє (БМ), та цілями скорочується під час стрільби:

зі стрілецької зброї – до 50 м (під час виконання БС у складі взводу до 100 м);

підствольних і РПГ – до 100 м;

з гармати БМ, СПГ та переносного ПТРК: по великих цілях (танках, БМП, БТР) – до 300 м; по цілях середніх розмірів (танках та інших вогневих засобах в окопі) – до 300 м;

з автоматичної гармати БМ: по великих цілях (танках, БМП, БТР) – до 400 м; по цілях середніх розмірів (танках та інших вогневих засобах в окопі) – до 400 м.

з автоматичного гранатомета на станку (АГС) та того, що встановлений на БМ, (вдень) – до 400 м;

з танкових гармат штатним артилерійським пострілом – до 400 м;

з вкладних стволів для танкових гармат – до 400 м;

з великокаліберних кулеметів вдень – до 200 м;

з 7,62 мм спарених кулеметів, які встановлені на БМ, вдень – до 200 м.

Дальність припинення вогню артилерії та інших вогневих засобів визначається відповідними Курсами (настановами) їх підготовки.

Під час БС в обороні ураження цілей вогнем з усіх видів зброї починається з дальніх рубежів. Неуражені цілі можуть бути показані одночасно з цілями на інших рубежах.

У ході виконання БС після обстрілу кожної цілі здійснюється зміна вогневої позиції.

Під час атаки переднього краю оборони противника вогонь зі стрілецької зброї та озброєння танків і автоматичних гармат БМ ведеться на ходу (з ходу), а під час ведення бойових дій у глибині оборони – залежно від тактичної обстановки та умов місцевості за рішенням командира та вибором того, хто стріляє.

У наступі, якщо значна частина цілей не уражена, керівник БС може затримати просування підрозділу (екіпажу, бойової групи) та вимагати від тих, хто навчається, правильних дій щодо знищення противника (ураження цілей).

Під час атаки переднього краю оборони противника вогонь зі стрілецької зброї та озброєння танків і автоматичних гармат БМ ведеться на ходу (з ходу), а під час ведення бойових дій у глибині оборони – залежно від тактичної обстановки та умов місцевості за рішенням командира та вибором того, хто стріляє.

У наступі, якщо значна частина цілей не уражена, керівник БС може затримати просування підрозділу (екіпажу, бойової групи) та вимагати від тих, хто навчається, правильних дій щодо знищення противника (ураження цілей).

Після виходу військ на рубіж припинення вогню керівник БС відповідним сигналом оголошує відбій.

За цим сигналом підрозділи припиняють ведення вогню та зупиняються, зброя розряджається, невикористані боєприпаси в особового складу вилучаються та здаються на пункти боєпостачання.

Підпорядковані командири та вогневі посередники (оцінювачі) доповідають безпосереднім начальникам про вилучення в особового складу боєприпасів, а вогневі посередники (оцінювачі), крім того – про позитивні сторони та недоліки в діях підлеглих у ході виконання бойової стрільби.

Після закінчення БС керівник особисто перевіряє результати ураження цілей (мішеней).

9.4. Особливості проведення бойових стрільб у горах.

БС у горах проводяться на гірському тактичному навчальному полі, яке повинно мати такі елементи: передгір'я, низькі гори, середньо – високі та високі гори з розчленованими височинами більше 2000 м, із перевалами висот до 800 м, кутами місця цілей не менше 15°, один – два перевали, серпантини, каньйони, лощину, ущелину, терасу, обриви, хребти.

Під час виконання БС передбачається ведення вогню з різних видів зброї по цілях, що знаходяться на схилах із великими кутами місця цілей (знизу вгору, зверху вниз), уздовж схилів хребтів, із бійниць (поверх бортів) БМ, пуск ПТКР із БМ, переносних ПТРК та метання ручних бойових гранат, а також стрільба підрозділами на великі дальності та по повітряних цілях.

Мішенева обстановка з наступальної тематики створюється багатоярусною (не менше ніж на двох – трьох ярусах) з більшими, ніж на рівнині, проміжками між опорними пунктами як по фронту, так і в глибину.

На БС відділень (взводів) кількість цілей (мішеней) визначається як для звичайних умов.

Під час визначення кількості боєприпасів для ураження цілей слід керуватися вимогами пункту 9.2 цього Курсу стрільб, при цьому загальна кількість боєприпасів, у тому числі й набоїв із трасуючими кулями, збільшується у 1,5 рази.

Під час стрільби знизу вгору мішені, що позначають вогневі засоби противника з важким озброєнням (танки, БМП, БТР, ПТРК, протитанкові гармати), розташовуються ближче до першого ярусу в місцях, зручних для ведення по них прицільного вогню, а під час стрільби зверху вниз – у глибині опорного пункту або поза ним, у тому числі й на протилежних схилах висот.

Під час стрільби знизу вверху встановлюються цілі (мішені), що з'являються, при цьому не менше 20 % із них дозволяється виставляти нерухомими. Під час стрільби зверху вниз встановлюються всі цілі (мішені), що з'являються, при цьому не менше 10 % з них – ті, що рухаються.

У передгір'ях, долинах, на плоскогір'ї та в широких улоговинах цілі (мішені) встановлюються в порядку, зазначеному для рівнинних умов.

9.5. Оцінювання та результати виконання бойових стрільб

Оцінка за бойову стрільбу відділення (взводу) складається з двох (одного) показників:

за результати стрільби з танкових гармат, гармат БМ (автоматичних гармат БМ), СПГ і пусків ПТКР;

за результати стрільби зі стрілецької зброї (у тому числі спарених кулеметів БМ, ручних протитанкових, автоматичних і підствольних гранатометів).

При цьому вона визначається:

“відмінно” – обидві оцінки “відмінно”;

“добре” – якщо обидві оцінки не нижче “добре”;

“задовільно” – якщо всі оцінки не нижче “задовільно”;

“незадовільно” – якщо хоча б одна з оцінок “незадовільно”.

Результати стрільби з танкових гармат, гармат БМ (автоматичних гармат БМ), СПГ і пусків ПТКР оцінюються за кількістю уражених цілей із числа виставлених для них.

При цьому вони визначаються:

“відмінно” – якщо уражено не менше 70 % цілей;

“добре” – якщо уражено не менше 60 % цілей;

“задовільно” – якщо уражено не менше 50 % цілей.

Під час стрільби в горах вимоги до кількості уражених цілей для визначення оцінки зменшуються на 5 %.

Результати стрільби зі стрілецької зброї (у тому числі станкових кулеметів БМ, ручних протитанкових, автоматичних і підствольних гранатометів) оцінюються за кількістю уражених цілей із числа виставлених для них.

При цьому вони визначаються:

“відмінно” – якщо уражено не менше 70 % мішеней;

“добре” – якщо уражено не менше 60 % мішеней;

“задовільно” – якщо уражено не менше 50 % мішеней.

Під час стрільби в горах вимоги до кількості уражених цілей для визначення оцінки зменшуються на 5 %.

Усім штатним і приданим підрозділам (крім артилерійських, зенітно-ракетних, зенітно-артилерійських), що залучаються до БС, виводиться єдина оцінка за результатами вогневого ураження.

Результати вогневого ураження артилерійських, зенітно-артилерійських підрозділів, які залучались як засоби посилення на БС або як підтримуючі підрозділи, оцінюються відповідно до вимог відповідних курсів (настанов) підготовки (стрільб) і не впливають на загальну оцінку БС.

9.6. Бойові стрільби

КС 6.19.1.1

Ведення вогню відділенням на БМП (БМД, БТР)

в оборонному бою

Цілі, час показу та дальності до цілей, м:

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП – 25	граната
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	1. Знищення черговим вогневим засобом окремих груп противника, який намагається вести розвідку, пророблювати проходи в загородженнях									
1	Група пророблення проходів (мішені № 6а – 2 шт), що з'являється по чергово 2 рази по 10 с із проміжком 7 с						250 – 200			
2	Група прикриття (мішені № 6 та № 10), що з'являється 2 рази по 7 с із проміжком 10 с						350 – 300			
	2. Ведення оборонного бою на основній позиції на відділення									
3	Танк (мішень № 12), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с (для виконання нормативу – на 2 хв 25 с)	$\frac{1}{2}$ $D_{\text{макс}}$ – $D_{\text{макс}}$								
4	Танк (мішень № 12), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с		500 – 400							
5	БМП, що атакує (мішень № 14), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с			800 – 400						
6	БМП, на рубежі спішування (мішень № 14), що з'являється 2 рази для БМП-1 на 30 с (для БМП-2 на 20 с) з проміжком 10 с		500 – 400	800 – 400						
7	БТР, що атакує (мішень № 13), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с				500 – 400					
8	БТР на рубежі спішування (мішень № 13), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с				500 – 400					

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9	Вогнева група № 1 (мішені № 6 та № 9), що з'являється на 15 с					250 – 200	250 – 200			
10	Вогнева група № 2 (мішені № 6 та № 9), що з'являється на 15 с					250 – 200	250 – 200			
11	Група піхоти, що здійснює маневр у фланг (мішені № 7 – 2 шт. і № 9), що розташовуються в габариті 10 м по фронту і 20 м у глибину та з'являється на 15 с								250 – 200	
12	Вогнева група № 3 (мішені № 6 – 2 шт. та № 10 – 2 шт.), що з'являється 3 рази по 5 с із проміжком 10 с						150 – 100			
3. Ведення оборонного бою на запасній (тимчасовій) позиції відділення (після відходу)										
13	Група піхоти № 1, що атакує у фланг (мішені № 7 – 2 шт. та № 9а – 2 шт.), що з'являється 3 рази по 5 с із проміжком 10 с						200 – 150			
14	Маневрена група № 1, що перебігає (мішені № 8 – 6 шт.), що рухається з рубежу 300 м до рубежу 100 м					300 – 100	300 – 100			
15	ПТРК на автомобілі (мішень № 17а), що з'являється для БМП-1 (БТР-80) на 30 с, для БМП-2 на 20 с		400 – 300	600 – 400	300 – 200					
16	БМП (БТР), що атакують у фланг (мішені № 14 (№ 13) – 2 шт.), що з'являється на 30 с							250 – 200 (200 – 150 ⁴⁴)		
17	Маневрена група № 2 (мішені № 7 – 2 шт. та № 9), що розташовуються в габариті 10 м по фронту і 20 м у глибину та з'являється на 15 с								250 – 200	
18	Піхота, що залягла (мішені № 5а та № 6 – 2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с із проміжком 10 с						150 – 100			
19	Піхота противника, що атакує (мішень № 8 – 10 шт.) що, з'являється на 10 с									30 – 40
20	Піхота, що прикриває відхід						100 – 50			

⁴⁴ Для РПГ-18 (22,26) та їх аналогів тощо.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	(мішені № 5а та № 6 – 2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с із проміжком на 10 с									
21	Піхота, що відповзає (цілі № 16 та № 18 – тільки неуразені мішені), що з'являється на 5 с						200 – 150			
22	Група піхоти, що відходить (цілі № 11 – тільки неуразені мішені, що з'являється на 10 с						250 – 200			

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів на відділення (розподіляються рівномірно між всіма вогневыми засобами):

для гармати пострілів – 6;

для автоматичної гармати з БТ – 18;

для великокаліберного кулемета – 17, із них 4 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, із них 6 із трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 120, із них 30 із трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

для кулемета – 31, із них 7 із трасуючими кулями;

пострілів до РПГ-7 (18, 22, 26) – 2 штатні постріли;

для підствольного гранатомета – 4;

бойова граната (РГД-5) – 5;

димових гранат ЗД6 – 2, РДГ-2 – 4;

для стрільби ПТКР – 1 бойовий ПТКР або для виконання нормативу “Переведення ПТКР з похідного положення в бойове та пуск ПТКР” – 1 навчальний ПТКР.

Моторесурс: 1,8 км.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля або на директрисі БМП (БТР) відділенням з однією БМ. Загальна глибина пересування під час зайняття і зміни вогневих позицій – до 300 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

уміле використання місцевості для прихованого розташування та створення системи вогню у поєднанні з загородженнями та природніми перешкодами;

умілий вибір вогневих позицій для зброї (БМ, відділення) та інженерного обладнання з урахуванням захисту особового складу та техніки;

швидка підготовка зброї (озброєння) до стрільби як удень, так і вночі;

ефективне використання всіх вогневих засобів для знищення противника перед переднім краєм, у разі його вклинення в оборону та стійке утримання займаних позицій;

маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

здійснення маневру (відходу) на запасну (тимчасову) позицію на відділення.

Вправа виконується в такому порядку:

особовий склад відпочиває, розташовується в укриттях (бліндажі) та траншеях у готовності зайняти свої місця за тривогою або здійснює інженерне обладнання позиції. Біля укриття (укриттів) виставляється спостерігач. На тимчасовій вогневій позиції знаходиться черговий вогневий засіб для знищення окремих груп противника, який намагається вести розвідку, пророблювати проходи в загородженнях;

під час відпрацювання другого навчального питання ціль для стрільби ПТРК (виконання нормативу) з'являється першою;

у подальшому показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням тактики дій противника та заходів безпеки (згідно схеми мішеневої обстановки, порядку і часу показу цілей);

ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир відділення здійснює управління вогнем відділення;

зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, відхід на запасну (тимчасову) позицію за командою командира відділення (спочатку одна бойова група, потім БМ, після чого наступна бойова група – або за іншим варіантом, для чого змінюється послідовність показу цілей) під прикриттям димів.

У ході показу цілей керівник стрільби контролює дії тих, хто навчається.

Після закінчення показу цілей керівник подає команду: “Припинити вогонь. Розряджай”, перевіряє зброю на розрядження і подає команду на повернення у вихідне положення.

КС 6.19.2.1
Ведення вогню відділенням на БМП (БМД, БТР)
в наступальному бою

Цілі, час показу та дальності до цілей, м:

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ведення штурмових дій										
1	Танк (мішень № 12), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с (для виконання нормативу – на 2 хв 25 с)	1/3 Д _{макс}								
2	Танк (мішень № 12), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с		500 – 400							
3	БМП, що контратакує (мішень № 14), що з'являється 2 рази по 20 с із проміжком 10 с			800 – 400						
4	БМП, що спішує десант (мішень № 14), що з'являється 2 рази для БМП-1 на 30 с (для БМП-2 на 20 с) з проміжком 10 с		500 – 400	800 – 400						
5	БТР, що контратакує (мішень № 13), що з'являється на 30 с)				500 – 400					
6	БТР, що спішує десант (мішень № 13), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с				500 – 400					
7	ПТРК на автомобілі (мішень № 17а), що з'являється для БМП – 1 (БТР-80) на 30 с, для БМП-2 на 20 с		400 – 300	500 – 400	300 – 200					
8	Вогнева група № 1 (мішені № 6 та № 9в), що з'являється 2 рази по 5 с, із проміжком 10 с					250 – 200	250 – 200			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9	Вогнева група № 2 (мішені № 6 та № 9), що з'являється 2 рази по 5 с, із проміжком 10 с						200 – 150			
10	Група піхоти, що здійснює маневр у фланг (мішені № 7 – 2 шт. і № 9), що розташовуються в габариті 10 м по фронту та 20 м у глибину та з'являється на 15 с								250 – 200	
11	Група піхоти (мішені № 6 та № 10), що з'являється 2 рази по 5 с із проміжком 10 с						150 – 100			
2. Ведення бою після відходу на вигідну позицію										
12	Маневрена група № 1 (мішені № 7 – 2 шт. та № 9), що розташовуються в габариті 10 м по фронту і 20 м у глибину та з'являється на 15 с								250 – 200	
13	БМП (БТР), що атакують у фланг (мішені № 14 (№ 13) – 2 шт.), що з'являється на 30 с							250 – 200 (200 – 150 ⁴⁵)		
14	Маневрена група № 2, що перебігає (мішені № 8 – 6 шт.), що рухається з рубежу 300 м до рубежу 100 м					300 – 100	300 – 100			
15	Піхота, що залягла (мішені № 5а та № 6 – 2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с із проміжком 10 с						150 – 100			
16	Піхота противника, що атакує (мішень № 8 – 10 шт.), що з'являється на 10 с									30 – 40
17	Піхота, що прикриває відхід (мішені № 5а та № 6–2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с із проміжком на 10 с						100 – 50			
18	Група піхоти, що відходить (цілі № 15 та № 17 – тільки неуражені мішені), що з'являється на 10 с						250 – 200			

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

⁴⁵ Для РПГ-18 (22,26) та їх аналогів.

Кількість боєприпасів на відділення (розподіляються рівномірно між всіма вогневими засобами):

для гармати пострілів – 6;

для автоматичної гармати з БТ – 18;

для великокаліберного кулемета – 17, із них 4 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 46, із них 11 із трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 200, із них 48 із трасуючими кулями,

що розподіляються рівномірно;

для кулемета – 51, із них 12 із трасуючими кулями;

для РПГ-7 (18, 22, 26) – 2 штатні постріли;

для підствольного гранатомета – 4;

бойова граната (РГД-5) – 5;

димових гранат ЗД6-2, РДГ-2 – 4;

для стрільби ПТКР – 1 бойовий ПТКР або для виконання нормативу “Переведення ПТКР з похідного положення в бойове та пуск ПТКР” – 1 навчальний ПТКР.

Моторесурс: 2,8 км.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля або на директрисі БМП (БТР) у складі відділення. Загальна глибина пересування під час ведення штурмових дій і відходу – до 1,5 км.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

здійснення маневру та закріплення на вигідному рубежі.

Показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з урахуванням тактики дій противника та заходів безпеки (згідно схеми мішеневої обстановки, порядку і часу показу цілей).

Ті, хто стріляє, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир відділення здійснює управління вогнем відділення.

Зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, відхід на вигідну позицію за командою командира відділення (по бойових групах – або за іншим варіантом, для чого змінюється послідовність показу цілей) під прикриттям димів.

КС 6.20.1.1**Дії взводної тактичної групи* в обороні****Цілі, час показу та дальності до цілей, м:**

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат, снайперська гвинтівка	РПГ-7	АГС-17	граната
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Знищення вогневою засідкою розвідки противника										
1	Дозорне відділення на БМ (мішені № 14 – 1 шт.), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с		400 – 350	400 – 350	400 – 350					
2	БМ РД (мішені № 14 – 2 шт.), що з'являються 2 рази по 30 с із проміжком 10 с			500 – 400						
3	РД, що спішився (мішені № 10а – 1 шт., № 8 – 9 шт., з'являються 4 рази по 7 с з проміжком в 10 с					500 – 400	500 – 400			
2. Знищення противника, що розгортається										
4	Група БМ: (мішень № 12 – 1 шт., № 14 – 1 шт.), що з'являються 2 рази по 30 с із проміжком 10 с	1200 – 1100	800 – 700	1200– 1100						
5	Група БМ, що рухаються на ділянці 100 м (мішень № 12 – 1 шт., № 14 – 3 шт.)	1000 – 900	800 – 700	1000– 900						
6	Вертоліт противника (мішень № 25), що з'являється один раз на 30 с	1500– 1300 (НСВ)		1500– 1300	1500– 1300					
7	Висування та спішування противника з БМ: БМ: (мішень № 12 – 2 шт., № 14 – 2 шт.), що з'являються 2 рази по 30 с із проміжком 10 с;	800 – 500	700 – 500	800 – 500	800 – 500					

* механізований (мотопіхотний) підрозділ або підрозділ Десантно-штурмових військ із танком, гранатометним відділенням (грвід) гранатометного взводу (грв) і трьома снайперами взводу снайперів (всн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	піхота противника: (мішень № 10а – 3 шт., № 9 – 2 шт., № 8 – 16 шт., що з'являються на різних рубежах 4 рази по 7 с із проміжком в 10 с					700 – 500	600 – 400			
3. Відбиття атаки противника перед переднім краєм										
8	Наближення противника до переднього краю оборони: БМ: (мішень № 14 – 2 шт.), що з'являються 2 рази по 30 с із проміжком 10 с; РПГ (мішень № 9), що з'являється на 4 хв для стілки з АГС-17; група піхоти: (мішені – № 8 – 12 шт.), що рухається на ділянці 60 м; група піхоти з підтримкою БМ: (мішень № 8 – 11 шт., № 10а – 3 шт., № 14 – 1 шт., № 13), що з'являються 3 рази по 7 с із проміжком в 10 с (БМ з'являються 2 рази по 30 с із проміжком 10 с).		500 – 400	500 – 400	500 – 400		400 – 300		400– 500	
9	Атакуюча група противника перед переднім краєм: група піхоти (мішень № 8 – 6 шт.), що рухається на ділянці 60 м.; група піхоти (мішень № 10а – 2 шт., № 9 – 4 шт., № 8 – 3 шт.), що з'являються 4 рази на 7 с із проміжком в 10 с; група піхоти, що обходить у фланг (мішень № 10а – 2 шт., № 9, № 8 – 5 шт.) з'являється для стрілки з АГС-17; група піхоти, що здійснює маневр (мішень № 8 – 6 шт.), з'являються на 10 с для метання ручних гранат						300 – 200		1000 –800	40 – 30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10	Противник, що вклинився в оборону: БМ (мішень № 14 – 2 шт.) що з'являється 1 раз на 30 с; група піхоти (мішень № 10а – 2 шт., № 9 – 2 шт., № 6 – 6 шт.), з'являються 3 рази на 7 с із проміжком в 10 с.							250 – 200 (200 – 150 ⁴⁶)		
4. Знищення противника, що відходить										
11	Противник, що відходить: БМ (мішень № 12, № 14 – 2 шт.), що рухається на ділянці 100м.; група піхоти (мішень – № 8 – 3 шт), що рухається на ділянці 60 м. танк (мішень № 12 – 1 шт.), що з'являється на 30 с	500 – 400					200 – 100	250 – 200 (200 – 150*)		

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей, маневрами підрозділом з яким виконується ВБС.

Кількість боєприпасів на ВТГр (розподіляються рівномірно між всіма вогневыми засобами):

для гармати штатних артилерійських пострілів із практичним кумулятивним пострілом (вкладного ствола) – 14;

для гармати БМП-1 пострілів – 50;

для автоматичної гармати з БТ – 77;

для великокаліберного кулемета – 77, із них 19 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 20, із них 6 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 240, із них 60 із трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 360, із них 90 із трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

для снайперської гвинтівки – 24;

пострілів до РПГ-7 (18, 22, 26) – 8 штатних пострілів;

для АГС-17–38;

бойова граната (РГД-5) – 15;

димових гранат ЗД6 – 10, РДГ-2 – 6.

Моторесурс: 2 км.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля або на директрисі БМП (БТР) взводною тактичною групою. Загальна глибина пересування під час зайняття і зміни вогневих позицій – до 500 м.

⁴⁶ Для РПГ-18 (22,26) та їх аналогів.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

- уміле використання місцевості для прихованого розташування та створення системи вогню у поєднанні із загородженнями та природними перешкодами;

- умілий вибір вогневих позицій для зброї (БМ, взводної тактичної групи) та їх інженерного обладнання з урахуванням захисту особового складу та техніки;

- швидка підготовка зброї (озброєння) до стрільби як вдень, так і вночі;

- ефективне використання всіх вогневих засобів для знищення противника перед переднім краєм, у разі його вклинення в оборону та стійке утримання займаних позицій;

- маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

- прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

- здійснення маневру (відходу) на запасну (тимчасову) позицію на відділення.

Вправа виконується в такому порядку:

особовий склад відпочиває, розташовується в укриттях (бліндажі) та траншеях у готовності зайняти свої місця за тривогою або здійснює інженерне обладнання позиції. Біля укриттів (бліндажів) виставляються спостерігачі. У вогневій засідці знаходиться відділення з БМ, на тимчасових вогневих позиціях знаходяться чергові вогневі засоби для знищення розвідувальних груп противника, який намагається вести розвідку, пророблювати проходи в загородженнях;

показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням тактики дій противника та заходів безпеки (згідно схеми мішеневої обстановки, порядку і часу показу цілей);

ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир взводної тактичної групи (далі – ВТГр) здійснює управління вогнем ВТГр;

зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, відхід на запасну (тимчасову) позицію за командою командира ВТГр послідовно по відділеннях під прикриттям димів.

У ході показу цілей керівник стрільби контролює дії тих, хто навчається.

Після закінчення показу цілей керівник подає команду: “Припинити вогонь. Розряджай”, перевіряє зброю на розрядження та подає команду на повернення у вихідне положення.

КС 6.20.2.1

Дії взводної тактичної групи* в рейді

Цілі, час показу та дальності до цілей, м:*

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат, снайперська гвинтівка	РПГ-7	АГС-17	ГП-25
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ведення розвідки противника та місцевості, здійснення відходу під прикриттям										
1	БТР в окопі (мішень № 136), що з'являється 2 рази по 30 с із проміжком 10 с		400 – 350	400 – 350	400 – 350					
2	Група охорони № 1 (мішень № 6 – 1 шт., № 10 – 1 шт.), що з'являється 3 рази по 7 с із проміжком 10 с					400– 350	400–350			
3	Група піхоти, що змінює позицію (мішень № 8 – 4 шт), що рухається у зворотному напрямку 100 м					500– 400	500–400			
2. Знищення охорони противника атакою у фланг із маневром “перекат” двох відділень із танком										
4	Танк в окопі: (мішень № 126 – 1 шт.), що з'являється 4 рази по 30 с після виходу танка на вогневий рубіж (маневр “штани”)	1200 – 1100								
5	БТР в окопі (мішень № 136 – 2 шт.), що з'являються 4 рази по 30 с після послідовного виходу БМ на вогневий рубіж (маневр “карусель”)	800 – 500	700 – 500	800 – 500	700 – 500					
6	Піхота, що висувається на вогневий рубіж (мішень № 7 – 4 шт., № 8 – 2 шт., № 9 – 1 шт., № 10а – 1 шт.)								1000 – 800	

* механізований (мотопіхотний) підрозділ або підрозділ Десантно-штурмових військ з танком, гранатометним відділенням (гравід) гранатометного взводу (грав) та трьома снайперами взводу снайперів (всн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7	Жива сила в окопі: група піхоти (мішень № 6 – 4 шт., № 10 – 1 шт., № 9а – 1 шт.), що з’являються 3 рази по 7 с з проміжком 10 с					400–300	400–300			
8	Група піхоти на фланзі (мішень № 7 – 4 шт., № 9 – 2 шт.)									350 – 300
9	Група піхоти, що змінила позиції (мішень № 6 – 3 шт., № 10 – 1 шт., № 9а – 1 шт.), що з’являються 3 рази по 7 с з проміжком 10 с					300–200	300–200			
10	Вогневі засоби в окопі на нових позиціях, БТР (мішень № 13б – 2 шт.), що з’являються 1 раз на 30 с							250–200 (200–150 ⁴⁷)		
11	Піхота, що здійснює відхід (мішень № 6 – 3 шт., № 10 – 1 шт., № 9а – 1 шт.)						200–100			
12	Група БТР, що контратакують (мішень № 13 – 4 шт.), що рухаються 300 м. (здійснення БМ маневру “гойдалка”)	800 – 500	700 – 500	800 – 500	800 – 500					
13	Група піхоти, що контратакує (мішень № 7 – 4 шт., № 8 – 6 шт.)								500–400	
14	Протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) та три поясні фігури (мішень № 7), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину (для стрільби з закритої вогневої позиції)		2500–2000	2500 – 2000						

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей, маневрами підрозділом, із яким виконується ВБС.

⁴⁷ Для РПГ-18 (22,26) та їх аналогів.

Кількість боєприпасів на ВТГр (розподіляються рівномірно між усіма вогневими засобами):

для гармати штатних артилерійських пострілів із практичним кумулятивним пострілом (вкладного ствола) – 13;

для гармати БМП-1 пострілів – 21;

для автоматичної гармати з БТ – 51.

для стрільби з закритої вогневої позиції:

для гармати БМП-1 штатних пострілів з осколковою гранатою – 5 на кожен БМ;

для автоматичної гармати ОФЗ – 38 та ОТ – 8 на кожен БМ;

для великокаліберного кулемета – 63, із них 15 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 180, із них 45 із трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 420, із них 105 із трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

для снайперської гвинтівки – 9;

пострілів до РПГ-7 (18, 22, 26) – 6 штатних пострілів;

для АГС-17 – 52;

димових гранат ЗД6 – 10, РДГ-2 – 6.

Моторесурс: 5 км.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля взводною тактичною групою. Загальна глибина пересування під час зайняття та зміни вогневих позицій – до 3 км.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

приховане висування та розгортання в бойовий порядок;

швидка підготовка зброї (озброєння) до стрільби як вдень, так і вночі;

маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

знищення вогневих засобів, у першу чергу протитанкових, та живої сили противника із виконанням маневру “перекат”, “карусель”, “гойдалка”, “штани” та стрільбою із закритих вогневих позицій;

знищення контратакуючого противника вогнем і рішучою атакою у фланг (тил);

подолання або обхід зон руйнувань чи перешкод.

Вправа виконується в такому порядку:

Дозорне відділення веде розвідку противника та місцевості з викриттям противника здійснює відхід під прикриттям основних сил розвідувального дозору (далі – РД). За підтримки гранатометного відділення скоює противника меншою частиною сил із фронту;

два відділення з танком здійснюють зухвалу атаку у фланг із виконанням маневру “перекат”, “карусель”, “гойдалка”, “штани”, оволодівають об’єктом і знищують його (виводять із ладу).

після цього виконується стрільба із закритої вогневої позиції по виявлених підрозділах (резервах) противника та відрив від нього;

показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням тактики дій противника та заходів безпеки (згідно схеми мішеневої обстановки, порядку і часу показу цілей);

ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир взводної тактичної групи (далі – ВТГр) здійснює управління вогнем ВТГр;

зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, послідовно по бойових групах (відділеннях) перекатами.

У ході показу цілей керівник стрільби контролює дії тих, хто навчається.

Після закінчення показу цілей керівник подає команду: “Припинити вогонь. Розряджай”, перевіряє зброю на розрядження і подає команду на повернення у вихідне положення.

КС 6.20.2.2

Дії взводної тактичної групи* в лісистій місцевості

Цілі, час показу та дальності до цілей від РВВ, м:

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БТ, вид зброї				
		БТ	Спарений кулемет	Кулемет, АК	РПГ	СВД
1.	Група охорони (мішень № 6 – 3 шт., № 10 – 3 шт.), що з’являються 3 рази по 7 с з проміжком 10 с		250 – 300	250 – 300		
2.	Група піхоти, що змінює позицію (мішень № 14 – 3 шт, № 8 – 15 шт.), що з’являються 3 рази по 7 с з проміжком 10 с			450 – 500	450 – 500	
3.	Група піхоти, що відходить (мішень № 14 – 3 шт, № 6 – 3 шт.), що з’являються 2 рази по 7 с з проміжком 10 с, № 8 – 9 шт., що рухаються в зворотному напрямку 100 м		600 – 700	600 – 700	600 – 700	600 – 700
4.	Вогневі засоби в окопі на нових позиціях (мішень № 14Б – 3 шт., № 6 – 6 шт., № 7 – 12 шт., № 9 – 3 шт., № 10 – 3 шт.), що з’являються 1 раз на 30 с	900 – 1000		900 – 1000	900 – 1000	
5. Відбиття контратаки						
	Мішень № 14 – 3 шт., що з’являються 1 раз на 30с.	1800 – 2000				
	Мішень № 14 – 3 шт., № 7 – 12 шт. № 8 – 12 шт., що з’являються 1 раз на 30 с		1400 – 1500	1400 – 1500	1400 – 1500	1400 – 1500

* механізований (мотопіхотний) підрозділ або підрозділ Десантно-штурмових військ із танком, гранатометним відділенням (гравід) гранатометного взводу (грав)

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей, маневрами підрозділом, із яким виконується ВБС.

Кількість боєприпасів на ВТГр (розподіляються рівномірно між усіма вогневыми засобами):

для гармати пострілів – 6;

для автоматичної гармати БТ – 18;

для великокаліберного кулемета – 17, із них 4 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 46, із них 11 із трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 120, із них 30 із трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

для кулемета – 51, із них 12 із трасуючими кулями;

для РПГ-7 (18,22,26) – 2 штатні постріли.

Моторесурс: 5 км.

відмінно – 45 хв;

добре – 50 хв;

задовільно – 55 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень із висуванням із району зосередження за трьома напрямками на лісовій ділянці тактичного поля (директриси) в складі взводу (відділення), інтервал між відділеннями 70 – 100 метрів. Глибина пересування 1500 – 1700 метрів. Стрільба ведеться в русі з непідготовлених вогневих позицій короткими чергами. Показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

виконання нормативів із заряджання зброї та завантаження боєприпасів на техніку;

висування з району зосередження;

переміщення з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів під час висування та подолання загороджень;

подолання БМ протитанкового рову;

подолання особовим складом мінно-вибухових загороджень;

евакуація поранених із поля бою;

комплексне застосування озброєння БМ;

ведення вогню із-за грубих стовбурів дерев із різних положень;

ведення вогню з близьких відстаней із положення “лежачи” в молодому лісовому масиві (тонкі стовбури дерев);

подолання завалів, загороджень та їх обхід лісовими дорогами, просіками або в інший спосіб;

вихід взводу з лісового масиву (ділянки, лісосмуги).

Вправа виконується в такому порядку:

Командир взводу у вихідному районі приймає доповідь від командирів відділень про готовність особового складу, зброї, техніки, озброєння до виконання завдання. Дає команду на виконання нормативів із заряджання зброї та завантаження боєприпасів на техніку, приймає доповідь про готовність до висування. Підрозділ розпочинає рух за командою керівника стрільби (командира підрозділу) з визначеного району на відстані до 200 м від РВВ.

Висування здійснюється за визначеним маршрутом. Під час висування здійснюється спостереження у визначених секторах, у разі зміни обстановки надаються доповіді командирів.

Під час наближення до РВВ керівник стрільби подає команду: “Такий-то, противник із правого (лівого боку), знищити! До бою!”. За цією командою екіпажі ведуть вогонь по танкових цілях із гармат БМ. Стрільба ведеться на ділянці протяжністю до 250 м. Швидкість руху 1,5 – 2,0 км/год, стрільба здійснюється з гармати по мішені № 14. Десант бойових машин спішується та рухається позаду бойових машин. У разі виявлення противника командири відділень приймають рішення щодо його знешкодження. Особовий склад відділень пересувається по місцевості у складі 2 – 3 осіб і знищує противника, доповідає керівнику стрільби (командиру взводу).

Після закінчення показу або після ураження цілі керівник стрільби дає команду операторам на показ наступних цілей (показ цілей здійснюється відповідно до рішення керівника). У ході показу цілей керівник стрільби контролює дії підрозділу. Командир БМ за командою командира взводу (керівника стрільби) здійснює пересування з використанням захисних властивостей місцевості та штучних укриттів, долає інженерні перепони, виявляє цілі, здійснює доповідь про їх виявлення та своє рішення щодо їх знищення та веде по них вогонь.

У разі виявлення мінно-вибухових загороджень особовий склад долає їх (знешкоджує), а в разі спрацювання надається перша медична допомога, проводиться евакуація потерпілого. Під час руху по лісовій дорозі, просіці у разі виявлення завалів, загороджень відділення обходить його, а якщо це неможливо – обстрілює загородження та, розвідавши наявність мін, долає його, розтягнувши бойовими машинами. Під час висування підрозділів на межі лісових кварталів (позначених стовбцями білого та зеленого кольору), командири відділень проводять своє орієнтування та місцезнаходження інших підрозділів у бойовому порядку взводу, наявність особового складу, доповідають командирів взводу.

Після закінчення показу цілей керівник подає команду: “Припинити вогонь. Розряджай”, перевіряє зброю на розряджання та подає команду на повернення у вихідний район. Під час повторного виконання вправи взводом здійснюється заміна вогневих позицій (напрямків).

Додаток 1
до ТП 7–00(201).01
(ст. 1.13)

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

командира військової частини А0000
(з адміністративно-господарської діяльності)

00.00.0000

м. Житомир

№ 00

Про організацію та проведення
стрільб (навчань) і забезпечення
виконання вимог безпеки

З метою виконання Плану бойової підготовки, підвищення вогневої індивідуальної (колективної) спроможності, удосконалення навичок у володінні стрілецькою зброєю та озброєнням бронетранспортерів, забезпечення вимог безпеки

НАКАЗУЮ:

1. Провести 09 червня 2025 року на військовому стрільбищі полігону “Олександрівський” заняття з вогневої підготовки з особовим складом 7 і 8 механізованих рот. Заняття провести з виконанням вправ бойових стрільб (далі – БС) КС 6.18.2.1 із АК-74, РПК-74, КС 6.06.2.3 із РПГ-7В, РПГ 18 (22,26), КС 2.10.2.6 із АГС-17, КС 6.13(14).1.1 з озброєння БТР-4 “Буцефал” вдень і вночі.

Час проведення занять:

7 механізованої роти: з 09.00 до 12.00 та з 20.00 до 23.00 09 червня 2025 року;

8 механізованої роти: з 12.00 до 15.00 09 червня 2025 року та з 23.00 09 червня 2025 року до 02.00 10 червня 2025 року.

Заняття провести в суворій відповідності з вимогами Курсу стрільб, методики вогневої підготовки, наказу командира військової частини А0000 від 00.00.0000 № 00 щодо організації бойової підготовки.

2. Для керівництва стрільбою та її обслуговування, забезпечення вимог безпеки призначити:

старшим керівником стрільби – командира 3 механізованого батальйону підполковника Рудого Є.А.;

керівниками стрільби на ділянках:

№ 1 з виконання КС 6.18.2.1 із АК-74, РПК-74 – командира 7 механізованої роти капітана Крилика Я.М., командира 8 механізованої роти капітана Шумського Д.С.;

№ 2 з виконання КС 6.06.2.3 із РПГ-7В, РПГ 18 (22,26) – заступника командира 7 механізованої роти старшого лейтенанта Цирика О.А., командира 1 взводу 8 механізованої роти старшого лейтенанта Тереха В.О.;

№ 3 з виконання КС 2.10.2.6 із АГС-17 – командира 1 взводу 7 механізованої роти лейтенанта Ходу Ю.В., командира 2 взводу 8 механізованої роти лейтенанта Кравченка О.С.;

№ 4 з виконання КС 6.13(14).1.1 з озброєння БТР-4 “Буцефал” – заступника командира 3 механізованого батальйону майора Грищенка В.Д.;

начальником оточення – командира 3 механізованого взводу 9 механізованої роти лейтенанта Кузьменка В.П.;

особовий склад оточення – 12 осіб від 9 механізованої роти;

черговим медиком – фельдшера медичного пункту 3 механізованого батальйону сержанта Спіцина М.С.;

начальниками пунктів бойового постачання – головного сержанта 7 механізованої роти сержанта Дорошенка В.Г., головного сержанта 8 механізованої роти сержанта Сеніка Д.А.;

черговим зв’язківцем – командира відділення КШМ взводу зв’язку 7 механізованого батальйону сержанта Андрійчука Д.А.;

артилерійським майстром – старшого техніка 7 механізованої роти сержанта Рудевича А.М.;

начальником поста освітлення – командира 2 відділення 3 механізованого взводу 7 механізованої роти сержанта Олійника А.М.

3. Заступнику командира військової частини:

перевірити готовність особового складу, стан навчальної матеріально-технічної бази підрозділів та організацію проведення занять із вогневої підготовки;

ужити необхідні заходи щодо запобігання порушенням правил безпеки під час проведення стрільб.

4. Заступнику командира військової частини з озброєння:

взяти на контроль забезпечення необхідною кількістю боєприпасів відповідно до умов вправ Курсу стрільб;

організувати перевірку технічного стану та правильну експлуатацію озброєння та військової техніки, яка залучається для забезпечення та проведення занять із вогневої підготовки.

5. Заступнику командира військової частини з тилу взяти на контроль забезпечення необхідною кількістю пально-мастильних матеріалів для озброєння та військової техніки, яка залучається для забезпечення та проведення занять із вогневої підготовки.

6. Начальнику автомобільної служби військової частини спланувати:
автомобіль “Краз-6322” в/н 2036РЗ для перевезення особового складу оточення від взводу матеріального забезпечення 3 механізованого батальйону;
санітарний автомобіль “Богдан-2251” в/н 2042РЗ від 3 механізованого батальйону;
автомобіль “Богдан-63172” в/н 2256РЗ для перевезення боєприпасів від взводу матеріального забезпечення 3 механізованого батальйону.

7. Начальнику служби ракетно-артилерійського озброєння військової частини забезпечити проведення занять із вогневої підготовки необхідною кількістю боєприпасів відповідно до умов виконання вправ Курсу стрільб.

8. Начальнику полігона провести інструктаж старшого керівника стрільби, чергового медика та особового складу оточення о 16.00 08 червня 2025 року в класі інструктажу полігону.

9. Старшому керівнику стрільби провести інструктаж керівників стрільби на ділянках безпосередньо перед початком стрільби на центральному командному пункті.

10. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника командира військової частини.

11. Наказ довести до всього особового складу в частині, що стосується.

Командир військової частини А0000
полковник

Валентин ХОМЕНКО

ОБОВ'ЯЗКИ

осіб, що керують та обслуговують стрільбу

Старший керівник стрільби відповідає за дотримання підрозділами, що стріляють, встановленого порядку проведення занять, вимог безпеки та умов виконання вправ стрільб, підготовку особового складу, що обслуговує стрільбу. Йому підпорядковуються керівники стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) та особовий склад, що обслуговує стрільбу.

Він повинен:

напередодні стрільби:

знати вимоги Інструкції із заходів безпеки полігона, розробленої на кожному полігоні відповідно до Положення зі служби полігонів видів, окремих родів військ (сил) ЗС України (посилання **24, 25, 30**);

отримати не пізніше ніж за тиждень до початку навчань (під час підготовки до проведення стрільб – не пізніше ніж за три доби) витяг із наказу командира військової частини щодо організації проведення стрільб (навчань);

перевірити доведення наказу до посадових осіб, призначених для керівництва стрільбою та її обслуговування, організувати їх підготовку та забезпечення всім необхідним для несення служби, перевірити готовність до виконання завдань і знання ними функціональних обов'язків;

з'ясувати, які вправи стрільб і на яких навчальних об'єктах будуть виконуватися;

з'ясувати маршрути руху, місця занять (стрільб), місця розташування підрозділів, бойової та іншої техніки, кордони полігона, організацію служби на ньому;

напередодні несення служби у визначений час представити начальнику полігона на інструктаж посадових осіб, які призначені для керівництва стрільбою та її обслуговування (на інструктаж залучаються: старший керівник стрільби, начальник оточення і особовий склад оточення, керівник польотами на вертолітній директрисі, черговий медик [**22, 23**]. Керівники стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) залучаються до інструктажу начальника полігона у випадках, що передбачені Інструкцією із заходів безпеки полігону. За наявності змін у їх призначенні – надати витяги з відповідних наказів командирів військових частин щодо внесення змін;

до початку стрільби:

організувати виставлення оточення, отримати доповідь від начальника оточення про виставлення постів;

організувати спостереження за навчальними об'єктами та мішеневими полями, уточнити завдання посадовим особам, які призначені для обслуговування стрільби;

отримати від начальників навчальних об'єктів доповідь про готовність навчальних об'єктів до проведення стрільб (навчань), у разі потреби перевірити акти готовності навчальних об'єктів до проведення занять;

отримати доповідь від командирів підрозділів, що стріляють, про прибуття підрозділу на навчальний об'єкт, відомості про наявність особового складу на навчальному об'єкті;

провести інструктаж (під підпис) керівників стрільб на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) про порядок проведення стрільб, нагадати їм вимоги безпеки, у разі потреби видати картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули;

отримати від командирів підрозділів, що стріляють (керівників стрільби на ділянках, директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях), доповіді про готовність до стрільби;

не пізніше ніж за 10 хвилин до початку стрільби повідомити (у випадку відсутності прямого зв'язку – через чергового полігона або оперативного чергового) районний диспетчерський центр обслуговування повітряного руху (далі – РДЦ ОНР) про початок стрільби;

повідісти начальнику полігона про готовність до стрільби та отримати дозвіл на відкриття вогню;

після доповіді керівників стрільби на ділянках (директрисах, містечках, навчальних місцях) про готовність до стрільби впевнитися у відсутності перешкод для стрільби, подати команду на подання звукового сигналу “Слухайте всі” та виставлення на командному пункті відповідного візуального сигналу (вдень – кола червоного кольору зовнішнього ВСП або прапора червоного кольору, вночі – ліхтаря червоного світла);

надати керівникам стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) дозвіл на проведення стрільб (відкриття вогню) на навчальних об'єктах;

під час стрільби:

стежити за суворим дотриманням вимог безпеки та Курсу стрільб;

у разі порушення вимог безпеки, появи на мішеневому полі людей, тварин або автомобілів (машин), виникнення пожежі на мішеневому полі, отримання доповіді від начальника оточення про порушення вимог безпеки, появи візуального сигналу білого кольору на бліндажі (укритті) або в іншому випадку, передбаченому Інструкцією із заходів безпеки полігона, негайно подати сигнал “Відбій”, замінити візуальний сигнал на командному пункті та вжити заходи щодо припинення стрільби;

дозволяти у випадках і порядку, визначених Інструкцією із заходів безпеки полігона, вихід особового складу на мішеневі поля під час продовження стрільб на інших навчальних об'єктах;

ужити заходи щодо усунення причин перешкод стрільбі відповідно до вимог Інструкції із заходів безпеки полігона;

після усунення перешкоди стрільбі подати команду на продовження стрільб;

після закінчення стрільби:

упевнитися, що на всіх дільничних пунктах управління (командних пунктах) відкриті кола білого кольору зовнішнього сигнального пристрою;

подати команду на відкриття кола білого кольору зовнішнього ВСП командного пункту та на подання сигналу “Відбій”;

не пізніше ніж через 5 хвилин після закінчення стрільби повідомити РДЦ ОПР;

отримати доповіді від керівників стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) про результати стрільби;

отримати від керівників стрільб картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули (якщо вони видавалися). У разі наявності боєприпасів, що не розірвалися, силами підрозділів, що стріляли, організувати їх пошук і позначення;

зробити запис у журналі обліку навчань, стрільб (занять) про результати стрільб;

доповісти начальнику полігона про закінчення стрільб, отримати дозвіл на закінчення несення служби оточенням, здати до штабу полігона (начальнику полігона) картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули.

Керівник стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) відповідає за суворе дотримання порядку проведення занять, умов виконання вправ стрільб і вимог безпеки тими, хто навчається. Під час стрільби йому підпорядковується електрик-оператор дільничного пункту управління та всі посадові особи, які призначені для обслуговування стрільби на ділянці.

Він повинен:

до початку стрільби:

знати вимоги Інструкції із заходів безпеки полігона в частині, що його стосується;

отримати інструктаж від старшого керівника стрільби про порядок проведення стрільби, вимоги безпеки, у разі потреби отримати картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули;

прибути з підрозділом, що стріляє, на навчальний об’єкт не пізніше ніж за 30 хвилин до початку стрільби, про що доповісти старшому керівнику стрільби;

перевірити готовність навчального об’єкта до занять;

поставити завдання тим, хто стріляє;

довести вимоги безпеки, особливо сигнали припинення вогню, та перевірити їх знання тими, хто навчається;

призначити спостерігача на дільничному пункті управління (командному пункті) та поставити йому завдання;

перевірити зв’язок зі старшим керівником стрільби (БМ, бліндажами);

під час підготовки до виконання вправ стрільб на плаву перевірити готовність евакуаційно-рятувальної групи;

організувати проведення занять на навчальних місцях;

отримати доповідь від спостерігача про результати огляду небезпечної зони, від чергового зв'язківця – про стан зв'язку з БМ (бліндажами), від артилерійського майстра (техніка) – про результати огляду озброєння, що застосовується під час стрільб;

повідісти старшому керівнику стрільби про готовність до стрільби після того, як чергова зміна тих, хто стріляє, зайняла вихідне положення;

після отримання від старшого керівника стрільби дозволу на стрільбу подати команду на відкриття напівкіл червоного кольору зовнішнього ВСП дільничного пункту управління (командного пункту);

подати команду черговій зміні “На зазначені позиції, вперед”. Після зайняття тими, хто стріляє, вогневих позицій, упевнитися в безпеці стрільби, віддати вказівку на подання команди “Вогонь”;

під час стрільби:

спостерігати за порядком виконання вправ стрільб тими, хто стріляє, керувати показом цілей;

вести облік виконання вправ стрільб особовим складом підрозділу;

вимагати суворого дотримання вимог безпеки та Курсу стрільб усім особовим складом, що перебуває на ділянці;

у разі порушення вимог безпеки, появи на мішеневому полі людей, машин або тварин, виникнення пожежі на мішеневому полі, появи візуального сигналу білого кольору на командному пункті (бліндажі, укритті) або в іншому випадку, передбаченому Інструкцією із заходів безпеки полігона, негайно подати сигнал “Відбій”, замінити візуальний сигнал на дільничному пункті управління (командному пункті) та вжити заходи щодо припинення стрільби;

уживати заходи щодо усунення перешкоди для проведення стрільби, при цьому діяти в порядку, визначеному Інструкцією з вимог безпеки полігона;

після усунення перешкод для продовження стрільби отримати дозвіл від старшого керівника стрільби;

контролювати ведення обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули;

контролювати ведення обліку вогнеметних пострілів, що не вибухнули;

після закінчення стрільби:

подати команду на відкриття напівкіл білого кольору зовнішнього ВСП дільничного пункту управління;

повідісти старшому керівнику стрільби про припинення стрільби;

організувати збирання стріляних гільз, огляд БМ, стрілецької зброї та переконатися у відсутності в них боєприпасів і гільз. Перевірити роздавальну-здавальну відомість боєприпасів (форма 9) та підписати її особисто, звірити відповідність витрати боєприпасів, що вказані у роздавальній-здавальній відомості, із даними відомості обліку результатів виконання навчальних (контрольних, бойових) стрільб;

зробити запис у журналі обліку стрільб (занять) навчального об'єкта про результати стрільби та надати ці дані старшому керівнику стрільби;

повідісти старшому керівнику стрільби про наявність снарядів (мін, гранат, вогнеметів), що не вибухнули, спільно з начальником навчального об'єкта силами підрозділу, що навчався, організувати пошук і позначення

вибухонебезпечних предметів, після чого здати старшому керівнику стрільби картки обліку снарядів (мін, гранат, вогнеметів), що не вибухнули;

ужити заходи щодо відновлення виведених із ладу під час стрільб (навчань) полігонного обладнання та навчально-тренувальних засобів, споруд, доріг, ліній електропостачання та зв'язку.

Керівник польотами під час виконання вправ стрільб із вертольотів призначається зі складу офіцерів авіаційної військової частини, що забезпечує виконання вправ стрільб із вертольотів. Йому підпорядковується особовий склад, який призначений для забезпечення польотів вертольотів [13 – 15].

Він повинен:

до початку стрільби:

з'ясувати характер та особливості польотів на полігоні за варіантами (витягами) планової таблиці;

вивчити заплановані екіпажам польотні завдання та вимоги безпеки під час їх виконання;

уточнити відповідність мішеневої обстановки полігона наміченим завданням;

уточнити дані роботи засобів радіозв'язку та РТЗ польотів на полігоні;

отримати інструктаж у старшого штурмана (начальника полігона, старшого керівника стрільби);

пройти медичний контроль;

прибути на полігон не пізніше ніж за 30 хвилин до початку повітряної розвідки погоди;

оцінити можливість виконання запланованих завдань відповідно до фактичних і очікуваних метеоумов;

особисто переконатися в готовності полігона, засобів керування, пошуково-рятувальних засобів і чергових змін до забезпечення польотів;

визначити завдання черговій зміні командного пункту полігона та спостерігачам на забезпечення польотів, роз'яснити характер майбутніх польотів і вимоги безпеки;

уточнити порядок ведення візуального та радіолокаційного контролю, особливо на найбільш відповідальних ділянках польоту;

уточнити розрахунки рубежів дозволу (заборони) застосування зброї;

доповісти керівнику польотів на аеродромі про фактичний стан погоди та готовність полігону до роботи;

під час виконання стрільби:

передавати екіпажам умови виконання завдання (висоту підходу, повітряну обстановку, метеоумови тощо);

керувати рухом вертольотів у районі полігону;

контролювати рух вертольотів на бойовому курсі;

дозволяти (забороняти) застосування зброї;

контролювати правильність виконання екіпажами заходів на ціль і дотримання ними вимог безпеки;

надавати допомогу екіпажам у разі непередбачуваних випадків у польоті;

стежити за станом погоди, про її зміни інформувати екіпажі та доповідати керівнику польотів на аеродромі;

забороняти виконання завдань у разі невідповідності метеоумов рівню підготовки екіпажу та завданню, загрози безпеці польотів у районі полігона, відмови навігаційних систем, порушення екіпажем заданих параметрів виконання маневрів;

фіксувати результати застосування зброї та виконання екіпажем тактичних прийомів;

вести облік допущених екіпажами помилок;

після закінчення стрільби:

довісти керівнику польотів на аеродромі (начальнику полігона, старшому керівнику стрільби) про закінчення польотів і недоліки під час виконання польотних завдань;

організувати огляд мішеней (цілей) та уточнити результати бойового застосування;

записати в журнал керівника польотів на полігоні всі порушення правил польотів і помилки, які допустили екіпажі під час виконання завдань, а також недоліки в забезпеченні польотів на полігоні;

брати участь у повному розборі польотів і виконання завдань під час проведення стрільб.

Керівник польотами БпЛА під час обслуговування вогню вогневих засобів із СПГ (АГС, ПТРК) та озброєння БМ з використанням БпЛА та СПЗ, виконання ВБС (БС), вправ розвідки цілей і цілевказання, управління вогнем підрозділів і забезпечення командування і контролю, імітації повітряних цілей (мішеней), під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї (гранатометів, РПВ, ПТРК) та скиду гранат тощо з БпЛА призначається зі складу підрозділів БпЛА військової частини, що забезпечує виконання вищезгаданих заходів. Йому підпорядковується особовий склад, який призначений для забезпечення відповідних вправ стрільб (вогневих тренувань, завдань тощо). Він підпорядковується старшому керівнику стрільби (керівнику стрільби на ділянці).

Він повинен:

напередодні стрільби:

уточнити типи БпЛА (з'ясувати чи отримані офіційні дозволи (виконані процедури реєстрації, перереєстрації БпЛА І-класу) [14, 15] та нанесені на їх поверхню розпізнавальні знаки на ці типи БпЛА) [15] (може не здійснюватися на відчужених ділянках місцевості, а також на особливий період), які будуть залучатися до забезпечення вправ стрільб (виконання вогневих тренувань, завдань тощо) та скласти загальну заявку [13];

з'ясувати, які вправи стрільб і на яких навчальних об'єктах будуть виконуватися, а також якими типами БпЛА забезпечуватися;

з'ясувати маршрути польотів БпЛА та місця забезпечення занять (стрільб), місця розташування екіпажів БпЛА, наявних засобів РЕБ (які можуть вплинути на роботу БпЛА), кордони полігона (польотів), організацію служби на ньому.

до початку стрільби;
надати заявку до чергового відповідного повітряного командування через визначену групу месенджера “Signal” [13];

Довідково:

ЗАЯВКА (варіант)

1. Тип БпЛА: Mini Shark-D; DJI Mavic 3 Thermal; КАЖАН E620; MATRISE 300 (30T).

2. Маршрут польоту: Житомирська область: н.п. Вереси (50,3460629 28,7743092), н.п. Оліївка (50,3432694 28,6695099), н.п. Велика Горбаши (50,4185814 28,7048721), н.п. Кам'яний Брід (50,6128746 28,7117386), н.п. Нераж (50,6043774 28,8858032), н.п. Торчин (50,5077499 28,9572144), н.п. Городище (50,3494039 28,8246918).

3. Заявник в/ч А3508.

4. Дата: 06.06.2025.

5. Час: 09:00–24:00.

6. R=30 км на захід і північ від н.п. Вереси (50,3415166 28,7769699).

7. H: до 1000 м.

8. Мета: навчальні польоти.

9. Дозвіл НГШ: № 1843/С від 06.01.2025.

10. Контактна особа: Андрій БОРОВЕЦЬ (093–444–66–88).

вивчити заплановані екіпажам польотні завдання та вимоги безпеки під час їх виконання;

уточнити відповідність мішеневій обстановки полігона наміченим завданням;

уточнити дані роботи засобів радіозв'язку та засобів РЕБ на полігоні;

отримати інструктаж у (старшого керівника стрільби / начальника полігона);

пройти медичний контроль;

прибути на полігон не пізніше ніж за 30 хвилин до початку повітряної розвідки погоди;

оцінити можливість виконання запланованих завдань відповідно до фактичних і очікуваних метеоумов;

особисто переконатися в готовності полігона, засобів керування, засобів та екіпажів до забезпечення польотів;

визначити завдання черговій зміні командного пункту полігону та спостерігачам на забезпечення польотів, роз'яснити характер майбутніх польотів і вимоги безпеки;

уточнити порядок ведення візуального контролю, особливо на найбільш відповідальних ділянках польоту;

уточнити розрахунки рубежів і напрямків дозволу (заборони) застосування засобів РЕБ;

доповісти старшому керівнику стрільби (керівнику стрільби на ділянці) про фактичний стан погоди та готовність полігону до польотів БпЛА;

під час виконання стрільби:

передавати екіпажам умови виконання завдання (висоту підходу, повітряну обстановку, метеоумови тощо);

керувати рухом / курсом БпЛА в районі полігону;

дозволяти (забороняти) застосування зброї та засобів РЕБ;

контролювати правильність виконання екіпажами заходів забезпечення вправ стрільб (вогневих тренувань, інших завдань тощо) та дотримання ними вимог безпеки;

надавати допомогу екіпажам БпЛА в разі непередбачуваних випадків у польоті (втраті керування тощо);

стежити за станом погоди, про її зміни інформувати екіпажі БпЛА та доповідати старшому керівнику стрільби (керівнику стрільби на ділянці) на полігоні;

забороняти виконання завдань у разі невідповідності метеоумов рівню підготовки екіпажу БпЛА та завданню, загрози безпеці польотів у районі полігону, відмови навігаційних систем (можливий вплив засобів РЕБ/РЕР), порушення екіпажем БпЛА заданих параметрів виконання маневрів;

фіксувати результати застосування скидів і виконання екіпажем БпЛА тактичних прийомів;

вести облік допущених екіпажами БпЛА помилок;

після закінчення стрільби:

доповісти старшому керівнику стрільби (керівнику стрільби на ділянці) про закінчення польотів БпЛА та недоліки під час виконання ними польотних завдань;

організувати огляд мішеней (цілей) та уточнити результати бойового застосування скидів із БпЛА;

записати в журнал керівника польотів на полігоні всі порушення правил польотів і помилки, які допустили екіпажі БпЛА під час виконання завдань, а також недоліки в забезпеченні польотів на полігоні;

брати участь у повному розборі польотів екіпажами БпЛА та виконання завдань під час проведення стрільб.

Черговий медик призначається зі складу **медичних працівників [21]** або **бойових медиків (старших бойових медиків)** медичної служби військової частини (медичного пункту батальйону та йому рівних) [22, 23]. Він відповідає за своєчасне надання **тактичної догоспітальної допомоги** та евакуацію поранених, травмованих і хворих військовослужбовців до медичного закладу. Йому підпорядковується водій санітарного автомобіля [4] та весь особовий склад, який залучається до медичного забезпечення стрільб.

Він повинен:

до початку стрільби:

прибути на санітарному автомобілі не пізніше ніж за 30 хв до початку стрільби на командний пункт, про що доповісти старшому керівнику стрільби;

перевірити наявність санітарних інструкторів (бойових медиків, інструкторів із тактичної медицини) на навчальних об'єктах, де проводяться стрільби, їх готовність і забезпечення засобами надання екстреної медичної допомоги;

доповісти старшому керівнику стрільби про готовність медичного забезпечення стрільби;

під час стрільби:

постійно бути поруч зі старшим керівником стрільби в готовності діяти за його командою;

у разі поранення, травмування або ураження електричним струмом особового складу за командою старшого керівника стрільби прибути на місце події для надання медичної допомоги;

після прибуття на місце події доповісти про стан справ старшому керівнику стрільби;

евакуувати постраждалих і транспортувати їх до лікарського закладу;

після закінчення стрільби:

вибути до пункту постійної дислокації після дозволу старшого керівника стрільби.

Начальником пункту бойового постачання призначається, як правило, головний сержант роти (взводу) або підготовлений сержант зі складу підрозділу, що стріляє. Він відповідає за збереження боєприпасів (вогнететних пострілів) під час їх транспортування до місця проведення занять і під час проведення стрільб, дотримання правил поведінки з боєприпасами (вогнететними пострілами) на пункті бойового постачання та підготовку боєприпасів до стрільби, видачу боєприпасів (вогнететних пострілів) особовому складу та отримання від нього стріляних гільз і невикористаних боєприпасів, ведення обліку боєприпасів на пункті бойового постачання.

Він повинен:

до початку стрільби:

знати правила поведінки з боєприпасами (вогнететними пострілами), що використовуються під час стрільби;

знати класифікацію боєприпасів у відповідності до типів озброєння;

за вказівкою керівника стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) розгорнути пункт бойового постачання в підготовлених спорудах, бліндажах (під час проведення тактичних навчань з бойовою стрільбою (далі – ТН з БС) – у зазначеному місці) відповідно до вимог Інструкції “Про організацію обліку, зберігання й видачі стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних Силах України” (посилання 1);

під час стрільби:

видавати боєприпаси черговій зміні, що стріляє, вносячи відповідний запис до роздавально-здавальної відомості боєприпасів (форма 9, посилання 1), яка повинна бути зареєстрована у службі ракетно-артилерійського озброєння військової частини;

видавати вогнеметні постріли черговій зміні, що стріляє, вносячи відповідний запис до роздавально-здавальної відомості боєприпасів (форма 9, посилання 1), яка повинна бути зареєстрована у службі РХБ захисту військової частини;

контролювати дотримання правил підготовки боєприпасів до стрільби та виконанням вимог безпеки;

приймати невикористані боєприпаси (вогнеметні постріли) та гільзи поштучно та під запис (форма 9, посилання 1);

після закінчення стрільби:

доповісти командирі підрозділу, що навчався, про кількість використаних боєприпасів (вогнеметних пострілів), їх залишок і наявність стріляних гільз;

перевірити роздавально-здавальну відомість боєприпасів (форма 9, посилання 1), підписати її особисто в командира підрозділу, що навчався, та керівника стрільби, звірити відповідність витрати боєприпасів, що вказані в роздавально-здавальній відомості, із даними відомості обліку результатів виконання вправ стрільб і накладною на отримання боєприпасів;

стежити за тим, щоб на пункті бойового постачання не спалювали упаковки від боєприпасів.

Артилерійський технік (майстер) призначається з числа техніків (старших техніків) підрозділів або спеціалістів із ремонту озброєння. Він відповідає за проведення перевірки готовності (відповідності) озброєння БМ до стрільби та своєчасне усунення несправностей, що виникли під час стрільби.

Він повинен:

до початку стрільби:

провести огляд озброєння БМ, перевірити технічний стан (готовність) озброєння до стрільби та відповідність його дійсного стану актам технічного стану;

доповісти результати огляду керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці);

під час стрільби:

постійно перебувати у визначеному місці та не покидати його без дозволу керівника стрільби;

здійснювати контроль за технічним станом озброєння, вживати заходи щодо усунення несправностей, що виникли;

після закінчення стрільби:

провести огляд озброєння БМ і доповісти керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) про його результати.

Начальник метеопоста відповідає за визначення метеорологічних даних у районі стрільб.

Він повинен:

до початку стрільби:

за вказівкою керівника стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) розгорнути метеопост у зазначеному місці, підготувати до роботи прилади та приступити до визначення метеорологічних

даних у районі стрільб (атмосферного тиску, температури повітря, температури зарядів, напрямку вітру відносно площини стрільби (дирекційний кут) і його швидкості);

під час стрільби:

через визначені проміжки часу доповідати метеорологічні дані керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці).

Начальник поста освітлення відповідає за безпечне застосування засобів освітлення місцевості та дотримання порядку освітлення відповідно до умов вправ.

Він повинен:

напередодні стрільби:

знати умови вправ, що будуть виконуватися під час занять;

знати порядок і правила освітлення місцевості та вміло їх застосовувати для забезпечення ведення прицільного вогню з різних видів зброї (озброєння);

до початку стрільби:

отримати на пункті бойового постачання засоби освітлення згідно з розрахунком;

проінструктувати особовий склад поста освітлення про вимоги безпеки під час використання засобів освітлення, порядок поведінки із засобами освітлення та порядок освітлення місцевості під час занять;

під час стрільби:

за командою керівника стрільби на ділянці, застосовувати засоби освітлення місцевості;

керувати діями особового складу поста освітлення;

після закінчення стрільби:

здати невикористані засоби освітлення місцевості та стріляні гільзи (до СПШ-26 тощо) до пункту бойового постачання;

доповісти керівнику стрільби на ділянці про результати роботи поста, кількість використаних засобів освітлення та здачу невикористаних засобів освітлення до пункту бойового постачання.

Начальник оточення відповідає за проведення огляду небезпечної під час стрільби ділянки місцевості, запобігання проникненню людей (автомобілів, літальних апаратів тощо) на неї (особливо до небезпечних ділянок полігона), підготовку та бездоганне несення служби особовим складом оточення та виконання ним вимог безпеки.

Він повинен:

напередодні стрільби:

знати вимоги Інструкції із заходів безпеки полігона в частині, що його стосується, схему розташування постів оточення і порядок зв'язку з ними, обов'язки посадових осіб оточення;

з'ясувати порядок отримання засобів зв'язку, сигнальних засобів, забезпечення транспортним засобом тощо;

організувати підготовку особового складу оточення та забезпечення його всім необхідним для несення служби, перевірити готовність до виконання завдань і знання ним функціональних обов'язків;

представити у визначений час особовий склад оточення начальнику полігона для перевірки готовності до несення служби та інструктажу;

надати під час інструктажу начальнику полігона витяг із наказу командира військової частини (по стройовій частині) про призначення особового складу оточення з відміткою про проходження ним медичного огляду;

отримати від начальника полігона схему руху оточення під час висування на пости;

до початку стрільби:

у визначений час особисто виставити пости оточення;

уточнити на місцевості завдання тим, хто несе службу, забезпечити їх сигнальними засобами, довести сигнали припинення вогню, встановити, перевірити та постійно підтримувати з ними радіозв'язок;

під час виставлення постів оточення особисто оглянути небезпечні ділянки місцевості;

доповісти старшому керівнику стрільби та черговому полігона про виставлення оточення та результат огляду небезпечних ділянок полігона;

визначити завдання спостерігачу старшого керівника стрільби;

під час стрільби:

постійно бути на командному пункті старшого керівника стрільби та діяти за його вказівками;

підтримувати постійний зв'язок із постами оточення;

контролювати несення служби спостерігачем старшого керівника стрільби;

періодично перевіряти несення служби на постах оточення з дозволу старшого керівника стрільби;

у разі порушення вимог безпеки, появи на мішеневому полі людей, машин або тварин, виникнення пожежі на мішеневому полі, після подачі сигналу про припинення вогню постом оточення негайно доповісти про це старшому керівнику стрільби та діяти в порядку, визначеному Інструкцією із заходів безпеки полігона;

після закінчення стрільби:

з дозволу старшого керівника стрільби зняти пости оточення;

оглянути місцевість і місця несення служби, під час руху по маршруту для збору оточення;

доповісти старшому керівнику стрільби (навчань) про зняття постів оточення, результати огляду небезпечних ділянок полігона та отримати дозвіл на повернення до пункту постійної дислокації.

Військовослужбовець, що несе службу на **посту оточення**, відповідає за неухильне виконання вимог Інструкції щодо порядку несення служби на посту оточення, затвердженої командиром військової частини, якому підпорядкований полігон.

Він повинен:

твердо знати та бездоганно виконувати свої обов'язки. Продовження додатка 2
 пильно спостерігати за дорученою ділянкою, не допускати без дозволу начальника оточення прохід (проїзд) на територію полігона людей, тварин і транспортних засобів тощо;

не залишати пост без дозволу начальника оточення;

у разі порушення вимог безпеки або в інших випадках, що визначені Інструкцією з вимог безпеки полігона, негайно доповісти начальнику оточення та подати сигнал на припинення вогню;

підтримувати на посту порядок, дбайливо ставитися до його обладнання та не допускати на пост сторонніх осіб.

Спостерігач відповідає за своєчасне виявлення в секторі спостереження сигналів, що встановлені на час стрільби, людей, тварин і транспортних засобів; негайне інформування керівника стрільби на ділянці про порушення заходів безпеки тими, хто стріляє, та за ведення обліку снарядів (мін, гранат, вогнеметних пострілів), що не вибухнули.

Він повинен:

до початку стрільби:

оглянути мішеневе поле у визначеному секторі з метою виявлення людей, тварин і транспортних засобів;

знати порядок дій тих, хто стріляє, та заходів безпеки;

доповісти керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) або старшому керівнику стрільби про результати спостереження;

під час стрільби:

бути на дільничному пункті управління (командному пункті), вести спостереження у визначеному секторі;

негайно доповідати керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) або старшому керівнику стрільби про появу в небезпечній зоні людей, тварин і транспортних засобів тощо, порушення порядку дій тими, хто стріляє, та заходів безпеки, виникнення пожежі на мішеневому полі та про подання сигналу припинення вогню постом оточення;

вести картку обліку снарядів (мін, гранат, вогнеметних пострілів), що не вибухнули, яку він отримує від керівника стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці);

після закінчення стрільби:

доповісти керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) або старшому керівнику стрільби про результати спостереження, повернути картку обліку снарядів (мін, гранат, вогнеметних пострілів), що не вибухнули.

Всі посадові особи, які керують та обслуговують стрільбу, повинні мати на лівому рукаві пов'язку з білої тканини на напівжорсткій основі завдовжки 30 – 40 см і завширшки 10 см або білий нагрудний знак.

На пов'язку (нагрудний знак) наноситься чорною фарбою або нашивається з тканини напис, наприклад: “Керівник стрільби на ділянці”.

Перелік документації, яка повинна бути на робочому місці старшого керівника стрільби, командному пункті військового стрільбища (директрисі, вогневому містечку, ділянці), на дільничному пункті управління (навчальному місці), на пункті бойового постачання.

На командному пункті старшого керівника стрільби:

витяг з Інструкції із заходів безпеки полігона;
схема полігона;
інструкція старшому керівнику стрільби;
інструкція начальнику оточення;
схема постів оточення;
схема зв'язку з постами оточення;
схема зв'язку з районним диспетчерським центром обслуговування повітряного руху;
інструкція спостерігачу;
інструкція черговому лікарю (фельдшеру);
інструкції керівників стрільби на військовому стрільбищі (директрисах, вогневих містечках, ділянках, навчальних місцях);
журнал інструктажу керівників стрільби на навчальних об'єктах (ділянках, навчальних місцях);
журнал обліку навчань, стрільб (занять), які проведені на полігоні (стрільбищі, директрисі);
графік використання навчальних об'єктів на тиждень;
ключ від кришок люків бойових машин, із яких виконуються вправи стрільб (один комплект).

На командному пункті військового стрільбища (директрисі, вогневого містечка):

інструкція з вимог безпеки військового стрільбища (директрисі, вогневого містечка);
інструкція керівнику стрільби на військовому стрільбищі (директрисі, вогневому містечку);
інструкція артилерійському техніку (майстру);
інструкція спостерігачу;
інструкція черговому зв'язківцю;
інструкція начальнику метеопоста;
інструкція керівнику польотами (на вертолітній директрисі);
схема навчального об'єкта з позначенням усіх його елементів, обладнання, кордонів тощо;
журнал обліку навчань, стрільб (занять), які проведені на стрільбищі (директрисі, вогневому містечку);
ключ від кришок люків бойових машин, із яких виконуються вправи стрільб (один комплект);

акти готовності мішеневого поля до виконання вправ стрільб, акти технічного стану техніки (озброєння, зброї), мішені, по яких проводилася пристрілка озброєння БМ (зброя), для стрілецької зброї – перевірочні мішені.

На дільничному пункті управління (навчальному місці, де проводиться стрільба):

інструкція з вимог безпеки на ділянці (навчальному місці);

інструкція керівнику стрільби на ділянці (навчальному місці);

інструкція спостерігачу;

інструкція черговому зв'язківцю;

інструкція артилерійському техніку (майстру);

інструкція начальнику поста освітлення;

інструкція електрику-оператору;

схема ділянки з позначенням усіх її елементів, обладнання, кордонів тощо;

варіанти показу цілей (відповідно до умов вправ, що виконуються);

журнал обліку навчань, стрільб (занять), які проведені на ділянці (навчальному місці);

ключ від кришок люків БМ, із яких виконуються вправи стрільб (один комплект).

На пункті бойового постачання:

інструкція начальнику пункту бойового постачання;

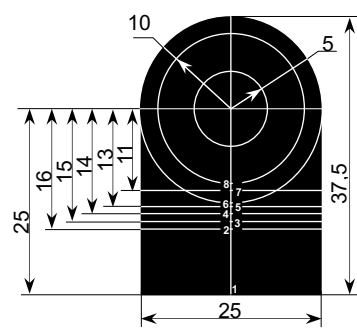
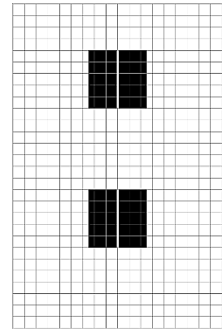
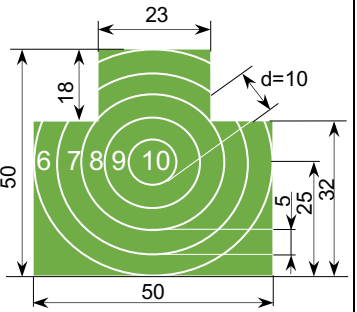
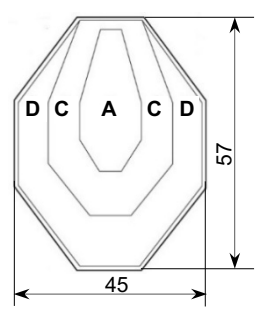
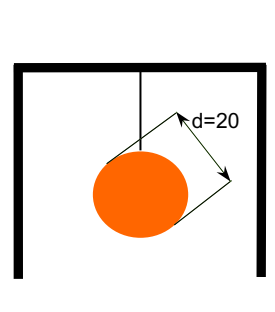
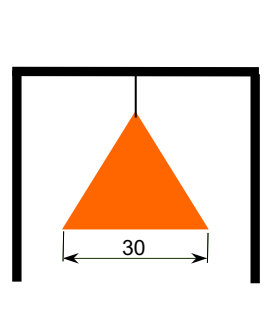
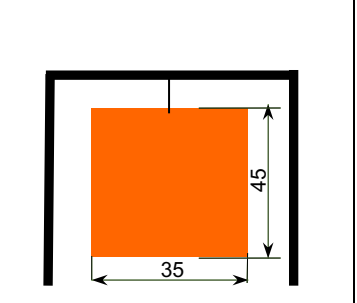
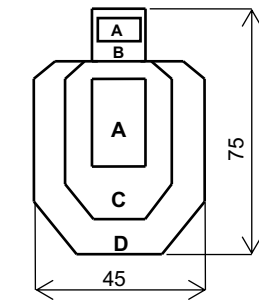
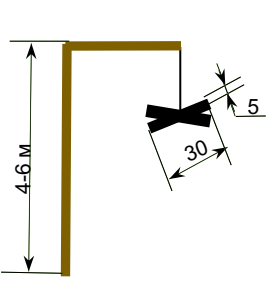
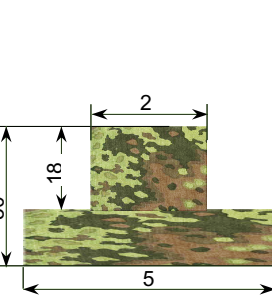
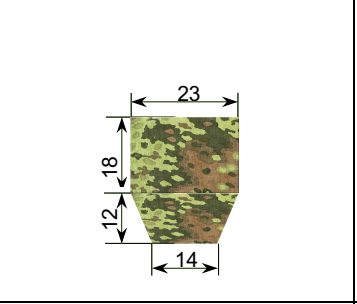
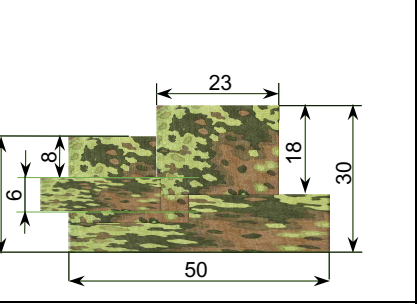
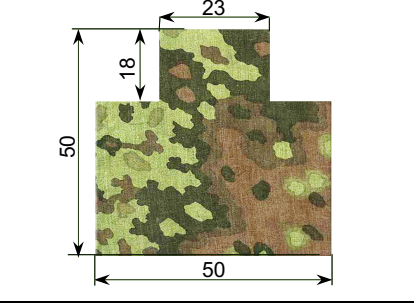
правила поводження з боєприпасами;

плакати (рисунок) із зображенням боєприпасів, які дозволено використовувати на навчальному об'єкті, та їх маркуванням;

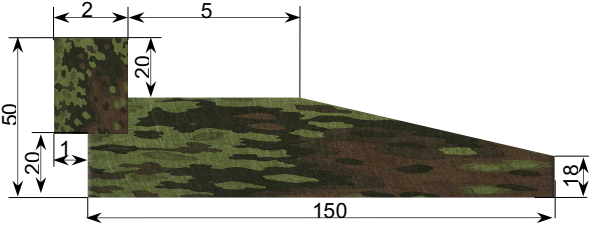
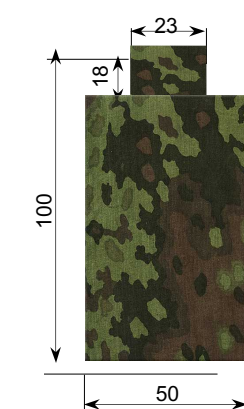
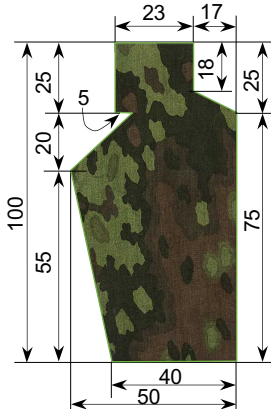
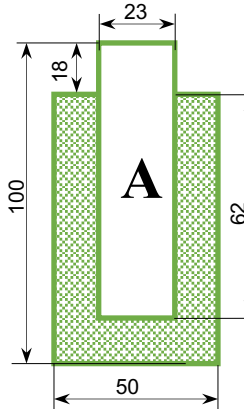
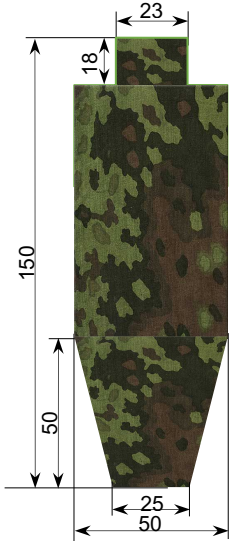
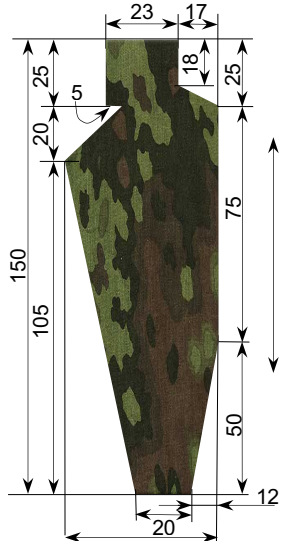
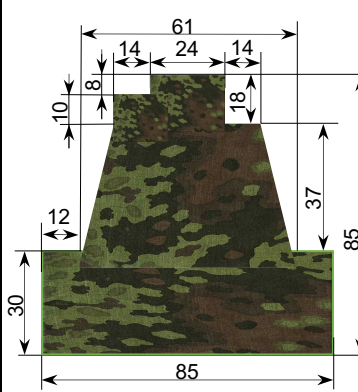
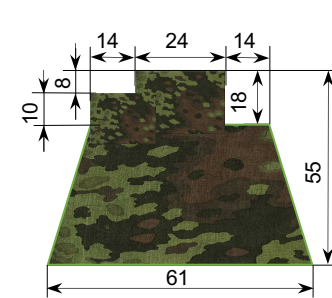
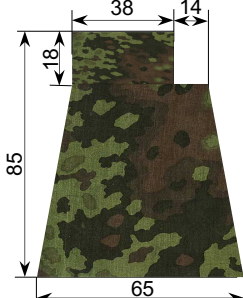
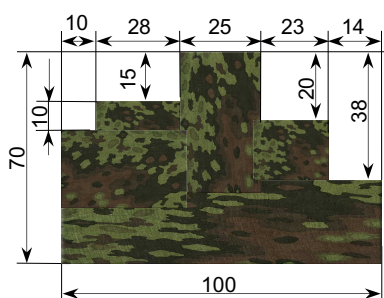
зразок роздавально-здавальної відомості боєприпасів (форма 9, посилання 1);

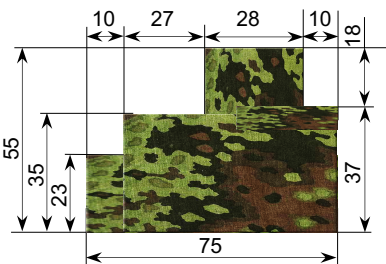
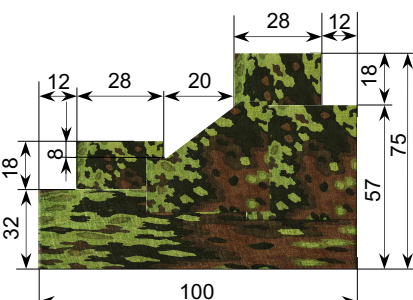
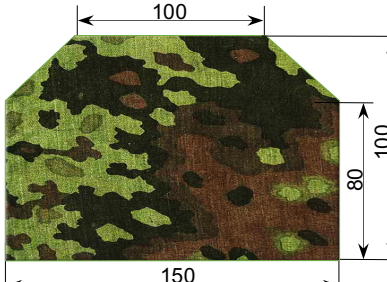
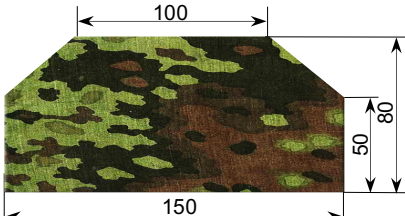
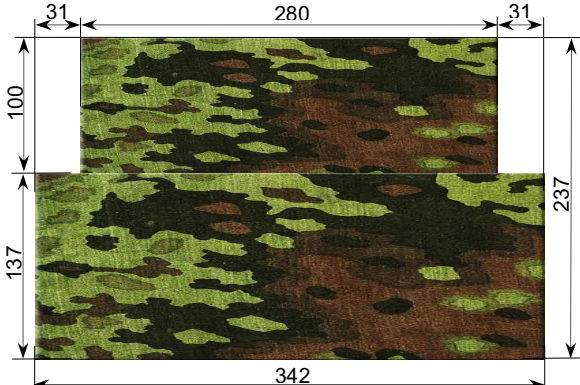
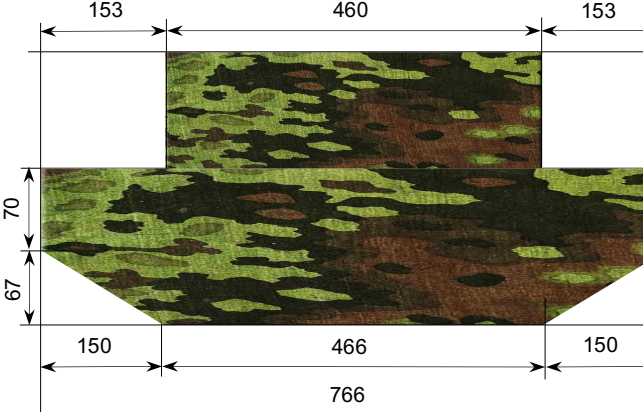
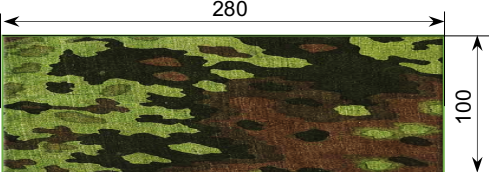
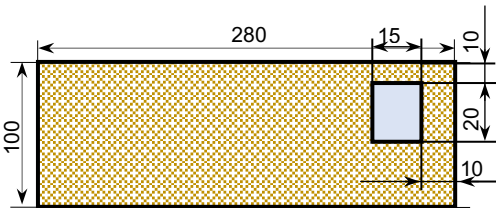
витяг із Кримінального кодексу України про кримінальну відповідальність за крадіжку боєприпасів [16].

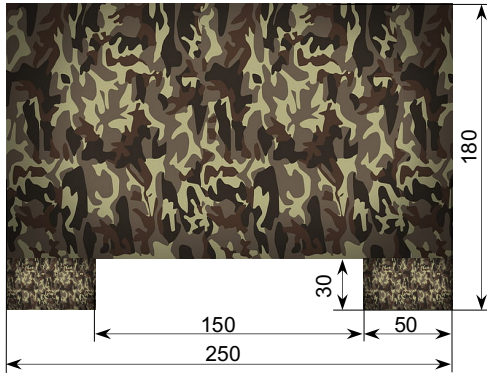
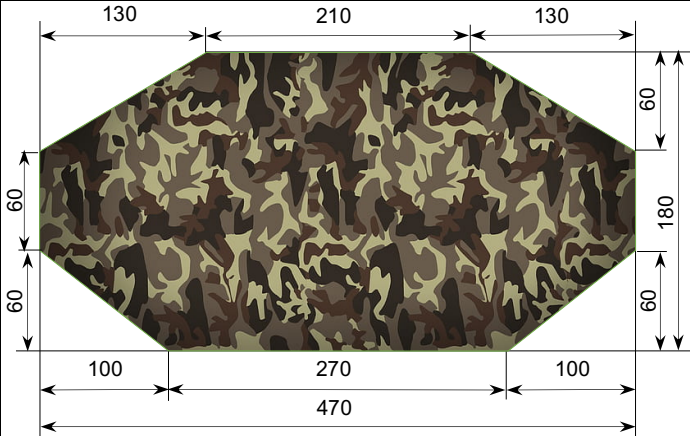
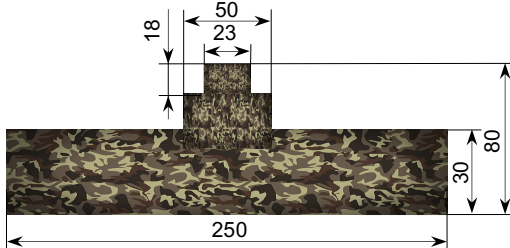
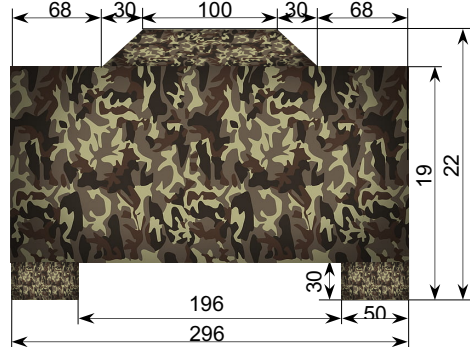
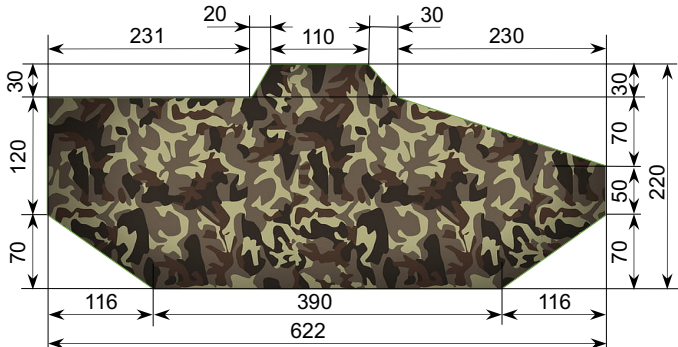
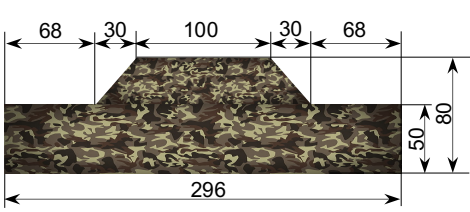
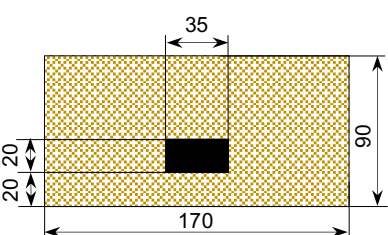
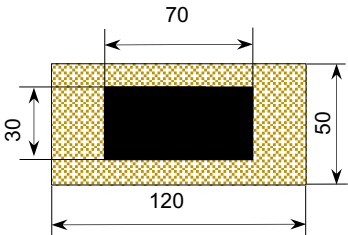
ЗРАЗКИ МІШЕНЕЙ*

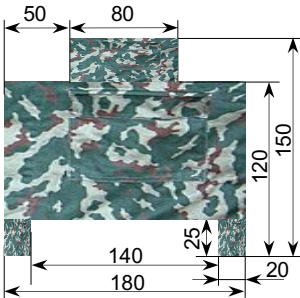
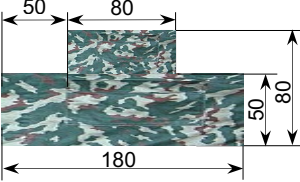
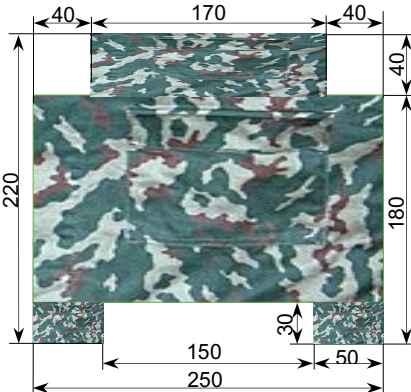
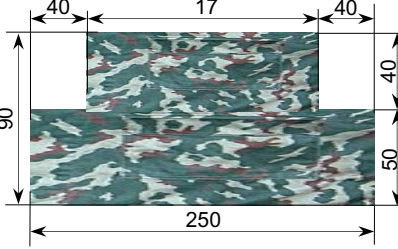
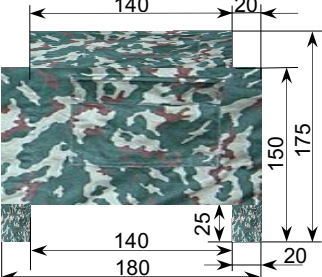
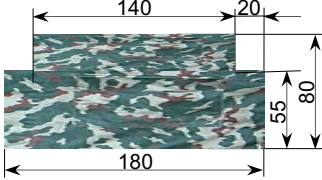
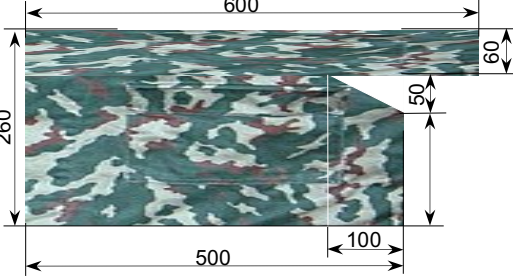
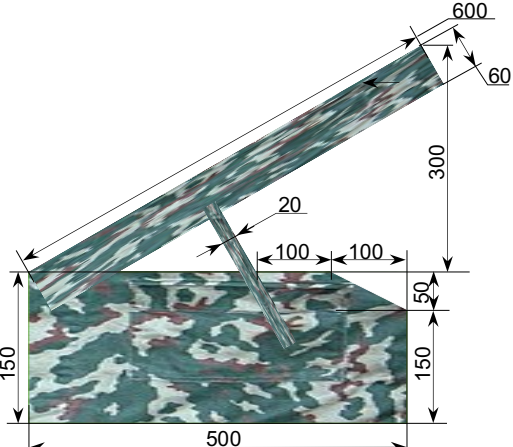
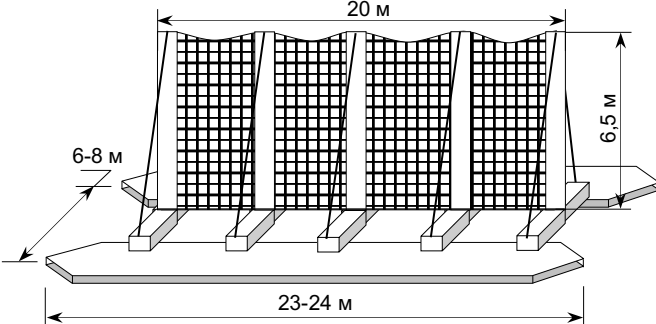
	<u>Лінії для перевірки:</u> 1 – зброї, де використовується набій зр. 1943 р.; 2 – снайперської гвинтівки, 3 – кулеметів, де використовується гвинтівковий набій; 4 – станкових кулеметів під час використання набоїв із кулею зр. 1930 р.; 5 – станкових кулеметів під час використання набоїв із кулею зр. 1908 р. та 5,45 мм автомата Калашникова; 6 – пістолетів; 7–12,7 мм великокаліберного кулемета; 8–5,45 мм ручного кулемета Калашникова.		
Рисунок 1а – Перевірочна мішень		Рисунок 1б – Перевірочна мішень № 2	
			
Рисунок 2 – Грудна фігура з колами (мішень № 4)	Рисунок 3 – Мішень МКПС універсальна (мішень № 4а)	Рисунок 4 – Гонг (мішень № 4б)	Рисунок 5 – Гонг (мішень № 4в)
			
Рисунок 6 – Гонг (мішень № 4г)	Рисунок 7 – Мішень МКПС метрична (мішень № 4д)	Рисунок 8 – Гонг (мішень № 4е)	Рисунок 9 – Головна фігура (мішень № 5)
			
Рисунок 10 – Головна фігура (мішень № 5а)	Рисунок 11 – Головна фігура (мішень № 5б)	Рисунок 12 – Головна фігура (мішень № 6)	

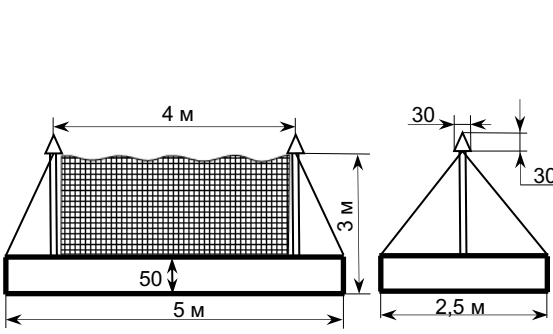
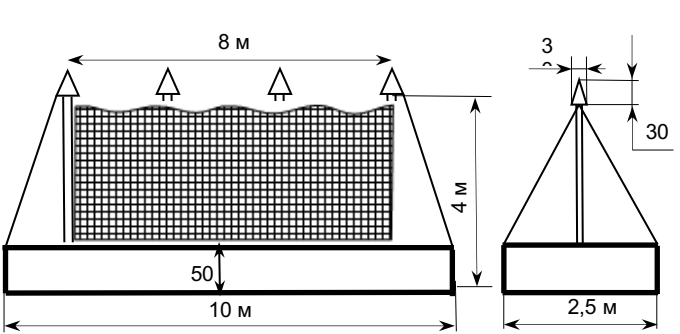
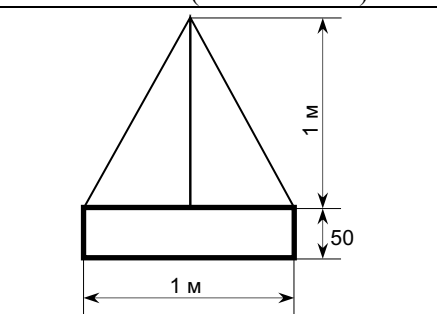
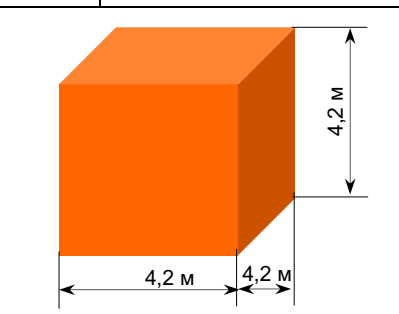
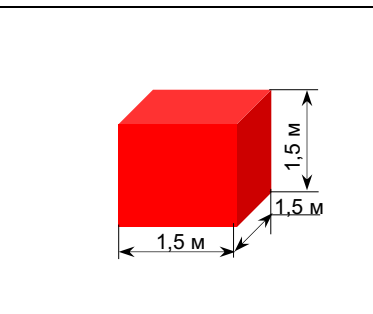
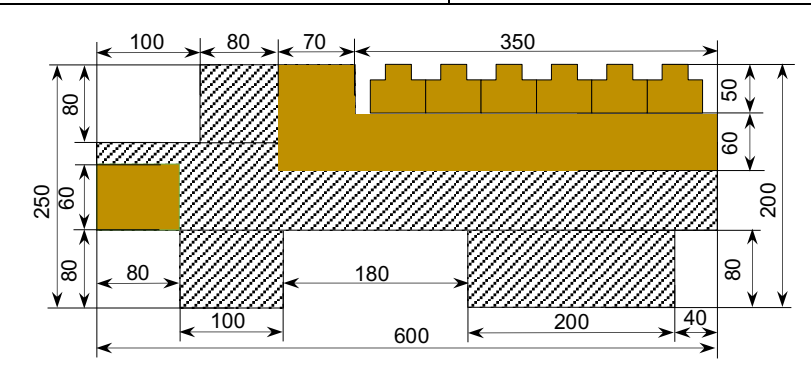
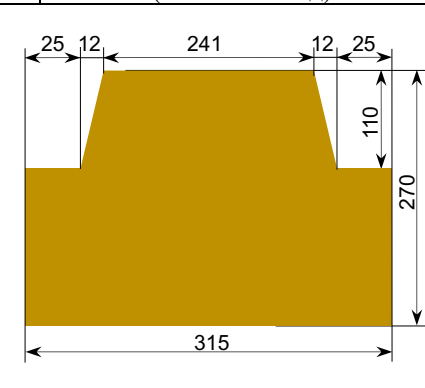
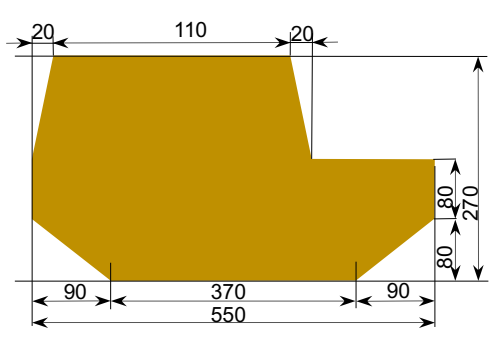
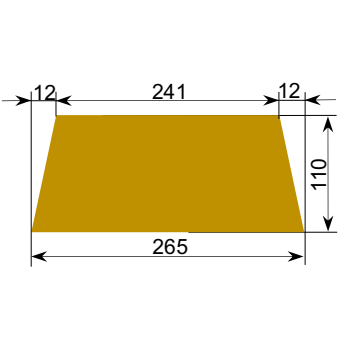
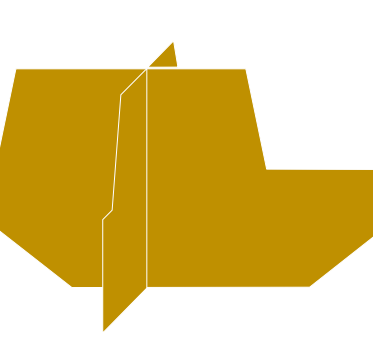
* Тут і далі в додатку 3 розміри мішеней, що не позначені одиницею вимірювання, подані в сантиметрах. Мішені, що мають лінійні розміри до 1 м включно, дозволяється виготовляти з допуском ± 1 см, а мішені, які мають більші лінійні розміри – з допуском ± 2 см. Влучання в ділянку мішені, що заштрихована, не зараховуються.

			
Рисунок 13 – Грудна фігура (мішень № 6а)	Рисунок 14 – Грудна фігура (мішень № 6б, тривимірна)		
			
Рисунок 15 – Поясна фігура (мішень № 7)	Рисунок 16 – Поясна фігура (мішень № 7а)	Рисунок 17 – Поясна фігура (мішень № 7б, тривимірна)	Рисунок 18 – Поясна фігура (мішень № 7в)
			
Рисунок 19 – Ростова фігура (мішень № 8)	Рисунок 20 – Ростова фігура (мішень № 8а)	Рисунок 21 – Ростова фігура (мішень № 8б, тривимірна)	Рисунок 22 – РПГ (мішень № 9)
			
Рисунок 23 – РПГ в окопі (мішень № 9а)	Рисунок 24 – ПТРК на ВП (мішень № 9б)	Рисунок 25 – ПТРК в окопі (мішень № 9в)	

		
Рисунок 26 – Ручний кулемет (мішень № 10)	Рисунок 27 – Кулеметна обслуга (мішень № 10а)	Рисунок 28 – Протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11)
		
Рисунок 29 – Протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а)	Рисунок 30 – Танк (мішень № 12)	
		
Рисунок 31 – Танк (мішень № 12а)	Рисунок 32 – Танк в окопі (мішень № 12б)	
		
Рисунок 33 – Танк (мішень № 12в, тривимірна)	Рисунок 34 – Приціл танка в окопі (мішень № 12г)	

	
Рисунок 35 – БТР (мішень № 13)	Рисунок 36 – БТР (мішень № 13а)
	
Рисунок 37 – БТР в окопі (мішень № 13б)	Рисунок 38 – БТР (мішень № 13в, тримірна)
	
Рисунок 39 – БМП (мішень № 14)	Рисунок 40 – БМП (мішень № 14а)
	
Рисунок 41 – БМП в окопі (мішень № 14б)	Рисунок 42 – БМП (мішень № 14в, тривимірна)
	
Рисунок 43 – Бронековпак (мішень № 15)	Рисунок 44 – Амбразура в споруді (мішень № 16)

		
Рисунок 45 – Безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17)	Рисунок 46 – Безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а)	Рисунок 47 – Безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі в окопі (мішень № 17б)
		
Рисунок 48 – Безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17в, тривимірна)	Рисунок 49 – ПТРК на БТР (мішень № 18)	Рисунок 50 – ПТРК на БТР в окопі (мішень № 18а)
		
Рисунок 51 – Артилерійська гармата (мішень № 19)	Рисунок 52 – Артилерійська гармата в окопі (мішень № 19а)	Рисунок 53 – Самохідна ракетна установка (мішень № 20)
		
Рисунок 54 – Самохідна ракетна установка (мішень № 20)	Рисунок 55 – Великий корабельний щит (мішень № 21)	

					
Рисунок 56 – Малий корабельний щит (мішень № 21а)		Рисунок 57 – Катер (мішень № 21б)			
					
Рисунок 58 – Кутовий відбивач “Піраміда” (мішень № 21в)		Рисунок 59 – Морська ціль “Надувний куб” (яскраво жовтого (червоного, помаранчевого) кольору) (мішень № 21г)		Рисунок 60 – Морська ціль “Надувний куб” (яскраво жовтого (червоного, помаранчевого) кольору) (мішень № 21д)	
					
Рисунок 61 – Піхота на автомобілі (мішень № 22)				Рисунок 62 – Самохідна артилерійська установка (мішень № 23)	
					
Рисунок 63 – Самохідна артилерійська установка (мішень № 23а)		Рисунок 64 – Самохідна артилерійська установка в окопі (мішень № 23б)		Рисунок 65 – Самохідна артилерійська установка (мішень № 23в, тривимірна)	

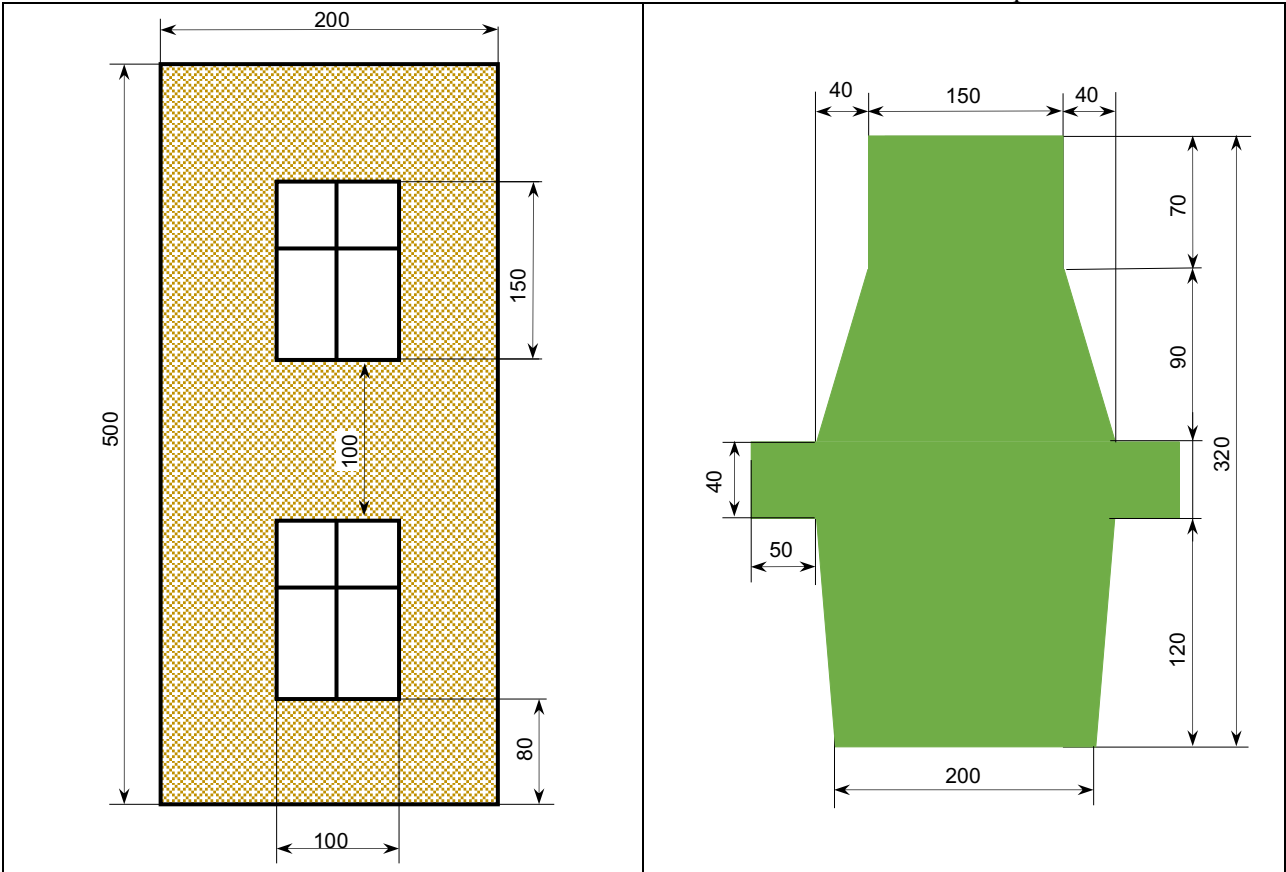

Рисунок 66 – Фасад будинку з вікнами (мішень № 24)

Рисунок 67 – Вертоліт (мішень № 25)

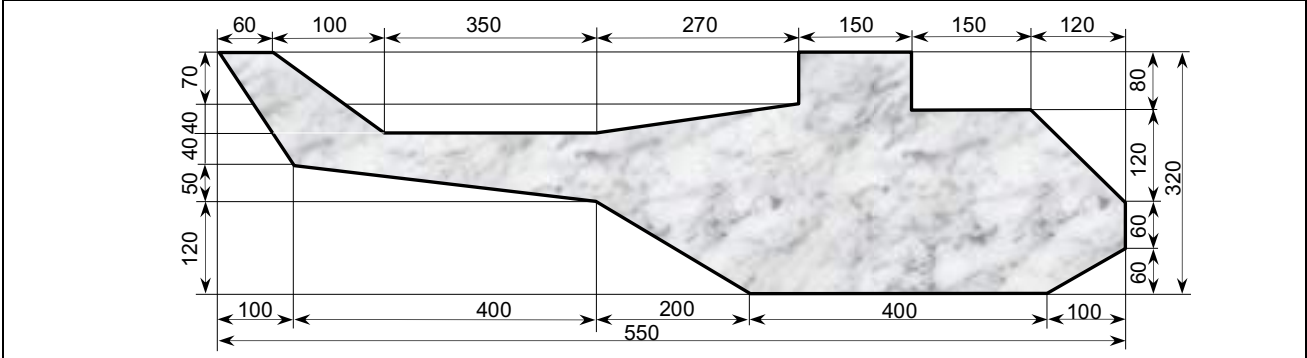

Рисунок 68 – Вертоліт (мішень № 25а)

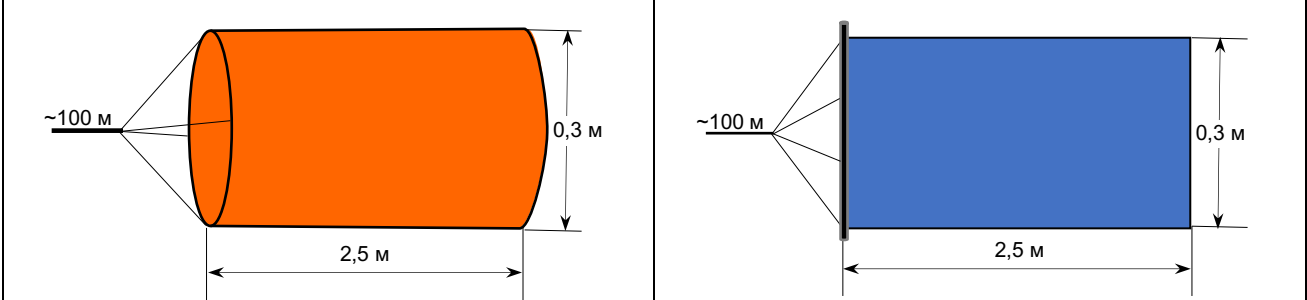

Рисунок 69 – Вітровказівник (мішень № 25б)

Рисунок 70 – Банер (мішень № 25в)

ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ
для приведення зброї до нормального бою

Вид зброї, прицілу	Дальність (м)		Приціл	Кількість набоїв		Перевищення контрольної точки над точкою прицілювання (см)	Припустиме відхилення середньої точки влучання від контрольної точки (см)	Габарит купчастості бою		Відхилення середньої точки влучання під час переміщення мушки, повороті маховичка (см)	
	стрільби	вивірки		одиначним вогнем	автоматичним вогнем			одиначним вогнем	автоматичним вогнем	по висоті	по напрямку
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5,45 мм АК-74	100	–	3	4	–	13	5	15	–	1 оберт – 20	1-мм – 26
НСПУ АК-74	100	100	4	4	–	24	5	15	–	1 поділка маховичка – 5	
5,45 мм АКС-74у	100	–	П	4	–	19	5	15	–	1 оберт – 20	1-мм – 37
НСПУ М до АКС-74у	100	100	4	4	–	28	5	15	–	1 поділка маховичка – 5	
5,45 мм РПК-74	100	–	3	4	8	11	5	15	20	1 оберт – 14	1-мм – 18
НСПУ до РПК-74	100	100	4	4	8	20	5	15	20	1 поділка маховичка – 5	
7,62 мм АКМ	100	–	3	4	–	25	5	15	–	1 оберт–20	1-мм–26
НСП-3 до АКМ	100	100	4	4	–	21	5	15	–	1 поділка маховичка – 25	
7,62 мм ПК, ПКС	100	–	3	4	10	15	5	15	20	1 оберт – 12	1 мм – 15
НСП-3 до ПК, ПКС	100	100	3	4	10	11(22)	5	15	20	1 поділка маховичка – 5	
14,5 мм ПКВТ	100	20	вершина кутника	–	10	праворуч –16,5 нижче – 11,5	13,5	–	50	–	
ПКТ на БТР, БРДМ	100	20		–	10	праворуч – 28,5 нижче – 19,5	6	–	20	1 поділка гайки – 10	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ПКТ на БМП	100	20	6	–	4+10	праворуч – 41,7 нижче – 24,85	5	–	110х130 140х160	1 поділка гайки – 10	
7,62 мм СВД	100	–	3	4	–	16	3	8	–	1 оберт – 16	1-мм – 16 1 поділка –10
ПСО-1, к СВД	100	100	3	4	–	14	3	8	–	1 поділка торцевої гайки – 5	
7,62 мм РПК	100	–	3	4	8	25	5	15	20	1 оберт – 14	1-мм – 18
НСП-3 до РПК	100	100	4	4	8	21	5	15	20	1 поділка маховичка – 2,5	
9 мм ПМ	25	–	–	4	–	12,5	5	15	–	1-мм – 19	1-мм – 19
12,7 мм НСВТ	100	–	4	4	$\frac{10}{2}$	$\frac{21}{18}$ оптичний	–	–	–	6	8
ПУС-7	100	–	2	4	–	60	7	20	–	1 оберт – 40	–

ВІДОМІСТЬ
результатів контрольного заняття на допуск до виконання
_____ вправи _____ стрільб
штатним артилерійським пострілом особовим складом _____ роти військової частини А0000

№ з/п	Посада	Військове звання	Прізвище та ініціали	Оціночні показники				Розвідка цілей, визначення дальності та цілевказання	Загальна оцінка	Рішення командира на допуск до штатної стрільби
				Виконання вправи навчальних стрільб із вкладки ствола	Заняття з основ і правил стрільби	Заняття з вивчення матеріальної частини озброєння	Виконання нормативів			
1.	Командир взводу	старший лейтенант	Кучер О.В.	5	5	5	4	5	5	допущений
2.	Командир танка	сержант	Бойко А.В.	3	3	4	3	3	3	допущений
3.	Навідник гармати	солдат	Манов О.М.	4	4	4	4	3	4	допущений
4.	Командир танка	сержант	Шпак В.А.	4	4	4	3	4	4	допущений

Командир батальйону _____
(військове звання, підпис, прізвище)

Додаток 6
до ТП 7-00(201).01
(ст 2.3)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Командир військової частини А0000
полковник

Петро ВОЛОВИК
“ ____ ” _____ 2025 року

АКТ № ____
про проведення контрольного заняття з особовим складом
1 танкової роти 1 танкового батальйону військової частини А0000
з визначення готовності до виконання стрільби
штатним артилерійським пострілом

Підстава: _____

Комісія у складі:

голова комісії – командир 1 танкового батальйону підполковник ЛУНЬО В.М.;

члени комісії:

заступник командира 1 танкового батальйону майор БОБКО В.Г.;

начальник штабу 1 танкового батальйону майор РУДИЙ Є.А.;

заступник командира 1 танкового батальйону з озброєння майор КУБУС Д.П.;

начальник (командир взводу) зв'язку 1 танкового батальйону

лейтенант ГУБКО М.І.,

провела контрольне заняття з допуску особового складу 1 танкової роти 1 танкового батальйону до виконання стрільби штатним артилерійським пострілом і встановила:

1. Під час виконання ____ ВНС особовий склад 1 танкової роти показав тверді знання, уміння і навички в бойовому використанні штатної зброї та боєприпасів для ураження різноманітних цілей.

Результати виконання вправи стрільб:

1 танковий взвод – “добре”;

2 танковий взвод – “добре”;

3 танковий взвод – “задовільно”.

За роту – “добре”.

2. Перевірка основ і правил стрільби: особовий склад екіпажів бойових машин роти в цілому здатний самостійно вирішувати різні вогневі задачі в умовах сучасного бою. Разом із тим, комісія відзначає задовільну підготовку офіцерів і особового складу з питань корегування вогню.

Результати перевірки:

офіцери роти – “задовільно”;

1 танковий взвод – “задовільно”;

2 танковий взвод – “добре”;

3 танковий взвод – “задовільно”.

За роту – “задовільно”.

3. Перевірка знання матеріальної частини озброєння, виконання нормативів: особовий склад роти підготовлений, особливо в діях при озброєнні, усуненні затримок, які виникають у ході стрільби, роботі на засобах зв’язку.

Проте комісія відзначає слабку підготовку екіпажів 3 танкового взводу з питань завантаження пострілів у бойові машини.

Оцінюються:

1 танковий взвод – “добре”;

2 танковий взвод – “задовільно”;

3 танковий взвод – “задовільно”.

За роту – “задовільно”.

ВИСНОВОК: за результатами проведення контрольного заняття допустити особовий склад 1 танкової роти 1 танкового батальйону до виконання вправи стрільб штатним артилерійським пострілом.

Додаток: Відомість результатів контрольного заняття і визначення готовності особового складу 1 танкової роти 1 танкового батальйону до виконання вправи стрільб штатним артилерійським пострілом.

Складено у 3-х примірниках.

Голова комісії:

підполковник

Віктор ЛУНЬО

Члени комісії:

майор

Володимир БОБКО

майор

Євген РУДИЙ

майор

Дмитро КУБУС

лейтенант

Микола ГУБКО

ВІДОМІСТЬ
визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання
вправ навчальних (контрольних, бойових) стрільб

(вдень, вночі, із вкладного ствола, штатними, гвинтівочними набоями)
в/ч
(підрозділ)
“ ” 20__року

№ з/п	Посада	Військове звання	Прізвище та ініціали	Вид зброї	Час завантаження боєприпасів	Час виконання команди до бою	Час першого пострілу	Час на стрільбу	Ураження цілей				Оцінка за виконання вправи стрільб	Управління вогнем	Оцінка за знання основ і правил стрільби	Оцінка за знання матеріальної частини та виконання нормативів	Загальна індивідуальна оцінка	Витрата боєприпасів			Зауваження
																	Із гармати (вкладним стволом)	Патрони			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	

Результати виконання вправи

Категорія тих, хто стріляє	Повинно стріляти	Стріляло	Із них				% виконання	Оцінка
			“відмінно”	“добре”	“задовільно”	“незадовільно”		

Основні недоліки:

Керівник стрільби _____
(військове звання, підпис, прізвище)

Аналіз виконання вправи

Усього уразили цілі __ чол. __%

Із них:

1. з гармати __ чол. __%

одним пострілом __ чол. __%

двома пострілами __ чол. __%

трьома пострілами __ чол. __%

2. з кулемета: __ чол. __%

що рухаються __ чол. __%

що з'являються __ чол. __%

3. не уразили цілі: __ чол. __%

з гармати __ чол. __%

з кулемета __ чол. __%

4. перевищили час першого пострілу __ чол. __%

5. перевищили час на стрільбу __ чол. __%

Витрата боєприпасів

__ мм пострілів до гармати __ шт.

__ мм патронів __ шт.

__ мм патронів __ шт.

Примітка. Відомість ведеться на кожну стрільбу та зберігається в роті (батареї) протягом року,

у ВВНЗ, навчальних частинах – протягом усього терміну навчання курсантів (слухачів) одного набору.

ВІДОМІСТЬ
складання заліку зі знань вимог безпеки під час проведення занять
з вогневої підготовки

Військова частина _____

Підрозділ _____

№ з/п	Дата (число, місяць, рік) проведення інструктажу	Посада особи, яку інструктують	Військове звання	Прізвище та ініціали	Причина проведення інструктажу	Підпис особи, яку інструк- тують	Посада, військове звання, прізвище та ініціали, підпис особи, яка проводила інструктаж
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	00.00.00	Командир роти	капітан	Бобко В.Г.	Дотримання заходів безпеки під час проведення занять із вогневої підготовки		Командир батальйону підполковник Луньо В.М.
2.	00.00.00	Командир взводу	лейтенант	Рудий Є.А.			
3.	00.00.00	Командир танка	сержант	Овчар С.А.			
4.	00.00.00	Навідник- оператор	солдат	Калина І.І.			
5.	00.00.00	Механік-водій	солдат	Шлюй О.І.			

Командир підрозділу: _____

(військове звання, підпис, прізвище)

“ _____ ” _____ 20__ року

Додаток 9
до ТП 7-00(201).01
(ст 2.5)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Командир військової частини А0000
полковник

Петро ВОЛОВИК
“ ” 2025 року

АКТ № _____
про перевірку технічного стану техніки, озброєння,
засобів зв'язку та їх готовності до виконання
стрільби штатним артилерійським пострілом

Підстава: _____

Комісія у складі:

голова комісії – заступник командира військової частини підполковник
Бобко В.Г.;

члени комісії:

заступник командира батальйону з озброєння майор Осіпчук В.М.;
начальник зв'язку частини майор Кравець І.М.;
начальник служби ракетно-артилерійського озброєння частини майор Цап В.В.;
начальник бронетанкової служби частини майор Ліщенко Є.А.;
командир 2 механізованого батальйону майор Шиманський С.Є.;
начальник служби пально-мастильних матеріалів частини капітан Сайко А.І.;
командир роти капітан Шлюйко О.І., перевірила технічний стан озброєння,
засобів зв'язку, заправлення пально-мастильними матеріалами (далі – ПММ)
бойової машини № _____ і встановила:

1. Озброєння:

знос каналу ствола _____ мм;

протівідкатний пристрій:

кількість рідини у накатнику _____ л;

кількість рідини у гальмі відкату _____ л;

тиск у накатнику _____ атм;

механізм заряджання:

регулювання тросового приводу уловлювача _____ мм;

регулювання тросового приводу механізму скидання _____ мм;

заскочки втулки уловлювача _____ мм.

Регулювання троса заскочки уловлювача виконане, механізм заряджання
функціонує;

кулемет ПКТ: перевірено кріплення, установка газового регулятора, наявність гільзоуловлювача;

система управління вогнем (СУВ):

робота стабілізатора у режимі перекидних швидкостей _____ град _____ с;

ступінь демпфірування _____ перебігу, перший не більше _____ град;

функціонування ланцюгів наведення, вимірювання дальності, визначення та введення кутів прицілювання і бокового випередження – функціонує (не функціонує);

функціонування танкового балістичного обчислювача (ТБО) та введення поправок на відхилення умов стрільби від нормальних – вводить (не вводить).

2. Робота радіостанції та танкового переговорного пристрою (ТПП).

3. Заправлення ПММ бойової машини.

4. Наявність і технічний стан запасних інструментів, приладдя (ЗП).

Комісія визначає: всі параметри стабілізатора, системи управління вогнем, механізм заряджання відповідають технічним характеристикам, бойова машина заправлена ПММ до норми та готова до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом.

Складено у _____ примірниках.

Голова комісії
підполковник

Володимир БОБКО

Члени комісії:

майор

Василь ОСІПЧУК

майор

Ігор КРАВЕЦЬ

майор

Володимир ЦАП

майор

Євген ЛІЩЕНКО

майор

Сергій ШИМАНСЬКИЙ

капітан

Андрій САЙКО

капітан

Олексій ШЛЮЙКО

ВИМОГИ

заходів безпеки під час проведення стрільб

1. Загальні вимоги щодо дотримання заходів безпеки під час проведення стрільб

Безпека під час стрільби досягається чіткою організацією стрільб, беззастережним дотриманням правил і вимог безпеки, високою дисциплінованістю всіх військовослужбовців.

На кожній директрисі (військовому стрільбищі) з урахуванням особливостей і місцевих умов розробляється і вивішується на командному пункті та на дільничних пунктах управління Інструкція з вимог безпеки, яку повинен твердо знати весь особовий склад підрозділів, що стрілятиме.

Особовий склад, який не засвоїв правила та вимоги безпеки, до стрільби та її обслуговування не допускається.

Кожний військовослужбовець повинен беззаперечно та точно виконувати всі правила та вимоги безпеки під час стрільби.

Відповідальність за бездоганне дотримання та виконання встановлених правил і вимог безпеки підпорядкованим особовим складом покладається на командирів військових частин і підрозділів.

Перед проведенням стрільб населення повинно бути сповіщене через місцеві органи влади про час проведення стрільб, заборону проходу та проїзду по території полігона, з оформленням запису в журналі оповіщення.

Мішеневе поле перед стрільбою повинно бути оглянуто, із його території вилучені люди, тварини та транспорт.

Для забезпечення безпеки перед кожною стрільбою виставляється оточення.

Пересування на полігоні дозволяється лише по дорогах і в районах, які позначені начальником полігона.

УВАГА!

***Забороняється** заходити (заїжджати) на ділянки, де є снаряди, міни, бомби, вибухові речовини. Ці ділянки є забороненими зонами з відповідними попереджувальними написами.*

Забороняється торкатися снарядів, мін, бомб, вибухових речовин, які не розірвалися, та предметів імітаційного обладнання. Кожний снаряд, міну, бомбу, заряд вибухової речовини, що не розірвалися, відразу ж після виявлення необхідно позначити покажчиком із попереджувальним написом і повідомити начальника полігона.

З метою контролю за безпекою стрільби та діями екіпажів БМ, що стріляють, а також своєчасного попередження про появу людей, тварин і транспортних засобів тощо, на мішеневих полях або у небезпечних зонах

місцевості, виявлення вибухів і місць падіння снарядів, що не розірвалися, організовується спостереження.

Спостерігачі забезпечуються оптичними приладами (біноклями, стереотрубами) та планшетами. Кількість спостерігачів визначається керівником стрільби на ділянці для надійного забезпечення спостереження, але не менше, ніж кількість БМ, з яких виконуються вправи стрільби.

Дозвіл на відкриття вогню на директрисі (військовому стрільбищі, вогневому містечку) дає старший керівник стрільби.

Ведення вогню дозволяється тільки після підняття на всіх ділянках і командному пункті червоних прапорів ВСП.

Стрільба негайно припиняється за командою керівника або самостійно кожним військовослужбовцем (екіпажем), який стріляє, у разі:

- появи людей, тварин і машин на мішеневому полі, низьколітних апаратів, вертольотів над районом стрільби;

- падіння снарядів (гранат) за межами безпечної зони або поблизу бліндажа, у якому перебувають люди, та втрати зв'язку з бліндажем;

- доповіді або подання встановленого сигналу з поста оточення про небезпеку продовження стрільби;

- підняття білого прапора (ВСП, ліхтарів) на командному пункті;

- виникнення пожежі на мішеневому полі та на території полігона;

- втрати орієнтування тими, хто стріляє;

- недотриманні кута безпеки (не менше 30°) або безпечної відстані (половина відстані в правий (лівий) бік від відстані того, хто стріляє позаду, до того, хто попереду) під час стрільби бойовими групами;

- недотриманні кута безпеки праворуч і ліворуч від сектора ведення вогню, визначеного для кожного зразка зброї відповідними керівництвами та настановами під час стрільби в проміжки та з-за флангів своїх підрозділів;

- відставання від сусідніх БМ більше ніж на 100 м.

Для негайного припинення вогню усіма БМ (тими, хто стріляє) подається сигнал **“Відбій”**, а також подається команда екіпажам по засобах радіозв'язку, що стріляють: **“Стій! Припинити вогонь”** та виставляється білий прапор (ВСП, ліхтар) замість червоного.

Для припинення вогню окремої БМ подається команда: **“Такий-то, стій! Припинити вогонь”**.

За командами **“Стій!”**, **“Припинити вогонь”** ті, хто стріляє, припиняють вогонь, БМ зупиняються. Зброю розряджають і вимикають тумблери електроспусків, зброї надається найбільший кут підвищення.

Зброю дозволяється заряджати тільки після проходження рубежу відкриття вогню. Перед кожним заряджанням гармати необхідно переконатися у відсутності в каналі ствола сторонніх предметів (землі, піску, частин заряду, що не згоріли тощо).

На рубежі припинення вогню зброя розряджається, проводяться контрольні спуски, вимикаються тумблери електроспусків, зброї надається найбільший кут підвищення, після чого командири БМ доповідають керівнику

стрільби: “Такий-то. Зброю розряджено”. У вихідне положення БМ повертаються тільки за командою керівника.

Рух БМ до стрільби, під час стрільби та їх повернення у вихідне положення повинен здійснюватися у порядку, визначеному умовами вправи та керівником стрільби. Під час подолання БМ, що стріляють, рівчаків, вирв та інших глибоких перешкод зброї надається найбільший кут підвищення.

Забороняється:

подавати сигнал “Відбій”, якщо будь-хто перебуває в БМ. Несправності озброєння усуваються після сигналу “Відбій” із дозволу старшого керівника стрільби;

відчиняти люки та виходити з БМ до повернення всіх БМ у вихідне положення до подання команди “До машин”.

Під час виконання вправ стрільб на плаву екіпажі повинні мати індивідуальні засоби рятування. Крім того, організовується евакуаційно-рятувальна служба.

Під час стрільби з вертольота в польоті та з макета вертольота (тренажера) заряджання, стрільбу, розряджання та огляд проводити тільки зброї, встановленої на кронштейни, та за командою (сигналом) керівника стрільби на вертольоті (тренажері).

Вставати зі своїх місць і пересуватися в кабіні вертольота без дозволу керівника стрільби особовому складу заборонено.

2. Дотримання заходів безпеки під час виконання вправи бойовою ручною гранатою з БМ

Під час виконання вправи бойовою ручною гранатою з БМ (у пішому порядку) слід дотримуватися таких вимог безпеки:

гранати та запали видавати тим, хто навчається, безпосередньо перед виконанням вправи;

особам, які не навчені поводженню з гранатами, бойові гранати видавати забороняється;

заряджати гранату (вставляти запал) дозволяється лише перед її метанням; переносити бойові гранати та запали тільки в гранатних сумках, при цьому запал повинен бути загорнутий у папір або тканину;

не дозволяється розбирати бойові гранати та усувати в них несправності; оберігати гранати та запали від сильних поштовхів, ударів, вогню, бруду та вологості.

Категорично забороняється:

заряджати зброю бойовими та холостими набоями, а також бойовими та інертними гранатами до сигналу “Вогонь” (команди керівника, командира);

направляти зброю на людей, у бік або в тил стрільбища незалежно від того, заряджена вона чи ні;

відкривати та вести вогонь: з несправної зброї, несправними боеприпасами або боеприпасами, які не передбачені таблицями стрільби для цієї системи;

за межі небезпечних напрямків стрільби; за піднятого білого прапора на командному (дільничному) пункті та укриттях (бліндажах): по бліндажах, незалежно від того, перебувають у них люди чи ні, а також по інших спорудах (вишках, тригонометричних пунктах і декоративному обладнанню); після утикання гармати в ґрунт або перешкоду; під час перебування людей на БМ або попереду них; за незачинених люків БМ, а також втрати зв'язку з керівником стрільби;

перебувати людям і розміщувати боєприпаси, горючі й вибухові речовини позаду РПГ та СПГ у секторі 90° та ближче 30 м;

знямати запобіжний ковпачок із головної частини підричника бойової гранати під час стрільби в дощ і сильний сніг;

упирати казенний зріз ствола гранатомета, вогнемета в будь-які предмети або в ґрунт; використовувати гранати (контейнери з пострілами), які мають зовнішні пошкодження;

розташовувати під час стрільби з окопу казенний зріз ствола РПГ ближче 2 м, СПГ – 7 м від задньої стінки окопу (під час стрільби з приміщення – 6 (1) м до задньої (бокової) стіни та його об'ємі не менше 45 м^3);

проводити стрільбу з автомата з приладом для беззвучної та безполуменевої стрільби (ПБС) звичайними патронами.

ВАЖЛИВО!

Під час проведення стрільб слід додатково керуватися положеннями щодо вимог безпеки, викладеними в Положеннях зі служби полігонів видів, окремих родів військ (сил) ЗС України (посилання 24, 25, 29) та Керівництві “З подолання водних перешкод і суходолів (посилання 30).

3. Дотримання заходів безпеки під час роботи з прицілом-далекоміром і приладами, що випромінюють квантову (лазерну) енергію

Потужний вузько спрямований світловий імпульс, що випромінюється оптичним квантовим (лазерним) генератором, є небезпечним для незахищених спеціальними засобами очей людини. У зв'язку з цим категорично забороняється вмикати далекомір для вимірювання особового складу та техніки своїх військ, людей і тварин.

УВАГА!

Забороняється допускати до роботи особовий склад без попереднього вивчення будови прицілу-далекоміра та відповідного приладу, що випромінює квантову (лазерну) енергію, правил експлуатації та техніки безпеки, викладених у Інструкціях із їх експлуатації.

Особовий склад, який допущено до роботи з прицілом-далекоміром і приладами, що випромінюють квантову (лазерну) енергію, перед роботою повинен пройти інструктаж із вимог безпеки.

4. Дотримання заходів безпеки під час стрільби з танків

Вимоги безпеки під час стрільби з танків бронебійним опереним підкаліберним снарядом, керованим активно-реактивним снарядом (далі – КРС) і роботи на тренажері 9Ф68М і його модифікаціях.

Не допускається:

стрільба бронебійним опереним підкаліберним снарядом у разі перебування попереду танка особового складу, який не перебуває в укритті, та техніки своїх військ ближче 1000 м у секторі $\pm 5^\circ$ від напрямку стрільби;

робота апаратури комплексу керованого озброєння танка в режимі випромінювання на антену, а також на місцях і напрямках, де не забезпечено заходи радіомаскування;

увімкнення та робота апаратури комплексу керованого озброєння танка у разі живлення від бортової мережі постійного струму з напругою, що виходить за межі $27 \pm 2,7$ В.

Забороняється:

переводити важіль перемикання механічного підйомника з положення “РУЧН” у положення “АВТ” і назад під час руху танка, якщо вимкнено запобіжник АЗР ГУ-ВІІ на роздільному щиті та вимикач батареї (“масі”);

перебувати особовому складу своїх військ у зоні випромінювання (біля станції, що працює на випромінювання) ближче 100 м від танка;

перебувати неукритому особовому складу своїх військ у зоні випромінювання, якщо працює далекомір;

перебувати людям (десанту) на корпусі танка та в секторі радіуса обертання гармати за вимкненого стабілізатора;

міняти послідовність увімкнення апаратури та приладів, що визначена у посібнику та інструкції з експлуатації танка;

вести вогонь зі спареного з гарматою кулемета за встановленою балістики “У” на прицілі-далекомірі;

(зааретованим) прицілом-далекоміром і ввімкненим “ДАЛЕКОМ” або “ПЕРЕТВ” на пульті оператора більше 2 хв;

залишати приціл-далекомір розстопореним за ввімкнених “ПЕРЕТВ” і “ДАЛЕКОМ” на пульті оператора більше 2–3 хв;

наводити центральну прицільну марку прицілу-далекоміра на сонце;

переводити гармату з похідного положення в бойове під час руху танка;

рух танка з розстопореною баштою за відчиненого люка механіка-водія.

Під час ручного досилання пострілу в камеру гармати дозволяється користуватися тільки дерев’яним досильником. Використовувати з цією метою металеві речі (тягу кріплення гармати по-похідному тощо) категорично забороняється.

5. Дотримання заходів безпеки під час роботи на тренажері

До роботи з тренажером 9Ф68М і його обслуговування допускається особовий склад (інструктор і водій-електромеханік), який вивчив будову та правила експлуатації тренажера.

З метою запобігання пошкодженню тренажера, травмуванню й ураженню обслуговуючого персоналу електричним струмом під час роботи з тренажером **забороняється:**

- допускати до роботи з апаратурою тренажера осіб, які не пройшли спеціальну підготовку та інструктаж щодо вимог безпеки до початку роботи (в умовах щоденної роботи інструктаж проводиться не рідше одного разу на місяць);

- вмикати апаратуру тренажера під напругою без догляду;

- виконувати ремонтні роботи, заміну радіоламп і запобіжників при увімкненій апаратурі;

- проводити перевірку роботи динамічного складу та його регулювання, якщо на платформі кабіни перебувають ті, хто навчається.

За увімкненої апаратури в кабіні (кузові) тренажера можуть перебувати не більше двох із тих, хто навчається, та інструктор. Той, хто навчається, може вмикати апаратуру, що входить до складу платформи-кабіни, тільки з дозволу інструктора.

У разі виникнення пожежі вживаються заходи щодо відключення апаратури тренажера та ліквідації осередку пожежі з використанням вогнегасників типу ВВ-2.

6. Дотримання заходів безпеки під час виконання стрільб із вогнеметів

До стрільби з вогнеметів допускаються особи, які успішно здали залік із матеріальної частини вогнемета, знання умов виконання стрільб, правил і вимоги безпеки.

Усі особи, допущені до стрільб, прибувають на полігон із закріпленими, справними, підготовленими до стрільби вогнеметами та розташовуються в тилівій частині ділянки стрільб (полігона).

Вихід на вогневий рубіж здійснюється з підйомом червоного прапора в тилівому районі полігона (ділянки стрільб) (додаток 13 до цього Курсу стрільб).

Під час стрільби **необхідно суворо дотримуватись** таких правил:

- не допускати перебування людей у небезпечній зоні;

- у разі стрільби з положення “лежачи” ноги повинні розташовуватись під кутом 45° для РПВ і 60° для РПВ-А до осі вогнемета вліво;

- око стрільця у разі стрільби з РПВ-А повинно бути притиснуте до наочника прицілу або знаходитись на відстані не більше 15 мм;

- кисть лівої руки, підтримуючи передню частину рушниць, не повинна знаходитись ближче 50 мм від дульного зрізу.

При розташуванні вогнемета на відкритій місцевості поблизу різноманітних суцільних перешкод (стіна, паркан, огорожа тощо), а також об'єктів військової техніки, яка перебуває в небезпечній зоні, відстань між вогнеметом і перешкодою повинна складати: – ззаду не менше 3 м, збоку – не менше 1 м.

Категорично забороняється:

направляти вогнемети на людей, у бік або в тилловий район полігона (ділянки стрільби);

проводити стрільбу з приміщень, які мають площу менше ніж 32 м² у разі стрільби з РПВ і менше 45 м² у разі стрільби з РПВ-А, а також якщо відстань до стінки позаду вогнемета становить менше 2,5 м;

проводити стрільбу без захисту голови, вух (шоломи, беруші);

знімати із запобіжника зведений ударний механізм до виявлення цілі;

залишати заряджений вогнемет будь-де або передавати його іншим особам;

здійснювати стрільбу, не впевнившись у відсутності частини ремня на задньому зрізі вогнемета;

стикувати без дозволу рушницю та вогнеметний постріл РПВ без команди керівника стрільби на ділянці, особливо коли перемикач запобіжника не переведений у положення “ПР”, пошкоджений або відсутнє ущільнення, а також за наявності забоїн або великих вм'ятин на фланцях рушниці;

перевіряти справність електричного ланцюга, підготовленого до стрільби вогнемета РПВ і РПВ-А;

перебувати людям і розміщувати боєприпаси, горючі й вибухові речовини позаду вогнеметів РПВ, РПВ-А в секторі 100° та ближче 50 м;

використовувати рушницю РПВ після відстрілу з нього гарантованого числа пострілів (100 пострілів) без перепосвідчування;

перевозити вогнемет РПВ у стикованому вигляді;

здійснювати стрільбу з РПВ-А на рівних ділянках місцевості у випадку непідготовленої вогневої позиції з положення “лежачи” на дальність більше 200 м і з “коліна” – більше 400 м;

здійснювати стрільбу з РПВ по цілях, розташованих ближче 20 м від місця стрільби або коли в радіусі 20 м наявні перешкоди;

зберігати вогнемети поблизу печей, приладів для обігріву та інших джерел відкритого вогню. **Вогнемети – вибухонебезпечні.**

Перенесення, завантаження та вивантаження вогнеметів, рушниць і вогнеметних пострілів здійснюється з дотриманням заходів безпеки, що виключають їх падіння.

У випадку падіння рушниці або вогнеметного пострілу РПВ необхідно провести перевірку їх справності зовнішнім оглядом, при цьому необхідно перевірити справність мембрани вогнеметного пострілу, знявши його передню кришку. Коли постріл деформований, то він підлягає знищенню шляхом спалювання, а РПВ-А у термобаричному спорядженні – шляхом підриву спеціально підготовленим особовим складом у присутності призначеної комісії.

У випадку падіння РПВ-А на ґрунт із висоти до 0,5 м і відсутності зовнішніх пошкоджень він допускається до застосування. А в разі падіння з висоти більше ніж 3 м вогнемет підлягає знищенню у встановленому порядку.

У разі прострілу будь-якої складової частини вогнемета кулею або осколком детонація не відбувається, але вогнемет при цьому стає небезпечним у зв'язку з можливістю його займання або спрацювання. Тому вогнемет потрібно негайно прибрати від особового складу, викинувши його у яму, траншею, за стіну тощо.

Порядок знищення вогнеметних пострілів:

Для підриву вогнеметів вибираються місця, які повинні знаходитись на відстані від житлових, виробничих і господарських будівель не менше ніж 2,5 км, краще у ярах (низинах).

Вогнемети транспортуються до місця підриву в кузові автомобіля в один ряд на підстильці з волоку, тирси, піску з товщиною шару підстилки 4 – 6 см. Швидкість транспортування – до 15 км/год ґрунтовими дорогами та до 30 км/год – шосейними.

Призначені для підриву вогнемети розміщуються на відстані 200 м від місця підриву. До місця підриву вони підвозяться по одному вогнемету й укладаються на дно яру або ями глибиною не менше 1,5 м.

На відстані не менше 150 м від місця підриву готуються два – чотири окопи для особового складу та розміщення майна для підриву.

Вогнемети підриваються по одному. Роботи з підриву проводяться тільки у світлий час доби.

УВАГА! *Забороняється залишати на ніч на місці підриву підривне майно та вогнемети, що не підірвані.*

Вогнемети підриваються електричним або вогневим способом.

При підриві застосовується активний заряд, який складається з декількох шашок. Вогнемети підриваються двома зарядами масою до 1 кг кожен. Один із зарядів встановлюється на контейнер вогнемета (на середині) за складеною у похідне положення рукояткою ударно-спускового механізму (у зоні оболонки зі спорядженням), другий заряд кріпиться на контейнері вогнемета в задній частині – перед стиком труби та фланця (у зоні двигуна).

Для підриву використовуються тільки штатні підривні машинки, що стоять на озброєнні. Підривник із машинкою розташовується в окопі на відстані 150 м від місця підриву.

Виходити з укриття після підриву дозволяється тільки через 5 хв, а у випадку відмови – через 15 хв

УВАГА! *Боєприпас, що не підірвався після пострілу, вважається особливо небезпечним і підривається на місці падіння. Жодні роботи (вилучення, переміщення) з ним не проводяться.*

Знищення вогнеметних пострілів вогневим способом (тільки постріли РПВ і РПВ-А у спорядженні вогнесумішшю і димсумішшю).

Вогневим способом проводяться підриви у крайніх випадках, коли відсутні підривні машинки та електродетонатори. Знищення вогнеметних пострілів вогневим способом повинно проводитись у безвітряну погоду на відкритій місцевості на відстані 600 м від будівель. Підпал повинен проводитись способом, який забезпечує повну безпеку працюючих. Спостереження за горінням потрібно вести з відстані не менше ніж 500 м від місця, де розведено багаття.

УВАГА! Забороняється виходити з укриття та здійснювати ворошіння вогнеметних пострілів, що горять.

Розкладання нових пострілів для спалювання повинно проводитись на майданчику, який охолонув, за повної відсутності на ньому тліючих залишків багаття.

Після закінчення спалювання (підриву) голова комісії повинен особисто оглянути місце знищення пострілів до РПВ і вогнеметів РПВ-А та впевнитись у відсутності залишків незнищених вогнеметних пострілів і виключення можливості виникнення пожежі.

На полігоні (ділянці стрільби) з РПВ і РПВ-А не повинно бути будь-яких складів паливо-мастильних матеріалів, що може сприяти виникненню та розповсюдженню пожежі.

З кожного напрямку стрільби повинен бути прибраний (скошений) трав'яний покрив. Межі ділянок стрільби та всього полігона переорюються смугою шириною не менше 2 м.

Для гасіння осередків пожеж і мішеней, які зайнялися, виділяється чергова група (відділення, взвод), яку повинен очолювати офіцер (сержант) і яка завчасно готується до ліквідації пожежі. Група забезпечується необхідним пожежним майном або пожежними машинами. Гасіння пожежі здійснюється після припинення вогню тими, хто стріляє, після виконання дій за сигналами **“Відбій”** та **“Стій! Припинити вогонь”**.

Якщо під час виконання вправи постріл не здійснено, вогнеметник повинен про це доповісти керівнику стрільби на ділянці.

Керівник після з'ясування причини дає вказівку на усунення проблем. У випадку РПВ-А – рукоятка повертається у похідне положення, і вогнемет ставиться на запобіжник. У подальшому вогнемет передається для пред'явлення рекламації або замінюється у встановленому порядку. Повторне взведення ударно-спускового механізму категорично заборонено та може призвести до несамовільного пострілу.

ЖУРНАЛ
обліку проведення стрільб (вогневих тренувань)
на _____ військова частина _____
(військовому стрільбищі, директрисі, вогневому містечку)

№ з/п	Дата	Військова частина, підрозділ	№ вправи стрільб (вдень, вночі), вид зброї	Категорія тих, хто стріляє	Повинно стріляти	Стріляло	З них на оцінку				% виконання	Оцінка	Підпис керівника
							“ відмінно”	“ добре”	“ задовільно”	“ незадовільно”			
1	10.08	A1235 1мр	Вогневе тренування (вночі)	Усі	78	75	25	30	15	5	93,5	“Добре”	Командир роти (військове звання, прізвище, підпис)
2	11.08	A2143 3 мр	КС 6.13.(14).1.1 БТР-4 (вдень)	Офіцери	5	4	1	2	1	–	100	“Добре”	Те саме
			КС 6.13.(14).1.1 БТР-4 (вдень)	Навідники-оператори	10	10	3	4	2	1	90	“Добре”	Те саме
			КС 6.18.2.1 АК, РПК (вдень)	Сержанти	9	8	2	4	1	1	87,5	“Добре”	Те саме
				Автоматники	40	38	12	15	6	5	87	“Добре”	Те саме
				Кулеметники	12	12	6	3	2	1	91,7	“Добре”	Те саме
			КС 6.06.2.3 РПГ-7В (вдень)	Гранатометники	9	9	3	2	2	2	88	“Добре”	Те саме
Разом:					85	81	27	30	14	10	87,5	“Добре”	Те саме

ОБЛАДНАННЯ

вертолітної директриси та полігона (ділянки) для стрільби з вогнеметів

I. ОБЛАДНАННЯ вертолітної директриси

Для стрільби з вертольота на вертолітній директрисі (військовому стрільбищі, директрисі БМ, ділянці тактичного поля):

готується злітно-посадковий майданчик для одного-трьох вертольотів;

позначаються видимими з вертольота місцевими предметами рубежі відкриття та припинення вогню;

позначається, як правило, посередині мішеневого поля бойовий курс вертольоту;

праворуч і ліворуч від бойового курсу встановлюються цілі для стрільби зі штатного озброєння вертольотів.

З урахуванням того, що стрільба зі стрілецької зброї з вертольотів проводиться у бік флангів директриси (стрільбища), бокові захисні смуги, які є злітним простором, повинні бути глибиною не менше 4 км. Якщо місцевість не дозволяє проводити стрільбу в бік обох флангів, цілі встановлюються для ведення вогню у бік одного з них або у глибині стрільбища.

Дах і стіни командного пункту та дільничних пунктів управління повинні бути куленепробивними.

Пульт управління показу цілей обладнується пристроями для отримання інформації про ураження мішеней кожним, хто стріляє з вертольоту.

На цій самій директрисі, як правило, проводиться і стрільба зі стрілецької зброї у пішому порядку та з БТР, у тому числі й із макета БТР (тренажера).

Для стрільби з макета БТР (тренажера) на вертолітній директрисі (військовому стрільбищі) обладнується ділянка залізниці завдовжки близько 300 м, по якій у ході виконання вправи рухається макет БТР. Ділянку залізниці доцільно обладнувати таким чином, щоб можна було виконувати вправи стрільб з автомата, ручного кулемета, кулемета з бійниці макета БТР.

II. ОБЛАДНАННЯ полігона (ділянки) для стрільби з вогнеметів

Полігон для стрільби з вогнеметів (рисунок Д13.1) призначений для проведення поодиноких і групових стрільб із вогнеметів. Полігон повинен знаходитись на безпечній відстані від населених пунктів, споруд, залізничних і шосейних доріг, ліній провідного зв'язку та силових електромереж, виключаючи небезпеку для місцевого населення і можливості нанесення збитків державному майну при проведенні стрільб із вогнеметів.

Загальна площа полігона поділяється:

на тиловий район глибиною до 300 – 400 м;

на вихідний район глибиною до 150 – 200 м;

на мішеневе поле глибиною до 1200 м.

Тиловий район полігона призначений для зосередження підрозділів, які перебувають на заняттях (стрільбах), підготовки матеріальної частини озброєння та техніки до занять, перевірки їх технічного стану, обслуговування, проведення занять і тренувань.

Тиловий район обладнується:

майданчиком (ділянкою) для стоянки автомобілів, спеціальної техніки;

майданчиком (ділянкою) для перевірки та технічного обслуговування ОВСТ;

навчальні місця (навчальні точки) для занять з особовим складом, вільним від стрільб.

Вихідний район полігона призначений для розміщення чергових змін, обладнання вихідного положення і вогневого рубежу.

Під час виконання вправ стрільб із вогнеметів (ПУС) з місця (відповідно до умов ведення оборонного бою з використанням вогнеметів) рубежем відкриття вогню є вогнева позиція.

Для виконання вправ стрільби з вогнеметів обладнується декілька вогневих позицій, які віддалені від рубежу відкриття вогню, що повинно забезпечувати створення необхідної кількості варіантів показу цілей.

Вогнева позиція включає декілька окопів для стрільби стоячи з вогнеметів.

Окопи розташовуються на відстані 10 – 12 м один від одного по фронту та з'єднуються ходом сполучення, у якому обладнуються не менше як два входи.

Для зміни вогневої позиції на відстані 15 – 20 м виставляються природні укриття (насипи, кювети, колоди тощо), які можуть використовуватися під час вибору вогневої позиції. Вогнева позиція повинна розташовуватись на віддаленні від вихідного рубежу не ближче ніж 25 м.

Рубіж відкриття вогню – лінія, із досягненням якої дозволяється стрільба.

Обладнання вихідного рубежу складається з окопів, траншей, ходів сполучення, воронок і різноманітних предметів, що дуже часто зустрічаються на полі бою. Крім того, у вихідному районі повинні бути:

щогла з пристосуванням для підйому і опускання білого та червоного прапора (у нічних умовах відповідних ліхтарів (прожекторів) з відповідними кольорами);

місце чергового полігона;

обладнане місце для пункту бойового постачання та пункту управління (командного пункту) керівника стрільби.

Пункт керівника стрільби являє собою двох поверховий будинок, у якому на першому поверсі розташований пункт бойового постачання, кімната чергового наряду. На другому поверсі розташовується спостережний пункт керівника стрільби, що має круговий огляд і вихід на верхній майданчик (дах будинку) та призначений для подачі черговим сигналістом звукових і світлових сигналів і підйому прапору на щоглі. Продовження додатка 12

На спостережному пункті обладнується:
 пульт управління мішеневою обстановкою;
 пульт управління діями підрозділів.

Мішеневе поле призначене для виконання навчальних і групових вправ стрільб із вогнеметів РПВ і РПВ-А.

Мішеневе поле обладнується:
 мішеневою обстановкою у відповідності до цього Курсу стрільб;
 пультом управління для показу мішеней відповідно до цього Курсу стрільб;
 пристосуванням для показу мішеней відповідно до цього Курсу стрільб;
 пристосуванням для підсвічування цілей у нічний час;
 інженерними спорудами (окопами, траншеями, перекритими щілинами, дротяними загородження, воронками тощо);
 бліндажами для розміщення пристосувань для підйому цілей.
 Вихідний район і мішеневе поле включає наступні ділянки:
 відпрацювання навчальних стрільб з РПВ і РПВ-А;
 відпрацювання групових стрільб з РПВ і РПВ-А;
 відпрацювання вправ із розвідки цілей і визначення дальності до них.
 Ділянки поділяються на напрямки для відпрацювання відповідних вправ цього Курсу стрільб.

Вихідний і вогневі рубежі обладнуються на одному рівні. Напрямки ділянок потрібно розташовувати за зростаючими номерами вправ із ліва на право, створюючи на кожному напрямку свою мішеневу обстановку у відповідності з відпрацюванням навчальних і групових вправ цього Курсу стрільб:

напрямок № 1 – для 1-ї вправи навчальних стрільб;
 напрямок № 2 – для 2-ї вправи навчальних стрільб;
 напрямок № 3 – для 3-ї вправи навчальних стрільб;
 напрямок № 4 – для 4-ї вправи навчальних стрільб;
 напрямок № 5 – для 5-ї вправи групових стрільб;
 напрямок № 6 – для 6-ї вправи групових стрільб;
 напрямок № 7 – для 7-ї вправи групових стрільб;
 напрямок № 8 – для 8-ї вправи групових стрільб;
 напрямок № 9 – для вправи з розвідки цілей;

Для показу великих цілей використовують рамкове устаткування. Для показу цілей, що рухаються, застосовують вузькоколіїний рейковий шлях і волокуші –лижі.

Цілі можуть бути виготовлені з різних матеріалів у залежності від штатної зброї. Коли стрільба ведеться з РПВ, у цьому випадку мішені можуть бути виготовлені з будь якого матеріалу, що не горить, амбразура в споруді – з цегли або залізобетону, мішень бронетранспортеру – з листового заліза тощо.

Для стрільби з РПВ-А, цілі повинні мати металевий каркас, який обтягується тканиною – брезентом, перкалю, марлею тощо, пофарбованою в кольори навколишньої місцевості.

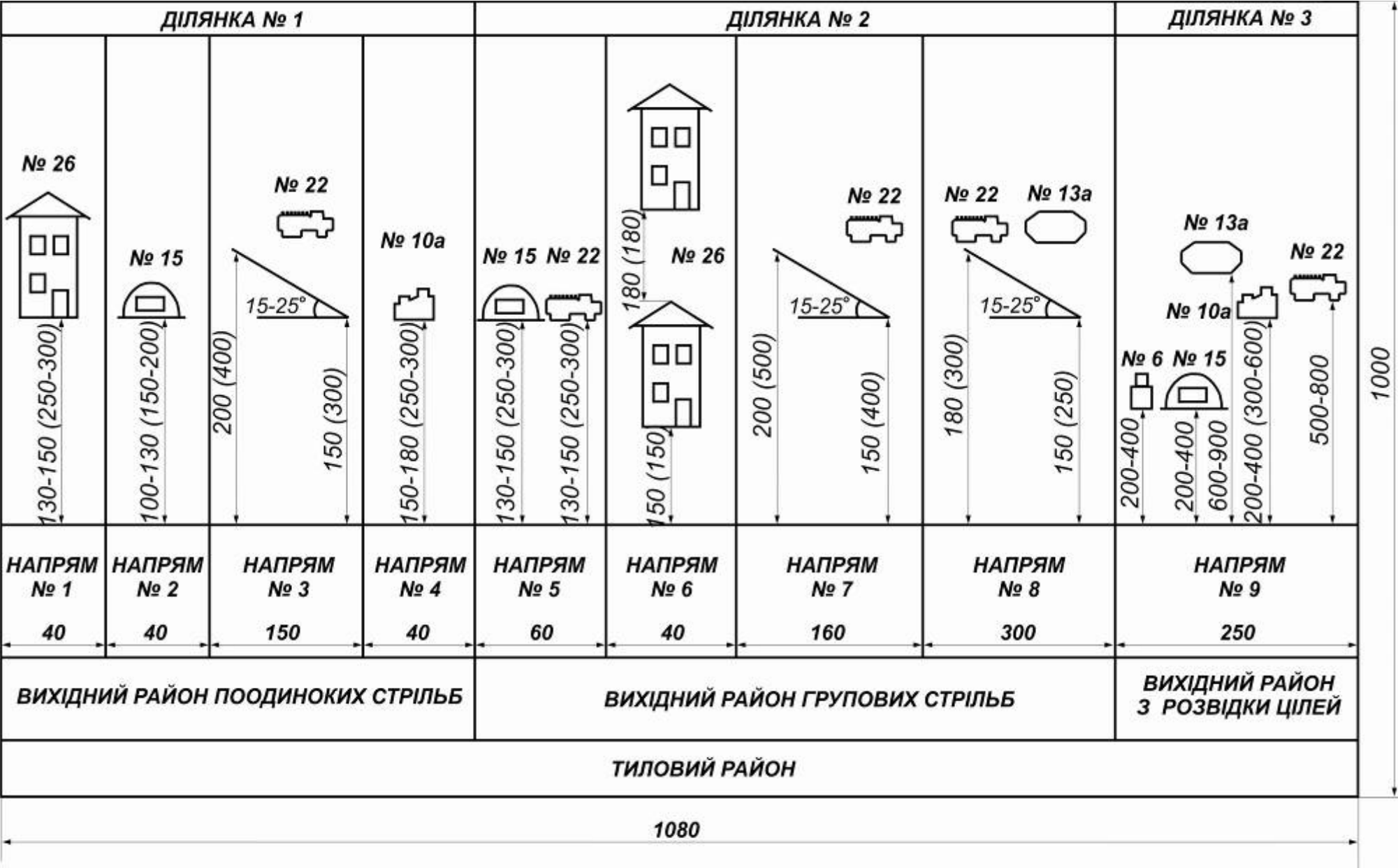

Рисунок Д13.1 – Варіант обладнання полігону для стрільби з вогнеметів.

СХЕМА

обладнання навчального місця для метання навчально-імітаційних, навчальних протитанкових гранат (варіант)

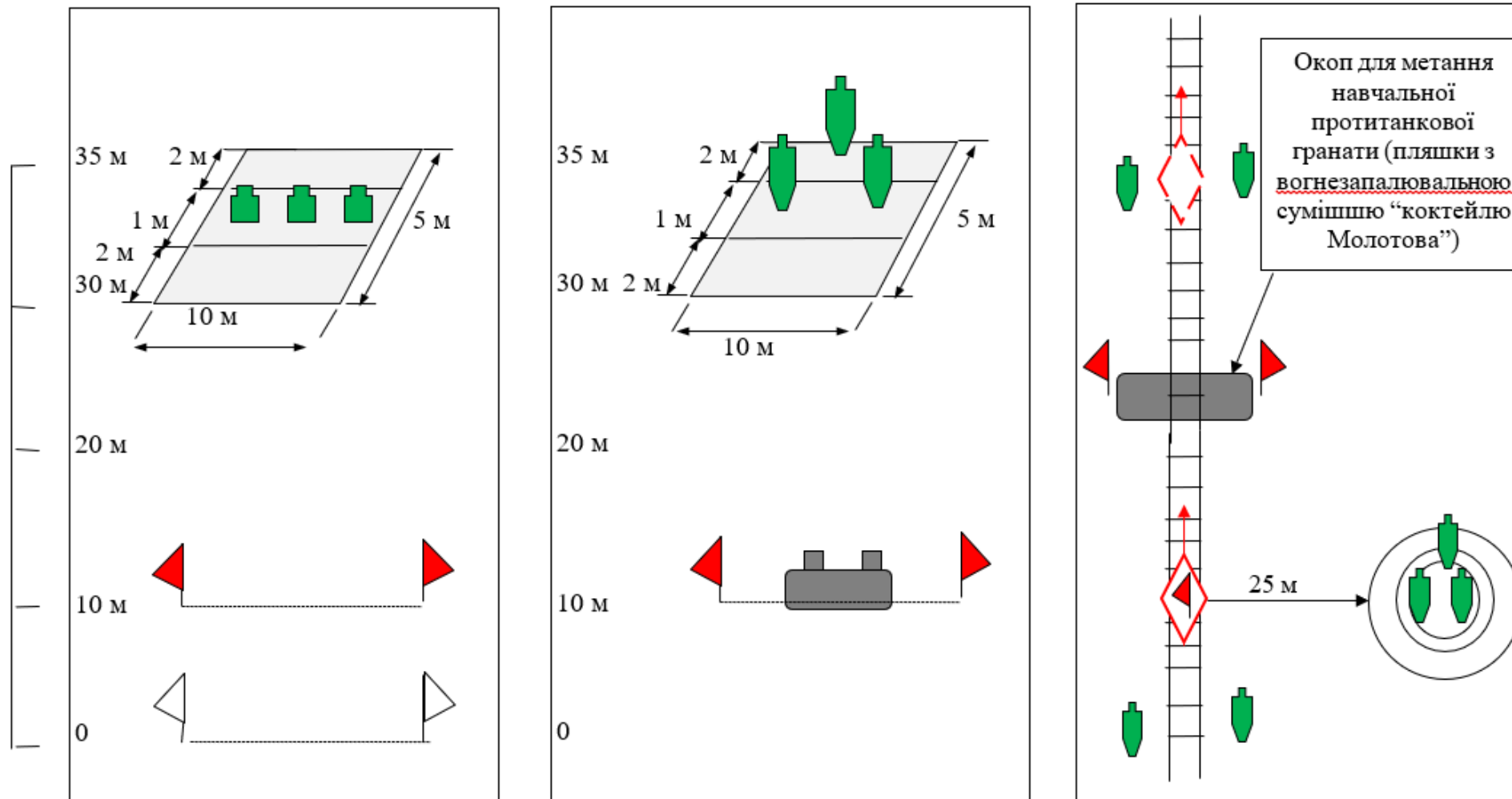
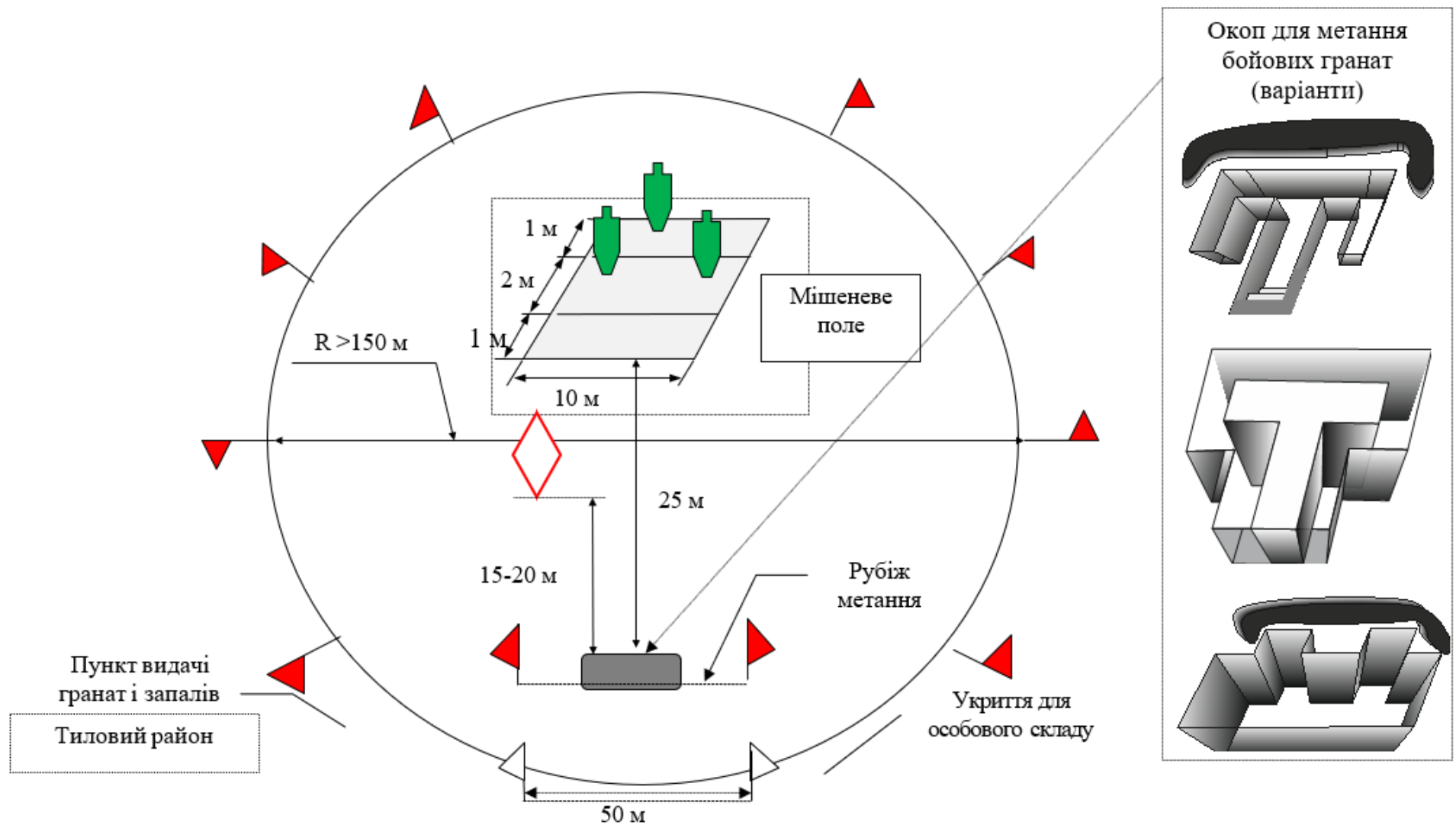

СХЕМА
обладнання навчального місця для метання бойових гранат (варіант)

ПЕРЕЛІК
документів для проведення бойових стрільб

№ з/п	Перелік документів
Плани	
1	План проведення бойових стрільб
2	План світлового забезпечення (за необхідності)
Накази	
1	Наказ по військовій частині про підготовку до проведення бойової стрільби
Схеми, графіки	
1	Схема мішеневої обстановки (за необхідності)
2	Схема управління мішеневою обстановкою (за необхідності)
3	Виписки із схеми мішеневої обстановки щодо порядку показу цілей для операторів навчальних об'єктів
4	Схема шикування бойового порядку підрозділів
5	Схема огляду мішеней (за кожний рубіж)
Інші документи	
1	Відомість бойового та чисельного складу, озброєння і військової техніки, які виводяться на бойові стрільби
2	Оціночні відомості
3	Акт технічного стану озброєння, зразків озброєння, військової та спеціальної техніки (за необхідності)
4	Акт перевірки боєприпасів (за необхідності)
5	Роздавально-здавальні відомості на отримання (здавання) боєприпасів (Форма 9)

РОЗРАХУНОК

кількості мішеней (цілей) необхідних для проведення бойових стрільб взводів за оборонною тематикою (варіант)

Визначення загальної кількості мішеней

Озброєння загальновійськового взводу на БМП-2, який залучається до бойових стрільб за оборонною тематикою, включає: 30 мм гармату БМП-2 – 3 шт., ПКТ на БМП – 3 шт.; ПК – 1 шт.; РПК – 3 шт.; СВД – 1 шт.; РПГ-7 – 3 шт.; АК-74 – 15 шт (з них АКС-74 – 3 шт); .

Розрахунок необхідної кількості цілей (мішеней) визначається шляхом множення кількості вогневих засобів на коефіцієнт кількості вогневих завдань, який наведений у таблиці пункту 9.1. цього Курсу стрільб.

Таким чином, для зазначеного особового складу необхідна наступна кількість цілей (мішеней): АК-74– $15 \times 4 = 60$, РПГ-7– $3 \times 1,3 = 4$, СВД – $1 \times 4 = 4$, ПК – $1 \times 4 = 4$, РПК – $3 \times 4 = 12$, ПКТ – $3 \times 4 = 12$, 30 мм гармата – $3 \times 3 = 9$, разом 105 мішеней.

Додатково виставляється по одній цілі для стрільби взводом на великі дальності та по повітряній цілі.

Всього 107 цілей (мішеней).

Усі мішені повинні бути такими, що з'являються, при цьому не менше 15 % з них для стрільби у наступі та не менше 20 % в обороні – такими, що рухаються.

У гірській, сильно пересіченій і ліисто-болотистій місцевостях кількість мішеней, що рухаються, може бути зменшено відповідно до 10 % і 15 %.

Загальний розрахунок мішеней (цілей) для проведення бойових стрільб загальновійськового взводу на БМП-2

Види озброєння і завдання, які вирішуються	Кількість озброєння	Коефіцієнт кількості вогневих завдань	Кількість мішеней (цілей)	Мішені, що з'являються (цілі)	Мішені, що рухаються
Спарений кулемет	3	4	12	9	3
Ручний кулемет	3	4	12	9	3
Кулемет	1	4	4	3	1
Снайперська гвинтівка	1	4	4	3	1
Автомат	15	4	60	49	11
Автоматична гармата	3	3	9	7	2
РПГ	3	1,3	4	3	1
Стрільба взводом на великі дальності	–	–	1	1	–
Стрільба по повітряних цілях	–	–	1	1	–
Всього для загальновійськових підрозділів	26	–	107	85	22

Визначення кількості та характеру мішеней

Враховуючи тактику дій імовірного противника та провівши визначення загальної кількості мішеней робимо висновок, що на загальновійськовий взвод в обороні буде наступати до механізованої роти посиленої танковим взводом.

Визначення кількості та характеру мішеней у мотопіхотній роті слід розпочинати з мотопіхотного відділення.

Мотопіхотне відділення у своєму складі має: БМП-1шт. (позначаємо мішенню № 14), кулемет – 1 шт. (мішенню № 10 або № 10а), ПТРК – 1 шт. (мішенню № 17а), РПГ – 1 шт. (мішенню № 9) та нараховує 10 чол., з урахуванням некомплекту – 8 чол. (ступінь укомплектованості, як правило, береться 80–85 %), з яких 3 чол. позначаються мішенями № 8 або № 7, № 6, а 5 чол. позначається іншими мішенями. Усього для позначення мотопіхотного відділення противника в наступі необхідно – 7 мішеней, з яких: мішень № 14–1 шт.; № 8–3 шт.; № 10 або № 10а – 1 шт.; № 17а – 1 шт.; № 9–1 шт.

Мотопіхотний взвод у своєму складі має: БМП – 4 шт., кулеметів – 3 шт., ПТРК – 3 шт., РПГ – 3 шт., та нараховує 35 чол., з урахуванням некомплекту – 32 чол.

Мотопіхотна рота у своєму складі має: 116 чол. (управління роти – 11 чол. і три мотопіхотних взводи по 35 чол.)

Управління роти противника складається з командира роти, заступника командира роти, старшини роти, навідника-оператора БМП, механіка-водія БМП, кулеметника, стрільця-гранатометника, хіміка-інструктора, двох радіотелефоністів. З урахуванням некомплекту воно позначається 5 мішенями, а саме: № 8 або № 7, № 6 – 3 шт.; № 10 – 1 шт.; № 14 – 1 шт.

Три мотопіхотних взводи позначаються – 96 мішенями.

У складі танкового взводу – 4 танки, які позначаються мішенню № 12.

Таким чином, застосовуючи вищезазначену методику та таблицю коефіцієнтів кількості вогневих завдань визначаємо, що для позначення дій противника (роти) необхідно виставити – 107 мішеней.

Порядок визначення послідовності показу цілей та їх розміщення на місцевості визначається перш за все змістом навчальних питань і тактикою дій противника. У всіх випадках показ цілей повинен відображати послідовне пересування противника до переднього краю оборони взводу, починаючи з дальніх підступів до неї (розвідку, головні сили, перехід противника до атаки, противник який зупинений по рубежу, відхід противника).

РОЗРАХУНОК
необхідної кількості мішеней за цілями для проведення бойової стрільби
загальновійськового взводу (БМП-2) в обороні
(варіант)

Вид озброєння і завдання, які вирішуються	Номери мішеней																								
	14		12		10		10a		9		8		17a		7		6		11		25		Усього		Загальна кількість
	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	
ПКТ	–	–	–	–	3	–	3	–	3	–	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	3	12
РПК	–	–	–	–	–	–	2	–	1	–	6	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	3	12
ПК	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	1	4
СВД	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	3	1	4
АК	–	–	–	–	4	–	2	–	1	–	33	11	–	–	3	–	6	–	–	–	–	–	49	11	60
30-мм гармата	7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	7	2	9
РПГ	–	–	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	1	4
Стрільба на великі дальності	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3*	–	–	–	1*	–	–	–	1	–	1
Стрільба по повітряних цілях	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1	–	1
Усього	7	–	3	1	7	–	8	–	5	–	42	19	–	2	3	–	8	–	1	–	1	–	85	22	107
Загальна кількість	7		4		7		8		5		61		2		3		8		1		1		107		

Примітка: Стрільба на великі дальності здійснюється по цілі, яка включає в себе протитанкову гармату (наземну установку ПТРК, мішень № 11) з обслугою (мішень № 7–3 шт.), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину.

ОКРУГЛЕНІ ДАЛЬНОСТІ ПРЯМОГО ПОСТРІЛУ ПО МІШЕНЯХ

№ з/п	Вид зброї	Номери мішеней, їх висота та дальність прямого пострілу (м)							
		6, 6а, 9а, 10	9, 9б, 10а, 11а, 13б, 14б, 17б, 19а	7, 11, 12б	8, 8а, 17, 17а	19	13,13а	14, 14а, 12, 12а	18, 20а,22, 23,23а, 23в
		0,5	0,75	1,0	1,5	1,75	2,0	2,35	2,6
1	7,62 мм автомат і ручний кулемет (АКМ, РПК)	350	400	450	500	–	–	–	600
2	5,45 мм автомат (АК-74) та 7,62 мм кулемет (ПК, ПКТ)	400	500	550	600	–	–	–	750
3	5,45 мм ручний кулемет (РПК-74) та 7,62 мм снайперська гвинтівка (СВД)	400	500	600	650	–	–	–	800
4	12,7 мм кулемет НСВ, НСВТ	500	550	600	750	–	–	–	900
5	14,5 мм кулемет ПКВТ та вкладні стволи (гармати)	600	650	700	800	–	900	–	1050
6	30 мм гармата	–	700	800	1000	1050	1000	1150	1200
7	РПГ-2, РПГ-18	–	50	75	–	100	100	100	–
8	РПГ-7	–	150	200	–	300	300	300	350
9	РПГ-16	–	350	400	–	450	500	500	500
10	73 мм гармата 2А28 (СПГ)	–	400	500	–	750	750	850	850
15	125 мм гармата (практичний снаряд)	–	650	750	900	950	1000	1100	1150

396

Примітка:

- 1. Дальності прямого пострілу по мішенях, яких немає у таблиці, беруться такими, що дорівнюють дальностям прямого пострілу по цілях приблизно такої самої висоти.
- 2. Дальності прямого пострілу для інших видів озброєння та боєприпасів визначаються за відповідними таблицями стрільб.

РОЗРАХУНОК кількості боєприпасів, яка необхідна для ураження цілей

Стрілецька зброя, озброєння БМП-1 (БМД-1) і БТР

Вид зброї	Положення для стрільби (спосіб стрільби)	Середня дальність стрільби (м) і кількість боєприпасів на 1 мішень (шт.)						
		100	200	300	500	700	900	1100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
7,62 мм автомат і ручний кулемет, кулемет на сошці	Лежачи (стоячи) з упора (з сошки)	$\frac{3}{3}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{4}$	$\frac{12}{6}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{30}{15}$	$\frac{40}{-}$
	Лежачи з руки	$\frac{4}{3}$	$\frac{6}{4}$	$\frac{10}{6}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{30}{15}$	-	-
	З коліна	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{15}{10}$	$\frac{25}{20}$	$\frac{40}{30}$	-	-
	З короткої зупинки (стоячи)	$\frac{8}{5}$	$\frac{15}{10}$	$\frac{20}{15}$	$\frac{30}{25}$	-	-	-
	На ходу	$\frac{15}{10}$	$\frac{20}{15}$	$\frac{25}{-}$	-	-	-	-
	З борту (поверх борту) БМП (БМД), БТР: з місця і короткої зупинки	$\frac{4}{4}$	$\frac{7}{5}$	$\frac{12}{7}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{40}{20}$	-	-
	на ходу	$\frac{10}{6}$	$\frac{20}{15}$	-	-	-	-	-
Снайперська гвинтівка	Лежачи (стоячи) з упора	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{1}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$
	Лежачи з руки	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$
	З коліна	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$	-
	З короткої зупинки (стоячи)	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$	-	-
7,62 мм кулемет на станку (на спеціальній машині)	Зі станка	3	6	10	15	30	40	
	З розсіюванням (на 10 м фронту цілі та ураження 50 % фігур)	16	17	20	25	30	40	-
7,62 мм кулемет, який встановлено на БМ	З місця	3	4	6	10	15	20	30
	З короткої зупинки	4	6	10	15	20	-	-
	З ходу	5	8	15	30	45	-	-
12,7 мм кулемет на станку (на спеціальній машині, танку)	З місця	5	5	5	6	7	10	13
14,5 мм кулемет, який встановлено на БТР	З місця та з короткої зупинки	3	4	5	6	8	10	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9
РПГ	по танку, БМП, БТР по танку, БМП, БТР в окопі	3 місяця						
		1	1	2	7	—	—	—
		1	2	5	—	—	—	—
Гармата БМП-1 і СПГ	по танку, БМП, БТР по танку, БМП, БТР в окопі	3 місяця і короткої зупинки						
		1	1	1	1	2	3	4
		1	1	1	2	4	8	—

Примітка:

1. У знаменнику зазначено кількість патронів під час стрільби з 5,45 мм автомата та ручного кулемета; зі снайперської гвинтівки – снайперськими патронами. Під час стрільби з ГП-25 1/3 патронів, виділених для стрільця, замінюється на ВОГ-25 у співвідношенні 3:1.

2. Середня дальність стрільби визначається як середня арифметична величина між дальностями відкриття вогню і припинення вогню.

30 мм гармата БМП-2 (БМД-2)

Спосіб стрільби	Дальність (м)								
	700	1000	1300	1500	1700	2000	2300	2500	2700
3 місяця та короткої зупинки									
по БМП, БТР	6	6	7	8	9	10	18	24	44
по БМП, БТР в окопі	6	7	9	14	19	24	44	67	136
3 ходу зі стабілізатором озброєння									
по БМП, БТР	6	6	7	8	10	12	20	36	84
по БМП, БТР в копі	6	8	13	20	28	44	67	136	414

Танкове озброєння

Способи ведення вогню	Дальності відкриття вогню		
	У межах дальності прямого пострілу	Додатково на кожні 500 м більше дальності прямого пострілу (під час стрільби штатним артилерійським пострілом)	Додатково на кожні 200 м більше дальності прямого пострілу (під час стрільби із вкладного ствола та кулемета)
1. Під час стрільби з гармати			
3 місяця (із зупинки)	2	1	1
3 короткої зупинки	3	1	1
3 ходу	3	1	1
2. Під час стрільби зі спареного кулемета			
3 місяця (із зупинки)	10	—	5
3 ходу	15	—	8

**Автоматичний гранатомет на стану АГС-17
(після пристрілювання)**

Цілі	Дальність (м)						
	400	600	800	1000	1200	1400	1600
Одиночна ціль	4	6	8	10	12	13	15
Групова ціль	—	—	—	30	34	36	45

ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначення НПА та ВП	Повне найменування нормативно-правового акту та військової публікації
1	2
	1. Наказ Міністерства оборони України від 29.06.2005 № 359 “Про затвердження Інструкції про організацію обліку, зберігання і видачі стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних Силах України” (зі змінами накази МОУ: від 31.10.2007 № 610; від 20.10.2015 № 569; від 29.11.2017 № 632; від 30.12.2021 № 404)
	2. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 14.05.2020 № 31 “Про затвердження Порядку організації забезпечення підготовки військ (сил) Збройних Сил України навчальним військовим майном”
КРП 03.032.056–2018 (01)	3. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 01.02.2021 № 25 “Про внесення змін до наказу Генерального штабу Збройних Сил України від 17.04.2018 № 160”
КРП 03.032.056–2018 (01)	4. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 17.04.2018 № 160 “Про затвердження Курсу стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин”
КРП 03.032.056–2018 (01)	5. Наказ Генерального штабу ЗС України від 10.01.2019 № 17 “Про затвердження Змін до Курсу стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин”
КРП 03.032.056–2018 (01)	6. Наказ Генерального штабу ЗС України від 12.10.2024 № 368 “Про затвердження Змін до Курсу стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин”
СП 7-00(01).01	7. Доктрина “Підготовки Сил оборони держави”, затверджена та введена в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 23.01.2020 № 18
ВКП 7-00(03).01	8. Доктрина “Організації підготовки у Збройних Силах України”, затверджена Начальником Генерального штабу ЗС України 01.07.2020
СДДП 7-07(379).(56-59)	9. Настанова “Зі стрільби та управління вогнем артилерії (дивізіон, батарея, взвод, гармата)”, затверджена Головнокомандувачем ЗС України 02.01.2025
ВКДП 7-00(03).01	10. Настанова “З бойової підготовки у Збройних Силах України”, затверджена Начальником Генерального штабу Збройних Сил України 07.10.2020
ВКП 7-00(01).01	11. Настанова “З підготовки персоналу у Збройних Силах України”, затверджена Начальником Генерального штабу Збройних Сил України 20.08.2020
ВКДП 7-00(01).01	12. Методика “Підготовки та проведення занять із вогневої підготовки”, затверджена тимчасово виконуючим обов’язки начальника ГУДтаП (J7) ГШ ЗС України 29.04.2020
ВП 7-01(03-05,12,22, 23,38)03.02	13. Методичні рекомендації “Організація та проведення стрільб зі стрілецької зброї з вертольота в польоті по наземних цілях (за досвідом участі в ООС (раніше АТО))”, затверджені начальником ГУДтаП (J-7) ГШ ЗС України 16.07.2021

1	2
ВП 7-07(11).01	14. Методичні рекомендації “Підготовка підрозділів протитанкових керованих ракет”, затверджені начальником Головного управління підготовки ЗС України – заступником НГШ ЗС України 19.06.2019
СТП 7-00(08)201	15. Тимчасовий курс стрільб “Військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України (для підрозділів озброєних ЗРК 9К33МЗ “Оса-АКМ”, 9К35 “Стріла-10М”, ЗГРК 2К22 “Тунгуска”, ЗАК ЗУ 23–2, ЗСУ 23–4 “Шилка” та ПЗРК “Ігла”, “Ігла-1”), затверджений і введений у дію наказом Командувача Сухопутних військ ЗС України від 12.02.2014 № 60
СТП 7-00(09)201	16. Тимчасовий курс стрільб “Зенітних ракетних частин і підрозділів військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України (для підрозділів озброєних ЗРС 9К330 “Тор”, ЗРК 2К12 “Куб”), затверджений і введений у дію наказом Командувача Сухопутних військ ЗС України від 22.06.2018 № 385
СТП 7-00(08, 09)201	17. Тимчасовий Курс стрільб “Військ протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних Сил України”, затверджений і введений у дію наказом Командувача Сухопутних військ ЗС України від 13.06.2024 № 491
ВП 10(7)-(25)16(11, 13,17).01	18. Методичний посібник “Бойове застосування вогнеметних підрозділів в урбанізованій (гірській) місцевості”(група, відділення, взвод) (за досвідом проведення ООС (раніше АТО), затверджений начальником ГУДтаП (J7) ГШ ЗС України 21.05.2021
	19. Інструкція “Щодо забезпечення безпеки під час проведення вогневої підготовки (виконання бойових вправ) кораблями, частинами берегових ракетно-артилерійських військ, з’єднаннями та угрупованнями Військово-Морських Сил Збройних Сил України”, затверджена наказом Головнокомандувача ВМС ЗС України від 25.07.2002 № 209
ВКДП 7-00(01).01	20. Керівництво “Зі стрілецької справи “Ручні гранати”, затверджене командувачем СВ ЗС України 26.09.2019
ВП 1-00(329)446.68	21. Методичні рекомендації “Організація та проведення занять із психологічної підготовки із використанням VR-технологій у Збройних Силах України (за досвідом передових країн світу)”, затверджені заступником Головнокомандувача ЗС України 31.03.2025 (вих. ГУППП ЗС України від 28.04.2025 № 391/2/1767)
БП 7-07(11).01	22. Курсу “Підготовки артилерії Збройних Сил України (бригада, дивізіон, батарея, гармата)”, затверджена та введена в дію наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 11.03.2020 № 97
ССОП 7-00(480).68	23. Інструкція “З проведення процедури аналіз проведених дій”, затверджена Командувачем Сухопутних військ ЗС України 30.05.2025
ВКДП 7-03(17).01	24. Положення “Зі служби загальновійськових (бригадних, військових частин, тимчасових) полігонів ДШВ ЗС України”, затверджене та введене в дію наказом Командувача ДШВ ЗС України від 29.12.2028 № 82

1	2
МТКП 7-215(394)	25. Положення “Про службу полігонів бойової підготовки Військово-Морських Сил Збройних Сил України”, затверджена Командувачем Військово-Морських Сил ЗС України 03.10.2024
СТП 7-00(194)	26. Збірник “Нормативів із бойової підготовки сухопутних військ Збройних Сил України (за досвідом російсько-Української війни 2014–2023 років)”, затверджений командувачем Сухопутних військ ЗС України в 2001 році (зі змінами та доповненнями від 19.07.2023)
ДшТП 7-03(194)	27. Збірник “Нормативів із бойової підготовки Десантно-штурмових військ Збройних Сил України”, затверджений і введений у дію наказом командувача Десантно-штурмових військ Збройних Сил України від 20.02.2025 № 42
ТП 7-00(13).01	28. Тимчасовий “Збірник нормативів Військово-Морських Сил Збройних Сил України”, затверджений і введений у дію наказом командувача Військово-Морських Сил Збройних Сил України від 04.11.2019 № 291
СТКП 7-215(394)	29. Положення “Зі служби полігонів Сухопутних військ ЗС України”, затверджене та введене в дію наказом Командувача СВ ЗС України від 25.12.2008 № 600
ВКДП 7-(01,02-10,22-25,32-34)01.01	30. Керівництво “З подолання водних перешкод і суходолів”, затверджене начальником Головного управління підготовки Збройних Сил України – заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України 27.12.2019
ВП 7-00(46)310	31. Методичні рекомендації “З порядку проведення практичних занять по скиду боєприпасів з ударних БпЛА мультироторного типу”, затверджені начальником Генерального штабу ЗС України 15.02.2024
ВКДП 7-00(01).01	32. Керівництво “Зі стрілецької справи 30-мм автоматичний гранатомет на станку “Полум’я”, затверджений Командувачем СВ ЗС України 07.02.2020
ВКДП 7-01(03-05,22,23)03.01	33. Керівництво “Ручний протитанковий гранатомет РПГ-7В (РПГ-7Д)”, затверджене начальником Головного управління підготовки Збройних Сил України – заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України 20.08.2019
ВП 1-00(189)	34. Інструкція “З порядку отримання електронних або друкованих військових публікацій, відеоматеріалів, проведення дистанційних курсів Збройних Сил України та країн-партнерів”, затверджена начальником Головного управління доктрин та підготовки Генерального штабу (J7) ЗС України 04.04.2025 (друге видання)

Примітка. Якщо військову публікацію (нормативно-правовий акт, національний або військовий стандарт, керівний документ і стандарт НАТО та держав-членів НАТО тощо), на яку є посилання, замінено новою або до неї внесено зміни, то потрібно застосовувати нову військову публікацію, охоплюючи всі внесені до неї зміни.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повна назва словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АГС-17 (УАГ-40, МК-19, RDS)	Автоматичний гранатомет на станку
АПС	Автоматичний пістолет Стєчка
БеНК	Безекіпажний наземний комплекс
БМ	Бойова машина
БМП (БМД)	Бойова машина піхоти (десанту)
БпАК	Безпілотний авіаційний комплекс
БпЛА	Безпілотний літальний апарат
БСВ	Бойова стрільба взводу та їм рівний підрозділ
БРДМ	Броньована розвідувальна дозорна машина
БТ	Броньовано-гасуючий
БТР	Бронетранспортер
БС	Бойові стрільби
ВБС	Вправа бойових стрільб
ВВНЗ	Вищий військовий навчальний заклад (заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання)
ВКС	Вправа контрольних стрільб
ВНП ЗВО	Військовий навчальний підрозділ (військовий інститут, факультет, кафедра військової підготовки або відділення військової підготовки) закладу вищої освіти
ВНС	Вправа навчальних стрільб
ВПС	Вправа початкових стрільб
ВСП	Візуальний сигнальний пристрій
ВТГр	Взводна тактична група
ГУДтаП (J7) ГШ ЗС України	Головне управління доктрин і підготовки Генерального штабу (J7) Збройних Сил України
ГП – 25	Гранатомет підствольний
ГШ ЗС України	Генеральний штаб Збройних Сил України
ДВС	Довготривала вогнева споруда
ДШК	Великокаліберний кулемет Дегтярьова, Шпагіна
ЗІП	Запасні інструменти, приладдя
ЗС України	Збройні Сили України
ЗФПВО	Заклад фахової передвищої військової освіти
ІССОУ	Інші складові сил оборони України
КБМ	Командир бойової машини
КПВТ	Великокаліберний кулемет Володимирова танковий
КСП	Командно-спостережний пункт
КУ	Кулеметна установка
МБеА	Морський (водний) безекіпажний апарат
МКПС	Міжнародна конфедерація практичної стрільби
НМТБ	Навчально-матеріально технічна база
НО-БМ	Навідник-оператор бойової машини
НСВ	Великокаліберний кулемет Нікітіна, Соколова, Волкова
НСПУ	Нічний стрілковий приціл універсальний

1	2
НЦ	Навчальний центр
НЦПП	Навчальний центр підготовки підрозділів
ОВУ	Орган військового управління
ОВСТ	Озброєння, військова та спеціальна техніка
ОНБ	Окремий навчальний батальйон
ОФЗ	Осколково-фугасний запалювальний
ПБС	Прилад для беззвучної та безполуменевої стрільби
ПВС	Підготовча вправа стрільб
ПГ-7ВЛ	Протитанкова граната
ПК	Кулемет Калашникова
ПКТ	Кулемет Калашникова танковий
ПММ	Паливно-мастильні матеріали
ПСО-1	Приціл снайперський оптичний
ПТКР	Протитанкова керована ракета
ПТРК	Протитанковий ракетний комплекс
ПУС	Пристрій для навчальної стрільби
РВВ	Рубіж відкриття вогню
РПГ-7	Ручний протитанковий гранатомет
РПГ-18, 22, 26	Ракетна протитанкова граната
РПК	Ручний кулемет Калашникова
РПВ (РПВ-А)	Ракетний піхотний вогнемет
СПГ-9	Станковий протитанковий гранатомет
СпМ	Спеціальна машина
СПЗ	Спеціалізоване програмне забезпечення
СУВ	Система управління вогнем
СТВ	Середня точка влучання
ТЗК	Труба зенітна командирська
ТН з БС	Тактичне навчання з бойовою стрільбою
ТП	Точка прицілювання
ТЦКтаСП	Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки
ЦПСС	Центр підготовки сержантського (старшинського) складу
ІПН58, ПН22М2	Приціл нічний
AAR (АПД)	After Action Review (Аналіз проведених дій)
AR	Augmented reality (Доповнена реальність)
LASERTAG/ MILES	Лазерна системами імітації вогневого ураження
MR	Mixed reality (Змішана реальність)
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)
VR	Virtual reality (Віртуальна реальність)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Аналіз проведених дій (After action review) – динамічне, об’єктивне, обговорення особливостей виконання завдань особовим складом відповідно до стандартів. Кожен військовослужбовець може та повинен брати участь в АПД, якщо в нього є розуміння, інформація, погляди чи питання, що допоможуть підрозділу визначити та подолати слабкі сторони та зміцнити сильні (посилання 23).

Бойова група – група військовослужбовців (два, три та більше) зі штатною зброєю, які призначені для виконання вогневих і тактичних завдань.

Віртуальна реальність (англ.: virtual reality, VR) – технологія занурення у повністю інтерактивне віртуальне середовище, яке імітує реальний світ. VR дозволяє взаємодіяти з об’єктами та персонажами в ньому, чути звуки, отримувати сенсорні відчуття тощо (посилання 21).

Вправа – цілеспрямоване та планомірно-організоване виконання розумових і практичних дій (прийомів) з метою засвоєння знань, оволодіння, формування та вдосконалення практичних умінь і навичок.

Вихідне положення – положення, в якому ті, хто навчається, перебувають у готовності до виходу на вихідний рубіж. Вихідне положення на танкових директрисах (директрисах БМП, БМД, БТР), вогневих містечках і військових стрільбищах (стрілецьких тирах) призначене для шиккування та підготовки до стрільби чергової зміни тих, хто навчається, розміщення бойових машин перед виконанням вправ стрільб, постановки завдань підрозділу. Воно являє собою смугу місцевості між рубежем відкриття вогню і лінією дільничних пунктів управління (командних пунктів).

Вихідний рубіж – лінія на місцевості, на якій ті, хто навчається, перебувають у готовності до стрільби.

Військове стрільбище – призначено для виконання особовим складом вправ стрільб зі стрілецької зброї, автоматичних (підствольних) гранатометів, ручних, станкових протитанкових гранатометів, вправ із метання ручних гранат, а також для проведення занять із вогневої підготовки та ВБС (БС) відділення та взводу (за можливістю) відповідно до вимог Курсу стрільб. На стрільбищі обладнують ділянки для стрільби з автоматів, ручних кулеметів і ротних (станкових) кулеметів у пішому порядку, а також БМ та спеціальних машин обладнаних КУ, автоматичних (підствольних) гранатометів, ручних, станкових протитанкових гранатометів, пістолетів, снайперських гвинтівок, кулеметів, що встановлені на бойовій техніці, для метання ручних гранат, стрільби з макета вертольота та для стрільби по низько літаючим повітряним цілям.

Вогнева підготовка – один із основних предметів бойової підготовки та складова частина навчання особового складу застосування штатної зброї для ураження різних цілей у бою.

Вогнева позиція – зайнята або підготовлена ділянка місцевості (місце) до зайняття вогневим засобом, яка забезпечує військовослужбовцю (БМ) ведення вогню по цілі (противнику).

Вогневе містечко – призначається для проведення вогневих тренувань з особовим складом підрозділів. Воно споруджується, як правило, поблизу пункту постійної дислокації військової частини. Вогневе містечко включає в себе: будівлю вогневого містечка, тир, вихідне положення, мішеневе поле. Розміри та обладнання вогневого містечка повинні забезпечувати: навчання стрільбі у пішому порядку та з бойових машин (виконання підготовчих вправ стрільб за можливістю); вивчення основ і правил стрільби та матеріальної частини зброї; проведення тренувань стрільців-зенітників на тренажерному комплексі; навчання одноманітності прицілювання, розвідці цілей спостереженням і визначенню дальностей; тренування з метання ручних гранат; навчання управлінню вогнем відділення (екіпажу, взводу, роти).

Групова ціль – ціль, яка складається з декількох мішеней.

Директриса БМ – призначається для виконання особовим складом підрозділів вправ стрільби з озброєння БМ, а також проведення ВБС (БС) відділення (екіпажу, взводу), якщо дозволяють розміри мішеневого поля. Розміри та обладнання директриси повинні забезпечувати виконання всіх вправ відповідно до Курсу стрільби стосовно БМ, а також відпрацювання навчальних питань із: розвідки цілей спостереженням, визначення дальностей до цілей і цілевказання; спостереження за результатами стрільби та вирішення вогневих задач із правил стрільби; підготовки боєприпасів до стрільби; виконання нормативів щодо дій при озброєнні; метання ручних гранат із БМ.

Домедична допомога розширена – невідкладні дії та організаційні заходи, у тому числі виконання медичних маніпуляцій (інтервенцій) та застосування лікарських засобів, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються особами сил безпеки і сил оборони, які пройшли відповідну підготовку або мають відповідну кваліфікацію [пункт 2, 23].

Доповнена реальність (англ.: augmented virtual reality, AR) – технологія, яка дозволяє накладати віртуальні об'єкти, інформацію або ефекти на реальний світ завдяки гаджетам (смартфонам, планшетах, дисплеям тощо) (посилання 21).

Захисна зона (бокова, тилова) – це смуга місцевості, яка забезпечує безпеку стрільби.

Змішана реальність (англ.: mixed reality, MR) – технологія, яка поєднує (комбінує) віртуальну реальність із доповненою реальністю (посилання 21).

Колективна зброя – зброя, яка застосовується екіпажем (обслугою, розрахунком) для вогневої підтримки особового складу підрозділу.

Кут безпеки визначається для кожного зразка зброї відповідними керівництвами та настановами:

під час ведення вогню в проміжки та з-за флангів своїх підрозділів визначається як найменший кут (проміжок) між напрямком стрільби своєї зброї та флангами (напрямком) своїх підрозділів, що забезпечує безпеку своїх військ від ураження;

під час ведення вогню поверх своїх підрозділів визначається як найменший кут (найменший безпечний приціл) між віссю каналу ствола та напрямком на свої підрозділи, що забезпечує безпеку своїх військ від ураження.

Навички військовослужбовця – здатність військовослужбовця автоматично виконувати певні дії. Практичне застосування знань, умінь і навичок у ході навчального процесу забезпечує їх перетворення на професійну майстерність.

Навчальна матеріально-технічна база – це сукупність матеріальних засобів та обладнаних навчальних об'єктів (районів місцевості, полігонів), призначених для забезпечення навчання та виховання військовослужбовців, підготовки підрозділів, військових частин і органів військового управління відповідно до планів і програм (курсів) підготовки.

Найбільш важлива ціль – ціль, яка за своїми вогневими можливостями здатна завдати значних втрат та ураження якої у даних умовах обстановки може полегшити та прискорити виконання бойового завдання (вогневі засоби противника – танки, бронетранспортери, самохідно – артилерійські установки, протитанкові керовані ракети, кулемети, протитанкові гранатомети, а також спостережні пункти, радіолокаційні станції тощо).

Небезпечний напрямок стрільби – напрямок (сектор) стрільби ззовні знаків внутрішньої межі бокової захисної зони, в якому забороняється ведення вогню.

Норматив – часовий, кількісний та якісний показник виконання окремими військовослужбовцями або підрозділами поставлених завдань, прийомів і дій, пов'язаних із застосуванням зброї та військової техніки в ході бойової підготовки.

Основний напрямок стрільби – напрямок (сектор) стрільби між знаками внутрішньої межі бокової захисної зони, в якому дозволяється ведення вогню.

Пара (двійка) – бойова група із двох військовослужбовців зі штатною зброєю, які виконують вогневі та тактичні завдання, з яких один призначається старшим бойової групи.

Положення для стрільби – зорієнтоване в просторі, у напрямку стрільби певне розташування частин тіла стрільця зі зброєю.

Рубіж відкриття вогню – лінія на місцевості, із досягненням якої дозволяється відкриття вогню.

Рубіж припинення вогню – лінія на місцевості, із досягненням якої стрільба забороняється

Стрільба з коротких зупинок – ведення вогню із зупинки, яка здійснюється під час пересування (руху) на короткий час – під час стрільби з озброєння БМ вдень 10 с, вночі 12 с (під час стрільби в горах 12 с та 15 с), під час стрільби зі стрілецької зброї – 7 с та 9 с відповідно.

Стрільба з ходу (в русі) – ведення вогню під час пересування без припинення (уповільнення) руху.

Трійка – бойова група із трьох військовослужбовців зі штатною зброєю, які виконують вогневі та тактичні завдання, з яких один призначається старшим бойової групи.

Тактична догоспітальна допомога – невідкладні дії та організаційні заходи, у тому числі виконання медичних маніпуляцій (інтервенцій) та застосування лікарських засобів, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються особами сил оборони та сил безпеки, які пройшли відповідну підготовку або мають відповідну кваліфікацію [стаття 1, 18].

Цитата (*citation, від лат. cito – зрушую, викликаю*) – фрагмент (уривок) з правомірно оприлюдненого твору, записаного виконання, правомірно оприлюдненої фонограми або відеограми, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора та/або виконавця, виробника фонограми, виробника відеограми та джерела цитування, іншою особою з метою зробити зрозумілішими власні твердження або для посилання на вираження іншої особи в незмінному (автентичному) вигляді або в перекладі такого фрагмента (уривка) [1, 5].

Інші терміни, які використовуються у цьому Курсі стрільб вживаються у значеннях, наведених у нормативно-правових актах України [1, 16 – 22], керівних документах (наказах, директивах) Міністерства оборони України/Головнокомандувача ЗС України, начальника Генерального штабу ЗС України (посилання 1 – 6) [3 – 9 , 11, 13, 14, 23], військових публікаціях Головнокомандувача ЗС України (посилання 9, 19, 21), Генерального штабу Збройних Сил України (посилання 7 – 8, 10 – 14, 18, 21, 22, 30, 31, 33, 34), командувань видів (окремих родів) військ (сил) ЗС України (посилання 15 – 17, 19, 23 – 29, 32).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)

1. Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”, введений у дію постановою Верховної Ради України від 30.04.2025 № 4392-IX.
2. Закон України “Про авторське право та суміжні права”, введений у дію постановою Верховної Ради України від 20.03.2023 № 2974-IX.
3. Наказ Міністерства оборони України від 12.12.2016 № 678 “Про затвердження Інструкції про використання автомобільної техніки в Міністерстві оборони та Збройних Силах України”.
4. Наказ Міністерства оборони України від 11.05.2017 № 261 “Про затвердження Порядку постачання медичного майна Збройним Силам України в мирний час” (зі змінами).
5. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 19.02.2022 № 60 “Порядок оформлення військових публікацій у Збройних Силах України”
6. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 19.02.2025 № 88 “Про затвердження Інструкції з організації підготовки та проведення перевірок у Збройних Силах України”.
7. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 10.02.2021 № 33 “Про затвердження Інструкції з підготовки наказів (директив) Головнокомандувача Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних Сил України ” (зі змінами).
8. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 31.01.2024 № 40 “Про затвердження Інструкції з діловодства у Збройних Силах України” (зі змінами).
9. Наказ Генерального штабу ЗС України від 26.01.2020 № 26 “Інструкція про порядок розроблення (розміщення) стандартів (каталогів завдань) з підготовки та проведення оцінювання за стандартами підготовки Збройних Сил України.
10. Окреме доручення Начальника Генерального штабу ЗС України від 08.04.2025 № 42397/С “Щодо створення робочих груп для опрацювання в новій редакції Курсу “Стрільб зі стрілецької зброї та бойових машин” (уточнення до окремого доручення вих. АУ ГШ ЗС України від 12.04.2025 № 44485/С).
11. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31.10.2023 № 881 “Про затвердження Вимог безпеки та встановлення придатності для проведення стрільб у стрілецьких тирах, на стрільбищах і стендах”
12. “Інструкції екіпажам вертольотів Мі – 8, Мі – 24” (частина друга “Бойове застосування”).
13. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.01.2015 № 2 “Про затвердження Правил виконання польотів державної авіації України” (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 26.01.2015 за № 82/26527).
14. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.12.2016 № 661 “Про затвердження Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 12.01.2017 за № 31/29899).
15. Методичних рекомендацій “Державної авіації щодо організації процедур реєстрації, перереєстрації й виключення безпілотних літальних апаратів І класу та нанесення на їх поверхню розпізнавальних знаків”, МРДА-11/20, затверджені начальником Управління регулювання діяльності державної авіації України Міністерства оборони України від 31.01.2020 № 5.
16. “Кримінальний кодекс України”, введений у дію постановою Верховної Ради України від 05.04.2001 № 2341-III (зі змінами в останні редакції від 09.05.2025 № 4268-IX).
17. Закон України “Про правовий режим воєнного стану”, введений в дію постановою Верховної Ради України № 389-VIII від 12.05.2015 (зі змінами).
18. Закон України “Про оборону України”, введений в дію постановою Верховної Ради України № 1993-XII від 06.12.1992 (зі змінами).
19. Закон України “Про Збройні Сили України”, введений в дію постановою Верховної Ради України №1935-XII від 06.12.1991 (зі змінами).

20. Закон України “Про загальну мобілізацію”, введений в дію постановою Верховної Ради України № 2105-IX від 03.03.2022 (зі змінами).

21. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”, введений в дію постановою Верховної Ради України від 19.11.1992 №2801-XII (зі змінами).

22. Закон України “Про екстрену медичну допомогу”, введений в дію постановою Верховної Ради України від 05.07.2012 №5081-VI (зі змінами).

23. Наказ Міністерства оборони України від 29.06.2024 №456 “Про затвердження Обсягів надання до медичної допомоги, які надаються під час ведення бойових дій та підготовки сил безпеки і сил оборони за призначенням у тактичних умовах” (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini vid 01.07.2024 №984/42329).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

